

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Μαρτίου 2018 | ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ | Αρ. Φύλλου **856**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. 640/2017*

Λήψη απόφασης επί της επανεξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. 6756/26.10.2005 καταγγελίας της Πρωτοβάθμιας Επαγγελματικής Οργάνωσης με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ» κατά των εταιριών α) «AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε.», β) «Η ΕΘΝΙΚΗ» ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (αναφερόμενη εντός της καταγγελίας ως «ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α.»), γ) «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.», δ) «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Α.Ε.Ζ.Α.Ε.», ε) «GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» (ισχύουσα επωνυμία της προηγουμένως ονομαζόμενης «ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ Γ.Α.Ε.Α.Ε.») και στ) της «ΕΝΩΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ», για παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, καθώς και του Κανονισμού 1400/2002 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατόπιν αναπομπής από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών της υπ' αριθ. 460/V/2009 απόφασης της Ε.Α.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 19η Σεπτεμβρίου 2016, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης.
Μέλη: Δημήτριος Λουκάς (Αντιπρόεδρος),
Βικτωρία Μερτικοπούλου,
Λευκοθέα Ντέκα (Εισηγήτρια),
Νικόλαος Ζευγώλης,
Παναγιώτης Φώτης και
Δημήτριος Δανηλάτος.
Γραμματέας: Ευαγγελία Ρουμπή.

Τα λοιπά τακτικά ή/και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της επανεξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. 6756/26.10.2005 καταγγελίας της Πρωτοβάθμιας Επαγγελματικής Οργάνωσης με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ» κατά των εταιριών α) «AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε.», β) «Η ΕΘΝΙΚΗ» ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (αναφερόμενη εντός της καταγγελίας ως «ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α.»), γ) «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.», δ) «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Α.Ε.Ζ.Α.Ε.», ε) «GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» (ισχύουσα επωνυμία της προηγουμένως ονομαζόμενης «ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ Γ.Α.Ε.Α.Ε.») και στ) της «ΕΝΩΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ», για παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, καθώς και του Κανονισμού 1400/2002 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατόπιν αναπομπής από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών της υπ' αριθ. 460/V/2009 απόφασης της Ε.Α.

Πριν την έναρξη της συνεδρίασης, ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την υπάλληλο της Γραμματείας Προέδρου, Αντιπροέδρου και Εισηγητών, Ευαγγελία Ρουμπή με αναπληρώτρια αυτής την Ευγενία Ντόρντα.

Η αρχικώς ορισθείσα συζήτηση της υπόθεσης για την 11η Απριλίου 2016 καθώς και οι επόμενες μετ' αναβολής προγραμματισθείσες συνεδριάσεις της ΕΑ για τις 16 Μαΐου 2016 και 23 Ιουνίου 2016 αναβλήθηκαν, κατόπιν αιτημάτων των ενδιαφερομένων μερών, λόγω της συνεχιζόμενης πανελλαδικής αποχής των δικηγόρων, και η τελικώς ορισθείσα ημερομηνία προσδιορίστηκε για τις 19 Σεπτεμβρίου 2016.

Η συζήτηση της υπόθεσης συνεχίσθηκε κατά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής την 3η Οκτωβρίου 2016, ημέρα Δευτέρα και ώρα 11:30, την 4η Οκτωβρίου 2016, ημέρα Τρίτη και ώρα 09:30, την 5η Οκτωβρίου 2016, ημέρα

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε τρεις (3) επιπλέον εκδόσεις με τα εξής διακριτικά: 1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2) Έκδοση για την Ένωση Φανοποιών και Βαφέων Αυτοκινήτων Νομού Χανίων και 3) Έκδοση για τις «AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε.», «ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ», «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.», «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Α.Ε.Ζ.Α.Ε.», «GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», «ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ», εφεξής «Έκδοση για τις καταγγελλόμενες». Από τις τρεις αυτές εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη […]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α΄/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β΄/16.1.2013).

Τετάρτη και ώρα 10:30, την 7η Οκτωβρίου 2016, ημέρα Τετάρτη και ώρα 14:30 και την 19η Οκτωβρίου 2016, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:00, οπότε και ολοκληρώθηκε.

Στη συνεδρίαση τα νομίμως κλητευθέντα ενδιαφερόμενα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: α) η Πρωτοβάθμια Επαγγελματική Οργάνωση με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ» με τον νόμιμο εκπρόσωπό της Σταμάτη Σκαμάγκα μετά της πληρεξουσίας δικηγόρου της Μαρίας Παπαδάκη, β) η εταιρία «AUDATEX ΕΛΛΑΣ Ανώνυμος Εταιρεία Ηλεκτρονικής Πραγματογνωμοσύνης Ζημιών Αυτοκινήτων – υπό εκκαθάριση» διά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Ηλία Σουφλερού, γ) η «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ Η ΕΘΝΙΚΗ» με τον εκπρόσωπό της Κωνσταντίνο Μπουρτζάλα μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων της, Γεωργίου Τριανταφυλλάκη, Θεμιστοκλή Σκούρα και Αλεξάνδρας Μικρουλέα, δ) η «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» διά των πληρεξουσίων δικηγόρων της Θεμιστοκλή Σκούρα και Δημητρίου Ριζιώτη, ε) η «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ Α.Ε» διά των πληρεξουσίων δικηγόρων της, Δημητρίου Τζουγανάτου, Νικολάου Κοσμίδη, Γεωργίου Δελλή και Κωνσταντίνας Σκανδάλη και στ) η «GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» με τον εκπρόσωπό της Φραγκούλη Αυγερινό μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων της, Δημητρίου Γεωργόπουλου και Κωνσταντίνου Καραγκούνη.

Η «ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ», η οποία καίτοι νομίμως είχε κλητευθεί (αριθ. 9815 Β΄- 12.02.2016 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Αθηνών, Νικολάου Ανδρικόπουλου) και κατέθεσε γραπτό υπόμνημα, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/2013), δεν παραστάθηκε.

Επί της υπό κρίση υπόθεσης υποβλήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 2 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Ε.Α, ένα (1) κοινό υπόμνημα από επτά (7) παρεμβαίνοντες, με ημερομηνία κατάθεσης 24/3/2016 (αριθ. πρωτ. 49), οι οποίοι επικαλούνται έννομο συμφέρον, δήλωσαν παράσταση υπέρ της καταγγέλουσας Ένωσης Φανοποιών και Βαφέων Αυτοκινήτων Νομού Χανίων και ζήτησαν από την Επιτροπή το υπόμνημά τους με τα συνημμένα έγγραφά του να αποτελέσει μέρος του φακέλου της υπόθεσης και να παρασταθούν κατά την προφορική διαδικασία, με βάση τις διατάξεις του αρ. 23 παρ. 4 και 5 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της ΕΑ.

Οι επτά (7) παρεμβαίνοντες και συγκεκριμένα: 1) το πανελλήνιο δευτεροβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «ΕΝΙΑΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΒΙΟΤΕΧΝΩΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΣΤΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ» (Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ.), 2) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σύλλογος Επισκευαστών Αμαξωμάτων και Βαφέων Αυτοκινήτων Αθηνών και περιχώρων» (Σ.Ε.Α.Β.Α.Α.Π.), 3) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σωματείο Αδειούχων Βιοτεχνών Φανοποιών Βαφέων Αυτοκινήτων Νομού Θεσσαλονίκης», 4) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σύλλογος Ιδιοκτητών Συνεργείων Αυτοκινήτων και Μοτοσικλετών Νομού Μαγνησίας», 5) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Επισκευαστών Αμαξωμάτων Νομού Ηρακλείου», 6) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σωματείο Επισκευαστών Αυτοκινήτων και Μηχανημάτων Ναυπλίου» και 7) το πρωτοβάθμιο επαγγελματικό σωματείο με την επωνυμία «Σύνδεσμος Φανοποιών Βαφέων Καροσσερί Αυτοκινήτων Νομού Αχαΐας», παραστάθηκαν ενώπιον της Επιτροπής διά του πληρεξουσίου δικηγόρου τους Ιωάννη Σκορίνη.

Αρχικά, η Επιτροπή εξέτασε το αίτημα των παρεμβαινόντων και μετά από διάσκεψη ομοφώνως αποδέχτηκε την παρέμβαση καθώς έκρινε ότι η συμμετοχή τους θα συμβάλλει στη διακρίβωση της αλήθειας και τους επέτρεψε σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 5 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής, να απευθύνουν ερωτήσεις στα μέρη, να λάβουν γνώση των πρακτικών της διαδικασίας ώστε να υποβάλουν υπόμνημα μετά το τέλος αυτής, να εξετάσουν μάρτυρες στην έκταση που θα είναι ενδιαφέροντα τα θέματα τα οποία θα θίξουν και να παραλάβουν αντίγραφα των μη εμπιστευτικών εκδόσεων των υπομνημάτων των μερών.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στην αρμόδια Εισηγήτρια Λευκοθέα Ντέκα, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά την υπ’ αριθ. πρωτ. 706/29.1.2016 γραπτή εισήγησή της, και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην εισήγηση, πρότεινε, τα εξής:

Α. Να διαπιστωθεί η περιγραφείσα στην εισήγηση παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, από πλευράς των καταγγελλομένων ασφαλιστικών εταιριών , για το χρονικό διάστημα 1997 έως 2010.

Β. Να διαπιστωθεί η περιγραφείσα στην εισήγηση παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ από πλευράς της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε., για το χρονικό διάστημα 1997 έως 2010.

Γ. Να επιβληθεί πρόστιμο στις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες και την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τις ως άνω παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, το οποίο θα υπολογισθεί βάσει του άρθρου 25 παρ. 2 και 3 του ν. 3959/2011, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Δ. Να υποχρεωθούν οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε. να παραλείπουν τις παραβάσεις αυτές στο μέλλον.

Ε. Να απειληθούν οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε. με πρόστιμο και χρηματική ποινή, αν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων.

Κατόπιν, το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των ενδιαφερόμενων μερών, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της προαναφερόμενης εισήγησης, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινίσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής.

Για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους οι πληρεξούσι-

οι δικηγόροι ζήτησαν την εξέταση μαρτύρων. Η Επιτροπή, αποδεχόμενη το σχετικό αίτημά τους, εξέτασε τους μάρτυρες: 1) […], 2) […], 3) […], 4) […], 5) […], 6) […], 7) […], 8) […] και 9) […].

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και την εξέταση των μαρτύρων, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία πέντε (5) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των πρακτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να υποβάλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 28η Φεβρουαρίου 2017 (ημέρα Τρίτη και ώρα 11:00 π.μ.), στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της, με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας Λευκοθέας Ντέκα, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία και αφού έλαβε υπόψη τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματά τα οποία υπέβαλαν, καθώς και τα όσα κατέθεσαν οι μάρτυρες κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Με το υπ’ αριθ. πρωτ. 6756/26.10.2005 έγγραφό της, η Πρωτοβάθμια Επαγγελματική Οργάνωση με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ» (εφεξής και «Ένωση» ή «καταγγέλλουσα») καταγγέλλει τις ανωτέρω αναφερόμενες εταιρίες, για παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, καθώς και του Κανονισμού 1400/2002 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Για τη διερεύνηση της ως άνω καταγγελίας, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής «ΓΔΑ») ξεκίνησε έρευνα τον Ιούνιο του 2006 και μετά το πέρας αυτής, συνέταξε την με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008 εισήγηση προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής «Ε.Α.»).

3. Επί της ως άνω εισήγησης και κατόπιν της διεξαχθείσας ακροαματικής διαδικασίας, εκδόθηκε η υπ’ αριθ. 460/V/2009 απόφαση της Ε.Α, η οποία διαπίστωσε, κατά πλειοψηφία, την τέλεση παράβασης του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, από τις εταιρίες «Η ΕΘΝΙΚΗ-ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ», «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.», «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Α.Ε.Ζ.Α.Ε.» και «GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ». Ειδικότερα, κατά την κρίση της Ε.Α, οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες προέβησαν στην ίδρυση της κοινής επιχείρησης AUDATEX HELLAS A.E, διαχειριστή ενός μηχανογραφικού συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων, για τη χρησιμοποίησή της ως μηχανισμού συναπόφασης και συντονισμού της εμπορικής πολιτικής τους. Συγκεκριμένα, μέσω αυτής, προχώρησαν στον από κοινού καθορισμό ενιαίας τιμής εργατοώρας (εφεξής και ε/ω), η οποία ήταν κοινή για όλες τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες κατά κατηγορίες συνεργείων και χρησιμοποιούνταν στο σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης. Κατόπιν των ανωτέρω, η Ε.Α. προέβη στην επιβολή κυρώσεων και διορθωτικών μέτρων στις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες.

4. Κατά της ως άνω υπ’ αριθ. 460/V/2009 απόφασης της Ε.Α. προσέφυγαν όλες οι καταγγελλόμενες εταιρίες, ζητώντας την ακύρωσή της. Η υπ’ αριθμ. 460/V/2009 απόφαση της ΕΑ ακυρώθηκε δυνάμει των υπ’ αριθμ. 2132, 2133, 2134 και 2135/2010 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, οι οποίες επιβεβαιώθηκαν από τις υπ’ αριθμ. 3847, 3848, 3849 και 3850/2013 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ως εκ τούτου, η υπόθεση αναπέμφθηκε στην ΕΑ για νέα νόμιμη κρίση.

5.

2. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

6. Με το υπ’ αριθ. πρωτ. 6756/26.10.2005 έγγραφό της, η Ένωση κατήγγειλε τις ανωτέρω αναφερόμενες εταιρίες και την «ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ» , για παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977, όπως ίσχυε, καθώς και του Κανονισμού 1400/2002 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

7. Σύμφωνα με την καταγγελία, βάσει της διαδικασίας ασφαλιστικών αποζημιώσεων, σε περίπτωση ζημίας αυτοκινήτου, κάθε φορά που κάποια ασφαλιστική εταιρία υποχρεούται να πληρώσει την αποκατάσταση υλικών ζημιών σε όχημα, είτε σε περιπτώσεις υπαιτιότητας του ασφαλισμένου πελάτη της είτε σε περιπτώσεις μικτής ασφάλειας, αναθέτει σε έναν εκτιμητή ζημιάς/ πραγματογνώμονα να προβεί σε εκτίμηση του κόστους επανόρθωσης της ζημιάς και να συντάξει σχετική έκθεση. Η εκτίμηση/ πραγματογνωμοσύνη μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με συμβατικό (χειρόγραφο) τρόπο, όπου καταγράφονται οι εκτιμώμενες εργασίες και το σύνολο του εκτιμώμενου κόστους επισκευής, είτε με ηλεκτρονικό τρόπο (ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη), όπου γίνεται χρήση ειδικής για το σκοπό αυτό βάσης δεδομένων.

8. Εν προκειμένω, οι καταγγελλόμενες συνέπραξαν και καθόρισαν πάγιες τιμές αποτίμησης της εργατοώρας του επισκευαστή, μέσω του συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε. Όπως αναφέρεται ειδικότερα στην καταγγελία, «οι ίδιες οι ασφαλιστικές εταιρείες που θα πληρώσουν τον επισκευαστή, ορίζουν μονομερώς μέσω του AUDATEX το αντίτιμο στην με τον επισκευαστή συναπτόμενη σύμβαση έργου». Έτσι, σύμφωνα με την καταγγέλλουσα, μέσω του συστήματος των ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών που διαχειρίζεται η AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε, επιβάλλονται στους ανεξάρτητους επισκευαστές - φανοποιούς - βαφείς συγκεκριμένοι όροι συνεργασίας, τόσο ως προς την τιμή της εργατοώρας όσο και ως προς τον απαιτούμενο χρόνο επισκευών. Οι ανεξάρτητοι επισκευαστές αναγκάζονται στην αποδοχή των όρων, όπως αυτοί προκύπτουν από την ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη του συστήματος Audatex, γιατί σε περίπτωση άρνησής τους απειλούνται με τη μη ανάθεση της εργασίας. Αναλυτικότερα, στην καταγγελία αναφέρεται: «Στην έκθεση εκτίμησης μέσω της AUDATEX ο εκτιμητής / πραγματογνώμονας προσδιορίζει, πέραν της τιμής των ανταλλακτικών, την αμοιβή ανά ώρα του επισκευαστή, καθώς και πόσες ακριβώς ώρες εργασίας δικαιολογούνται για την πραγματοποίηση κάθε είδους επισκευής. Έτσι από τις εκθέσεις των εκτιμητών, προκύπτει επακριβώς η τελική αμοιβή του επισκευαστή. Ο εκτιμητής του εγχειρίζει

την έκθεση εκτίμησης, προτείνοντάς του σύναψη της σύμβασης με την εν λόγω αμοιβή. Αν ο επισκευαστής εκφράζει αντιρρήσεις, χάνει τη δουλειά: η έκθεση δεν αναπροσαρμόζεται, του επισκευαστή μη δυνάμενου να διαπραγματευτεί το ύψος της αμοιβής του. Είτε προσχωρεί στη σύμβαση είτε χάνει τη δουλειά». Σε άλλο σημείο της καταγγελίας αναφέρεται ότι «Στην πράξη, οι τιμές αποτίμησης της εργατοώρας από το AUDATEX καταλήγουν να είναι δεσμευτικές για τους επισκευαστές, διότι αν αυτοί αρνηθούν να συμμορφωθούν με την αποτίμηση της εργατοώρας τους, όπως αυτή προκύπτει από την έκθεση του εκτιμητή και ταυτόχρονα ο κύριος του ζημιωθέντος αυτοκινήτου δεν είναι διατεθειμένος – ως είθισται – να πληρώσει τη διαφορά μεταξύ της πάγιας τιμής και αυτής που θεωρεί ο επισκευαστής ως εύλογη αμοιβή του, ο πελάτης θα καταλήξει στα εξουσιοδοτημένα συνεργεία των κατασκευαστριών εταιρειών». Κατά την καταγγέλλουσα, «ο καθορισμός της εργατοώρας του επισκευαστή, μέσω των δεδομένων του συστήματος AUDATEX, στην πράξη λειτουργεί ως πάγια δεσμευτική τιμή που καταργεί απόλυτα τον ανταγωνισμό στην αγορά της επισκευής αυτοκινήτων». Επί τούτου αναφέρει ότι «Ειδικότερα, οι εν λόγω τιμές είναι πάγιες, δοθέντος ότι: α) η αμοιβή του εκάστοτε επισκευαστή ανά ώρα ορίζεται πανομοιότυπα, ανεξαρτήτως της εργασίας για την οποία αμείβεται και της δυσκολίας αυτής, καθώς και των υποδομών που αυτός διαθέτει β) χωρίς να του καταλείπονται περιθώρια διαπραγμάτευσης γ) οι έξωθεν τιθέμενες τιμές εμφανίζουν ελάχιστες μικροαποκλίσεις από επισκευαστή σε επισκευαστή, ακριβώς όπως καταστρατηγηθεί ο απαγορευτικός της επιβολής παγίων τιμών κανόνας. Πρόκειται για εικονικές αποκλίσεις, της τάξεως των 0,88 ευρώ και δ) πέραν της εργατοώρας, καθορίζεται παγίως και ο μέγιστος χρόνος αποπεράτωσης μιας εργασίας[…] Έτσι, κάθε φορά που άγεται στο συνεργείο μας προς επισκευή ένα αυτοκίνητο όχημα που υπέστη ζημιές συνεπεία τροχαίου ατυχήματος και τις εργασίες ‘επαναφοράς’ του οποίου στην προ του τροχαίου κατάσταση πρόκειται να πληρώσει μια από τις μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες (Εθνική Ασφαλιστική, Αγροτική Ασφαλιστική, Interamerican, Φοίνιξ), στερούμαστε του δικαιώματος ελεύθερης χρέωσης της εργατοώρας μας. Η εργατοώρα καθορίζεται μονομερώς από το σύστημα χωρίς να ακούγεται ο επισκευαστής […]».

9. Περαιτέρω, καθώς οι τιμές του συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex ενημερώνονται από τις αυτοκινητοβιομηχανίες και τις ασφαλιστικές εταιρίες, και λόγω του τρόπου με τον οποίο αυτό είναι δομημένο, δημιουργούνται αντιανταγωνιστικές συνθήκες για τους ανεξάρτητους επισκευαστές. Ειδικότερα, σύμφωνα με την καταγγελία «[…] Οι κατασκευάστριες εταιρείες εισφέρουν στο σύστημα δεδομένα (χρέωση εργατοώρας, τιμές ανταλλακτικών και μέγιστο χρόνο αποπεράτωσης μιας εργασίας) που μόνο οι ίδιες μπορούν να διασφαλίσουν, κατευθύνουν έμμεσα όλες τις δουλειές στα εξουσιοδοτημένα συνεργεία….». Επίσης, τα δεδομένα του συστήματος αναφορικά με τον απαιτούμενο χρόνο εργασιών, έχουν δοθεί προς καταχώρηση από τις κατασκευάστριες εταιρίες και «[…] δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα δοθέντος ότι: α) […] Είναι οι χρόνοι που οι τεχνικοί του συνεργείου τους χρειάστηκαν για την αντικατάσταση τμημάτων νέων αυτοκινήτων και όχι για την αντικατάσταση πεπαλαιωμένων, σκουριασμένων μερών οχημάτων, όπως κάνουν στην πράξη οι ανεξάρτητοι επισκευαστές. Συνακόλουθα οι κρίσιμοι χρόνοι είναι χρόνοι ‘εργαστηρίου’, χωρίς το συνήθη -για χρησιμοποιούμενα οχήματα- βαθμό δυσκολίας αποσυναρμολόγησης που αντιμετωπίζει στην πράξη ο ανεξάρτητος επισκευαστής. β) Όσο καλά εξοπλισμένο κι αν είναι το συνεργείο του ανεξάρτητου επισκευαστή, εκ των πραγμάτων είναι αδύνατο να διαθέτει όλα τα εξειδικευμένα επί παντός μοντέλου εργαλεία και εξαρτήματα τα οποία διαθέτει το εξουσιοδοτημένο συνεργείο και τα οποία επιτρέπουν την αντικατάσταση μερών του αυτοκινήτου στον ελάχιστο χρόνο». Έτσι, κατά τους ισχυρισμούς της καταγγέλλουσας παρακωλύεται ο δυνητικός ανταγωνισμός, καθότι με την επιβολή πάγιων τιμών στους επισκευαστές αποθαρρύνεται η διείσδυση νέων ανεξάρτητων επισκευαστών στην αγορά. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την συγκεκριμένη αιτίαση, η καταγγελλόμενη σύμπραξη παραβιάζει τις διατάξεις του Κανονισμού 1400/2002[1].

10. Τέλος, κατά την καταγγέλλουσα, υπάρχει εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών, να διορίζουν μόνον εκτιμητές της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε. Συγκεκριμένα, στην καταγγελία αναφέρεται ότι «Το γεγονός ότι το ηλεκτρονικό σύστημα AUDATEX της 1ης των καθών το χρησιμοποιούν συστηματικά και πάγια -μέσω των εκτιμητών που αυτές διορίζουν– η 2η, η 3η, η 4η και η 5η των καθών, καθώς επίσης και άλλες ασφαλιστικές εταιρείες, αποκαλύπτει την ύπαρξη τουλάχιστον εναρμονισμένης πρακτικής (αν όχι δεσμευτικής μεταξύ τους συμφωνίας) να διορίζουν μόνο εκτιμητές του Audatex…».

3. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

3.1 ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

11. Η ΕΝΩΣΗ ΦΑΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΒΑΦΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ αποτελεί πρωτοβάθμια επαγγελματική οργάνωση (ένωση), νομίμως συσταθείσα το 1983.

12. Βάσει του καταστατικού της, σκοποί της οργάνωσης αυτής είναι «η διαφύλαξη, η μελέτη και η προαγωγή

1 Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 τέθηκε σε ισχύ την 1.10.2002 και ίσχυσε έως την 31.5.2010. Στο ρυθμιστικό του πεδίο ενέπιπτε η απαλλαγή των συμφωνιών διανομής καινουργών αυτοκινήτων και ανταλλακτικών από εξουσιοδοτημένους διανομείς και η απαλλαγή συμφωνιών παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης από εξουσιοδοτημένους επισκευαστές. Μια από τις προϋποθέσεις για την απαλλαγή των προαναφερόμενων συμφωνιών είναι η χορήγηση πρόσβασης σε τεχνικές πληροφορίες από τους κατασκευαστές/ αντιπροσώπους στους ανεξάρτητους επισκευαστές και άλλους ανεξάρτητους φορείς, όπως οι επιχειρήσεις οδικής βοήθειας, οι διανομείς ανταλλακτικών και οι φορείς παροχής υπηρεσιών κατάρτισης σε επισκευαστές. Στην υπό κρίση υπόθεση δεν τέθηκε ζήτημα παράβασης δικαίου ανταγωνισμού εκ των συμβάσεων διανομής ή των συμφωνιών επισκευής μεταξύ κατασκευαστών και συνεργείων επισκευής, ούτε προβλήθηκε σχετική αιτίαση στην καταγγελία. Συνεπώς παρέλκει η αξιολόγηση περί εφαρμογής ή μη των διατάξεων του Κανονισμού 1400/2002.

των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών της στα πλαίσια εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου. Ειδικότερα η Ένωση έχει ως σκοπό μεταξύ άλλων την καλλιέργεια, υποβοήθηση, ανάπτυξη και διάδοση του πνεύματος του συνδικαλισμού στους κλάδους των φανοποιών και βαφέων αυτοκινήτων με τη γενίκευση της συμμετοχής όλων, στις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις και μέσω αυτών, στις αντίστοιχες δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις και τη συστηματική μελέτη των προβλημάτων των κλάδων, για την προσφορότερη συλλογική διεκδίκηση και επίλυση αυτών».

13. Μέλη της ένωσης είναι ανεξάρτητοι φανοποιοί και βαφείς αυτοκινήτων, καθώς και ανεξάρτητοι επισκευαστές αυτοκινήτων. Τα μέλη της ένωσης, όπως προκύπτει από την κατάσταση μελών, αριθμούνταν σε 80 συνεργεία, φανοποιεία ή/και βαφεία.

3.2 AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε.

14. Η εταιρία AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε. (εφεξής «AUDATEX ΕΛΛΑΣ» ή «πρώτη καταγγελλόμενη») αποτελεί το διαχειριστή του συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex, το οποίο αποτελείται από μια βάση δεδομένων και ένα λογισμικό επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

15. Βάσει του καταστατικού της, «Σκοπός της Εταιρείας είναι η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων στην Ελληνική αγορά, δια μέσου του συστήματος AUDATEX, του οποίου η Εταιρεία κατέχει την αποκλειστική άδεια χρήσης στην Ελλάδα».

16. Συγκεκριμένα, το κύριο αντικείμενο της εταιρίας είναι:

«α) η ταξινόμηση, εκτίμηση, επεξεργασία και κοστολόγηση των ζημιών αυτοκινήτων οχημάτων.[….]

γ) προγράμματα CLASS για τον υπολογισμό ζημιών οχημάτων και προγράμματα DB-MAINT για την ενημέρωση εθνικών δεδομένων.

δ) αρχεία MASTER δηλαδή δεδομένα για μεθόδους επιδιόρθωσης, χρόνους επιδιόρθωσης, ανταλλακτικά, βαφές (μέθοδος του κατασκευαστή) και σχετικές γραφικές παρουσιάσεις (π.χ. φύλλα εργασιών) για την καταγραφή ζημιών οχημάτων. […]

ζ) η πώληση υπηρεσιών ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων».

17. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, από το 1999 είχε την άδεια χρήσης του προαναφερόμενου συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, βάσει σχετικής σύμβασης με την ελβετική εταιρία AUDATEX AG. Πριν την AUDATEX ΕΛΛΑΣ η άδεια χρήσης είχε παραχωρηθεί από την ελβετική εταιρία στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ[2].

18. Οι μέτοχοι - ιδρυτές της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ήταν η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και η INTERAMERICAN. Το 2002, προσχώρησε στο μετοχικό κεφάλαιο η ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ[3]. Η μετοχική σύνθεση της εταιρίας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Μετοχική Σύνθεση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Α.Ε.

ΜΕΤΟΧΟΙ	1997-2002 Ποσοστό Συμμετοχής	2002-Σήμερα Ποσοστό Συμμετοχής
ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	80%	70 %
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	10%	10 %
INTERAMERICAN (ΖΗΜΙΩΝ)	10%	10 %
ΦΟΙΝΙΞ METROLIFE ΕΜΠΟΡΙΚΗ	-	10 %

Πηγή: Πρακτικά Γ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ,

19. Τα έσοδα της εταιρίας προέρχονται από την εγκατάσταση και τη χρήση του μηχανογραφικού συστήματος Audatex[4] από τις ασφαλιστικές εταιρίες και ορισμένα συνεργεία επισκευής. Τα έσοδα της εταιρίας ανήλθαν σε € 1,04 εκατ. για το 2006 και σε €1,13 εκατ. για το 2005.

20. Σημειώνεται ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, σύμφωνα με την από 25.6.2010 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης[5] των μετόχων της έχει διακόψει τη λειτουργία της και βρίσκεται υπό καθεστώς εκκαθάρισης, η οποία δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα.

3.3 Η ΕΘΝΙΚΗ, ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

21. Η ΕΘΝΙΚΗ, ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ (εφεξής «ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ» ή «δεύτερη καταγγελλόμενη») ιδρύθηκε το 1891 από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και τέσσερις ακόμη μικρότερες τράπεζες και αποτέλεσε τον κύριο άξονα ανάπτυξης της ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς.

22. Κύριο αντικείμενο εργασιών της εταιρίας είναι η διενέργεια ασφαλίσεων κατά ζημιών, ασφαλίσεων ζωής, αντασφαλίσεων, η διαχείριση χαρτοφυλακίων ασφαλιστηρίων συμβολαίων κλπ.

23. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών το 1946. Ο βασικός μέτοχος της ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, με ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο ύψους 76,74%. Η μετοχική σύνθεση της εταιρίας κατά την 31.12.2006 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Μετοχική Σύνθεση της Εθνικής Ασφαλιστικής το 2006

ΜΕΤΟΧΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	76,74 %
ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΑΕΔΑΚ-ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΚΕΦ. ΔΗΛΟΣ	2,15 %

2 Πρακτικό Δ.Σ. Νο 11 της AUDATEX ΕΛΛΑΣ της 4.2.1999, προσκομισθέν με το υπ’ αριθ. πρωτ. 284/15.1.2015 έγγραφο.

3 Με τη συμμετοχή της σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

4 Όπως φαίνεται και από τα ιδιωτικά συμφωνητικά που υπογράφονται από την εταιρία και τον πελάτη (ασφαλιστική, συνεργεία) και όπου ορίζονται οι αμοιβές της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η εταιρία αμείβεται με κάποια πάγια τιμή ανά εργατοώρα, για την εγκατάσταση και ενημέρωση του λογισμικού και την εκπαίδευση σε αυτό και με κάποιο πάγιο ποσό ανά έκαστο υπολογισμό εκτίμησης ζημιάς.

5 Πρακτικό ΓΣ που προσκομίστηκε από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με το υπ’ αριθ. πρωτ. 7413/10.10.2014 έγγραφο.

ΑΕΔΑΚ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	1,17 %
ΑΣΦ. ΤΑΜΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΕΕΓΑ	1,14%
ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΚΕΦ. ALPHA BANK	1,06 %
ΛΟΙΠΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ (8.607 κωδικοί)	17,74 %

Πηγή: Εθνική Ασφαλιστική, Ετήσιο Δελτίο 2006

24. Ο κύκλος εργασιών[6] για το 2006 ανήλθε στα € 702,1 εκατ., εκ των οποίων ποσό ύψους € 127,8 εκατ. αφορούσε στον κλάδο Αστικής Ευθύνης Αυτοκινήτων.

25. Στην ασφαλιστική εταιρία ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ δεν υπήρξαν ουσιώδεις μεταβολές τόσο στο μετοχικό κεφάλαιο όσο και στη δραστηριότητά της, κατά το διάστημα από το 2008 έως σήμερα[7].

3.4 INTERAMERICAN ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΖΗΜΙΩΝ Α.Ε.

26. Ο Όμιλος INTERAMERICAN ιδρύθηκε το 1969 και καλύπτει μεγάλο εύρος ασφαλιστικών προϊόντων. Ο Όμιλος συμμετέχει στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ μέσω της εταιρίας INTERAMERICAN ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΖΗΜΙΩΝ Α.Ε. (εφεξής «INTERAMERICAN» ή «τρίτη καταγγελλόμενη»). Η συγκεκριμένη εταιρία του Ομίλου, η οποία μεταξύ άλλων δραστηριοποιείται στον κλάδο αστικής ευθύνης από αυτοκίνητα, ιδρύθηκε το 1974.

27. Μοναδικός μέτοχος της εταιρίας είναι η ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε., με ποσοστό συμμετοχής 100%.

28. Ο κύκλος εργασιών[8] της για το 2006 ανήλθε στα €129 εκατ., εκ των οποίων το ποσό των € 77 εκατ. αφορούσε στον κλάδο Αυτοκινήτου.

29. Στην ασφαλιστική εταιρία INTERAMERICAN δεν υπήρξαν ουσιώδεις μεταβολές αναφορικά με το μετοχικό της κεφάλαιο ή τη δομή της, κατά το διάστημα από το 2008 έως σήμερα[9].

3.5 ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (υπό σημερινή επωνυμία GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ)

30. Η εταιρία ιδρύθηκε το 1928, λειτουργεί ως ανώνυμη ασφαλιστική εταιρία με την επωνυμία «ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας) και δραστηριοποιείται σε όλους τους κλάδους ασφάλισης.

31. Κύριος μέτοχος της εταιρίας (την 31.12.2006) ήταν η Εμπορική Τράπεζα. Κατά το έτος 2006, η Γαλλική τράπεζα CREDIT AGRICOLE SA, μέσω της εξαγοράς των μετοχών της Εμπορικής Τράπεζας, βασικού μετόχου της εταιρίας, απέκτησε το 89,84% του μετοχικού της κεφαλαίου (έμμεση συμμετοχή), ενώ μέσω δημόσιας πρότασης απέκτησε το 10,15% των υπολειπομένων μετοχών (άμεση συμμετοχή).

32. Σε χρόνο μεταγενέστερο της υποβολής της καταγγελίας και πριν από την ολοκλήρωση της σύνταξης της πρώτης εισήγησης, η εταιρία εξαγοράστηκε από τον Γαλλικό Όμιλο GROUPAMA. Πλέον, μετά την ολοκλήρωση της εξαγοράς, από τον Ιούνιο του 2007, η εταιρία συνεχίζει τη δραστηριότητά της στην ελληνική ασφαλιστική αγορά, ως κατά 100% θυγατρική του Ομίλου GROUPAMA, με την επωνυμία GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ Α.Ε.Α.Ε. (εφεξής «GROUPAMA» ή «τέταρτη καταγγελλόμενη»).

33. Ο κύκλος εργασιών[10] της για το 2006 ανήλθε στα € 202,8 εκατ., εκ των οποίων το ποσό των € 63,6 εκατ. αφορούσε τον κλάδο αυτοκινήτου.

34. Κατά το διάστημα 2008-2014, για την εταιρία GROUPAMA δεν υπήρξαν ουσιώδεις μεταβολές στη μετοχική σύνθεση ή τη δομή της[11]. Η εταιρία παραμένει κατά 100% θυγατρική του Ομίλου GROUPAMA.

3.6 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

35. Η εταιρία ιδρύθηκε το 1980, λειτουργεί ως ανώνυμη ασφαλιστική εταιρία με την επωνυμία ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (εφεξής «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ» ή «πέμπτη καταγγελλόμενη») και δραστηριοποιείται σε όλους τους κλάδους ασφάλισης.

36. Κύριος μέτοχος της εταιρίας ήταν η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ενώ η μετοχική σύνθεση της εταιρίας την 31.12.2006 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Μετοχική Σύνθεση της ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ το 2006

ΜΕΤΟΧΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	84,08 %
Α/Κ ΑΤΕ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3,02 %
CAPITAL ΑΧΕΡΕΥ	0,29%
Ε.Α.Σ ΠΕΖΩΝ	0,25%
Ε.Α.Σ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0,22 %
ΛΟΙΠΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ	12,14 %

Πηγή: ΑΓΡΟΤΙΚΗ Ασφαλιστική, Ετήσιο Δελτίο 2006

37. Ο κύκλος εργασιών[12] της για το 2006 ανήλθε στα € 188,8 εκατ., εκ των οποίων το ποσό των € 65,8 εκατ. αφορούσε στον κλάδο αυτοκινήτου.

38. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ από τον Ιούλιο του 2012 αποτελούσε μέλος του Ομίλου Πειραιώς, με μοναδικό μέτοχο την Τράπεζα Πειραιώς. Τον Αύγουστο του 2014 ανακοινώθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς η συμφωνία εξαγοράς της ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ από τον όμιλο ERGO Insurance Group. Η εν λόγω μεταβίβαση των μετοχών, εγκρίθηκε με την υπ’ αριθ. 594/2014 απόφαση της Ε.Α.

3.7 ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

39. Η Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος (εφεξής «Ε.Α.Ε.Ε.»)[13] είναι αναγνωρισμένο επαγγελματικό σωματείο, με μέλη τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που

6 Βάσει στοιχείων που προσκομίστηκαν από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με την υπ’ αριθ. πρωτ. 3560/18.6.2007 επιστολή.

7 Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 7413/10.10.2014 απάντηση της ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ σε σχετικό ερώτημα της υπηρεσίας.

8 Στοιχεία που προσκομίστηκαν από την INTERAMERICAN με την με αριθ. πρωτ. 3560/18.6.2007 επιστολή.

9 Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 7425/13.10.2014 απάντηση της INTERAMERICAN σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας.

10 Βάσει στοιχείων που προσκομίστηκαν από την GROUPAMA (υπό την επωνυμία ΦΟΙΝΙΞ METROLIFE), με την με υπ’ αριθ. πρωτ. 3549/18.6.2007 επιστολή.

11 Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 7297/6.10.2014 απάντηση της GROUPAMA σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας.

12 Βάσει στοιχείων που προσκομίστηκαν από την ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με την με ημ.αρ. πρωτ. 3275/7.6.2007 επιστολή.

13 Σύμφωνα με όσα προσκόμισε η ίδια με την υπ’ αριθ. πρωτ. 3775/28.6.06.

λειτουργούν στην Ελλάδα. Πρόκειται για τον κεντρικό φορέα εκπροσώπησης των ασφαλιστικών εταιριών, με 59 σήμερα τακτικά μέλη, που προσφέρουν όλο το φάσμα των σύγχρονων ασφαλιστικών προϊόντων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό και αντιπροσωπεύουν πάνω από το 95% της παραγωγής ασφαλίστρων στην ελληνική αγορά.

40. Βάσει του καταστατικού της, οι στόχοι, τα μέσα και οι δράσεις της Ε.Α.Ε.Ε. είναι οι εξής:

• Ενημερώνει τις εταιρίες - μέλη της σχετικά με τα θέματα που τις αφορούν και προωθεί την ανταλλαγή των πληροφοριών που διασφαλίζουν την ομαλότερη λειτουργία τους.

• Παρακολουθεί τη σωστή εφαρμογή της ασφαλιστικής νομοθεσίας και των αρχών που ισχύουν στην ελεύθερη ασφαλιστική αγορά.

• Προάγει τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των μελών της και υπερασπίζεται τη δημιουργία συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.

• Προωθεί την εξειδικευμένη επιστημονική μελέτη και τη συνεχή ενημέρωση σε θέματα Ιδιωτικής Ασφάλισης, με εμπλουτισμό βιβλιοθήκης, τη διενέργεια ερευνών, επιστημονικών διαλέξεων και εκθέσεων, τη διοργάνωση σεμιναρίων, την εκπόνηση μελετών, τη χορήγηση υποτροφιών κτλ.

• Παρεμβαίνει προς τις Δημόσιες Αρχές. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρεμβάσεις της στα πλαίσια της ασφαλιστικής και φορολογικής μεταρρύθμισης, με αποτέλεσμα την ενίσχυση των φορολογικών κινήτρων προς την Ιδιωτική Ασφάλιση.

• Μεριμνά για την έκφραση των απόψεών της προς τους Διεθνείς Ασφαλιστικούς Οργανισμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

• Προβάλλει την ελληνική ασφαλιστική δραστηριότητα στον εθνικό και διεθνή χώρο.

• Ενημερώνει το κοινό για το θεσμό της Ιδιωτικής Ασφάλισης, τις θέσεις της, και το κοινωνικό και οικονομικό έργο που επιτελεί.

• Συνεργάζεται με αντίστοιχες εθνικές ασφαλιστικές ενώσεις του εξωτερικού.

• Αποτελεί αξιόπιστη πηγή για άμεση και σωστή ενημέρωση σε ασφαλιστικά θέματα.

• Συγκεντρώνει και επεξεργάζεται στατιστικά στοιχεία για την ασφαλιστική αγορά.

• Συνάπτει τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας Ασφαλιστικών Υπαλλήλων με το αρμόδιο Επαγγελματικό Σωματείο των Υπαλλήλων.

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

1. Ενστάσεις επί της Διαδικασίας

41. Οι καταγγελόμενες εταιρίες υπέβαλαν τις εξής ενστάσεις:

1.1. Ένσταση για τη σύνταξη νέας Εισήγησης

42. Δυνάμει των ως άνω υπ’ αριθμ. 2132, 2133, 2134 και 2135/2010 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών ακυρώθηκε η υπ’ αριθμ. 460/V/2009 απόφαση της ΕΑ και αναπέμφθηκε η υπό κρίση υπόθεση στην ΕΑ με σκοπό την έκδοση νέας απόφασης με νόμιμη σύνθεση. Την 12.02.2016 επιδόθηκε στις εμπλεκόμενες εταιρίες η από 29.01.2016 νέα Εισήγηση της Εισηγήτριας Λ. Ντέκα, η οποία συνετάγη σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3959/2011 και του νέου Κανονισμού Λειτουργίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Η σύνταξη της νέας Εισήγησης, κατά τις καταγγελλόμενες εταιρίες, είναι παράνομη και δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από την ΕΑ., σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 50 του π.δ. 18/1989, όπως παγίως ερμηνεύεται από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, μετά την ακύρωση της διοικητικής πράξης, η υπόθεση επανέρχεται στο στάδιο στο οποίο βρισκόταν πριν την έκδοση της ακυρωθείσας υπόθεσης και διέπεται από το τότε ισχύσαν δίκαιο. Αυτό ισχύει ακόμη και σε περίπτωση μεταβολής του νομικού καθεστώτος, διότι ο αναδρομικός χαρακτήρας των ακυρωτικών αποφάσεων συνεπάγεται ότι η ακύρωση της διοικητικής πράξης επαναφέρει την υπόθεση στον χρόνο έκδοσης της πράξης που ακυρώθηκε. Επισημαίνεται ότι η τυχόν εκδιδόμενη από τη Διοίκηση νέα πράξη ανατρέχει αναγκαίως στον χρόνο εκείνο διεπόμενη κατ’αρχήν από το τότε ισχύον νομικό και πραγματικό καθεστώς και όχι από το ισχύον κατά τον χρόνο κατά τον οποίο λαμβάνουν χώρα οι ενέργειες συμμόρφωσης προς την ακυρωτική απόφαση [ΣτΕ 228, 2309/2009]. Σε κάθε περίπτωση, η νέα κρίση της Διοίκησης, πρέπει να μην αντίκειται σε όσα έχουν κριθεί με την ακυρωτική απόφαση και εκφέρεται ενόψει του νομικού και πραγματικού καθεστώτος, που υπήρχε κατά το χρόνο, κατά τον οποίο εκδόθηκε η πράξη που ακυρώθηκε (ΣτΕ 3727/1995, Ολομέλεια ΣτΕ 1820/1989). Περαιτέρω, «σε περίπτωση ακυρώσεως πράξεως της σύνθετης διοικητικής ενέργειας, όπως η εκλογή μέλους Δ.Ε.Π., η Διοίκηση, επιλαμβανόμενη πάλι της υποθέσεως, πρέπει να επαναλάβει τη διαδικασία από το σημείο στο οποίο αναφέρεται η ακύρωση και υπό το υφιστάμενο πραγματικό και νομικό καθεστώς του χρόνου εκδόσεως της πράξεως» [ΣτΕ 1455/1993, 429/2001, 1021/2010]. Συνεπώς, με βάση τα ανωτέρω, οι καταγγελλόμενες εταιρίες ισχυρίζονται ότι θα έπρεπε να επιδοθεί σε αυτές εκ νέου κλήση προς συζήτηση επί τη βάσει της με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008 Εισήγησης, επί της οποίας είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα απόφαση της ΕΑ, και να μην ανατεθεί εκ νέου η υπόθεση σε Εισηγητή για σύνταξη νέας Εισήγησης με βάση τον νεότερο (και άρα μη εφαρμοζόμενο) Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

43. Η ΕΑ, κατά πλειοψηφία, απέρριψε τη συγκεκριμένη ένσταση για τους κάτωθι λόγους: Επί των προαναφερόμενων προσφυγών, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών αποφάσισε[14] την ακύρωση της υπ’ αριθ. 460/V/2009 απόφασης λόγω μη νόμιμης σύνθεσης της Ολομέλειας κατά την εκδίκαση της εν λόγω υπόθεσης και ανέπεμψε την υπόθεση στην Ε.Α, προκειμένου «να εξεταστεί εκ νέου με βάση τις διατάξεις του ν. 3784/2009 και με την προεδρία του Προέδρου της Ε.Α. ή σε περίπτωση απουσίας του με την προεδρία του νόμιμου Αναπληρωτή του ή του αρχαιότερου μέλους της σύνθεσης, επί ίσης δε θητείας του Μέλους της Επιτροπής που προηγείται κατά σειρά

14 Με τις υπ’ αριθ. 2132/2010, 2133/2010, 2134/2010 και 2135/2010 αποφάσεις.

διορισμού της Υπουργικής Απόφασης». Ο ν. 3784/2009 «Αναθεώρηση διατάξεων του ν. 703/1977 περί ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 137/7.8.2009, τροποποίησε το ν. 703/1977 εισάγοντας το θεσμό του Εισηγητή Μέλους της Ε.Α. και τέθηκε σε ισχύ μετά τη λήψη της σχετικής απόφασης από την Ε.Α. και πριν τη δημοσίευση αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Κατά το Δικαστήριο, ορθώς δεν εφαρμόσθηκε ως προς τις εν λόγω διατάξεις του ο προαναφερόμενος νόμος για την απόφαση 460/V/2009, καθώς η ένδικη υπόθεση δεν ήταν εκκρεμής ενώπιον της Ε.Α. κατά τη θέση του σε ισχύ. Η επανεξέτασή της ωστόσο, κατά το Δικαστήριο πρέπει να λάβει χώρα υπό το ισχύον πλέον, νεοείσακτο τότε σύστημα ανάθεσης των υποθέσεων σε Εισηγητή, δεδομένου ότι ο θεσμός του Εισηγητή εισήχθη με το ν. 3784/2009. Κατά την επικρατήσασα άποψη, ο Εισηγητής δεν δεσμευόταν από την προηγούμενη Εισήγηση της ΓΔΑ (ήτοι, τη με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008).

Ωστόσο, τρία μέλη της ΕΑ, οι Εισηγητές Ν. Ζευγώλης και Π. Φώτης και το Μέλος Δ. Δανηλάτος είχαν την άποψη ότι θα έπρεπε να έχει ληφθεί υπόψη η με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008 Εισήγηση της ΓΔΑ, αφού αυτή δεν ακυρώθηκε δια των υπ’ αριθμ. 2132, 2133, 2134 και 2135/2010 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με τις οποίες ακυρώθηκε μόνο η υπ’ αριθ. 460/V/2009 απόφαση της ΕΑ.

1.2. Παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης – παράνομη επέκταση της κατηγορίας

44. Σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες εταιρίες, επιπροσθέτως της προηγούμενης ένστασης ως προς την παράνομη σύνταξη νέας Εισήγησης, στην ως άνω νέα Εισήγηση οι κατηγορίες εναντίον τους είχαν επεκταθεί, τόσο χρονικά όσο και ποιοτικά. Συγκεκριμένα, ενώ η παλαιά Εισήγηση (σελ. 90, υπό 10) και η ακυρωθείσα για τυπικούς λόγους απόφαση της ΕΑ δεχόταν ως χρονικό διάστημα της παράβασης τα έτη 2002-2008, η νέα Εισήγηση προτείνει να διαπιστωθεί παράβαση για χρονικό διάστημα κατά πολύ μεγαλύτερο, ήτοι για τα έτη 1997-2010.

Κατά τις καταγγελλόμενες εταιρίες, η μεταβολή αυτή στην αξιολόγηση της συμπεριφοράς τους είναι παντελώς αδικαιολόγητη και αντίθετη με την αρχή της χρηστής διοίκησης. Ειδικότερα, κατά τις καταγγελλόμενες εταιρίες, δεν προκύπτει από πουθενά γιατί, ενώ τόσο η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού όσο και η Ολομέλεια της ΕΑ με τα ίδια πραγματικά περιστατικά έκριναν ότι η αποδιδόμενη παράβαση (την οποία σε κάθε περίπτωση αρνούνται) εκτεινόταν από το έτος 2002 έως το έτος 2008, ξαφνικά και με αφορμή την ακύρωση της απόφασης της ΕΑ για τυπικούς λόγους, η Εισηγήτρια εισηγείται με βάση τα ίδια πραγματικά περιστατικά μεγαλύτερο χρονικό διάστημα παράβασης. Σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες εταιρίες, είναι ανεπίτρεπτο, με τα ίδια στοιχεία η ίδια Διοικητική Αρχή να καταλήγει σε διαφορετικό και επί τα χείρω ως προς τις καταγγελλόμενες εταιρείες συμπέρασμα 8 ολόκληρα έτη μετά την έκδοση της πρώτης οριστικής κρίσης επί της υπόθεσης. Η ΕΑ, κατά πλειοψηφία, έκρινε ότι, εφόσον κληρώθηκε η υπόθεση σε νέο Εισηγητή, αυτός δεν δεσμεύεται από την προηγούμενη Εισήγηση της ΓΔΑ κι ως εκ τούτου, εφόσον κατά την κρίση του, ανέκυψαν και νέα στοιχεία για την υπόθεση έστω και με τα ίδια πραγματικά περιστατικά, δύναται να προτείνει να διαπιστωθεί παράβαση για χρονικό διάστημα ακόμη και μεγαλύτερο από αυτό που διαπίστωσε η ΕΑ με την υπ’ αρ. 460/V/2009 απόφασή της, η οποία άλλωστε είναι ανυπόστατη αφού για τυπικό λόγο ακυρώθηκε.

Ωστόσο, τρία μέλη της ΕΑ, οι Εισηγητές Ν. Ζευγώλης και Π. Φώτης και το μέλος Δ. Δανηλάτος είχαν την άποψη ότι ακόμη και αν πράγματι δεν υφίσταται πλέον στο νομικό κόσμο η υπ’ αρ. 460/V/2009 απόφαση της ΕΑ, δεν νοείται με τη νέα Εισήγηση (ήτοι τη με αρ. πρωτ. 706/29.01.2016) οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις που πέτυχαν την ακύρωση της υπ’ αρ. 460/V/2009 απόφασης, τόσο στο Διοικητικό Εφετείο όσο και στο Συμβούλιο της Επικρατείας να περιέρχονται μετά από μερικά χρόνια για την ίδια υπόθεση, την οποία ανέπεμψαν τα αρμόδια Δικαστήρια στην ΕΑ για νέα νόμιμη κρίση, σε δυσχερέστερη θέση από εκείνη στην οποία είχαν περιέλθει με την έκδοση της υπ’ αρ. 460/V/2009 απόφασης της ΕΑ και πριν την ακύρωσή της.

1.3. Παραγραφή παραβάσεων

45. Σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες, , ναι μεν σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ. 6 του ν. 3959/2011, η προβλεπόμενη στο άρθρο 42 πενταετής προθεσμία παραγραφής του άρθρου 42 δεν καταλαμβάνει τις παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του νόμου, εφόσον έχει ήδη κινηθεί διαδικασία ελέγχου ενώπιον της ΕΑ, ωστόσο ο ως άνω περιορισμός ratione temporis, των διατάξεων του ν. 3959/2011 δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συνεπάγεται το «απαράγραπτο» των εξουσιών της ΕΑ επί παραβάσεων. Αφού κάτι τέτοιο θα ήταν προδήλως αντίθετο τόσο στο δίκαιο της ΕΕ, όσο και στο εθνικό δίκαιο. Κατά τις καταγγελλόμενες, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ «…δεν συνάδει προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου η παράλειψη πρόβλεψης στο ν. 703/1977 (και γενικά στην ημεδαπή νομοθεσία) παραγραφής σε σχέση με τις παραβάσεις των άρθρων 1 και 2 του νόμου αυτού ή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρ. 85 και 86 της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας), καθώς και σε σχέση με την εξουσία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να καταλογίζει σε επιχειρήσεις τέτοιες παραβάσεις και να τους επιβάλει κάποιο από τα μέτρα του άρθρου 9 παρ. 1…» (βλ. ΣτΕ 1976/2015). Συνεπώς, κατά την ερμηνεία των καταγγελλομένων, πριν την έναρξη του ν. 3959/2011 οι παραβάσεις υπόκειντο σε πενταετή παραγραφή κατ’ ανάλογη εφαρμογή του ευρωπαϊκού Κανονισμού (βλ. άρθρο 25 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003).

46. Συναφώς οι καταγγελλόμενες υποστηρίζουν ότι, ελλείψει ειδικότερης διάταξης, η παραγραφή πρέπει να υπολογίζεται στη βάση της νομολογιακής εφαρμογής της αρχής του ευλόγου χρόνου. Πιο αναλυτικά, με βάση τη σχετική νομολογία που επικαλούνται οι καταγγελλόμενες, η αρχή του ευλόγου χρόνου απαγορεύει την επιβολή διοικητικής κύρωσης για φερόμενες παραβάσεις οι οποίες ανατρέχουν σε χρόνο πέραν της πενταετίας «από την κοινοποίηση της καταλογιστικής του προστίμου πράξης». Τούτο «απαιτεί η ασφάλεια του δικαίου, και η

σύντομη, από της απόψεως των κυρώσεων, εκκαθάριση τοιαύτης φύσεως υποθέσεων. Η λύση αυτή συμπορεύεται κατ’ αρχάς προς τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της μη καταχρηστικής άσκησης των δικαιωμάτων, όπως άλλωστε επιβάλλεται πλέον από τις αρχές του κοινοτικού δικαίου και του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ…»[15].

47. Επομένως, όπως υποστηρίζουν οι καταγγελλόμενες, οι καταλογιζόμενες παραβάσεις πρέπει να θεωρηθούν παραγραφείσες λόγω υπέρβασης του ευλόγου χρόνου. Και τούτο διότι, ακόμα και υπό την εσφαλμένη – κατά την άποψή τους - εκδοχή ότι η παράβαση διήρκησε έως το 2010, έχουν ήδη παρέλθει πέντε έτη από την παύση οιασδήποτε παράβασης. Εξάλλου, ακόμα και εάν για οποιοδήποτε λόγο ήθελε θεωρηθεί ότι η παραγραφή είχε διακοπεί μετά την άσκηση προσφυγής κατά της αρχικής απόφασης της ΕΑ, εκκίνησε εκ νέου με τη δημοσίευση των με αρ. 2132, 2133, 2134, 2135/2010 αποφάσεων του ΔΕφΑθ. Συνεπώς, και πάλι έχει συμπληρωθεί πενταετία. Ελλείψει ανασταλτικού αποτελέσματος της άσκησης αίτησης αναίρεσης, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η παραγραφή διακόπτεται και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας ενώπιον του ΣτΕ. Οι καταγγέλλουσες ισχυρίζονται ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος τους η επιλογή της ΕΑ να μην επανεξετάσει άμεσα την υπόθεση αλλά να ασκήσει αίτηση αναίρεσης. Ομοίως ισχυρίζονται ότι ουδεμία επιρροή ασκεί στη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής η αποστολή των ερωτηματολογίων τον Σεπτέμβριο του 2014, καθώς αυτά ουδόλως διερευνούσαν ουσιαστικά την ύπαρξη της καταλογιζόμενης παράβασης[16]. Κατά τις καταγγελλόμενες, η επίμαχη παράβαση πρέπει να θεωρηθεί σε κάθε περίπτωση παραγραφείσα για το χρονικό διάστημα μεταξύ 1997 – 2002.

48. Όλες οι καταγγελλόμενες εταιρίες προέβαλαν την ένσταση παραγραφής. Προς αντίκρουση αυτής της ένστασης επισημαίνονται τα εξής: Στην εξεταζόμενη περίπτωση εφαρμόζεται η μεταβατική διάταξη του άρθρου 50 παρ. 6 του ν. 3959/2011, και όχι αυτή του άρθρου 42. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη, «[η] παραγραφή του άρθρου 42 καταλαμβάνει και τις παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο καταγγελίας ή αυτεπάγγελτης έρευνας ή αιτήματος έρευνας του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.». Από τη γραμματική και τελεολογική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης a contrario προκύπτει ότι η παραγραφή του άρθρου 42 δεν καταλαμβάνει και τις παραβάσεις που έχουν μεν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του νόμου 3959/2011, αλλά έχουν ήδη (δηλαδή πριν την έναρξη ισχύος του νόμου 3959/2011) αποτελέσει αντικείμενο καταγγελίας ή αυτεπάγγελτης έρευνας, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση περίπτωση.

49. Επιπλέον, οι καταγγελλόμενες εταιρίες επικαλέστηκαν την κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας στην υπ’ αρ. 1976/2015 απόφασή του, προκειμένου εκεί να βασίσουν την άποψή τους περί παραγραφής. Ωστόσο, ως προς τη βασιμότητα του συγκεκριμένου ισχυρισμού, επισημαίνεται ότι από την ανάγνωση και μόνο της παρ. 9 της εν λόγω απόφασης και ιδίως των τελευταίων αυτής εδαφίων, προκύπτει ότι στην εξεταζόμενη περίπτωση δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που όρισε στην ως άνω υπ’ αρ. 1976/2015 απόφασή του το ΣτΕ για παραγραφή, αφού καταρχήν στην εξεταζόμενη περίπτωση, μεταξύ του χρόνου παύσης της χρονικώς τελευταίας παράβασης και του χρονικού σημείου έναρξης διερεύνησης της υπόθεσης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν υπάρχει χρονική διαφορά, δεδομένου ότι καταγγελία (με αριθ. πρωτ. 6756/26.10.2005) και έρευνα της ΓΔΑ (Ιούνιος 2006) έγιναν/εκκίνησαν με λίγους μόνο μήνες χρονικής διαφοράς μεταξύ τους. Επομένως, στην υπό εξέταση περίπτωση δεν έχει παρέλθει χρόνος και μάλιστα δεκαετίας, που αντιμετώπισε η απόφαση του ΣτΕ. Επιπλέον, είναι σαφές, με βάση τους χρόνους που κινήθηκε η παρούσα διαδικασία από πλευράς Επιτροπής, ότι η παρούσα επίμαχη πράξη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία εκδίδεται στις 28 Φεβρουαρίου 2017, δεν εκδίδεται σε διάστημα, «πολύ πέραν της δεκαετίας (από την παύση της παράβασης)» όπως επί λέξει αναφέρεται στην εν λόγω απόφαση του ΣτΕ[17]. Αντίθετα με την εξεταζόμενη περίπτωση, σε εκείνη της ΣτΕ 1976/2015, «η ένδικη καταγγελία υποβλήθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού το έτος 1995 και η διερεύνηση της υποθέσεως άρχισε δέκα έτη μεταγενέστερα»[18]. Η δε απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (υπόθεση ΛΑΒΑ) που ακυρώθηκε με την υπ’ αρ. 1976/2015 ΣτΕ, εκδόθηκε στις 03.03.2011 (517/VI/2011). Δηλαδή, από την παύση της παράβασης (1995) μέχρι την έκδοση της απόφασης της ΕΑ (2011) μεσολάβησαν 16 χρόνια, διάστημα που το ΣτΕ θεωρεί ότι βαίνει «πολύ πέραν της δεκαετίας (από την παύση της παράβασης)». Επομένως, διαφοροποιούνται εντελώς οι δύο περιπτώσεις.

50. Πέραν των ανωτέρω, υπογραμμίζονται σχετικά και τα κάτωθι: η θεσμική και δικονομική αυτονομία των κρατών μελών, αλλά και η γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου εμποδίζουν την ευθεία ή αναλογική εφαρμογή από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού των διατάξεων ενός ενωσιακού Κανονισμού που αναφέρονται στην προθεσμία παραγραφής (είτε πρόκειται π.χ. για τον Κανονισμό 1/2003, είτε πρόκειται για τον Κανονισμό 2988/1974).

51. Στο άρθρο 25 του Κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου ΕΕ[19] ρυθμίζεται το ζήτημα της παραγραφής της εξουσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για επιβολή κυρώσεων, ήτοι προστίμων και χρηματικών ποινών επί παραβάσεων που μνημονεύονται στη διάταξη αυτή, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται πρωτίστως οι παραβάσεις των ουσιαστικών διατάξεων των άρθρων 101 και 102 (πρώην 81 και 82 ΣυνθΕΚ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού. Με τις διατάξεις του άρθρου 25 του ως άνω Κανονισμού δεν εισάγεται ενιαία-ομοιόμορφη ρύθμιση του ζητήματος της παραγραφής, αναφορικά και με την αντίστοιχη εξουσία των εθνικών αρχών ανταγωνισμού για επιβολή προστίμων

15 Βλ. ΔΕφΑθ 3039/2014, 3807/2014, 2017/2010.

16 Πρβλ. ΔΕΕ, Pfeifer & Langen GmbH & Co. KG, C-52/14, παρ. 41.

17 Βλέπε σελ. 10-11 της υπ. αρ. 1976/2015 απόφασης ΣτΕ.

18 Βλέπε σελ. 9 της υπ. αρ. 1976/2015 απόφασης ΣτΕ.

19 EE L 1, 04.01.2003, σελ. 1-25.

επί παραβάσεων των ως άνω κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού. Τίθεται, συνεπώς, το ερώτημα εάν και σε ποιο βαθμό οι περί παραγραφής ρυθμίσεις ενός ενωσιακού Κανονισμού, ιδίως δε αυτές που αναφέρονται στην προθεσμία της παραγραφής και στη διακοπή της, μπορούν να επηρεάσουν, καθ’ οιονδήποτε τρόπο, και την κατά χρόνο αρμοδιότητα των εθνικών αρχών, όταν αυτές καλούνται να εφαρμόσουν τις ενωσιακές διατάξεις του ανταγωνισμού[20].

52. Θα πρέπει βεβαίως να επισημανθεί ότι ο Κανονισμός 1/2003 αναγνωρίζει υπερέχουσα θέση στη Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού οι αποφάσεις των εθνικών αρχών ανταγωνισμού δεν θα πρέπει να συγκρούονται με προηγούμενη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ίδια υπόθεση[21], ενώ τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν, όταν κρίνουν πρακτικές επιχειρήσεων, δυνάμει των ενωσιακών διατάξεων, να λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με απόφαση που έχει ήδη λάβει σχετικώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή που ενδέχεται να συγκρουσθούν με απόφαση που επίκειται να λάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει ήδη κινήσει[22]. Επίσης, στο μέτρο που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι σε θέση με απόφασή της να ανατρέψει ακόμα και τελεσίδικη απόφαση εθνικού δικαστηρίου, μπορεί κατά μείζονα λόγο να ανατρέψει εκ των υστέρων και μία αντίθετη απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού επί της ίδιας υποθέσεως. Όπως χαρακτηριστικά έχει αναφερθεί στη θεωρία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να λειτουργήσει εν τοις πράγμασι ως «αναθεωρητικό όργανο» των αποφάσεων των εθνικών αρχών[23]. Κάτι τέτοιο πάντως δεν ισχύει στην εξεταζόμενη περίπτωση.

53. Η παραγραφή του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού δεν αφορά στην εξουσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για διαπίστωση της παράβασης των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003, η οποία δεν συνιστά κύρωση, κατά την έννοια των άρθρων 23 και 24 του συγκεκριμένου Κανονισμού[24]. Το απαράγραπτο της εξουσίας αυτής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει μεγάλη πρακτική σημασία στις περιπτώσεις που αυτή καλείται να διαπιστώσει μία παράβαση των άρθρων 101 ή/και 102 ΣΛΕΕ, η οποία έχει διαπραχθεί στο παρελθόν και ενδεχομένως έχει παρέλθει από την τέλεση ή την παύση της (αν αυτή είναι διαρκής ή κατ’ εξακολούθηση) η οριζόμενη στον Κανονισμό πενταετής προθεσμία παραγραφής για την επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών. Όπως νομολογιακά έχει κριθεί, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να λαμβάνει απόφαση διαπιστώνοντας παράβαση, την οποία έχει ήδη παύσει η εμπλεκόμενη επιχείρηση, υπό την προϋπόθεση ότι το θεσμικό όργανο έχει έννομο συμφέρον προς τούτο. Αυτό συμβαίνει πρωτίστως στις περιπτώσεις εκείνες που υφίσταται κίνδυνος επανάληψης της παράβασης από τον αποδέκτη της απόφασης ή ακόμα και στις περιπτώσεις εκείνες που η υπόθεση θέτει ζητήματα των οποίων η διευκρίνιση είναι αναγκαία για χάρη της προστασίας του ενωσιακού συμφέροντος του ανταγωνισμού[25]. Σημειώνεται, ότι η ρητή κατά τα ανωτέρω θέσπιση της προθεσμίας παραγραφής από τον Ενωσιακό Νομοθέτη ανταποκρίνεται στις επιταγές προηγούμενης νομολογίας του ΔΕΚ, το οποίο υπογράμμισε την ανάγκη ρητής εκ των προτέρων νομοθετικής πρόβλεψης της προθεσμίας παραγραφής και των λεπτομερειών εφαρμογής της, προκειμένου η παραγραφή να εκπληρώνει την κύρια αποστολή της, η οποία συνίσταται στην εγγύηση της ασφάλειας δικαίου[26].

54. Από την γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003 σαφώς συνάγεται ότι η συγκεκριμένη διάταξη ρυθμίζει αποκλειστικά και μόνο την προθεσμία παραγραφής της εξουσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις των ευρωπαϊκών κανόνων του ανταγωνισμού και όχι το απολύτως διακριτό ζήτημα της «παραγραφής» της αντίστοιχης εξουσίας των εθνικών αρχών ανταγωνισμού, όταν επιλαμβάνονται περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών. Το ζήτημα καθίσταται περισσότερο σύνθετο στην περίπτωση εκείνη που η αρμόδια εθνική αρχή καλείται να εφαρμόσει σε μία περιοριστική του ανταγωνισμού πρακτική, πέραν των εθνικών και τους ενωσιακούς κανόνες του ανταγωνισμού (όπως δηλαδή στην εξεταζόμενη περίπτωση), επειδή η ελεγχόμενη πρακτική επηρεάζει το ενδοενωσιακό εμπόριο, με την έννοια των σχετικών ενωσιακών διατάξεων. Το ζήτημα της «παραγραφής» της αντίστοιχης εξουσίας των εθνικών αρχών ανταγωνισμού, ακόμα και αν αυτή (η εξουσία) ασκείται στο πλαίσιο του ελέγχου παραβάσεων του ευρωπαϊκού δικαίου, καταλείπεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, σύμφωνα με την γενική αρχή της θεσμικής και δικονομικής αυτονομίας, η οποία διέπει την δράση των αρμόδιων διοικητικών αρχών (αλλά και των εθνικών δικαστηρίων) κατά την επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις των ενωσιακών εν γένει διατάξεων[27]

20 Ad hoc για το ζήτημα, βλ. Γ. Καρύδη, Το ζήτημα της «παραγραφής» κατά τον Κανονισμό 1/2003 του Συμβουλίου ΕΕ και η εξουσία των εθνικών αρχών ανταγωνισμού για επιβολή προστίμων επί παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ΔΕΕ 1/2011, σελ. 23.

21 Βλέπε άρθρο 16 παρ. 2 του Κανονισμού.

22 Βλέπε άρθρο 16 παρ. 1 του Κανονισμού.

23 Βλ. σχετικά Γ. Καρύδη, ό.π., καθώς επίσης και Ε.Π. Λιάσκο, Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού των άρθρων 81 και 82: Η μεγάλη πρόκληση για τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια, ΧρΙΔ/2004, ιδίως σελ. 597.

24 Πρβλ. απόφαση Sumitomo Chemicals Ltd, T-22/02 και 23/02, παρ. 60 και 61.

25 Βλ. απόφαση GVL κατά Επιτροπής, 7/82, παρ. 24-28.

26 Βλ. ACI Chemiefarma/Commission, 41/69, παρ. 18.

27 Για την θεσμική και δικονομική αυτονομία των διοικητικών αρχών και δικαστηρίων κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, πρβλ. G. Isaak, Droit Communautaire general, Armand Colin 1997, σελ. 196 και επ. και ειδικά σελ. 208-216. Επιπλέον, ειδικά ως προς την εξουσία των διοικητικών αρχών για επιβολή κυρώσεων επί παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου, αλλά και τα όρια της εξουσίας αυτής, βλ. ιδίως απόφαση ΔΕΚ 21.9.1989, Επιτροπή κατά Ελλάδος, υπόθεση 68/1988, Συλλ. 1989, σελ. 2979. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη απόφαση [παρ. 22-25], «οσάκις η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση δεν περιέχει καμία ειδική διάταξη προβλέπουσα κύρωση σε περίπτωση παραβάσεως ή παραπέμπει *σχετικώς στις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, το άρθρο 5 της Συνθήκης επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν κάθε μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίζει την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα*

και συναφώς και των διατάξεων του ανταγωνισμού[28].

55. Η ανωτέρω αρχή της δικονομικής αυτονομίας, μολονότι δεν προκύπτει άμεσα από τον Κανονισμό 1/2003, εν τούτοις, έμμεσα τουλάχιστον, επιβεβαιώνεται από ορισμένες διατάξεις του. Ειδικότερα επισημαίνονται τα εξής: το άρθρο 5, στο οποίο ορίζονται οι αρμοδιότητες των εθνικών αρχών ανταγωνισμού για την εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι αυτές είναι αρμόδιες «για την επιβολή προστίμου, χρηματικής ποινής ή κάθε άλλης κύρωσης προβλεπόμενης από την εθνική τους νομοθεσία». Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 35 του ίδιου Κανονισμού, τα κράτη μέλη είναι εκείνα που έχουν την αρμοδιότητα ορισμού της αρχής ή των αρχών που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 (ήδη 101, 102 ΣΛΕΕ) και οι οποίες δύνανται μεταξύ άλλων να επιβάλουν κυρώσεις. Από τις εν λόγω διατάξεις, εμμέσως πλην σαφώς, συνάγεται ότι η διαδικασία και οι εξουσίες των εθνικών αρχών προς εφαρμογή των ενωσιακών διατάξεων του ανταγωνισμού ορίζονται από την αντίστοιχη εθνική έννομη τάξη, δυνάμει της οποίας συγκροτούνται και λειτουργούν οι εν λόγω αρχές. Είναι δε σαφές, όπως άλλωστε συμβαίνει και στην εξεταζόμενη περίπτωση, ότι η κατά χρόνο οριοθέτηση της αρμοδιότητας της εκάστοτε εθνικής αρχής ανταγωνισμού, αναφορικά με την άσκηση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων της για την καταστολή παραβάσεων του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού και συναφώς και για την επιβολή κυρώσεων, συνιστά κανόνα «δικονομικής» φύσης οριζόμενο από την εθνική έννομη τάξη, ελλείψει κοινοτικής εναρμόνισης στο ζήτημα αυτό. Δεν τίθεται συνεπώς ζήτημα άμεσης και ευθείας εφαρμογής του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003 από την εθνική αρχή ανταγωνισμού κατά τον έλεγχο παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου. Οι εφαρμοζόμενοι κανόνες που διέπουν το ζήτημα της «παραγραφής» είναι εθνικής προέλευσης κανόνες, τουλάχιστον στο μέτρο και στο βαθμό που δεν υπάρχει, η επιθυμητή σε κάθε περίπτωση, ευρωπαϊκή εναρμόνιση[29].

56. Μολονότι η αρχή της θεσμικής και δικονομικής αυτονομίας περιστέλλεται από τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου και τους κανόνες που νομολογιακά έχουν διαμορφωθεί, οριοθετούμενη δηλαδή από την αρχή της ισοδυναμίας, τη γενική αρχή της αποτελεσματικής διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος του ανταγωνισμού, αλλά και το σεβασμό της γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου[30], εντούτοις δεν υφίσταται δυνατότητα άμεσης ή αναλογικής εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003, αλλά ούτε και υποχρέωση εφαρμογής της διάταξης αυτής από την εθνική αρχή ανταγωνισμού. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι εθνικές αρχές στις περιπτώσεις που επιβάλλουν κυρώσεις-πρόστιμα για παραβάσεις του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού, οφείλουν να εφαρμόζουν ανάλογους-ισοδύναμους κανόνες με αυτούς που ισχύουν στην εσωτερική έννομη τάξη, αναφορικά με την κατά χρόνο οριοθέτηση της εξουσίας τους για επιβολή προστίμων ή αντίστοιχων κυρώσεων επί παραβάσεων του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού. Οι εθνικοί αυτοί κανόνες θα παραμένουν ανεφάρμοστοι, μόνο αν καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, ήτοι δεν διασφαλίζουν την αποτελεσματική τήρηση των ενωσιακών κανόνων του ανταγωνισμού με την επιβολή αποτρεπτικών και αποτελεσματικών κυρώσεων[31]. Η παραγραφή αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα που συνδέεται αναπόσπαστα με την γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου των επιχειρήσεων[32]. Η αρχή αυτή απαιτεί σαφήνεια ρυθμίσεων και αντιβαίνει στην κατ’ αναλογία εφαρμογή του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού από τις εθνικές αρχές, ιδίως όταν υφίσταται στην εθνική έννομη τάξη διαφορετική ρύθμιση ως προς τα χρονικά όρια της εξουσίας τους για επιβολή κυρώσεων επί αναλόγων παραβάσεων του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού, όπως συμβαίνει στην εξεταζόμενη περίπτωση με την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 6 του ν. 3959/2011. Συνεπώς, η διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Κανονισμού δεν

του κοινοτικού δικαίου. Προς τούτο, τα κράτη μέλη, διατηρώντας πάντως το δικαίωμα επιλογής των κυρώσεων, υποχρεούνται ιδίως να μεριμνούν ώστε για τις παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου να επιβάλλονται κυρώσεις υπό προϋποθέσεις, ουσιαστικές και διαδικαστικές, ανάλογες με τις ισχύουσες για τις παραβιάσεις του εθνικού δικαίου παρόμοιας φύσης και σημασίας και, εν πάση περιπτώσει, προσδίδουσες στην κύρωση αποτελεσματικό, ανάλογο και αποτρεπτικό χαρακτήρα. Εξάλλου, οι εθνικές αρχές οφείλουν να ενεργούν, προκειμένου περί παραβιάσεων του κοινοτικού δικαίου, με την ίδια επιμέλεια που καταβάλλουν κατά την εφαρμογή των αντιστοίχων εθνικών νομοθεσιών».

28 Γενικά υπέρ της ισχύος της αρχής της θεσμικής και δικονομικής αυτονομίας κατά την εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων του ανταγωνισμού, βλ. υπόθεση C-60/1992, παρ. 14 επ. Υπέρ της εν γένει εφαρμογής της αρχής της θεσμικής και διαδικαστικής αυτονομίας στα πλαίσια της αποκεντρωμένης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, βλ. Ε. Κινινή, Η ενίσχυση των ερευνητικών εξουσιών της Επιτροπής με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 1/2003 και τα δικαιώματα υπεράσπισης των επιχειρήσεων, ΔΕΕ 7/2004,σελ. 734επ. καθώς και Ε.Π. Λιάσκο, Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού των άρθρων 81 και 82: Η μεγάλη πρόκληση για τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια, ΧρΙΔ/2004, σελ. 590. Ειδικά ως προς ζήτημα της παραγραφής βλ. L. Idot, Concurrence, RTDE 2003, σελ. 324 και επ. και ειδικά σελίδα 327, σημείο 124, όπου αναφέρεται ότι η εφαρμογή της αρχής της θεσμικής και διαδικαστικής αυτονομίας στο θεσμό της παραγραφής, που βρίσκεται, κατά την άποψη της συγγραφέως, στο μεταίχμιο ουσίας και διαδικασίας, μπορεί άμεσα να δημιουργήσει προβλήματα στην ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Επιλέον, υπέρ της εφαρμογής του εθνικού δικαίου στην «παραγραφή» της εξουσίας των εθνικών αρχών προς επιβολή διοικητικών κυρώσεων για παραβάσεις του ευρωπαϊκού δικαίου βλ. Γ. Καρύδη, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Συναλλαγών, 2012, σελ. 328.

29 Βλ. Γ. Καρύδη, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Συναλλαγών, ό.π.

30 Η υποχρέωση της διασφάλισης της πλήρους αποτελεσματικότητας του ευρωπαϊκού δικαίου απορρέει και από την υποχρέωση πίστης των κρατών μελών που απορρέει από το πρώην άρθρο 10 της ΣυνθΕΚ, ήδη άρθρο 4 παρ. 3 ΣυνθΕΕ. Βλέπε σχετικά (ενδεικτικά μόνο) και Επιτροπή κατά Ελλάδος, υπόθεση 68/88, ό.π.

31 Λόγω της πρόβλεψης για παράδειγμα μιας εξαιρετικά σύντομης προθεσμίας παραγραφής σε συνδυασμό ενδεχομένως και με την έλλειψη ρυθμίσεων για τη διακοπή της παραγραφής.

32 Βλέπε Καρύδη, Το ζήτημα της «παραγραφής» κατά τον Κανονισμό 1/2003, ό.π.

εμποδίζει την εκάστοτε εθνική αρχή ανταγωνισμού να εφαρμόσει τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, έστω και αν οι τελευταίοι προβλέπουν τυχόν διαφοροποιημένη (βραχύτερη ή μακρύτερη) προθεσμία παραγραφής, σε σχέση με την οριζόμενη στο άρθρο 25 παρ. 1 του Κανονισμού προθεσμία[33]. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και στην εξεταζόμενη περίπτωση με την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 6 του ν. 3959/2011[34].

1.4. Ένσταση παρέλευσης ευλόγου χρόνου και παράβασης του άρθρου 15 παρ. 4 και 5 ν. 3959/2011.

57. Από όλες τις καταγγελλόμενες προβλήθηκε η ένσταση παρέλευσης εύλογου χρόνου. Εν πολλοίς αναφέρθηκαν τα εξής: Η προηγούμενη απόφαση υπ’ αριθμ. 460/V/2009 ακυρώθηκε δυνάμει των ανωτέρω αποφάσεων των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων και η υπόθεση αναπέμφθηκε στην ΕΑ, προκειμένου η τελευταία να εκδώσει νέα απόφαση τηρώντας την ορθή διαδικασία και έχοντας νόμιμη σύνθεση και συγκρότηση. Η ΕΑ ανέθεσε στην Εισηγήτρια τον Ιούνιο του 2014 με το υπ’ αριθμ. 29/25-6-2014 Πρακτικό την υπόθεση, μολονότι, κατά τους ισχυρισμούς των καταγγελλομένων, η ΕΑ όφειλε να έχει προχωρήσει στη νέα συζήτηση της υπόθεσης βάσει της ήδη υπάρχουσας προηγούμενης εισήγησης (με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008). Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν ήθελε γίνει δεκτό ότι δεν ήταν παράνομη η ανάθεση εκπόνησης νέας Εισήγησης, η ΕΑ παρέβη το άρθρο 15 του ν. 3959/2011, το οποίο στις παρ. 4 και 5 αυτού ορίζει ότι οι εισηγήσεις ολοκληρώνονται εντός 120 ημερών και κατ’ εξαίρεση εντός 180 ημερών από την ανάθεσή τους, οι δε αποφάσεις επί των υποθέσεων που έχουν ανατεθεί σε Εισηγητή εκδικάζονται εντός 12 μηνών με δυνατότητα κατ’ εξαίρεση παράτασης για 2 πλέον μήνες. Στην υπό κρίση υπόθεση η Εισήγηση κοινοποιήθηκε στις καταγγελλόμενες εταιρίες 20 μήνες τουλάχιστον μετά την ανάθεση της υπόθεσης σε Εισηγητή (12.2.2016 αντί του απώτατου ορίου της 25.12.2014), ενώ αντίστοιχα η ΕΑ, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των καταγγελλομένων, έχει υπερβεί και το όριο των 14 μηνών από την ανάθεση για την έκδοση απόφασης. Το γεγονός ότι ο νόμος προβλέπει τόσο αρχική προθεσμία όσο και ορισμένη δυνατότητα παράτασης αυτής υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις σημαίνει, σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες εταιρίες, ότι οι προθεσμίες αυτές είναι αποκλειστικές και αποτελούν τα απώτατα όρια της κατά χρόνο αρμοδιότητας της ΕΑ να εκδώσει τις σχετικές πράξεις. Οι καταγγέλλουσες ισχυρίζονται ότι η υπέρβασή τους και δη για τόσο μακρό χρονικό διάστημα αποτελεί σε κάθε περίπτωση υπέρβαση του ευλόγου χρόνου, εντός του οποίου οφείλει να δρα η Διοίκηση, και για τον λόγο αυτόν η ΕΑ όφειλε να απόσχει από την περαιτέρω διερεύνηση της υπό κρίση υπόθεσης.

58. Ωστόσο, σε αντίκρουση των ανωτέρω παρατηρούνται τα εξής: Από την ενωσιακή νομολογία προκύπτει ότι η τήρηση της εύλογης προθεσμίας από μέρους της αρχής ανταγωνισμού κατά την έκδοση αποφάσεων μετά το πέρας των διοικητικών διαδικασιών σε υποθέσεις ανταγωνισμού συνιστά γενική αρχή του ευρωπαϊκού δικαίου, η οποία αποτελεί συνάρτηση της αρχής της χρηστής διοικήσεως[35]. Συγκεκριμένα, έχει κριθεί ότι η αρχή ανταγωνισμού, για λόγους ασφάλειας δικαίου και πρόσφορης δικαστικής προστασίας, υποχρεούται να λαμβάνει θέση ή να συντάσσει διοικητικής φύσεως έγγραφο, στην περίπτωση που έχει ζητηθεί τέτοιο έγγραφο, εντός εύλογης προθεσμίας[36]. Ομοίως, όταν καταγγελία περί παραβάσεων του άρθρου 81 ή/και 82 ΣυνθΕΚ (ήδη 101 και 102 ΣΛΕΕ) υποβάλλεται ενώπιον της, η αρχή ανταγωνισμού υποχρεούται να λαμβάνει εντός εύλογης προθεσμίας οριστική θέση επί της καταγγελίας[37].

59. Το εύλογο της διάρκειας της διαδικασίας πρέπει να εκτιμάται ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων κάθε υπόθεσης και, ιδίως, του όλου πλαισίου της, της συμπεριφοράς που επέδειξαν οι εμπλεκόμενοι στη διάρκεια της διαδικασίας, της σημασίας της υποθέσεως για τις ενδιαφερόμενες/εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και του βαθμού πολυπλοκότητάς της[38]. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπί-

33 Πρβλ. Akzo Chemicals Ltd/Επιτροπή, C-50/2007P. Στη συγκεκριμένη υπόθεση το ΔΕΚ έκρινε ότι δεν αντιβαίνει στην γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου η διαφοροποίηση των κριτηρίων στην εθνική και κοινοτική έννομη τάξη, όσον αφορά το απόρρητο της επικοινωνίας του δικηγόρου με τον πελάτη του. Σημειώνεται περαιτέρω ότι ούτε το άρθρο 3 παρ. 2 του Κανονισμού 1/2003 (που αποτυπώνει την αρχή της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου), τουλάχιστον με βάση τη γραμματική του ερμηνεία, αποκλείει την επιβολή κυρώσεων σε μία σύμπραξη που παραβιάζει τους εθνικούς κανόνες του ανταγωνισμού και δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή κατά το εθνικό δίκαιο, έστω και αν η εν λόγω σύμπραξη έχει ήδη υποπέσει σε «παραγραφή» κατά το άρθρο 25 του Κανονισμού 1/2003 και δεν θα μπορούσε συνεπώς να υποστεί κυρώσεις σε ενωσιακό επίπεδο. Κατά μείζονα δε λόγο η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 του Κανονισμού δεν επιβάλλει τον παραμερισμό των εθνικών διατάξεων περί παραγραφής και την άμεση ή αναλογική εφαρμογή της περί παραγραφής διάταξης του άρθρου 25 παρ. 1 του ίδιου Κανονισμού και από την αρμόδια εθνική αρχή, σε κάθε περίπτωση που αυτή επιλαμβάνεται για τον έλεγχο και παραβάσεων του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού.

34 Από μέρος της θεωρίας [βλ. Καρύδη, Το ζήτημα της «παραγραφής» κατά τον Κανονισμό 1/2003, ό.π.] έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 25 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003 προθεσμία παραγραφής μπορεί σε μία τέτοια περίπτωση να αποτελέσει ενδεχομένως κατευθυντήρια γραμμή, κατά τον έλεγχο της διασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου από τους αντίστοιχους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, ή ακόμα και να τύχει εφαρμογής από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού (παρακάμπτοντας την αναποτελεσματική αντίστοιχη εθνική ρύθμιση, πχ σε περίπτωση πρόβλεψης εξαιρετικά βραχείας προθεσμίας παραγραφής), υπό την αναγκαία ωστόσο προηγούμενη προϋπόθεση ότι έχει εξαντληθεί η δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

35 Βλ. T-213/95 & T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σελ. II-1739, σκ. 56, T-127/98, UPS Europe κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999, σελ. II-2633, σκ. 37, T-213/00, CMA CGM κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, σελ. II-913, σκ. 317.

36 T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σελ. II-1739, σκ. 55. Ως προς το εύρος της εύλογης προθεσμίας, βλ. ΔΕφΑθ 3807/2014, σκ. 17, 3045/2014, σκ. 7, 5459/2014, σκ. 16.

37 C- 282/95 P, Guerin automobiles κατά Επιτροπής, Συλλ. 1997, σελ. I-1503, σκ. 38.

38 T-305/94 κλπ, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (PVC II), Συλλ. 1999, σελ. II-931, σκ. 126, η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση ΔΕΚ C-238/99 κλπ, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, σελ. I-8375, σκ.187,

στωση ότι ο εύλογος χαρακτήρας μιας προθεσμίας δεν μπορεί να εξεταστεί με αναφορά σε ένα ακριβές ανώτατο όριο, προσδιοριζόμενο κατά τρόπο αφηρημένο, αλλά πρέπει να εκτιμάται σε κάθε υπόθεση σε συνάρτηση με τις περιστάσεις της υποθέσεως[39]. Σημειώνεται ότι ο πίνακας των κριτηρίων αυτών δεν είναι εξαντλητικός και η εκτίμηση του εύλογου χαρακτήρα της προθεσμίας δεν επιβάλλει συστηματική εξέταση των περιστάσεων της υποθέσεως ενόψει καθενός κριτηρίου, όταν η διάρκεια της διαδικασίας φαίνεται δικαιολογημένη ενόψει ενός μόνον κριτηρίου[40]. Σε κάθε περίπτωση, ισχύει η γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία, οι προθεσμίες είναι ενδεικτικές.

60. Επίσης, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η μη τήρηση της γενικής αρχής της εύλογης προθεσμίας, ακόμη και αν θεωρηθεί αποδεδειγμένη, δεν ασκεί επιρροή επί του κύρους της διοικητικής διαδικασίας και δεν δικαιολογεί την ακύρωση της απόφασης της αρχής ανταγωνισμού, παρά μόνο στην περίπτωση που αποδειχθεί ότι η παρέλευση υπερβολικού χρόνου θίγει τη δυνατότητα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων να αμυνθούν αποτελεσματικά, ήτοι εφόσον αποδειχθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας[41]. Προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στην εξεταζόμενη περίπτωση δεν προέκυψε.

61. Δεδομένου ότι η περίοδος έως την επίδοση της Έκθεσης αποτελεί μέρος της αυτεπάγγελτης έρευνας, η οποία ξεκίνησε το 2006[42], στο πλαίσιο της οποίας εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων[43] και πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι[44], δεν υφίσταται ζήτημα τυχόν παράβασης της αρχής της ευλόγου προθεσμίας δράσης της διοίκησης μέχρι αυτό το χρονικό σημείο. Τούτο διότι δεν πρόκειται για περίπτωση που το πρώτο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας διήρκησε υπερβολικά, με αντίστοιχες ενδεχόμενες ανεπανόρθωτες επιπτώσεις στα δικαιώματα άμυνας των εμπλεκομένων μερών, τα οποία μπορούν να ασκήσουν επαρκώς, κατά το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας που έπεται της κοινοποίησης Έκθεσης[45]. Πιο συγκεκριμένα, κατά το χρονικό διάστημα των ετών 2006-2008, η έρευνα της ΓΔΑ ήταν ιδιαιτέρως συστηματική και εστιάστηκε στην αποστολή πολυάριθμων επιστολών παροχής στοιχείων, όπως και την πραγματοποίηση επιτόπιων ελέγχων που οδήγησαν στην εκπόνηση της με αριθ. πρωτ. 4123/24.6.2008 Εισήγησης της ΓΔΑ. Δυνάμει των ως άνω υπ’ αριθμ. 2132, 2133, 2134 και 2135/2010 αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών ακυρώθηκε η υπ’ αριθμ. 460/V/2009 απόφαση της ΕΑ και αναπέμφθηκε η υπό κρίση υπόθεση στην ΕΑ με σκοπό την έκδοση νέας απόφασης με νόμιμη σύνθεση. Η Ε.Α. άσκησε αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά των ως άνω αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, οι οποίες απορρίφθηκαν στο σύνολό τους με τις υπ’ αριθ. 3847, 3848, 3849, 3850/2013 αποφάσεις του ΣτΕ. Το ΣτΕ έκρινε ότι ορθώς, αν και με άλλη αιτιολογία, το Διοικητικό Εφετείο ακύρωσε την απόφαση της ΕΑ και επιβεβαίωσε την κρίση του ΔΕΑ περί αναπομπής της υπόθεσης στην Ε.Α., προκειμένου να εξεταστεί εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό διατακτικό. Για το διαμεσολαβούν διάστημα οποιαδήποτε προθεσμία παραγραφής τρέχει, αυτή διακόπτεται, για όσο εκκρεμεί η αναμενόμενη δικαστική κρίση, όπερ και εγένετο. Η ΕΑ ανέθεσε την αναπεμφθείσα υπόθεση στην Εισηγήτρια Λ. Ντέκα τον Ιούνιο του 2014 με το υπ’ αριθμ. 29/25-6-2014 Πρακτικό, η οποία εκπόνησε τη με αρ. πρωτ. 706/29.01.2016 Εισήγησή της, επί της ως άνω υπόθεσης. Σημειώνεται δε ότι είναι πάγια η νομολογία στο διοικητικό δίκαιο δυνάμει της οποίας οι προθεσμίες για το Δημόσιο είναι ενδεικτικές.

4. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ - ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ – ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

4.1 Εισαγωγικά - Νομοθετικό Πλαίσιο

62. Ως ασφάλιση ορίζεται η μεταφορά συγκεντρωμένων, τυχαίων και απρόβλεπτων κινδύνων σε ασφαλιστές έναντι ασφαλίστρων, οι οποίοι συμφωνούν να αποζημιώσουν τους ασφαλισμένους για τυχαίες ζημιές[46]. Στη

T-213/00, CMA CGM κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, σελ. II-913, σκ. 317, C-185/95 P, *Baustahlgewebe κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. I-8417, σκ. 29. Βλ. επίσης, μεταξύ άλλων, ΣτΕ 1563/97, σκ. 8, ΣτΕ 716/98, σκ. 7, ΣτΕ 3737/03, σκ. 4.

39 C-238/99, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, σελ. I-8375, σκ.192.

40 C-238/99, ο.π., σκ.188.

41 Βλ. ΣτΕ 375/2010, σκ.29, ΔΕφΑθ. 3793/2012 σκ.19, ΔΕφΑθ 1976/2015, σκ. 7. ΔΕΚ C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σ. I-8831, σκ. 47-48, ΔΕΚ C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, σ. I-8417, σκ. 49, ΠΕΚ T-305/94 κλπ, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (PVC II), Συλλ. 1999, σ. II-931, σκ. 122, ΠΕΚ 213/00, CMA CGM κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, σ. II-913, σκ. 321, ΔΕΚ C-385/07 P, Der Grune Punkt – Duales System Deutschland, Συλλ. 2009, σ. I-6155, σκ. 190-196. Σύμφωνα με C-385/07 P, Der Grune Punkt – Duales System Deutschland, Συλλ. 2009, σελ. I-6155, σκ. 190-194, κρίνεται ότι δεν μπορεί να επιτρέπεται, αποκλειστικά και μόνο για τον λόγο της μη τηρήσεως εύλογης προθεσμίας, να οδηγείται η Διοίκηση ή το Δικαστήριο σε αδυναμία να διαπιστώσει την διάπραξη παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού. Το βάρος απόδειξης ενδεχόμενου ισχυρισμού περί προσβολής των δικαιωμάτων της άμυνας, απορρέουσας από τις δυσχέρειες που αντιμετώπισε να αμυνθεί κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας φέρει η επιχείρηση που τον επικαλείται (ΔΕΚ C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. I-8831, σκ. 61, ΠΕΚ T- 405/06, ArcelorMittal κατά Επιτροπής, Συλλ.2009, σελ. II-789, σκ. 167). Αφηρημένοι και αόριστοι ισχυρισμοί ότι η ελεγχόμενη επιχείρηση δεν μπορεί να αναζητήσει τα αναγκαία για την άμυνά της στοιχεία που ανάγονται σε πολλά χρόνια πριν, δεν μπορούν να αποδείξουν πραγματική προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία πρέπει να εξετάζεται σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις που αφορούν σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση (ΣτΕ 375/2010, σκ. 19 και T- 60/05, *UFEX κλπ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2007, σ. II-3397, σκ. 57 και νομολογία στην οποία παραπέμπει).

42 Βλ. την υπ’ αρ. πρωτ. 706/29.01.2016 έκθεση της Εισηγήτριας Λ. Ντέκα.

43 Ό.π.

44 Ό.π.

45 Βλ. σχετική ανάλυση με παραπομπή σε σχετική νομολογία σε Απόφαση ΕΑ 517/V/2011, σκ. 27επ.

46 Πηγή: http://ec.europa.eu/comm/competition/sectors/financial_services/insurance.html όπου αναφέρεται: «By purchasing insurance, private customers or companies transfer risk that may arise from their personal or business activities to another party, the insurance company. The insurance company is better able to manage and absorb the risk due to the fact it is *aggregating risks from*

σύγχρονη ασφαλιστική αγορά, τα ασφαλιστικά προϊόντα καλύπτουν τεράστιο εύρος κινδύνων και αναγκών. Ενδεικτικά αναφέρονται εν προκειμένω οι κλάδοι Ασφάλισης Περιουσίας, Αυτοκινήτων, Ζωής, Υγείας, Μεταφορών και Σκαφών[47].

63. Οι συνθήκες ζήτησης και οι όροι παροχής των σχετικών υπηρεσιών και προϊόντων στον κλάδο ασφάλισης αυτοκινήτων, στον οποίο αφορά η υπό εξέταση υπόθεση, καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κείμενη νομοθεσία. Έτσι, κατ’ αρχήν η ασφάλιση οχήματος για αστική ευθύνη που αφορά σε σωματικές βλάβες και υλικές ζημιές τρίτων είναι υποχρεωτική[48]. Εξάλλου, ο ασφαλισμένος έχει τη δυνατότητα επιλογής για την κάλυψη και των ιδίων ζημιών (μικτή ασφάλεια).

64. Περαιτέρω, οι όροι παροχής ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών εργασιών στην Ελλάδα ρυθμίζονταν κατά βάση από το ν.δ. 400/1970 «Περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως»[49] δυνάμει του οποίου είχαν ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία οι Κοινοτικές Οδηγίες περί πρωτασφάλισης και αντασφάλισης στους κλάδους Ζωής και Ζημιών αντίστοιχα[50].

65. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν.δ. 400/1970 και υπό τις εκεί οριζόμενες προϋποθέσεις, εργασίες ασφαλίσεως μπορούσαν να παρέχουν στην Ελλάδα αποκλειστικά ελληνικές ασφαλιστικές εταιρίες, ελληνικοί ασφαλιστικοί συνεταιρισμοί, δημόσιες επιχειρήσεις με σκοπό αποκλειστικά τις ασφαλιστικές εργασίες, κοινοτικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις δυνάμει της ενιαίας τους άδειας, η Ένωση Ασφαλιστικών Lloyds του Λονδίνου και ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα τρίτη, εκτός Ε.Ε, χώρα, οι οποίες όμως έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου νομοθετικού διατάγματος.

66. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν.δ. 400/70, η λειτουργία ελληνικής ασφαλιστικής επιχείρησης προϋπέθετε άδεια που χορηγείται από την αρμόδια εποπτική αρχή κατά κλάδο ασφάλισης (κατά ζημιών, ζωής). Η άδεια ίσχυε για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ενιαία άδεια), ήτοι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση δύναται να ασκήσει τις δραστηριότητές της σε άλλο κράτος-μέλος, είτε με καθεστώς εγκατάστασης (ίδρυση υποκαταστήματος), είτε με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. Σημειωτέον ότι στο άρθρο 120 του νδ 400/1970, στο οποίο προβλεπόταν η δυνατότητα της Τράπεζας της Ελλάδος να επιβάλει διοικητικές κυρώσεις σε ασφαλιστική επιχείρηση, στα μέλη του ΔΣ αυτής κλπ, σε περίπτωση παραβίασής του, δεν προβλεπόταν και χρόνος παραγραφής[51].

67. Από το 2016 και εξής το νομοθετικό πλαίσιο για την άσκηση ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών εργασιών στην Ελλάδα ορίζεται από το ν. 4364/2016, με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι σχετικές Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[52]. Με την έναρξη ισχύος των διατάξεων του ν. 4364/2016[53] καταργήθηκε το ν.δ. 400/1970 «Περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως», ως ίσχυε,[54] το οποίο μέχρι τότε αποτελούσε το βασικό νομοθετικό πλαίσιο ρύθμισης της άσκησης των εν λόγω εργασιών[55].

68. Όπως συνάγεται από τα νομικά πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.4364/2016[56,57],

a large number of customers, which leads to a much less risky stream of losses. Moreover, the insurance company has a better knowledge of the risk in question (the probability of a specific event occurring as well as the severity of losses that can be incurred).».

47 Πηγή: Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος. Για τους κλάδους βλ. κατωτέρω στον ορισμό της σχετικής αγοράς.

48 Άρθρο 2 του ν. 489/1976 «Περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως των εξ ατυχημάτων αυτοκινήτων αστικής ευθύνης», ΦΕΚ Α’ 331.

49 ΦΕΚ Α΄ 10/17.1.1970.

50 Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου για τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις στην Ε.Ε, εκδόθηκε το Νοέμβριο του 2009 η Οδηγία 2009/138/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης, ευρέως γνωστή και ως Οδηγία Φερεγγυότητα ΙΙ (Solvency II Directive), η οποία καταργεί όλες τις προηγούμενες Οδηγίες Πρωτασφάλισης και Αντασφάλισης στους Κλάδους Ζωής και Ζημιών. Προσφάτως δε και συγκεκριμένα τον Μάιο του 2014, εκδόθηκε η Οδηγία Omnibus II του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία τροποποιεί την ανωτέρω Οδηγία, ολοκληρώνοντας το νέο πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας για τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις στην Ε.Ε, ενώ καθορίζει ως ημερομηνίες ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο και έναρξης εφαρμογής της Οδηγίας Φερεγγυότητα ΙΙ την 31.3.2015 και την 1.1.2016 αντίστοιχα.

51 Βλέπε σχετικά Ιωάννη Ρόκα, Συμφωνία καθορισμού τιμών. Η έννοια της ενιαίας και διαρκούς παράβασης.Υπολογισμός προστίμου, ΕΕμπΔ Γ/2015, σελ. 520, υποσημ. 31.

52 Ο νόμος 4364/2016 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α 13/5.2.2016 και αφορά στην: «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα ΙΙ), στα άρθρα 2 και 8 της Οδηγίας 2014/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 σχετικά με την τροποποίηση των Οδηγιών 2003/71/ΕΚ και 2009/138/ΕΚ, και των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1060/2009, (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 και (ΕΕ) αριθ. 1095/2010, όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (εφεξής ΕΑΑΕΣ) και της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, καθώς και στο άρθρο 4 της Οδηγίας 2011/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων και συναφείς διατάξεις της νομοθεσίας περί της ιδιωτικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις».

[53] Για το νέο νομοθετικό πλαίσιο, βλέπε αναλυτικά Έφη Τζίβα, Ααφαλιστικές επιχειρήσεις και ασφαλιστικό δίκαιο στην Ελλάδα μετά την έκδοση του ν. 4364/2016, ΕΕμπΔ 3/2017, 518επ.

54 ΦΕΚ Α΄ 10/17.1.1970.

55 Σύμφωνα με το άρθρο 278 του ν. 4364/2016, το ν.δ. 400/1970 καταργήθηκε από 1.1.2016.

56 Βλ. ιδίως Κεφάλαιο Α «Σκοπός, Ορισμοί, Κλάδοι Ασφάλισης, Πεδίο Εφαρμογής» του εν λόγω νόμου.

57 Διευκρινίζεται ότι κατά τη διάρκεια ισχύος του προϊσχύσαντος νομικού πλαισίου, ως οριζόταν από το ν.δ. 400/1970 και τις τροποποιήσεις αυτού, η άσκηση ασφαλιστικών εργασιών στην Ελλάδα πραγματοποιούνταν από: α) ελληνικές ασφαλιστικές εταιρίες, β) ελληνικούς ασφαλιστικούς συνεταιρισμούς, γ) δημόσιες επιχειρήσεις με σκοπό αποκλειστικά τις ασφαλιστικές εργασίες, δ) κοινοτικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις δυνάμει της ενιαίας τους άδειας, ε) την Ένωση Ασφαλιστών Lloyds του Λονδίνου και στ) ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα τρίτη, εκτός ΕΕ, χώρα, οι οποίες

η παροχή εργασιών ασφαλίσεως στην Ελλάδα διενεργείται από:

α) ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα ή που επιθυμούν να αποκτήσουν έδρα στην Ελλάδα, για το σύνολο των ασφαλίσεων ζημιών ή/και ζωής, που αυτές ασκούν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης[58] είτε ελεύθερης παροχής υπηρεσιών[59],

β) αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα, ή που επιθυμούν να αποκτήσουν έδρα στην Ελλάδα, για το σύνολο των αντασφαλίσεων[60], που αυτές ασκούν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε ελεύθερης παροχής υπηρεσιών,

γ) ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα σε οποιοδήποτε κράτος – μέλος της ΕΕ που λειτουργούν στην Ελλάδα είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και

δ) ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα τρίτη, εκτός ΕΕ, χώρα, οι οποίες όμως έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μέσω ίδρυσης υποκαταστήματος[61].

69. Για την άσκηση εργασιών ασφάλισης κατά ζημιών και ζωής απαιτείται εκ του νόμου[62] η χορήγηση σχετικής άδειας λειτουργίας από την αρμόδια Εποπτική Αρχή, ήτοι την Τράπεζα της Ελλάδος[63]. Η άδεια λειτουργίας χορηγείται κατά κλάδο ασφάλισης (ήτοι κατά ζημιών και ζωής) και ισχύει για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, η ενδιαφερόμενη και αδειοδοτημένη επιχείρηση δύναται να ασκήσει τις δραστηριότητές της σε άλλο κράτος-μέλος από αυτό στο οποίο βρίσκεται η καταστατική της έδρα, είτε με καθεστώς εγκατάστασης (ίδρυση υποκαταστήματος), είτε με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις[64].

70. Αντίστοιχα, η λήψη σχετικής άδειας κατά τα ως άνω άρθρα απαιτείται και για την άσκηση αντασφαλιστικής δραστηριότητας, ήτοι την ανάληψη κινδύνων που εκχωρούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από μία άλλη αντασφαλιστική επιχείρηση, η οποία χορηγείται είτε μόνο για αντασφαλιστικές εργασίες κατά ζημιών ή ζωής, είτε ενιαία για όλα τα είδη αντασφαλιστικών εργασιών[65].

71. Επιπλέον, για τις ευρωπαϊκές ασφαλιστικές ή αντασφαλιστικές επιχειρήσεις που παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην Ελλάδα είτε μέσω ίδρυσης υποκαταστήματος ή μέσω ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, η δραστηριοποίησή τους επιτρέπεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του ν. 4364/2016[66], ενώ η εποπτεία επί της δραστηριότητάς τους εναπόκειται στις εποπτικές αρχές των κρατών-μελών στα οποία εδρεύουν.

72. Τέλος, οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας σε ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση από την Εποπτική Αρχή [67] αφορούν κυρίως στη δραστηριότητα της ενδιαφερόμενης επιχείρησης (η οποία πρέπει να σχετίζεται αποκλειστικά με τις εργασίες ασφαλίσεως και όσες εργασίες προκύπτουν άμεσα από αυτή) και στη διασφάλιση της κατοχής ιδίων κεφαλαίων τέτοιων ώστε να καλύπτεται το κατώτερο όριο της Ελάχιστης Κεφαλαιακής Επάρκειας, όπως αυτό ορίζεται στις οικείες διατάξεις του ν. 4364/2016[68].

73. Με το ν. 3867/2010[69] συστήθηκε στην Τράπεζα της

όμως είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 400/1970 (βλ. άρ. 2 του ν.δ. 400/1970).

58 Ως εγκατάσταση κατά τους ορισμούς του άρ. 3 του ν. 4364/2016 ορίζεται είτε η καταστατική έδρα είτε το υποκατάστημα της ασφαλιστικής επιχείρησης.

59 Η άσκηση εργασιών ασφαλίσεως με ελεύθερη παροχή υπηρεσιών υπόκειται σε κανονισμούς που ορίζονται στα άρθρα 117 και 118 του ν. 4364/2016 και σχετίζονται πρωτίστως με γνωστοποίηση πληροφοριών για τη λειτουργία, δραστηριοποίηση, αδειοδότηση και κεφαλαιακή επάρκεια της ενδιαφερόμενης ασφαλιστικής επιχείρησης.

60 Σύμφωνα με το άρ. 3 παρ. 7 του ν.4364/2016, ως «αντασφάλιση» ορίζεται: «η δραστηριότητα που συνίσταται στην ανάληψη κινδύνων που εκχωρούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή ασφαλιστική επιχείρηση τρίτης χώρας ή από μια άλλη αντασφαλιστική επιχείρηση ή αντασφαλιστική επιχείρηση τρίτης χώρας ή, στην περίπτωση της ένωσης ασφαλιστών, που είναι γνωστή ως Lloyd’s, η δραστηριότητα που συνίσταται στην ανάληψη κινδύνων που εκχωρούνται από οποιοδήποτε μέλος των Lloyd’s και αναλαμβάνονται από ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση άλλη από την ένωση ασφαλιστών Lloyd’s». Η αντασφάλιση αποτελεί το μηχανισμό μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η διατήρηση του επιπέδου κινδύνου που αναλαμβάνει η κάθε ασφαλιστική εταιρία, λόγω των ασφαλιστικών καλύψεων, στα επιθυμητά επίπεδα. Οι αντασφαλιστές αναλαμβάνουν μέρος του ασφαλιζόμενου κινδύνου έναντι αντασφαλίστρου, ενώ συμμετέχουν στις αποζημιώσεις και στα μη δεδουλευμένα ασφάλιστρα.

61 Οι προϋποθέσεις για την άσκηση εργασιών ασφάλισης εντός Ελλάδας από ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα σε τρίτη χώρα ορίζονται στο άρ. 130 του ν. 4364/2016.

62 Βλ. ιδίως άρ. 10 και 11 του ν. 4364/2016.

63 Βλ. σχετικά άρ. 3 του ν. 4364/2016 όπου αναφέρεται ότι ως «Εποπτικές Αρχές» ορίζονται: «οι εθνικές αρχές οι οποίες, δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρύθμισης, είναι αρμόδιες να εποπτεύουν ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις. Αρμόδια Ελληνική Εποπτική Αρχή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, στην οποία ανατίθεται το έργο της εποπτείας των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων και της άσκησης των λοιπών δραστηριοτήτων της βάσει των διατάξεων του παρόντος νόμου και του Καταστατικού της».

64 Βλ. σχετικά άρ. 10 του ν. 4364/2016.

65 Βλ. ιδίως άρ. 11 παρ. 4 του ν. 4364/2016. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ασφαλιστικές επιχειρήσεις δύνανται να ασκούν αντασφαλιστικές δραστηριότητες (αναλήψεις) μόνο στους κινδύνους ή τους κλάδους για τους οποίους διαθέτουν άδεια άσκησης πρωτασφαλίσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4364/2016.

66 Βλ. σχετικά άρ. 115 του ν. 4364/2016 με το οποίο ορίζονται οι προϋποθέσεις για τη δραστηριοποίηση ασφαλιστικών επιχειρήσεων έδρας άλλου κράτους – μέλους στην ημεδαπή. Οι εν λόγω προϋποθέσεις σχετίζονται κυρίως με πληροφόρηση της Τράπεζας της Ελλάδος, ως αρμόδιας Εποπτικής Αρχής, επί του προγράμματος δραστηριότητάς τους, της νομικής εκπροσώπησής τους και της διεύθυνσης επικοινωνίας τους εντός της Ελλάδας, καθώς και με πιστοποίηση ότι πληρούνται οι όροι Κεφαλαιακής Απαίτησης Φερεγγυότητας και της Ελάχιστης Κεφαλαιακής Απαίτησης.

67 Για τη λεπτομερή καταγραφή των προϋποθέσεων χορήγησης άδειας λειτουργίας από την Εποπτική Αρχή, βλ. άρ. 14 του ν. 4364/2016.

68 Ειδικότερα, βλ. άρ. 102.1 (δ) του ν. 4364/2016, βάσει του οποίου προκύπτει ότι η Ελάχιστη Κεφαλαιακή Επάρκεια δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των €2.500.000 για τις επιχειρήσεις με δραστηριοποίηση στην ασφάλιση κατά ζημιάς ενώ για αυτές που παρέχουν ασφάλιση ζωής η Ελάχιστη Κεφαλαιακή Επάρκεια ορίζεται στο ποσό των €3.700.000. Για τις δε αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, η Ελάχιστη Κεφαλαιακή Επάρκεια ανέρχεται στο ύψος των €3.600.000.

69 ΦΕΚ Α΄ 128/3.8.2010.

Ελλάδος η Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, η οποία είναι επιφορτισμένη με το έργο της αδειοδότησης και εποπτείας των ελληνικών ασφαλιστικών ή αντασφαλιστικών επιχειρήσεων και αλληλασφαλιστικών οργανισμών, καθώς και των υποκαταστημάτων αυτών στην αλλοδαπή, και της εποπτείας των αλλοδαπών ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα με καθεστώς εγκατάστασης[70].

73α. Ειδικά για τους πραγματογνώμονες το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο αυστηροποιείται, όπως αποτυπώνεται στο άρθρο 259 του ν. 4364/2016 και στα σε αυτό παραπεμπόμενα άρθρα:

«Άρθρο 259
Πραγματογνώμονες

1. Οι υπό των ασφαλιστικών επιχειρήσεων οριζόμενοι πραγματογνώμονες για την εκτίμηση πραγματοποιηθείσας ζημίας και τον καθορισμό της οφειλομένης αποζημιώσεως, υποχρεούνται όπως αντίγραφο της εκθέσεώς τους κοινοποιούν στον ζημιωθέντα.

Η ασφαλιστική επιχείρηση υποχρεούται όπως εντός δεκαπέντε (15) ημερών από της υποβολής της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης γνωστοποιήσει στον δικαιούχο τυχόν αποζημίωσης με βάση τους γενικούς και ειδικούς όρους του σχετικού ασφαλιστηρίου συμβολαίου την αποδοχή αυτής ή μη, εκτός εάν επέλθει εν τω μεταξύ φιλικός διακανονισμός.

2. Σε περίπτωση αποδοχής από την ασφαλιστική επιχείρηση και του δικαιούχου της προσδιορισθείσας από την πραγματογνωμοσύνη ασφαλιστικής αποζημίωσης, η ασφαλιστική επιχείρηση υποχρεούται αμελλητί στην καταβολή αυτής στον δικαιούχο.

3. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ορίζονται ως πραγματογνώμονες από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις ενεργούν αμερόληπτα, ανεξάρτητα και χωρίς προκατάληψη με σκοπό την εξέταση και εκτίμηση δηλωθείσας ζημιάς ή/και απώλειας σύμφωνα τους γενικούς και ειδικούς όρους ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Οι ανωτέρω πραγματογνώμονες, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ευθύνονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 256[71] και

70 Για την εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες στον τομέα της ιδιωτικής ασφάλισης, βλ. ενδεικτικά Ν. Ρόκα και Χ. Γκόρτσο, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, β΄έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 79.

71 Ειδικότερα, στο άρθρο 256 του ν. 4364/2016 προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 256

Διοικητικές Κυρώσεις

1. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων ποινικών διατάξεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλλει στην ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση, στα μέλη της διοίκησής της ως και σε οποιοδήποτε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο παραβιάζει τις διατάξεις ευρωπαϊκού δικαίου αμέσου εφαρμογής, του παρόντος νόμου, των κατ’ εξουσιοδότηση αποφάσεών του ή την κείμενη ασφαλιστική νομοθεσία, επίπληξη ή πρόστιμο ύψους μέχρι δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ.

2. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων ποινικών διατάξεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλει πρόστιμο μέχρι διακόσιες χιλιάδες (200.000) ευρώ στην ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση, στα μέλη της διοίκησής της ως και σε οποιοδήποτε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο αρνείται τη συνεργασία ή παρακωλύει έρευνα ή έλεγχο, που αυτή διενεργεί σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, τον παρόντα νόμο, των κατ’ εξουσιοδότηση αποφάσεών του ή την κείμενη ασφαλιστική νομοθεσία.

3. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων ποινικών διατάξεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων, και με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παραγράφου 1 του παρόντος, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ και σε περίπτωση υποτροπής μέχρι τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ευρώ σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που παραβαίνει τις διατάξεις της κείμενης ασφαλιστικής νομοθεσίας περί υποχρεωτικής ασφάλισης οχημάτων και ασφαλιστικής και αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης.

4. α) Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ειδική συμμετοχή ή αυξηθεί η υφιστάμενη συμμετοχή στο κεφάλαιο ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης, χωρίς την, βάσει του άρθρου 43 του παρόντος, απαιτούμενη κατά περίπτωση γνωστοποίηση ή έγκρισή της από την Εποπτική Αρχή, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλλει στους κατόχους των συμμετοχών αυτών τις παρακάτω κυρώσεις, διαζευκτικά ή σωρευτικά:

αα) Πρόστιμο μέχρι ποσοστού 10% της αξίας των μετοχών που απέκτησαν τα πρόσωπα αυτά.

αβ) Αποκλεισμό από το διοικητικό συμβούλιο ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων, καθώς και από μέλος διοίκησης ή οποιαδήποτε διευθυντική θέση σε ασφαλιστική και αντασφαλιστική επιχείρηση για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, προκειμένου περί φυσικών προσώπων.

β) Σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων γνωστοποίησης στην Εποπτική Αρχή περί της αλλαγής της ταυτότητας των φυσικών προσώπων που ελέγχουν νομικά πρόσωπα, κατόχους ειδικής συμμετοχής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην περίπτωση γ` της παραγράφου 15 του άρθρου 43 του παρόντος, ή δεν υπάρξει συμμόρφωση προς την τυχόν απαίτηση της Εποπτικής Αρχής για την εφαρμογή των προβλεπομένων στην περίπτωση γ` της παραγράφου 1 του άρθρου 43 του παρόντος, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλλει στα φυσικά πρόσωπα που αφορά η σχετική παράλειψη ή η μη συμμόρφωση, τις κυρώσεις της υποπερίπτωσης αβ` της προηγούμενης περίπτωσης της παρούσας παραγράφου.

γ) Στα πρόσωπα που δεν τηρούν την υποχρέωση ενημέρωσης της Εποπτικής Αρχής, βάσει της περίπτωσης β` της παραγράφου 1 του άρθρου 43 του παρόντος, ως προς τη μείωση συμμετοχής, η Εποπτική Αρχή μπορεί να επιβάλει πρόστιμο ύψους μέχρι ποσοστού 5% της αξίας των μετοχών που μεταβιβάσθηκαν χωρίς προηγούμενη ενημέρωσή της.

5. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 15 του άρθρου 43 στις υποδείξεις της Εποπτικής Αρχής για τη λήψη διορθωτικών μέτρων σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, η Εποπτική Αρχή μπορεί, διαζευκτικά ή σωρευτικά:

α) να επιβάλλει την απομάκρυνση των ανωτέρω προσώπων, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, από το διοικητικό συμβούλιο ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων και από μέλος διοίκησης ή οποιαδήποτε διευθυντική θέση σε ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις,

β) να αναστέλλει, μέχρι να αρθούν οι συνθήκες που επέβαλαν τη λήψη των συγκεκριμένων μέτρων, την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου, που απορρέουν από τις μετοχές που κατέχουν τα πρόσωπα αυτά ή τα νομικά πρόσωπα που αυτά ελέγχουν,

γ) να απαγορεύει οποιαδήποτε νέα συναλλαγή ασφαλιστικών ή αντασφαλιστικών επιχειρήσεων με τα πρόσωπα αυτά ή με οποιαδήποτε νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από αυτά, καθώς και να κηρύσσει ληξιπρόθεσμα και αμέσως απαιτητά τα δάνεια που έχουν λάβει όλα τα πιο πάνω πρόσωπα από την εν λόγω επιχείρηση.

6. Κατά την επιμέτρηση των κυρώσεων λαμβάνονται ενδεικτικά

258[72] του παρόντος.»

4.2 Συνοπτική Περιγραφή Διαδικασίας Διακανονισμού Ζημίας σε Περίπτωση Τροχαίου Ατυχήματος

74. Σε κάθε περίπτωση ατυχήματος, για το οποίο υπάρχει ασφαλιστική κάλυψη, είτε σε περίπτωση ζημιάς τρίτου είτε σε περίπτωση ιδίας ζημιάς (μικτή ασφάλεια), πραγματοποιείται αναγγελία της ζημιάς στην υπόχρεη προς αποζημίωση ασφαλιστική εταιρία. Αμέσως μετά την ενημέρωση της ασφαλιστικής εταιρίας από το ζημιωθέντα για τη ζημιά και για το σημείο όπου βρίσκεται προς επισκευή το αυτοκίνητο (συνεργείο ή οποιοδήποτε άλλο σημείο εξυπηρετεί τον ζημιωθέντα), η ασφαλιστική εταιρία αναθέτει σε πραγματογνώμονα τη σύνταξη έκθεσης για την εκτίμηση της ζημιάς.

75. Ο πραγματογνώμονας είναι εξωτερικός συνεργάτης της ασφαλιστικής εταιρίας, ο οποίος, πραγματοποιώντας επιτόπιο έλεγχο, εκτιμά τη ζημιά του βλαβέντος οχήματος, καθώς και τον τρόπο και το κόστος αποκατάστασής της, συντάσσοντας σχετική έκθεση πραγματογνωμοσύνης. Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης μπορεί να εκπονηθεί και να συνταχθεί είτε βάσει του εμπειρικού τρόπου εκτίμησης, είτε μέσω της χρήσης κάποιου συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, όπως είναι το σύστημα Audatex. Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης και οι φωτογραφίες του βλαβέντος οχήματος αποστέλλονται στην ασφαλιστική εταιρία και αποτελούν στοιχείο του φακέλου ζημιάς.

76. Συγκεκριμένα, για κάθε αναγγελθέν, στην ασφαλιστική εταιρία ατύχημα, δημιουργείται σχετικός φάκελος, ο οποίος πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα για τον διακανονισμό της ζημιάς δικαιολογητικά και στοιχεία, όπως η δήλωση ατυχήματος, η έκθεση εκτίμησης της ζημιάς του αυτοκινήτου (πραγματογνωμοσύνη) και τα τιμολόγια επισκευής. Ο διακανονισμός ενός φακέλου ζημιάς είναι η διαδικασία με την οποία η ασφαλιστική εταιρία αποζημιώνει το δικαιούχο αποζημίωσης.

77. Η διαχείριση του φακέλου ζημιάς, μέχρι και τη στιγμή αποζημίωσης του ζημιωθέντος, αποτελεί αρμοδιότητα του «διακανονιστή», εκπροσώπου της ασφαλιστικής εταιρίας. Ο διακανονιστής είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο των στοιχείων και για τον έλεγχο της κάλυψης, ήτοι εάν το υπάρχον ασφαλιστήριο συμβόλαιο και το

υπόψη η επίπτωση της παράβασης στην εύρυθμη λειτουργία της ασφαλιστικής αγοράς, ο κίνδυνος διατάραξης της συστημικής σταθερότητας, ο κίνδυνος πρόκλησης βλάβης στα συμφέροντα των ασφαλιζομένων, το ύψος της πραγματικά προκληθείσας ζημίας σε αυτούς ως και η τυχόν ανόρθωσή της, η λήψη μέτρων για την άρση της παράβασης στο μέλλον, ο βαθμός συνεργασίας με την Εποπτική Αρχή κατά το στάδιο διερεύνησης και ελέγχου, οι ανάγκες της ειδικής και γενικής πρόληψης και η τυχόν καθ’ υποτροπή τέλεση παραβάσεων του παρόντος νόμου ή της λοιπής νομοθεσίας για τις ασφαλίσεις.

7. Τα πρόστιμα που επιβάλλει η Εποπτική Αρχή αποτελούν δημόσιο έσοδο και εισπράττονται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων.

8. Οι αποφάσεις της Εποπτικής Αρχής με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις μπορεί να δημοσιοποιούνται, για την ενίσχυση της διαφάνειας στην αγορά, εφόσον αυτή κρίνει ότι η σχετική δημοσιοποίηση δεν συνδέεται με τις εποπτικές απαιτήσεις που θεσπίζονται με τον παρόντα νόμο και δεν είναι πιθανό να δημιουργήσει κίνδυνο σοβαρής διατάραξης των χρηματοπιστωτικών αγορών ή δυσανάλογης ζημίας στα ενδιαφερόμενα μέρη.

9. Τα όργανα διοίκησης της Εποπτικής Αρχής, όπως και το προσωπικό αυτής δεν ευθύνονται αστικά έναντι τρίτων για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους εντός των κατά τον παρόντα νόμο αρμοδιοτήτων τους, καθώς επίσης εντός των λοιπών αρμοδιοτήτων τις οποίες ασκεί η Εποπτική Αρχή κατά ανάθεση δημόσιας εξουσίας, εκτός εάν τα υπαίτια πρόσωπα βαρύνονται με δόλο».

72 Ειδικότερα, στο άρθρο 258 του ν. 4364/2016 προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 258

Ποινικές κυρώσεις

1. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται όποιος με γνώση του προβαίνει σε ψευδείς δηλώσεις προς:

α) την Εποπτική Αρχή με σκοπό να επιτύχει την άδεια λειτουργίας ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης, την παράταση της άδειας ή την έγκριση του καταστατικού της ή κλάδου αυτής,

β) το κοινό με δημοσιεύματα (ηλεκτρονικών ή εντύπων) ή κάθε άλλου μέσου με σκοπό την παραπλάνησή του.

2. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται κάθε πρόσωπο που άμεσα ή έμμεσα ασκεί διοίκηση ή διαχείριση σε ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση, όταν με γνώση του έπραξε τα εξής:

α) πρότεινε ή επέτρεψε τη διανομή μερίσματος κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ή κανονιστικών πράξεων κατ’ εξουσιοδότηση του παρόντος νόμου,

β) παραβίασε τις διατάξεις περί υπολογισμού των τεχνικών προβλέψεων ή της Ελάχιστης Κεφαλαιακής Απαίτησης, και

γ) συνέταξε ή ενέκρινε ισολογισμό ή έκθεση σχετικά με την φερεγγυότητα και τη χρηματοοικονομική κατάσταση κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ή του καταστατικού της ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης.

3. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται όποιος άμεσα ή έμμεσα κατά τη διάρκεια της εποπτικής αξιολόγησης με γνώση του προβαίνει σε ψευδείς δηλώσεις.

4. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός και με χρηματική ποινή τιμωρούνται πραγματογνώμονες οι οποίοι κατά την εκτίμηση της εκτάσεως πραγματοποιηθείσας ζημίας και καθορισμό της οφειλομένης αποζημίωσης προς τον ζημιωθέντα εν γνώσει πραγματοποιούν ψευδείς εκτιμήσεις ή δηλώσεις προς όφελος της ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης ή του ζημιωθέντα ασφαλισμένου.

5. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται όποιος παραβιάζει τις απαγορεύσεις του άρθρου 147 του παρόντος.

6. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται όποιος παραβιάζει τις διατάξεις του άρθρου 259 του παρόντος.

7. Ανεξαρτήτως της εφαρμογής των οικείων διοικητικών κυρώσεων του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων όπου το αδίκημα τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τιμωρείται όποιος άμεσα ή έμμεσα κατά τον έλεγχο του ισολογισμού ή της έκθεσης σχετικά με την φερεγγυότητα και τη χρηματοοικονομική κατάσταση με γνώση του προβαίνει σε ψευδείς δηλώσεις».

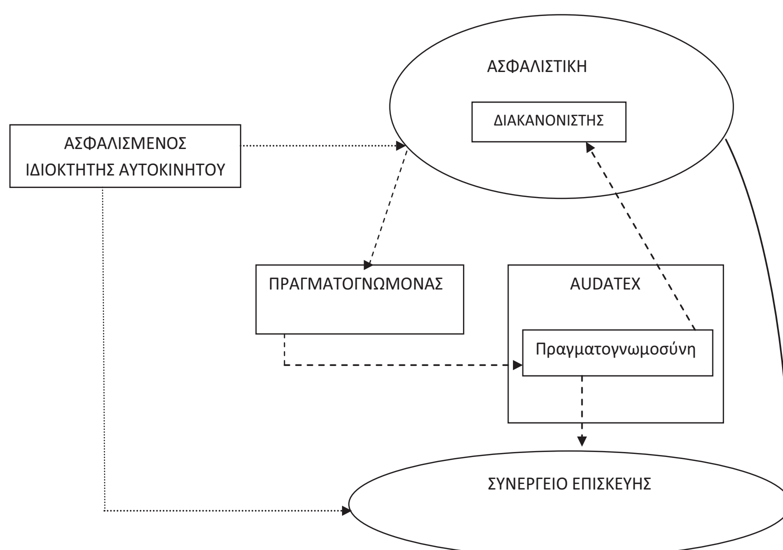
ασφαλιστικό ποσό καλύπτουν το είδος της ζημιάς και το ποσό της αποζημίωσης. Ο ορισμός του ποσού της αποζημίωσης και η τελική καταβολή της αποζημίωσης του ζημιωθέντα είναι επίσης αρμοδιότητα του διακανονιστή.

78. Με την αποπεράτωση της επισκευής, ο ίδιος ο ιδιώτης πληρώνει συνήθως το συνεργείο επισκευής και, στη συνέχεια, απαιτεί από την υπόχρεη ασφαλιστική εταιρία την αποζημίωσή του, βάσει των σχετικών τιμολογίων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπου ο ζημιωθείς εξουσιοδοτεί το συνεργείο να κάνει όλες τις απαραίτητες διαδικασίες αντ’ αυτού, δεν εμπλέκεται ο ίδιος με την εξόφληση του συνεργείου, αλλά αυτή πραγματοποιείται απευθείας από την ασφαλιστική εταιρία.

79. Σε περίπτωση διαφωνίας του διακανονιστή της ασφαλιστικής εταιρίας με το κόστος επισκευής του αυτοκινήτου, όπως αυτό προκύπτει από τα τιμολόγια επισκευής και την εκτίμηση της ζημιάς από τον πραγματογνώμονα, ο ασφαλισμένος μπορεί να προσφύγει στα αρμόδια αστικά δικαστήρια, για την επίλυση της διαφοράς και τον καθορισμό της τελικής ασφαλιστικής αποζημίωσης.

80. Η ως άνω περιγραφείσα διαδικασία δεν διαφοροποιείται73 ουσιαστικά στην περίπτωση του φιλικού διακανονισμού (συμφωνία άμεσου διακανονισμού ζημιών), όπου εφόσον τηρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ο ζημιωθείς απευθύνεται στην δική του ασφαλιστική εταιρία για την αποζημίωσή του, επιτυγχάνοντας γρηγορότερους χρόνους εξυπηρέτησης χωρίς προστριβές και ταλαιπωρία. Έτσι, είτε οι ασφαλιστικές εταιρίες διακανονίζουν τη ζημιά μέσω της συμφωνίας φιλικού διακανονισμού είτε διακανονίζουν τη ζημιά τρίτου, ο τρόπος προσδιορισμού του κόστους επισκευής είναι ο ίδιος.

Διάγραμμα 1: Διάγραμμα Ροής Διαδικασίας Διακανονισμού Ζημίας σε Περίπτωση Τροχαίου Ατυχήματος

4.3 Σχετική Αγορά

4.1.1 Σχετική αγορά προϊόντων/ υπηρεσιών[74]

81. Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.

82. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι τέσσερις καταγγελλόμενες εταιρίες, μέτοχοι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, δραστηριοποιούνται στην αγορά της παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών. Σύμφωνα με πάγια πρακτική της Ε.Α.[75] και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[76], η ευρύτερη αγορά της παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών διακρίνεται περαιτέρω στις επιμέρους υπο-αγορές:

(α) πρωτασφαλίσεων κατά κινδύνων ζωής

(β) πρωτασφαλίσεων κατά κινδύνων ζημιών, η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των κινδύνων όπως καθορίζονται στο νομοθετικό πλαίσιο, ήτοι:

73 Βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 1166/9.2.2015 σχετική απάντηση της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος.

74 Βλ. Ανακοίνωση, σχετικά με τον καθορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού [ΕΕ, C372/5, 9.12.1997, παρ. 28 έως 31].

75 Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις Ε.Α. 26/1996, 85/1997, 7/ΙΙ/1998, 133/ΙΙ/2000, 179/ΙΙΙ/2001, 380/V/2008 και 417/V/2008, αλλά και τις πιο πρόσφατες 534/VI/2012 Alpha-Eurobank και 549/VII/2012 Πειραιώς-Αγροτική.

76 Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις της Ε.Ε Μ.6694 Helvetia/Certain parts of GAN Eurocourtage’s Marine Insurance Portfolio παρ. 8.9, Μ.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of Gan Eurocourtage παρ. 8, Μ.4284 ΑΧΑ/Winterthur παρ.7, Μ.4844 Fortis / AbnAmbroAssets παρ.71-73, Μ.6053 CVC/Apollo/BritInsurance παρ.12 και Μ.5293 Santander/Alliance&Leicester παρ.15.

Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις της Ε.Ε Μ.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of Gan Eurocourtage παρ. 9, Μ.4284 ΑΧΑ/Winterthur παρ.9, Μ. 5925/ Metlife/Alico/Delam παρ. 10, Μ.6217 BALOISE HOLDING /NATEUS / NATEUS LIFE παρ.12.

Ατυχήματα	Σιδηροδρομικά οχήματα	Λοιπές ζημίες αγαθών
Ασθένειες	Χερσαία οχήματα	Μεταφερόμενα εμπορεύματα
Αεροσκάφη	Αστική ευθύνη από χερσαία αυτοκίνητα οχήματα	Πυρκαγιά και στοιχεία της φύσεως
Πλοία	Αστική ευθύνη από αεροσκάφη	Διάφορες χρηματικές απώλειες
Πιστώσεις	Αστική ευθύνη από θαλάσσια, λιμναία και ποτάμια σκάφη	Νομική προστασία
Εγγυήσεις	Γενική αστική ευθύνη	Βοήθεια

(γ) αντασφαλίσεων[77], η οποία περιλαμβάνει αντασφαλίσεις των ανωτέρω περιγραφόμενων κινδύνων.

83. Όσον αφορά στην ασφάλιση ζημιών[78], στην οποία αφορά η συγκεκριμένη υπόθεση, έχει προταθεί η διάκριση σε επιμέρους κλάδους ανάλογα με τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο, ήτοι ασφάλιση για τους κινδύνους της ασθένειας και του ατυχήματος, χερσαίων οχημάτων, θαλάσσια, αεροπορική και ασφάλιση μεταφορών, αστικής ευθύνης, πιστώσεων και ταξιδιωτική.

84. Εν προκειμένω, οι καταγγελλόμενες εταιρίες μέτοχοι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ δραστηριοποιούνται μεταξύ άλλων και στον κλάδο ασφάλισης αστικής ευθύνης από χερσαία αυτοκίνητα οχήματα, ενώ οι όροι παροχής στους τελικούς καταναλωτές των προϊόντων του προαναφερόμενου κλάδου επηρεάζονται από τις υπό εξέταση πρακτικές. Ο συγκεκριμένος κλάδος ασφάλισης περιλαμβάνει κάθε είδους αστική ευθύνη για ατυχήματα που προκαλούνται από την χρήση αυτοκινήτων συμπεριλαμβανομένης και της ευθύνης του μεταφορέα.

85. Συνεπώς, ως σχετική αγορά στην υπό εξέταση καταγγελία ορίζεται η αγορά πρωτασφάλισης ζημιών και συγκεκριμένα ο κλάδος ασφάλισης από Χερσαία Ατυχήματα Οχήματα.

86. Περαιτέρω, οι υπό εξέταση πρακτικές αφορούν και στις εκτιμήσεις κόστους επισκευής υλικών ζημιών αυτοκινήτων. Για την επισκευή της ασφαλιστικά καλυπτόμενης ζημιάς και την κάλυψη της απαίτησης του ζημιωθέντα (ασφαλισμένου ή τρίτου) από την υπόχρεη ασφαλιστική εταιρία, απαιτείται η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης. Η πραγματογνωμοσύνη, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να είναι εμπειρική ή ηλεκτρονική. Δεν υπάρχουν τυπικοί ή ουσιαστικοί περιορισμοί που να ορίζουν την επιλογή ενός εκ των δύο τρόπων διεξαγωγής της πραγματογνωμοσύνης.

87. Στην υπό κρίση υπόθεση η πρώτη των καταγγελλόμενων, AUDATEX ΕΛΛΑΣ, είναι μια εταιρία που διαχειρίζεται και εγκαθιστά σε επιχειρήσεις το λογισμικό Audatex, ήτοι ένα μηχανογραφικό σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων. Δραστηριοποιείται συνεπώς στην αγορά υπηρεσιών ηλεκτρονικής εκτίμησης ζημιών αυτοκινήτου.

88. Συνεπακόλουθα, ως σχετική ορίζεται εν προκειμένω και η αγορά υπηρεσιών παροχής λογισμικού για την ηλεκτρονική εκτίμηση ζημιών αυτοκινήτου (ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη).

89. Κατά την Εισήγηση, ως παρεπόμενη υπηρεσία στην αγορά ασφάλισης ζημιών δύναται να θεωρηθεί και η υπηρεσία της πραγματογνωμοσύνης. Η υπηρεσία της πραγματογνωμοσύνης, ηλεκτρονικής ή εμπειρικής, παρέχεται από πιστοποιημένους[79], για το σκοπό αυτό επαγγελματίες πραγματογνώμονες. Ο πραγματογνώμονας ενεργεί ως ανεξάρτητος από τα συμβαλλόμενα μέρη εμπειρογνώμονας που καλείται από την ασφαλιστική εταιρία να εκτιμήσει το μέγεθος και το κόστος επισκευής της ζημιάς. Επίσης, κατά την Εισήγηση, ως παρεπόμενη υπηρεσία στην αγορά ασφάλισης ζημιών δύναται να θεωρηθούν και οι υπηρεσίες επισκευής οχήματος. Οι υπηρεσίες επισκευής οχήματος παρέχονται από το συνεργείο επισκευής. Η συμμετοχή του συνεργείου στην ως άνω περιγραφείσα διαδικασία διακανονισμού της ζημίας είναι κομβική, καθώς στο συνεργείο πραγματοποιείται η αποκατάσταση της ζημίας, ήτοι το αντικείμενο της ασφάλισης του ζημιωθέντος οχήματος, και δημιουργούνται τα κόστη επισκευής, άρα το σημείο διαπραγμάτευσης μεταξύ της ασφαλιστικής εταιρίας και του συνεργείου. Ωστόσο, όπως αποσαφηνίστηκε, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, η «συμμετοχή του συνεργείου στην ως άνω περιγραφείσα διαδικασία διακανονισμού της ζημίας είναι κομβική», καθώς το συνεργείο όπου πραγματοποιείται η αποκατάσταση της ζημίας, είτε το αντικείμενο της ασφάλισης του ζημιωθέντος οχήματος και δημιουργούνται τα κόστη επισκευής, συνιστά το σημείο διαπραγμάτευσης μεταξύ ασφαλιστικής και του συνεργείου[80].

4.1.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

90. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού.

91. Σχετικά με την αγορά ασφαλιστικών υπηρεσιών και ειδικότερα την αγορά πρωτασφάλισης ζημιών από οχήματα από γεωγραφική άποψη, η Ε.Α, σε σειρά αποφάσεών της[81], έχει κρίνει ότι η σχετική γεωγραφική αγορά

77 Η άσκηση αντασφαλιστικής δραστηριότητας αφορά στην ανάληψη κινδύνων που εκχωρούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από μία άλλη αντασφαλιστική επιχείρηση. Συγκεκριμένα, η αντασφάλιση αποτελεί το μηχανισμό μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η διατήρηση του επιπέδου κινδύνου που αναλαμβάνει η κάθε ασφαλιστική εταιρία, λόγω των ασφαλιστικών καλύψεων, στα επιθυμητά επίπεδα. Οι αντασφαλιστές αναλαμβάνουν μέρος του ασφαλιζόμενου κινδύνου έναντι αντασφαλίστρου, ενώ συμμετέχουν στις αποζημιώσεις και στα μη δεδουλευμένα ασφάλιστρα.

78 Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Ε.Ε. M.2225 Fortis/ASR.

79 Υπό την έννοια της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.

80 Βλ. Συνεδρίαση 46η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 19ης Σεπτεμβρίου 2016, σελ. 16.

81 Βλ. τις υπ’ αριθ. 26/1996, 85/1997, 7/II/1998, 133/II/2000, 179/III/2001, 380/V/2008, 417/V/2008, 449/V/2009 αλλά και τις πρόσφατες 534/VI/2012, 549/VII/2012 Πειραιώς-Αγροτική, 556/VII/2012 Alpha-Εμπορική και 566/VII/2013 Πειραιώς-Millennium αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως αποτέλεσμα των εθνικών δικτύων διανομής, των εδραιωμένων δομών της αγοράς, των διαφόρων φύσεων οικονομικών εμποδίων και των διαφορετικών κανονιστικών συστημάτων ανά κράτος[82]. Αντίστοιχα, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ αναγνωρίζει ότι η ασφαλιστική αγορά καθίσταται διαρκώς πιο προσβάσιμη και ανοικτή στον ενωσιακό ανταγωνισμό, ακολουθεί την προσέγγιση ότι οι αγορές της ασφάλισης ζωής και κατά κινδύνων ζημιών είναι εθνικές κατά βάση, λόγω των προαναφερόμενων χαρακτηριστικών[83]. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, ως σχετική γεωγραφική αγορά που αφορά στις αγορές υπηρεσιών παροχής ασφάλισης κατά κινδύνων ζημιών, λαμβάνεται η Ελληνική Επικράτεια, σε αντιστοιχία με την εθνική και ευρωπαϊκή πρακτική.

92. Σχετικά με την αγορά υπηρεσιών παροχής λογισμικού για την ηλεκτρονική εκτίμηση ζημιών αυτοκινήτου, δεδομένου ότι το ηλεκτρονικό σύστημα πραγματογνωμοσύνης Audatex έχει πανελλαδική εφαρμογή[84], ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται ολόκληρη η Ελληνική Επικράτεια.

4.4 ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

4.4.1 Μερίδια αγοράς Ασφαλιστικών Εταιριών

93. Ο κλάδος της ασφάλισης, παρά το γεγονός ότι σε αυτόν δραστηριοποιείται μεγάλος σχετικά αριθμός ασφαλιστικών εταιριών, είναι σχετικά συγκεντρωμένος, αφού οι πρώτες δέκα (10) ασφαλιστικές εταιρίες συγκεντρώνουν μερίδιο αγοράς που ξεπερνά το 50%. Οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες βρίσκονται στην κορυφή της κατάταξης, από άποψη μεριδίων αγοράς τόσο στον κλάδο ζημιών γενικά όσο και στον κλάδο ασφάλισης αυτοκινήτων. Ο συνολικός κύκλος εργασιών των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών, στο μέρος που αφορά στην ασφάλιση αυτοκινήτων κατά το 2006 ανήλθε σε 1,1 δις €[85].

Πίνακας 4: Μερίδια αγοράς καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών.

ΚΛΑΔΟΣ ΖΗΜΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΣΕΙΣ - ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ												
	2005			2006			2007			2008		
	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά
ΕΘΝΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α	304.682.219	15,30%	1η	215.300.180	16,75%	1η	231.768.141	15,99%	1η	228.252.827	14,92%	1η
ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ (νυν. GROUPAMA FOINIX)	134.958.784	6,80%	2η	85.007.425	6,61%	2η	75.085.452	5,18%	5η	73.742.196	4,82%	5η
ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Ε.Α.Ζ. ΑΕ	108.842.233	5,50%	3η	71.799.573	5,58%	4η	82.217.289	5,67%	3η	90.392.822	5,91%	2η
ΑΓΡΟΤΙΚΗ Α.Ε.Γ.Α	100.994.906	5,10%	4η	64.944.334	5,05%	5η	77.232.487	5,33%	4η	80.805.032	5,28%	4η
ΣΥΝΟΛΟ	1.988.262.700	100%	67	1.285.646.934	100%	60	1.449.228.602	100%	57	1.529.653.397	100%	62

Πηγή: 2005 Ε.Α.Ε.Ε. Ετήσια Ερευνα για την "Παραγωγή ασφαλίστρων κατά Κλάδο Ασφάλισης ετους 2005", 2006-2008 Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, "Δελτία Ιδιωτικής Ασφάλισης"

Κλάδος 10. Αστικη ευθύνη οχημάτων ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΣΕΙΣ - ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ												
	2005			2006			2007			2008		
	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά	Ασφάλιστρα	Μερίδιο	Θέση στην αγορά
ΕΘΝΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α	145.154.507	15,30%	1η	155.231.840	14,20%	1η	156.194.241	12,56%	1η	149.260.794	12,11%	1η
ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ (νυν. GROUPAMA FOINIX)	56.060.017	5,90%	3η	53.069.448	4,90%	7η	42.181.513	3,39%	11η	37.724.076	3,06%	11η
ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Ε.Α.Ζ. ΑΕ	48.417.194	5,10%	7η	57.232.712	5,24%	5η	71.736.229	5,77%	5η	76.996.837	6,24%	2η
ΑΓΡΟΤΙΚΗ Α.Ε.Γ.Α	49.890.411	5,30%	6η	56.074.025	5,13%	6η	62.110.619	5,00%	9η	63.752.918	5,17%	7η
ΣΥΝΟΛΟ	946.202.740	100%	49	1.093.044.976	100%	41	1.243.370.953	100%	42	1.232.940.030	100%	41

Πηγή: 2005 Ε.Α.Ε.Ε. Ετήσια Ερευνα για την "Παραγωγή ασφαλίστρων κατά Κλάδο Ασφάλισης ετους 2005", 2006-2008 Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, "Δελτία Ιδιωτικής Ασφάλισης"

94. Όπως προκύπτει από τους παραπάνω πίνακες, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, ιδρυτικό μέλος και βασικός μέτοχος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, κατείχε διαχρονικά ηγετική θέση στη σχετική αγορά πρωτασφαλίσεων ζημιών, με μερίδιο που κινείται στο 15% περίπου την περίοδο 2005-2008. Οι λοιπές καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες κατατάσσονται διαχρονικά στην πρώτη πεντάδα. Στη στενότερα οριοθετημένη αγορά ασφάλισης από Χερσαία Ατυχήματα Οχήματα, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ κατέχει, επίσης, την πρώτη θέση με διαχρονικά φθίνον μερίδιο, που κυμάνθηκε από το 15% το 2005 στο 12% το 2008. Το μερίδιο της GROUPAMA συρρικνώνεται διαχρονικά, η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ διατηρεί σταθερό το μερίδιο αγοράς της και η INTERAMERICAN το αυξάνει, φτάνοντας το 2008 στη δεύτερη θέση της κατάταξης.

95. Σχετικά με τη γενικότερη οικονομική πορεία της ασφαλιστικής αγοράς, αυτή όπως προκύπτει από στοιχεία της Ε.Α.Ε.Ε. παρουσιάζεται ανοδική μέχρι το 2010. Επικουρικά αναφέρεται ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της

82 Αντίστοιχα επιχειρήματα χρησιμοποιεί και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να ορίσει τις εν λόγω αγορές ως εγχώριες (βλ. ενδεικτικά αποφάσεις M.759 SUN ALLIANCE/ROYAL INSURANCE και M.2343 TORO ASSICURAZIONI /LLOYD ITALICO).

83 Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Ε.Ε. M.6053 CVC/Apollo/BritInsurance παρ 17 και M.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of GAN Eurocourtage παρ. 18.

84 Βλ. σχετική εκτενή ανάλυση για το εύρος χρήσης του συστήματος στην ενότητα 4.5.2.Εύρος χρήσης του συστήματος AUDATEX

85 Βλ πίνακα 4. Το ποσό υπερβαίνει κατά πολύ το «κατώφλι» των 40 εκατ. € όπως προβλέπεται στις Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 (νυν 101 και 102) της Συνθήκης, ΕΕ C 101/81 της 27.4.2004 παρ. 52.

Ε.Α.Α.Ε.[86], το ύψος των εγγραμμένων ασφαλίστρων για τα έτη 2000 έως 2006 στον κλάδο ζημιών σημείωνε συνεχείς αυξήσεις. Το εν λόγω στοιχείο αποτελεί ένδειξη για την πορεία των ασφαλίστρων στον κλάδο αυτοκινήτων, επιβεβαιώνοντας εμμέσως το επιχείρημα των καταγγελλομένων για το ρόλο της Audatex ως προς το εγχείρημα μείωσης ή έστω σταθεροποίησης της τιμής του ασφαλίστρου, κατά την επίμαχη περίοδο χάρη στην παρουσία της Audatex. Ειδικότερα, στοιχεία που έχουν συλλεχθεί από την Στατιστική Επετηρίδα Ασφαλίσεων Αυτοκινήτου, η οποία εκδίδεται από την Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών και αφορούν στην εξέλιξη βασικών μεγεθών της αγοράς (μέσο ασφάλιστρο, μέσο κόστος ζημιών, αριθμός ασφαλισμένων οχημάτων κ.α.) κατά την περίοδο 2000 - 2010 χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να γίνει σύγκριση της εξέλιξης του μέσου κόστους υλικών ζημιών (όπως αυτό προκύπτει από τα στοιχεία του Φιλικού Διακανονισμού), με την εξέλιξη του μέσου ασφαλίστρου. Η σύγκριση αυτή οδηγεί γενικά στο συμπέρασμα ότι με εύλογη διαφορά δύο ετών, μέχρι δηλαδή να αποτυπωθεί πλήρως στην πράξη η μείωση του κόστους των υλικών ζημιών, τα ασφάλιστρα ακολούθησαν καθοδική πορεία, ανάλογη αυτής του μέσου κόστους υλικών ζημιών. Ως εκ τούτου, εντοπίζεται η πορεία και ο εξορθολογισμός του μέσου κόστους υλικών ζημιών, που τελικά είτε επιβαρύνουν τον καταναλωτή είτε λειτουργούν επ’ ωφελεία του. Ειδικότερα, στα δύο έτη 2001 και 2002 εντοπίζεται σημαντική αύξηση του μέσου κόστους κατά 8% και 4%. Με την είσοδο του συστήματος Audatex, φαίνεται η άμεση επίδραση στο μέσο κόστος με τη μείωση κατά 2% το 2003 και 3.85% το 2004. Από το 2005 και εφεξής υπάρχει πλέον μια αναμενόμενη αύξηση της τάξεως του 1.3% -1.5% μέχρι το 2008 οπότε ξεκινά και η επίδραση της οικονομικής κρίσης. Η εν λόγω μικρή αύξηση σε συνάρτηση με τη σημαντικότερη μείωση που προηγήθηκε κατά τα έτη 2003 και 2004 (δηλ. μείωση κατά 2% το 2003 και 3.85% το 2004 έναντι αύξησης της τάξεως του 1.3% - 1.5% από το 2005 μέχρι το 2008) οδηγεί σε σταθεροποίηση, ήτοι μη αύξηση, της τιμής του ασφαλίστρου.

4.5 Ανταγωνισμός στην αγορά των υπηρεσιών ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης

4.5.1 Ανταγωνιστικά του Audatex συστήματα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης

96. Στο χώρο των ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών, πέραν του συστήματος Audatex, χρησιμοποιείτο στην Ελληνική Επικράτεια την ίδια περίοδο και το λογισμικό υπολογισμού κόστους επισκευής από ζημιά Autocalc[87]. Διαχειριστής του συστήματος αυτού στην ελληνική αγορά ήταν η EUROTAX ΕΛΛΑΣ, εκπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Ομίλου EUROTAX, ο οποίος έχει ως αντικείμενο την παροχή πληροφοριών στον κλάδο του αυτοκινήτου. Το λογισμικό αυτό περιλαμβάνει[88]:

• Τιμές ανταλλακτικών από επίσημες αντιπροσωπείες και εμπόρους.

• Χρόνους αντικατάστασης ανταλλακτικών του κατασκευαστή.

• Σύστημα Βαφής.

• Λεπτομερή εκτίμηση των προς εκτέλεση εργασιών.

97. Το λογισμικό αυτό σκοπεύει στην κάλυψη επαγγελματικών αναγκών, όμως φαίνεται να χρησιμοποιήθηκε σε μικρότερο εύρος στην ελληνική επικράτεια, συγκριτικά με το αντίστοιχο λογισμικό της Audatex.

98. Ως ανταγωνιστικό του συστήματος Audatex θα μπορούσε να θεωρηθεί και το σύστημα Eurocost[89], το οποίο όμως παρέμεινε σε πιλοτική εφαρμογή[90]. Το συγκεκριμένο σύστημα εκτίμησης ζημιών ήταν αποτέλεσμα έργου, το οποίο υποστηριζόταν από την ΕΟΒΕΑΜΜ[91, 92].

99. Από σχετική έρευνα της Υπηρεσίας[93] προκύπτει η δραστηριοποίηση στην Ελληνική επικράτεια των εταιριών ATECO AUTO HELLAS ΕΠΕ και INFORMEX HELLAS[94], που παρέχουν λογισμικά ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων.

100. Συγκεκριμένα, η εταιρία INFORMEX HELLAS αποτελεί θυγατρική της μητρικής AUDATEX Gmbh στην Ελλάδα[95] και εκπρόσωπο του διεθνούς ομίλου SOLERA, που αποτελεί έναν ολοκληρωμένο Όμιλο εταιριών διαχείρισης ζημιών αυτοκινητιστικών ατυχημάτων[96]. Για το σκοπό αυτό, παρέχει μια σειρά προϊόντων, στα οποία περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων και το σύστημα Audatex.

101. Αντίστοιχα, η εταιρία ATECO Hellas ΕΠΕ[97], που λειτουργεί στην Ελλάδα από το 2008, αποτελεί εκπρόσωπο του γερμανικού οίκου DAT, που παρέχει το λογισμικό για την εκτίμηση του κόστους επισκευής, Silver DAT.

4.5.2. Εύρος χρήσης του συστήματος AUDATEX

102. Πέραν των ασφαλιστικών εταιριών-μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αυτή συνεργάζεται με σημαντικό αριθμό άλλων ασφαλιστικών εταιριών, στις οποίες παρέχει και εγκαθιστά το μηχανογραφικό σύστημα για την

86 Βλ. http://www.eaee.gr/cms/uploads/grmark-ii-gr.pdf/ Ε.Α.Ε.Ε/ Η Ασφαλιστική αγορά με αριθμούς / Η εξέλιξη της παραγωγής ασφαλίστρων.

87 Βλ. σχετικά Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 16 της 13.4.2000.

88 Πηγή: Ιστοσελίδα της Eurotax www.eurotax.gr .

89 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001.

90 Βάσει πληροφοριών που έδωσε η ΕΟΒΕΑΜΜ, απαντώντας σε σχετικό ερωτηματολόγιο της Υπηρεσίας που συμπληρώθηκε κατά την έλεγχο βάσει της υπ. αριθ. 5370/24..9.2007 εντολής ελέγχου

91 Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ (Ενιαία Ομοσπονδία Βιοτεχνών Επισκευαστών Αυτοκινήτων Μηχανημάτων Μοτοσικλετών). Σχετικά με το έργο ‘EUROCOST’ διαβιβάστηκαν στην Υπηρεσία με την υπ. αριθ. πρωτ. 3349/8.6.2006 διαβίβαση στοιχεία από το Γραφείο του Γενικού Γραμματέα Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, και συγκεκριμένα διαβιβάστηκε το εγχειρίδιο για τον *«προσδιορισμό της δαπάνης λειτουργίας συνεργείου επισκευής οχημάτων ανά ώρα εργασίας. ΙΟΥΝΙΟΣ 2001»*. Το έργο EUROCOST συγχρηματοδοτείται και υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και φέρει ως εταίρους τους ΕΟΒΕΑΜΜ, TELENET, CAN/AIRA, ΑΗΗ. Ανάδοχος του έργου είναι το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθήνας.

92 Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006 όπου «[…] το γεγονός και μόνο ότι, αμφότερα τα ανταγωνιστικά συστήματα έχουν εγκαταλείψει κάθε προσπάθεια διείσδυσης στην αγορά, φανερώνει την ισχύ τόσο της Εταιρίας [AUDATEX ΕΛΛΑΣ] όσο και του προϊόντος της».

93 Απαντήσεις των καθών στα από Σεπτεμβρίου 2014 ερωτηματολόγια της Υπηρεσίας και έρευνα στο διαδίκτυο.

94 http://www.informex-hellas.com/el

95 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 68 της 19.10.2009.

96 Βλ. ισότοπους www.solerainc.com και http://www.informex-hellas.com

97 […].

έκδοση ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών Audatex. Από τις συμβάσεις που προσκόμισε η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, προκύπτει η χρήση του συστήματος Audatex από 13 ακόμη ασφαλιστικές εταιρίες και συγκεκριμένα από τις ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε. Ασφάλισης Ζημιών, ALLIANZ Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, ΕΛΛΑΣ Α.Ε. Ασφαλίσεων, NATIONAL UNION FIRE INSURANCE Co of PITTSBURGH, PA-USA, VICTORIA Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, C.G.U, ΕΛΛΑΣ Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ Α.Ε. Γενικών Ασφαλίσεων, COMMERCIAL VALUE Α.Α.Ε, UNIVERSA ALLGEMEINE VERSICHERUNG Α.Ε, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.Γ.Α. Σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, ένα από τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν οι καταγγελλόμενες επιχειρήσεις, είναι ότι σε μία περίπτωση καρτέλ μέσω του συστήματος Audatex δεν είναι δυνατό να εγκαλούνται από τη ΓΔΑ μόνο οι 4 εμπλεκόμενες εταιρίες, καθόσον χρήση του συστήματος Audatex γίνεται και από πλήθος άλλων ασφαλιστικών εταιριών, γεγονός το οποίο αναγνωρίζεται και στη σχετική Εισήγηση[98].

103. Οι συνεργαζόμενες με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ εταιρίες, όπως προκύπτει από τα μερίδια αγοράς τους στον κλάδο ασφάλισης ζημιών από αυτοκίνητα, συγκεντρώνουν το 50% της αγοράς ασφάλισης αυτοκινήτων (βλ. Πίνακας 5). Επιπλέον, όπως γίνεται αποδεκτό κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών της Ε.Α.Ε.Ε, όσες ασφαλιστικές εταιρίες «συμμετέχουν στην Audatex συμπληρώνουν τη μεγαλύτερη παραγωγή στο κλάδο, συνεπώς μπορούμε να πούμε ότι καλύπτεται το μεγαλύτερο κομμάτι της Ασφαλιστικής Αγοράς»[99, 100].

Πίνακας 5: Μερίδια αγοράς ασφαλιστικών εταιριών χρηστών του συστήματος Audatex

α/α	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ Audatex 1.1.2006	ΜΕΡΙΔΙΑ- ΚΛΑΔΟΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ		
		2006	2007	2008
1	ΕΘΝΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α.	14,20%	12,56%	12,11%
2	ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.Α.Ε. (GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ)	4,90%	3,39%	3,06%
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.	5,13%	5,00%	5,17%
4	ΙΝΤ*ΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Ε.Α.Ζ.Α.Ε.*	5,24%	5,77%	6,24%
5	ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Γ.Α.	0,19%	0,14%	0,11%
6	ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Α.Ζ.	3,14%	5,79%	5,91%
7	COMMERCIAL VALUE Α.Ε.Ε.	4,44%	5,45%	5,73%
8	ALLIANZ Α.Ε.Γ.Α.	2,10%	1,98%	2,12%
9	VICTORIA Α.Ε.Γ.Α.	3,05%	2,81%	2,88%
10	ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ Α.Ε.Γ.Α.	1,74%	1,60%	1,75%
11	ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΙΣΤΗ Α.Ε.Γ.Α.	1,96%	2,74%	3,10%
12	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.Γ.Α	1,68%	1,59%	1,68%
13	ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Α	0,00%	0,00%	0,00%
14	NATIONAL UNION & Co Ins	0,85%	1,53%	1,67%
15	Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε.Γ.Α	0,65%	0,67%	0,61%
16	C.G.U. ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Γ.Α	0,64%	ΜΔ	ΜΔ
17	UNIVERSA ALLGEMEINE VERS. Α.Ε (Εκπροσωπούμενη στην Ελλάδα από την INTERASCO AE)	ΜΔ	0,26%	0,23%
	Σύνολο	49,91%	51,28%	52,37%

Πηγή: *2005 Ε.Α.Ε.Ε. Ετήσια Ερευνα για την «Παραγωγή ασφαλίστρων κατά Κλάδο Ασφάλισης ετους 2005», 2006-2008 Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, «Δελτία Ιδιωτικής Ασφάλισης»*

104. Οι ηλεκτρονικές πραγματογνωμοσύνες δεν καλύπτουν το σύνολο των πραγματογνωμοσυνών που πραγματοποιούνται σε περιπτώσεις ζημιών αυτοκινήτων στην Ελληνική Επικράτεια. Η ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη είναι εναλλακτικός τρόπος εκτίμησης (σε σχέση με την εμπειρική πραγματογνωμοσύνη) και, πολλές φορές, με αυτόν τον τρόπο χρησιμοποιείται και από τους ίδιους τους πραγματογνώμονες.

105. Όπως προκύπτει από την έρευνα της Υπηρεσίας, το εύρος χρήσης της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης δεν είναι ίδιο ούτε για όλες τις ασφαλιστικές εταιρίες - χρήστες του συστήματος Audatex, ούτε για όλες τις γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας.

98 Βλέπε παρ. 77 της Εισήγησης.

99 Πρακτικό πρώτης συνεδρίασης, της 3.7.2003. Βλ. ενότητα Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Ε.Α.Ε.Ε.

100 Βλ. επίσης Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ No 49 της 7.9.2005 όπου «*[…] 12 (δώδεκα) Ασφαλιστικές Εταιρίες, που αντιπροσωπεύουν το 56% (πενήντα έξι τοις εκατό) της αγοράς και χρησιμοποιούν το σύστημα audatex […]*», καθώς και Πρακτικό Δ.Σ. No 36 της 20.6.2003 όπου «*[…] β) 10 (δέκα) Ασφαλιστικές εταιρίες εντάχθηκαν στο σύστημα Audatex κατά τη χρήση 2002, ώστε το μερίδιο αγοράς των Ασφαλιστικών Εταιριών, που χρησιμοποιούν το σύστημα Audatex ανέρχεται στο 67% (εξήντα επτά τοις εκατό)*».

106. Συγκεκριμένα, βάσει της απάντησης της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ[101] σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας, μόνο το 50% των εκτιμητών, με τους οποίους συνεργάζεται, ήταν συνδρομητές του συστήματος Audatex. Βάσει στοιχείων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ[102], για το 2005 οι ηλεκτρονικές πραγματογνωμοσύνες κάλυψαν το 48% του συνόλου των διακανονισμών ζημιών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ (43.335 ηλεκτρονικές πραγματογνωμοσύνες συστήματος Audatex σε σύνολο 89.907 ζημιών)[103]. Από την ανάλυση των σχετικών στοιχείων, προκύπτουν διαφοροποιήσεις ανά γεωγραφική περιοχή της επικράτειας. Κατά το 2005, για την περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά, το ποσοστό κάλυψης του συστήματος Audatex στις διεκπεραιώσεις ζημιών από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ άγγιξε το 53% και για τα Χανιά το 51% (967 πραγματογνωμοσύνες μέσω συστήματος Audatex έναντι συνόλου 1.906), ενώ υπάρχουν περιοχές όπου η κάλυψη του συστήματος Audatex είναι ελάχιστη ή μηδενική. Συγκεκριμένα, το ποσοστό χρήσης του συστήματος Audatex από τους πραγματογνώμονες της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ στη Ρόδο και στην Αλεξανδρούπολη είναι 0%, ενώ στην περιοχή της Φλώρινας/Καστοριάς το ποσοστό είναι 2%, στις Σέρρες 4% και στην Κατερίνη 5%.

107. Όλοι οι συνεργαζόμενοι με την ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ εκτιμητές ζημιών, που δραστηριοποιούνται στην Αθήνα, ήταν συνδεδεμένοι με το σύστημα Audatex, σε αντίθεση με τους αντίστοιχους που δραστηριοποιούνται στην επαρχία. Αναλυτικότερα, για την ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ[104], τα ποσοστά των πραγματογνωμοσυνών με το λογισμικό Audatex σε σχέση με το σύνολο των ζημιών ήταν: για το 2006, 27,24%, για το 2005, 33,23%, για το 2004, 39,74%, για το 2003, 44,15%, για το 2002, 30,21%, για το 2001, 25,61% και για το 2000, 10,3%[105].

108. Αναφορικά με τη χρήση του συστήματος Audatex από την GROUPAMA[106], βάσει των προσκομισθέντων στοιχείων, προκύπτει ότι τα ποσοστά των πραγματογνωμοσυνών με το λογισμικό Audatex σε σχέση με το σύνολο των υλικών ζημιών ήταν: για το 2006, 19,1%, για το 2005, 31,8%, για το 2004, 67,1%, για το 2003, 76,9% και για το 2002, 56,8%.

109. Αντίστοιχα, τα ποσοστά χρήσης του συστήματος Audatex από την INTERAMERICAN[107] ήταν: για το 2006, 26,2%, για το 2005, 26,5%, για το 2004, 26,2%, για το 2003, 27,3%, για το 2002, 25,5%, για το 2001, 21,9% και για το για το 2000, 10,9%.

110. Σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας, η INTERAMERICAN και η GROUPAMA απήντησαν ότι αφενός, οι συνεργαζόμενοι πραγματογνώμονες δεν είναι όλοι χρήστες του συστήματος Audatex, και αφετέρου ότι οι πραγματογνώμονες-χρήστες του συστήματος Audatex δεν πραγματοποιούν όλες τις πραγματογνωμοσύνες ηλεκτρονικά.

Πίνακας 6: Ποσοστά χρήσης του συστήματος AUDATEX (βάσει δηλώσεων των ασφαλιστικών εταιριών)

Έτος	ΕΘΝΙΚΗ[108]	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	ΦΟΙΝΙΞ	INTERAMERICAN
2006	Μ.Δ.	27,24%	19,10%	26,20%
2005	48,00%	33,23%	31,80%	26,50%
2004	Μ.Δ.	39,74%	67,10%	26,20%
2003	Μ.Δ.	44,15%	76,90%	27,30%
2002	Μ.Δ.	30,21%	56,80%	25,50%
2001	Μ.Δ.	26,51%	Μ.Δ.	21,90%
2000	Μ.Δ.	10,30%	Μ.Δ	10,90%
Βάσει δείγματος (01-06)	84,73%	29,68%	67,74%	41,22%

Σημειώσεις :
1) Μ.Δ.: Μη διαθέσιμα στοιχεία
2) Βάσει δείγματος ζημιών για τις οποίες πραγματοποιήθηκε ανάλυση. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης αυτής αναφέρονται επικουρικά .

111. Από την ίδια ανάλυση επιβεβαιώθηκε ο ισχυρισμός των ασφαλιστικών εταιριών, ότι οι πραγματογνώμονες-χρήστες του συστήματος Audatex δεν χρησιμοποιούν αποκλειστικά την ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη ως μέθοδο εκτίμησης της ζημιάς[109], αν και ως προς το σημείο τούτο υφίστανται και αποκλίνοντα στοιχεία. Από τα ανωτέρω ενδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η χρήση του συστήματος Audatex, αφενός δεν είναι καθολική κι αφετέρου δεν καλύπτει, με την ίδια ένταση, το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας.

4.6 Ιδιαιτερότητες της αγοράς

112. Η υπό εξέταση αγορά, των ασφαλιστικά καλυπτόμενων επισκευών αυτοκινήτων, χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες, λόγω του πολυμερούς σχήματος της συ-

101 Η με αριθ. πρωτ. 3793/29.6.2006 επιστολή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ.

102 Ενημέρωση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ προς την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ σχετικά με τη χρήση του συστήματος Audatex από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX.

103 Βλ. και Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 68 της 19.10.2009 όπου «*Η ΕΘΝΙΚΗ, μέχρι σήμερα, χρησιμοποιεί το σύστημα για την πλειοψηφία των πραγματογνωμοσυνών*».

104 Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 3797/29.6.2006 επιστολή της ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

105 Βλ. και Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 68 της 19.10.2009 όπου «Η Αγροτική έχει ήδη σταματήσει τη χρήση». Βλ. και Πρακτικά Δ.Σ. Νο 49 της 7.9.2005 όπου «[…] η παραγωγή πραγματογνωμοσυνών-audatex για λογαριασμό των εταιριών «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.» και «ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΪΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.Α.Ε.» εξακολουθεί να είναι εμφανώς ελλειμματική».

106 Σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 3549/18.6.2007 επιστολή της GROUPAMA (ΦΟΙΝΙΞ METROLIFE).

107 Όπως προκύπτουν από την απάντηση της INTERAMERICAN υπ’ αριθ. πρωτ. 560/18.6.2007.

108 Για την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, δεδομένου ότι η εν λόγω ανάλυση δεν περιλαμβανόταν στην παροχή στοιχείων υπ’ αριθ. πρωτ. 3793/29.6.06, το ποσοστό χρήσης του συστήματος Audatex για το 2005 που αναφέρεται στον Πίνακα προέρχεται από έγγραφο που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ και αφορά σε ανάλυση των ζημιών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ανά υποκατάστημα.

109 Εντοπίστηκαν περιπτώσεις, όπου ο ίδιος πραγματογνώμονας - χρήστης του συστήματος Audatex, για την ίδια χρονική περίοδο, πραγματοποίησε εκτιμήσεις και μέσω του συστήματος Audatex, αλλά και με τον εμπειρικό τρόπο εκτίμησης. Οι εναλλαγές μεταξύ εμπειρικής και ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης εναπόκειται στην κρίση του πραγματογνώμονα (δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο τεχνικών λόγων).

ναλλαγής. Τα εμπλεκόμενα μέρη είναι τέσσερα, ο ζημιωθείς (ασφαλισμένος, σε περίπτωση μικτής ασφάλειας, ή τρίτος), το συνεργείο-επισκευής που του ανατίθεται (συνήθως απευθείας από το ζημιωθέντα) η επισκευή της ζημιάς, ο ανεξάρτητος πραγματογνώμονας, που αναλαμβάνει κατόπιν εντολής από την ασφαλιστική εταιρία την εκτίμηση του κόστους για την επισκευή της ζημιάς, και η ασφαλιστική εταιρία, που είναι υπόχρεη για την τελική οικονομική κάλυψη της ζημίας. Η ασφαλιστική εταιρία καλείται να αποζημιώσει το κόστος επισκευής, το οποίο έχει ήδη καταβάλει στο συνεργείο ο ζημιωθείς, για την αποκατάσταση της ζημιάς, υπό τους όρους της ασφαλιστικής της κάλυψης. Προς διασφάλιση της ορθής και αναλογικής επισκευής και της αντικειμενικότητας του κόστους, η ασφαλιστική εταιρία ορίζει ανεξάρτητο πραγματογνώμονα, για την εκτίμηση της ζημιάς, από τον οποίο λαμβάνει τη σχετική ενημέρωση για την πορεία του φακέλου της αποτίμησης της ζημίας.

113. Η επιλογή του συνεργείου από το ζημιωθέντα δεν γίνεται με τα συνήθη στις σχέσεις προμηθευτών – καταναλωτών κριτήρια επιλογής. Ιδιαιτερότητα αποτελεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το γεγονός ότι το ύψος του κόστους επισκευής δεν απασχολεί το ζημιωθέντα, γιατί αυτό καλύπτεται εν κατακλείδι από την ασφαλιστική εταιρία. Θεωρητικά, το κόστος επισκευής του συνεργείου, δεν πρέπει να επηρεάζεται από το εάν η ζημιά είναι καλυπτόμενη ιδιωτικά ή από κάποια ασφαλιστική εταιρία. Πρακτικά όμως, είναι πολύ πιθανό να υπάρχει άνιση αντιμετώπιση ως προς την τιμολόγηση από το συνεργείο μεταξύ ιδιώτη και ασφαλιστικής εταιρίας, ιδίως στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία η τιμή εργατοώρας δεν είναι αναρτημένη στο συνεργείο, όπως έχει προβλεφθεί ρυθμιστικά (ΑΔ 14/1989). Στη δεύτερη περίπτωση, ήτοι στις περιπτώσεις ζημιών καλυπτόμενων από ασφάλεια, δεδομένου ότι ο πελάτης του συνεργείου δεν είναι αυτός που επωμίζεται τελικά το κόστος επισκευής, υπάρχει ο κίνδυνος το συνεργείο να χρεώνει μεγαλύτερο κόστος επισκευής.

114. Οι ιδιαιτερότητες αυτές, σε πολλές περιπτώσεις, αποτελούν παράγοντες αναποτελεσματικότητας στη διαδικασία διαχείρισης των απαιτήσεων των ασφαλισθέντων, που με τη σειρά τους επαυξάνουν τα κόστη λειτουργίας και διαχείρισης των ασφαλιστικών εταιριών. Τυχόν αύξηση του κόστους επισκευής δεν θα επηρεάσει τον καταναλωτή άμεσα, δεδομένου ότι βραχυπρόθεσμα το κόστος αυτό μετακυλύεται στην ασφαλιστική εταιρία, αλλά είναι δυνατόν να τον επηρεάσει έμμεσα και μέσο-μακροπρόθεσμα, μέσω πιθανής αύξησης των ασφαλίστρων από την ασφαλιστική εταιρία. Στο πλαίσιο αποτελεσματικότερης διαχείρισης των ασφαλιστικών απαιτήσεων και μείωσης των κινδύνων ανακρίβειας των στοιχείων και έλλειψης αντικειμενικότητας, δημιουργήθηκαν ηλεκτρονικά συστήματα παρακολούθησης σχετικά με την ασφαλιστική αγορά. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η διαδικασία ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, ως εναλλακτική της μεθόδου της εμπειρικής πραγματογνωμοσύνης. Οι αποτελεσματικότητες που προκάλεσε η εφαρμογή του συστήματος της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, σε επίπεδο άμεσα συναλλασσόμενου, ήτοι της ασφαλιστικής εταιρίας που επωμίζεται τελικά το κόστος επισκευής, είναι εύκολα διακριτές, υπό την έννοια της αντικειμενικοποίησης του κόστους και της εξοικονόμησης πόρων. Η μετακύλιση του οφέλους είτε από τη μείωση κόστους στον τελικό καταναλωτή είτε ακόμη και από τη μη αύξηση αυτού, προσβλέπεται ότι θα εμφανιστεί είτε με μείωση είτε με απουσία αυξήσεων των ασφαλίστρων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, «αν μειώνεται το μέσο κόστος ζημιών, λογικά περνάει και στο ασφάλιστρο. Τα ασφάλιστρα δεν προκύπτουν, δεν τα λέει κάποιος, δεν έρχεται κάποιος και λέει το ασφάλιστρο πρέπει να ‘ναι τόσο. Τα ασφάλιστρα βγαίνουν από τις πραγματικές ζημιές και από τα κόστη των εταιριών και της διαμεσολάβησης. Δεν είναι κάτι μαγικό. Όταν, λοιπόν, μειώνεται το μέσο κόστος ζημιάς, σε μία ανταγωνιστική αγορά μειώνεται το ασφάλιστρο»[110]. Πρόκειται δηλαδή για σχέση αιτίου-αιτιατού[111]. Άλλωστε και οι ίδιες οι παρεμβαίνουσες στο από 23.01.2017 συμπληρωματικό υπόμνημά τους (σελ. 5) σημειώνουν ότι η «και αυτή η επιβολή τιμών εργατοώρας επηρεάζει άμεσα την αγορά ασφάλισης ζημιών αυτοκινήτων καθότι η εργατοώρα αποτελεί βασική παράμετρο του κόστους της ασφαλιστικής αποζημίωσης, η οποία με τη σειρά της καθορίζει το ύψος των ασφαλίστρων».

115. Σημειώνεται δε ότι η έννοια-κλειδί για το ασφαλιστικό δίκαιο, είναι αυτή της κοινωνίας κινδύνων. Η κοινωνία κινδύνων στηρίζεται στην προβλεψιμότητα και στον προϋπολογισμό για τον επόμενο χρόνο των ζημιών. Αν αυτή η βασική έννοια του ασφαλιστικού δικαίου αγνοείται, ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα; Η δημιουργία προβλέψεων και η μετακύλιση τελικά στον καταναλωτή του επασφάλιστρου, της ανάγκης υψηλότερου ασφάλιστρου. Κατά συνέπεια, τίθεται το ερώτημα: Υπάρχει ορθή τιμή; Ορθή τιμή δεν είναι η τιμή που συμφωνεί το συνεργείο με τον πελάτη του, τον ιδιοκτήτη του αυτοκινήτου. Αντίθετα, ορθή τιμή είναι εκείνη που τελικώς καθορίζεται μετά την πραγματογνωμοσύνη από το διακανονιστή, ή εναλλακτικώς - στην έσχατη περίπτωση της δικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς - αυτή που καθορίζεται τελικώς απ’ το δικαστήριο, αν τα μέρη προσφύγουν τελικά στο δικαστήριο[112]. Όπως διευκρινίστηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, «όλες οι ζημιές μοιράζονται για όλους τους ασφαλισμένους, κοινωνία κινδύνων. Βγαίνει, λοιπόν, το ασφάλιστρο το τεχνικό, δηλαδή το κόστος της εξυπηρέτησης του κινδύνου. Σ’ αυτό βάζεις το τι πληρώνεις διαμεσολάβηση και αν υπάρχουν επιβαρύνσεις για έξοδα και έτσι προκύπτει. Απ’ το μέσο κόστος ζημιάς τελικά προκύπτει»[113].

---

110 Βλ. κατάθεση […] από Εθνική Ασφαλιστική, Συνεδρίαση 59η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 7ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 32.

111 Ό.π.

112 Βλ. Συνεδρίαση 46η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 19ης Σεπτεμβρίου 2016, σελ. 98.

113 Βλ. Συνεδρίαση 59η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 7ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 32. Όπως ανέφερε επί λέξει ο μάρτυρας […] από Εθνική Ασφαλιστική [σελ. 34], «[έ]χουμε ένα δεδομένο πληθυσμό από αυτοκίνητα. […] Τα ασφαλίζουμε, λοιπόν, όλα αυτά. Το ασφάλιστρο σε όλα αυτά τα αυτοκίνητα πώς βγαίνει; Βγαίνει με βάση το αναμενόμενο κόστος των ζημιών, το κόστος των ζημιών τους, συν τις προμήθειες, συν τα έξοδα. Ωραία. Ξεχνάμε για λίγο τις προμήθειες και τα έξοδα. Αυτό που λέω εγώ και ισχυρίζομαι εδώ είναι ότι όταν η μέση ζημιά πέφτει, δηλαδή αφού πέφτει η μέση ζημιά, πέφτει και το συνολικό κόστος που θα πληρώνουμε σε ζημιές. Όταν πέφτει η μέση ζημιά, αντίστοιχα

116. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ στο υπ’ αριθ. πρωτ. 2343/9.4.2015 υπόμνημά της, επικαλείται την ωφέλεια του καταναλωτή και την επίδραση της αντικειμενικής εφαρμογής της τιμής εργατοώρας στο ασφάλιστρο. Σε θεωρητική βάση μπορεί να γίνει δεκτό ότι η συγκράτηση της τιμής ε/ω θα οδηγήσει σε μείωση του ύψους των καταβαλλόμενων αποζημιώσεων και πιθανώς στη συνέχεια και σε μείωση των καταβαλλόμενων από τους καταναλωτές ασφαλίστρων. Επίσης, στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ακόμη και εάν για ορισμένα έτη το ασφάλιστρο δεν μειώνεται αλλά ούτε και αυξάνεται, δηλαδή παραμένει σταθερό, αυτό ως φαινόμενο λειτουργεί επ’ ωφελεία του καταναλωτή, ειδικά στην περίπτωση εκείνη που τα λοιπά κόστη αυξάνονται. Κατ’ ουσίαν πρόκειται για πληρέστερη κατοχύρωση των συμφερόντων των καταναλωτών, η οποία θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη[114]. Σε αυτήν ειδικά την περίπτωση πρόκειται για de facto έμμεση μείωση, επωφελή επίσης για τους καταναλωτές. Κατά τη διάρκεια δε της ακροαματικής διαδικασίας, με βάση τα στοιχεία που προσκομίστηκαν, η ΕΑ κατά πλειοψηφία έκρινε ότι αποδείχτηκε επαρκώς κατά νόμο η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της προτεινόμενης τιμής ε/ω στο σύστημα Audatex και της σταθερότητας (ήτοι, της μη αύξησης) στο ύψος του ασφαλίστρου που διαπιστώθηκε κατά τα κρίσιμα έτη.

5. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

117. Για τη διερεύνηση της ως άνω αναφερόμενης καταγγελίας, εστάλησαν ερωτηματολόγια[115] τον Ιούνιο του 2006 σε όλες τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες καθώς και στην Ε.Α.Ε.Ε.

118. Το Σεπτέμβριο του 2006 πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι[116] στα κεντρικά γραφεία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, της GROUPAMA, της INTERAMERICAN και της ΕΘΝΙΚΉΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ. Το Φεβρουάριο του 2007 πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι[117] σε υποκαταστήματα της INTERAMERICAN και της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ στα Χανιά.

119. Στις 24.5.2007 διενεργήθηκε επίσκεψη[118] στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την παροχή διευκρινίσεων και συμπληρωματικών στοιχείων, ενώ εστάλησαν συμπληρωματικά ερωτηματολόγια[119] στις τέσσερις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες, για τον ίδιο λόγο.

120. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη[120] στην Ενιαία Ομοσπονδία Βιοτεχνών Επισκευαστών Αυτοκινήτων Μηχανημάτων Μοτοσικλετών (Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ.). Σε συνέχεια της επίσκεψης στην Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ, η Ομοσπονδία ενημέρωσε εγγράφως[121] την Υπηρεσία ότι έχει καταθέσει στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου φάκελο σχετικό με υπό διερεύνηση στην παρούσα ζητήματα, στον οποίο παρέπεμψε. Κατόπιν τούτου, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο γραφείο του τότε Γενικού Γραμματέα Εμπορίου, με σκοπό την επισκόπηση του περιεχομένου του εν λόγω φακέλου. Τα θεωρούμενα ως συναφή με την έρευνα της Υπηρεσίας στοιχεία ζητήθηκαν[122] και διαβιβάστηκαν[123] στην Υπηρεσία.

121. Παράλληλα, εστάλησαν επιστολές[124] σε είκοσι φανοποιούς[125] της περιοχής της Κρήτης, με σκοπό τη διασαφήνιση της ύπαρξης (ή μη) επίσημης τιμής εργατοώρας, βάσει συγκεκριμένης αγορανομικής διάταξης, και τυχόν απόκλισης αυτής από την εργατοώρα βάσει του συστήματος Audatex. Ωστόσο, κατά την ακροαματική διαδικασία προέκυψε ότι το συγκεκριμένο δείγμα δεν ήταν επαρκές[126].

122. Τέλος, κλήθηκε[127] και προσήλθε, στις 11.1.2008 για ένορκη κατάθεση ο […].

123. Μετά την αναπομπή της υπόθεσης στην Ε.Α. για επανεξέταση, εστάλησαν ερωτηματολόγια[128] στις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με σκοπό την διαπίστωση τυχόν σημαντικών μεταβολών, κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την πρώτη εξέταση

πέφτει το κόστος των ζημιών και αντίστοιχα πέφτει το ασφάλιστρο. Αυτό λέω. Και αυτό αποδεικνύεται απ’ αυτά τα γραφήματα, γιατί δείχνει ότι το μέσο ασφάλιστρο κινείται παράλληλα, κινείται με συσχέτιση, με μεγάλη συσχέτιση με το μέσο κόστος ζημιάς. Και είναι αναμενόμενο, γιατί το μέσο κόστος ζημιάς επί τον αριθμό των ζημιών είναι το κόστος της ασφαλιστικής εταιρίας, το οποίο θα πρέπει να βγει απ’ τα ασφάλιστρα. Άρα, όταν μειώνεται το ένα θα πρέπει να μειώνεται και το άλλο. Αυτό είναι κάτι αναμενόμενο.».

114 Πρβλ. απόφαση ΣτΕ 1408/2015, σελ. 5-6 (η εν λόγω υπόθεση αφορά στην αίτηση αναίρεσης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κατά της απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών 1817/2005 της COSMETIQUE ACTIVE HELLAS (σχετ. 271/IV/2004 απόφαση της Ολομέλειας της ΕΑ) με την οποία το ΣΤΕ δέχεται την αίτηση, αναιρεί την απόφαση ΔΕΑ 1817/2005 και παραπέμπει την υπόθεση στο Διοικητικό Εφετείο).

115 Σχετ. τα υπ’ αριθ. πρωτ. 3301, 3302, 3303, 3304 και 3305/7.6.2006 ερωτηματολόγια προς τις ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ, INTERAMERICAN, ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και Ε.ΑΕ.Ε, αντίστοιχα.

116 Βάσει των με αριθ. πρωτ. 5648/7.9.2006, 5646/7.9.2006, 5644/7.9.2006 και 5647/7.9.2006 εντολών ελέγχου, αντίστοιχα.

117 Βάσει των με αριθ. πρωτ. 714/5.2.2007 και 715/5.2.2007 εντολών ελέγχου, αντίστοιχα.

118 Η επίσκεψη στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ πραγματοποιήθηκε στις 24.5.2007, κατόπιν προειδοποίησης, με σκοπό τη συζήτηση με τους αρμόδιους για τη διευκρίνιση θεμάτων και ερωτημάτων που προέκυψαν κατά την πρώτη εξέταση των στοιχείων. Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε βάσει της με αριθ. πρωτ. 2969/24.5.2007 εντολής ελέγχου.

119 Ερωτηματολόγια για την παροχή πρόσθετων στοιχείων εστάλησαν στις INTERAMERICAN, GROUPAMA, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με αριθ. πρωτ. 2816, 2815, 2814 και 2813/18.5.2007 αντίστοιχα.

120 Η επίσκεψη στην ΕΟΒΕΑΜΜ πραγματοποιήθηκε στις 24.9.2007, κατόπιν προειδοποίησης, βάσει της με αρ. πρωτ. 5370/24.09.2007 εντολής ελέγχου.

121 Με την με αριθ. πρωτ. 5545/2.10.2007 επιστολή του ΕΟΒΕΑΜΜ.

122 Με σχετική επιστολή προς το γραφείο του Γενικού Γραμματέα Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης υπ’ αριθ. πρωτ. 7093/3.12.2007.

123 Υπ’ αριθ. 7465/24.12.2007.

124 Υπ’ αριθ. 6720 έως 6739/16.11.2007.

125 Το δείγμα των φανοποιών επιλέχθηκε βάσει ενδείξεων που προέκυψαν από την έρευνα της Υπηρεσίας, για την ύπαρξη σε αυτούς αναρτημένης πινακίδας με την τιμή εργατοώρας βάσει της αγορανομικής διάταξης 14/1989 (ΦΕΚ Β΄ 343).

126 Βλ. κατάθεση […] από Εθνική Ασφαλιστική, Συνεδρίαση 59η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 7ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 38-39.

127 Υπ’ αριθ. πρωτ. 7177/6.12.2007.

128 Προς την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με αριθ. πρωτ. 7015/26.9.2014, προς την GROUPAMA με αριθ. πρωτ. 7016/26.9.2014, προς την INTERAMERICAN με αριθ. πρωτ. 7017/26.9.2014 και προς την ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΕ με αριθ. πρωτ. 7018/26.9.2014.

της υπόθεσης και την έκδοση της υπ’ αριθ. 460/V/2009 απόφασης της Ε.Α. μέχρι το 2014. Εστάλησαν, επίσης, ερωτηματολόγια προς τον υφιστάμενο εκκαθαριστή[129] της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και προς την Ε.Α.Ε.Ε.[130] για την παροχή στοιχείων (πρακτικά συνόλου συνεδριάσεων κ.α.).

124. Η GROUPAMA με ιδία πρωτοβουλία απέστειλε στη ΓΔΑ, υπόμνημα[131] με τις θέσεις και τα επιχειρήματα της σχετικά με την προηγουμένως εκδικασθείσα υπόθεση. Στο εν λόγω υπόμνημα η εταιρία επικαλείται την μειοψηφική συμμετοχή της στο κεφάλαιο και τη μηδαμινή συμμετοχή στη διοίκηση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, καθώς και την ελάχιστη χρήση του λογισμικού Audatex. Επίσης, σημειώνει την οριστική παύση χρήσης του εν λόγω λογισμικού από τον Απρίλιο του 2009, τον αυτοτελή ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στη διαχείριση των δεδομένων του συστήματος, την έλλειψη εκτίμησης επί της πραγματικής επίδρασης στις συνθήκες ανταγωνισμού της αγοράς, την ανυπαρξία περιορισμού επί της ελευθερίας των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών ως προς την τιμή εργατοώρας των συνεργείων και το μη δεσμευτικό χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης. Αυτό επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής.

125. Αντίστοιχα, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ απέστειλε στην ΓΔΑ υπόμνημα[132] με τις θέσεις της και τα επιχειρήματα της σχετικά με την προηγουμένως εκδικασθείσα υπόθεση. Στο εν λόγω υπόμνημα η εταιρία επικαλείται ως βασικά επιχειρήματα της την απουσία «κοινής επιχείρησης», την απουσία συναλλακτικής σχέσης μεταξύ ασφαλιστικών εταιριών και συνεργείων και συνεπαγωγικά την αδυναμία καθορισμού τιμών, την υπαγωγή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ (υπό την έννοια της συνεργασίας μεταξύ των ασφαλιστικών εταιριών με σκοπό την εισαγωγή στην Ελλάδα του συστήματος ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών) στις εξαιρέσεις του άρθ. 101 παρ. 1 ως δραστηριότητα που δεν επηρεάζει τις σχετικές παραμέτρους του ανταγωνισμού, την αξιολόγηση του, σύμφωνα με την εταιρία, κατ’ ουσία ή κατ’ αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού, καθώς και την πλήρωση των προϋποθέσεων εξαίρεσης (αρ. 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ) στην υπό κρίση υπόθεση. Προς επίρρωση του ισχυρισμού περί εξορθολογισμού της αγοράς με την εφαρμογή του συστήματος Audatex, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ στο εν λόγω υπόμνημα παρουσιάζει κάποιες αναλύσεις σχετικά με την εξέλιξη του κόστους υλικών ζημιών, βάσει των στοιχείων του Φιλικού Διακανονισμού, για τα έτη 2000-2014 και τη συσχέτιση του μέσου κόστους υλικών ζημιών με το επίπεδο του ασφαλίστρου. Σχετικά, με την εξέλιξη του κόστους η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ αναφέρει ότι «Είναι αξιοσημείωτη η πορεία και ο εξορθολογισμός του μέσου κόστους υλικών ζημιών. Στα δύο έτη 2001 και 2002 παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση του μέσου κόστους κατά 8% και 4%. Με την είσοδο του συστήματος Audatex, φαίνεται η άμεση επίδραση στο μέσο κόστος με τη μείωση κατά 2% το 2003 και 3,85% το 2004. Από το 2005 και μετέπειτα υπάρχει πλέον μια αναμενόμενη αύξηση της τάξεως του 1,3%-1,5% μέχρι το 2008 οπότε ξεκινά και η επίδραση της οικονομικής κρίσης». Αντίστοιχα, για τα οφέλη που αποκόμισαν οι καταναλωτές από τον εν λόγω εξορθολισμό της αγοράς, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ προσκόμισε σχετικό διάγραμμα από όπου προκύπτει συσχέτιση της καμπύλης του Μέσου Κόστους υλικών ζημιών ΣΑΠ (ήτοι Φιλικού διακανονισμού) και του Μέσου ετήσιου ασφαλίστρου. Όπως αναφέρει σχετικά «Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται ο στενός συσχετισμός μεταξύ του κόστους της ζημιάς της εργατοώρας και του ασφαλίστρου. Υπάρχει μια καθυστέρηση 2 ετών μεταξύ της επίδρασης της εφαρμογής του συστήματος Audatex στη μείωση κόστους και συνεπώς στη μείωση του ασφαλίστρου, καθώς οι ασφαλιστικές εταιρίες καθορίζουν τα ασφάλιστρα βάσει της πορείας του κόστους τους τα προηγούμενη έτη…. Συνεπώς είναι εμφανές ότι το σύστημα Audatex είχε σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές. Λόγω του εξορθολογισμού του κόστους ζημιάς η Εθνική Ασφαλιστική μετέφερε το όφελος αυτό στους καταναλωτές ως μείωση ασφαλίστρου».

126. Τέλος, και η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ απέστειλε σχετικό υπόμνημα[133] στη ΓΔΑ, με τις θέσεις της και τα επιχειρήματα της σχετικά με την προηγουμένως εκδικασθείσα υπόθεση[134].

5.1. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

5.1.1 Η φύση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

127. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ συστήθηκε με πρωτοβουλία ασφαλιστικών εταιριών, οι οποίες είναι και οι μόνοι μέτοχοί της, για την εξυπηρέτηση του σκοπού της αντικειμενικοποίησης της εκτίμησης του κόστους επισκευής αυτοκινήτου, μέσω της εφαρμογής του συστήματος ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών, στην ελληνική ασφαλιστική αγορά. Από τις πρώτες συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας τονίζεται «η σοβαρότητα των σκοπών που έχει η εταιρία αυτή για όλη την Ασφαλιστική αγορά, τους ασφαλισμένους, όσους υφίστανται ζημιές από αυτοκινητιστικά ατυχήματα και γενικά για τους καταναλωτές και την Εθνική Οικονομία. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου επεσήμανε ιδιαίτερα ότι η σύσταση της εταιρίας αυτής είναι μια σημαντική πρωτοβουλία, την οποία έχει ενστερνιστεί και η Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος»[135].

128. Από τα στοιχεία του φακέλου συνάγεται ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ συστήθηκε με πρωτοβουλία των μετόχων της ασφαλιστικών εταιριών για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων αυτών και κατ’ επέκταση όλης της

129 Υπ’ αριθ. πρωτ. 9231/23.12.2014.

130 Υπ’ αριθ. πρωτ. 530/20.1.2015.

131 Προκαταρτικό Υπόμνημα της GROUPAMA υπ’ αριθ. πρωτ. 1442/25.2.2015.

132 Υπόμνημα της ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ υπ’ αριθ. πρωτ. 2343/9.4.2015.

133 Υπόμνημα της ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ υπ’ αριθ. πρωτ. 3402/29.5.2015.

134 Στο εν λόγω υπόμνημα η εταιρία επικαλείται ως βασικά επιχειρήματα της την απουσία συνεννόησης των μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, την απουσία «κοινής επιχείρησης», την απουσία συναλλακτικής σχέσης και συνεπαγωγικά την αδυναμία καθορισμού τιμών, την υπαγωγή στις εξαιρέσεις του άρθ. 101 παρ.1 ως δραστηριότητα που δεν επηρεάζει τις σχετικές παραμέτρους του ανταγωνισμού καθώς την πλήρωση των προϋποθέσεων εξαίρεσης [άρθρο 101 (3) ΣΛΕΕ] της υπό κρίσηυπόθεσης.

135 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 2 της 26.9.1997.

ασφαλιστικής αγοράς. Ειδικότερα, σε συζήτηση της Διοίκησης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τα έσοδα της εταιρίας αναφέρεται ότι «ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, […], εξέφρασε την άποψη, την οποία το Διοικητικό Συμβούλιο απεδέχθη ομόφωνα ότι η Εταιρία δεν έχει ως βασικό στόχο το κέρδος αλλά τα οφέλη, τα οποία θα προκύψουν για τις ασφαλιστικές εταιρίες, την Ασφαλιστική Αγορά και γενικότερα την Εθνική Οικονομία από τη δραστική περιστολή των τεραστίων δαπανών που καταβάλλονται για την αποκατάσταση των υλικών ζημιών στα αυτοκίνητα, η οποία θα είναι πολύ σημαντική»[136].

129. Ο Σύνδεσμός Εισαγωγέων Αντιπροσώπων Αυτοκινήτων (Σ.Ε.Α.Α) σε επιστολή του προς την πρώτη καταγγελλόμενη με ημερομηνία 14.4.1999[137] αναφέρει ότι «Είναι αναμφισβήτητο γεγονός πως η εφαρμογή του συστήματος AUDATEX στην πλήρη ανάπτυξη του, όχι μόνο θα ρυθμίσει αλλά και θα επηρεάσει αποφασιστικά την σχέση μεταξύ των Ασφαλιστικών Εταιρειών, του κλάδου επισκευής και τροφοδοσίας ανταλλακτικών (μέλη ΣΕΑΑ και δικτύων) και των καταναλωτών». Χαρακτηριστική είναι και η απάντηση της πρώτης καταγγελλόμενης με ημερομηνία 26.4.1999[138] όπου «Παρα[τίθεται] κατά λέξη [η] σύσταση της μητρική AUDATEX ΕΛΒΕΤΙΑΣ […] «Πηγαίνετε βήμα-βήμα. Κάθε αγορά αντιδρά με διαφορετικό τρόπο στην εφαρμογή τους συστήματος. Πρώτα ανακαλύψτε την και μετά ρυθμίστε την»». Σε επιστολή του ΣΕΕΑ προς τα μέλη του με θέμα «Συνεργασία ΣΕΕΑ – AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων τιμών – ανταλλακτικών και κόστους εργατοώρας»[139] αναφέρεται ότι «• Οι ασφαλιστικές εταιρίες με κύριο στόχο να μειώσουν το κόστος αποζημίωσης ζημιών από ατυχήματα αυτοκινήτων έχουν εξαγγείλει τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων με τιμές ανταλλακτικών και κόστους εργασίας και την έκδοση ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης. • Για την επίτευξη του στόχου οι σημαντικότερες ασφαλιστικές εταιρίες της αγοράς δηλαδή, η Εθνική Ασφαλιστική, η Interamerican και η Αγροτική Ασφαλιστική ίδρυσαν την εταιρία AUDATEX […]».

5.1.2 Το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

130. Η εταιρία διαχείρισης λογισμικού AUDATEX ΕΛΛΑΣ αποτελεί μια εταιρία συμφερόντων ασφαλιστικών εταιριών, όπως αυτό άμεσα προκύπτει από την ίδια την μετοχική της σύνθεση.

131. Πέρα από τη συμμετοχή στη μετοχική σύνθεση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, οι ασφαλιστικές εταιρίες μέσω στελεχών / εκπροσώπων τους συμμετέχουν άμεσα στην διοίκηση και κατ’ επέκταση στη λειτουργία της εταιρίας. Έτσι, βάσει καταστατικής πρόβλεψης η Γ.Σ. της εταιρίας διορίζει την πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Περαιτέρω, προβλέπεται ρητά από το καταστατικό της εταιρίας η συμμετοχή δύο εκ των μειοψηφούντων ασφαλιστικών μετόχων στη διοίκηση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

132. Συγκεκριμένα το καταστατικό της εταιρίας προβλέπει σχετικά ότι «Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από επτά (7) τουλάχιστον μέχρι εννέα (9) κατ’ ανώτατο όριο μέλη, εκλεγόμενα από τη Γενική συνέλευση των μετόχων με μυστική ψηφοφορία. Από αυτά τα μεν 5 έως 7 θα εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση ως ανωτέρω και τα δύο θα διορίζονται το μεν ένα από το ιδρυτικό μέλος ΑΓΡΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α το δε έτερο από το ιδρυτικό μέλος ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ε.Ε.Α.Ζ.Α.Ε. σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 2190/1920. Συγκεκριμένα τα ανωτέρω ιδρυτικά μέλη διατηρούν το παραπάνω δικαίωμα ανεξάρτητα από το ποσοστό συμμετοχής τους στο εταιρικό κεφάλαιο»[140].

133. Πέραν των ως άνω καταστατικών διατάξεων, και από την τελική σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, από συστάσεως του έως και σήμερα[141], συνάγεται ότι η διοίκηση της εταιρίας ασκείται επί της ουσίας από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους. Η διαχρονική απεικόνιση της εκπροσώπησης των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων στην σύνθεση του Δ.Σ, όπως προκύπτει από τα σχετικά ΦΕΚ διορισμού μελών, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Η αναλυτική σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου[142] της AUDATEX ΕΛΛΑΣ από την σύσταση της εταιρίας έως και την λύση της παρουσιάζεται σε πίνακα του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ 5[143].

136 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣΑΕ Νο 9 της 21.12.1998, Θέμα 3ο. *«Προσδιορισμός Αμοιβής Audatex ανά πραγματογνωμοσύνη»*. Βλ. ομοίως Πρακτικό συνεδρίασης Δ.Σ. Νο 15 της 23.11.1999, όπου, κατά τη συζήτηση του τιμοκαταλόγου παροχής υπηρεσιών AUDATEX (Θέμα 6ο) αναφέρεται ότι «[…] *ο Διευθύνων Σύμβουλος επανέφερε εις γνώσιν του Δ.Σ. ότι η κύρια κατατομή της εταιρίας δεν είναι η κερδοφορία, παρά η εξυγίανση της συγκεκριμένης αγοράς*» και Πρακτικό Νο 49 της 7.9.2005 όπου *«Η AUDATEX σαν σύστημα πληροφορικής θα μπορούσε να παράγει πραγματογνωμοσύνες, που θα εξυπηρετούσαν, βραχυπρόθεσμα, τα συμφέροντα των Ασφαλιστικών Εταιριών, αγνοώντας παράγοντες όπως ικανοποίηση καταναλωτή / ασφαλισμένου, αμοιβαία συμφέροντα κ.λπ.. Εν τούτοις, από συστάσεως της Εταιρίας, στόχος είναι η εξυγίανση της αγοράς και για αυτό τα κριτήρια και οι κανόνες της AUDATEX είναι αντικειμενικά και διαφανή»*. Βλ. επίσης Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣΑΕ Νο 52 της 1.3.2006 όπου *«Το σύστημα της AUDATEX είναι απλά ένα λογισμικό που επιτρέπει την τυποποίηση και, σε ένα ποσοστό -ανάλογα με την Αγορά- εξορθολογισμό της εκτίμησης των ζημιών των Αυτοκινήτων. Η υιοθέτησή του στην Ελλάδα με πρωτοβουλία των Ασφαλιστικών Εταιρειών (δηλαδή της ΕΑΕΕ στην ουσία), επεδίωξε τον εξορθολογισμό της Αγοράς ως στόχο, με την επιβολή του λογισμικού ως μέσου»*. Στο ίδιο Πρακτικό: *«Ο απώτερος σκοπός, ελπίζω να συμφωνούμε όλοι, παραμένει: Να δημιουργηθεί μέσω του συστήματος Audatex διαφάνεια, αντικειμενικότητα και συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού»* (η υπογράμμιση του πρωτότυπου κειμένου).

137 Η οποία περιλαμβάνεται αυτούσια στο Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 13 της 10.5.1999.

138 Η οποία περιλαμβάνεται αυτούσια στο Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 13 της 10.5.1999.

139 Η οποία περιλαμβάνεται αυτούσια στο Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 15 της 23.11.1999.

140 Βλ. όρο 14 του Καταστατικού της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

141 Ήτοι την λήξη των εργασιών και τη θέση της εταιρίας υπό εκκαθάριση.

142 Σύμφωνα με στοιχεία που προσκομίστηκαν από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με την υπ’ αριθ. 7413/10.10.14 επιστολή και τα σχετικά ΦΕΚ.

143 Βλ. επίσης Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 6 της 4.6.1998 (εκλογή στη θέση του Δ/ντος Συμβούλου της εταιρίας του Γενικού Διευθυντή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ), Νο 13 της 10.5.1999 (εκλογή στη θέση του Προέδρου του Δ.Σ. της εταιρίας του Γενικού Διευθυντή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ), Νο 14 της 24.6.1999 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 18 της 26.6.2000 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 23 της 11.6.2001 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 32 της 28.6.2002 (νέα σύνθεση Δ.Σ,), Νο 35 της 30.5.2003 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 39

Πίνακας 7: Συμμετοχή ασφαλιστικών εταιριών στο Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

Διαχρονική παρουσίαση της εκπροσώπησης των ασφαλιστικών εταιριών στο Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ				
	1997-2001	2002-2005	2006	2007-2009
ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	4	4	4	4
INTERAMERICAN	1	1	2	3
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	1	1	1	1
ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ		1	1	1
ΑΛΛΟΙ	1	1	1	
Σύνολο Μελών Δ.Σ.	7	8	9	9

Πηγή: Πρακτικά ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΑΕ

134. Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ διαχρονικά διόριζε από το 57% (την περίοδο 1997-2001) έως και το 44% (την περίοδο 2007-2009), των μελών του Δ.Σ. Σημαντική επίσης είναι και η εκπροσώπηση της INTERAMERICAN, η οποία την περίοδο 2007-2009 φαίνεται ότι διορίζει το 33% των μελών του Δ.Σ. Η GROUPAMA, παράλληλα με τη συμμετοχή της στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας από το 2002, συμμετείχε και στη διοίκηση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τον ορισμό εκπροσώπου της ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

135. Περαιτέρω, στα Πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ συναντώνται αναφορές σε δράσεις που θα αναλάβουν τα μέλη του Δ.Σ. αυτής κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ως στελέχη των ασφαλιστικών εταιριών, προς αντιμετώπιση κυρίως των δυσχερειών που αντιμετωπίζει η ανάπτυξη της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στην επαρχία. Έτσι, στο Πρακτικό Νο 30 της 25.4.2002 τα μέλη του Δ.Σ. αναλαμβάνουν να ενημερώσουν τα υποκαταστήματα της περιφέρειας, προφανώς έκαστο της ασφαλιστικής εταιρίας στην οποία εργάζεται, για την καθυστέρηση που παρατηρείται στην ένταξη όλων των πελατών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τους εκπαιδευμένους στο σύστημα Audatex πραγματογνώμονες. Επιπλέον, κατά το Πρακτικό Νο 36 της 20.6.2003, «Ο κ. […] προτείνει στα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να μεριμνήσουν ώστε να παρακολουθούν την εξέλιξη του σχεδίου δράσης για την εφαρμογή του συστήματος Audatex στην περιφέρεια, εφόσον ενημερώνονται συστηματικά από την Audatex Ελλάς», όπου (λαμβανομένης υπόψη και της συζήτησης που προηγήθηκε) προφανώς εννοείται ότι, μετά από σχετική συστηματική ενημέρωση από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την πορεία υλοποίησης του σχεδίου δράσης για την επαρχία, κάθε μέλος του Δ.Σ. θα παρακολουθεί στην ασφαλιστική από την οποία προέρχεται την ανταπόκριση αυτής στο ανωτέρω σχέδιο. Περαιτέρω, στο Πρακτικό Δ.Σ. Νο 48 της 15.3.2005 αναφέρεται ότι «Ο Πρόεδρος προτείνει προς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, που εκπροσωπούν τις Ασφαλιστικές Εταιρίες – Μετόχους, όπως αυτοί μεριμνήσουν ώστε να δοθεί ρητή εντολή στις Διευθύνσεις Ζημιών Αυτοκινήτων, περί της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος – audatex». Σύμφωνα με το ίδιο πρακτικό «Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου […] επιφυλάσσονται να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ο καθένας στο βαθμό που του αναλογεί, ώστε […] να επανορθώσει η παραγωγή της Εταιρίας μέσω της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος- audatex».

Επιτροπή AUDATEX

136. Πέραν του Διοικητικού Συμβουλίου, και άλλα διοικητικά ή εκτελεστικά όργανα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αποτελούνται από εκπροσώπους των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων, και μάλιστα με σαφή αναφορά στην ιδιότητά τους ως εκπροσώπων κάποιας εκ των εταιριών μετόχων.

137. Συγκεκριμένα, μετά από σχετικές προτάσεις αποφασίσθηκε αρχικά ο ορισμός Εκτελεστικής Επιτροπής από κάθε εταιρία – πελάτη (κατά το χρόνο εκείνο επρόκειτο μόνο για τις ασφαλιστικές μετόχους), η οποία «θα παρακολουθεί επισταμένως την εφαρμογή των αποφάσεων του Δ.Σ., καθώς και την εξέλιξη των δραστηριοτήτων της εταιρίας». Η εν λόγω Επιτροπή αποτελούνταν από τους Διευθυντές Ζημιών των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, και αξιολογήθηκε ότι η σύστασή της «θα ενισχύσει ιδιαίτερα την εφαρμογή κοινού σχεδίου δράσης». Τα μέλη της μάλιστα τοποθετήθηκαν άμεσα με απόφαση του ίδιου του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ[144,145].

της 12.2.2004 (παραίτηση μέλους Δ.Σ. λόγω παραίτησής του από την ασφαλιστική εταιρία), Νο 42 της 2.4.2004 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 44 της 15.11.2004 (παραιτήσεις μελών Δ.Σ. λόγω παραίτησής τους από ασφαλιστικές εταιρίες και παραίτηση Προέδρου Δ.Σ. λόγω αντικατάστασής του από τη θέση του Γενικού Διευθυντή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ), Νο 47 της 10.3.2005 (νέο ΔΣ), Νο 49 της 7.9.2005 (παραίτηση μέλους Δ.Σ. λόγω παραίτησής του από την ασφαλιστική εταιρία), Νο 53 της 31.3.2006 (νέα σύνθεση Δ.Σ.), Νο 54 της 15.5.2006 (παραίτηση Δ/ντος Συμβούλου λόγω συνταξιοδότησης από ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ), Νο 55 της 18.5.2006 (νέα σύνθεση ΔΣ), Νο 57 της 16.4.2007 (νέα σύνθεση ΔΣ), Νο 58 της 25.6.2007 (παραίτηση μέλους Δ.Σ. λόγω παραίτησής του από την ασφαλιστική εταιρία), Νο 63 της 13.6.2008 (νέα σύνθεση ΔΣ) και 67 της 29.6.2009 (νέα σύνθεση ΔΣ). Βλ. ενδεικτικά και Πρακτικά Δ.Σ. Νο 12 της 10.3.1999, όπου γίνεται αναφορά στα μέλη του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, […], […] και […], ως εκπροσώπων των μετόχων (ο […] ήταν Αντιπρόεδρος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ), και Νο 45 της 18.11.2004, όπου «Επειδή όλα τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν και την ιδιότητα ανώτατων στελεχών Ασφαλιστικών Εταιριών […]». Τέλος βλ. Πρακτικό Νο 48 της 15.3.2005 όπου με αφορμή το ζήτημα της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex αναφέρεται: «[…] δείκτης [χρήσης του συστήματος Audatex], που θα ήταν απόλυτα ικανοποιητικός αν η Audatex Ελλάς ήταν μια τρίτη εταιρία και δεν ελεγχόταν η Διοίκησή της […]».

144 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 15 της όπου «Το Δ.Σ. συμφωνεί με όλες τις ανωτέρω προτάσεις και ορίζει ως Μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής τους ακόλουθους: 1) κ. […], Προϊστάμενο Τομέα Ζημιών της «ΑΕΕΓΑ Η ΕΘΝΙΚΗ» με αναπληρωτή τον κ. […], Προϊστάμενο Πραγματογνωμόνων της «ΑΕΕΓΑ Η ΕΘΝΙΚΗ», 2) κ. […], Διευθυντή Αποζημιώσεων της «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΕΑΖΕ» με αναπληρωτή τον κ. […], Προϊστάμενο Πραγματογνωμόνων της «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΕΑΖΕ» και 3) κ. […], Προϊστάμενο Πραγματογνωμόνων της «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΕΕΓΑ».»

145 Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 19 της 15.11.2000 όπου «Το λόγο λαμβάνει το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] […] και προτείνει τη σύσταση Εκτελεστικής Επιτροπής, η οποία θα επιλαμβάνεται θεμάτων που αφορούν την εφαρμογή του συστήματος Audatex. […] Επί των ανωτέρω θεμά-

138. Καθώς η ανωτέρω επιτροπή είχε ατονίσει, επανενεργοποιήθηκε βάσει νέας απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και έλαβε την ονομασία «Επιτροπή AUDATEX». Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή AUDATEX συνιστά μια εκτελεστική επιτροπή, με αποστολή την εφαρμογή των οδηγιών του συστήματος Audatex και την επίλυση τυχόν δυσχερειών που ανακύπτουν και «με πρώτο μέλημα της την καθιέρωση της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex»[146].

139. Όπως προκύπτει από το πρακτικό της πρώτης συνεδρίασης της Επιτροπής AUDATEX[147], «Σκοπός της Επιτροπής είναι να εξετάζει θέματα που αφορούν την αποτελεσματική χρήση του συστήματος AUDATEX και να εισηγείται σχετικά προς το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX Ελλάς. Ειδικότερα:

• Παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της Audatex.

• Παρακολούθηση της εφαρμογής των κανόνων/οδηγιών της Audatex, που αφορούν τη διαδικασία της πραγματογνωμοσύνης Audatex.

• Επίλυση δυσχερειών, που αφορούν τη διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex».

140. Περαιτέρω, βάσει της προαναφερόμενης απόφασης του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ περί σύστασης της Επιτροπής AUDATEX[148], σε αυτή εκπροσωπούνται όλες οι ασφαλιστικές εταιρίες μέτοχοι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, μέσω της συμμετοχής στη σύνθεσή της των Διευθυντών Ζημιών Αυτοκινήτων των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων της. Τα μέλη της Επιτροπής AUDATEX ονομάζονται «Επίτροποι». Η εκπροσώπηση των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων στη σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής προκύπτει σαφώς και από την αναγραφή της ασφαλιστικής εταιρίας δίπλα στο όνομα του κάθε Επιτρόπου στα σχετικά Πρακτικά αυτής[149].

141. Συγκεκριμένα τα μέλη της Επιτροπής AUDATEX, σύμφωνα με το πρακτικό της 1ης συνάντησης, στις 11.3.2005 ήταν:

Πίνακας 8: Μέλη Επιτροπής AUDATEX[150]

Ιδιότητα	Όνομα και εταιρία που εκπροσωπεί	Άλλη ιδιότητα[150]
Επίτροπος	[…] AUDATEX ΕΛΛΑΣ	[…]
	[…], ΑΕΕΓΑ Η Εθνική	[…]
	[…], GROUPAMA	[…]
	[…], ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ	[…]
	[…], Αγροτική ΑΑΕ	[…]
Γραμματέας	[…]	[…]

142. Περαιτέρω, στα Πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αλλά και της Επιτροπής AUDATEX συναντάται πληθώρα αναφορών σε δράσεις που θα αναλάβουν τα μέλη αυτής κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ως στελέχη των ασφαλιστικών εταιριών. Έτσι, στο προαναφερόμενο πρακτικό επανενεργοποίησης της εν λόγω επιτροπής αναφέρεται ότι, καθώς «οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας [ενν. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ], τυπικά δεν μπορούν να δεσμεύουν τις Ασφαλιστικές Εταιρίες- Μετόχους και πολύ περισσότερο τις Ασφαλιστικές Εταιρίες πελάτες, εν τούτοις, οι Επίτροποι θα έχουν τη δυνατότητα να χαράζουν στρατηγικές/τακτικές στις Ασφαλιστικές Εταιρίες που εκπροσωπούν». Περαιτέρω, στο Πρακτικό Δ.Σ. Νο 49 της 7.9.2005 αναφέρεται ότι «[…] τα μέλη της συσταθείσας Επιτροπής- Audatex δεσμεύτηκαν να αποστείλουν εγκύκλιο προς όλα τα κέντρα εντολοδότησης πραγματογνωμοσυνών και διακανονισμού ζημιών αυτοκινήτων, ώστε να εφαρμοστεί η εν λόγω απόφαση [της συνεδρίασης Νο 48 περί αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex]». Την ίδια δέσμευση αναλαμβάνουν οι Επίτροποι και κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής Audatex της 5.4.2005[151], όπου δεσμεύονται επιπροσθέτως α) για την τροποποίηση των εσωτερικών διαδικασιών των ασφα-

των, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα να ορισθεί Εκτελεστική Επιτροπή, αποτελούμενη από έναν Επίτροπο και έναν Αναπληρωτή Επίτροπο από κάθε Ασφαλιστική Εταιρία-Μέτοχο της Εταιρίας και από τον Προϊστάμενο της Εταιρίας, να συνέρχεται η Επιτροπή αυτή κάθε πρώτη Τρίτη του μήνα και ώρα 15:00 στην αίθουσα συσκέψεων (5ο όροφο) της οδού Υπατίας 5, Αθήνα, και να ασχολείται με τακτικής φύσης θέματα, αφορώντα την εφαρμογή του συστήματος Audatex» (η υπογράμμιση εκ του πρωτοτύπου).

146 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 48 της 15.3.2005 «*Για την αποτελεσματική υλοποίηση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος προτείνει τη δημιουργία μιας εκτελεστικής επιτροπής, η οποία θα απαρτίζεται από τους Διευθυντές ζημιών αυτοκινήτων των Ασφαλιστικών Εταιριών- Μετόχων και θα ασχολείται με την εφαρμογή των οδηγιών / κανόνων του συστήματος Audatex. Με τον τρόπο αυτό, η αναφερόμενη Επιτροπή θα εντοπίζει έγκαιρα μία, τυχόν, δυσχέρεια και θα δίνει άμεση λύση. Προκειμένου, όμως, να ταυτίζονται οι οδηγίες κάθε Ασφαλιστικής Εταιρίας – Μετόχου με αυτές των άλλων, θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός. […] Ένα λεπτό ζήτημα, που τίθεται, συνεχίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι ότι, οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας, τυπικά δεν μπορούν να δεσμεύουν τις Ασφαλιστικές Εταιρίες- Μετόχους και πολύ περισσότερο τις Ασφαλιστικές Εταιρίες πελάτες, εν τούτοις, οι Επίτροποι θα έχουν τη δυνατότητα να χαράζουν στρατηγικές/τακτικές στις Ασφαλιστικές Εταιρίες που εκπροσωπούν. Ο Πρόεδρος κρίνει εξαιρετική την πρόταση του Διευθύνοντος Συμβούλου και εισηγείται να ενεργοποιηθεί άμεσα η αναφερόμενη επιτροπή με πρώτο μέλημα της την καθιέρωση της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος audatex […] Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμφωνούν ομόφωνα με την εισήγηση του Προέδρου και επιφυλάσσονται να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ο καθένας στο βαθμό, που του αναλογεί, ώστε αφενός να συμβάλουν στη δημιουργία της Επιτροπής- Audatex, αφετέρου να επανορθώσει η παραγωγή της εταιρίας μέσω της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος - audatex*» .

147 Πρακτικό Συνάντησης Επιτροπής AUDATEX, αριθ. 1 της 11.3.2005.

148 Βλ. και πρακτικό της 1ης συνάντησης της Επιτροπής AUDATEX.

149 Περαιτέρω, όπως προκύπτει από το πρακτικό της πρώτης συνεδρίασης της Επιτροπής AUDATEX, ως τόπος συναντήσεων ορίζονται «κυκλικά» οι έδρες των Επιτρόπων, ήτοι των ασφαλιστικών εταιριών, αλφαβητικά.

150 Σύμφωνα με τη Σύνθεση του Δ.Σ. της 10.3.2005

151 Όπου αναφέρεται ότι «*Οι Επίτροποι – Audatex* […] *δεσμεύονται να μεριμνήσουν για την έκδοση σχετικών εγκυκλίων* [περί μη απόκλισης από τις «ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ – AUDATEX» και τον «ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΙΝΑΚΑ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑΣ»] *προς όλα τα υποκαταστήματα των Ασφαλιστικών Εταιριών που εκπροσωπούν, με σκοπό την εξασφάλιση της αξιοπιστίας της πραγματογνωμοσύνης*».

λιστικών εταιριών που εκπροσωπούν σε περίπτωση που καταστούν απαραίτητες παρεκκλίσεις από τις οδηγίες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ[152] και β) για τη ενημέρωση των υποκαταστημάτων των ασφαλιστικών εταιριών περί χορήγησης εντολής διενέργειας εκτίμησης κόστους ζημιών μόνο σε πραγματογνώμονες χρήστες του συστήματος Audatex[153].

143. Η Επιτροπή AUDATEX λύθηκε λίγο αργότερα από τη σύσταση της με απόφαση[154] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Κατά τη ολιγόμηνη λειτουργία της, η Επιτροπή AUDATEX πραγματοποίησε περιορισμένο αριθμό συνεδριάσεων (τέσσερις συνεδριάσεις), στις οποίες συζήτησε πληθώρα θεμάτων, όπως η συστηματική χρήση του συστήματος Audatex, η διαδικασία έκδοσης πραγματογνωμοσύνης Audatex, η εντολοδότηση αποκλειστικά πραγματογνωμόνων Audatex και η συνεργασία ασφαλιστικών εταιριών με δίκτυα συνεργείων[155]. Το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αποφάσισε (κατά πλειοψηφία) τη λύση της, διότι «Παρ’ όλα αυτά [δραστηριότητα της Επιτροπής Audatex] […] τα μέλη της Επιτροπής αυτής που εκπροσωπούσαν τις Ασφαλιστικές Εταιρίες Μετόχους «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΕ» και «ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕΑΕ» δεν τήρησαν τις δεσμεύσεις τους έναντι των συλλογικών αποφάσεων της εν λόγω Επιτροπής»[156].

144. Σε αντικατάσταση της Επιτροπής AUDATEX, κατά την ίδια συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου (υπ’ αριθ. 49/7.9.2005), αποφασίσθηκε η σύσταση νέας Επιτροπής, η οποία θα απαρτίζεται από τους Προϊσταμένους Διακανονισμού (και όχι από Διευθυντές Ζημιών) των ασφαλιστικών εταιριών και συγκεκριμένα «από τους κκ.: α) […] της ‘ΕΘΝΙΚΗ Α.ΕΕ.Γ.Α’, β) […], εκπρόσωπο της ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕΑΕ, Γ) […], εκπρόσωπο της ‘ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΕΑΖΑΕ’ δ) […], εκπρόσωπο της «ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΕ» και ε) […], εκπρόσωπο της «ALLIANZ Α.Ε.Γ.Α», η οποία θα έχει ως έργο την άντληση παρατηρήσεων σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του συστήματος audatex, έπειτα από εμπειρία 7 (επτά) ετών και την καταγραφή προτάσεων προς το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του συστήματος»[157].

145. Η εν λόγω Επιτροπή λειτούργησε και κατέθεσε προτάσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά επόμενης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου[158] της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η εν λόγω Επιτροπή, η οποία αναφέρεται και πάλι ως Επιτροπή Audatex, κατόπιν έξι συσκέψεων, προσήλθε στη συνεδρίαση για να εκθέσει στο Διοικητικό Συμβούλιο τις προτάσεις της. Οι προτάσεις[159] της Επι-

152 Βλ. σχετικό πρακτικό όπου «*Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου κάποια παρέκκλιση κρίνεται αναγκαία, οι Επίτροποι- Audatex θα μεριμνήσουν για τον ορισμό σχετικής εσωτερικής διαδικασίας, ώστε η, τυχόν, παρέκκλιση να γίνεται με ευθύνη του προϊσταμένου και όχι του διακανονιστή*» .

153 Βλ. σχετικό πρακτικό όπου «*Στα πλαίσια των εγκυκλίων, που αναφέρονται ανωτέρω, οι Επίτροποι-Audatex δεσμεύονται να μεριμνήσουν για την ενημέρωση όλων των υποκαταστημάτων (ειδικά της περιφέρειας) των Ασφαλιστικών Εταιριών που εκπροσωπούν, ώστε να εντολοδοτούνται μόνο οι Πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος-audatex*».

154 Πρακτικό Δ.Σ. Νο 49 της 7.9.2005.

155 Βλ. και Πρακτικό Επιτροπής AUDATEX αρ. 2 της 5.4.2005 όπου καταγράφονται οι προτάσεις του Επιτρόπου κ. […], εκπροσώπου της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ Α.Α.Ε., οι οποίες απορρίφθηκαν στο σύνολό τους είτε διότι «*δεν άπτονται των αρμοδιοτήτων της Audatex Ελλάς*» είτε διότι «*δεν άπτονται των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής - Audatex*». Αναφέρεται ωστόσο ότι «*Εν τούτοις, τα αναφερόμενα θέματα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης σε επόμενη συνάντηση της Επιτροπής-Audatex*».

156 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 49 της 7.9.2005.

157 Στη συζήτηση εντός του Διοικητικού Συμβουλίου για την αναγκαιότητα σύστασης και τη σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής, όπως προκύπτει από το σχετικό πρακτικό Δ.Σ. Νο 49, της 7.9.2005, αναφέρθηκαν: «*Ο αντιπρόεδρος κ. […] λαμβάνει το λόγο, επαναφέροντας το θέμα της αναζήτησης προτάσεων εκ μέρους των Ασφαλιστικών Εταιριών-χρηστών του συστήματος audatex και προτείνει τη σύσταση Επιτροπής, η οποία θα έχει ως έργο την άντληση παρατηρήσεων σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του συστήματος audatex, έπειτα από εμπειρία 7 (επτά) ετών και την καταγραφή προτάσεων προς το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του συστήματος. Περαιτέρω, ο Αντιπρόεδρος, προτείνει να απαρτίζεται η Επιτροπή αυτή από προϊσταμένους διακανονισμού και όχι από Διευθυντές Ζημιών, επιπλέον να μην συμμετέχει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ και, επιπλέον, να συμμετέχει ο κ. […], Υποδιευθυντής Ζημιών της «ALLIANZ Α.Ε.Γ.Α» και πρόεδρος της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Επιτροπής Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος. Ο Σύμβουλος κ. […] λαμβάνει το λόγο και εκφράζει την ανησυχία του για την αποτελεσματικότητα της Επιτροπής αυτής, με δεδομένη τη μη συμμετοχή της Audatex Ελλάς. Ο αντιπρόεδρος αναφέρει ότι, αν είναι να συμμετέχει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ στην Επιτροπή αυτή, είναι προτιμότερο να μην δημιουργηθεί καν. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] εισηγείται τη δημιουργία της Επιτροπής με τις προϋποθέσεις: α) τα εν δυνάμει μέλη της Επιτροπής να γνωρίζουν πολύ καλά τις οδηγίες και τους κανόνες της διαδικασίας έκδοσης πραγματογνωμοσύνης- audatex, β) η AUDATEX ΕΛΛΑΣ να μη συμμετέχει ούτε στην Επιτροπή, ούτε στη δημιουργία της, ούτε στην οργάνωση και λειτουργία της, γ) να αναμένει το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ έγγραφες και τεκμηριωμένες παρατηρήσεις επί της σημερινής λειτουργίας του συστήματος- audatex, που θα συνοδεύονται από αντίστοιχες προτάσεις, βάσει των οποίων θα εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη λειτουργία του συστήματος audatex και δ) να λυθεί η Επιτροπή- Audatex, που δημιουργήθηκε βάσει απόφασης της προηγούμενης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου*».

158 Συνεδρίαση Δ.Σ. Νο 52 της 1.3.2006.

159 Οι προτάσεις της εν λόγω Επιτροπής έχουν ως εξής:

1η Πρόταση «*Το ποσοστό των συμβαλλόμενων-συνεργαζόμενων συνεργείων της AUDATEX όπως έχει προσδιοριστεί από τον κ. […], είναι 2%. Προτείνουμε συνεχή διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας και επιπροσθέτως τιμών των ανταλλακτικών. Να συσταθεί επιτροπή αποτελούμενη από έμπειρα στελέχη ασφαλιστικών εταιριών που είναι και μέλη της AUDATEX και η οποία θα συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις.*»

2η Πρόταση «*Οι συνεργάτες πραγματογνώμονες, μέλη της AUDATEX πρέπει να τηρούν τις προϋποθέσεις που έχουν οριστεί βάσει του καταστατικού της. Επιπροσθέτως, οι εταιρίες μέλη της AUDATEX θα έχουν τη δυνατότητα ορισμού πραγματογνωμόνων, εφ’ όσον πληρούν τις προϋποθέσεις, οι οποίοι θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λογισμικό της AUDATEX*».

3η Πρόταση «*Αναβάθμιση – σύνδεση λογισμικού συστήματος με τις αντιπροσωπείες ώστε με βάση τον αριθμό πλαισίου να βγαίνει αυτόματα το μοντέλο αυτοκινήτου και το έτος πρώτης κυκλοφορίας προς περιορισμό των λαθών*».

4η Πρόταση «*Αύξηση του ποσοστού παλαιότητας στα καινούργια ανταλλακτικά για αυτοκίνητα πέραν της πενταετίας.*»

5η Πρόταση «*Οι τιμές των ανταλλακτικών δεν θα πρέπει να αναγράφονται στις πραγματογνωμοσύνες που αποστέλλονται στα μη*

τροπής αφορούσαν σε μεγάλο εύρος θεμάτων, όπως η διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για την επίτευξη συμφωνίας για την ε/ω και τις τιμές ανταλλακτικών, ο ορισμός από τις ασφαλιστικές εταιρίες πραγματογνωμόνων που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, η αύξηση του ποσοστού παλαιότητας στα καινούρια ανταλλακτικά για αυτοκίνητα πέραν της 5ετίας, η ένταξη στο σύστημα Audatex τιμοκαταλόγου για τα imitation ανταλλακτικά, η μη αναγραφή της τιμής των ανταλλακτικών επί της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης που αποστέλλεται σε μη συμβεβλημένα συνεργεία και στους παθόντες, η αναγραφή επί της πραγματογνωμοσύνης της συμφωνίας ή διαφωνίας του συνεργείου με αυτή και η σύσταση επιτροπής ελέγχου πραγματογνωμόνων από ομάδα που θα ορίζεται από τις ασφαλιστικές εταιρίες. Αποτέλεσαν δε τη βάση για συζήτηση στο πλαίσιο της εν λόγω συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου, με την πλειοψηφία αυτών να εγκρίνεται από το Δ.Σ. έστω και με τροποποιήσεις.

146. Βάσει των ανωτέρω, προκύπτει ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ως κοινή επιχείρηση με χαρακτήρα συνεργασίας (και όχι συγκέντρωσης)[160], είναι άμεσα συνδεδεμένη, όχι μόνο μετοχικά αλλά και λειτουργικά, με τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους της. Πέραν του Διοικητικού Συμβουλίου, όπου τα μέλη του είναι εκπρόσωποι των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων, συστάθηκαν επιτροπές με «συμβουλευτικό» προς το Δ.Σ. ρόλο, στις οποίες συμμετείχαν στελέχη με την ιδιότητα που αυτά κατείχαν στις ασφαλιστικές εταιρίες όπου εργάζονταν.

Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Ε.Α.Ε.Ε.

147. Όπως προκύπτει από το προαναφερόμενο πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 49, της 7.9.2005, στην Επιτροπή που αντικατέστησε την Επιτροπή AUDATEX προτάθηκε να συμμετέχει και αποφασίσθηκε εν τέλει να συμμετάσχει και «ο κ. […], Υποδιευθυντής Ζημιών της «ALLIANZ Α.Ε.Γ.Α» και πρόεδρος της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Επιτροπής Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος».

148. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε.Ε, βάσει του καταστατικού της, δύναται να συγκροτεί αναγκαίες κατά περίπτωση Επιτροπές[161]. Με αποφάσεις των Επιτροπών αυτών δημιουργούνται κατά περιόδους Υποεπιτροπές[162], με σκοπό την καλύτερη επεξεργασία των επιμέρους θεμάτων που απασχολούν τις Επιτροπές. Η Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων συστάθηκε με απόφαση της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε. για πρώτη φορά το Μάιο του 2003[163], και απαρτιζόταν από εκπροσώπους της ασφαλιστικής αγοράς, με σκοπό τη μελέτη θεμάτων που αφορούσαν σε θεσμικό επίπεδο τις ζημιές του κλάδου αυτοκινήτων και την υποβολή σχετικών προτάσεων - εισηγήσεων προς την Επιτροπή. Όπως προκύπτει από τη σύνθεσή[164] της κατά το 2005, ο Πρόεδρος και δέκα από τα δώδεκα συνολικά μέλη της Επιτροπής είναι εκπρόσωποι ασφαλιστικών εταιριών. Στην Επιτροπή συμμετέχει και εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, καθώς και εκπρόσωπος της Ε.Α.Ε.Ε. Γενικός στόχος της Υποεπιτροπής είναι ο εντοπισμός σημείων προς βελτίωση και η υποβολή προτάσεων για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αποζημιώσεων του κλάδου αυτοκινήτων. Η Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων έχει την ευθύνη εισήγησης προτάσεων προς την Επιτροπή Ασφαλίσεως Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης, η οποία τελικά είναι αυτή που αποφασίζει.

149. Το σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex θεωρείται από την Υποεπιτροπή σημαντικό ερ-

συμβεβλημένα συνεργεία και στον παθόντα. Αντίθετα, στην πραγματογνωμοσύνη που αποστέλλεται στις ασφαλιστικές εταιρίες θα πρέπει να αναφέρονται οι τιμές των ανταλλακτικών.»

6η Πρόταση «*Να αναφέρεται εμφανώς στην πραγματογνωμοσύνη αν υπάρχει συμφωνία με το συνεργείο και αν είναι συμβεβλημένο ή όχι.»*

7η Πρόταση «*Για αυτοκίνητα πέραν της πενταετίας να υπάρχει δυνατότητα επεξεργασίας του λογισμικού της AUDATEX και για τις τιμές των imitation ανταλλακτικών.»*

8η Πρόταση «*Σύσταση Επιτροπής ελέγχου πραγματογνωμόνων από ομάδα που θα ορίζεται από τις εταιρίες μέλη της AUDATEX και η οποία θα συνέρχεται μια φορά το μήνα.»*

9η Πρόταση «*Οργάνωση συγκεντρώσεων πραγματογνωμόνων από την AUDATEX τρείς έως τέσσερις φορές ετησίως, ανά περιφέρεια με σκοπό την ενημέρωση αλλά και την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα που αφορούν το έργο των πραγματογνωμόνων.»*

10η Πρόταση «*Αναλυτικότερη επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων για τη διαμόρφωση καλύτερων συμπερασμάτων*».

160 Αναλυτικότερα για την Audatex ως κοινή επιχείρηση, βλ. στη Νομική Εκτίμηση της παρούσης.

161 Η υπ’ αριθ. πρωτ. 1166/9.2.2015 επιστολή και προσκόμιση στοιχείων της Ε.Α.Ε.Ε.

162 Όπως αναφέρεται και στην υπ’ αριθ. πρωτ. 1166/9.2.2015 σχετική επιστολή της Ε.Α.Ε.Ε. «*οι Υποεπιτροπές δημιουργούνται κατά περιόδους με απόφαση των Επιτροπών και με σκοπό την καλύτερη επεξεργασία των επιμέρους θεμάτων που απασχολούν τις Επιτροπές. Οι Υποεπιτροπές δεν έχουν εκ του καταστατικού συγκεκριμένη διάρκεια. Είθισται πάντως η θητεία τους να είναι ισόχρονη με την θητεία της Επιτροπής που τις συγκρότησε. […] Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Υποεπιτροπής καθορίζονται από την αρμόδια Επιτροπή. Ειδικότερα, ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής είθισται να είναι μέλος της Επιτροπής, ενώ τα Μέλη της Υποεπιτροπής είναι στελέχη της ασφαλιστικής αγοράς, τα οποία δεν προέρχονται απαραιτήτως από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή [...] Θα πρέπει να επισημανθεί η πρακτική που ισχύει για το σύνολο των Υποεπιτροπών και η οποία συνίσταται σε λειτουργία χαλαρή εν πολλοίς άτυπη, χωρίς συστηματική καταγραφή πρακτικών. Τα θέματα αρμοδιότητας των Υποεπιτροπών καθορίζονται εξ’ άλλου από την Επιτροπή στην οποία ανήκουν*».

163 Βάσει του υπ’ αριθ. 63 Πρακτικού της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης. Από τα πρακτικά της Επιτροπής φαίνεται επίσης ότι η εν λόγω Υποεπιτροπή συστάθηκε εκ νέου τον Απρίλιο του 2005 (πρακτικό υπ’ αριθ. 71) και τον Μάιο του 2007 (πρακτικό υπ’ αριθ. 84). Το 2009 η εν λόγω Υποεπιτροπή δεν φαίνεται να συστάθηκε, ενώ το 2011, η Επιτροπή Αυτοκινήτων και Πληροφορικής της Ε.Α.Ε.Ε. δημιούργησε την Υποεπιτροπή Ζημιών (πρακτικό υπ’ αριθ. 100) η οποία υφίσταται έως σήμερα.

164 Όπως προκύπτει από τον Πίνακα Μελών Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων έτους 2005, που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ (με αριθ. πρωτ. 5647/17.92006), Πρόεδρος της υποεπιτροπής ήταν ο […] από την εταιρία Allianz και τα μέλη της επιτροπής ήταν οι: […] από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, […] από την ΥΔΡΟΓΕΙΟ, […] από την VICTORIA, […] από την ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, […] από την ΕΘΝΙΚΗ, […] από την ΑΓΡΟΤΙΚΗ, […] από την COMMERCIAL VALUE, […] από την INTERNATIONAL HELLAS, […] από την ΦΟΙΝΙΞ METROLIFE, […] από την ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ, […] από την ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΙΣΤΗ και […] από την Ε.Α.Ε.Ε.

γαλείο για την εξυπηρέτηση του σκοπού της βελτίωσης των διαδικασιών εκτίμησης της ζημιάς αυτοκινήτων.

150. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στα πρακτικά[165] της πρώτης συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών, στις 3 Ιουλίου 2003, «Η αρχή για τη βελτίωση έχει ήδη γίνει. Η λειτουργία της AUDATEX με την ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη έχει θέσει κανόνες και έχουν περιοριστεί σημαντικά οι επιπτώσεις ανεξέλεγκτων εκθέσεων εκτίμησης ζημιών αυτοκινήτων. Μπορεί να μην μετέχουν όλες οι εταιρίες της αγοράς στην AUDATEX αλλά όσες συμμετέχουν συμπληρώνουν την μεγαλύτερη παραγωγή στον κλάδο, συνεπώς μπορούμε να πούμε ότι καλύπτεται το μεγαλύτερο κομμάτι της Ασφαλιστικής αγοράς».

151. Ένας από τους στόχους της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών είναι η προσπάθεια για περιορισμό των υλικών ζημιών μέσω ειδικών συμφωνιών με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς που διαμορφώνουν το κόστος των υλικών ζημιών. Ως μέσο για την υλοποίηση του σκοπού αυτού, πέραν των άλλων, προτάθηκαν[166]: «α) Διεύρυνση Συμφωνίας της AUDATEX με αυτοκινητοβιομηχανίες καθώς και με συνεργασία με τον ΕΟΒΕΑΜΜ β) η AUDATEX πρέπει να συμφωνήσει με τις αυτοκινητοβιομηχανίες και τους επισκευαστές τις τιμές εργατοώρας. Η συμμετοχή πραγματογνωμόνων να γίνεται με σύσταση των εταιριών μελών». Από αυτό προκύπτει ότι ο Πρόεδρος της ανωτέρω Υποεπιτροπής (ο Παπαντωνόπουλος δηλαδή)- εκπρόσωπος της Allianz και όχι κάποιας εκ των καταγγελλομένων εταιριών - επιθυμούσε και προέβαλε ως προτεραιότητα τη συνεργασία με τον ΕΟΒΕΑΜΜ και τους επισκευαστές ως προϋπόθεση για την επιτυχία του συστήματος Audatex.

152. Τέλος, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ στην Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων, φαίνεται να έχει το ρόλο του παρόχου στατιστικών στοιχείων. Αξιοποιώντας το πλήθος των στοιχείων από τις καταγραφές των ζημιών έχει τη δυνατότητα εξαγωγής στατιστικών στοιχείων για το κόστος επισκευής ανά μάρκα, είδος ζημιάς κλπ.

5.2 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ AUDATEX

5.2.1 Τα δεδομένα του συστήματος[167]

153. Το μηχανογραφικό σύστημα Audatex αποτελείται από μια βάση δεδομένων και ένα λογισμικό επεξεργασίας των δεδομένων αυτών. Η εν λόγω βάση δεδομένων περιέχει πλήρη στοιχεία για α) την τιμή του κάθε ανταλλακτικού168, β) τον απαιτούμενο χρόνο για την επιδιόρθωση της ζημιάς και γ) την αμοιβή της εργατοώρας του επισκευαστή. Ως πηγές σχετικά με τις τιμές των γνήσιων ανταλλακτικών, καθώς και τις απαιτούμενες εργασίες και χρόνους για την ολοκλήρωσή τους, το σύστημα χρησιμοποιεί τα δεδομένα από τις συνεργαζόμενες με αυτό αυτοκινητοβιομηχανίες. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το σύστημα Audatex τροφοδοτείται από 61 αυτοκινητοβιομηχανίες. Το λογισμικό επεξεργασίας των δεδομένων αυτών, για κάθε ζημιά που καταχωρείται από το χρήστη, συνδυάζει τα ανταλλακτικά και τις εργασίες, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της αυτοκινητοβιομηχανίας για κάθε αντικατάσταση ή επισκευή ανταλλακτικού, με βάση τις ενέργειες και τον απαιτούμενο χρόνο για την επισκευή κάθε αυτοκινήτου που προσδιορίζονται από αυτήν[169].

154. Το λογισμικό παρέχει στο χρήστη την δυνατότητα να επιλέξει από λίστες εργασιών και ανταλλακτικών και, ανάλογα με τη μέθοδο επισκευής που επιλέγει (αντικατάσταση, επισκευή κλπ), το λογισμικό είτε παρέχει το σύνολο των παραμέτρων (απαιτούμενα ανταλλακτικά, τιμές, απαιτούμενες ε/ω) (στην περίπτωση της αντικατάστασης) είτε ζητά από το χρήστη να του δώσει δεδομένα για τις απαιτούμενες ώρες εργασιών (στην περίπτωση της επισκευής).

155. Η μεταβλητή της τιμής εργατοώρας, που εμπεριέχει το σύστημα, καταχωρείται κατ’ αρχήν από τον χρήστη[170]. Πρόκειται για την τιμή εκείνη, με την οποία πολλαπλασιάζονται όλοι οι χρόνοι εργασιών που περιλαμβάνονται στην πραγματογνωμοσύνη. Ωστόσο, στο σύστημα έχουν ήδη καταχωρηθεί τιμές εργατοώρας ανά συνεργείο, οι οποίες προέρχονται είτε από συμβάσεις, για τις περιπτώσεις των συμβεβλημένων συνεργείων, είτε από ιστορικά στοιχεία προηγούμενων συνεργασιών, όταν πρόκειται για κάποιο άλλο συνεργείο. Σημειώνεται

165 Στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην εταιρία AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

166 Όπως περιγράφονται σε σχετικό κείμενο προτάσεων του Προέδρου της Υποεπιτροπής κ. […] προς την Επιτροπή Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης, έγγραφο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο της 7.9.2006 στην εταιρία AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

167 Βάσει των πληροφοριών που αναφέρονται στην υπ. αριθ. πρωτ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ προς την Υπηρεσία.

168 Πρόκειται για τις τιμές των γνήσιων ανταλλακτικών. Βλ. ενδεικτικά Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 16 της 13.4.2000 όπου «[…] *η Βάση Δεδομένων καλύπτει σήμερα το 60% των γνήσιων ανταλλακτικών* […]». Για την τιμή των μη γνήσιων ανταλλακτικών βλ. Πρακτικό Δ.Σ. Νο 21 της 7.3.2001 όπου «[…] *πρέπει να τηρείται* […] *ο κανόνας υπολογισμού της μέγιστης τιμής αποζημίωσης μη γνήσιων ανταλλακτικών βάσει της τιμής γνήσιων ανταλλακτικών, που αναγράφεται στην ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη.* […] *Ο Διευθύνων Σύμβουλος* […] *προτείνει να τροποποιηθεί ο κανόνας, που αφορά την αποζημίωση των μη γνήσιων ανταλλακτικών ως εξής: εάν τα ανταλλακτικά, που έχουν τοποθετηθεί στο επισκευασθέν αυτοκίνητο δεν είναι προμηθευμένα από συνεργαζόμενο με την εταιρία έμπορο γνήσιων ανταλλακτικών, τότε η τιμή αποζημίωσης αυτών δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 50% της τιμής, που αναγράφεται στην πραγματογνωμοσύνη-Audatex.* […] *Τα Μέλη του Δ.Σ. εγκρίνουν ομόφωνα την πρόταση του Διευθύνοντος Συμβούλου* […]». Βλ. επίσης Πρακτικό Δ.Σ. Νο 52 της 1.3.2006 όπου κατά τη συζήτηση της 7ης πρότασης της Επιτροπής που διαδέχθηκε την Επιτροπή Audatex αναφέρεται «[…] *η πρόταση της AUDATEX είναι να διακανονίζετε τα τιμολόγια μη γνήσιων ανταλλακτικών όπως έχει συμφωνηθεί. Όταν δηλαδή, έρχονται τιμολόγια imitation ανταλλακτικών, η AUDATEX αποζημίωση να μην υπερβαίνει το 70% των τιμών των αντίστοιχων γνήσιων ανταλλακτικών και το 50% στην περίπτωση των μεταχειρισμένων. Εάν, πάλι, θεωρείτε το ποσοστό αυτό υψηλό, χαμηλώστε το, αλλά τηρήστε το συστηματικά*».

169 Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 19 της 15.11.2000 όπου «[…] το Κέντρο Ανάπτυξης του Ομίλου Audatex αναλύει και συντάσσει κάθε παράμετρο εργασιών επισκευής του νέου μοντέλου».

170 Τα άλλα στοιχεία της πραγματογνωμοσύνης, όπως το είδος και η αξία του ανταλλακτικού και ο απαιτούμενος χρόνος επισκευής, μπορούν να θεωρηθούν σταθερές μεταβλητές, δεδομένου ότι ενημερώνονται απευθείας από τις αυτοκινητοβιομηχανίες και δεν υπάρχει η δυνατότητα επέμβασης σε αυτές.

ότι τα καταχωρημένα στη βάση δεδομένων συνεργεία είναι περί τα 4.000 και καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας. Από αυτά, τα 120 αποτελούν συμβεβλημένα συνεργεία[171].

156. Όπως αναφέρει[172] η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, σχετικά με την τιμή εργατοώρας, «Στις περιπτώσεις, που ο χρήστης του συστήματος είναι συνεργείο (φανοβαφείο) και η πραγματογνωμοσύνη δεν αφορά Ασφαλιστική Εταιρεία - χρήστη του συστήματος-Audatex, η τιμή αυτή είναι η λιανική τιμή εργατοώρας, η οποία, όπως ορίζει ο νόμος, πρέπει να είναι αναρτημένη σε εμφανές από τον πελάτη σημείο της επιχείρησης και εφαρμόζεται συστηματικά κατά την τιμολόγηση των υπηρεσιών της επισκευής του οχήματος. Στις περιπτώσεις, που ο χρήστης του συστήματος είναι Ασφαλιστική Εταιρεία (ή πραγματογνώμονας που ενεργεί κατ’ εντολήν της), η τιμή αυτή είναι η τιμή εργατοώρας, που συμφωνείται βάσει άτυπης ή συμβατικής συμφωνίας μεταξύ της Ασφαλιστικής Εταιρείας και του συνεργείου».

157. Από την ως άνω περιγραφή και έρευνα της Υπηρεσίας[173] επί των δεδομένων του συστήματος, συνάγεται ότι στο μηχανογραφικό σύστημα Audatex για την έκδοση μιας πραγματογνωμοσύνης το τελικό κόστος επισκευής υπολογίζεται ως εξής :

Κόστος Επισκευής = (α) Κόστος ανταλλακτικών + [(β) Εργατοώρες x (γ) Τιμή εργατοώρας],

όπου:

(α) Απαιτούμενα ανταλλακτικά και κόστος ανταλλακτικών: στοιχείο προερχόμενο από τις αυτοκινητοβιομηχανίες, πεδίο του συστήματος κλειδωμένο όπου δεν μπορεί να επέμβει ο χρήστης.

(β) Χρόνος επισκευής/αντικατάστασης: στοιχείο προερχόμενο από τις τεχνικές προδιαγραφές των αυτοκινητοβιομηχανιών. Στο πεδίο των ωρών εργασίας έχει δυνατότητα επέμβασης ο χρήστης μόνο στην περίπτωση της επισκευής.

(γ) Τιμή εργατοώρας: στοιχείο που είτε εισάγεται στο σύστημα από το χρήστη, είτε προέρχεται από την βάση δεδομένων του συστήματος όπου περιέχονται τιμές που προέρχονται από συμβάσεις συνεργασίας (στην περίπτωση συμβεβλημένων συνεργείων) είτε σε ιστορικά στοιχεία προηγούμενων συνεργασιών[174].

5.2.2 Κατηγοριοποίηση συνεργείων σύμφωνα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ

158. Τα συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων, όπου γίνεται η επισκευή του ασφαλισμένου οχήματος, και δημιουργείται το κόστος επισκευής, αποτελούν μέρος της βάσης δεδομένων του μηχανογραφικού συστήματος Audatex. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ έχει κατηγοριοποιήσει τα συνεργεία αυτοκινήτων σε τρεις κατηγορίες[175], τα «ΣΥΜΒΕΒΛΗΜΕΝΑ», τα «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» και τα «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ», όπου βάσει των οδηγιών της εταιρίας:

Ως «ΣΥΜΒΕΒΛΗΜΕΝΟ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ» ορίζεται η «Επισκευαστική μονάδα, η οποία: α) έχει άδεια χρήσης από την Audatex, β) πληροί τις προδιαγραφές που έχει θέσει η Audatex, γ) έχει εναρμονιστεί με όλους του όρους που έχει θέσει η Audatex»[176].

Ως «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ» ορίζεται η «Επισκευαστική μονάδα, η οποία: α) έχει αναρτημένο σε εμφανές σημείο το κόστος ανθρωποώρας, β) έχει ανακοινώσει σε επίσημο φορέα το κόστος ανθρωποώρας, γ) εφαρμόζει σε όλους ανεξαιρέτως τους πελάτες το κόστος ανθρωποώρας, δ) οι πελάτες της Audatex τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης (έκπτωση στο αναρτημένο κόστος ανθρωποώρας, η οποία έχει συμφωνηθεί είτε πρωτόβουλα είτε μέσω του κύριου αντιπροσώπου στο δίκτυο στο οποίο είναι μέλος)».

Ως «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ» ορίζεται η «Επισκευαστική μονάδα, η οποία δεν ανήκει σε κάποια από τις ανωτέρω κατηγορίες».

159. Καθώς προϋπόθεση για να ενταχθεί ένα συνεργείο στην κατηγορία «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ» είναι να αναρτά την τιμή εργατοώρας, ήτοι να εφαρμόζει τη σχετική αγορανομική διάταξη, η τήρηση της οποίας ωστόσο ήταν περιορισμένη εν τοις πράγμασι[177], εκτιμάται ότι η πλειοψηφία των μη συμβεβλημένων συνεργείων αφορά σε Μη Συνεργαζόμενα συνεργεία (εφεξής και Ελεύθερα συνεργεία).

5.2.3 Οι χρήστες του συστήματος – πρόσβαση στο σύστημα

160. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε επίσημες συνεργασίες για τη χρήση του συστήματος, μέσω σχετικών συμβάσεων, με ασφαλιστικές εταιρίες, συνεργεία επισκευής και πραγματογνώμονες. Οι συμβεβλημένοι με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ πραγματογνώμονες, επισκευαστές/συνεργεία και ασφαλιστικές εταιρίες αποκτούσαν το δικαίωμα χρήσης του συστήματος. Εκ των τριών αυτών κατηγοριών χρηστών του συστήματος, μόνο οι ασφαλιστικές εταιρίες και τα συμβεβλημένα συνεργεία είναι πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με την έννοια της οικονομικής συναλλαγής[178], γιατί αυτοί είναι που πληρώνουν προς την εταιρία τα οριζόμενα από τις συμβάσεις συνεργασίας κόστη για τη χρήση του συστήματος. Οι πραγματογνώμονες, παρά το γεγονός ότι είναι οι βασικοί χρήστες του συστήματος, δεν είναι πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, δεδομένου ότι η αμοιβή της εταιρίας για τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης καλύπτεται από την ασφαλιστική εταιρία, κατ’ εντολή της οποίας διενεργείται η πραγματογνωμοσύνη.

171 Ως «συμβεβλημένα συνεργεία» νοούνται αυτά, με τα οποία η AUDATEX ΕΛΛΑΣ έχει υπογράψει ιδιωτικό συμφωνητικό για τη χρήση του συστήματος. Βλ. Εισήγηση, ενότητα Κατηγοριοποίηση συνεργείων σύμφωνα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Ανάλυση σχετικά με τις συνεργασίες αυτές γίνεται στο κεφάλαιο 5.7.ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ AUDATEX

172 Στην υπ. αριθ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΑΕ

173 Όπως θα αναλυθεί εκτενώς στη συνέχεια.

174 Βλ. εκτενή ανάλυση στην ενότητα 5.3.2 Τιμή εργατοώρας

175 Συνεδρίαση Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 15 της 23.11.1999, «Διαδικασία πραγματογνωμοσύνης-Διευκρινίσεις όρων».

176 Βλ. και κατωτέρω υπό Συμβεβλημένα συνεργεία

177 Βλ. σχετικά Ενότητα Ο αρχικός προσδιορισμός της τιμής εργατοώρας.

178 Όπως προκύπτει και από τις ίδιες της δηλώσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου στην υπ’ αριθ. 5602/6.9.2006 επιστολή της αναφέρει: «*Οι πελάτες μας είναι οι ακόλουθοι: α) εκατόν είκοσι επισκευαστές (εξουσιοδοτημένοι και μη εξουσιοδοτημένοι από αυτοκινητοβιομηχανίες) και β) δεκαεπτά ασφαλιστικές εταιρίες*».

5.2.3.1 Ασφαλιστικές εταιρίες

161. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε συνάψει συμβάσεις συνεργασίας με 17 ασφαλιστικές εταιρίες (δηλ. με 13 ακόμη ασφαλιστικές εταιρίες πλέον των τεσσάρων μετόχων της και καταγγελλομένων στην παρούσα υπόθεση). Ειδικότερα, σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 5602/6.9.2006 επιστολή παροχής στοιχείων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, οι ασφαλιστικές εταιρίες πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είναι: 1. ΑΕΕΓΑ «Η ΕΘΝΙΚΗ», 2. ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕΑΕ, 3. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΕ, 4.ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΕΑΖΑΕ, 5.ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ, 6.ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΑΖ, 7. Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε.Γ.Α, 8.ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕΕΓΑ, 9.ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Γ.Α, 10.NATIONAL UNION INS.CO OF PITSSB PA- USA, 11. ALLIANZ ΑΕΓΑ, 12.VICTORIA AAEZ, 13.ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΑΕΓΑ, 14.C.G.U ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Γ.Α, 15.ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΕΓΑ, 16.COMMERCIAL VALUE Α.Α.Ε., 17. UNIVERSA ALLAGEMEIN VERSISERUNG Α.Ε.

162. Οι εν λόγω συνεργασίες πλαισιώνονταν από σχετικά ιδιωτικά συμφωνητικά, βάσει των οποίων η AUDATEX ΕΛΛΑΣ παρείχε στην ασφαλιστική εταιρία το δικαίωμα χρήσης του συστήματος Audatex, προκειμένου να εκδίδει για λογαριασμό της ηλεκτρονικές πραγματογνωμοσύνες ζημιών αυτοκινήτων. Η ασφαλιστική εταιρία, προκειμένου να χρησιμοποιήσει το σύστημα, μπορούσε να ορίσει ως «υπεύθυνο χρήστη του συστήματος» κάποιον υπάλληλό της ή τους ενεργούντες κατ’ εντολή της πραγματογνώμονες. Για κάθε ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη που διενεργείται κατ’ εντολή της και για λογαριασμό της, καθώς και για τις άλλες υπηρεσίες που παρέχονται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ[179] η ασφαλιστική εταιρία πληρώνει την οριζόμενη από τη σύμβαση αμοιβή[180]. Η αμοιβή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την έκδοση πραγματογνωμοσύνης ορίζεται σε ένα σταθερό ποσό ανά πραγματογνωμοσύνη.

163. Η πλειοψηφία των ασφαλιστικών εταιριών πελατών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αν και άμεσα συμβεβλημένες με αυτή, δεν είχαν άμεση πρόσβαση στο σύστημα, αλλά είχαν ορίσει ως υπεύθυνους χρήστες του συστήματος πραγματογνώμονες. Σύμφωνα με την απάντηση του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε ερώτημα σχετικά με τα δικαιώματα πρόσβασης των χρηστών στο σύστημα, σε ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε κατά την επίσκεψη στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ στις 24.5.2007 «Στο πεδίο ‘τιμή εργατοώρας’ μπορούν να παρέμβουν οι πραγματογνώμονες και τα συνεργεία εφόσον έχουν σύμβαση με την AUDATEX. Οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν έχουν αυτή τη στιγμή (ούτε είχαν ποτέ) πρόσβαση στο σύστημα (με εξαίρεση δύο εταιρίες, οι οποίες δεν είναι μεταξύ των καταγγελλόμενων και πραγματοποιούν πραγματογνωμοσύνες για ζημιές που έγιναν σε νησιά)».

5.2.3.2 Συμβεβλημένα συνεργεία

164. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε συνάψει αντίστοιχες συμβάσεις συνεργασίας, για την άδεια χρήσης του συστήματος Audatex, με εκατόν είκοσι συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων. Τα συνεργεία αυτά ορίζονταν ως Συμβεβλημένα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ συνεργεία (εφεξής «Συμβεβλημένα συνεργεία»)[181]. Οι εν λόγω συμβάσεις συνεργασίας δεν περιορίζονται σε όρους σχετικούς με την παραχώρηση της άδειας χρήσης του συστήματος. Εντός των συμφωνητικών αυτών καταγράφεται και η συμφωνημένη τιμή εργατοώρας, βάσει της οποίας θα πραγματοποιείται η πραγματογνωμοσύνη, καθώς και όροι σχετικά με τις αυξήσεις της τιμής ε/ω και/ή την συνεργασία του Συμβεβλημένου συνεργείου με άλλες ασφαλιστικές εταιρίες μη χρήστες του συστήματος Audatex[182].

165. Οι όροι των συμβάσεων με τα Συμβεβλημένα συνεργεία όσο και οι λοιποί όροι συνεργασίας αναλύονται εκτενώς στην Ενότητα 5.7. ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ AUDATEX. Σημειώνεται ότι τα Συμβεβλημένα συνεργεία διαφοροποιούνται των υπολοίπων, δεδομένου ότι η συνεργασία τους με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ και τις ασφαλιστικές εταιρίες - χρήστες του συστήματος Audatex, βασίζεται σε συμφωνημένη τιμή εργατοώρας, η οποία αποτυπώνεται στο σχετικό συμφωνητικό.

5.2.3.3 Πραγματογνώμονες

166. Οι βασικοί χρήστες του συστήματος Audatex είναι οι πραγματογνώμονες, στους οποίους παρέχεται η εξουσιοδότηση χρήσης από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ και από τις συμβεβλημένες ασφαλιστικές εταιρίες. Η χορήγηση άδειας χρήσης από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ στον πραγματογνώμονα βασίζεται σε σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό και δίνεται έπειτα από σχετική εκπαίδευση του χρήστη.

167. Κάθε πραγματογνώμονας ως ελεύθερος επαγγελματίας δύναται να συνεργάζεται με διάφορες ασφαλιστικές εταιρίες. Για τη χρήση του συστήματος Audatex, ο πραγματογνώμονας έχει διαφορετικό κωδικό πρόσβασης, ανάλογα με την εταιρία, με την οποία συνεργάζεται.

168. Στο συμφωνητικό ορίζονται λεπτομερώς οι όροι χρήσης του συστήματος. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 6 του συμφωνητικού, αναφέρεται ότι «Η πραγματογνωμοσύνη ζημιών αυτοκινήτων, όπου θα συντάσσει ο ‘πραγματογνώμονας’ θα καταρτίζεται με βάση τις οδηγίες συμπλήρωσης πεδίων Audapad (βλ. παράρτημα με αρ. 2) και θα είναι μία και μόνο με τις τυχόν συμπληρώσεις αυτής για κάθε ζημιά αυτοκινήτου, θα συντάσσεται δε, με βάση τη συμφωνημένη τιμή εργατοώρας του εκάστοτε συνεργείου επισκευής ζημιών αυτοκινήτων».

169. Περαιτέρω, στην παράγραφο 9 του ιδιωτικού συμφωνητικού, αναφέρεται όρος αποκλειστικής χρήσης του συστήματος: «ο ‘ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΑΣ’ είναι εγγεγραμμένο μέλος του επαγγελματικού σωματείου Πραγματογνωμόνων με αποκλειστική απασχόληση εκείνη του Πραγματογνώμονα και κατά τη διενέργεια πραγματογνωμοσυνών μέσω της εφαρμογής Audapad, υποχρεούται να κάνει χρήση μόνο των προγραμμάτων που θα του παρέχονται από την “AUDATEX ΕΛΛΑΣ”».

5.2.4 Η πρόσβαση στο σύστημα Audatex

170. Στο παράρτημα 2 «Οδηγίες συμπλήρωσης πεδίων

179 Υποστηρικτικές υπηρεσίες, παροχή στατιστικών στοιχείων κ.λπ.

180 Βλ. Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 9 της 21.12.1998, Νο 13 της 10.5.1999 και Νο 15 της 23.11.1999.

181 Βλ. ανωτέρω ενότητα Κατηγοριοποίηση συνεργείων σύμφωνα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ

182 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001 όπου εγκρίνεται το εν λόγω συμφωνητικό και η ένταξη συνεργείων αυτοκινήτων στο σύστημα Audatex βάσει αυτού.

audapad» των ιδιωτικών συμφωνητικών για παραχώρηση της άδειας χρήσης του συστήματος Audatex, παρέχεται λεπτομερής καθοδήγηση στο χρήστη, ανεξαρτήτως κατηγορίας, για τη χρήση του συστήματος και τη σύνταξη πραγματογνωμοσύνης. Βάσει των οδηγιών αυτών, τα πεδία του συστήματος που αφορούν το συνεργείο, συμπεριλαμβανομένων και των τιμών εργατοώρας, καταχωρούνται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Συγκεκριμένα, σχετικά με τα πεδία του συστήματος που αφορούν την επωνυμία του συνεργείου, ΑΦΜ, δ/νση, τηλέφωνο, περιοχή, κόστος εργατοώρας μηχανικού/ φανοποιού, κόστος εργατοώρας βαφέα, οι οδηγίες του παραρτήματος αναφέρουν «Εμφανίζεται αυτόματα κατά την επιλογή ‘Συνεργεία’. Καταχωρείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στην περίπτωση, που το συνεργείο δεν είναι καταχωρημένο σε καμία από τις δισκέτες συνεργείων, ο πραγματογνώμονας πρέπει να ενημερώσει εγγράφως την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Καταχώρηση: καμία».

171. Η διαδικασία πρόσβασης στο σύστημα επιβεβαιώθηκε κατά την επίσκεψη της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ και την επιτόπου επίδειξη του συστήματος, μέσω της έκδοσης δοκιμαστικών πραγματογνωμοσυνών. Το σύστημα, κατά τη σύνταξη της πραγματογνωμοσύνης, παρέχει στον χρήστη τη δυνατότητα να επιλέξει το συνεργείο από τη λίστα των ήδη καταχωρημένων συνεργείων (τα οποία αριθμούσαν περισσότερα των 4.000). Κατά τη διαδικασία σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης, με την επιλογή του συνεργείου, εμφανίζεται αυτόματα η τιμή εργατοώρας, που είναι καταχωρημένη για το συγκεκριμένο συνεργείο στο σύστημα Audatex και η οποία προέρχεται είτε από σχετική συμφωνία είτε από προηγούμενη συνεργασία. Το σύστημα παρέχει, επίσης, τη δυνατότητα στο χρήστη να εκδώσει πραγματογνωμοσύνη και σε άλλες δύο περιπτώσεις: όταν η πραγματογνωμοσύνη εκδίδεται «εκτός συνεργείου» και όταν το συνεργείο δεν είναι καταχωρημένο στο σύστημα, οπότε η πραγματογνωμοσύνη στο σχετικό πεδίο φέρει την ένδειξη «νέα εγγραφή». Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, το σύστημα έχει ομοίως καταχωρημένη μια ενδεικτική τιμή ε/ω, η οποία ανέρχεται σε 20,54 €[183]/ εργατοώρα για την περίπτωση εκτίμησης «εκτός συνεργείου» και σε 21,42 €[184] για την περίπτωση «νέας εγγραφής». Η δυνατότητα πραγματοποίησης αλλαγών στο πεδίο της τιμής εργατοώρας παρέχεται κατ’ αρχήν σε όλους τους χρήστες του συστήματος. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι οι αλλαγές στην τιμή εργατοώρας, σε κάθε μία εκ των τριών προηγούμενων περιπτώσεων (ήδη καταχωρημένο στο σύστημα συνεργείο, «νέα εγγραφή» ή «εκτός συνεργείου») δεν πραγματοποιείται από το πεδίο[185] σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης, αλλά από ξεχωριστό πεδίο, το πεδίο διαχείρισης, όπου εμφανίζονται όλα τα στοιχεία ανά καταχωρημένο συνεργείο. Τούτο σημαίνει ότι είναι μεν δυνατή η αλλαγή των στοιχείων από το χρήστη, όμως αυτή δεν είναι άμεσα εφαρμόσιμη κατά τη διαδικασία σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση, για παράδειγμα, που ο πραγματογνώμονας/ χρήστης, κατά τη σύνταξη της πραγματογνωμοσύνης, θέλει να αλλάξει την τιμή εργατοώρας, πρέπει να «βγει» από το πεδίο σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης, να κάνει χρήση άλλου πεδίου για να αλλάξει την τιμή που αντιστοιχεί στο συγκεκριμένο συνεργείο και στη συνέχεια να επιστρέψει στο πεδίο σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης.

172. Σε περίπτωση «νέας εγγραφής» συνεργείου, όπως περιγράφεται και από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ακολουθείται η εξής διαδικασία: «Σε περίπτωση, που ο πραγματογνώμων επισκέπτεται συνεργείο, το οποίο έχει ‘ανοίξει’ πρόσφατα, και επομένως δεν υπάρχουν τα στοιχεία του στην κατάσταση των συνεργείων, ο πραγματογνώμονας εκδίδει προσωρινή εκτίμηση βάσει της επιλογής ‘ΝΕΑ ΕΓΓΡΑΦΗ’. Στη συνέχεια, ενημερώνει την Ασφαλιστική Εταιρεία - Εντολέα και την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τα λεπτομερή στοιχεία του νέου συνεργείου, δηλ. τηλέφωνο, ΑΦΜ, επωνυμία, διεύθυνση και εξοπλισμό (βάσει του οποίου προτείνεται τιμή εργατοώρας). Αφού καταχωρηθούν τα στοιχεία αυτά στην κατάσταση συνεργείων, ο χρήστης (πραγματογνώμονας) ξαναστέλνει την εκτίμηση, έχοντας πλέον επιλέξει την αναλυτική καταχώρηση του εν λόγω συνεργείου. Εναλλακτικά, ο χρήστης καταχωρεί επί τόπου, μόνος του τα στοιχεία του νέου συνεργείου και την τιμή εργατοώρας και ‘στέλνει’ την πραγματογνωμοσύνη. Για λόγους τάξης (τυπικής διαδικασίας) η εναλλακτική μέθοδος δεν συνίσταται»[186].

173. Η επέμβαση του πραγματογνώμονα στην τιμή εργατοώρας αντιμετωπίζεται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ ως «δυσχέρεια» στην εφαρμογή του συστήματος. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, σε συζήτηση περί δυσχερειών στην εφαρμογή του συστήματος Audatex, στο πλαίσιο συνεδρίασης του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ο Δ/ντης Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει ότι «… οι εν λόγω δυσχέρειες οφείλονται σε παρατυπίες από την πλευρά των πραγματογνωμόνων- χρηστών του συστήματος Audatex, όσο και από την πλευρά των Διακανονιστών ζημιών και συγκεκριμένα : ….β) κάποιοι πραγματογνώμονες-χρήστες του συστήματος εξακολουθούν τις περισσότερες φορές λόγω άγνοιας να επεμβαίνουν στην τιμή εργατοώρας των συνεργείων...»[187]. Προς αντιμετώπιση δε των σχετικών δυσχερειών αποφασίσθηκε «ομόφωνα να γίνουν συστάσεις μέσω εγκυκλίων προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ώστε να εξομαλυνθεί η διαδικασία έκδοσης πραγματογνωμοσύνης Audatex». Στην

183 Σύμφωνα με την σχετική εκτύπωση του συστήματος, για την κατάσταση εκτίμησης ζημιάς *«εκτός συνεργείου»*. Το στοιχείο αποκτήθηκε κατά την επίσκεψη στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ βάσει της υπ’ αριθ. πρωτ. 2969/24.05.2007 εντολής ελέγχου.

184 Σύμφωνα με την σχετική εκτύπωση του συστήματος, για την κατάσταση εκτίμησης ζημιάς *«νέα εγγραφή»*. Το στοιχείο αποκτήθηκε κατά την επίσκεψη στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ βάσει της υπ’ αριθ. πρωτ. 2969/24.5.2007 εντολής ελέγχου.

185 Ως «πεδίο» θεωρείται το σημείο εργασιών εντός του συστήματος.

186 Σημειώσεις του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, επί της εκτύπωσης του πεδίου *«νέα εγγραφή»*.

187 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001. Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. Νο 19 της 15.11.2000 όπου *«Ο κ.* […] [Προϊστάμενος Τομέα Ζημιών Αυτοκινήτου της «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΕΑΖΕ»] *αναφέρει τις εξής δυσχέρειες:* […] *β) παρατηρούνται δυσαρμονίες στην καταχώρηση κόστους εργατοώρας* […]».

ίδια δε συνεδρίαση εγκρίθηκε ομόφωνα πρόταση του Διευθύνοντος Συμβούλου, η οποία μεταξύ άλλων προέβλεπε «ε) οι πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος Audatex δεν θα επεμβαίνουν στις τιμές εργατοώρας, που τους κοινοποιεί η Εταιρία». Σε μεταγενέστερη συνεδρίαση[188] αναφέρεται ότι λόγω του νέου τρόπου σύνδεσης των πραγματογνωμόνων με τον κεντρικό υπολογιστή της Audatex «ακούγονται «ψίθυροι» αντιδράσεων από την πλευρά των πραγματογνωμόνων, καθώς με το νέο άμεσο τρόπο τηλεπικοινωνίας, αποτρέπονται κάποιες – κακές – συνήθειες πραγματογνωμόνων να επεμβαίνουν ανορθόδοξα στην αρχική εκτίμηση της ζημιάς».

5.2.5 Διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex

174. Από την αρχή λειτουργίας της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ήδη κατά την περίοδο όπου πραγματοποιούνταν οι προσπάθειες για την εγκατάσταση του συστήματος στην ελληνική αγορά, είχαν συνταχθεί με πρωτοβουλία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ οδηγίες διεκπεραίωσης της ζημιάς, η ονομαζόμενη διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex. Η διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex[189] εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας το 1999 και διακρίνει δύο περιόδους, τη βραχυπρόθεσμη και τη μακροπρόθεσμη, ανάλογα με τη φάση ανάπτυξης της βάσης δεδομένων. Ως βραχυπρόθεσμη ορίζεται η περίοδος μέχρι την 30.6.2000, η οποία[190] συμπίπτει με την φάση δημιουργίας της βάσης δεδομένων. Ως μακροπρόθεσμη ορίζεται η περίοδος από την 1.7.2000 και μετά.

175. Η διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex ορίζει τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθήσει ο πραγματογνώμονας και ο διακανονιστής για τη διεκπεραίωση της ζημιάς, για κάθε κατηγορία συνεργείων (βραχυπρόθεσμα για τα «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» και «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» συνεργεία και μακροπρόθεσμα για τα «ΣΥΜΒΕΒΛΗΜΕΝΑ», «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» και «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» συνεργεία)[191]. Κατά την πρώτη περίοδο (βραχυπρόθεσμα), στη διαδικασία ορίζεται ότι η τιμή εργατοώρας των «ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ» συνεργείων «προκύπτει από την αναρτημένη τιμή μειωμένη κατά το ποσοστό έκπτωσης που έχει συμφωνηθεί […] Ο πραγματογνώμονας καταχωρεί οποιαδήποτε άλλη έκπτωση σε εργασίες, όπως αυτή που πιθανόν έχει συμφωνηθεί μεταξύ του συγκεκριμένου συνεργείου και της συγκεκριμένης ασφαλιστικής εταιρίας.». Σχετικά με τα «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ» συνεργεία, ήτοι αυτά που δεν έχουν κάποια συμφωνία με τους πελάτες της Audatex για ευνοϊκή μεταχείριση, στη διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex για τη φάση δημιουργίας της βάσης δεδομένων (βραχυπρόθεσμη) αναφέρεται ότι «Ο πραγματογνώμονας καταχωρεί το κόστος ανθρωποώρας, το οποίο εκτιμά με γνώμονες: - το μέσο όρο κόστους ανθρωποώρας της αγοράς (7.750Δρχ), - το μέσο όρο κόστους ανθρωποώρας των Εξουσιοδοτημένων συνεργείων της συγκεκριμένης μάρκας - την κρίση του». Και στην περίπτωση των «ΜΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ» συνεργείων ισχύει η οδηγία περί καταχώρισης και οποιασδήποτε άλλης έκπτωσης σε εργασίες, όπως αυτή που συμφωνείται μεταξύ συγκεκριμένου συνεργείου και ασφαλιστικής εταιρίας. Για το επόμενο στάδιο μετά την ολοκλήρωση της βάσης δεδομένων (μακροχρόνια), στην εν λόγω διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex ήδη στις «Διευκρινίσεις όρων» κάτω από τον όρο «μακροπρόθεσμα» αναφέρεται ότι «Κατά το διάστημα αυτό, η βάση δεδομένων της Audatex θα περιλαμβάνει το κόστος ανθρωποώρας Συνεργείων. Για τα Συμβεβλημένα[192] και Συνεργαζόμενα συνεργεία, το κόστος ανθρωποώρας ορίζεται εξ αρχής της συνεργασίας. Για τα Μη Συνεργαζόμενα συνεργεία, το κόστος ανθρωποώρας προκύπτει από το μέσο όρο κόστους ανθρωποώρας που έχει καταχωρηθεί από όλους τους πραγματογνώμονες κατά το προηγούμενο διάστημα»[193]. Περαιτέρω, κατά την παρουσίαση της διαδικασίας σε βήματα ανά είδος συνεργείου για τα Συνεργαζόμενα συνεργεία στο βήμα Νο 3 αναφέρεται ότι «(ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ) Ο πραγματογνώμονας σημειώνει σε πρόχειρο έντυπο το κόστος ανθρωποώρας (προκύπτει από την αναρτημένη τιμή μειωμένη κατά το ποσοστό έκπτωσης που έχει συμφωνηθεί)». Σε επόμενο βήμα τόσο για τα Συνεργαζόμενα όσο και για τα Μη Συνεργαζόμενα συνεργεία προβλέπεται ότι «(ΟΙΚΙΑ ή ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ή AX-GR) Ο πραγματογνώμονας καταχωρεί το κόστος ανθρωποώρας (προκύπτει από τη βάση δεδομένων της Audatex)»[194].

5.3. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΧΡΟΝΩΝ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ Ε/Ω

5.3.1 Χρόνοι επισκευής

176. Από την έρευνα της Υπηρεσίας σχετικά με τις απαιτούμενες ώρες για την επισκευή μιας ζημιάς, οι οποίες, όπως επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας[195], αποτελούν κι αυτές βάση

188 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 01.03.2006.

189 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 15 της 23.11.1999.

190 Όπως προκύπτει κι από υπόλοιπα στοιχεία της έρευνας βλ. Ενότητα Ο αρχικός προσδιορισμός της τιμής εργατοώρας.

191 Βλ. Κατηγοριοποίηση συνεργείων σύμφωνα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ

192 Στο βήμα Νο 8 της διαδικασίας για τα Συμβεβλημένα και μόνο συνεργεία αναφέρεται ότι «8. (ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ) Ο πραγματογνώμονας παραδίδει την πραγματογνωμοσύνη στο συνεργείο ανακοινώνοντας ότι η εκτίμηση εξακολουθεί να είναι αντικείμενο διακανονισμού». Αν αυτό όμως ισχύει για τα συμβεβλημένα, προφανώς – πολλώ δε μάλλον - πρέπει να ισχύει τόσο και για τα συνεργαζόμενα όσο και για τα μη συνεργαζόμενα.

193 Για περαιτέρω λεπτομέρειες ως προς τον τρόπο καθορισμού της τιμής ε/ω βλ. κατωτέρω ενότητα 5.3.2 Τιμή εργατοώρας

194 Πρόκειται για το βήμα Νο 10 στα Συνεργαζόμενα και Νο 9 στα Μη Συνεργαζόμενα.

195 Βλ. κατάθεση […] 54η Συνεδρίαση, 03.10.2016, ο οποίος επί λέξει αναφέρει: «*Η μόνη περίπτωση που θα μπορούσε ο κάθε πραγματογνώμονας να φουσκώσει λίγο έτσι τις τιμές να το πούμε, είναι στην περίπτωση της επισκευής, μία επισκευή η οποία είναι 20€, να την κάνει 25 ή 30. Αλλά πάλι δεν μπορεί να το κάνει αυτό, γιατί μετά τον πραγματογνώμονα υπάρχει ο διακανονιστής, ο οποίος έχει στα χέρια του το φάκελο της ζημιάς με τις φωτογραφίες σε όλα τα στάδια επισκευής του αυτοκινήτου και έχει τη δυνατότητα να δει ότι αυτή η ζημιά που έχει βγάλει φωτογραφίες ο πραγματογνώμονας δεν μπορεί να θέλει ας πούμε δύο ώρες για να είναι αυτή η τιμή της.*». Ωστόσο, με βάση τα λεγόμενα του ως άνω μάρτυρα, παρατηρείται ότι στην περίπτωση που με τη μεσολάβηση του πραγματογνώμονα η τιμή επισκευής πάει από τα 20 ευρώ στα 30, τότε πρόκειται για μία αύξηση της τιμής της τάξης του 50%, η οποία απέχει πολύ από το να θεωρηθεί μικρή αύξησης της τιμής. Το ίδιο ισχύει – αν και σε μικρότερο βαθμό προφανώς – και για την αύξηση από τα 20 στα 25 ευρώ, η οποία αντίστοιχα αποτελεί αύξηση της τάξεως του 25%.

για τον υπολογισμό της τελικής αποζημίωσης[196], προέκυψε ότι το σύστημα Audatex διαθέτει δύο παραμέτρους, τις ώρες αντικατάστασης και τις ώρες επισκευής. Τα δεδομένα αυτά έχουν καταχωρηθεί στο σύστημα από τα στοιχεία των αυτοκινητοβιομηχανιών. Σχετικά με τη συμπλήρωση του πεδίου «ώρες εργασιών», υπάρχει η δυνατότητα από τον χρήστη (π.χ. πραγματογνώμονα), να επιλέξει μεταξύ χρόνου αντικατάστασης και χρόνου επισκευής, καθώς και να επέμβει και να αλλάξει τον προτεινόμενο από το σύστημα αριθμό εργατοωρών.

177. Η καταγγέλλουσα αναφέρει σχετικά ότι οι απαιτούμενες εργατοώρες έχουν προέλθει βάσει των τεχνικών προδιαγραφών των αυτοκινητοβιομηχανιών και ότι αυτές είναι αντιπροσωπευτικές μόνο στις περιπτώσεις των αντιπροσωπειών (εξουσιοδοτημένων συνεργείων), γιατί αυτά έχουν όλο τον απαραίτητο εξειδικευμένο, για κάθε μοντέλο αυτοκινήτου, εξοπλισμό. Περαιτέρω, στην κατάθεση […] αναφέρεται ότι: «Αναφορικά με τους χρόνους αντικατάστασης και βαφής δεν υπάρχει δυνατότητα επέμβασης. Για τις περιπτώσεις χρόνου επισκευής ο πραγματογνώμονας μπορεί να βάλει κάποιες ώρες παραπάνω, αλλά συνήθως είναι περιορισμένες. Αυτό που λένε πάντα οι πραγματογνώμονες είναι ‘αυτό βγάζει το σύστημα’».

178. Ωστόσο, βάσει της έρευνας της Υπηρεσίας επί της αιτίασης της καταγγελίας σχετικά με τον περιοριστικό χαρακτήρα του προδιαγραφόμενου αριθμού εργατοωρών, πρόκειται για παράμετρο του συστήματος βασιζόμενη σε τεχνικές προδιαγραφές, με πρόβλεψη δυνατότητας πρόσβασης από τον χρήστη για αλλαγή των σχετικών τιμών. Κακή χρήση του πεδίου από τον πραγματογνώμονα, όπως αυτή καταμαρτυρείται κατά τα ανωτέρω δεν δύναται να επαληθευτεί, δεδομένου του τεχνικού χαρακτήρα του πεδίου και της πληθώρας των παραμέτρων[197] του συστήματος. Ωστόσο, το εν λόγω ζήτημα δεν εξετάστηκε περαιτέρω κατά την έρευνα της ΓΔΑ, η οποία επικεντρώθηκε στην τιμή της εργατοώρας με την οποία υπολογίζεται η αμοιβή του συνεργείου, χωρίς όμως να λάβει υπόψη της την κρίσιμη παράμετρο του αριθμού εργατοωρών. Από την ακροαματική διαδικασία προέκυψε ότι το ύψος της προτεινόμενης τιμής ε/ω βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον αριθμό εργατοωρών. Για το λόγο τούτο, τα εξουσιοδοτημένα συνεργεία, για παράδειγμα, στα οποία εντοπίζονται οι εργατοώρες με το μεγαλύτερο ύψος, είναι και εκείνα στα οποία, με τη δεδομένη υποδομή τους, κατά κανόνα απαιτείται η μικρότερη χρονική παραμονή ενός αυτοκινήτου για επισκευή ζημιάς από τρακάρισμα.

5.3.2 Τιμή εργατοώρας

5.3.2.1 Ο αρχικός προσδιορισμός της τιμής εργατοώρας

179. Βάσει σχετικής αγορανομικής διάταξης[198], όπως ίσχυε, οι επισκευαστές αυτοκινήτων, ως πάροχοι υπηρεσιών, υποχρεούνται να έχουν αναρτημένη σχετική πινακίδα με τις τιμές χρέωσης της υπηρεσίας[199]. Η συγκεκριμένη διάταξη αφορά στην ανάρτηση τιμοκαταλόγου εργασιών ή της τιμής εργατοώρας. Η εφαρμογή της διάταξης αυτής ήταν αρκετά περιορισμένη[200] σε πανελλαδικό επίπεδο. Όπως προκύπτει και από δηλώσεις συνεργείων της περιοχής της Κρήτης, τα οποία ερωτήθηκαν σχετικά, στην συντριπτική πλειοψηφία[201] τους τα ερωτηθέντα συνεργεία δεν έχουν αναρτημένη πινακίδα τιμής εργατοώρας, γεγονός που καταδεικνύει ότι η αγορανομική διάταξη δεν τηρούνταν εν τοις πράγμασι σχεδόν από το σύνολο των συνεργείων που απήντησαν. Περαιτέρω, κατά πάγια πρακτική, τα συνεργεία υπολόγιζαν τις επισκευές σε επίπεδο συνολικού κόστους, χωρίς ανάλυσή του στα συνθετικά του (π.χ. «αλλαγή προφυλακτήρα 300€» ή «εργασία για την αλλαγή προφυλακτήρα 150€»). Η απουσία επίσημης τιμής εργατοώρας των συνεργείων οδήγησε την AUDATEX ΕΛΛΑΣ στον από μέρους της αρχικό προσδιορισμό των σχετικών δεδομένων, προκειμένου αυτά να εισαχθούν στο σύστημα. Όπως αναφέρει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε επιστολή[202] της σχετικά με την τιμή εργατοώρας «Με δεδομένο ότι, μέχρι το έτος 2000, οι επιχειρήσεις επισκευής ζημιών αυτοκινήτων δεν τηρούσαν τιμοκαταλόγους υπηρεσιών βασιζόμενους σε τιμή εργατοώρας, οι πρώτοι χρήστες του συστήματος (Ασφαλιστικές Εταιρείες) προσδιόρισαν, με αντικειμενικό και αδιάβλητο τρόπο, την εφαλτήρια οιονεί τιμή εργατοώρας[203], βάσει της οποίας υπολογίζονταν οι πραγματογνωμοσύνες μέσω του συστήματος Audatex. Αναλυτικότερα, κατά την περίοδο 01.01.1999-31.12.1999, καθεμιά πραγματογνωμοσύνη καθενός πραγματογνώμονα, που υπολογιζόταν σε καθένα συνεργείο διενεργείτο καταρχήν με συμβατικό (χειρόγραφο, παραδοσιακό τρόπο) και αφού συνεφωνούντο τόσο οι εργασίες επισκευής όσο και το σύνολο του εκτιμώμενου κόστους αυτής, υπολογιζόταν η αυτή πραγματογνωμοσύνη από την Ασφαλιστική Εταιρεία μέσω του συστήματος Audatex, καταχωρημένων των ίδιων εργασιών και του ίδιου συνόλου εκτιμώμενου κόστους εργασιών, με αποτέλεσμα να προκύπτει (με την «απλή μέθοδο

196 Το ποσό της τελικής αποζημίωσης διαμορφώνεται ω εξής: κόστος ανταλλακτικών + (ώρες επισκευής x τιμή εργατοώρας).

197 Ο χρόνος επισκευής αφορά την κάθε μεμονωμένη εργασία. Δεδομένου του τεράστιου αριθμού των πιθανών εργασιών που μπορεί να προκύψουν κατά την επισκευή ενός αυτοκινήτου γίνεται κατανοητό ότι αντίστοιχα τεράστιος είναι και ο πιθανός αριθμός μεταβλητών στο σύστημα που αφορούν στους χρόνους εργασιών.

198 Βάσει της αγορανομικής διάταξης 14/1989 (ΦΕΚ Β΄ 343).

199 Όπως φαίνεται και σε επιστολή παροχής διευκρινίσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου προς την Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ. (η οποία προωθήθηκε στην Υπηρεσία).

200 Όπως δηλώθηκε από την Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ. σε σχετικό ερωτηματολόγιο. Επίσης στο έντυπο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τίτλο *«ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ»*, πέραν του υπόλοιπου εξοπλισμού του συνεργείου υπάρχει και ένδειξη για την ύπαρξη πινακίδας χρέωσης εργατοώρας η οποία αναλόγως συμπληρώνεται κατά την καταγραφή των στοιχείων. Από επισκόπηση τέτοιων εντύπων, όπως αυτά συμπεριλαμβάνονται στα αιτήματα προσαρμογής του 2006 του διαμερίσματος της Κρήτης, τα οποία προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία, από το συνολικό αριθμό των 66 συνεργείων, για τα 36 υπήρχε ένδειξη για ύπαρξη πινακίδας, ενώ για τα υπόλοιπα 30 (ήτοι για το 45%) φαίνεται να μην υπάρχει αναρτημένη πινακίδα.

201 Συγκεκριμένα, εστάλησαν 20 επιστολές σε φανοποιούς, εκ των οποίων μόνο οι ένδεκα απήντησαν. Από το σύνολο των απαντήσεων, μόνο σε μία αναφέρεται η ύπαρξη πινακίδας.Το συγκεκριμένο δείγμα ωστόσο θεωρήθηκε ανεπαρκές.

202 Η υπ’ αριθ. πρωτ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

203 Έμφαση από το συντάκτη.

των τριών») η οιονεί τιμή εργατοώρας, η οποία είχε ουσιαστικά συμφωνηθεί μεταξύ του συνεργείου και της Ασφαλιστικής Εταιρείας. Με την περιγραφόμενη μέθοδο, προσδιορίστηκε η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας[204] βάσει της οποίας θα υπολογίζονταν οι πραγματογνωμοσύνες ζημιών αυτοκινήτων σε κάθε ένα από τα συνεργεία του Νομού Αττικής. Η διακύμανση των εφαλτήριων αυτών τιμών ήταν από 19,08 €/ώρα έως 29,35 €/ώρα. Η γεωγραφική επέκταση του συστήματος AUDATEX στην Περιφέρεια ξεκίνησε το έτος 2002. Οι αντίστοιχες εφαλτήριες τιμές εργατοώρας, βάσει των οποίων θα υπολογίζονταν από τις Ασφαλιστικές Εταιρείες οι πραγματογνωμοσύνες μέσω του συστήματος Audatex, προσδιορίστηκαν βάσει επεξεργασίας πληροφοριών που λήφθηκαν από τους πραγματογνώμονες και στις οποίες ελήφθη υπόψη ο εξοπλισμός των φανοβαφείων».

180. Τα ανωτέρω προκύπτουν και από τα πρακτικά του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Ήδη στην πρώτη συνεδρίαση[205] αναφέρεται ότι «Χρειάζεται να γίνει […] αναλυτική και σε βάθος έρευνα […] του κόστους κάθε μιας εργασίας για την επισκευή ενός αυτοκινήτου». Στην επόμενη συνεδρίαση[206] ο Διευθύνων Σύμβουλος ενημερώνει το Δ.Σ. για συνάντηση που έλαβε χώρα με την ΠΟΒΕΑΜ κατά την οποία «Από τις συζητήσεις που έγιναν διαπιστώθηκε η πρόθεση και των δύο μερών να συνεργασθούν για τη δημιουργία ενός τιμοκαταλόγου εργασιών επισκευής αυτοκινήτων, ο οποίος θα είναι αποδεκτός, τόσο από τους πραγματογνώμονες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ όσο και από τα συνεργεία που εκπροσωπεί η ΠΟΒΕΑΜ. Συμφωνήθηκε, επίσης, οι προκαταρκτικές συναντήσεις για τον καθορισμό, τόσο του χρόνου επισκευής όσο και του κόστους της εργατοώρας, να γίνουν αμέσως μόλις πάρουμε από το πρόγραμμα της AUDATEX ΕΛΒΕΤΙΑΣ τα σχετικά στοιχεία». Οι προσπάθειες επίτευξης συμφωνίας με την ΠΟΒΕΑΜ συνεχίσθηκαν και το επόμενο χρονικό διάστημα, όπως προκύπτει από σχετικά πρακτικά συνεδριάσεων του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης[207], δεν φαίνεται ωστόσο να τελεσφόρησαν[208]. Άκαρπες ήταν και οι επαφές με την Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ. (Ελληνική Ομοσπονδία Βιοτεχνών & Επισκευαστών Αμαξωμάτων & Μηχανημάτων)[209].

181. Από τα πρακτικά της 15ης συνεδρίασης του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ προκύπτει ότι εν τέλει η πρώτη καταγγελλόμενη αποφάσισε να ορίσει μονομερώς την εφαλτήρια τιμή εργατοώρας του συστήματος Audatex για το κόστος εργατοώρας ανά συνεργείο, υπολογίζοντας το μέσο όρο των αμοιβών ανθρωποώρας που κάθε συνεργείο συμφωνεί με τον εκάστοτε πραγματογνώνομα για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πριν την παρέλευση αυτού του διαστήματος και την ολοκλήρωση της σχετικής άσκησης, η τιμή ε/ω προέκυπτε από τη συμφωνία πραγματογνώμονα και συνεργείου. Συγκεκριμένα, σε ερώτηση σχετικά με την αξιοπιστία της αμοιβής ανθρωποώρας, «ο Διευθύνων Σύμβουλος ανέφερε ότι η κατεχωρημένη ανά πραγματογνωμοσύνη – audatex αμοιβή ανθρωποώρας συγκεκριμένου συνεργείου παρουσιάζει αποκλίσεις καθώς α) βασίζεται στη συμφωνηθείσα από τον εκάστοτε πραγματογνώμονα αμοιβή […] Εν τούτοις, εφόσον παρέλθει κάποιο χρονικό διάστημα, η Audatex θα έχει συγκεντρώσει ένα πλήθος αμοιβών ανθρωποώρας για κάθε συνεργείο και θα υπολογίσει το μέσο όρων αυτών, ώστε να καθορίσει πλέον οριστικά την τελική τιμή».

182. Τα ανωτέρω αναφέρονται ρητά και στη διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex, που συζητήθηκε και υιοθετήθηκε κατά την ίδια συνεδρίαση του Δ.Σ. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με αυτή, κατά το διάστημα έως την 30.6.2000 (βραχυπρόθεσμα), για τα Συνεργαζόμενα συνεργεία η τιμή εργατοώρας προκύπτει από την αναρτημένη στο συνεργείο τιμή μειωμένη κατά το ποσοστό έκπτωσης που έχει συμφωνηθεί με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ενώ για τα Μη Συνεργαζόμενα Συνεργεία προκύπτει βάσει τριών παραμέτρων: του μέσου όρου κόστους ανθρωποώρας της αγοράς (ύψους τότε 7.500 δρχ), του μέσου όρου κόστους ανθρωποώρας των εξουσιοδοτημένων συνεργείων της μάρκας του υπό επισκευή αυτοκινήτου και της εκτίμησης του πραγματογνώμονα. Το αυτό αναφέρεται και στο έγγραφο με τίτλο «ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ–AUDATEX»[210], που φέρει ημερομηνία 1.2.2000 και στο οποίο ορίζεται, προφανώς για τη βραχυπρόθεσμη περίοδο, ότι ο πραγματογνώμονας παίρνει εντολή από το κατάστημα της ασφαλιστικής εταιρίας (Βήμα 1ο) και στο συνεργείο, όπου διενεργείται η αυτοψία (Βήμα 2ο) «Ο πραγματογνώμονας καταχωρεί την εργατοώρα: α) Αν πρόκειται για συνεργαζόμενο συνεργείο (TOYOTA, RENAULT κλπ), η εργατοώρα προκύπτει από την αναρτημένη, μειωμένη κατά το ποσοστό έκπτωσης που έχει συμφωνηθεί, β) Αν πρόκειται για μη συνεργαζόμενο συνεργείο, η εργατοώρα προκύπτει με εμπειρικό τρόπο (βάσει του μέσου όρου της αγοράς και της κρίσης του πραγματογνώμονα)». Για το διάστημα

204 Έμφαση από το συντάκτη.

205 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 1 της 26.9.1997.

206 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 2 της 6.11.997.

207 Βλ. Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 6 της 4.6.1998, όπου «*Ο Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ.* […] *λέγει ότι το σημαντικότερο είναι το ποιος θα κάνει τις συμφωνίες με τους φορείς (αντιπροσωπείες, συνεργεία κ.λ.π.) αλλιώς κινδυνεύουμε να μας «μείνει» το πρόγραμμα*» και Νο 9 της 21.12.1998 όπου «*Ο Σύμβουλος κ.* […] *ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο ότι έγινα πολλές και πολύωρες διαπραγματεύσεις με την ΠΟΒΕΑΜ για την επίτευξη συμφωνίας συνεργασίας*».

208 Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 11 της 4.2.1999 όπου σε επιστολή του ΣΕΑΑ με ημερομηνία 25.1.1999, η οποία παρατίθεται αυτούσια στο εν λόγω Πρακτικό αναφέρεται ότι «*Οι πιο πάνω στόχοι και ιδιαίτερα ο τελευταίος, οδήγησε την AUDATEX ΕΛΛΑΣ στην απόφαση να χρησιμοποιήσει στις πραγματογνωμοσύνες που θα εκδίδει τις τιμές των γνήσιων ανταλλακτικών των επίσημων αντιπροσωπειών αλλά και τις αμοιβές ανά εργατοώρα που θα ανακοινώνουν τα εξουσιοδοτημένα συνεργεία τους*».

209 Βλ. Πρακτικό του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 16 της 13.4.2000 όπου αναφορά έγινε και στο κατά πόσο η Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ. θα μπορούσε να συμβάλει στο έργο προσδιορισμού του κόστους ε/ω με ένα μέλος του Δ.Σ. να αναφέρει ότι η εν λόγω Ομοσπονδία είχε ξεκινήσει ένα εμπεριστατωμένο έργο αξιολόγησης των συνεργείων – μελών της και προσδιορισμού του κόστους ε/ω, «*αλλά στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ εκπροσώπων της Εταιρίας και της ΕΟΒΕΑΜ κατά το παρελθόν, η ΕΟΒΕΑΜ έδειξε άρνηση σε όποια ενδεχόμενη συνεργασία με την Εταιρία*».

210 Το έγγραφο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην Εθνική Ασφαλιστική.

μετά την 1.7.2000 (μακροπρόθεσμα), όταν δηλαδή θα είχε ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία αρχικού προσδιορισμού της τιμής εργατοώρας με τον υπολογισμό του μέσου όρου «πλήθο[υ]ς αμοιβών ανθρωποώρας» ανά συνεργείο, «Για τα Συμβεβλημένα και Συνεργαζόμενα συνεργεία το κόστος ανθρωποώρας ορίζεται εξ αρχής της συνεργασίας. Για τα Μη συνεργαζόμενα συνεργεία, το κόστος ανθρωποώρας προκύπτει από το μέσο όρο κόστους ανθρωποώρας που έχει καταχωρηθεί από όλους τους πραγματογνώμονες κατά το προηγούμενο διάστημα».

183. Η διαδικασία προσδιορισμού της εφαλτήριας τιμής ε/ω ανά συνεργείο και ο υπολογισμός αυτής με διαφορετικό τρόπο μέχρι την ολοκλήρωσης της διαδικασίας συζητήθηκε και στην επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στο σχετικό πρακτικό[211] αναφέρεται: «Ερωτηθείς από το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […]ως προς τα αποτελέσματα εφαρμογής του συστήματος Audatex, ο Διευθύνων Σύμβουλος απάντησε ότι, όσον αφορά το κόστος επισκευής ζημιών, αυτό παραμένει στα ίδια επίπεδα, καθώς ελλείψει κόστους εργατοώρας από το σύνολο της αγοράς, το ύψος της ζημίας συμφωνείται μεταξύ πραγματογνώμονα και επισκευαστή με συμβατικό τρόπο. Ερωτηθείς από το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] κατά πόσον θα εξακολουθήσει ο προαναφερθείς τρόπος υπολογισμού του κόστους επισκευής ζημιών, ο Διευθύνων Σύμβουλος απάντησε ότι, εφόσον συγκεντρωθεί ένα ικανό πλήθος εκτιμήσεων για κάθε επισκευαστική μονάδα της Αττικής, η Εταιρία θα είναι εις θέσιν να προσδιορίζει το κόστος εργατοώρας κάθε συνεργείου και εν συνεχεία, να ενσωματώσει τα κόστη αυτά στη βάση δεδομένων του συστήματος. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα, συνεχίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος, την ελαχιστοποίηση αστάθμητων παραγόντων στον υπολογισμό του κόστους επισκευής ζημιών». Ο εν λόγω σχεδιασμός προσδιορισμού κόστους εργατοώρας συνεργείων μέσω του συστήματος Audatex εγκρίθηκε εκ νέου ομόφωνα από το Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης[212], μετά και από σχετική επισήμανση του Προέδρου αυτού ότι «όσες προσπάθειες έγιναν και κατά το παρελθόν από διάφορους συλλογικούς φορείς προκειμένου να προσδιοριστεί με αντικειμενικό τρόπο το κόστος εργατοώρας κάθε συνεργείου απέβησαν μη αποτελεσματικές. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, να αναλαμβάνει το σύστημα audatex την επίλυση του εν λόγω ζητήματος και κατ’ επέκταση την εξυγίανση της αγοράς».

184. Στην αδυναμία οποιουδήποτε άλλου φορέα να κοστολογήσει «αντικειμενικά» τις τιμές ε/ω και στην καταλληλότητα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ να χειρισθεί το θέμα του (ανα)προσδιορισμού αυτών, «εφόσον τεθούν οι κατάλληλοι κανόνες», γίνεται αναφορά και σε επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης[213], όπου ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρίας αναφέρει εν νέου ότι οι τιμές ε/ω «προσδιορίστηκαν κατ’ αρχήν με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο, καθώς βασίστηκαν στην έως τότε χρέωση εργασιών κάθε συνεργείου». Στην εν λόγω συνεδρίαση πιθανολογείται ότι αφορά έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31/07/2001», το οποίο συλλέχθηκε κατά τον έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, καθώς τα θέματα που αναφέρονται στο εν λόγω έγγραφο συμπίπτουν με αυτά της συνεδρίασης του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης της 2.8.2001, ενώ ομοιότητες παρατηρούνται και ως προς το περιεχόμενο (π.χ. αναφορά στον αριθμό των συνεργείων που έχουν ενταχθεί στο σύστημα Audatex και στο ποσοστό εργασιών που καλύπτει συγκεκριμένος αριθμός αυτών, στην αύξηση τιμών ε/ω του δικτύου της TOYOTA κ.α.). Από το περιεχόμενο του εγγράφου εκτιμάται ότι πρόκειται για τις σημειώσεις προετοιμασίας ενόψει της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στο έγγραφο αυτό γίνεται αναλυτική παρουσίαση του τρόπου προσδιορισμού των τιμών ε/ω «κάθε συνεργείου του Νομού Αττικής», η οποία συνάδει με όσα έχουν ήδη προεκτεθεί, ενώ επισημαίνεται και ο εν μέρει τουλάχιστον «αυθαίρετος» χαρακτήρας της μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Κατά την περίοδο 01.07.1999- 31.06.2000 (1 έτος), οι πραγματογνώμονες συμφωνούσαν κάθε ζημιά σε κάθε συνεργείο με συμβατικό τρόπο, ενώ, στην Ασφαλιστική Εταιρία παρέδιδαν πραγματογνωμοσύνη, στην οποία το σύνολο επισκευής εμφανιζόταν με το συμβατικά συμφωνηθέν ποσό και η τιμή εργατοώρας προσδιοριζόταν με τη «μέθοδο των τριών». Διενεργώντας, με τον τρόπο αυτό, περ. 20΄000 πραγματογνωμοσύνες παραγωγής, δημιουργήθηκε από την Audatex μια στατιστική μελέτη, κατά την οποία, προσδιορίσθηκε ο μεσοσταθμικός όρος (κατά το ύψος της ζημιάς) τιμής εργατοώρας κάθε συνεργείου του Νομού Αττικής. Από τη στατιστική αυτή μελέτη, η οποία εξετάσθηκε και από τους πραγματογνωμοσύνες-χρήστες του συστήματος, δημιουργήθηκε το αρχείο συνεργείων με τιμές εργατοώρας. […] Στα συνεργαζόμενα με την Audatex δίκτυα αντιπροσώπων, η τιμή εργατοώρας των εξουσιοδοτημένων συνεργείων προσδιορίστηκε κατ’ αρχήν με τον ανωτέρω τρόπο και έπειτα, διατηρώντας το μεσοσταθμικό όρο του δικτύου, διαμορφώθηκαν κατηγορίες τιμής εργατοώρας βάσει του εξοπλισμού της μονάδας […] Η στατιστική μελέτη της AUDATEX, αν και προσδιόρισε με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο την τιμή εργατοώρας κάθε συνεργείου, είναι εν μέρει ‘αυθαίρετη’, καθώς: α) δεν βασίστηκε στην πρόταση των συνεργείων και β) αφορά τις εργατοώρες (χρόνος επισκευής) της βάσης δεδομένων της AUDATEX και περαιτέρω των κατασκευαστών αυτοκινήτων».

185. Αναλυτική αναφορά στη διαδικασία προσδιορισμού της εφαλτήριας τιμής ε/ω περιλαμβάνεται και στην συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ της 18.11.2004 [214]. Συγκεκριμένα αναφέρεται : «Όπως πολλές φορές έχει τονισθεί, δεν είναι η Audatex Ελλάς αυτή, που καθορίζει την τιμή εργατοώρας ενός συνεργείου, αλλά το ίδιο το συνεργείο, εφόσον λειτουργούν οι κανόνες της ελεύθε-

211 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 16 της 13.4.2000.

212 Προκύπτει έτσι ότι απορρίφθηκε πρόταση μέλους του Δ.Σ. *«ότι, ενδεχομένως να έπρεπε το σύστημα Audatex εξ αρχής να βασίζεται σε ήδη προσδιορισμένο κόστος εργατοώρας»*.

213 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001.

214 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 45 της 18.11.2004.

ρης αγοράς, Τόσο στις Ευρωπαϊκές χώρες που εφαρμόζεται το σύστημα audatex, όσο και σε οποιαδήποτε υγιή αγορά, η τιμή εργατοώρας ενός συνεργείου τίθεται από το συνεργείο, Η τιμή αυτή είναι προϊόν οικονομοτεχνικής μελέτης, στην οποία συντελεί μεταξύ άλλων και ο παράγοντας ανταγωνισμός. Επιπλέον, η τιμή αυτή είναι αναρτημένη σε εμφανές από τον πελάτη σημείο, ελέγχεται από την πολιτεία και εφαρμόζεται συστηματικά σε όλους ανεξαιρέτως τους πελάτες. Στην Ελλάδα, δυστυχώς, όταν ξεκίνησε η εφαρμογή του συστήματος audatex, δεν ίσχυε τίποτα από τα ανωτέρω.

• Μέχρι σήμερα, κατά την εφαρμογή του συστήματος-audatex στην Ελληνική αγορά, δεν έχει δοθεί αυτή η δυνατότητα στα συνεργεία, ακριβώς επειδή δεν λειτουργούν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Εν τούτοις, η Εταιρία θέσπισε κάποιους κανόνες, βάσει των οποίων προσαρμόζεται η τιμή εργατοώρας, έτσι ώστε να διατηρηθεί μία ισορροπία συμφερόντων μεταξύ Ασφαλιστικών Εταιριών και Συνεργείων.

• Με δεδομένη την περιγραφόμενη αναρχία, η Εταιρία, βασιζόμενη σε πραγματογνωμοσύνες, που είχαν αποζημιωθεί από τις Ασφαλιστικές Εταιρίες-χρήστες του συστήματος audatex, προσδιόρισε την τιμή εργατοώρας κάθε φανοβαφείου με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο και βάσει αυτής υπολογίζονται οι πραγματογνωμοσύνες, που εκδίδονται με το σύστημα audatex. Σημειώνεται art, η εν λόγω προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας δύναται να προσαυξηθεί κατά την εξέλιξη του επίσημου πληθωρισμού.» Επομένως, στη συγκεκριμένη συνεδρίαση που έλαβε χώρα σε ανύποπτο χρόνο, στο ΔΣ της Audatex γίνεται λόγος για «προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας».

186. Τέλος, στο Πρακτικό συνεδρίασης του Δ.Σ.[215] της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου συζητήθηκε η 1η πρόταση της προαναφερόμενης Επιτροπής Audatex περί συνεχούς διαπραγμάτευσης με τα συνεργεία για επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας, αναφέρεται επίσης ότι «Κατά την έναρξη των εργασιών της AUDATEX κανένα σχεδόν από τα συνεργεία δεν γνώριζε και δεν χρησιμοποιούσε τιμή εργατοώρας, η AUDATEX προκειμένου να λειτουργήσει αναγκάστηκε να τις εφεύρει. Ακολουθώντας μια μεθοδολογία, που δεν αμφισβητήθηκε από κανένα, ούτε κι από τα ίδια τα συνεργεία, η AUDATEX προσδιόρισε τη μεσοσταθμική τιμή εργατοώρας κάθε συνεργείου, τροφοδοτώντας το σύστημα με προηγούμενες ζημιές, το κόστος των οποίων είχε υπολογισθεί και συμφωνηθεί με εμπειρικό τρόπο μεταξύ συνεργείου και πραγματογνώμονα, εξασφαλίζοντας έτσι στα συνεργεία ότι, αν επισκεύαζαν τις ίδιες ζημιές υπολογίζοντας το κόστος με το σύστημα Audatex, θα εισέπρατταν τα ίδια έσοδα. Οι τιμές εργατοώρας αυτές αφού εξομαλύνθηκαν, εισήχθησαν στο σύστημα Audatex, το οποίο κατ’ αρχήν χρησιμοποιήθηκε μόνο από τις Ασφαλιστικές εταιρείες, δηλαδή από τους πραγματογνώμονες που ενεργούν κατ’ εντολή αυτών. Οι ίδιοι πραγματογνώμονες ενημέρωσαν τα συνεργεία για την ως άνω μεθοδολογία, καθώς επίσης ότι έχουν τη δυνατότητα, κάθε χρόνο με έγγραφη αίτηση τους προς την AUDATEX να ζητούν αναπροσαρμογή της τιμής αυτής σε ποσοστό που να προσεγγίζει τον επίσημο πληθωρισμό, αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον τούτο αιτιολογηθεί». Επομένως, και από τη συγκεκριμένη συνεδρίαση που έλαβε χώρα επίσης σε ανύποπτο χρόνο, στο ΔΣ της Audatex γίνεται λόγος για δυνατότητα των συνεργείων «να ζητούν αναπροσαρμογή της τιμής αυτής σε ποσοστό που να προσεγγίζει τον επίσημο πληθωρισμό, αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον τούτο αιτιολογηθεί», το οποίο πρακτικά σημαίνει ότι η ίδια Audatex σε ανύποπτο χρόνο θεωρεί ότι δεν πρόκειται για καθορισμένη τιμή, αλλά για προτεινόμενη τιμή που μετά από αίτηση του συνεργείου δύναται να μεταβληθεί, εφόσον αυτό αιτιολογείται.

187. Εντούτοις, στην ένορκη κατάθεση[216] του […], της 11.1.2008, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «Με την εφαρμογή του συστήματος Audatex, κάπου το 2000, είδαμε ότι μας είχαν επιβάλει μια τιμή εργατοώρας. Για να μιλήσω για τη δικιά μου εμπειρία, την πρώτη φορά ήρθε ένας πραγματογνώμονας από την Εθνική Ασφαλιστική και είπε ότι από εδώ και πέρα θα δουλεύουμε το σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, το οποίο βγάζει τη συγκεκριμένη τιμή[217]. Δεν ερωτηθήκαμε ποτέ για την τιμή εργατοώρας. Στην αρχή οι τιμές εργατοώρας που επέβαλαν ήταν ίδιες για όλα τα συνεργεία. Το σύστημα εφαρμόστηκε, τουλάχιστον αρχικά και στην περιοχή της Κρήτης, από την Εθνική Ασφαλιστική, την Αγροτική Ασφαλιστική, την Ιντεραμέρικαν και την ΦΟΙΝΙΞ. Όλες αυτές οι ασφαλιστικές έχουν την ίδια τιμή εργατοώρας ανά συνεργείο».

188. Κατά την αξιολόγηση της ΕΑ, κατά πλειοψηφία, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, λόγω ελλείψεων στοιχείων ως προς την τιμή ε/ω, δεδομένου ότι η αγορανομική διάταξη 14/1989[218] δεν ακολουθείτο από την πλειοψηφία των συνεργείων, κατά την έναρξη της λειτουργίας του συστήματος Audatex στην ελληνική αγορά, υπήρξε μια εργασία από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με στόχο τον προσδιορισμό της τιμής εργατοώρας και την καταχώρησή της στο σύστημα. Για τον τρόπο υπολογισμού προκύπτει ότι γενικά οι επισκευαστές ενημερώθηκαν, ωστόσο είναι σαφές ότι δεν κατέστη δυνατή συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκομένων μερών. Επομένως, η «εφαλτήρια» τιμή εργατοώρας του συστήματος Audatex προσδιορίστηκε μονομερώς από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ βάσει της ως άνω εργασίας, μέσω των εξουσιοδοτημένων πραγματογνωμόνων, λαμβάνοντας υπόψη προηγούμενες εκτιμήσεις αυτών για το κόστος εργατοώρας κάθε συνεργείου (βλ. παραπάνω αναφορά σε «μέθοδο των τριών») και υπολογίζοντας στην τελική φάση ανάπτυξης του συστήματος το μέσο όρο των εν λόγω εκτιμήσεων ανά συνεργείο. Λόγω του μονομε-

215 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006. Το έγγραφο αυτό συλλέχθηκε κατά τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε από την Υπηρεσία μας στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

216 Ένορκη κατάθεση του […], που έλαβε χώρα στις 11.1.2008.

217 Βλ. προαναφερόμενο έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31/07/2001» όπου αναφέρεται «*β) πολλοί πραγματογνώμονες δεν εξηγούν στα συνεργεία αυτά, τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίστηκε η τιμή εργατοώρας, παρά δίνουν την απάντηση: «τόσα σού βγάζει η Audatex, παρ’την τηλέφωνο να τα βρείτε»*.

218 ΦΕΚ Β 343)

ρούς προσδιορισμού της «εφαλτήριας» τιμής εργατοώρας και της απουσίας συμμετοχής του εμπλεκόμενου επαγγελματία (φανοποιού/βαφέα), η τιμή εργατοώρας εκλήφθηκε από μέρος των ανεξάρτητων επισκευαστών ως επιβαλλόμενη από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ και όχι ως αποτέλεσμα διαβούλευσης με τα εμπλεκόμενα συνεργεία, με συνέπεια να σημειώνονται αντιδράσεις[219]. Ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι ήταν αναγκαίος ο προσδιορισμός με κάποια μεθοδολογία της τιμής ε/ω κατά την έναρξη λειτουργίας του συστήματος Audatex, λόγω απουσίας επίσημης τιμής ε/ω, πιθανώς η συμμετοχή των εμπλεκόμενων επαγγελματιών στη σχετική διαδικασία να εξομάλυνε τον όποιο βαθμό αυθαιρεσίας διαπιστώνεται και από την ίδια την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όμως μολονότι η συναίνεση επιχειρήθηκε από μέρους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπως προκύπτει και από τα σχετικά πρακτικά ΔΣ, τελικά η προσπάθειά της προς αυτή την κατεύθυνση δεν τελεσφόρησε, αν και διαπιστώθηκε ότι αυτό όντως επιχειρήθηκε από την πλευρά της σε ανύποπτο χρόνο πριν την καταγγελία.

5.3.2.2 Αναπροσαρμογή των τιμών εργατοώρας – Διαδικασία Αυξήσεων

189. Έπειτα από την αρχική εισαγωγή της «εφαλτήριας» τιμής ε/ω των συνεργείων στο σύστημα, βάσει της προαναφερόμενης μεθοδολογίας, και των προαναφερόμενων διαμαρτυριών των συνεργείων, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ μέσω των πραγματογνωμόνων ενημέρωσε τα συνεργεία για τη δυνατότητά τους να ζητήσουν αναπροσαρμογή της τιμής της εργατοώρας στο σύστημα. Η αναπροσαρμογή της τιμής εργατοώρας υπόκειται σε συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

190. Έτσι, όπως προκύπτει από το Πρακτικό του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001, λόγω των καθημερινών αντιδράσεων από την πλευρά των συνεργείων για το θέμα της ε/ω, παρότι τούτη καθορίσθηκε «με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο» από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αποφασίσθηκε ομόφωνα η αναπροσαρμογή των τιμών εργατοώρας συνεργείων, υπό τους κατάλληλους κανόνες: «[…] οι κανόνες αυτοί […] είναι οι ακόλουθοι: α) τα συνεργεία, που επιθυμούν να τροποποιήσουν την τιμή εργατοώρας, με την οποία υπολογίζουν το κόστος εργασιών επισκευής οι πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος Audatex, να ζητούν την τροποποίηση αυτή εγγράφως από την Εταιρία, β) σε περίπτωση, που η αιτηθείσα τροποποίηση αφορά αύξηση, αυτή δεν θα πρέπει να γίνεται με βάση τον ετήσιο πληθωρισμό του προηγούμενου έτους, εκτός αν τα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν διαφορετικές μεταβολές (π.χ. εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, αναδόμηση συνεργείου κ.λπ.), γ) οι αναπροσαρμογές τιμών εργατοώρας θα λαμβάνουν χώρα μετά την 1η Ιουλίου του έτους, δ) να γίνει προσπάθεια, ώστε τα συνεργεία να αναρτήσουν στο χώρο υποδοχής των ζημιωθέντων αυτοκινήτων πινακίδα, στην οποία θα αναγράφεται η συμφωνηθείσα πλέον τιμή εργατοώρας και ε) οι πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος Audatex δεν θα επεμβαίνουν στις τιμές εργατοώρας που τους κοινοποιεί η Εταιρία».

191. Όπως προαναφέρθηκε στην εν λόγω συνεδρίαση πιθανολογείται ότι αφορά και το έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31/07/2001», το οποίο συλλέχθηκε κατά τον έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ. Στο εν λόγω έγγραφο, υπό το θέμα «Αναπροσαρμογή των τιμών εργατοώρας», αφού γίνεται εκτενής αναφορά στον τρόπο προσδιορισμού της «εφαλτήριας» τιμής ε/ω[220], στον εν μέρει «αυθαίρετο» χαρακτήρα της εν λόγω μεθοδολογίας και στα παράπονα που λαμβάνει «σε καθημερινή βάση» η AUDATEX ΕΛΛΑΣ σχετικά με την τιμή ε/ω, ακολουθεί η παραδοχή ότι «Οι τιμές εργατοώρας του σημερινού αρχείου συνεργείων (ήτοι του 2001[221]) δεν έχουν αναπροσαρμοστεί τουλάχιστον για 2 έτη και πολλά συνεργεία πιέζουν για να αυξηθούν οι τιμές αυτές». Και έπειτα η σχετική πρόταση της Διοίκησης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η οποία όπως προαναφέρθηκε εγκρίθηκε ομόφωνα από το Δ.Σ.: «ΠΡΟΤΑΣΗ: I. Το κάθε συνεργείο να αιτείται εγγράφως από την AUDATEX αύξησης, που δεν θα υπερβαίνει τον ετήσιο πληθωρισμό της /των προηγούμενης/ων χρήσης/εων, από την ημερομηνία της τελευταίας μεταβολής, εκτός εάν τα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν διαφορετικές μεταβολές (πχ. εκσυγχρονισμός, αναδόμηση). II. Αναπροσαρμογές τιμών εργατοώρας θα γίνονται την

219 ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ Βλ. Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 19 της 15.11.2000 όπου *«Ο κ. […]* [Προϊστάμενος Τομέα Ζημιών Αυτοκινήτου της […]] *αναφέρει τις εξής δυσχέρειες: α) εκφράζονται δυσαρεσκέσεις από την πλευρά των επισκευαστών αυτοκινήτων»*, Νο 25 της 2.8.2001 όπου «[…] *έπειτα από περίπου δύο έτη εφαρμογής του Συστήματος Audatex έχει προκύψει η Εταιρία να δέχεται σε καθημερινή βάση ανάδραση από την πλευρά των συνεργείων, που αφορά κατά κύριο λόγο τις τιμές εργατοώρας* […]», Νο 33 της 3.10.2002 όπου *«5. Τα μικρά σε μέγεθος συνεργεία εναντιώνονται στο σύστημα Audatex, καθώς χάνουν τα υπερκέρδη από την εμπορία αμφιβόλου προέλευσης ανταλλακτικών και από την υπερχρέωση εργασιών, οι οποίες κατά το παρελθόν προεξοφλούντο από πραγματογνώμονες – συναδέλφους τους»*, Νο 36 της 20.6.2003 όπου *«γ) μια μειονότητα συνεργείων* [στην περιφέρεια] *δυσπιστεί ως προς την πραγματογνωμοσύνη-Auadtex και εφαρμόζει ανορθόδοξες πρακτικές προκειμένου να απαξιωθεί αυτή […]»* και Νο 41 της 4.3.2004 όπου *«Επιπλέον, η πραγματογνωμοσύνη –audatex δεν είναι ευρέως αποδεκτή από τα εμπλεκόμενα στη διαχείριση της ζημιάς μέρη* [στην περιφέρεια] […]». . Βλ. και έγγραφο με τίτλο *«Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31/07/2001»* όπου αναφέρεται *«• Σε καθημερινή βάση φτάνουν στην Audatex πολλά παράπονα από μικρά κυρίως συνεργεία, που αφορούν την τιμή εργατοώρας. Αυτό συμβαίνει επειδή:* […] *β) πολλοί πραγματογνώμονες δεν εξηγούν στα συνεργεία αυτά, τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίστηκε η τιμή εργατοώρας, παρά δίνουν την απάντηση: «τόσα σού βγάζει η Audatex, παρ'την τηλέφωνο να τα βρείτε». • Συνήθως, η απάντηση της Audatex πείθει τα συνεργεία ότι, η μέθοδος, που ακολουθήθηκε είναι σωστή και αντικειμενική»*. Βλ. επίσης επιστολή διαμαρτυρίας ΕΟΒΕΑΜΜ, που αναφέρεται στο Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 3.10.2002. Από το περιεχόμενο της απάντησης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ πιθανολογείται ότι η ΕΟΒΕΑΜΜ αιτιάται την πρώτη καταγγελλόμενη για μονοσήμαντο προσδιορισμό των εργασιών αποκατάστασης και κοστολόγησης ζημιών αυτοκινήτων, που έχει επιφέρει ρήξη μεταξύ των εμπλεκομένων στη διαχείριση υλικών ζημιών αυτοκινήτων.

220 Βλ. ανωτέρω υπό 5.3.2.1.

221 Στο ίδιο έγγραφο σε προηγούμενο σημείο αναφέρεται ότι «Το αρχείο συνεργείων επανεξετάσθηκε και εμπλουτίσθηκε στις 31.12.2000 και στις 30.06.2001».

1η Ιουλίου του έτους. ΙΙΙ. Να γίνει προσπάθεια, ώστε τα συνεργεία να αναρτήσουν πινακίδα στο χώρο υποδοχής, στην οποία θα αναγράφεται πχ "ΤΙΜΗ ΕΡΓΑΤΟΩΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ AUDATEX: 22,5 ΕΥΡΩ/ ΩΡΑ". IV. Το νέο αρχείο συνεργείων, που θα παραδοθεί στους πραγματογνώμονες θα τηρείται αυστηρά: όποιος πραγματογνώμονας επεμβαίνει σε τιμή εργατοώρας, θα ενημερώνεται η Ασφαλιστική Εταιρία και εφόσον δεν συμμορφωθεί με τις συστάσεις, θα του αφαιρείται ο κωδικός πρόσβασης στο σύστημα Audatex για ένα μήνα». Από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης και από την ακροαματική προέκυψε όμως ότι η συγκεκριμένη πρόταση δεν υιοθετήθηκε.

192. Αναλυτική αναφορά στη διαδικασία αναπροσαρμογής της τιμής ε/ω περιλαμβάνεται και στην συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ της 18.11.2004, με διαχωρισμό της διαδικασίας αναπροσαρμογής ανάλογα με το είδος του συνεργείου (Εξουσιοδοτημένα και Μη εξουσιοδοτημένα φανοβαφεία) και με καθορισμό μάλιστα τριών κατηγοριών τιμών για τα τελευταία βάσει του εξοπλισμού τους[222]. Συγκεκριμένα για τα Εξουσιοδοτημένα φανοβαφεία αναφέρεται ότι «Με τα δεδομένα αυτά, συνεχίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος υπάρχουν δύο επιλογές, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάσταση; α) να εξακολουθήσει η άναρχη κατάσταση, που προϋπήρχε του συστήματος audatex, β) να εκτονωθεί η κατάσταση κρίσης με συστηματικό τρόπο, στον οποίο είναι απαραίτητο να συμφωνήσουν οι Ασφαλιστικές Εταιρίες-χρήστες του συστήματος audatex. […]Είναι επιτακτική ανάγκη, συνεχίζει ο Πρόεδρος να υπάρξει δεσμευτική συμφωνία μεταξύ των Ασφαλιστικών Εταιριών -χρηστών του συστήματος audatex, να τεθούν κάποιες αρχές λειτουργίας και να τηρηθούν συστηματικά. […]Όσον αφορά την προτεινόμενη από το auomuq-audatex τιμή εργατοώρας τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ως εκπρόσωποι των Ασφαλιστικών Εταιριών-χρηστών του συστήματος Audatex συμφωνούν να αποδέχονται την προτεινόμενη από το συνεργείο αύξηση της τιμής εργατοώρας, με τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

α) το συνεργείο, θα πρέπει να κάνει χρήση του συστήματος-audatex,

β) η τιμή εργατοώρας να είναι αναρτημένη σε ορατό από τον πελάτη σημείο του συνεργείου,

ν) η τιμή εργατοώρας να εφαρμόζεται συστηματικά προς κάθε κατεύθυνση, πλην εγγράφως αιτιολογημένων εξαιρετικών περιπτώσεων,

δ) να δίδεται στην Audatex Ελλάς η δυνατότητα πρόσβασης στα σχετικά βιβλία και στοιχεία του συνεργείου-χρηστη του συστήματος-audatex προς πιστοποίηση των ανωτέρω όρων.». Για τα μη εξουσιοδοτημένα αναφέρεται ότι «Σε πολλά από αυτά τα συνεργεία [τα «Γενικά» ή «Ελεύθερα» συνεργεία] η τιμή εργατοώρας έχει παραμείνει στο επίπεδο, που είχαν εν έτει 1999, όταν είχε τεθεί η εφαλτήρια προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας και η οποία κατ’ ελάχιστον ήταν €20,54/ώρα (7.000δρχ/ώρα). Αν και όλα τα συνεργεία αυτά έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν εγγράφως την αναπροσαρμογή της προτεινόμενης από το σύστημα-audatex τιμής εργατοώρας βάσει της εξέλιξης του πληθωρισμού και ένας μεγάλος αριθμός εξ αυτών το κάνει συστηματικά (κάθε χρόνο), ένας εξίσου μεγάλος αριθμός δίσταζε) να το κάνει. Ο Σύμβουλος κ. […] ερωτά, σχετικό με τη διακύμανση των προτεινόμενων από το σύστημα- audatex τιμών εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων. Αποκριθείς ο Διευθύνων Σύμβουλος αναφέρει ότι, η διακύμανση αυτή είναι μεταξύ €20,54/ώρα και €25,00/ώρα. Ο Σύμβουλος κ. […] προτείνει στα Μέλη τουΔιοικητικού Συμβουλίου να αναπροσαρμοστούν οι προτεινόμενες από το σύστημα- audatex τιμές εργοτοώρας όσων «Γενικών» συνεργείων δεν έχουν αιτηθεί αναπροσαρμογής με ελάχιστη τιμή αυτή των €23,00/ώρα, ήτοι, την ισχύουσα ελάχιστη τιμή (€20,54) πληθωρισμένη ουσιαστικά κατά τα τελευταία τρία έτη. Ο Διευθύνων Σύμβουλος πρότεινε επιπλέον να δημιουργηθούν τρεις κατηγορίες προτεινόμενης από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας «Γενικών» Συνεργείων, ανάλογα με τον εξοπλισμό, που διαθέτει η κάθε κατηγορία.

Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμφωνούν ομόφωνα νια την αναπροσαρμογή της προτεινόμενης από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων, που δεν έχουν αιτηθεί αναπροσαρμογής σε τρεις κατηγορίες (€23,00/ώρα. €24,00/ώρα και €25,00/ώρα), με εφαρμογή την 01.01.2005.» Από το συγκεκριμένο χωρίο σαφώς προκύπτει ότι υπήρξαν με συστηματικότητα και περιπτώσεις κατά τις οποίες η AUDATEX ΕΛΛΑΣ αύξησε την τιμή εργατοώρας για τα «Γενικά» συνεργεία από μόνη της, δηλ. με δική της πρωτοβουλία, χωρίς να έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα από μέρους των συνεργείων, λαμβάνοντας υπόψη ως εύλογο και αντικειμενικό κριτήριο τον εξοπλισμό που κάθε τέτοιο συνεργείο διέθετε, διαφοροποιώντας έτσι την τιμή κατά περίπτωση. Επίσης, στο ανωτέρω χωρίο, όπου αποτυπώνεται η υπό κρίση απόφαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ της 18.11.2004, δηλ. σε χρόνο ανύποπτο σε σχέση με την καταγγελία, καταδεικνύεται ότι στη συνείδηση του ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ η «εφαλτήρια» τιμή εργατοώρας αναφέρεται - και ήταν όντως – «προτεινόμενη» και όχι «καθοριζόμενη», όπως της προσάπτεται από την καταγγελία.

193. Προς επίρρωση των ανωτέρω, παρατηρούνται επιπλέον και τα εξής: Η 1η πρόταση της εν λόγω Επιτροπής ήταν η συνεχής διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για την επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας και τιμών ανταλλακτικών και η σύσταση επιτροπής που θα αποτελείται από στελέχη των ασφαλιστικών εταιριών, η οποία θα συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις. Κατά τη συζήτηση της εν λόγω πρότασης σε σχετική συνεδρίαση του Δ.Σ.[223] αναφέρθηκαν τα ακόλουθα: «κ. […] […] Η Ασφαλιστική Εταιρία ενδιαφέρεται για επίτευξη συμφωνίας με 1 ή με 4.500[224] συνεργεία για την τιμή

222 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 45 της 18.11.2004.

223 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006.

224 Βάσει του ίδιου Πρακτικού τόσα είναι τα φανοποιεία στην Ελλάδα.

εργατοώρας, βάσει της οποίας θα αποζημιώνεται ένας ζημιωθείς χωρίς να δημιουργούνται προστριβές. […] κ. […] […] Οι ίδιοι πραγματογνώμονες ενημέρωσαν τα συνεργεία […] ότι έχουν τη δυνατότητα, κάθε χρόνο με έγγραφη αίτηση τους προς την AUDATEX να ζητούν αναπροσαρμογή της τιμής αυτής σε ποσοστό που να προσεγγίζει τον επίσημο πληθωρισμό, αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον τούτο αιτιολογηθεί. […] Όλα τα συνεργεία σήμερα - με εξαίρεση τα συνεργεία χρήστες του συστήματος Audatex – εξακολουθούν να υπολογίζουν εμπειρικά τις εκτιμήσεις, που δεν αφορούν Ασφαλιστικές Εταιρίες. Επομένως, τούς είναι πολύ εύκολο να ζητούν αύξηση στην τιμή εργατοώρας τους, αυξάνοντας έτσι τα έσοδά τους από τις ασφαλιστικές εταιρίες, χωρίς κανένα πρόβλημα, αφού δεν την εφαρμόζουν στους τρίτους όπου και λειτουργεί ο ανταγωνισμός. Επειδή παρατηρείται, το τελευταίο διάστημα, πολλά συνεργεία να αιτούνται χωρίς αιτιολόγηση υπέρογκες αυξήσεις στην τιμή εργατοώρας, βάσει της οποίας υπολογίζονται οι πραγματογνωμοσύνες, προτείνει, η Audatex Ελλάς να τις παραπέμπει στην Επιτροπή- Audatex για διαπραγμάτευση. Βέβαια, αν θέλουμε να λύσουμε οριστικά το πρόβλημα θα πρέπει να βοηθήσουμε όλοι να δημιουργηθούν στην αγορά επισκευής ζημιών αυτοκινήτων συνθήκες ανταγωνισμού. Πως θα το πετύχουμε αυτό; Είτε η κάθε ασφαλιστική εταιρία χωριστά θα συμφωνήσει συνεργασίες με συνεργεία που θα πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις και θα τα συστήνει στους ασφαλισμένους της για την επισκευή των ζημιών των αυτοκινήτων τους είτε αυτό θα γίνει από την Audatex σε συνεργασία με την επιτροπή για όλες τις ασφαλιστικές εταιρίες χρήστες του συστήματος Audatex. […]». Εν τέλει, αποφασίσθηκε το έργο αυτό να προταθεί να το αναλάβει η ΕΑΕΕ.

194. Την αναπροσαρμογή των τιμών επιβεβαιώνει σε ένορκη κατάθεσή[225] του […], ο οποίος αναφέρει τα εξής: «Στην αρχή οι τιμές εργατοώρας που επέβαλαν ήταν ίδιες για όλα τα συνεργεία. Για να αλλάξει αυτή η τιμή θα έπρεπε να ζητήσει το κάθε συνεργείο μεμονωμένα αλλαγή τιμής. Αντί για μεμονωμένες κινήσεις, δράσαμε συλλογικά σαν σωματείο για να υπάρχει καλύτερο αποτέλεσμα και γιατί κάποιοι από τους ιδιοκτήτες συνεργείων, επειδή η τριβή με τις ασφαλιστικές είναι καθημερινή, φοβούνται να αντιδράσουν για να μην υποστούν συνέπειες, όπως κακή αντιμετώπιση στην πραγματογνωμοσύνη και στη διεκπεραίωση της ζημιάς. Κάπου το 2004, επειδή πλέον η κατάσταση ήταν πολύ πιεστική και δουλεύαμε με πολύ χαμηλή αμοιβή, επικοινωνήσαμε ως σωματείο με την AUDATEX για αλλαγή της τιμής εργατοώρας. Στόχος μας ήταν να επικοινωνηθούν τα προβλήματα και να διαπραγματευτούμε την τιμή εργατοώρας. Αναγνώρισαν το πρόβλημα, και μας ζήτησαν να δώσουμε τον τεχνικό εξοπλισμό του κάθε συνεργείου και ανάλογα με τον τεχνικό εξοπλισμό θα οριζόταν η τιμή εργατοώρας σε μια από κάποιες κατηγορίες τιμών, 24€, 25€ και 26€ ανά ώρα, αν θυμάμαι καλά τις τιμές. Επίσης, δόθηκε αύξηση βάσει του πληθωρισμού. Με αυτό τον τρόπο έγινε μια αύξηση των τιμών εργατοώρας από την αρχικώς επιβεβλημένη, και μια κατηγοριοποίηση ανάλογα με τον τεχνικό εξοπλισμό του συνεργείου.

Έκτοτε, από το 2004, έγινε μια αναπροσαρμογή πέρυσι».

195. Από την ανάλυση των στοιχείων των συνεργείων που ήταν καταχωρημένα στο σύστημα Audatex[226] (τον Ιούνιο του 2007), προκύπτουν ενδείξεις ότι, στις μισές σχεδόν περιπτώσεις , η τρέχουσα τιμή εργατοώρας μεταβλήθηκε από την ένταξή τους στο σύστημα.

196. Αναλυτικότερα, για τον νομό Χανίων, από τα 88 συνολικά καταχωρημένα συνεργεία, στα 42 εξ αυτών υπάρχει ένδειξη για μεταβολή της τιμής εργατοώρας εντός του συστήματος.

Πίνακας 9: Ανάλυση καταχωρημένων συνεργείων Ν. Χανίων (Ιούνιος 2007), στο Σύστημα Audatex

Κατηγοριοποίηση τιμών εργατοώρας	Αριθμός Συνεργείων ανά εύρος τιμής	Ποσοστό επί του συνόλου	Αριθμός συνεργείων με αναπροσαρμογή τιμής εργατοώρας	Αριθμός συνεργείων με ένδειξη εξειδίκευσης σε μάρκα αυτοκινήτων
21 € <> 22 €	38	43,18%	0	0
22 € <> 23 €	7	7,95%	3	0
23 € <> 24 €	13	14,77%	11	1
24 € <> 25 €	11	12,50%	11	0
25 € <> 27 €	15	17,05%	14	2
27 € <> 30€	1	1,14%	0	1
30 € < >35,5	3	3,41%	3	3
Σύνολο	**88**	**100,00%**	**42**	**7**

197. Αντίστοιχα, στο επίπεδο της Περιφέρειας Κρήτης, από τη σχετική ανάλυση προκύπτει ότι από τον συνολικό αριθμό των 333 συνεργείων, σε 150 υπάρχει ένδειξη για αλλαγή τιμής.

225 Ένορκη κατάθεση του […], που έλαβε χώρα στις 11.1.2008.
226 Όπως αυτά προσκομίστηκαν από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε ηλεκτρονική μορφή.

Πίνακας 10: Ανάλυση καταχωρημένων συνεργείων (Ιούνιος 2007) στην Περιφέρεια Κρήτης, στο Σύστημα Audatex

Κατηγοριοποίηση τιμών εργατοώρας	Αριθμός Συνεργείων ανά εύρος τιμής	Ποσοστό επί του συνόλου	Αριθμός συνεργείων με αναπροσαρμογή τιμής εργατοώρας	Αριθμός συνεργείων με ένδειξη εξειδίκευσης σε μάρκα αυτοκινήτων
20 € <> 21 €	26	7,81%	0	0
21 € <> 22 €	126	37,84%	0	0
22 € <> 23 €	21	6,31%	4	0
23 € <> 24 €	18	5,41%	14	1
24 € <> 25 €	32	9,61%	30	3
25 € <> 27 €	87	26,13%	83	6
27 € <> 30€	9	2,70%	5	9
30 € < >36,5€	14	4,20%	14	14
Σύνολο	**333**	**100,00%**	**150**	**33**

198. Σε επίπεδο του συνόλου της Ελληνικής επικράτειας, από την αντίστοιχη ανάλυση, όπως αυτή εμφανίζεται στον παρακάτω Πίνακα, προκύπτει ότι το ποσοστό των μη μεταβληθεισών τιμών εργατοώρας βρισκόταν στο 60%. Εντούτοις, το γεγονός ότι το υπόλοιπο 40% των τιμών εργατοώρας μεταβλήθηκε, εκτιμώμενο σε συνάρτηση και με το περιεχόμενο των πρακτικών ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ που αναλύθηκαν ανωτέρω, λειτουργεί προς επίρρωση της θέσης ότι η εφαλτήρια τιμή ήταν προτεινόμενη τιμή και όχι καθοριζόμενη.

Πίνακας 11: Ανάλυση καταχωρημένων συνεργείων στο σύνολο της ελληνικής Επικράτειας (Ιούνιος 2007), στο Σύστημα Audatex

Κατηγοριοποίηση τιμών εργατοώρας	Αριθμός Συνεργείων ανά εύρος τιμής	Ποσοστό επί του συνόλου	Αριθμός συνεργείων με αναπροσαρμογή τιμής ε/ω	Αριθμός συνεργείων με ένδειξη εξειδίκευσης σε μάρκα αυτοκινήτων
20,54 €<>21 €	264	5,37%	0	0
21 € <> 22 €	1.719	34,99%	3	1
22 € <> 23 €	865	17,61%	173	2
23 € <> 24 €	543	11,05%	459	24
24 € <> 25 €	602	12,25%	538	28
25 € <> 26 €	354	7,21%	326	40
26 € <> 27 €	163	3,32%	128	61
27 € <> 28 €	97	1,97%	66	76
28 € <> 29 €	62	1,26%	38	52
29 € <> 30 €	51	1,04%	46	42
30 € <> 35 €	142	2,89%	140	139
35 € <> 60 €	51	1,04%	48	51
Σύνολο	**4.913**	**100,00%**	**1.965**	**516**

199. Επίσης, διαπιστώνεται ότι τα ποσοστά των περιπτώσεων των μεταβολών τιμής διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων Περιφερειών[227] της Ελληνικής επικράτειας (βλ. παρακάτω Πίνακα).

Πίνακας 12: Ανάλυση καταχωρημένων συνεργείων στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας ανά περιφέρεια (Ιούνιος 2007), στο Σύστημα Audatex

Περιφέρεια	Αριθμός καταχωρημένων συνεργείων	Min τιμή	Max τιμή	Συνεργεία με τιμή ε/ω έως 22 € (22,01€)		Συνεργεία με τιμή ε/ω έως και 25 €		Συνεργεία με τιμή ε/ω άνω 25 €		Περιπτώσεις αλλαγής ε/ω
				Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	
Αιγαίο	140	20,84	35,5	105	75,0%	125	89,3%	15	10,7%	13 (9,2%)
Αττική	2.521	20,54	50	1182	46,9%	2.056	81,6%	465	18,4%	1211 (48 %)
Β. Ελλάδα	796	20,54	60	398	50,0%	672	84,4%	124	15,6%	209 (26,2%)
Δ. Ελλάδα	272	20,54	36,5	160	58,8%	218	80,1%	54	19,9%	55 (20,2%)
Κ .Ελλάδα	405	20,54	36	266	65,7%	335	82,7%	70	17,3%	110 (27,2%)
Κρήτη	333	20	36,5	169	50,8%	224	67,3%	109	32,7%	150 (45%)
Πελ/νησος	447	20,54	36,5	221	49,4%	367	82,1%	80	17,9%	183 (40,9%)
Σύνολο	**4.914**			**2.501**	**50,9%**	**3.997**	**81,3%**	**917**	**18,7%**	**1.931**

227 Όπου ως Περιφέρειες χρησιμοποιήθηκαν οι περιοχές, όπως τις έχει κατηγοριοποιήσει η ίδια η AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

200. Ωστόσο, η πλειοψηφία της ΕΑ εκτιμά ότι το ως άνω δείγμα είναι εξαιρετικά περιορισμένο κι ως εκ τούτου ανεπαρκές, ώστε να εξαχθεί οποιοδήποτε ασφαλές συμπέρασμα[228].

5.3.2.3 Επίπεδο αυξήσεων

201. Αναφορικά με το επίπεδο αυξήσεων, στην Εισήγηση αναφέρονται τα κάτωθι:

«Με σκοπό τη διαπίστωση του επιπέδου των αυξήσεων, πραγματοποιήθηκε συγκριτική ανάλυση των καταχωρημένων στο σύστημα Audatex τιμών εργατοώρας, για τον μήνα Ιούνιο 2007[229], για τις περιοχές της Κρήτης και της Πελοποννήσου[230], και της σχετικής αλληλογραφίας μεταξύ των συνεργείων και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για αναπροσαρμογή τιμών του 2006. Από την ανάλυση αυτή, η οποία πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο νομού Χανίων, Περιφέρειας Κρήτης και Περιφέρειας Πελοποννήσου (βλ. Παράρτημα 2), προκύπτει ότι για μεγάλο διάστημα ετών, για την πλειοψηφία των συνεργείων, δεν υπήρχε καμία μεταβολή στην τιμή της εργατοώρας, οπότε πιθανολογείται ότι πολλές από τις τότε πρόσφατες αυξήσεις ενδέχεται να διαμορφώθηκαν σε υψηλά επίπεδα, ώστε καλύψουν την όποια διαφορά δημιουργήθηκε από τη μη χορήγηση αυξήσεων τα προηγούμενα έτη. Έτσι, σε αλληλογραφία του 2006 μεταξύ συνεργείων και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την αύξηση της τιμής εργατοώρας, εντοπίστηκαν περιπτώσεις συνεργείων (οι οποίες στο σύνολό τους αφορούσαν στην Περιφέρεια Πελοποννήσου), τα οποία έλαβαν αύξηση το 2006 επί των τιμών που ίσχυαν από το 2002 ή και από το 2001, όπως σημειώνεται ανάλογα επί του εντύπου. Αυτό σημαίνει ότι από το 2002 (ή και 2001) για τα εν λόγω συνεργεία η τιμή ε/ω στο σύστημα Audatex ήταν σταθερή για τέσσερα χρόνια, μέχρι το 2006, οπότε και εμφανίζεται για πρώτη φορά αύξηση της εν λόγω τιμής. Περαιτέρω, στις περισσότερες των περιπτώσεων στις οποίες δόθηκαν αυξήσεις μέσα στο 2006, το ποσοστό αυτών ξεπερνάει το ποσοστό του ετήσιου πληθωρισμού του τρέχοντος έτους (κατά 3 με 3,5%) και ανέρχεται σε ποσοστό μέχρι και 24%, γεγονός που καταδεικνύει τον ενδεχόμενο αναδρομικό χαρακτήρα (και, για το λόγο αυτό, της σχετικά μεγάλης) της αύξησης των τιμών κατά το 2006.

Επιπλέον, από επισκόπηση της έγγραφης επικοινωνίας μεταξύ συνεργείων και AUDATEX ΕΛΛΑΣ, διαπιστώθηκε ότι, σε αρκετές περιπτώσεις αιτημάτων των συνεργείων, γίνεται ρητή αναφορά σε αύξηση κατά το ποσοστό του πληθωρισμού. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι η οδηγία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για αυξήσεις της τιμής εργατοώρας στο πλαίσιο του πληθωρισμού, όπως αυτή συμπεριλαμβάνεται και στη σύμβαση με τα συνεργαζόμενα συνεργεία[231], αφενός έχει επικοινωνηθεί και αφετέρου ακολουθείται από σημαντικό αριθμό συνεργείων, συνεργαζόμενων ή μη. Αναλυτικότερα, για τα συνεργεία του νομού Χανίων, οι αυξήσεις που φαίνεται να δόθηκαν μέσα στο 2006, κυμαίνονται από 3,5% μέχρι 18,9%. Από τα 88 συνεργεία που είναι καταχωρημένα στο σύστημα Audatex, για την περιοχή των Χανίων, έντυπη επικοινωνία με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ προσκομίσθηκε για τα 32[232]. Από επισκόπηση της επικοινωνίας αυτής, διαπιστώνεται ότι, σε εννέα περιπτώσεις, το αίτημα αναπροσαρμογής από την πλευρά του συνεργείου αναφέρει ρητά την αναπροσαρμογή της εργατοώρας στο επίπεδο του πληθωρισμού.

Σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης, οι αυξήσεις που φαίνεται να δόθηκαν εντός του 2006 κυμαίνονται από 3,4% μέχρι 24%. Από τα 333 συνεργεία που είναι καταχωρημένα στο σύστημα Audatex, για την περιφέρεια της Κρήτης, έντυπη επικοινωνία με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ προσκομίσθηκε για τα 82[233]. Από επισκόπηση της επικοινωνίας αυτής, διαπιστώνεται ότι, σε 14 περιπτώσεις, το αίτημα αναπροσαρμογής από την πλευρά του συνεργείου αναφέρει ρητά την αναπροσαρμογή της εργατοώρας στο επίπεδο του πληθωρισμού.

Αντίστοιχα, από ανάλυση των στοιχείων για την Περιφέρεια Πελοποννήσου, οι αυξήσεις που φαίνεται να δόθηκαν μέσα στο 2006 κυμαίνονται από 3,02% μέχρι 14,68%. Από τα 447 συνεργεία που είναι καταχωρημένα στο σύστημα Audatex, για την περιφέρεια της Πελοποννήσου, έντυπη επικοινωνία με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ προσκομίσθηκε για τα 56. Από επισκόπηση της επικοινωνίας

228 Βλέπε σχετικά και Πρακτικά 54ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ, 03.10,2016, σελ. 9, όπου επί λέξει αναφέρεται από τον ένα εκ των συνηγόρων της GROUPAMA «*[…] ενώ η καταγγελία ξεκίνησε για τη μικρή γεωγραφική αγορά των Χανίων, επεκτάθηκε συλλήβδην σε όλη την ελληνική επικράτεια, με μοναδικό κριτήριο, με μοναδικό δείγμα αν θέλετε, σε ένα σύνολο μέτρησα ότι είναι περίπου 150 μήνες που διήρκησε η παράβαση κατά την εισήγηση, δηλαδή απ' το 1997 μέχρι το 2010. Από αυτούς, λοιπόν, τους 150 μήνες πήρε ένα μόνο μήνα, ένα μόνο μήνα, πήρε τον Ιούλιο του 2005. Και από αυτό το δείγμα το πολύ περιορισμένο του ενός μηνός έχει επεκταθεί η παράβαση, νομίζω ότι δεν είναι αρκετό, δεν είναι αρκετό. Το ίδιο ισχύει βέβαια και για το Ν. Χανίων, όπου επίσης δεν έχει ελεγχθεί το σύνολο των ζημιών, αλλά ένα μικρό μέρος μόνο.*». Η τοποθέτηση αυτή και η εικόνα που δημιούργησε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας δεν ανατράπηκε.

229 Τιμές της 1.6.2007.

230 Κατά την επίσκεψη της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ ζητήθηκαν και προσκομίστηκαν αιτήματα για αναπροσαρμογή τιμών εργατοώρας για το 2006, για την περιφέρεια της Κρήτης. Λόγω του μεγάλου όγκου των στοιχείων για ολόκληρη την Επικράτεια, για την προσκόμιση επιπλέον στοιχείων, επιλέχθηκε δειγματοληπτικά η Περιφέρεια Πελοποννήσου.

231 Στην παρ. 7 του ιδιωτικού συμφωνητικού αναφέρεται: «Το 'ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ', εφαρμόζοντας την τιμολογιακή του πολιτική, θα καταβάλει προσπάθεια ώστε οι ενδεχόμενες αυξήσεις τιμών εργατοώρας να μην υπερβαίνουν την εξέλιξη του πληθωρισμού….». Από τη διατύπωση του συγκεκριμένου όρου του ιδιωτικού συμφωνητικού συνάγεται αφενός η δυνατότητα του ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ να ζητήσει αύξηση τιμών εργατοώρας που θα υπερβαίνει την εξέλιξη του πληθωρισμού κι αφετέρου η αδυναμία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ να επιβάλει στο ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ να ζητήσει αυτό αύξηση τιμών εργατοώρας που δεν θα υπερβαίνει την εξέλιξη του πληθωρισμού. Ως εκ τούτου, γίνεται αναφορά στο συγκεκριμένο όρο μόνο για καταβολή προσπάθειας εκ μέρους του ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ, δηλαδή εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ το τι θα επιλέξει να κάνει.

232 Από τις 32 περιπτώσεις της επικοινωνίας, οι 8 αφορούν σε *«νέα εγγραφή»* συνεργείου στο σύστημα και οι υπόλοιπες 24 περιπτώσεις αφορούν σε επικοινωνία για αναπροσαρμογή της τιμής εργατοώρας.

233 Από αυτές τις περιπτώσεις έντυπης επικοινωνίας, οι 43 αφορούν σε επικοινωνία για αναπροσαρμογή της τιμής εργατοώρας και οι υπόλοιπες 39 περιπτώσεις αφορούν σε *«νέα εγγραφή»* συνεργείου στο σύστημα.

αυτής, διαπιστώνεται ότι, σε 24 περιπτώσεις, το αίτημα αναπροσαρμογής από την πλευρά του συνεργείου αναφέρει ρητά την αναπροσαρμογή της εργατοώρας στο επίπεδο του πληθωρισμού».

202. Ωστόσο, η ΕΑ εκτιμά, κατά πλειοψηφία, ότι το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε δεν είναι αντιπροσωπευτικό, καθόσον αφορά μόνο την Περιφέρεια Πελοποννήσου και την Περιφέρεια Κρήτης, ενώ ως σχετική αγορά στην υπό εξέταση υπόθεση έχει οριστεί (και γίνεται δεκτή τόσο από τη ΓΔΑ όσο και από την ΕΑ) η Ελληνική Επικράτεια.

5.3.2.4 Φύση και επίπεδο τιμών

203. Αναφορικά με τη φύση, καθώς και το επίπεδο των τιμών εργατοώρας και σχετικά με την αντικειμενικότητα της τιμής εργατοώρας στο σύστημα Audatex και το εάν αυτή συνδέεται με συγκεκριμένα κριτήρια, όπως, για παράδειγμα, με τον εξοπλισμό του συνεργείου, από τα στοιχεία της υπόθεσης προκύπτουν τα εξής: από το Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με ημερομηνία 18.11.2004[234] προκύπτει πέραν κάθε αμφιβολίας ότι λήφθηκε απόφαση από το Δ.Σ. περί αναπροσαρμογής της τιμής ε/ω για τα Ελεύθερα συνεργεία σε τρεις κατηγορίες βάσει του εξοπλισμού τους. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμφωνούν ομόφωνα για την αναπροσαρμογή της προτεινόμενης από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων, που δεν έχουν αιτηθεί αναπροσαρμογής σε τρείς κατηγορίες (€23,00/ώρα, €24,00/ώρα και €25,00/ώρα) με εφαρμογή της 01.01.2005». Δηλαδή, στην εν λόγω απόφαση του ΔΣ, σε χρόνο πριν την καταγγελία, γίνεται σαφέστατα λόγος για «προτεινόμενη από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων”. Προς επίρρωση τούτου, κατά τη συζήτηση από το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ την 1.3.2006[235] της 1ης πρότασης της Επιτροπής Audatex για «διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας και επιπροσθέτως τιμών των ανταλλακτικών», αποφασίσθηκε να γίνει «πρόταση προς την ΕΑΕΕ, αν θέλει να αναλάβει αυτή την πρωτοβουλία», ενώ η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θα παράσχει «στην ΕΑΕΕ τα στοιχεία που προφανώς θα χρειαστεί, προκειμένου να διαπραγματευτεί, όπως: α) πόσα και ποιά συνεργεία πληρούν τις προϋποθέσεις (εξοπλισμού κ.λπ.) για να τιμολογούν βάσει τιμής εργατοώρας και β) ποια είναι η διακύμανση των τιμών εργατοώρας ανά κατηγορία συνεργείου». Κατά την έρευνα της Υπηρεσίας, εντοπίστηκαν έγγραφα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου φαίνεται να μην γίνεται αποδεκτή η ζητηθείσα από το συνεργείο αύξηση και η τιμή να παραμένει ίδια, με την αιτιολογία της έλλειψης συγκεκριμένου εξοπλισμού[236]. Αυτή η διαπίστωση λειτουργεί προς επίρρωση της θέσης που επικράτησε κατά πλειοψηφία στην ΕΑ ότι η αύξηση της τιμής εργατοώρας δεν ήταν αυθαίρετη, αλλά υπολογιζόταν σε συνάρτηση με συγκεκριμένους παράγοντες, ένας εκ των οποίων ήταν - και από τους πιο βασικούς μάλιστα – η ύπαρξη συγκεκριμένης υποδομής και εξοπλισμού. Είναι εύλογο ότι εάν η απαραίτητη υποδομή και ο αναγκαίος εξοπλισμός δεν υπήρχε, αύξηση της τιμής εργατοώρας δεν δικαιολογείτο και άρα δεν γινόταν αποδεκτή. Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με την υπ’ αριθ. πρωτ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ «[η] γεωγραφική επέκταση του συστήματος AUDATEX στην Περιφέρεια ξεκίνησε το έτος 2002. Οι αντίστοιχες εφαλτήριες τιμές εργατοώρας, βάσει των οποίων θα υπολογίζονταν από τις Ασφαλιστικές Εταιρείες οι πραγματογνωμοσύνες μέσω του συστήματος Audatex, προσδιορίστηκαν βάσει επεξεργασίας πληροφοριών που λήφθηκαν από τους πραγματογνώμονες και στις οποίες ελήφθη υπόψη ο εξοπλισμός των φανοβαφείων»[237]. Επομένως, κατά την εκτίμηση της ΓΔΑ, την οποία αποδέχεται και η ΕΑ, ο εξοπλισμός του συνεργείου λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό του ύψους της τιμής εργατοώρας ή έστω θα μπορούσε να αποτελέσει μια εύλογη εξήγηση για την απόρριψη αιτημάτων αύξησης της τιμής ε/ω. Προς επιβεβαίωση αυτού του σκεπτικού, σημειώνεται ότι στην ένορκη κατάθεσή του, […], ανέφερε πως, ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ του Σωματείου και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, κατηγοριοποιήθηκαν τα συνεργεία βάσει του τεχνικού τους εξοπλισμού σε μία από τρεις κατηγορίες τιμής. Σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας, εάν τα κριτήρια αυτά εκτιμώνται ως δίκαια απάντησε: «Δεν ασχοληθήκαμε να τα κρίνουμε. Βέβαια, η τιμή εργατοώρας συνδέεται με το μέγεθος του συνεργείου γιατί αυτό έχει άλλα κόστη. Για παράδειγμα τα εξουσιοδοτημένα έχουν μεγαλύτερη εργατοώρα αλλά είναι και οι υποδομές μεγαλύτερες»[238]. Επομένως επιβεβαιώνεται η ύπαρξη προϋποθέσεων και η κατηγοριοποίηση των τιμών εργατοώρας βάσει του εξοπλισμού των συνεργείων και από πλευράς ανεξάρτητων επισκευαστών περιοχής Κρήτης.

204. Περαιτέρω, από την ανάλυση των στοιχείων του φακέλου και όπως επιβεβαιώθηκε και στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, προκύπτει ότι το εύρος των τιμών εργατοώρας που είναι καταχωρημένες στο σύστημα Audatex είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Οι τιμές εργατοώρας κυμαίνονται, από την ελάχιστη τιμή των 20,54€ έως τα 60€ ανά εργατοώρα. Όπως έχει προαναφερθεί[239], οι τιμές εργατοώρας 20,54€ και 21,42€ εμφανίζονται αυτόματα στο σύστημα κατά την καταχώρηση πραγματογνωμοσύνης «Εκτός συνεργείου» και «Νέας εγγραφής» αντίστοιχα και χαρακτηρίζονται από την ίδια την AUDATEX ΕΛΛΑΣ ως «ενδεικτικές». Επίσης, η τιμή των

234 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ No 45 της 18.11.2004.

235 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ No 52 της 1.3.2006.

236 Έντυπο *«Προδιαγραφών συνεργείου»* για το συνεργείο του […] και το αντίστοιχο για το συνεργείο του […].

237 Βλ. και Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ της 21.12.1998 όπου *«Ζητήθηκε από την ΠΟΒΕΑΜ να δοθεί αντίγραφο της μελέτης κατάταξης των συνεργείων των μελών της κατά κατηγορίες. Η ΠΟΒΕΑΜ έδωσε μέρος της μελέτης και σε επικοινωνία που είχαμε προ 5 ημερών απάντησε ότι η μελέτη αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη. Μόλις παραδοθεί η πλήρης μελέτη θα ενημερωθεί το Διοικητικό Συμβούλιο»*. Από το συγκεκριμένο πρακτικό επιβεβαιώνεται η εξ αρχής ειλικρινής πρόθεση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ να συνεργαστεί με την ΠΟΒΕΑΜ για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πληρότητα της εν λόγω μελέτης.

238 Ένορκη κατάθεση […], που έλαβε χώρα στις 11.1.2008.

239 Βλ. ενότητα Η πρόσβαση στο σύστημα.

21,72€ ανά εργατοώρα φέρεται ως η «εφαλτήρια» τιμή εργατοώρας του 1999[240].

205. Ειδικότερα, για το νομό Χανίων, όπως εμφανίζεται παραπάνω (Πίνακας 9), το εύρος τιμών κυμαίνεται από 21€ έως 35,5€ ανά εργατοώρα. Ένα υψηλό ποσοστό των καταχωρημένων συνεργείων βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο τιμών. Αναλυτικά, από το σύνολο των 88 καταχωρημένων συνεργείων, το 43,18% έχουν τιμή εργατοώρας εντός του συστήματος Audatex μεταξύ των 21 και 22 €. Σημειώνεται ότι 18 εξ αυτών των συνεργείων έχουν τιμή εργατοώρας 21,72 €, η οποία φέρεται ως η εφαλτήρια τιμή του 1999. Αντίστοιχα, με τιμή εργατοώρας όχι μεγαλύτερη των 25 €, φαίνεται να συνεργάζονται το 78,4% του συνόλου των καταχωρημένων συνεργείων του νομού Χανίων. Από την ανάλυση των εν λόγω στοιχείων προκύπτει, επίσης, ότι τα εξειδικευμένα (εξουσιοδοτημένα) συνεργεία[241] έχουν υψηλότερη τιμή εργατοώρας. Συγκεκριμένα, από τα επτά συνολικά εξειδικευμένα συνεργεία που είναι καταχωρημένα στο σύστημα Audatex για το Νομό Χανίων, τα έξι έχουν τιμή εργατοώρας που κυμαίνεται από 25€ έως 35€.

206. Αντίστοιχα, σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης, από την σχετική ανάλυση (Πίνακας 10) προκύπτει ότι το εύρος τιμών εργατοώρας κυμαίνεται από 20€ έως 36,5€. Όπως και στο νομό Χανίων, ένα υψηλό ποσοστό των καταχωρημένων συνεργείων βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο τιμών. Αναλυτικότερα, από το σύνολο των 333 καταχωρημένων συνεργείων, το 45,65% αυτών έχουν τιμή εργατοώρας εντός του συστήματος AUDATEX μεταξύ των 20€ και 22€, ενώ το ποσοστό των συνεργείων με τιμή μικρότερη των 25€ αγγίζει το 66,98%.

207. Σε επίπεδο Ελληνικής Επικράτειας, από την ανάλυση των στοιχείων (Πίνακας 11 και Πίνακας 12) προκύπτει ότι το εύρος τιμών κυμαίνεται από 20,54€ έως 60€. Η ανώτερη τιμή των 60€ συναντάται στην περιοχή της Β. Ελλάδας. Η προαναφερόμενη διαπίστωση, ότι δηλαδή για ένα υψηλό ποσοστό των καταχωρημένων συνεργείων ισχύουν τα χαμηλότερα επίπεδα τιμών εργατοώρας (20€ - 22€), ισχύει και σε επίπεδο Επικράτειας, σε ποσοστό 40,36%.

208. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας προέκυψε ότι το ανωτέρω δείγμα σε σχέση και σε σύγκριση με την Ελληνική Επικράτεια, την οποία, κατά την Εισήγηση, αφορά η παράβαση δεν κρίθηκε επαρκές για τη διαπίστωση οποιουδήποτε ασφαλούς συμπεράσματος.

5.3.2.5 Συμπέρασμα

209. Εκ των ανωτέρω - με την επιφύλαξη πάντως ότι, όπως προέκυψε κατά την ακροαματική διαδικασία, τα ως άνω στοιχεία δεν είναι αρκούντως επαρκή - συνάγεται ότι η τιμή εργατοώρας του συστήματος Audatex όπως διαμορφώθηκε το 2006, στις περιπτώσεις των συνεργείων όπου υπήρξαν αυξήσεις στην τιμή εργατοώρας, προκύπτει από την προτεινόμενη εφαλτήρια τιμή, ήτοι την τιμή η οποία προσδιορίσθηκε κατά την προαναφερόμενη μεθοδολογία/ μονομερή εργασία υπολογισμού της AUDATEX ΕΛΛΑΣ κατά την έναρξη της μακροπρόθεσμης περιόδου (1/7/2000), προσαυξημένη κατά τον πληθωρισμό είτε ανά έτος είτε αθροιστικά για κάποια έτη μετά την έναρξη εφαρμογής του συστήματος.

5.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ

5.4.1 Ο ρόλος των ασφαλιστικών εταιριών

210. Όπως προαναφέρθηκε[242], στο Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ συμμετέχουν εκπρόσωποι των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων, οι οποίοι κατέχουν τουλάχιστον διευθυντικές θέσεις στις ασφαλιστικές εταιρίες, οι οποίοι συζήτησαν και έλαβαν από κοινού τις προαναφερόμενες αποφάσεις αναφορικά με τη μεθοδολογία καθορισμού, το ύψος και τη διαδικασία αύξησης των τιμών ε/ω στο σύστημα Audatex, καθώς και τις λοιπές παραμέτρους λειτουργίας του συστήματος Audatex (τιμές ανταλλακτικών, πραγματογνώμονες). Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε[243], στελέχη των εν λόγω ασφαλιστικών εταιριών, κατά κανόνα σε θέσεις προϊσταμένων ή διευθυντών, συγκροτούν και τις εκάστοτε ομάδες εργασίας, που συστήνει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπως την Επιτροπή Audatex στις διάφορες μορφές της. Μάλιστα, μετά από σχετική πρόταση του Προέδρου της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αποφασίσθηκε στην τελική μορφή της Επιτροπής Audatex να μην συμμετέχει με δικό της υπάλληλο η πρώτη καταγγελλόμενη, όπως συνέβαινε στην προηγούμενη σύνθεση αυτής[244]. Από μέλη ασφαλιστικών εταιριών προτείνεται να συγκροτηθεί και η επιτροπή που θα αναλάβει τη συνεχή διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για την τιμή εργατοώρας, σύμφωνα με την 1η πρόταση της Επιτροπής Audatex. Σε αυτό το πλαίσιο, πολύ σημαντικό επίσης είναι και το Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ No 52 της 1.3.2006. Σύμφωνα με την εν λόγω πρόταση: «Προτείνουμε συνεχή διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για την επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας […] Να συσταθεί επιτροπή αποτελούμενη από έμπειρα στελέχη ασφαλιστικών εταιριών που είναι και μέλη της AUDATEX και η οποία θα συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις». Αυτό επιβεβαιώνει ότι εξακολουθεί να υφίσταται η βούληση της Audatex που υπήρχε και πριν την καταγγελία για συνέχιση της διαπραγμάτευσης με τα συνεργεία. Περαιτέρω, όπως ήδη αναφέρθηκε[245], τόσο τα μέλη του Δ.Σ. όσο και αυτά των προαναφερόμενων επιτροπών αναλάμβαναν ενίοτε να κοινωνίσουν συγκεκριμένες οδηγίες που είχαν αποφασισθεί κατά τις συνεδριάσεις του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης στο πλαίσιο των καθηκόντων τους ως στελέχη των ασφαλιστικών εταιριών.

---

240 Βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ όπου *«Με την περιγραφόμενη μέθοδο, προσδιορίστηκε η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας βάσει της οποίας θα υπολογίζονταν οι πραγματογνωμοσύνες ζημιών αυτοκινήτων σε κάθε ένα από τα συνεργεία του Νομού Αττικής. Η διακύμανση των εφαλτήριων αυτών τιμών ήταν από 19,08 €/ώρα έως 29,35 €/ώρα»*.

241 Όπως υποδεικνύονται από σχετική ένδειξη που υπάρχει εντός του συστήματος και προκύπτουν από τα διαθέσιμα στοιχεία.

242 Βλ. ενότητα Το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

243 Βλ. ενότητα Επιτροπή AUDATEX

244 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ No 49 της 7.9.2005 όπου *«Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] εισηγείται τη δημιουργία της Επιτροπής με τις προϋποθέσεις: […] β) η Audatex Ελλάς να μην συμμετέχει ούτε στην Επιτροπή, ούτε στη δημιουργία της, ούτε στην οργάνωση και λειτουργία της»*.

245 Βλ. ενότητα Επιτροπή AUDATEX της Εισήγησης.

211. Εξάλλου, σύμφωνα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, κατά βάση οι τιμές εργατοώρας καθορίζονται από τις ίδιες τις ασφαλιστικές εταιρίες. Χαρακτηριστικά, απαντώντας σε ερώτημα της Υπηρεσίας σχετικά με το ρόλο των ασφαλιστικών εταιριών στον καθορισμό των τιμών, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει «Η ασφαλιστική συμφωνεί με το συνεργείο την τιμή, η οποία εμφανίζεται στην πραγματογνωμοσύνη και ισχύει για τους ζημιωθέντες που αξιώνουν αποζημίωση από αυτήν. Από εκεί και πέρα, το συνεργείο μπορεί να χρεώσει ότι θέλει. Επίσης, η ασφαλιστική δεν μας ανακοινώνει πάντα τι έχει συμφωνήσει με το συνεργείο για τους ζημιωθέντες, ούτε τι έχει αποζημιώσει και δε μας ενδιαφέρει ως Audatex. Αν η ασφαλιστική επιθυμεί την αλλαγή των τιμών εργατοώρας των συνεργείων της, μας ενημερώνει, προκειμένου να τις καταχωρήσουμε στο σύστημα […] Πρακτικά η AUDATEX εμφανίζει τις τιμές που επιθυμούν οι ασφαλιστικές, οι οποίες πολλές φορές καθορίζονται σε συνεργασία με τα συνεργεία […] Για κάθε αλλαγή που πραγματοποιούν οι ασφαλιστικές, ζητείται η σύμφωνη γνώμη του συνεργείου, διότι μονομερείς αυξήσεις μπορούν να προκαλέσουν αντιδράσεις από τα συνεργεία, ότι τους επιβάλλονται μη ανταγωνιστικές τιμές».

212. Χαρακτηριστικό είναι δε ότι στο Πρακτικό Νο 45 της 18.11.2004 αναφέρεται «Επειδή όλα τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν και την ιδιότητα ανωτάτων στελεχών Ασφαλιστικών Εταιριών, ο Διευθύνων Σύμβουλος κ. […] προτείνει να συζητηθεί ένα θέμα, που αφορά πρωτίστως τις Ασφαλιστικές Εταιρίες – χρήστες του συστήματος-audatex. Πρόκειται για το θέμα της τιμής εργατοώρας, βάσει της οποίας αποζημιώνονται οι εργασίες επισκευής ζημιών αυτοκινήτων».

213. Περαιτέρω, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, σε επιστολή της[246], αναφέρει ότι «Έτσι εάν πρόκειται για επισκευαστές με τους οποίους δεν υφίστανται συμφωνίες περί αμοιβών και δεν καθίσταται δυνατή η σύναψη τέτοιας συμφωνίας ad hoc, τότε εφαρμόζεται υποχρεωτικά η λιανική τιμή εργατοώρας, η οποία, όπως ορίζει ο νόμος, πρέπει να είναι αναρτημένη σε εμφανές για τον πελάτη σημείο της επιχείρησης και εφαρμόζεται συστηματικά κατά την τιμολόγηση των υπηρεσιών της επισκευής του οχήματος. Η τελευταία αυτή λιανική τιμή εργατοώρας προσδιορίζεται από την κάθε επιχείρηση επισκευής αυτοκινήτων με βάση τα δικά της κριτήρια και εισάγεται από τον εκτιμητή ζημιάς, στο σύστημα Audatex. Το σύστημα AUDATEX δεν περιέχει εξ όσων γνωρίζουμε, τιμές εργατοώρας, παρά μόνο (α) τις τυχόν συμφωνηθείσες με συγκεκριμένους επισκευαστές και (β) τις εφαρμοσθείσες τυχόν, σε προηγούμενη περίπτωση επισκευής ζημιωθέντος οχήματος από τον ίδιο επισκευαστή».

214. Πάντως, σε άλλη επιστολή[247] της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ αναφέρεται ότι η τιμή εργατοώρας είναι εκείνη «που συμφωνείται βάσει άτυπης ή συμβατικής συμφωνίας μεταξύ της Ασφαλιστικής Εταιρείας και του συνεργείου». Περαιτέρω, στο υπ’ αριθ. πρωτ. 2343/9.4.2015 Υπόμνημα που κατέθεσε η ανωτέρω εταιρία αναφέρεται ότι τούτη δημιούργησε δικό της δίκτυο συνεργαζόμενων συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων, από το οποίο εξασφάλιζε εκπτώσεις στη βάση των τιμών του συστήματος Audatex, στις οποίες ήδη είχαν χορηγηθεί εκπτώσεις[248]. Εν προκειμένω σημειώνεται ότι, πέραν του προαναφερόμενου ρόλου που διαδραμάτισαν οι ασφαλιστικές εταιρίες – μέτοχοι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στον προσδιορισμό της προτεινόμενης εφαλτήριας τιμής ε/ω και στην αναπροσαρμογή αυτής, καθώς και στις λοιπές παραμέτρους του συστήματος Audatex, προέβαιναν και σε ατομική βάση σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις με συνεργεία. Στις περιπτώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί και απευθείας συμφωνίες με το συνεργείο από την ασφαλιστική εταιρία, τούτες αποτυπώνονται στο συμφωνητικό του συνεργείου με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με σκοπό την καταχώρηση των στοιχείων στο σύστημα, με το ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ να περιορίζεται εν προκειμένω απλώς σε αυτόν του διαχειριστή του συστήματος.

215. Η ανωτέρω απάντηση της πρώτης καταγγελλόμενης περί αιτημάτων από την πλευρά των ασφαλιστικών για αύξηση των τιμών ε/ω των συνεργείων της επιβεβαιώνεται από εσωτερική αναφορά της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου καταγράφονται αιτήματα ασφαλιστικών εταιρειών χρηστών του συστήματος, κάποια εκ των οποίων αφορούν αναπροσαρμογές (προς τα πάνω) στις τιμές εργατοώρας. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Η ασφαλιστική εταιρεία […] θέλει να αναπροσαρμόσει όλες ή μέρος των προκαταχωρημένων τιμών εργατοώρας των συνεργείων», «Η ασφαλιστική εταιρεία […] θέλει να μην υπάρχουν προκαταχωρημένες τιμές εργατοώρας αλλά να ομαδοποιηθούν οι εγγραφές των συνεργείων σε 5 κατηγορίες». Η συγκεκριμένη αναφορά εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο των ηλεκτρονικών αρχείων του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, κατηγοριοποιημένη ως «Reports στη Διοίκηση» και φέρει ως όνομα αρχείου «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ AUDATEX». Στο εν λόγω κείμενο υπό τον τίτλο «Δυνατότητες προσαρμογών, που αφορούν την εργατοώρα (υποθετικά σενάρια)» παρατίθεται λίστα περιπτώσεων αναπροσαρμογής της λειτουργίας του συστήματος στο πεδίο τιμή εργατοώρας. Οι αναφορές αυτές αφορούν υποδείξεις που προέρχονται από κάποια εταιρία χρήστη του συστήματος, και αποτυπώνονται εντός εισαγωγικών στο εν λόγω κείμενο. Το γεγονός αυτό επιτρέπει να θεωρηθεί με ασφάλεια ότι οι εν λόγω αναπροσαρμογές πηγάζουν από σχετικά αιτήματα των χρηστών και καταδεικνύει με ασφάλεια ότι δεν επρόκειτο για «καθορισμό» τιμής εργατοώρας, εκ μέρους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αλλά για μία ενδεικτική ή άλλως προτεινόμενη τιμή.

216. Σε κάθε περίπτωση, από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι ζητούμενο (σε επίπεδο όρου sine qua non) για τη λειτουργία του συστήματος Audatex ήταν η ύπαρξη τιμής γενικά και όχι η ύπαρξη ειδικά της τιμής εκείνης που η Audatex εγκαλείται από την καταγγέλουσα και τις παρεμβαίνουσες ότι επέβαλε ή καθόρισε.

5.5. Ο ρόλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

217. Παρά το γεγονός ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είναι η εταιρία διαχείρισης του μηχανογραφικού συστήματος

246 Υπ’ αριθ.πρωτ. 3793/29.6.2006.

247 Βλ. το υπ.αριθ. 3793/29.6.2006 επιστολή της ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

248 Βλ. παράγραφο 19.

ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών, από το σύνολο των στοιχείων που προαναφέρθηκαν αλλά και από όσα ακολουθούν προκύπτει ότι αυτή έχει ενεργό ρόλο, παράλληλα και από κοινού με τις ασφαλιστικές εταιρίες – μετόχους της, σε διαδικασίες καθορισμού, διαπραγμάτευσης και έγκρισης των τιμών εργατοώρας των συνεργείων.

218. Όπως προαναφέρθηκε, η πραγματογνωμοσύνη για μια ασφαλιστικά καλυπτόμενη ζημιά, αφορά στο συνολικό κόστος επισκευής, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται τόσο το κόστος των ανταλλακτικών όσο και το κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας επισκευής. Στην περίπτωση των ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών, το κόστος της υπηρεσίας υπολογίζεται βάσει της τιμής εργατοώρας, η οποία πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των απαιτούμενων ωρών για την επισκευή του αυτοκινήτου. Βάσει των όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω, μια εταιρία παροχής υπηρεσιών, με σκοπό τη διαχείριση μιας συγκεκριμένης βάσης δεδομένων, όπως η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, έχει ως αντικειμενικό σκοπό τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων που περιέχονται σε αυτήν, έτσι ώστε να διαφυλάσσεται το κύρος και η ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας. Θεωρητικά, μια εταιρία παροχής υπηρεσιών πληροφορικής, ως απλός διαχειριστής του συστήματος, δεν έχει άμεσο συμφέρον από τον καθορισμό του ύψους των εισερχόμενων στο σύστημα τιμών εργατοτοωρών, ανά επισκευαστή. Δικαιολογείται, βέβαια, με γνώμονα την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων του συστήματος, η βούλησή της να διατηρεί υπό έλεγχο (μέσω τυποποιημένων διαδικασιών) τις αλλαγές των δεδομένων του συστήματος, για διαχειριστικούς λόγους.

219. Κατά συνέπεια, ο ρόλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ως διαχειρίστριας εταιρίας του συστήματος, θα έπρεπε να είναι περιορισμένος σε συγκεκριμένες αρμοδιότητες και ευθύνες επί της διαχείρισης των στοιχείων που είναι καταχωρημένα στο σύστημα.

220. Από την εξέταση των διαθέσιμων στοιχείων, ωστόσο, προκύπτει ότι στην πράξη η πρώτη καταγγελλόμενη δεν περιορίστηκε στο ρόλο του διαχειριστή του συστήματος αλλά ανέλαβε και πρόσθετες αρμοδιότητες. Χαρακτηριστικό είναι το Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006. Συγκεκριμένα, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης αναφέρει «Το σύστημα της AUDATEX είναι απλά ένα λογισμικό που επιτρέπει την τυποποίηση και, σε ένα ποσοστό -ανάλογα με την Αγορά- εξορθολογισμό της εκτίμησης των ζημιών των Αυτοκινήτων. Η υιοθέτησή του στην Ελλάδα με πρωτοβουλία των Ασφαλιστικών Εταιρειών (δηλαδή της ΕΑΕΕ στην ουσία), επεδίωξε τον εξορθολογισμό της Αγοράς ως στόχο, με την επιβολή του λογισμικού ως μέσου. Με την λογική αυτή η AUDATEX απέκτησε μία φυσιογνωμία - ρόλο στην Αγορά ιδιόμορφο και για τον λόγο αυτό το Δ.Σ. αρχικά αποτελέστηκε από τους επικεφαλής των Εταιρειών, που ήταν ταυτόχρονα και μέλη του Δ.Σ. της ΕΑΕΕ. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίστηκε αρχικά η απαραίτητη υποστήριξη της ιδιόμορφης αυτής κατάστασης. Όπως όμως είναι φυσικό, στην εξέλιξη της διαδρομής διάφοροι ρόλοι που άτυπα, αλλά ουσιαστικά, ανατέθηκαν στην AUDATEX από (στην ουσία) την ΕΑΕΕ θεωρήθηκαν τελικά από την Αγορά ως δικαιώματα της AUDATEX ενσωματωμένα στα πλαίσια της λειτουργίας της. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αποτελεί η ιστορία με τους πραγματογνώμονες: Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας πραγματογνώμονας, δηλαδή να μην έχει ταυτόχρονα και συνεργείο και να μην είναι ασφαλιστής, καθώς και το ότι πρέπει να υπάρχει αναλογία μεταξύ του αριθμού πραγματογνωμόνων μίας γεωγραφικής περιοχής και του προβλεπόμενου αριθμού ζημιών της περιοχής αυτής, ήταν επιθυμίες της ΕΑΕΕ, που ανέθεσε αρχικά στην AUDATEX να τις διαχειριστεί. Κατέληξε να θεωρείται σήμερα ότι η AUDATEX επιλέγει και διορίζει η ίδια τους πραγματογνώμονες και τους επιβάλει στις Ασφαλιστικές Εταιρείες. Μπορούμε εδώ, για να είμαστε βέβαιοι πως βλέπουμε σφαιρικά το πρόβλημα, να υποθέσουμε ότι έγιναν και υπερβολές εκ μέρους της AUDATEX στην διαχείριση αυτή. Μετά από αυτά τα χρόνια λειτουργίας και καθώς οι αρχικοί συντελεστές απομακρύνθηκαν από τα δρώμενα, εκείνες οι ‘άτυπες’ δομές της AUDATEX μέσω των οποίων η ΕΑΕΕ επεδίωξε να εξομαλύνει -και όχι να επηρεάσει- τις συνθήκες στην Αγορά δεν επανεξετάστηκαν, ώστε ενδεχομένως σταδιακά να αποσυρθούν αν είχαν επιτελέσει τον ρόλο τους και να αφεθεί η AUDATEX μόνο στον πραγματικό της ρόλο -την διάθεση και λειτουργία του λογισμικού της».

5.5.1 Η καταχώρηση των τιμών στο σύστημα και η διαχείριση των στοιχείων

221. Σε σχετικό ερώτημα προς τη Διοίκηση της εταιρίας, σχετικά με το ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στη διαδικασία προσδιορισμού των τιμών εργατοώρας, η ίδια απάντησε[249] ότι ο ρόλος της είναι να καταχωρεί τις τιμές. Αναλυτικότερα, αναφέρθηκε ότι «Όταν μια ασφαλιστική εταιρεία συνεργάζεται με ένα συνεργείο, συμφωνεί μια τιμή εργατοώρας. Προκειμένου να ‘περάσει’ αυτή η τιμή στο σύστημα, επικοινωνεί η ασφαλιστική με την AUDATEX. Ο ρόλος της AUDATEX είναι να καταχωρήσει την τιμή».

222. Περαιτέρω, σε κατάθεσή[250] του, ο Διευθυντής Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ απάντησε ότι «Η τιμή εργατοώρας εισάγεται από τον εκάστοτε χρήστη του συστήματος. Όταν χρήστης είναι η ασφαλιστική εταιρεία ή ο εντεταλμένος από αυτήν πραγματογνώμονας, αυτός εισάγει την τιμή. Όταν ο χρήστης είναι ο ιδιοκτήτης συνεργείου αυτός εισάγει την τιμή».

223. Όπως αναλυτικά προαναφέρθηκε[251], ωστόσο, κατ’ αρχήν η AUDATEX ΕΛΛΑΣ από κοινού με τις ασφαλιστικές εταιρίες ανέπτυξε μια συγκεκριμένη μεθοδολογία προσδιορισμού της τιμής ε/ω του συστήματος Audatex, στο πλαίσιο της προσαρμογής του στα δεδομένα της Ελληνικής αγοράς. Ο ισχυρισμός της καταγγέλλουσας ότι παρά το γεγονός ότι το σύστημα παρέχει στον χρήστη

249 Βλ. ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε κατά τον έλεγχο στην Audatex Ελλας ΑΕ βάσει της υπ. αριθ. 2969/24.5.07 εντολής ελέγχου.

250 Ανωμοτί κατάθεση του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, που έλαβε χώρα στις 8.9.2006, στα γραφεία της εταιρίας, κατά τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε την ημέρα εκείνη.

251 Βλ. ενότητα ‘5.3.2 Τιμή εργατοώρας’

δυνατότητα πρόσβασης και αλλαγής της τιμής εργατοώρας και θεωρητικά ο χρήστης είναι ο αρμόδιος για την καταχώρηση της τιμής στο σύστημα, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ διατηρεί πλήρη έλεγχο επί των καταχωρήσεων δεν ευσταθεί. Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η αλλαγή της τιμής εργατοώρας από τον χρήστη είναι μεν εφικτή, αλλά η διαδικασία που απαιτείται για να επιτευχθεί, την καθιστά μη άμεσα εφαρμόσιμη, ωστόσο το «μη άμεσα εφαρμόσιμη» δεν σημαίνει από μόνο του ότι η τιμή είναι και καθοριζόμενη. Επίσης, κατά την ακροαματική διαδικασία, καθώς και με βάση την έρευνα της Υπηρεσίας, εντοπίστηκαν στοιχεία, τα οποία αποδεικνύουν ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ συστήνει, αλλά δεν μπορεί πρακτικά να επιβάλει στους χρήστες του συστήματος να μην επεμβαίνουν στις τιμές εργατοώρας.

224. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, η εγκριθείσα κατά την 15η συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με ημερομηνία 23.11.1999 διαδικασία πραγματογνωμοσύνης Audatex προβλέπει ότι τόσο στα Συνεργαζόμενα όσο και στα Μη Συνεργαζόμενα συνεργεία κατά την περίοδο μετά την 1.7.2000 (μακροπρόθεσμα) το κόστος ε/ω που καταχωρεί ο πραγματογνώμονας προκύπτει από τη βάση δεδομένων Audatex.

225. Όπως προαναφέρθηκε, στις σημειώσεις που εντοπίσθηκαν στη ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ κατά την 25η συνεδρίαση αυτού την 2.8.2001, αναφορικά με το θέμα της αναπροσαρμογής των τιμών εργατοώρας συνεργείων, περιλαμβανόταν η ακόλουθη πρόταση προς το Δ.Σ.: «Το νέο αρχείο συνεργείων, που θα παραδοθεί στους πραγματογνώμονες θα τηρείται αυστηρά: όποιος πραγματογνώμονας επεμβαίνει σε τιμή εργατοώρας, θα ενημερώνεται η Ασφαλιστική Εταιρεία και εφόσον δεν συμμορφωθεί με τις συστάσεις, θα του αφαιρείται ο κωδικός πρόσβασης στο σύστημα AUDATEX για ένα μήνα»[252]. Περαιτέρω, στην ίδια συνεδρίαση, κατά τη συζήτηση των δυσχερειών που αντιμετωπίζει κατά την εφαρμογή του το σύστημα Audatex, ως τέτοιο αναφέρθηκε το γεγονός ότι «β) κάποιοι πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος επεμβαίνουν στην τιμή εργατοώρας των συνεργείων». Στις προαναφερόμενες σημειώσεις σχετικά με το εν λόγω ζήτημα αναφέρεται «Α. Οι πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος δεν ακολουθούν πιστά τις οδηγίες της Audatex. Συγκεκριμένα: […] β) Εξακολουθούν να επεμβαίνουν στην τιμή εργατοώρας των συνεργείων. Τις περισσότερες φορές γίνεται λόγω άγνοιας (δεν καταφέρνουν να βρουν το συνεργείο στην κατάσταση). Πρόταση: ανασυντάσσεται το αρχείο συνεργείων και εφεξής θα τηρείται αυστηρά, με καθημερινή παρακολούθηση». Προς αντιμετώπιση αυτής και των λοιπών δυσχερειών αποφασίσθηκε ομόφωνα από το Δ.Σ. να γίνουν σχετικές συστάσεις. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας δεν προέκυψε ούτε ότι έγιναν συγκεκριμένες συστάσεις με βάση την ως άνω απόφαση ούτε εάν αυτές – εάν υποτεθεί ότι υπήρξαν κάποιες – επέφεραν κάποιο αποτέλεσμα. Αντίθετα, αυτό που προέκυψε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ήταν ότι συχνά οι πραγματογνώμονες βρίσκονταν για προσωπικούς λόγους κατά περίπτωση είτε σε αγαστή συνεργασία με τα συνεργεία[253] είτε ακόμη και σε σύγκρουση με αυτά, καθόσον μάλιστα ορισμένοι εξ αυτών είτε διατηρούσαν ταυτόχρονα και συνεργεία είτε ήταν ταυτόχρονα και ασφαλιστές. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους πραγματογνώμονες με το ν. 4364/2016 διαμορφώθηκε επί τω αυστηρότερο, όπως έχει ήδη αναλυθεί ανωτέρω[254].

226. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, όπως προκύπτει και από σχετική δήλωση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και τα δικαιώματα πρόσβασης του συστήματος, η καταχώρηση της τιμής εργατοώρας στο σύστημα είναι αρμοδιότητα του χρήστη (συνεργείου ή πραγματογνώμονα), μολονότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ ως διαχειριστής του συστήματος διατηρεί τον έλεγχο επί των καταχωρήσεων των συγκεκριμένων δεδομένων στο σύστημα. Επιπλέον, κρίνεται ότι το να αποδίδεται ως μομφή στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ ότι αυτή ως διαχειριστής του συστήματος διατηρεί τον έλεγχο επί των καταχωρήσεων των συγκεκριμένων δεδομένων στο σύστημα από μόνο του δεν κατατείνει σε κάτι και για το λόγο τούτο είναι αλυσιτελές, δεδομένου μάλιστα ότι το ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ έχει ήδη χαρακτηρίσει σε ανύποπτο χρόνο τις επίμαχες τιμές προτεινόμενες.

5.5.2 Η διαπραγμάτευση των τιμών με τα συνεργεία

227. Όπως προέκυψε από την ακροαματική διαδικασία, μετά τον προσδιορισμό της προτεινόμενης εφαλτήριας τιμής ε/ω, τέθηκε το θέμα της ανάγκης αναπροσαρμογής και διαπραγμάτευσης της τιμής εργατοώρας με τα συνεργεία. Ήδη αναλυτική αναφορά έγινε ανωτέρω στο γεγονός ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ αξιολογήθηκε ως το «πλέον κατάλληλο πρόσωπο» τόσο για τον προσδιορισμό όσο και την αναπροσαρμογή και διαπραγμάτευση της τιμής ε/ω[255].

228. Στο πλαίσιο αυτό ο Διευθύνων Σύλβουλος της AUDATEX στο ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε κατά την επίσκεψη στην AUDATEX στις 24.5.2007 αναφέρει ότι «Η AUDATEX μπορεί να διαπραγματεύεται με τα συ-

252 Έγγραφο με τίτλο *«ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.7.2001»*, το οποίο εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ με την υπ’ αριθ. πρωτ. 5647/7.9.2006 εντολή ελέγχου.

253 Πολύ χαρακτηριστική στο σημείο αυτό θεωρείται η κατάθεση […] 54η Συνεδρίαση, 03.10.2016, ο οποίος επί λέξει αναφέρει: «*Η μόνη περίπτωση που θα μπορούσε ο κάθε πραγματογνώμονας να φουσκώσει λίγο έτσι τις τιμές να το πούμε, είναι στην περίπτωση της επισκευής, μία επισκευή η οποία είναι 20€, να την κάνει 25 ή 30. Αλλά πάλι δεν μπορεί να το κάνει αυτό, γιατί μετά τον πραγματογνώμονα υπάρχει ο διακανονιστής, ο οποίος έχει στα χέρια του το φάκελο της ζημιάς με τις φωτογραφίες σε όλα τα στάδια επισκευής του αυτοκινήτου και έχει τη δυνατότητα να δει ότι αυτή η ζημιά που έχει βγάλει φωτογραφίες ο πραγματογνώμονας δεν μπορεί να θέλει ας πούμε δύο ώρες για να είναι αυτή η τιμή της.*». Ωστόσο, με βάση τα λεγόμενα του ως άνω μάρτυρα, παρατηρείται ότι στην περίπτωση που με τη μεσολάβηση του πραγματογνώμονα η τιμή επισκευής πάει από τα 20 ευρώ στα 30, τότε πρόκειται για μία αύξηση της τιμής της τάξης του 50%, η οποία απέχει πολύ από το να θεωρηθεί μικρή αύξησης της τιμής. Το ίδιο ισχύει – αν και σε μικρότερο βαθμό προφανώς – και για την αύξηση από τα 20 στα 25 ευρώ, η οποία αντίστοιχα αποτελεί αύξηση της τάξεως του 25%.

254 Βλέπε άρθρα 259, 256 και 258 του ν. 4364/2016.

255 Βλ. ανωτέρω υπό […] ιδίως Πρακτικά Δ.Σ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 16 της 13.4.2000 και Νο 25 της 2.8.2001.

νεργεία, κατόπιν εξουσιοδότησης των ασφαλιστικών εταιρειών, η οποία συνήθως είναι άτυπη».

229. Πέραν των στοιχείων που αναλύθηκαν σε προηγούμενες Ενότητες, τα παρακάτω αναφερόμενα στοιχεία, καταδεικνύουν τον διαπραγματευτικό ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, καθώς και την προσπάθεια αυτής να επιτύχει τη συναίνεση των συνεργείων:

α) Έγγραφο[256], όπου αναφέρονται οι στόχοι της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών[257] και στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναφέρεται: «1. Προσπάθεια για περιορισμό των υλικών ζημιών με ειδικές συμφωνίες με όλους τους εμπλεκομένους φορείς που διαμορφώνουν το κόστος των Υλικών ζημιών. a) Διεύρυνση συμφωνίας της Audatex με αυτοκινητοβιομηχανίες καθώς και με συνεργεία της Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ. b) Η AUDATEX πρέπει να συμφωνήσει με τις αυτοκινητοβιομηχανίες και τους επισκευαστές, τις τιμές της εργατοώρας.Η συμμετοχή των πραγματογνωμόνων να γίνεται με σύσταση των Εταιριών μελών».

β) Σε πρακτικό συνεδρίασης[258] του Δ.Σ. της AUDATEX, αναφέρεται ότι «[…] αν και η […] κοινοποίησε στην Εταιρεία [AUDATEX Ελλάς] την πρόθεσή της να αυξήσει τις τιμές εργατοώρας των εξουσιοδοτημένων συνεργείων του δικτύου της κατά ποσοστό 7%, η Εταιρεία διαπραγματεύτηκε εκ νέου τις εν λόγω τιμές και περιόρισε την αύξηση σε 3,5%, ούτως ώστε να μην υπερβαίνει αυτή τον πληθωρισμό της προηγούμενης διαχειριστικής περιόδου».

γ) Επιστολή της […][259] προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι «[...] Πράγματι, η προτεινόμενη από εσάς τιμή των 26 €/ώρα για τις εργασίες φανοποιείας, θεωρείται πολύ χαμηλή όχι μόνο συγκριτικά με την τιμή της εργατοώρας λιανικής, αλλά ακόμα και με αυτή της αποζημίωσης της εργατοώρας εγγύησης, όπως αυτή ορίζεται από το εργοστάσιο και ισχύει για το 2004. […] Ευελπιστούμε στη θετική σας απόφαση σχετικά με τη διαμόρφωση της τιμής της αποζημίωσης της εργατοώρας φανοποιείας, κατ’ ελάχιστον, πάνω από τα ισχύοντα για το 2004 επίπεδα της εργατοώρας εγγύησης […]».

δ) Σε επιστολή[260] του Υποκαταστήματος Πατρών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς τη Διεύθυνση Αυτοκινήτων, της 16.9.2004, σχετικά με τα αποτελέσματα δικαστικών αποφάσεων για ζημιές με πραγματογνωμοσύνες Audatex, αναφέρεται ότι «για τα παραπάνω προβλήματα (αντιδράσεις ελεύθερων συνεργείων στην κοστολόγηση ζημιών μέσω πραγματογνωμοσυνών Audatex) είχαμε ενημερώσει έγκαιρα, τόσο τον κλάδο Αυτ/των, όσο και την Audatex. Η απάντηση που έχουμε από την AUDATEX είναι ότι δεν μπορεί η τιμή της εργατοώρας, για τα ελεύθερα συνεργεία, να είναι ίση με την τιμή της αντιπροσωπείας». Αυτό, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας αποσαφηνίστηκε, καθώς επιβεβαιώθηκε η ύπαρξη τεκμηρίου ότι οι αντιπροσωπείες κατά κανόνα διαθέτουν οργανωμένα και σύγχρονα από τεχνολογικής άποψης μηχανήματα που δικαιολογούν αυξημένη τιμή εργαοτώρας, η οποία, ωστόσο, συνδυάζεται, όπως είναι απολύτως εύλογο, με λιγότερες ώρες καταχώρησης εργασίας στο συνεργείο. Άλλωστε, και με βάση τα στοιχεία του φακέλου αυτό επιβεβαιώνεται[261].

ε) Σε επιστολή[262] της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς τη […] της 28.11.2005, με θέμα «ΕΡΓΑΤΟΩΡΑ AUDATEX», ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Αυτοκινήτων, απαντώντας σχετικά με παράπονα για τη χαμηλή τιμή εργατοώρας που χρησιμοποιείται στο Audatex αναφέρει «Μπορείτε λοιπόν, εφ’ όσον πληρούνται οι προϋποθέσεις, να ζητήσετε την αναπροσαρμογή της εργατοώρας από την AUDATEX με βάση τα κριτήρια που έχει θεσπίσει αυτή για το σκοπό αυτό».

στ) Επιστολή του καταστήματος Ηρακλείου της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με ημερομηνία 1.12.2005, αναφορικά με επιστολή αντιπροσωπείας της […] σχετικά με διαφωνία τους με το κόστος της ώρας εργασιών, όπου αναφέρεται «Σημειώνουμε ότι ήδη σήμερα 1/12/05 έχουμε τιμολόγια επισκευής αυτοκινήτων στη συγκεκριμένη αντιπροσωπεία που μας προσκόμισαν δύο πελάτες μας (φιλικός διακανονισμός), τα οποία δεν συμφωνούν με την πραγματογνωμοσύνη της Audatex. Παρακαλούμε για τις ενέργειες σας σχετικά»[263].

ζ) Επιστολή[264] της «[…]», προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με θέμα το αποτέλεσμα των μεταξύ τους διαπραγματεύσεων σχετικά με την τιμή της εργατοώρας, όπου φαίνεται να γίνεται αποδεκτή από τη […] η πρόταση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την τιμή της εργατοώρας. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω επιστολή, αναφέρεται ότι «[…] καταλήξαμε στη απόφαση να δεχτούμε την αύξηση της εργατοώρας που μας προτείνατε, από τα 24,94 € στα 28,50 € / ώρα, παρ’ ότι πιστεύουμε ότι εξακολουθεί να μας αδικεί». Δηλαδή, η […] δηλώνει ρητά ότι συμφωνεί με την προτεινόμενη από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ αύξηση της τιμής.

230. Περαιτέρω, κατά την έρευνα της Υπηρεσίας, εντοπίστηκαν ενδείξεις για την ύπαρξη κεντρικής διαπραγμάτευσης της τιμής, σε τοπικό επίπεδο. Σε έντυπο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ σχετικά με τις προδιαγραφές συγκεκριμένου συνεργείου, πάνω στο οποίο σημειώνεται και η ένδειξη της τιμής, υπάρχει η σημείωση «βάσει της συμφωνίας με σωματείο Ηρακλείου»[265]. Από το στοιχείο

256 Έντυπο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

257 Η Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων είναι 13 μελής, εκ των οποίων ένα μέλος εκπροσωπεί την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ένα μέλος εκπροσωπεί την Ε.Α.Ε.Ε. και τα υπόλοιπα μέλη είναι εκπρόσωποι ασφαλιστικών εταιριών. Το εν λόγω έγγραφο πιθανολογείται ότι συζητήθηκε κατά τη συνεδρίαση της 17.5.2005 της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων, όπως προκύπτει από το Πρακτικό υπ’ αριθ. 4 αυτής.

258 Συνεδρίαση Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 22.8.2001.

259 Η επιστολή της […] φέρει την ημερομηνία 29.3.2004 και εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

260 Η επιστολή εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

261 Ένορκη κατάθεση του […], που έλαβε χώρα στις 11.1.2008.

262 Εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

263 Στοιχείο που συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ με την υπ’ αριθ. 5648/7.9.2006 εντολή ελέγχου.

264 Η επιστολή της […] φέρει την ημερομηνία 21.7.2006 και συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

265 Το έντυπο ονομάζεται *«Προδιαγραφές Συνεργείου»* και φαίνεται να χρησιμοποιείται ως τυποποιημένη φόρμα καταγραφής του εξοπλισμού του συνεργείου. Το συγκεκριμένο έντυπο αφορά στο φανοποιείο του […] στο Ηράκλειο Κρήτης.

αυτό συνάγεται ότι οι τιμές εργατοώρας (ή κάποια όρια τιμών) πιθανόν να είναι αποτέλεσμα κεντρικής συμφωνίας, που πραγματοποιήθηκε μεταξύ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και του προαναφερόμενου συνδικαλιστικού φορέα. Αναφορικά με το εν λόγω στοιχείο, όπως αναφέρεται στην κατάθεση του […][266], το Σωματείο Ηρακλείου πραγματοποίησε συλλογική διαπραγμάτευση με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφορικά με την αύξηση της τιμής εργατοώρας, που μέχρι τότε ήταν η τιμή εργατοώρας που είχε εισαχθεί κατά την εγκατάσταση του συστήματος και ήταν ίδια για όλα τα συνεργεία. Σε σχετικό ερώτημα που τέθηκε προς την Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ, η θέση της Ομοσπονδίας είναι ότι, πέραν των προσπαθειών για κοινωνικό διάλογο, δεν υπάρχει κάποια άλλη συλλογική διαπραγμάτευση της τιμής εργατοώρας, ούτε σε ευρύτερο ούτε σε τοπικό επίπεδο[267].

231. Μόνο πολύ αργότερα τέθηκε για πρώτη φορά εν αμφιβόλω, τόσο από τις ασφαλιστικές εταιρίες όσο και από την ίδια την AUDATEX ΕΛΛΑΣ ο διαπραγματευτικός ρόλος της πρώτης καταγγελλόμενης και σε χρόνο πάντως πριν την καταγγελία οπότε αποφασίσθηκε να προταθεί προς ανάθεση το εν λόγω έργο της διαπραγμάτευσης σε ένα άλλο συλλογικό όργανο των ασφαλιστικών εταιριών, την ΕΑΕΕ. Συγκεκριμένα, σε πρακτικό της συνεδρίασης της Επιτροπής Audatex[268] και υπό το θέμα «Συνεργασίες με δίκτυα συνεργείων», αναφέρεται ότι «οι Επίτροποι- AUDATEX φρονούν ότι […] εφόσον οι εν λόγω συνεργασίες δεν αφορούν το σύνολο των Ασφαλιστικών Εταιρειών - χρηστών του συστήματος Audatex, αλλά κάθε ασφαλιστική Εταιρία ξεχωριστά, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θα πρέπει να μην εμπλακεί στις εν λόγω διαπραγματεύσεις». Βάσει του ίδιου πρακτικού «Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη δικτύου συνεργαζόμενων συνεργείων ανά Ασφαλιστική Εταιρία – χρήστη του συστήματος audatex είναι η συστηματική χρήση του συστήματος – audatex εκ μέρους του συνεργείου». Επίσης, σε συνεδρίαση της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων[269], πάλι σε χρόνο πριν την καταγγελία, σε συζήτηση γύρω από τις απαιτούμενες ενέργειες για τη μείωση του κόστους αποζημιώσεων, ο εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει ότι «η AUDATEX δεν μπορεί να διαπραγματευτεί τις εκπτώσεις με τα συνεργεία. Την κίνηση αυτή πρέπει να κάνει η ασφαλιστική αγορά, η κάθε εταιρεία που λόγω του ότι αποζημιώνει έχει και λόγο πίεσης».

Στην ίδια συνεδρίαση διεμήφθησαν και τα εξής:

«…….. β) Audatex.

Τα μέλη της Υποεπιτροπής αναφέρουν ότι το κόστος της αποζημίωσης με βάση τις πραγματογνωμοσύνες της Audatex είναι πολύ υψηλό σε σχέση με αυτό της ανεξάρτητης πραγματογνωμοσύνης και αυτό φάνηκε και από τα στοιχεία που έβγαλε το γραφείο συμψηφισμού για τις αποζημιώσεις του ΣΑΠ.

Είναι απαραίτητο να αναζητηθούν λύσεις να γίνουν συμφωνίες με τα συνεργεία είτε αυτές γίνουν μέσω της AUDATEX είτε μέσω της Ένωσης. Επίσης πρέπει να γίνει ειλικρινής διάλογος με τα συνεργεία για να επιτευχθεί μείωση του κόστους της επισκευής και να κλείνουν οι ζημιές χωρίς να οδηγούνται σε δικαστική οδό εάν δεν συντρέχει ιδιαίτερος λόγος.

Ο κ. […] αναφέρει ότι οι τιμές ανταλλακτικών που είναι περασμένες στο σύστημα της Audatex είναι τιμές αυτοκινητοβιομηχανίας με μικρές αποκλίσεις από dealer σε dealer. Το πρόβλημα εστιάζεται στη διαφωνία μας με τα συνεργεία για την τιμή της εργατοώρας.

Η τιμή της εργατοώρας για κάθε συνεργείο καθορίστηκε το έτος 1998-1999 με συμφωνίες που έγιναν. Η τιμή της εργατοώρας διαμορφώθηκε από συμβατικές πραγματογνωμοσύνες που ελήφθησαν από τιμές συνεργείων και βγήκε μέσος όρος για κάθε κατηγορία συνεργείων ώστε να μην υπάρχουν αποκλίσεις και συνεπώς προβλήματα με τα συνεργεία.

Η τιμή αυτή αναπροσαρμόζεται κάθε έτος εκτός εάν το συνεργείο ζητήσει επαναδιαπραγμάτευση.

Τα μέλη αναφέρουν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν γραπτές συμφωνίες με τα συνεργεία.

Μεγάλες αντιπροσωπείες δεν συμφωνούν με την τιμή της εργατοώρας καθώς και συνεργεία και ενώ είχαν συμφωνήσει τώρα αντιδρούν. Μάλιστα μέσω της ΕΟΒΕΑΜΜ αγοράζουν ζημιές και κινούν απευθείας την δικαστική διαδικασία αποζημίωσης.

Ο κ. […] αναφέρει ότι η audatex δεν μπορεί να διαπραγματευτεί τις εκπτώσεις με τα συνεργεία. Την κίνηση αυτή πρέπει να κάνει η ασφαλιστική αγορά η κάθε εταιρία που λόγω του ότι αποζημιώνει έχει και λόγο πίεσης.

Τα Μέλη αναφέρουν ότι οι τιμές πρέπει να είναι αναρτημένες σε εμφανές μέρος του συνεργείου και με βάση αυτές τις τιμές να πληρώνουν οι ασφαλιστικές εταιρίες και φυσικά να ισχύει το ίδιο και για τους ιδιώτες.»

232. Το εν λόγω πρακτικό είναι άκρως αποκαλυπτικό, διότι αφενός καταδεικνύει ότι η τιμή ε/ω σε ανύποπτο χρόνο πριν την καταγγελία δεν ήταν (και δεν θα μπορούσε να είναι εκ των πραγμάτων) καθορισμένη από την AUDATEX κι αφετέρου δείχνει τη συνεχιζόμενη προσπάθεια της AUDATEX να επιτύχει τη συναίνεση των συνεργείων.

Τέλος, κατά τη συζήτηση από το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ την 1.3.2006 της προαναφερόμενης 1ης πρότασης της Επιτροπής Audatex για «διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για επίτευξη συμφωνίας κοστοώρας και

266 Ένορκη κατάθεση του […], ο οποίος κλήθηκε και προσήλθε για κατάθεση στα γραφεία της ΓΔΑ , την 11η Ιανουαρίου 2008.

267 Βλ. ωστόσο και Πρακτικά Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 2 της 6.11.1997 και Νο 9 της 21.12.1998, που προαναφέρθηκαν υπό […]. Βλ. και έγγραφο, όπου αναφέρονται οι στόχοι της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών, στην παρούσα ενότητα. Βλ. επίσης Πρακτικό υπ’ αριθ. 4 της συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της 17.5.2005, όπου *«Τα Μέλη αποφασίζουν να γίνει πρόταση στην Επιτροπή* [Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης] *ώστε στη συνάντηση που θα γίνει με την ΕΟΒΕΑΜΜ να τεθούν προς συζήτηση τα καταωτλερω θέματα. • Να ζητηθεί από την Ε.Ο.Β.Ε.Α.Μ.Μ. να καταθέσει συγκεκριμένη πρόταση με τιμή εργατοώρας επισκευής για κάθε κατηγορία συνεργείου ή ακόμα και για κάθε συνεργείο μέλος της αλλά και για κάθε είδος επισκευής».*

268 Πρακτικό Συνάντησης της Επιτροπής Audatex, της 5.4.2005. Το έγγραφο εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ. Υπενθυμίζεται ότι η καταγγελία έγινε στις 26.10.2005 (αρ. πρωτ. 6756).

269 Πρακτικό υπ’ αριθ. 4 της συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της 17.5.2005,που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

επιπροσθέτως τιμών των ανταλλακτικών», ο Πρόεδρος του Δ.Σ. αναφέρει ότι «[...] οι συμβάσεις της AUDATEX με τα συνεργεία αφορούν τη χρήση του συστήματος AUDATEX εκ μέρους των συνεργείων. Οι Ασφαλιστικές Εταιρίες ενδιαφέρονται για την επίτευξη συμφωνίας τιμής εργατοώρας για τις πραγματογνωμοσύνες AUDATEX. Με άλλα λόγια η AUDATEX ως λογισμικό, δίνει τη δυνατότητα σε ένα συνεργείο να χρησιμοποιεί το σύστημα με τη λιανική τιμή εργατοώρας, που προσδιορίζει το συνεργείο και μόνο αυτό. Η Ασφαλιστική Εταιρία ενδιαφέρεται για επίτευξη συμφωνίας με 1 ή με 4.500 συνεργεία για την τιμή εργατοώρας, βάσει της οποίας θα αποζημιώνεται ένας ζημιωθείς χωρίς να δημιουργούνται προστριβές. Θέτω το ερώτημα: Θέλουμε την AUDATEX ή την Ε.Α.Ε.Ε να διαπραγματευτεί με τα συνεργεία για την τιμή εργατοώρας;»[270]. Το εν λόγω ερώτημα τέθηκε άλλες τρεις φορές με τη μορφή «Θέλουμε κάθε Ασφαλιστική ξεχωριστά ή την ΕΑΕΕ να διαπραγματευτεί με συνεργεία για λογαριασμό των Ασφαλιστικών Εταιριών;» και όπως προαναφέρθηκε, αποφασίσθηκε να γίνει «πρόταση προς την ΕΑΕΕ, αν θέλει να αναλάβει αυτή την πρωτοβουλία», ενώ η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θα παράσχει «στην ΕΑΕΕ τα στοιχεία που προφανώς θα χρειαστεί, προκειμένου να διαπραγματευτεί, όπως: α) πόσα και ποιά συνεργεία πληρούν τις προϋποθέσεις (εξοπλισμού κ.λπ.) για να τιμολογούν βάσει τιμής εργατοώρας και β) ποια είναι η διακύμανση των τιμών εργατοώρας ανά κατηγορία συνεργείου».

233. Τα ανωτέρω ευρήματα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας δεν ήταν καθορισμένη από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αλλά μεταβαλλόταν. Επρόκειτο, δηλαδή,για ενδεικτική τιμή.

5.5.3 Η έγκριση των αυξήσεων της τιμής ε/ω

234. Πέραν των αναφερόμενων ανωτέρω[271] αναφορικά με τη διαδικασία που υιοθετήθηκε από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την αναπροσαρμογή των τιμών ε/ω, από την έρευνα της Υπηρεσίας εντοπίστηκαν και επιπλέον στοιχεία που καταδεικνύουν ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν περιοριζόταν στην απλή αποδοχή των αιτημάτων αναπροσαρμογής, που της απηύθυναν τα συνεργεία κατά την προαναφερόμενη διαδικασία και υπό τους όρους αυτής, αλλά διαδραμάτιζε ουσιαστικό ρόλο κατά την έγκριση ή απόρριψη των τιμών εργατοώρας. Έτσι, σε αίτημα συνεργείου της Πελοποννήσου κατά το 2006, για αύξηση της τιμής εργατοώρας αναφέρεται: «Παρακαλώ να αναπροσαρμόσετε τη χρονομίσθωση του φανοποιίου βαφείου μας. Από την έναρξη της λειτουργίας του συστήματος AUDATEX μέχρι και σήμερα δεν έχει υπάρξει καμία αναπροσαρμογή. Προτεινόμενη αύξηση των χρονομισθώσεων: από 21,72 €/ ώρα σε 30 €/ώρα». Η πρόταση των 30 € / ώρα δεν έγινε δεκτή και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ ενέκρινε, αντί αυτού του ποσού, αύξηση από 21,72 σε 24,8 €/ώρα[272]. Η τιμή αυτή είναι και η καταχωρημένη στο σύστημα Audatex για το συγκεκριμένο συνεργείο. Σε άλλη περίπτωση συνεργείου, επίσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, από επιστολή που συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στη AUDATEX ΕΛΛΑΣ, προκύπτει ότι το συνεργείο ενημερώνει την AUDATEX ΕΛΛΑΣ ότι η τιμή εργατοώρας του είναι 40€, ενώ η ίδια έχει καταχωρίσει στο σύστημα της την τιμή των 22,01€, και αιτείται την αναδρομική τιμαριθμική προσαρμογή της τιμής εργατοώρας. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ εγκρίνει την αύξηση της τιμής εργατοώρας σε 24,4€, ήτοι κατά 10,8%.[273] Τα συγκεκριμένα στοιχεία, μολονότι είναι εξαιρετικά μεμονωμένα κι ως εκ τούτου ανεπαρκή, συνηγορούν, ωστόσο, υπέρ της άποψης ότι επρόκειτο για προτεινόμενη εφαλτήρια τιμή εργατοώρας και όχι για καθορισμένη τιμή ε/ω.

5.5.4 Ελεγκτικός μηχανισμός

235. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε εγκαταστήσει σύστημα ελεγκτικών μηχανισμών για την παρακολούθηση της ορθής τήρησης της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης, όπως η ίδια την έχει ορίσει, και των συμφωνημένων, τόσο με τα Συμβεβλημένα όσο και τα (Μη) Συνεργαζόμενα συνεργεία.

236. Συγκεκριμένα, κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης της 31.10.2002[274], και επ’ αφορμή των οδηγιών της εταιρίας για την έκδοση πραγματογνωμοσύνης σε περίπτωση που τόσο ο πραγματογνώμονας όσο και το συνεργείο είναι χρήστες του συστήματος Audatex, τίθεται ερώτημα αναφορικά με την «εποπτεία» της προαναφερόμενης διαδικασίας: «[…] ο Διευθύνων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, ο έλεγχος της ποιότητας των εν λόγω πραγματογνωμοσυνών είναι μέλημα των εμπλεκομένων Ασφαλιστικών Εταιριών – χρηστών του συστήματος Audatex. Ωστόσο, η Εταιρία διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους σε εκτιμήσεις των συνεργείων αυτών και συλλέγει παρατηρήσεις, τις οποίες, αν απαιτηθεί, κοινοποιεί στα εμπλεκόμενα μέρη. Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου επικροτούν ομόφωνα τις προαναφερθείσες από το Διευθύνοντα Σύμβουλο δραστηριότητες της Εταιρίας».

237. Στη συνεδρίαση της 22.8.2003[275] συζητείται εκ νέου η διαδικασία ελέγχου πραγματογνωμοσυνών Audatex, ενώ τίθεται και το ζήτημα του ουσιαστικού ελέγχου της εκτίμησης των ζημιών. Συγκεκριμένα, « Ο Διευθύνων Σύμβουλος ενημερώνει τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι, στα πλαίσια της διασφάλισης της αξιοπιστίας του συστήματος Audatex η Εταιρία ήδη

270 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006.

271 Βλ. ενότητα Αναπροσαρμογή των τιμών εργατοώρας – Διαδικασία Αυξήσεων

272 Αφορά αίτημα αναπροσαρμογής με ημερομηνία 23.10.2006 του συνεργείου […]. Το συγκεκριμένο έγγραφο συμπεριλαμβάνεται στα αιτήματα αναπροσαρμογής τιμών εργατοώρας για το διαμέρισμα της Πελοποννήσου που ζητήθηκαν και προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία.

273 Αίτημα αναπροσαρμογής της τιμής ε/ω από την […] που προσκομίστηκε μεταξύ άλλων από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ με την υπ’ αριθ. 3551/18.6.2007 επιστολή.

274 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 3.10.2002. Σε προηγούμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 27 της 8.1.2002 ο Διευθύνων Σύμβουλος της πρώτης καταγγελλόμενης είχε προτείνει τον ορισμό κοινών πραγματογνωμόνων από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους σε πρώτη φάση, σε μεγάλες πόλεις της περιφέρειας, και πιθανώς και για τις λοιπές ασφαλιστικές χρήστες του συστήματος Audatex. *«Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα* […] *κυρίως, στον εξορθολογισμό του συστήματος, στον συντονισμό των σχετικών εργασιών και στον καλύτερο έλεγχο και εποπτεία των τιμών, ανταλλακτικών και εργατοωρών από τα συνεργεία»*. Η πρόταση αυτή ωστόσο δεν φαίνεται να έγινε αποδεκτή.

275 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 37 της 22.8.2003.

διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους σε όλους τους χρήστες του συστήματος Audatex τόσο στην Αθήνα όσο και στην περιφέρεια. Οι έλεγχοι αυτοί, συνεχίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος, σκοπό έχουν την ελαχιστοποίηση των ενδεχόμενων διαφωνιών μεταξύ των χρηστών (πραγματογνωμόνων και εκτιμητών συνεργείων) και την επιτήρηση της διαδικασίας διενέργειας πραγματογνωμοσύνης σύμφωνα με τους κανόνες της Εταιρίας. Ο κ. […] ερωτά το Διευθύνοντα Σύμβουλο κατά πόσο θα ήταν εφικτό η διαδικασία ελέγχου από πλευράς της Εταιρίας να περιλαμβάνει και ουσιαστικό έλεγχο της εκτίμησης ζημιάς. Ο Διευθύνων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, εφόσον εξουσιοδοτηθούν προς τούτο από τις Ασφαλιστικές Εταιρίες εντεταλμένοι πραγματογνώμονες της Audatex Ελλάς μπορούν αυτοί να διενεργούν και πραγματογνωμοσύνες ελέγχου σε καθημερινή βάση με την προϋπόθεση ότι, θα επανδρωθεί κατάλληλα η Εταιρία με πραγματογνώμονες-ελεγκτές τόσο για την Αθήνα όσο και για την περιφέρεια. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] αναθέτει στο Διευθύνοντα Σύμβουλο να μεριμνήσει ώστε να καταθέσει σχετική πρόταση σε επόμενη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου.» Σε επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. δίνεται η εντολή στο Διευθύνοντα Σύμβουλο να εκπονήσει εισήγηση αναφορικά με κοινή διαδικασία ελέγχου πραγματογνωμοσυνών-audatex[276].

238. Η διαδικασία αυτή ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών Audatex εγκρίνεται ομόφωνα σε επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ[277]. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, ελεγκτής της AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε καθημερινή βάση, για δείγμα 15 πραγματογνωμοσυνών θα μεταβαίνει στα συνεργεία, όπου θα «ελέγχει για κάθε μια πραγματογνωμοσύνη κατά πόσο η ζημιά που περιγράφεται στην πραγματογνωμοσύνη συμπίπτει με αυτή που ελέγχει αυτόπτως» και θα «συμπληρώνει ένα ειδικό έντυπο ελέγχου (checklist) για τις παρατηρήσεις, που αφορούν τη διαχείριση της πραγματογνωμοσύνης». Βάσει των αποτελεσμάτων της εν λόγω διαδικασίας, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θα «συντάσσει συγκεντρωτική κατάσταση προς κάθε Ασφαλιστική Εταιρία. Παράλληλα, η Audatex Ελλάς [θα] αποστέλλει σε κάθε πραγματογνώμονα, του οποίου οι πραγματογνωμοσύνες ελέχθηκαν, το αποτέλεσμα του ελέγχου». Τέλος, αποφασίσθηκε ότι «Οι ανωτέρω εκθέσεις θα συμπεριλαμβάνουν και τις ενέργειες, που θα κάνει η Audatex Ελλάς, προκειμένου να μην επαναληφθούν, τυχόν, σφάλματα, που προέκυψαν από τον έλεγχο. Π.χ. διακοπή κωδικού πρόσβασης στο σύστημα για κάποιο χρονικό διάστημα».

239. Κατά τη συζήτηση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την έγκριση της εν λόγω διαδικασίας, ανακύπτει προβληματισμός μέλους σχετικά με το κατά πόσο νομιμοποιείται η AUDATEX ΕΛΛΑΣ «να ελέγχει πραγματογνώμονες, οι οποίοι εντολοδοτούνται από τρίτους (Ασφαλιστικές Εταιρίες)». Ως απάντηση στον προβληματισμό αυτό αναφέρεται ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ «έχει κάθε δικαίωμα να ελέγχει την ορθή χρήση του συστήματος- audatex, ούτως ώστε να προασπίσει την αξιοπιστία του συστήματος και επιπλέον να αποφύγει, τυχόν αυθαιρεσίες πραγματογνωμόνων- χρηστών του συστήματος, που μπορεί να βλάψουν την καλλιέπεια της διαχείρισης ζημιών αυτοκινήτων εν γένει». Στην ίδια συζήτηση ανακύπτει προβληματισμός περί τυχόν επέκτασης του εν λόγω ελέγχου που διενεργείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, πέραν από το επίπεδο της πραγματογνωμοσύνης και σε επίπεδο τιμολόγησης της ζημιάς. Σχετικά η AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει ότι η εφαρμογή τέτοιου ελέγχου πρακτικά μπορεί να γίνει μόνο από τις ασφαλιστικές εταιρίες χρήστες, που έχουν στην διάθεσή τους τα απαραίτητα στοιχεία[278].

240. Η επιβολή κυρώσεων στους πραγματογνώμονες σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις οδηγίες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, και συγκεκριμένα σε περίπτωση «ανορθόδοξης επέμβασης» στην εκτίμηση της αρχικής ζημίας, υπό τη μορφή αναστολής της πρόσβασής τους στο σύστημα και περαιτέρω της συνεργασίας τους με τις ασφαλιστικές εταιρίες προτείνεται και σε επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης, αυτή της 1.3.2006. Σημειώνεται ότι αυτό που προέκυψε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ήταν πως συχνά οι πραγματογνώμονες βρίσκονταν για προσωπικούς λόγους κατά περίπτωση είτε σε αγαστή συνεργασία με τα συνεργεία[279] είτε ακόμη και σε σύγκρουση με αυτά, καθόσον μάλιστα ορισμένοι εξ αυτών είτε διατηρούσαν ταυτόχρονα και συνεργεία είτε ήταν ταυτόχρονα και ασφαλιστές. Ειδικά για την περιφέρεια, είναι χαρακτηριστική η αναφορά που γίνεται στη συνεδρίαση του ΔΣ Νο 24 της 3.7.2001, σύμφωνα με την οποία «…..η πλειοψηφία των πραγματογνωμόνων της επαρχίας αφενός συνεργάζεται με περισσότερες από μια Ασφαλιστικές Εταιρίες, αφετέρου, δε, είναι παράλληλα και ιδιοκτήτες συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων ή πράκτορες Ασφα-

276 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 38 της 23.10.2003.

277 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 41 της 4.3.2004.

278 Συγκεκριμένα στο Πρακτικό Δ.Σ. Νο 41 της 4.2.2004 αναφέρεται «*Ερωτηθείς από το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] κατά πόσο τα κόστη που αναφέρονται στην πραγματογνωμοσύνη audatex μιας δεδομένης ζημιάς συμφωνούν με τα ποσά που αναφέρονται στα τιμολόγια, που ακολουθούν, ο Δ/νων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, η Εταιρία δεν έχει τη δυνατότητα να διενεργεί τέτοιες συγκρίσεις, καθώς δεν έχει στη διάθεση της τα εκδιδόμενα τιμολόγια επισκευής ζημιών. Επ’ αυτού, συνεχίζει ο Δ/νων Σύμβουλος, εφ’όσον η Ασφαλιστική Εταιρία-χρήστης του συστήματος Audatex έχει στη διάθεση της αμφότερα τα ανωτέρω στοιχεία, θα ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμο να δημιουργήσει η ίδια σχετική διαδικασία σύγκρισης των στοιχείων αυτών*».

279 Πολύ χαρακτηριστική στο σημείο αυτό θεωρείται η κατάθεση […] 54η Συνεδρίαση, 03.10.2016, ο οποίος επί λέξει αναφέρει: «*Η μόνη περίπτωση που θα μπορούσε ο κάθε πραγματογνώμονας να φουσκώσει λίγο έτσι τις τιμές να το πούμε, είναι στην περίπτωση της επισκευής, μία επισκευή η οποία είναι 20€, να την κάνει 25 ή 30. Αλλά πάλι δεν μπορεί να το κάνει αυτό, γιατί μετά τον πραγματογνώμονα υπάρχει ο διακανονιστής, ο οποίος έχει στα χέρια του το φάκελο της ζημιάς με τις φωτογραφίες σε όλα τα στάδια επισκευής του αυτοκινήτου και έχει τη δυνατότητα να δει ότι αυτή η ζημιά που έχει βγάλει φωτογραφίες ο πραγματογνώμονας δεν μπορεί να θέλει ας πούμε δύο ώρες για να είναι αυτή η τιμή της.*». Ωστόσο, με βάση τα λεγόμενα του ως άνω μάρτυρα, παρατηρείται ότι στην περίπτωση που με τη μεσολάβηση του πραγματογνώμονα η τιμή επισκευής πάει από τα 20 ευρώ στα 30, τότε πρόκειται για μία αύξηση της τιμής της τάξης του 50%, η οποία απέχει πολύ από το να θεωρηθεί μικρή αύξηση της τιμής. Το ίδιο ισχύει – αν και σε μικρότερο βαθμό προφανώς – και για την αύξηση από τα 20 στα 25 ευρώ, η οποία αντίστοιχα αποτελεί αύξηση της τάξεως του 25%.

λιστικών προϊόντων.». Όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω, το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους πραγματογνώμονες με το ν. 4364/2016 διαμορφώθηκε επί τω αυστηρότερο, όπως έχει ήδη αναλυθεί ανωτέρω[280].

241. Στην ίδια συνεδρίαση κατά τη συζήτηση της 1ης πρότασης της Επιτροπής Audatex περί συνεχούς διαπραγμάτευσης των τιμών εργατοώρας ο Διευθύνων Σύμβουλος υπενθυμίζει τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν τα συνεργεία τα οποία θα ενταχθούν στο δίκτυο συνεργείων οποιασδήποτε ασφαλιστικής. Μεταξύ αυτών ως τέταρτη προϋπόθεση αναφέρεται «Δ) Το συνεργείο θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στην ΕΑΕΕ ή στις Ασφαλιστικές Εταιρίες να ελέγχεται η πιστή τήρηση της εφαρμογής όλων των ανωτέρω [των λοιπών ελάχιστων προϋποθέσεων]». Σε ερώτηση δε του Προέδρου του Δ.Σ. «Είναι απαραίτητοι οι όροι α) χρήση συστήματος AUDATEX προς κάθε κατεύθυνση και β) έλεγχος τιμολογίων και βιβλίων διελεύσεων, προκειμένου να επιβεβαιώνονται οι συμφωνίες;», η ομόφωνη απάντηση είναι «ΣΑΦΩΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ». Στο ίδιο πνεύμα του ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών κινούνται και η 2η και 8η πρόταση της Επιτροπής Audatex που συζητήθηκε στην εν λόγω συνεδρίαση. Η 2η πρόταση, που εγκρίθηκε ως είχε, προέβλεπε ότι «Οι συνεργάτες πραγματογνώμονες, μέλη της AUDATEX πρέπει να τηρούν τις προϋποθέσεις που έχουν οριστεί βάσει του καταστατικού της» με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο να σημειώνει ότι «[…] η AUDATEX […] διενεργεί τουλάχιστον 10 δειγματοληπτικούς ελέγχους σε καθημερινή βάση, προκειμένου να διασφαλίσει την ποιότητα του προϊόντος της». Σύμφωνα, τέλος με την 8η πρόταση της Επιτροπής Audatex, η οποία δεν φαίνεται να υιοθετήθηκε, προτάθηκε η «Σύσταση Επιτροπής ελέγχου πραγματογνωμόνων από ομάδα που θα ορίζεται από τις εταιρίες μέλη της AUDATEX και η οποία θα συνέρχεται μία φορά το μήνα». Κατά τον Πρόεδρο του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ «Οι πραγματογνώμονες ενεργούν κατ’ εντολή των Ασφαλιστικών Εταιριών. Κάθε Ασφαλιστική Εταιρία μπορεί και πρέπει να ελέγχει τους εντολοδόχους πραγματογνώμονές της. Άλλωστε, η Audatex έχει εφαρμόσει σύστημα ελέγχου πραγματογνωμόνων, τα αποτελέσματα του οποίου κοινοποιούνται στις Ασφαλιστικές Εταιρίες».

242. Πέραν των ανωτέρω γενικών αναφορών στα Πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης, και από λοιπά διαθέσιμα στοιχεία, προκύπτει ότι η εν λόγω διαδικασία ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών Audatex εφαρμόστηκε. Στην αναφορά των αποτελεσμάτων του εν λόγω ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο[281] της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ως σημεία ελέγχου κατά τον έλεγχο των πραγματογνωμοσυνών Audatex αναφέρονται[282]: «Σε κάθε πραγματογνωμοσύνη Audatex ελέχθησαν τουλάχιστον τα ακόλουθα σημεία: a. […] e. Αν συμφώνησε το Συνεργείο […] t. Αν έγιναν Αυθαίρετες επεμβάσεις, που δεν περιγράφονται παραπάνω». Μάλιστα, ως προς την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και τις περαιτέρω απαραίτητες ενέργειες σημειώνεται: «IX. Με το πέρας της πρώτης περιόδου ελέγχων, η Εταιρία έστειλε σε όλους τους πραγματογνώμονες αναλυτικές καταστάσεις, που περιγράφουν τα σημεία, στα οποία εντοπίστηκαν σφάλματα, έτσι ώστε, να αιτιολογηθούν τα σφάλματα αυτά εκ μέρους των πραγματογνωμόνων.

X. Το επόμενο βήμα είναι, αφού παραληφθούν οι ως άνω περιγραφόμενες αιτιολογήσεις, να αξιολογηθεί μία προς μία κάθε περίπτωση και να επιβληθούν μέτρα, ώστε να περιοριστούν εις το εξής τα σφάλματα. Για τις αξιολογήσεις αυτές και τα αντίστοιχα μέτρα, που θα επιβληθούν, θα ενημερωθούν σχετικά οι Ασφαλιστικές Εταιρίες-Εντολείς.

XI. Ανάλογα με την ένταση κάθε σοβαρού σφάλματος, τα μέτρα που θα επιβληθούν θα είναι:

a. Επαναληπτική εκπαίδευση, το κόστος της οποίας θα βαρύνει τον πραγματογνώμονα,

b. Παύση του δικαιώματος χρήσης του συστήματος audatex για πεπερασμένο χρονικό διάστημα έως και οριστική διακοπή αυτού.»

243. Ειδικά για τα Συμβεβλημένα Συνεργεία, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ φαίνεται να ασκεί έλεγχο σχετικά με την τήρηση της μεταξύ τους συμφωνίας και, συγκεκριμένα, αναφορικά με τη συχνότητα χρήσης του συστήματος Audatex και τις τιμές που χρεώνονται από το συνεργείο σε ασφαλιστικές εταιρίες χρήστες και μη. Πιο συγκεκριμένα και όπως ορίζεται από την παράγραφο 8 του σχετικού Ιδιωτικού Συμφωνητικού, το συνεργαζόμενο συνεργείο δεσμεύεται να μην παρέχει σε ομάδες πελατών «ευνοϊκότερους όρους και τιμές από αυτές που παρέχει στις Ασφαλιστικές εταιρείες χρήστες του συστήματος Audatex». Το σκοπό αυτό αλλά και εν γένει την τήρηση των συμφωνημένων φαίνεται να εξυπηρετεί εξάλλου ο έλεγχος των τιμολογίων και των βιβλίων διελεύσεων, που όπως προαναφέρθηκε εγκρίθηκε ομόφωνα κατά την 52η συνεδρίαση του Δ.Σ της πρώτης καταγγελλόμενης. Μάλιστα, σε ηλεκτρονική επικοινωνία[283] του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με ημερομηνία 8.6.2005 αναφορικά με κάποιο συνεργείο, σημειώνεται ότι αυτό «υπολογίζει όλες ανεξαιρέτως τις εκτιμήσεις (ιδιωτών, Ασφαλιστικών Εταιρειών - Audatex, Ασφαλιστικών εταιρειών εκτός AUDATEX κλπ) μέσω του συστήματος AUDATEX και επιτρέπει στην AUDATEX να ελέγχει, τόσο το Βιβλίο Εισερχομένων Οχημάτων, όσο και τα σχετικά

280 Βλέπε άρθρα 259, 256 και 258 του ν. 4364/2016.

281 Πρακτικό συνεδρίασης Δ.Σ. AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 45 της 18.11.2004.

282 Σύμφωνα με το εν λόγω Πρακτικό «*Ο Διευθύνων Σύμβουλος […] ενημερώνει τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι, εκτελώντας την απόφαση, που έλαβε το Διοικητικό Συμβούλιο κατά την υπ’ αριθμόν 41/04.03.2004 συνεδρίασή του, σχετικά με τη διαδικασία ελέγχου πραγματογνωμοσυνών – audatex, η Εταιρία είναι σε θέση να παρουσιάσει τα αποτελέσματα από τον πρώτο κύκλο της εν λόγω διαδικασίας*». Και περαιτέρω: «*I. Την 01.04.2004, η Εταιρία ανακοίνωσε σε όλες τις Ασφαλιστικές Εταιρίες και σε όλους τους πραγματογνώμονες – χρήστες του συστήματος audatex την έναρξη διαδικασίας ελέγχου πραγματογνωμοσυνών-audatex, με σκοπό την εξασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη βελτιστοποίηση του συστήματος – audatex, II. Η περίοδος του πρώτου κύκλου ελέγχων ήταν 15.04.2004 – 15.09.2004, III. Οι έλεγχοι διενεργήθηκαν στο Νομό Αττικής […]*».

283 Ηλεκτρονική επικοινωνία, η οποία συλλέχθηκε από τα ηλεκτρονικά αρχεία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας, με παραλήπτη την ηλεκτρονική διεύθυνση […].

παραστατικά, ώστε να επιβεβαιώνεται, τόσο ο ανωτέρω όρος [περί χρήσης του συστήματος Audatex προς κάθε κατεύθυνση], όσο και ο όρος της σύμβασης που λέει ότι, το συνεργείο δεν θα παρέχει σε τρίτους προς την AUDATEX πελάτες ευνοϊκότερους όρους και τιμές».

244. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν αμφισβητεί την ύπαρξη του προαναφερόμενου μηχανισμού ελέγχου. Όπως απαντήθηκε από στελέχη της, σε ερώτημα[284] της Υπηρεσίας σχετικά με τους όρους συνεργασίας με τα Συμβεβλημένα Συνεργεία, «Η AUDATEX ελέγχει τα συνεργεία, ότι όντως εφαρμόζουν όλους τους όρους της σύμβασης». Σχετικά με τον προαναφερόμενο όρο της σύμβασης ο εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει ότι «Ο περιορισμός που βάζουμε στη σύμβαση να μην χρεώνει το συνεργείο χαμηλότερες τιμές εργατοώρας σε μη πελάτες μας τίθεται γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο, για να υπάρχει αντικειμενική τιμή».

245. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε εγκαταστήσει ελεγκτικούς μηχανισμούς παρακολούθησης της εφαρμογής τους συστήματος, τόσο από τα Συμβεβλημένα όσο και τα (Μη) Συνεργαζόμενα Συνεργεία, για διασφάλιση της τήρησης των διαδικασιών και των συμφωνηθέντων. Ειδικά στα Συμβεβλημένα Συνεργεία, ο έλεγχος έχει ως σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης του όρου της σύμβασης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται στα εν λόγω συνεργεία να προσφέρουν σε ομάδες πελατών, άρα και σε ασφαλιστικές εταιρίες μη πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, χαμηλότερη τιμή από αυτή που παρέχουν στις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους ή/ και πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Περαιτέρω, πλήρης έλεγχος ασκείται και επί των πραγματογνωμόνων (και μέσω αυτών και επί των Μη Συνεργαζόμενων συνεργείων). Ο εν λόγω ελεγκτικός μηχανισμός απέβλεπε στη διασφάλιση της τήρησης όρων που δεν ήταν αντίθετοι με το ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ως διαχειριστή του μηχανογραφικού συστήματος και είχε ως σκοπό μεταξύ άλλων την τήρηση των όρων συνεργασίας του δικτύου AUDATEX και τη διασφάλιση των συμφερόντων των βασικών χρηστών της, δηλαδή των ασφαλιστικών εταιριών. Πρόκειται επομένως για τη λεγόμενη «ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου πελάτη» (MFC), συνήθη στις συναλλαγές και κατά κανόνα νόμιμη, δεδομένου ότι αυτή ούτε εισάγει ούτε συνεπάγεται καθεαυτή διακριτική μεταχείριση εις βάρος τρίτων, αλλά αντίθετα στην εξεταζόμενη περίπτωση διασφαλίζει την ίση μεταχείριση, και μάλιστα όχι μόνο των καταγγελλομένων 4 ασφαλιστικών εταιριών – μετόχων της AUDATEX, αλλά όλων, ήτοι και των 17 ασφαλιστικών εταιριών που ήταν χρήστες του συστήματός της. Ειδικά στην οικονομική θεωρία, οι ρήτρες του μάλλον ευνοουμένου πελάτη δεν είναι από τη φύση τους περιοριστικές του ανταγωνισμού (Most Favored Customer)[285]. Οι συγκεκριμένες ρήτρες είναι σε θέση να βελτιώνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα, «έχουν μειωμένο κόστος λόγω του ότι ο αγοραστής δεν θα πρέπει να μπει στη διαδικασία της έρευνας τιμών, σύγκρισης κ.λπ., και βελτιώνει βέβαια και την αποτελεσματικότητα των διαπραγματεύσεων. Αλλά εκτός αυτού μπορεί να αντιμετωπιστεί με τις ρήτρες αυτές το πρόβλημα της ομηρίας, δηλαδή, η συναλλαγή προμηθευτή με ορισμένο πελάτη που προϋποθέτει την πραγματοποίηση εξειδικευμένων επενδύσεων για τον τελευταίο»[286]. Για λόγους πληρότητας σημειώνεται ότι ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός των τιμών μεταπώλησης μπορεί να επιτυγχάνεται πιο αποτελεσματικά, στις περιπτώσεις που συνδυάζεται με μέτρα που ενδέχεται να αποθαρρύνουν τον αγοραστή να μειώσει τις τιμές μεταπώλησης: ένα τέτοιο παράδειγμα συνιστά μεταξύ άλλων η υποχρέωση του αγοραστή (επιβαλλόμενη από τον πωλητή) να εφαρμόζει ρήτρα του «πλέον ευνοούμενου πελάτη» (Most Favored Customer)[287]. Ο ανωτέρω έμμεσος τρόπος δύναται να χρησιμοποιηθεί προκειμένου οι (κατ’ επίφαση) ανώτατες ή συνιστώμενες τιμές να λειτουργούν εν τοις πράγμασι ως καθορισμένες τιμές μεταπώλησης. Αυτό όμως είναι κάτι που μπορεί να κριθεί μόνο κατά περίπτωση (όχι per se) και για το λόγο τούτο γίνεται δεκτό ότι «η χρήση ενός συγκεκριμένου συνοδευτικού μέτρου ή η παροχή στον αγοραστή από τον προμηθευτή καταλόγου συνιστώμενων ή ανώτατων τιμών δεν θεωρείται αφ’ εαυτής ότι οδηγεί σε καθορισμό των τιμών μεταπώλησης»[288]. Η ρήτρα του περισσότερο ευνοούμενου πελάτη[289] αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αντικινήτρου για το δικαιοδόχο ή το μεταπωλητή, εμποδίζοντάς τους να μειώσουν τις τιμές πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών. Στην πραγματικότητα, τους δημιουργεί το κρίσιμο δίλημμα, αν μειώσουν τις τιμές για τους πελάτες, τί θα πρέπει να πράξουν σχετικά με τους πελάτες εκείνους που απολαμβάνουν τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη (η οποία επιβάλλεται από το δικαιοπάροχο ή τον προμηθευτή). Από την άποψη αυτή

284 Απάντηση ερωτηματολογίου που συμπληρώθηκε κατά την επίσκεψη της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ στις 24.5.2007.

285 Βλέπε Ν. Βέττα & Γ. Κατσουλάκο, ό.π., σελ. 467-468. Περί MFN ή MFC, βλέπε και M. Motta, Competition Policy.,ό.π., σελ. 156-157 και 342-343.

286 Βλ. Συνεδρίαση 46η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 19ης Σεπτεμβρίου 2016, σελ. 124.

287 MFC. Λέγεται και MFN (Most Favored Nation). Σύμφωνα με το συγκεκριμένο όρο, ο προμηθευτής εγγυάται σε πελάτη του ότι, αν μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα πωλήσει σε κάποιο τρίτο (ή τρίτους) σε τιμή χαμηλότερη το προϊόν από την τιμή πώλησης σε αυτόν, έχει δικαίωμα και αυτός στη χαμηλότερη τιμή [Βλέπε Ν. Βέττα & Γ. Κατσουλάκο, ό.π., σελ. 469-470. Περί MFN ή MFC, βλέπε και M. Motta, Competition Policy. Theory and Practice. Cambridge University Press 2005, σελ. 156-157 και 342-343].

288 Βλέπε παρ. 48 των Κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς.

289 Βλέπε σχετικά Μαρίνο, Συμβάσεις μεταφοράς τεχνολογίας – Βασικά χαρακτηριστικά και προβλήματα, ΕΕμπΔ 1998, σελ. 731, με παραπομπές σε σχετική γερμανική βιβλιογραφία. Για τη λειτουργία της ρήτρας του πλέον ευνοούμενου πελάτη (γνωστής και ως “*most favoured nation clause*” [MFN] ή “*most favoured customer clause*” [MFC]) βλέπε Rees, Tacit Collusion, Oxford Review of Economic Policy, vol. 9, No 2, σελ. 36. Κατά μία άποψη, η ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη λειτουργεί ως διευκολυντική πρακτική σε μία σιωπηρή συμπαιγνία. Εντούτοις, έχει διατυπωθεί και η ακριβώς αντίθετη άποψη [βλέπε σχετικά Rees, ό.π., ο οποίος παραπέμπει σε Salop, (1986), “Practices that (Credibly) Facilitate Oligopoly Coordination”, ch. 9 in J. E. Stiglitz and G. F. Matthewson (eds.), New Developments in the Analysis of Market Structure, London, MacMillan Press].

λοιπόν, η ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη φαίνεται εκ του αποτελέσματος να μπορεί να αποτελέσει έναν έμμεσο, πλην όμως πολύ αποτελεσματικό καθορισμό τιμών. Δηλαδή, για να αξιολογηθεί με ασφάλεια αν πρόκειται για έναν de facto καθορισμό τιμής μεταπώλησης δια της χρήσης ρήτρας του πλέον ευνοούμενου πελάτη, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να συν-αξιολογηθούν και τα λοιπά στοιχεία της κρινόμενης περίπτωσης, έτσι ώστε αυτά να εκτιμηθεί τελικά ότι άνευ αμφιβολίας κατατείνουν σε έναν εκ του αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν αποδείχτηκε στην εξεταζόμενη περίπτωση.

5.5.5 Αποδοχή των τιμών εργατοώρας από τα συνεργεία

246. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, οι τιμές εργατοώρας που είναι καταχωρημένες στο σύστημα Audatex είναι αποδεκτές από τα συνεργεία. Σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της τιμής εργατοώρας, μεταξύ άλλων αναφέρει ότι[290] «[.] στο Νομό Χανίων εικοσιεννέα (29) εκ των ογδόντα δύο (82) συνεργείων επισκευής ζημιών αυτοκινήτων (φανοβαφείων) έχουν μεταξύ άλλων δηλώσει εγγράφως προς τις Ασφαλιστικές Εταιρείες- χρήστες του συστήματος AUDATEX: ‘[…] Δεχόμαστε τον ορθολογικό τρόπο, με τον οποίο συντάσσεται η βάση δεδομένων του συστήματος AUDATEX και υπολογίζονται οι αντίστοιχες πραγματογνωμοσύνες […]. Παρακαλούμε για τις εκ μέρους σας απαιτούμενες ενέργειες, ώστε, στα πλαίσια της εξέλιξης του επίσημου πληθωρισμού και με ετήσια ισχύ, να αναπροσαρμοστεί η τιμή εργατοώρας βάσει της οποίας υπολογίζονται οι πραγματογνωμοσύνες – AUDATEX για λογαριασμό των ασφαλιστικών εταιρειών – χρηστών του συστήματος AUDATEX σε ζημιές οχημάτων που αφορούν τις Ασφαλιστικές αυτές Εταιρείες’». Προς επιβεβαίωση των παραπάνω, η πρώτη καταγγελλόμενη προσκόμισε και τις εν λόγω δηλώσεις αποδοχής[291] των επισκευαστών.

247. Σχετικά με τις δηλώσεις αυτές, από ένορκες καταθέσεις[292] φανοβαφέων της Κρήτης και συγκεκριμένα του νομού Χανίων, προκύπτει ότι προέβησαν στην υπογραφή των ανωτέρω δηλώσεων συμφωνίας, με αντάλλαγμα αύξηση στην τιμή της εργατοώρας. Συγκεκριμένα, ο μάρτυρας […], βαφέας, καταθέτει[293] ότι στις 28 Μαρτίου 2006, συγκεκριμένοι πραγματογνώμονες της AUDATEX «Μου πρότειναν να μου αυξήσουν την εργατοώρα μου, η οποία είναι πανομοιότυπα 21,72 € από την ημέρα που βγήκε το σύστημα AUDATEX το 1999 και μέχρι σήμερα. Για να εξασφαλίσω αυτή την αύξηση, θα έπρεπε να υπογράψω ένα έγγραφο προς την AUDATEX που έγραφε ότι συμφωνώ με το σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης της. Αν υπέγραφα, μου είπαν ότι θα μου αύξαναν την ώρα περί τα 4 Ευρώ.». Ο φανοποιός και βαφέας […], σε ένορκη βεβαίωσή[294] του, καταθέτει ότι στις 28.3.2006 δέχτηκε στο μαγαζί επίσκεψη συγκεκριμένων πραγματογνωμόνων της AUDATEX, που του πρότειναν να του αυξήσουν την εργατοώρα. Αναφέρει: «Από το 1999, που ήρθε το σύστημα της AUDATEX στα Χανιά και μέχρι σήμερα, σε όλες τις περιπτώσεις ζημιών όπου συντάσσεται έκθεση πραγματογνωμοσύνης με αυτό το σύστημα, οι ασφαλιστικές εταιρείες με πληρώνουν πανομοιότυπα με 21,72 € την ώρα. Δραχμή παραπάνω […]. Τώρα μου υπόσχονταν αύξηση, την οποία για να πετύχω θα έπρεπε να υπογράψω ένα χαρτί που απευθυνόταν στην AUDATEX κι έγραφε ότι αποδέχομαι το σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης της. Αν υπέγραφα, οι πραγματογνώμονες με διαβεβαίωσαν ότι θα μου αύξαναν την ώρα σε 26€.». Τέλος, ο μάρτυρας […], φανοποιός- ιδιοκτήτης βαφείου, στην ένορκη βεβαίωσή[295] του καταθέτει ότι στα τέλη Μαρτίου 2006, δέχτηκε επίσκεψη συγκεκριμένων πραγματογνωμόνων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ που του πρότειναν να υπογράψει ένα έγγραφο με το οποίο θα ζητούσε από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ να του αυξήσει την εργατοώρα.

248. Τέλος, σημειώνεται ότι σε κάποιες περιπτώσεις η τιμή ε/ω Audatex συμπίπτει με την επίσημη τιμή ε/ω, όπως τη δηλώνει βάσει της αγορανομικής διάταξης ο φανοποιός, ενώ σε άλλες αποκλίνει αισθητά. Έτσι, ο […], σε ένορκη κατάθεσή[296] του, δηλώνει ότι «Πολύ πρόσφατα, μετά από μια αναλογιστική μελέτη που έχω κάνει για την τιμή εργατοώρας, η τιμή εργατοώρας όπως την έχω υπολογίσει και την χρησιμοποιώ για την χρέωση όλων των πελατών είναι 34€ και την έχω ορίσει ως επίσημη τιμή ε/ω και θα τη δηλώσω βάσει της αγορανομικής διάταξης. Αυτή τη στιγμή η τιμή AUDATEX είναι 29,5 €».

249. Τα παραπάνω αναφερθέντα στοιχεία εντοπίζονται σε χρόνο μετά την καταγγελία και παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ τους. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο επιβεβαιώνουν ότι η Audatex σε ανύποπτο χρόνο προ της καταγγελίας προσδιόρισε μία προτεινόμενη εφαλτήρια τιμή, για το τελικό ύψος της οποίας - σε χρόνο μετά την καταγγελία - φέρεται να συναποφασίζει με τα συνεργεία, τη συναίνεση των οποίων μετ’ επιτάσεως επιθυμεί. Σε κάθε δε περίπτωση από τα συγκεκριμένα ως άνω στοιχεία δεν προκύπτει με βεβαία δικανική πεποίθηση ότι η Audatex καθορίζει την εφαλτήρια τιμή.

5.5.6 Προσπάθεια αντιμετώπισης του ζητήματος της τιμής εργατοώρας από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ

250. Οι συνθήκες της αγοράς και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από την εφαρμογή του συστήματος Audatex, φαίνεται να προβλημάτιζαν τη Διοίκηση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπως αυτό προκύπτει από εκτενείς συζητήσεις εντός του Διοικητικού Συμβούλιου της εταιρίας. Αναλυτικότερα:

251. Σε συνεδρίαση[297] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

290 Η υπ’ αριθ. πρωτ. 36867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

291 Οι δηλώσεις αυτές αφορούν τυποποιημένη φόρμα επιστολής του συνεργείου προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με συνημμένο πίνακα καταγραφής του εξοπλισμού του συνεργείου.

292 Κατατέθηκαν στην Υπηρεσία (υπ’ αριθ. πρωτ. 6852/30.10.2006) από την καταγγέλλουσα, προς συμπλήρωση και απόδειξη της υπό εξέταση καταγγελίας.

293 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, του […].

294 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, του […].

295 Ένορκη βεβαίωση της 12.10.2006, του […].

296 Ένορκη κατάθεση του […], ο οποίος κλήθηκε και προσήλθε για κατάθεση στα γραφεία της ΓΔΑ , την 11η Ιανουαρίου 2008.

297 Συνεδρίαση Δ.Σ. AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 45 στις 18.11.2004, η οποία προσκομίστηκε με την υπ’ αριθ. 284/15.1.2015 επιστολή από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

στις 18.11.2004, υπάρχει εκτενής συζήτηση σχετικά με την τιμή εργατοώρας τόσο των Εξουσιοδοτημένων όσο και των Ελεύθερων Συνεργείων. Σχετικά με δυσχέρειες που παρατηρούνται στη συνεργασία με τα Εξουσιοδοτημένα συνεργεία, αναφέρεται: «ο Διευθύνων Σύμβουλος αναφέρει τα ακόλουθα:

• Όπως πολλές φορές έχει τονισθεί, δεν είναι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ αυτή, που καθορίζει την τιμή εργατοώρας ενός συνεργείου, αλλά το ίδιο το συνεργείο, εφόσον λειτουργούν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς, Τόσο στις Ευρωπαϊκές χώρες που εφαρμόζεται το σύστημα audatex, όσο και σε οποιαδήποτε υγιή αγορά, η τιμή εργοτοώρας ενός συνεργείου τίθεται από το συνεργείο. Η τιμή αυτή είναι προϊόν οικονομοτεχνικής μελέτης, στην οποία συντελεί μεταξύ άλλων και ο παράγοντας ανταγωνισμός. Επιπλέον, η τιμή αυτή είναι αναρτημένη σε εμφανές από τον πελάτη σημείο, ελέγχεται από την πολιτεία και εφαρμόζεται συστηματικά σε όλους ανεξαιρέτως τους πελάτες. Στην Ελλάδα, δυστυχώς, όταν ξεκίνησε η εφαρμογή του συστήματος audatex, δεν ίσχυε τίποτα από τα ανωτέρω.

• Μέχρι σήμερα, κατά την εφαρμογή του συστήματος-audatex στην Ελληνική αγορά, δεν έχει δοθεί αυτή η δυνατότητα στα συνεργεία, ακριβώς επειδή δεν λειτουργούν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Εν τούτοις, η Εταιρία θέσπισε κάποιους κανόνες, βάσει των οποίων προσαρμόζεται η τιμή εργατοώρας, έτσι ώστε να διατηρηθεί μία ισορροπία συμφερόντων μεταξύ Ασφαλιστικών Εταιριών και Συνεργείων.

• Με δεδομένη την περιγραφόμενη αναρχία, η Εταιρία, βασιζόμενη σε πραγματογνωμοσύνες, που είχαν αποζημιωθεί από τις Ασφαλιστικές Εταιρίες-χρήστες του συστήματος audatex, προσδιόρισε την τιμή εργατοώρας κάθε φανοβαφείου με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο και βάσει αυτής υπολογίζονται οι πραγματογνωμοσύνες, που εκδίδονται με το σύστημα audatex. Σημειώνεται ότι, η εν λόγω προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας δύναται να προσαυξηθεί κατά την εξέλιξη του επίσημου πληθωρισμού. […]

Με τα δεδομένα αυτά, συνεχίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος υπάρχουν δύο επιλογές, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάσταση: α) να εξακολουθήσει η άναρχη κατάσταση, που προϋπήρχε του συστήματος audatex, β) να εκτονωθεί η κατάσταση κρίσης με συστηματικό τρόπο, στον οποίο είναι απαραίτητο να συμφωνήσουν οι Ασφαλιστικές Εταιρίες-χρήστες του συστήματος audatex.

[…] Είναι επιτακτική ανάγκη, συνεχίζει ο Πρόεδρος να υπάρξει δεσμευτική συμφωνία μεταξύ των Ασφαλιστικών Εταιριών -χρηστών του συστήματος audatex, να τεθούν κάποιες αρχές λειτουργίας και να τηρηθούν συστηματικά. Ο Διευθύνων Σύμβουλος λαμβάνει το λόγο και αναφέρει στα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι, ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι, οι Ασφαλιστικές Εταιρίες - χρήστες του συστήματος audatex δεν έχουν προβεί σε ενέργειες που θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη υγιή ανταγωνισμό για λογαριασμό των οργανωμένων συνεργείων. Μία πρόταση προς θεώρηση θα ήταν η δημιουργία διμερών συνεργασιών μεταξύ μίας Ασφαλιστικής Εταιρίας και μίας ομάδας εξουσιοδοτημένων συνεργείων, που δεν συνεργάζονται με άλλη Ασφαλιστική Εταιρία. […]

Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμφωνούν με τις προτάσεις / εισηγήσεις του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου […] Όσον αφορά την προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ως εκπρόσωποι των Ασφαλιστικών Εταιριών-χρηστών του συστήματος Audatex συμφωνούν να αποδέχονται την προτεινόμενη από το συνεργείο αύξηση της τιμής εργατοώρας με τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

α) το συνεργείο θα πρέπει να κάνει χρήση του συστήματος-audatex,

β) η τιμή εργατοώρας να είναι αναρτημένη σε ορατό από τον πελάτη σημείο του συνεργείου,

γ) η τιμή εργατοώρας να εφαρμόζεται συστηματικά προς κάθε κατεύθυνση, πλην εγγράφως αιτιολογημένων εξαιρετικών περιπτώσεων

δ) να δίδεται στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ η δυνατότητα πρόσβασης στα σχετικά βιβλία και στοιχεία του συνεργείου-χρήστη του συστήματος-audatex προς πιστοποίηση των ανωτέρω όρων.»

252. Σχετικά με την τιμή εργατοώρας των μη εξουσιοδοτημένων συνεργείων –φανοβαφείων, στην ίδια συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αναφέρεται: «Το λόγο λαμβάνει ο Διευθύνων Σύμβουλος […] ο οποίος αναφέρει στα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι, ένα μεγάλο μέρος από τις προαναφερθείσες δυσχέρειες αντιμετωπίζουν και τα Μη-Εξουσιοδοτημένα Συνεργεία, τα ευρέως γνωστά ως «Γενικό» ή «Ελεύθερα» Συνεργεία. Σε πολλά από αυτά τα Συνεργεία η τιμή εργατοώρας έχει παραμείνει στο επίπεδο, που είχαν εν έτη 1999, όταν είχε τεθεί η εφαλτήρια προτεινόμενη από το σύστημα-audatex τιμή εργατοώρας και η οποία κατ’ ελάχιστον ήταν €20,54/ώρα (7.000δρχ/ώρα). Αν και όλα τα συνεργεία αυτά έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν εγγράφως την αναπροσαρμογή της προτεινόμενης από το σύστημα-audatex τιμής εργατοώρας βάσει της εξέλιξης του πληθωρισμού και ένας μεγάλος αριθμός εξ αυτών το κάνει συστηματικά (κάθε χρόνο), ένας εξίσου μεγάλος αριθμός δίσταζε να το κάνει. Ο Σύμβουλος κ. […] ερωτά, σχετικά με τη διακύμανση των προτεινόμενων από το σύστημα-audatex τιμών εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων. Αποκριθείς ο Διευθύνων Σύμβουλος αναφέρει ότι, η διακύμανση αυτή είναι μεταξύ €20,54/ώρα και €25,00/ώρα. Ο Σύμβουλος κ. […] προτείνει στα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να αναπροσαρμοστούν οι προτεινόμενες από το σύστημα-audatex τιμές εργατοώρας όσων «Γενικών» συνεργείων δεν έχουν αιτηθεί αναπροσαρμογής με ελάχιστη τιμή αυτή των €23,00/ώρα, ήτοι, την ισχύουσα ελάχιστη τιμή (€20,54) πληθωρισμένη ουσιαστικά κατά τα τελευταία τρία έτη. Ο Διευθύνων Σύμβουλος πρότεινε επιπλέον να δημιουργηθούν τρεις κατηγορίες προτεινόμενης από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας «Γενικών» Συνεργείων, ανάλογα με τον εξοπλισμό, που διαθέτει η κάθε κατηγορία. Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συμφωνούν ομόφωνα για την αναπροσαρμογή της προτεινόμενης από το σύστημα audatex τιμής εργατοώρας των «Γενικών» Συνεργείων, που δεν έχουν αιτηθεί αναπροσαρμογής σε τρεις κατηγορίες €23,00/ώρα, €24,00/ώρα και €25,00/ώρα), με εφαρμογή την 01.01.2005».Κατά την άποψη της πλειοψηφίσασας

γνώμης στην ΕΑ, έχει καθοριστική σημασία το γεγονός ότι ειδικά ο Διευθύνων Σύμβουλος της AUDATEX και τα λοιπά μέλη του ΔΣ αναφέρονται κατ’ επανάληψη σε «προτεινόμενες» από το σύστημα-audatex τιμές εργατοώρας στις εσωτερικές μεταξύ τους συζητήσεις σε κλειστό κύκλο, το οποίο καταδεικνύει ότι ο όρος τίθεται ειλικρινώς, καθώς χρησιμοποιείται σε ανύποπτο πριν την καταγγελία χρόνο κι επομένως δεν τίθεται εσκεμμένα, επειδή δηλαδή ο Διευθύνων Σύμβουλος της AUDATEX και τα λοιπά μέλη του ΔΣ θέλουν προς τα έξω να εμφανίσουν μία κατάσταση, η οποία στην πραγματικότητα δεν ισχύει.

253. Πέραν τούτου, σε συνεδρίαση[298] του Δ.Σ. της AUDATEX, της 1.3.2006, διαφαίνονται προβληματισμοί, σχετικά με τη σύγχυση ανάμεσα στον θεωρητικό και τον πραγματικό ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Αναφέρεται από τον Πρόεδρο του Δ.Σ.: «Το σύστημα της AUDATEX είναι απλά ένα λογισμικό που επιτρέπει την τυποποίηση και, σε ένα ποσοστό -ανάλογα με την Αγορά- εξορθολογισμό της εκτίμησης των ζημιών των Αυτοκινήτων.

Η υιοθέτησή του στην Ελλάδα με πρωτοβουλία των Ασφαλιστικών Εταιρειών (δηλαδή της ΕΑΕΕ στην ουσία), επεδίωξε τον εξορθολογισμό της Αγοράς ως στόχο, με την επιβολή του λογισμικού ως μέσου. Με την λογική αυτή η AUDATEX απέκτησε μία φυσιογνωμία - ρόλο στην Αγορά ιδιόμορφο και για τον λόγο αυτό το Δ.Σ. αρχικά αποτελέστηκε από τους επικεφαλής των Εταιρειών, που ήταν ταυτόχρονα και μέλη του Δ.Σ. της ΕΑΕΕ. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίστηκε αρχικά η απαραίτητη υποστήριξη της ιδιόμορφης αυτής κατάστασης. Όπως όμως είναι φυσικό, στην εξέλιξη της διαδρομής διάφοροι ρόλοι που άτυπα, αλλά ουσιαστικά, ανατέθηκαν στην AUDATEX από (στην ουσία) την ΕΑΕΕ θεωρήθηκαν τελικά από την Αγορά ως δικαιώματα της AUDATEX ενσωματωμένα στα πλαίσια της λειτουργίας της.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αποτελεί η ιστορία με τους πραγματογνώμονες: Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας πραγματογνώμονας, δηλαδή να μην έχει ταυτόχρονα και συνεργείο και να μην είναι ασφαλιστής, καθώς και το ότι πρέπει να υπάρχει αναλογία μεταξύ του αριθμού πραγματογνωμόνων μίας γεωγραφικής περιοχής και του προβλεπόμενου αριθμού ζημιών της περιοχής αυτής, ήταν επιθυμίες της ΕΑΕΕ, που ανέθεσε αρχικά στην AUDATEX να τις διαχειριστεί.

Κατέληξε να θεωρείται σήμερα ότι η AUDATEX επιλέγει και διορίζει η ίδια τους πραγματογνώμονες και τους επιβάλει στις Ασφαλιστικές Εταιρείες.

Μπορούμε εδώ, για να είμαστε βέβαιοι πως βλέπουμε σφαιρικά το πρόβλημα, να υποθέσουμε ότι έγιναν και υπερβολές εκ μέρους της AUDATEX στην διαχείριση αυτή. Μετά από αυτά τα χρόνια λειτουργίας και καθώς οι αρχικοί συντελεστές απομακρύνθηκαν από τα δρώμενα, εκείνες οι ‘άτυπες’ δομές της AUDATEX μέσω των οποίων η ΕΑΕΕ επεδίωξε να εξομαλύνει -και όχι να επηρεάσει- τις συνθήκες στην Αγορά δεν επανεξετάστηκαν, ώστε ενδεχομένως σταδιακά να αποσυρθούν αν είχαν επιτελέσει τον ρόλο τους και να αφεθεί η AUDATEX μόνο στον πραγματικό της ρόλο -την διάθεση και λειτουργία του λογισμικού της.

Κατά την άποψή μου οι σημερινές εντάσεις που παρατηρούνται στην συνεργασία των ασφαλιστικών εταιρειών με την Audatex, οφείλονται ακριβώς στην σύγχυση που επικρατεί όσον αφορά τον ρόλο και τις αρμοδιότητες της Audatex. Είναι κατά συνέπεια απαραίτητο να γίνει αυτή τη περίοδο η επανεξέταση που ανέφερα προηγουμένως καθώς μέτοχοι της Audatex, χρήστες της AUDATEX και μέλη του Δ.Σ. της ΕΑΕΕ, είναι τα ίδια νομικά πρόσωπα και να αποφασίσουμε τι ρόλο θέλουμε να παίζει η Audatex. Μάλιστα να επιδιώξουμε την βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει στο επίπεδο του πραγματικού της ρόλου - της λειτουργίας του λογισμικού της. Αν η ΕΑΕΕ επιθυμεί κάποιους πρόσθετους ρόλους πρέπει να γνωρίζουμε όλοι ποιοι είναι αυτοί και πως και από ποιους ανατίθενται».

Σε άλλο σημείο της ίδιας συνεδρίασης και σχετικά με το θέμα της διαπραγμάτευσης με τα συνεργεία, για επίτευξη συμφωνίας επί της τιμής εργατοώρας για τις πραγματογνωμοσύνες Audatex, όπως προτάθηκε από την Επιτροπή Audatex, ο Πρόεδρος του Δ.Σ., όπως ήδη αναφέρθηκε, επαναφέρει συχνά το ερώτημα εάν το Δ.Σ. επιθυμεί η διαπραγμάτευση αυτή με τα συνεργεία να γίνεται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, από κάθε ασφαλιστική εταιρία ξεχωριστά ή από την Ε.Α.Ε.Ε., για λογαριασμό των ασφαλιστικών εταιρειών. Έπειτα από συζητήσεις, αποφασίζεται ομόφωνα, όπως προαναφέρθηκε, να διαπραγματευτεί η Ε.Α.Ε.Ε. με τα συνεργεία και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ να υποστηρίξει την Ε.Α.Ε.Ε., με την παροχή στοιχείων που πιθανά να χρειαστεί για τη διαπραγμάτευση.

254. Τα προβλήματα που προέκυψαν από την εφαρμογή του συστήματος Audatex φαίνεται να συζητούνται και πέραν των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία[299] της έρευνας, σε συζήτηση της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών αυτοκινήτων της 17.5.2005 αναφέρεται: «Τα μέλη της Υποεπιτροπής αναφέρουν ότι το κόστος της αποζημίωσης με βάση τις πραγματογνωμοσύνες της AUDATEX είναι πολύ υψηλό σε σχέση με αυτό της ανεξάρτητης πραγματογνωμοσύνης και αυτό φάνηκε και από τα στοιχεία που έβγαλε το γραφείο συμψηφισμού για τις αποζημιώσεις ΣΑΠ. Είναι απαραίτητο να αναζητηθούν λύσεις να γίνουν συμφωνίες με τα συνεργεία είτε αυτές γίνουν μέσω της AUDATEX είτε μέσω της Ένωσης. […] Ο κ. […] [εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ] αναφέρει ότι οι τιμές ανταλλακτικών που είναι περασμένες στο σύστημα της AUDATEX είναι τιμές αυτοκινητοβιομηχανίας με μικρές αποκλίσεις από dealer σε dealer. Το πρόβλημα εστιάζεται στη διαφωνία μας με τα συνεργεία για την τιμή εργατοώρας. […] Τα Μέλη αναφέρουν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν γραπτές συμφωνίες με τα συνεργεία. Μεγάλες αντιπροσωπείες δεν συμφωνούν με την τιμή εργατοώρας καθώς και συνεργεία ενώ είχαν συμφωνήσει τώρα αντιδρούν. Μάλιστα μέσω της ΕΟΒΕΑΜΜ αγοράζουν ζη-

298 Συνεδρίαση Δ.Σ. Νο 52 της 1.3.2006.

299 Πρακτικό υπ’ αριθ. 4 της Υποεπιτροπής υλικών ζημιών αυτοκινήτων της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε στις 17.5.2005, που συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

μιές και κινούν απευθείας την δικαστική διαδικασία αποζημίωσης. Ο κ. […] [εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ] αναφέρει ότι η AUDATEX δεν μπορεί να διαπραγματευτεί τις εκπτώσεις με τα συνεργεία. Την κίνηση αυτή πρέπει να την κάνει η ασφαλιστική αγορά η κάθε εταιρία που λόγω του ότι αποζημιώνει έχει και λόγο πίεσης. Τα Μέλη αναφέρουν ότι οι τιμές πρέπει να είναι αναρτημένες σε εμφανές μέρος του συνεργείου και με βάση αυτές τις τιμές να πληρώνουν οι ασφαλιστικές εταιρίες και φυσικά να ισχύει το ίδιο και για τους ιδιώτες».

255. Εκ των ανωτέρω επιβεβαιώνεται ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων της συγκεκριμένης αγοράς, κλήθηκε να διαδραματίσει όχι τον απλό ρόλο του διαχειριστή του μηχανογραφικού συστήματος, αλλά να επιτελέσει τελικά ένα ρόλο πιο ουσιαστικό, καθώς αυτό απαιτούνταν όχι μόνο για τη διευκόλυνση των διαδικασιών, αλλά και για την εξυπηρέτηση ενός συγκεκριμένου εύλογου σκοπού των ασφαλιστικών εταιριών, ήτοι της μείωσης του κόστους των ζημιών που πλήρωναν οι ασφαλιστικές, στόχος που, εφόσον επιτυγχανόταν, θα επιδρούσε θετικά και στον καταναλωτή, αφού το πληρωτέο ασφάλιστρο σε μία τέτοια περίπτωση είτε θα μειωνόταν είτε εναλλακτικά δεν θα γινόταν ακριβότερο.

5.6. ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ / ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΕΣ

256. Στη διαδικασία αποζημίωσης των ζημιωθέντων, ο ρόλος του πραγματογνώμονα είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς ουσιαστικά εμπλέκεται στην υπό κρίση συναλλαγή, δεδομένου ότι είναι αυτός που, εκπροσωπώντας κάποια ασφαλιστική εταιρία, έρχεται σε επαφή με το συνεργείο για την εκτίμηση της ζημιάς. Ο πραγματογνώμονας πραγματοποιεί τόσο τεχνική όσο και οικονομική εκτίμηση της ζημιάς.

257. Σχετικά με το επάγγελμα του πραγματογνώμονα, βάσει ανεπίσημων πηγών[300], στην Ελλάδα δεν υπάρχει θεσμικό πλαίσιο ούτε σχετική τυποποίηση, σχετικά με τις διαδικασίες ελέγχου των ουσιαστικών και τυπικών προσόντων που πρέπει να διαθέτει κάποιος ώστε να ασκήσει το έργο του πραγματογνώμονα. Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας[301] ορίζεται σε ποιες περιπτώσεις διατάσσεται πραγματογνωμοσύνη, ο αριθμός των πραγματογνωμόνων, η εκλογή και ο διορισμός των πραγματογνωμόνων και οι περιοριστικές συνθήκες για το διορισμό των πραγματογνωμόνων, καθώς και του άρθρου 46 του ΠΔ 400/70 (το οποίο καταργήθηκε με το άρθρο 278 παρ. 1 του ν. 4364/2016), όπου αναφέρονταν οι κυρώσεις σε περίπτωση ψευδούς εκτίμησης, δεν υπάρχει θεσμικό πλαίσιο που να καθορίζει επακριβώς τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις των πραγματογνωμόνων. Όπως ήδη αναλυτικά έχει αναφερθεί ανωτέρω, το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους πραγματογνώμονες με το ν. 4364/2016 διαμορφώθηκε επί τω αυστηρότερο[302].

258. Βάσει των προηγουμένως αναφερθεισών πηγών πληροφόρησης, απαιτούμενες ενέργειες για την πραγματογνωμοσύνη ζημιών οχημάτων είναι η αυτοψία του ασφαλισμένου οχήματος, καθώς και του ζημιωθέντος οχήματος, η αυτοψία του τόπου του ατυχήματος, η διερεύνηση της ταυτότητας του ατυχήματος, η αποτίμηση της ζημιάς σε συνεργασία με το συνεργείο επισκευής καθώς και η υποβολή πρότασης στην ασφαλιστική εταιρία. Αναφέρεται επίσης, ότι τα σημεία τριβής μεταξύ του πραγματογνώμονα και του ασφαλισμένου κατά κανόνα προέρχονται από τη μη επίτευξη συνεννόησης σχετικά με το κόστος των ανταλλακτικών και/ή των εργατικών επισκευής.

259. Τόσο εκ των ανωτέρω όσο και από τα στοιχεία που προέκυψαν κατά την έρευνα της Υπηρεσίας, ο πραγματογνώμονας πραγματοποιεί τόσο τεχνική όσο και οικονομική εκτίμηση της ζημιάς. Δεδομένης της απουσίας σχετικού θεσμικού πλαισίου, δεν μπορεί να προσδιοριστεί αν η αποτίμηση της ζημιάς από τον πραγματογνώμονα, και όχι μόνο η τεχνική εκτίμηση αυτής, εμπίπτει στο πλαίσιο των τυπικών του αρμοδιοτήτων ή εάν είναι αποτέλεσμα συνήθους πρακτικής καθ’ υπέρβαση των τυπικών αρμοδιοτήτων.

5.6.1 Το ζήτημα του δεσμευτικού ή μη χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης

260. Μία από τις αιτιάσεις της καταγγελίας αφορά στο δεσμευτικό χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης. Βάσει των ισχυρισμών της καταγγέλλουσας, η εκτίμηση του κόστους της ζημιάς, που πραγματοποιείται από τον πραγματογνώμονα και αποτυπώνεται στην πραγματογνωμοσύνη, «επιβάλλεται» στον επισκευαστή.

261. Προς επίρρωση της παραπάνω αιτίασης, κατά τη διάρκεια της έρευνας κατατέθηκαν στην Υπηρεσία από την καταγγέλλουσα ένορκες βεβαιώσεις φανοποιών/βαφών στις οποίες καταθέτουν ότι οι πραγματογνωμοσύνες, σχετικά με το κόστος επιδιόρθωσης κάποιας ζημιάς, είναι δεσμευτικές. Συγκεκριμένα, ο βαφέας […], σε ένορκη βεβαίωσή του[303] αναφέρει ότι «[…] οι ασφαλιστικές εταιρείες ποτέ δεν δέχονται να πληρώσουν ούτε μια δραχμή παραπάνω από ότι ορίζουν οι εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που γίνονται με το σύστημα της Audatex». Επίσης, ο […], φανοποιός και βαφέας, σε ένορκη βεβαίωσή του[304] καταθέτει ότι «Από τότε που μπήκε το σύστημα Audatex, η αμοιβή των φανοποιών και βαφέων ουδέποτε αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης και οι ασφαλιστικές ουδέποτε πλήρωσαν ούτε μισό ευρώ παραπάνω από ότι δείχνουν οι εκθέσεις.»

262. Επίσης, σε ένορκη κατάθεση[305], σχετικά με τον δεσμευτικό ρόλο της πραγματογνωμοσύνης, ο μάρτυρας αναφέρει, μεταξύ άλλων ότι «Δεν υπάρχει κανένα περιθώριο διαπραγμάτευσης, τουλάχιστον όσον αφορά την τιμή ε/ω. […] Οι ασφαλιστικές και οι διακανονιστές τους, πληρώνουν μόνο το ποσό της πραγματογνωμοσύνης. […]». Ο ίδιος μάρτυρας, αναφέρει σε άλλο σημείο της κατάθεσής του ότι τη διαφορά στο κόστος επισκευής, την οποία επωμίζεται ο ιδιώτης, οι ασφαλιστικές εταιρίες την αιτιολογούν ως υπερτιμολόγηση από την πλευρά του συνεργείου. Στο πλαίσιο αυτής της πρακτικής των ασφαλιστικών εταιριών, πέραν του οικονομικού κόστους, το

300 Άρθρο με τίτλο *«Οι πραγματογνώμονες και οι δραστηριότητες τους»*, της 19.3.2003, δημοσιευμένο στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.asfalistis.gr.

301 Άρθρα 183, 184, 186 και 188 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

302 Βλέπε άρθρα 259, 256 και 258 του ν. 4364/2016.

303 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, […].

304 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, […].

305 Ένορκη κατάθεση του […], ο οποίος κλήθηκε και προσήλθε για κατάθεση στα γραφεία της ΓΔΑ , την 11η Ιανουαρίου 2008.

συνεργείο επωμίζεται και εμπορικό κόστος (λόγω της δυσφήμισης). Επιπλέον, ο μάρτυρας αναφέρει ότι «[…] οι πραγματογνωμοσύνες είναι δεσμευτικές και επιβαλλόμενες, είτε ηλεκτρονικές AUDATEX είναι αυτές είτε εμπειρικές, και ότι οι πραγματογνώμονες προσπαθούν να κρατήσουν τις τιμές ίδιες. Για παράδειγμα, η αλλαγή προφυλακτήρα το 1993 που ξεκίνησα σαν επαγγελματίας έκανε 10.000 δρχ και τώρα είναι 30€. […] Κανονικά πρέπει το συνεργείο να τιμολογεί την αξία της επισκευής όπως την εκτιμάει αυτό. Βέβαια προς αποφυγή όλων αυτών των προβλημάτων που δημιουργούνται με την απόρριψη από την ασφαλιστική, κόστους μεγαλύτερου της πραγματογνωμοσύνης, τα περισσότερα συνεργεία παρά το ότι αδικούνται, τιμολογούν το ποσό της πραγματογνωμοσύνης. Δεδομένου ότι είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, οτιδήποτε έχει αντίκτυπο στον πελάτη ή άλλο οικονομικό κόστος αναγκάζονται να το δεχτούν.

Επίσης να σημειωθεί ότι πολλές φορές σε περιπτώσεις ασυμφωνίας μεταξύ πραγματογνώμονα και συνεργείου, ο πραγματογνώμονας είναι αδιάλλακτος και στέλνει στην ασφαλιστική την πραγματογνωμοσύνη.

Πολλές φορές ο πραγματογνώμονας δεν συντάσσει την πραγματογνωμοσύνη AUDATEX στο συνεργείο ενώπιον του επισκευαστή, όπως ορίζει και η ίδια η Audatex. Την στέλνει με φαξ στο συνεργείο και ο επισκευαστής μαθαίνει εκ των υστέρων το αποτέλεσμα της πραγματογνωμοσύνης, και έτσι προκύπτουν διαφορές μεταξύ τιμολόγησης και πραγματογνωμοσύνης. […]». Ενδεικτική επίσης, με βάση την καταγγελία[306], είναι η δήλωση του μάρτυρα ότι «[…] οι πραγματογνωμοσύνες είναι επιβαλλόμενες σε κάθε περίπτωση, είτε ηλεκτρονικές είτε εμπειρικές χειρόγραφες είναι αυτές».

263. Σχετικά με το δεσμευτικό χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας[307], κατά τη διάρκεια της έρευνας, προς τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες, αυτές απαντούν[308], στο σύνολό τους, ότι η έκθεση πραγματογνωμοσύνης δεν είναι δεσμευτική για τον επισκευαστή, αλλά αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Περαιτέρω, αναφέρεται σε απάντηση της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ[309] ότι «Οι πραγματογνωμοσύνες είτε με το σύστημα AUDATEX είτε χωρίς το σύστημα αποτελούν συμβουλευτική βάση υπολογισμού της αποζημίωσης από την εταιρεία». Επίσης, η Ε.Α.Ε.Ε., σε επιστολή της προς την Υπηρεσία, αναφέρει ότι «[…] η έκθεση πραγματογνωμοσύνης που συντάσσεται με βάση συστήματα όπως η Audatex, δεν είναι δεσμευτική, αλλά αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών».

264. Σε απάντηση μίας εκ των καταγγελλόμενων[310] εταιριών αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «Η πραγματογνωμοσύνη ως ιδιωτικό έγγραφο και κατά τον ΚΠολΔ και το ν.δ 400/70 και στην πράξη εκτιμάται ελεύθερα». Επίσης, προς επίρρωση του μη δεσμευτικού χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ αναφέρει ότι αυτός αποδεικνύεται και από την πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας επίλυσης διαφορών και την ένταξή της στην εσωτερική διαδικασία διακανονισμού ζημιών αυτοκινήτων. Παράλληλα, παραθέτει τα αποτελέσματα ανάλυσης των ζημιών που πληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2005, βάσει των οποίων «σε ποσοστό 34% η εταιρεία πλήρωσε πάνω από το όριο της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης και πάνω από το όριο των +30 €, σε ποσοστό 31 % πλήρωσε λιγότερο από την τιμή της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης και πάνω από το όριο των -30€ και σε ποσοστό 35% η εταιρεία πλήρωσε λιγότερο ή περισσότερο από την τιμή της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, αλλά χωρίς να υπερβαίνει το όριο του +30 και -30€».

265. Προς επιβεβαίωση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης, η INTERAMERICAN προσκόμισε στην υπηρεσία περιπτώσεις πραγματογνωμοσυνών, όπου αποτυπώνεται εμφανώς η διαφωνία του επισκευαστή και η διαδικασία διαπραγμάτευσης[311].

266. Μάλιστα, σε οδηγίες της INTERAMERICAN[312] προς τους πραγματογνώμονες και τους διακανονιστές, για τη έκδοση της πραγματογνωμοσύνης και συγκεκριμένα για την περίπτωση προεκτίμησης ζημιάς, αναφέρεται «Πρώτη εκτίμηση AUDATEX και όχι χειρόγραφη, να καταχωρούνται ανταλλακτικά και εργατικά τα οποία είναι εμφανή, πιθανές διαφορές (+/-) να καταχωρούνται όταν γίνεται επανεξέταση. Με αυτό τον τρόπο το συνεργείο γνωρίζει περίπου το 80% του κόστους της επισκευής και

306 Παρ. 247 Εισήγησης.

307 Με τα υπ’ αριθ. πρωτ. 3302, 3303, 3304 και 3305/7.6.2006, ερωτηματολόγια προς τις ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ, INTERAMERICAN ΕΑΕΖ, ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ (αντίστοιχα),

308 ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ (υπ’ αριθ. πρωτ. 3793/29.6.2006): «*Το σύστημα AUDATEX αποτελεί απλώς τη βάση δια της οποίας ο χρήστης διαμορφώνει την άποψη του για το κόστος ζημιάς, δεν επιβάλει και δεν μπορεί να επιβάλει συγκεκριμένη τιμή στον επισκευαστή*».

INTERAMERICAN (υπ’ αριθ. πρωτ. 3796/29.6.2006): «*Στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης περιλαμβάνεται η εκτιμώμενη αμοιβή του επισκευαστή η οποία σε κάθε περίπτωση δεν επιβάλλεται στο συνεργείο. Η εκτιμώμενη αμοιβή αυτή έχει καθοδηγητική σημασία για τον πραγματογνώμονα και την ασφαλιστική εταιρία και σε κάθε περίπτωση αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τον εκάστοτε επισκευαστή*».

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ (υπ’ αριθ. πρωτ. 3797/29.6.2006): «*Οι πραγματογνωμοσύνες, άλλως εκθέσεις εκτίμησης ζημιών δεν είναι δεσμευτικές για τους επισκευαστές. Η τελική αμοιβή του επισκευαστή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης*».

ΦΟΙΝΙΞ (υπ’ αριθ. πρωτ. 3779/28.6.2006): «*Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης δεν είναι δεσμευτική για τον επισκευαστή, τουλάχιστον ως προς τον καθορισμό της αμοιβής του, η οποία δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης*». Κατατέθηκαν ενδεικτικά πραγματογνωμοσύνες όπου η αμοιβή του επισκευαστή έχει δεχτεί αναπροσαρμογές κατά τα στάδια της πραγματογνωμοσύνης.

309 Επιστολή της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ με αριθ. πρωτ. 3797/29.6.2006.

310 Βλ. την υπ. αριθ. πρωτ. 3793/29.6.2006 επιστολή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ.

311 Για παράδειγμα, στην πραγματογνωμοσύνη του πραγματογνώμονα […] (υπ’ αριθ. 470003/15.6.06), οι εργασίες βαφής βάσει της πραγματογνωμοσύνης αποτιμώνται σε 210,12 € (με τιμή εργατώρας 22,63€) και υπάρχει σημείωση ότι «*Δεν συμφωνεί ο αρμόδιος του συνεργείου στη βαφή. Απαίτηση 300 €. Συμφωνήθη 250 €*».

312 Εγκύκλιος της INTERAMERICAN ΖΗΜΙΩΝ ΑΥΤ/ΤΩΝ, της 5.2.2004, απευθυνόμενη στους πραγματογνώμονες και τους διακανονιστές με θέμα «*ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ & ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ*», η οποία συλλέχθηκε κατά τον έλεγχο της Υπηρεσίας στην INTERAMERICAN.

μπορεί να προμηθευτεί τα ανταλλακτικά από την αντιπροσωπεία με τις αναγραφόμενες τιμές και ο διακανονιστής να ενημερώσει το φάκελο (πρόβλεψη κόστους). Έτσι στην περίπτωση που δεν μας ενημερώσουν για επανεξέταση θα υπάρχει πρώτη εκτίμηση από την ζημιά έστω και κατά προσέγγιση (σε πολλές περιπτώσεις στέλνουν τα τιμολόγια και δεν υπάρχει εκτίμηση ζημιάς)».

267. Σε σχετικές διευκρινιστικές ερωτήσεις, το σύνολο των ασφαλιστικών εταιριών απαντούν ότι δεν έχουν καμία συμμετοχή στη διαδικασία κατάρτισης της πραγματογνωμοσύνης. Η ασφαλιστική εταιρία ενημερώνεται σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ του πραγματογνώμονα και του επισκευαστή, η οποία δεν μπορεί να επιλυθεί από τον ίδιο τον πραγματογνώμονα. Η ασφαλιστική, μετά από εκτίμηση της απόκλισης και του μεγέθους της διαφωνίας, αναλόγως αποφασίζει να καλέσει δεύτερη πραγματογνωμοσύνη από άλλο ανεξάρτητο πραγματογνώμονα, ή να επικοινωνήσει απευθείας με το συνεργείο για την εξεύρεση λύσης. Σημειώνεται ότι, εκτός της INTERAMERICAN η οποία θεωρεί σημαντικές τις αποκλίσεις της τάξης του 4% και άνω, οι υπόλοιπες ασφαλιστικές δεν αναφέρουν την ύπαρξη αντικειμενικών ορίων. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ διευκρινίζει σαφώς ότι «Δεν υπάρχει κανόνας ή ποσοστό αποδεκτής απόκλισης μεταξύ πραγματογνωμοσύνης και τιμολογίων».

268. Πρέπει, βέβαια, να σημειωθεί ότι, όπως διευκρινίζει η INTERAMERICAN σε επιστολή της, αναφερόμενη στις αιτίες απόκλισης μεταξύ τιμολογίων, πραγματογνωμοσύνης και αποζημίωσης του ζημιωθέντα, πολλές φορές η καταβληθείσα αποζημίωση είναι μικρότερη της απαίτησης, για λόγους που δεν αφορούν στο ύψος της πραγματογνωμοσύνης και τη συμφωνία ή διαφωνία του πραγματογνώμονα με το συνεργείο, αλλά για αντικειμενικούς λόγους, όπως η ύπαρξη όρων απαλλαγής εντός του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, ή επιπλέον εργασίες ή ανταλλακτικά, μη σχετικές με την αποκατάσταση της ζημιάς.

269. Προς περαιτέρω διερεύνηση του χαρακτήρα (δεσμευτικού ή μη) της πραγματογνωμοσύνης, κατά τη διάρκεια της έρευνας εξετάστηκε από την Υπηρεσία δείγμα ζημιών[313]. Για το σκοπό αυτό προσκομίσθηκαν, από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες, φάκελοι ζημιών με όλα τα σχετικά στοιχεία (πραγματογνωμοσύνη, τιμολόγια επισκευής και τελική πληρωμή του ασφαλισμένου). Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν η σύγκριση της εκτίμησης του κόστους επισκευής, όπως αυτή αποτυπώνεται στην πραγματογνωμοσύνη, με το πραγματικό, τελικά, κόστος, όπως αυτό προκύπτει από τα τιμολόγια επισκευής.

270. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν 714 περιπτώσεις επισκευής που αφορούσαν στην περιοχή των Χανίων και 209 περιπτώσεις επισκευής που αφορούσαν σε όλη την υπόλοιπη Επικράτεια. Δηλαδή, η έρευνα της Υπηρεσίας εστιάστηκε στην περιοχή των Χανίων (ούτε καν της Κρήτης), μολονότι σχετική αγορά θεωρήθηκε η Ελληνική Επικράτεια. Ως εκ τούτου, τα όποια συμπεράσματα της εν λόγω έρευνας θεωρούνται επισφαλή.

5.6.2 Η σχέση των ασφαλιστικών εταιριών με τους πραγματογνώμονες

271. Οι πραγματογνώμονες αποτελούν για τις ασφαλιστικές εταιρίες εξωτερικούς συνεργάτες, που παρέχουν τις ανεξάρτητες υπηρεσίες τους σε διάφορες συνεργαζόμενες ασφαλιστικές. Κάθε ασφαλιστική εταιρία[314] επιλέγει τους πραγματογνώμονες, με τους οποίους θα συνεργαστεί, βάσει της πιστοποίησης από την επαγγελματική τους ομοσπονδία και κατόπιν αξιολόγησης των τυπικών και ουσιαστικών τους προσόντων.

272. Ο πραγματογνώμονας, κατ’ εντολή της ασφαλιστικής εταιρίας, καλείται να εκτιμήσει τη ζημιά του οχήματος και να συντάξει σχετική έκθεση. Ως ελεύθερος επαγγελματίας, καταρτίζει κατά την κρίση του την εκτίμηση/πραγματογνωμοσύνη. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ του πραγματογνώμονα και του συνεργείου αναφορικά με το κόστος επισκευής, και εάν η διαφορά δεν είναι δυνατόν να επιλυθεί μεταξύ τους, η ασφαλιστική ενημερώνεται για την διαφωνία και καλείται να ενεργήσει αναλόγως για την επίλυσή της. Όπως αναφέρεται από το σύνολο των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών[315], η κατάρτιση της πραγματογνωμοσύνης γίνεται

313 Σχετικά με το επιλεχθέν δείγμα ζημιών, με γνώμονα την επαρκή χρονική και γεωγραφική κάλυψη της ανάλυσης, ζητήθηκε από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες η προσκόμιση των φακέλων ζημιών (εκθέσεις εκτίμησης ζημιάς/ πραγματογνωμοσύνες ηλεκτρονικές ή μη, τιμολόγια επισκευαστών και στοιχεία για την τελική καταβολή αποζημίωσης στον ασφαλισμένο) για όλες τις περιπτώσεις ζημιών και σχετικών επισκευών, που έλαβαν χώρα στο νομό Χανίων, για τους μήνες Μάιο 2000, Ιούνιο 2001, Ιούλιο 2002, Σεπτέμβριο 2003, Οκτώβριο 2004, Νοέμβριο 2005 και Δεκέμβριο 2006. Επίσης, ζητήθηκε η προσκόμιση των ίδιων στοιχείων για το σύνολο της επικράτειας, για το μήνα Ιούνιο 2005. Σημειώνεται ότι, καθώς η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είχε προσκομίσει στο παρελθόν ανάλογα στοιχεία, εξαιρέθηκε από τη συγκεκριμένη συλλογή στοιχείων αναφορικά με το νομό Χανίων. Αναφορικά με το δείγμα ζημιών του συνόλου της επικράτειας, δεδομένου του μεγάλου όγκου των ζητηθέντων στοιχείων, απεστάλησαν από τις ασφαλιστικές εταιρίες μηχανογραφικές καταστάσεις όλων των ζημιών του Ιουνίου 2005 και επιλέχθηκε από την Υπηρεσία μας τυχαίο δείγμα, ανάλογο του πλήθους των ζημιών, για το οποίο τελικά προσκομίστηκαν οι πλήρεις φάκελοι.

314 Βλ. χαρακτηριστικά την υπ. αριθ. 3305/7.6.2007 απάντηση της INTERAMERICAN όπου αναφέρεται « *Οι πραγματογνώμονες της εταιρίας κατά το αρχικό επίπεδο συνεργασίας επιλέγονται με κριτήρια την πιστοποίηση και την χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος από την επαγγελματική τους ομοσπονδία, την εμπειρία τους, τα στοιχεία του βιογραφικού τους σημειώματος (τεχνικές γνώσεις-προϋπηρεσία φήμη ονόματος στην ασφαλιστική και αυτοκινητική αγορά)*».

315 Στην υπ. αριθ. 3305/7.6.2007 επιστολή της INTERAMERICAN αναφέρεται «*Η κατάρτιση της πραγματογνωμοσύνης γίνεται ελεύθερα από τους πραγματογνώμονες, χωρίς τη συμμετοχή της εταιρίας, αφού η σχέση που συνδέει την εταιρία με τους εκτιμητές ζημιών είναι σχέση ανεξάρτητων υπηρεσιών με αμοιβή.*»

Στην υπ. αριθ. 3569/18.6.2007 επιστολή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ αναφέρεται «*Η πραγματογνωμοσύνη ως ιδιωτικό έγγραφο και κατά τον ΚολΔ και το ν.δ 400/70 και στην πράξη εκτιμάται ελεύθερα.*»

Στην υπ. αριθ. 3797/29.6.2006 επιστολή της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ αναφέρεται «*Αναφορικά με τη σχέση που συνδέει την εταιρία μας με τους ‘εκτιμητές ζημιών’ αυτή είναι σχέση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών και κάθε πραγματογνωμοσύνη αμείβεται με δελτίο παροχής υπηρεσιών που εκδίδει έκαστος εκτιμητής.*»

Στην υπ. αριθ. 3779/28.6.2006 επιστολή της ΦΟΙΝΙΞ αναφέρεται «*Η σχέση που συνδέει την εταιρία μας με τους πραγματογνώμονες (εκτιμητές ζημιών, είναι σχέση παροχής, από αυτούς προς την εταιρία μας, ανεξαρτήτων υπηρεσιών επ’ αμοιβή.*»

ελεύθερα από τους πραγματογνώμονες, χωρίς τη συμμετοχή της εκάστοτε εταιρίας.

273. Κατά την αρχική φάση εφαρμογής του προγράμματος στην ελληνική αγορά, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ φαίνεται να «άντλησε» πραγματογνώμονες από τις εταιρίες μετόχους της. Όπως αποτυπώνεται στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου Νο 2 της 6.11.1997, όπου γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα συνάντησης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με το Προεδρείο της Πανελλήνιας Ένωσης Πραγματογνωμόνων, «από αυτούς θα επιλεγούν τελικά όσοι έχουν την έξωθεν καλή μαρτυρία, την απαιτούμενη εμπειρία, όσοι μπορέσουν να γίνουν χρήστες του ηλεκτρικού εξοπλισμού της AUDATEX ΕΛΛΑΣ κλπ. Οι πραγματογνώμονες που θα αποχωρούν ……θα αντικαθίστανται από μια νέα γενιά πραγματογνωμόνων οι οποίοι θα έχουν περάσει από ειδική εκπαίδευση. Σε κατάλληλο χρόνο θα καθοριστούν οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να έχει όποιος θα θελήσει να γίνει πραγματογνώμων. Όσον αφορά τους πραγματογνώμονες που δεν θα ενταχθούν στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ «επειδή οι ασφαλιστικές εταιρίες που τους χρησιμοποιούν δεν έγιναν Μέλη-Μέτοχοι της η σημερινή τους επαγγελματική κατάσταση δεν θα αλλάξει δεδομένου ότι οι Εταιρίες-πελάτες τους θα συνεχίσουν να δέχονται από αυτούς τις χειρόγραφες πραγματογνωμοσύνες τους»[316]. Στη συνεδρίαση του Δ.Σ Νο 6 της 4.6.1998 μεταξύ άλλων αναφέρεται «…..είναι απαραίτητο να τεθεί χρονοδιάγραμμα για τους πραγματογνώμονες. Κατόπιν τούτου το Διοικητικό Συμβούλιο εξουσιοδοτεί τον […] να ετοιμάσει εισήγηση για τους πραγματογνώμονες (πόσοι χρειάζονται πανελλαδικά, προσόντα, κριτήρια προσλήψεων κλπ»[317].

274. Οι ασφαλιστικές εταιρίες ενημερώνουν την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τους πραγματογνώμονες που πρόκειται να ενταχθούν στο σύστημα Audatex ώστε να εκπαιδευτούν κατάλληλα. Όπως αναφέρεται στο πρακτικό ΔΣ Νο 24 της 3.7.2001 «Με βάση τα πιο πάνω ο κ. […] προτείνει να σχεδιαστεί επιμελώς από την Εταιρία η εκπαίδευση των πραγματογνωμόνων της επαρχίας, αφού παραδοθούν έως τις 31.08.2001 από τις Διευθύνσεις των Κλάδων Αυτοκινήτων των Πελατών της Εταιρίας οι ως ανωτέρω αναλυτικές καταστάσεις συνεργαζομένων με αυτές πραγματογνωμόνων, ώστε, μέχρι τις 15.09.2001 να πραγματοποιηθεί η εκπαίδευση της πρώτης ομάδας χρηστών του Συστήματος AUDATEX στη Θεσσαλονίκη.»[318]

275. Από το πρακτικό του Δ.Σ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 7 της 22.9.1198 προκύπτει και οικονομική διευκόλυνση των πραγματογνωμόνων προκειμένου να εκπαιδευθούν στο λογισμικό Audapad. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στην εν λόγω συνεδρίαση του ΔΣ «…….. όσον αφορά τον εξοπλισμό των πραγματογνωμόνων με PC, εκτυπωτές και ψηφιακό φωτοτυπικό μηχάνημα ο Διευθύνων Σύμβουλος προτείνει προς το ΔΣ για ενιαία αντιμετώπιση να χορηγηθεί στους πραγματογνώμονες δάνειο με χαμηλό επιτόκιο από τις ασφαλιστικές εταιρίες, με τις οποίες συνεργάζονται, ώστε να διευκολυνθούν για την αγορά του παραπάνω εξοπλισμού. Το ΔΣ συμφωνεί ομόφωνα με το διανεμηθέν πρόγραμμα εκπαίδευσης πραγματογνωμόνων και με την πρόταση του κ. Συμβούλου για τη χορήγηση δανείου στους πραγματογνώμονες»[319].

276. Η συνεργασία των ασφαλιστικών εταιριών με τους πραγματογνώμονες, όπως προκύπτει από τις αναφορές στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. φαίνεται να απασχολεί συχνά τόσο τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους αλλά και την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Σχετικά με την επιλογή των πραγματογνωμόνων συνεργατών της AUDATEX αυτή προκύπτει ότι δεν είναι απαραίτητα εύκολη. Ειδικά στην περιφέρεια, όπως αναφέρεται στην συνεδρίαση του ΔΣ Νο 24 της 3.7.2001, «…..η πλειοψηφία των πραγματογνωμόνων της επαρχίας αφενός συνεργάζεται με περισσότερες από μια Ασφαλιστικές Εταιρίες, αφετέρου, δε, είναι παράλληλα και ιδιοκτήτες συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων ή πράκτορες Ασφαλιστικών προϊόντων. Προκειμένου , συνεχίζει ο κ. […] να αποσαφηνισθεί η ιδιότητα του πραγματογνώμονα - χρήστη του Συστήματος, αλλά παράλληλα να αποφευχθεί ενδεχόμενη σύγχυση μεταξύ των πελατών της Εταιρίας, ενδείκνυται να προγραμματισθεί με ιδιαίτερη προσοχή η ένταξη των πραγματογνωμόνων της Επαρχίας στο Σύστημα AUDATEX…»[320] ενώ στην από 20.6.2003 συνεδρίαση του ΔΣ της Audatex «….η ανεύρεση πραγματογνωμόνων, που δεν έχουν άλλες δραστηριότητες (π.χ. ιδιοκτήτες συνεργείων, πράκτορες Ασφαλιστικών Εταιριών) και παράλληλα έχουν σχετική κατάρτιση στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών δεν είναι εφικτή…..»[321].

277. Ήδη από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει η σοβαρότητα με την οποία αντιμετώπιζε η Audatex το θέμα των πραγματογνωμόνων και η προσπάθεια που καταβλήθηκε από την πλευρά της σε χρόνο πολύ πριν την καταγγελία, ώστε αφενός οι εξουσιοδοτημένοι στο σύστημα Audatex πραγματογνώμονες να εκπαιδευτούν κι αφετέρου να αποφευχθεί η διατήρηση από μέρους των πραγματογνωμόνων συνεργατών της Audatex της ταυτόχρονης ιδιότητας από μέρους τους είτε των ιδιοκτητών συνεργείων, είτε/ και των πρακτόρων Ασφαλιστικών Εταιριών. Συγκεκριμένα, στην συνεδρίαση του ΔΣ Νο 33 της 30.10.2002 της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, σε συζήτηση για την εξέλιξη της εφαρμογής του συστήματος και ειδικότερα των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται στην επαρχία αναφέρεται «……το κόστος ζημιάς εμφανίζεται αισθητά αυξημένο ως προς αυτό της Αθήνας, λόγω: α) Της συρρίκνωσης του παράγοντα ανταγωνισμού, β) Των σχέσεων μεταξύ συνεργείων και πραγματογνωμόνων-συνεργείων και γ) Του περιορισμένου ελέγχου από τις Ασφαλιστικές Εταιρίες. Στο ίδιο σημείο αναφέρει …με στόχο α) να επανέλθει το κόστος σε φυσιολογικό επίπεδο….. υιοθετείτε σχέδιο δράσης. Ι. Η Εταιρία θα δώσει άδεια χρήσης του

316 Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 2 της 6.11.1997.

317 Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 6 της 4.6.1998.

318 Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 24 της 3.7.2001.

319 Βλ. Πρακτικά Συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 7 της 22.9.1998.

320 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 24 της 03.07.2001.

321 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 36 της 20.6.2003.

συστήματος Audatex σε πραγματογνώμονες βάσει της ακόλουθης διαδικασίας: Α. Η Εταιρία θα συντάξει πίνακα, από τον οποίο θα προκύπτει ο μέγιστος αριθμός ανά γεωγραφικό νομό (με γνώμονα τις ταξινομήσεις οχημάτων ανά νομό, από τις οποίες συνάγεται το πλήθος ζημιών ανά νομό)…..ΙΙ. Οι συνεργάτιδες Ασφαλιστικές Εταιρίες θα έρχονται σε επαφή με τους εξουσιοδοτημένους στο σύστημα audatex πραγματογνώμονες, ώστε να ξεκινήσουν συνεργασία στα ακόλουθα πλαίσια. Α. Οι πραγματογνωμοσύνες για τα μοντέλα, που υποστηρίζει το σύστημα audatex και θα κατανέμονται- κατά το δυνατόν- ισομερώς στους πραγματογνώμονες και Β. Οι πραγματογνώμονες –πλην έκτακτων περιπτώσεων- θα διενεργούν πραγματογνωμοσύνες σε περιορισμένη γεωγραφική περιφέρεια (εντός του νομού)….IV. Οι συνεργάτιδες Ασφαλιστικές Εταιρίες θα εντολοδοτούν κατά την κρίση τους πραγματογνώμονες (ανεξάρτητα αν αυτοί είναι εξουσιοδοτημένοι για τη χρήση του συστήματος audatex ή όχι) για τις περιπτώσεις που αφορούν ζημιές οχημάτων που δεν υποστηρίζει το σύστημα audatex (πχ. λεωφορεία, δίκυκλα, οχήματα περιορισμένης ταξινόμησης). Στη συνέχεια αναφέρει το για την εξέλιξη του Σχεδίου Δράσης που μεταξύ άλλων τονίζει…. «1.έχει εκπαιδεύσει 31 αμιγείς πραγματογνώμονες στους νομούς …….2. Οι συνεργάτιδες Ασφαλιστικές Εταιρίες δεν ανταποκρίνονται στο ανωτέρω σχέδιο δράσης, καθώς, με εξαίρεση μία μειοψηφία, οι τοπικοί διευθυντές / προϊστάμενοι υποκαταστημάτων εναντιώνονται στο σύστημα Audatex…3. Οι πραγματογνώμονες, που έχουν αποκλειστεί από την εκπαίδευση της Audatex (είτε επειδή έχουν άλλη δραστηριότητα, είτε επειδή έχουν κατηγορηματικά αρνηθεί οι ίδιοι την εκπαίδευσή τους στο σύστημα Audatex) συσπειρώνονται με μικρά σε μέγεθος συνεργεία ή με συλλογικά όργανα αυτών, ώστε να μην γίνεται αποδεκτή η διαδικασία της πραγματογνωμοσύνης-Audatex……. Στη συνέχεια αναφέρονται οι Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου «…1. Θα ζητηθεί από τις Διοικήσεις των Ασφαλιστικών Εταιριών να μεριμνήσουν ώστε: a) τα τοπικά υποκαταστήματα των νομών, όπου έχουν εξουσιοδοτηθεί πραγματογνώμονες από την Audatex να δέχονται μόνον πραγματογνωμοσύνες Audatex για τα μοντέλα αυτοκινήτων που υποστηρίζει η Audatex b) τα τοπικά υποκαταστήματα να δίνουν εντολές στους εξουσιοδοτημένους από την Audatex πραγματογνώμονες μόνο για τις περιπτώσεις που αφορούν τον ίδιο νομό……d) να καταστεί σαφές ότι δεν θα εκπαιδευτούν πραγματογνώμονες-συνεργεία και δεν θα εκπαιδευτούν ανά νομό περισσότεροι πραγματογνώμονες από το μέγιστο αριθμό πραγματογνωμόνων που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών του νομού αυτού»[322].

278. Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια για κοινή χρήση και κοινή αντιμετώπιση των πραγματογνωμόνων από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους. Συγκεκριμένα στο πρακτικό συνεδρίασης του ΔΣ Νο 27 της 8.11.2002 αναφέρεται, «…… ο Διευθύνων Σύμβουλος ……προτείνει στο Διοικητικό Συμβούλιο να ορισθούν κοινοί πραγματογνώμονες και για τις 4 Ασφαλιστικές εταιρίες-Μετόχους της εταιρίας σε μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας σε πρώτη φάση και ενδεχομένως κοινοί πραγματογνώμονες και για τις άλλες Ασφαλιστικές Εταιρίες- Χρήστες του συστήματος. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του κόστους όχι μόνο από τις αμοιβές σε κατ΄ ιδίαν πραγματογνώμονες κάθε Ασφαλιστικής Εταιρίας αλλά, κυρίως, στον εξορθολογισμό του συστήματος, στον συντονισμό των σχετικών εργασιών και στον καλύτερο έλεγχο και εποπτεία των τιμώ, ανταλλακτικών και εργατοωρών από τα συνεργεία»[323]. Όπως έχει αναλυθεί ανωτέρω, το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους πραγματογνώμονες με το ν. 4364/2016 διαμορφώθηκε επί τω αυστηρότερο[324].

5.6.3 Σχέση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τους πραγματογνώμονες

279. Οι πραγματογνώμονες συντάσσουν την ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη και συνιστούν την πλειοψηφία των χρηστών του συστήματος Audatex. Σε σχετικό ερώτημα, αναφορικά με το συγκεκριμένο πλαίσιο συνεργασίας, οι εκπρόσωποι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ απαντούν: «Το πλαίσιο συνεργασίας με τους πραγματογνώμονες περιγράφεται επακριβώς στη σύμβαση. Οι ασφαλιστικές εταιρείες επιλέγουν τους πραγματογνώμονες, οι οποίοι μπορούν να κάνουν ηλεκτρονική ή εμπειρική πραγματογνωμοσύνη. Σε περίπτωση που ο πραγματογνώμονας επιλέγει το ηλεκτρονικό σύστημα (AUDATEX), εμείς του παρέχουμε εκπαίδευση, περνάει από εξετάσεις και αποκτά πιστοποίηση – εξουσιοδότηση. Η AUDATEX συνεργάζεται (εκπαιδεύει) μόνο τους πραγματογνώμονες που χρησιμοποιούν οι εταιρίες– πελάτες της. Η αμοιβή του πραγματογνώμονα καταβάλλεται από την ασφαλιστική. Η AUDATEX δεν έχει κάποιο ρόλο στον καθορισμό της αμοιβής του πραγματογνώμονα (η οποία ποικίλει) […] Οι πραγματογνώμονες σε ότι αφορά το διακανονισμό των ζημιών έρχονται σε επαφή μόνο με τις ασφαλιστικές εταιρείες . Μ’ εμάς επικοινωνούν σχετικά με ότι αφορά στη λειτουργία του συστήματος. Για τη χρήση του συστήματος, οι ασφαλιστικές εταιρείες (εντολείς) καταβάλλουν στην AUDATEX συγκεκριμένη αμοιβή (11,73 €) […] Υπάρχουν περιπτώσεις, όπου τα συνεργεία επικοινωνούν μ΄ εμάς, αλλά αυτό αφορά συνήθως σε θέματα λειτουργίας του συστήματος, για παράδειγμα, όταν το σύστημα βγάζει ένα χρόνο αντικατάστασης ανταλλακτικού με τον οποίο διαφωνούν»[325].

280. Όπως αναφέρεται στο σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό[326], που υπογράφεται μεταξύ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των συνεργαζόμενων πραγματογνωμόνων, «Η ‘AUDATEX Ελλάς’ θα παρέχει στον ‘ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΑ’ το δικαίωμα χρήσης του συστήματος AUDATEX προκει-

322 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 30.10.2002.

323 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 27 της 08.11.2002.

324 Βλέπε άρθρα 259, 256 και 258 του ν. 4364/2016.

325 Βλ. ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ βάσει της υπ. αριθ. 2969/24.5.07 εντολής ελέγχου.

326 Το ιδιωτικό συμφωνητικό αριθ. 331 προσκομίστηκε ως ενδεικτικό των συμβάσεων μεταξύ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των πραγματογνωμόνων, κατά την επίσκεψη στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ στις 24.5.2007.

μένου να εκδίδει ηλεκτρονικές πραγματογνωμοσύνες ζημιών αυτοκινήτων με εντολή και για λογαριασμό συνεργαζόμενων Ασφαλιστικών Εταιρειών, με τις οποίες η ‘AUDATEX Ελλάς’ έχει συνάψει σχετικές συμβάσεις. Ο ‘ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΑΣ’, προκειμένου να λάβει τον ειδικό κωδικό πρόσβασης για τη χρήση του συστήματος AUDATEX για κάθε ως ανωτέρω Ασφαλιστική Εταιρεία θα ενημερώνει την ‘AUDATEX Ελλάς’ με σχετική αίτηση του, η οποία μετά την έγκριση της θα τον εξουσιοδοτήσει παρέχοντας και τον ειδικό κωδικό πρόσβασης στο σύστημα». Το συμφωνητικό μεταξύ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και του πραγματογνώμονα περιλαμβάνει ρήτρα αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex.

281. Περαιτέρω, σε πρακτικό συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε., που πραγματοποιήθηκε στις 3.7.2003[327], αναφέρεται ότι «Η AUDATEX έχει θεσπίσει κάποια κριτήρια για να γίνει κάποιος πραγματογνώμων της Εταιρείας και αυτά οριοθετούνται με τη σύμβαση που κάνει με τα άτομα που επιλέγει. Η Εταιρεία χρησιμοποιεί ως πραγματογνώμονες άτομα που δεν εμπλέκονται με άλλο επάγγελμα συναφές με το χώρο του αυτοκινήτου, όπως εργαζόμενους ή ιδιοκτήτες συνεργείων κα. Σε κάθε πραγματογνώμονα δίνει ετησίως ένα ικανό αριθμό εντολών ώστε να έχει ένα σεβαστό εισόδημα και αυτό για εύλογους λόγους. Με τη συνεχή ενημέρωση και παρακολούθηση του συστήματος έχει επιτευχθεί η γρήγορη και ακριβής σύνταξη της πραγματογνωμοσύνης ενώ παράλληλα η συγκέντρωση πολύτιμων πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων της δίνει τη δυνατότητα να ελέγχει πραγματογνώμονες, συνεργεία και ιδιαίτερα τις τυχόν διακυμάνσεις του κόστους αποκατάστασης της ζημιάς, για κάθε είδος ζημιάς και για κάθε όχημα που κυκλοφορεί». Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, στον διορισμό και τη διαχείριση των πραγματογνωμόνων, εμπλέκεται η AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

282. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ ασχολείται και με την επιλογή και εκπαίδευση των πραγματογνωμόνων. Στο πλαίσιο αρχικής εφαρμογής του προγράμματος η AUDATEX ΕΛΛΑΣ φαίνεται να πραγματοποιεί συναντήσεις με τους φορείς των πραγματογνωμόνων και να οργανώνει δράσεις για την κάλυψη των αναγκών. Συγκεκριμένα, σε συνεδρίαση ΔΣ της 4.6.1998 αναφέρεται μεταξύ άλλων «…..είναι απαραίτητο να τεθεί χρονοδιάγραμμα για τους πραγματογνώμονες. Κατόπιν τούτου το Διοικητικό Συμβούλιο εξουσιοδοτεί τον κ. […] να ετοιμάσει εισήγηση για τους πραγματογνώμονες (πόσοι χρειάζονται πανελλαδικά, προσόντα, κριτήρια προσλήψεων κλπ)»[328].

283. Η εκπαίδευση των πραγματογνωμόνων χρηστών είναι αρμοδιότητα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ η οποία συστηματικά και επιμελώς ασχολήθηκε με το θέμα αυτό. Συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο της φαίνεται να ενημερώνεται «για το πρόγραμμα εκπαίδευσης των πραγματογνωμόνων…»[329]. Σε επόμενη συνεδρίαση σε συζήτηση για τα προβλήματα του συστήματος στην επαρχία αναφέρεται «..Με βάση τα πιο πάνω ο κ. […] προτείνει να σχεδιαστεί επιμελώς από την Εταιρία η εκπαίδευση των πραγματογνωμόνων της επαρχίας…»[330].

284. Καθώς οι πραγματογνώμονες αποτελούν την πλειοψηφία των χρηστών του συστήματος, με δικαίωμα πρόσβασης στο σύστημα και προσδιορισμού ή αλλαγής της τιμής εργατοώρας του συστήματος, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ έχει προβλέψει οδηγίες προς τους πραγματογνώμονες για τη χρήση και συμπλήρωση των στοιχείων.

285. Έτσι, στο σχετικό παράρτημα[331] του ιδιωτικού συμφωνητικού μεταξύ AUDATEX ΕΛΛΑΣ και πραγματογνώμονα, όπου περιγράφονται οι οδηγίες συμπλήρωσης των στοιχείων, στο σημείο που γίνεται αναφορά στην τιμή εργατοώρας προσδιορίζεται ότι αυτή καταχωρείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

286. Σε άλλη συνεδρίαση[332] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, στις 2.8.2001, η μη επέμβαση των πραγματογνωμόνων στις τιμές ε/ω αναφέρεται ως απαραίτητος κανόνας που πρέπει να τεθεί για να καταφέρει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ να κοστολογήσει αντικειμενικά τις εν λόγω τιμές. Τα ανωτέρω στοιχεία λειτουργούν προς επίρρωση της άποψης ότι οι τιμές εργατοώρας ήταν προτεινόμενες από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αλλά όχι καθοριζόμενες ή επιβαλλόμενες.

287. Η βούληση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για τον περιορισμό του περιθωρίου επέμβασης των πραγματογνωμόνων στο πεδίο τιμή εργατοώρας αποτυπώνεται σε σχετικές σημειώσεις[333]. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «Οι οδηγίες, που δόθηκαν στους πραγματογνώμονες ήταν: α) να μην επεμβαίνουν πλέον στην τιμή εργατοώρας του αρχείου, εκτός αν τους δοθούν σχετικές οδηγίες από την Audatex, β) στις περιπτώσεις νέων εγγραφών, να συμβουλεύονται τον επικεφαλής πραγματογνώμονα και να κοινοποιούν στην AUDATEX τη νέα εγγραφή και γ) στις περιπτώσεις, που κρίνουν[334] ότι απαιτείται τροποποίηση (της τιμής εργατοώρας), να ειδοποιείται εγγράφως η Audatex, η οποία θα εξετάζει την τροποποίηση αυτή[335]…….. ΠΡΟΤΑΣΗ:…….IV Το νέο αρχείο συνεργείων, που θα παραδοθεί στους πραγματογνώμονες θα τηρείται αυστηρά: όποιος πραγματογνώμονας επεμβαίνει σε τιμή εργατοώρας, θα ενημερώνεται η Ασφαλιστική Εταιρία και εφόσον δεν συμμορφωθεί με τις συστάσεις, θα του αφαιρείται ο κωδικός πρόσβασης στο σύστημα Audatex για ένα μήνα.»[336] Ωστόσο, όπως προέκυψε και από την ακροαματική διαδικασία, επρόκειτο για μία πρόταση, η οποία δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο ότι έγινε αποδεκτή.

288. Περαιτέρω, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ φαίνεται να έχει

327 Πρακτικό Συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε. Νο1 της 3.7.2003.

328 Βλ. Πρακτικό ΔΣ της Audatex Ελλας Νο 6 της 4.6.1998.

329 Βλ. Πρακτικό ΔΣ της Audatex Ελλας Νο 7 της 22.9.1998.

330 Βλ. Πρακτικό ΔΣ της Audatex Ελλας Νο 24 της 3.7.2001.

331 Το παράρτημα είναι κοινό για όλες τις συμβάσεις.

332 Συνεδρίαση Δ.Σ. Νο 25 της 2.8.2001.

333 Έγγραφο με τίτλο *«Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31.7.2001»*, το οποίο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

334 Επομένως, το ζήτημα της τιμής εργατοώρας εξακολουθεί να επαφίεται στην κρίση του πραγματογνώμονα.

335 Επομένως, και για την AUDATEX ΕΛΛΑΣ το θέμα της τιμής εργατοώρας είναι προς συζήτηση και δεν επιβάλλεται στον πραγματογνώμονα.

336 Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην ενότητα 5.5.1. της παρούσης.

πρόθεση να αναλάβει αυτή τον ρόλο του άμεσου εντολοδόχου των πραγματογνωμόνων αντί των ασφαλιστικών εταιριών, τουλάχιστον για την περιφέρεια. Όπως αναφέρεται σε συνεδρίαση του ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, πρόταση του Αντιπροέδρου είναι «να εξεταστεί η τροποποίηση της διαδικασίας εντολοδότησης… Συγκεκριμένα, αναφέρει ο Αντιπρόεδρος, εφόσον εφαρμοστεί το προαναφερθέν Σχέδιο Δράσης της εφαρμογής του συστήματος Audatex στην περιφέρεια, κρίνεται σκόπιμο να αναλάβει η Εταιρία το έργο της εντολοδότησης των πραγματογνωμόνων, ούτως ώστε να επιτευχθεί μείωση του κόστους διαχείρισης, αλλά και τυχόν προστριβών μεταξύ Ασφαλιστικών Εταιριών και πραγματογνωμόνων.»[337] Σε συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου κατά τα επόμενα χρόνια επανέρχεται το θέμα της μεταβίβασης της αρμοδιότητας της εντολοδότησης των πραγματογνωμόνων από τις ασφαλιστικές εταιρίες στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Συγκεκριμένα, στην συνεδρίαση Διοικητικού Συμβουλίου της 4.3.2004 αποφασίζεται η εκπόνηση μελέτης «με στόχο την εντολοδότηση πραγματογνωμόνων, κατ’ αρχήν της περιφέρειας και έπειτα του Νομού Αττικής από την Εταιρία»[338]. Τέλος σε συνεδρίαση της 18.11.2004 αναφέρεται: «Ο Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου προτείνει να εξεταστεί κατά πόσο θα ήταν εφικτό να εντολοδοτούνται οι πραγματογνώμονες-χρήστες του συστήματος από την Εταιρία. Το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] κρίνει ότι, κάτι τέτοιο θα έλυνε πολλά προβλήματα, θα βελτίωνε τον επαγγελματισμό όλων των πραγματογνωμόνων και περαιτέρω την ποιότητα της πραγματογνωμοσύνης. Το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] κρίνει ότι, θα πρέπει να γίνει εμπεριστατωμένη μελέτη για την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου, καθώς η διαδικασία εντολοδότησης διαφέρει από Ασφαλιστική Εταιρία σε Ασφαλιστική Εταιρία. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου εισηγείται να εκπονηθεί από τον προϊστάμενο της Εταιρίας […] σχετική μελέτη, με στόχο την εντολοδότηση πραγματογνωμόνων, κατ’ αρχήν της περιφέρειας και έπειτα του Νομού Αττικής από την Εταιρία. Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εγκρίνουν ομόφωνα την εισήγηση του Προέδρου.»[339]

289. Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν ενδείξεις για λανθασμένη χρήση του συστήματος Audatex, εκ μέρους κάποιων πραγματογνωμόνων, η οποία προκαλεί τη δυσαρέσκεια των συνεργείων. Σε σημείο του εγγράφου που αναφέρεται σε θέματα συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX της 31.7.2001 αναφέρεται ότι «Σε καθημερινή βάση φτάνουν στην AUDATEX πολλά παράπονα από μικρά κυρίως συνεργεία, που αφορούν την τιμή εργατοώρας. Αυτό συμβαίνει επειδή: α) πολλοί πραγματογνώμονες δεν γνωστοποιούν στα συνεργεία την πραγματογνωμοσύνη – Audatex, όταν το σύνολο υπερβαίνει αυτό που θα εκτιμάτο με συμβατικό τρόπο, με αποτέλεσμα, το συνεργείο να δυσανασχετεί εφόσον βλέπει μόνον τις πραγματογνωμοσύνες, στις οποίες το σύνολο είναι χαμηλότερο από αυτό, που θα εκτιμάτο με συμβατικό τρόπο και β) πολλοί πραγματογνώμονες δεν εξηγούν στα συνεργεία αυτά, τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίστηκε η τιμή εργατοώρας, παρά δίνουν την απάντηση: ‘τόσα σου βγάζει η Audatex, παρ’ την τηλέφωνο να τα βρείτε’». Αυτό όμως σημαίνει ότι κάποιοι πραγματογνώμονες, εν αγνοία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, την εμφανίζουν να καθορίζει η ίδια την τιμή εργατοώρας, ενώ η πραγματικότητα είναι σαφώς διαφορετική, αφού ήδη η AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε ανύποπτο χρόνο – πριν την καταγγελία – αναφέρεται κατ’ επανάληψη σε προτεινόμενη τιμή, την οποία είναι διατεθειμένη να συζητήσει με τον πραγματογνώμονα (και με τα συνεργεία)[340].

290. Το ανωτέρω σκεπτικό επιβεβαιώνεται και από σχετική επιστολή της […] προς την AUDATEX[341], όπου αναφέρεται ότι υπάρχει «[...] προσπάθεια επιβολής συγκεκριμένης τιμής εργατοώρας συνεργείου από τους πραγματογνώμονες ασφαλιστικών εταιρειών, που χρησιμοποιούν το πρόγραμμα της AUDATEX. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιούν κοστολογήσεις εργασιών Φανοβαφείου επιβάλλοντας σαν τιμή εργατοώρας λιανικής, τιμές πολύ χαμηλές, δηλαδή τιμές που δεν καλύπτουν ούτε το κόστος εργατοώρας του συνεργείου. Αναφέρουν

337 Βλ. Πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΑΕ Νο 33 της 30.10.2002 στο θέμα 5 αναφέρεται *«ΙΙΙ. Εντολοδότηση Πραγματογνωμόνων Ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. κ. […] λαμβάνει το λόγο και προτείνει στα Μέλη του Δ.Σ. να εξεταστεί η τροποποίηση της διαδικασίας εντολοδότησης πραγματογνωμόνων. Συγκεκριμένα, αναφέρει ο Αντιπρόεδρος, εφόσον εφαρμοστεί το προαναφερθέν Σχέδιο Δράσης της εφαρμογής του συστήματος Audatex στην περιφέρεια, κρίνεται σκόπιμο να αναλάβει η Εταιρία το έργο της εντολοδότησης των πραγματογνωμόνων, ούτως ώστε να επιτευχθεί μείωση του κόστους διαχείρισης, αλλά και τυχόν προστριβών μεταξύ Ασφαλιστικών Εταιριών και πραγματογνωμόνων. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. […] συμφωνεί με την πρόταση του Αντιπροέδρου και ερωτά το Διευθύνοντα Σύμβουλο κ. […] ως προς τις απαιτήσεις, προς την υλοποίηση του εν λόγω έργου. Ο Διευθύνων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, απαιτείται αφενός μελέτη, αφετέρου εκπόνηση σχεδίου δράσης, μηχανοργάνωση και η σχετική επάνδρωση. Τα Μέλη του Δ.Σ. κ.κ. […] συμφωνούν με την πρόταση του Αντιπροέδρου. Ο Πρόεδρος εισηγείται στα Μέλη του Δ,Σ. να εξουσιοδοτηθεί ο Διευθύνων Σύμβουλος στην εκπόνηση σχετικής μελέτης. Τα Μέλη του Δ.Σ. εγκρίνουν ομόφωνα την εισήγηση του Προέδρου.»*

338 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΑΕ Νο 41 της 04.04.2004 όπου αναφέρεται *«Ο Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου προτείνει να εξεταστεί κατά πόσο θα ήταν εφικτό να εντολοδοτούνται οι πραγματογνώμονες-χρήστες του συστήματος από την Εταιρία. Το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. Δημήτριος Βιδάλης κρίνει ότι, κάτι τέτοιο θα έλυνε πολλά προβλήματα, θα βελτίωνε τον επαγγελματισμό όλων των πραγματογνωμόνων και περαιτέρω την ποιότητα της πραγματογνωμοσύνης. Το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. […] κρίνει ότι, θα πρέπει να γίνει εμπεριστατωμένη μελέτη για την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου, καθώς η διαδικασία εντολοδότησης διαφέρει από Ασφαλιστική Εταιρία σε Ασφαλιστική Εταιρία. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου εισηγείται να εκπονηθεί από τον προϊστάμενο της Εταιρίας κ. […] σχετική μελέτη, με στόχο την εντολοδότηση πραγματογνωμόνων, κατ’ αρχήν της περιφέρειας και έπειτα του Νομού Αττικής από την Εταιρία. Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εγκρίνουν ομόφωνα την εισήγηση του Προέδρου.»*

339 Βλ. πρακτικό συνεδρίασης ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΑΕ Νο 45 της 18.11.2004

340 Βλέπε ενδεικτικά μόνο, το έγγραφο με τίτλο *«Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ, 31.7.2001»*, το οποίο εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

341 Επιστολή της […] προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με ημερομηνία 7.12.2005, που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

δε ψευδώς στους συνεργάτες μας ότι την αξία της συγκεκριμένης εργατοώρας την έχουν ενημερωθεί από την HYUNDAI ΕΛΛΑΣ».

291. Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει προσπάθεια συμμετοχής της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στη διαδικασία επιλογής των πραγματογνωμόνων που χρησιμοποιούν οι ασφαλιστικές εταιρίες θέτοντας με απόφασή της σχετικές προϋποθέσεις και κριτήρια.

5.6.3 Επιβολή χρήσης αποκλειστικά πραγματογνώμων Audatex

292. Ένας εκ των ισχυρισμών της καταγγέλλουσας είναι η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών, για τη χρήση αποκλειστικά πραγματογνωμόνων Audatex.

293. Σχετικά με τον τρόπο κατανομής των ζημιών/εκτιμήσεων στους συνεργαζόμενους με την ασφαλιστική εταιρία πραγματογνώμονες, σε σχετικό ερώτημα[342] που τέθηκε στις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές, αυτές ισχυρίζονται ότι πέραν του κριτηρίου της γεωγραφικής εγγύτητας (και της ισοκατανομής εργασιών μεταξύ των πραγματογνωμόνων), δεν υπάρχουν κανόνες για την επιλογή του πραγματογνώμονα που θα αναλάβει κάθε μεμονωμένη ζημιά.

294. Όπως καταγράφεται σε συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ σχετικά με την επίλυση των δυσχερειών που αντιμετωπίζει η εφαρμογή του συστήματος ειδικότερα στην περιφέρεια, αποφασίζεται ομόφωνα να ζητηθεί από τις Διοικήσεις των ασφαλιστικών εταιριών να μεριμνήσουν ώστε μεταξύ άλλων «Τα τοπικά υποκαταστήματα των νομών, όπου έχουν εξουσιοδοτηθεί πραγματογνώμονες από την Audatex (ως συνημμένη κατάσταση), να δέχονται μόνον πραγματογνωμοσύνες – Audatex για τα μοντέλα αυτοκινήτων, που υποστηρίζει η Audatex»[343].

295. Η σημασία της συστηματικής χρήσης του συστήματος, από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους και χρήστες, όπως έχει από τις ίδιες αποτυπωθεί[344] έγκειται στο γεγονός ότι έτσι θα επιτευχθούν:

- «αξιοπιστία του συστήματος, αλλά κυρίως των Ασφαλιστικών Εταιριών– Εντολέων προς τα άλλα εμπλεκόμενα μέρη (συνεργεία),
- Αξιοπιστία των εκδιδομένων στατιστικών στοιχείων, που παράγονται από τις πραγματογνωμοσύνες- audatex,
- Έλεγχος των πραγματογνωμόνων,
- Εξασφάλιση ευνοϊκών όρων (εκπτώσεων) σε ανταλλακτικά και εργασίες και Τάξη στη διαχείριση ζημιών».

296. Σε πρακτικό συνάντησης της Επιτροπής Audatex[345] αναφέρεται ότι «Οι Επίτροποι – Audatex, έπειτα από εκτενή συζήτηση επί του θέματος αυτού και προκειμένου να εφαρμοστεί απόλυτα η απόφαση του ΔΣ, δεσμεύτηκαν να μεριμνήσουν για την έκδοση σχετικών εγκυκλίων προς όλα τα υποκαταστήματα των Ασφαλιστικών εταιρειών που εκπροσωπούν, με σκοπό την αποκλειστική χρήση του συστήματος- AUDATEX από την 01/05/2005. […] Επιπρόσθετα, οι Επίτροποι φρονούν ότι, η διαδικασία πραγματογνωμοσύνης θα γινόταν ακόμη πιο αποτελεσματική αν οι εντολές προς διενέργεια πραγματογνωμοσύνης δίνονταν στους πραγματογνώμονες από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ.»[346]. Σε επόμενη συνάντηση της Επιτροπής AUDATEX αναφέρεται ότι «Οι Επίτροποι- AUDATEX δεσμεύονται να μεριμνήσουν για την ενημέρωση όλων των υποκαταστημάτων (ειδικά της περιφέρειας) των Ασφαλιστικών- Εταιρειών που εκπροσωπούν, ώστε να εντολοδοτούνται μόνον οι Πραγματογνώμονες- Χρήστες του συστήματος-Audatex»[347].

297. Σχετικά με τα παραπάνω και σε σχετικό ερώτημα, που απευθύνθηκε στον υπεύθυνο του Γραφείου Πωλήσεων της INTERAMERICAN στα Χανιά[348], αυτός απαντάει: «Προφορικά μας έχει ζητηθεί να χρησιμοποιούμε τον πραγματογνώμονα […] που από ότι γνωρίζω είναι ο συνεργάτης της AUDATEX στο νομό Χανίων και στην πράξη αυτό εφαρμόζουμε».

298. Περαιτέρω ως πρόταση της Διοίκησης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, εμφανίζεται «ο ορισμός κοινών πραγματογνωμόνων και για τις τέσσερις Ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους σε μεγάλες πόλεις της περιφέρειας σε πρώτη φάση και ενδεχομένως κοινοί πραγματογνώμονες και για τις άλλες Ασφαλιστικές Εταιρίες χρήστες του συστήματος. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του κόστους όχι μόνο από τις αμοιβές σε κατ’ ίδιαν πραγματογνώμονες κάθε Ασφαλιστικής Εταιρίας αλλά κυρίως στον εξορθολογισμό του συστήματος, στον συντονισμό των σχετικών εργασιών και στον καλύτερο έλεγχο και εποπτεία των τιμών, ανταλλακτικών και εργατοωρών από τα συνεργεία»[349]. Σημειώνεται ότι η εφαρμογή της εν λόγω πρότασης για την χρήση κοινών πραγματογνωμόνων δεν είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί από τα υπόλοιπα διαθέσιμα στοιχεία.

299. Εκ των ανωτέρω αναφερθέντων, επιβεβαιώνεται η πρόθεση για χρήση, κατά κύριο λόγο, πραγματογνωμόνων Audatex. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι, όπως αναφέρεται και στην Εισήγηση[350], η χρήση του συστήματος Audatex δεν ήταν καθολική ή αποκλειστική. Πέραν των διαφοροποιήσεων ανά γεωγραφική περιοχή, ακόμη και εντός περιοχών «ενταγμένων» στο σύστημα, όπως είναι η Αττική ή τα Χανιά, εντοπίζεται η χρήση και των δύο μεθόδων εκτίμησης. Τα ποσοστά χρήσης των

342 Σε ερωτηματολόγια που εστάλησαν στις τέσσερις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές (2813, 2814, 2815 και 2816/18.5.2007) και με την ερώτηση 5 ζητήθηκε από τις ερωτώμενες «*Υπάρχει κάποιος κανόνας για τον προσδιορισμό του πραγματογνώμονα που θα αναλάβει την κάθε μεμονωμένη περίπτωση εκτίμησης (πχ. πραγματογνώμονας AUDATEX σε συνεργείο το οποίο έχει σύμβαση συνεργασίας με την Audatex);*».

343 Πρακτικό Δ.Σ. AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 3.10.2002.

344 Πρακτικό συνάντησης Επιτροπής AUDATEX αριθ. 1 της 11.3.2005.

345 Βλ. Ενότητα Επιτροπή AUDATEX της Εισήγησης.

346 Πρακτικό Συνάντησης της Επιτροπής AUDATEX, αριθ. 1 της 11.3.2005. Συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

347 Πρακτικό Συνάντησης της Επιτροπής AUDATEX, της 5.4.2005. Συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

348 Κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στο υποκατάστημα της INTERAMERICAN στα Χανιά, στις 7.2.2007.

349 Πρακτικό Δ.Σ. Νο 27 της 8.1.2002, το οποίο προσκομίστηκε με την υπ’ αριθ. 284/15.1.2015 επιστολή από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

350 Βλ. ενότητα 4.5.2 της Εισήγησης.

ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών Audatex είναι μεν σημαντικά, ωστόσο καταμαρτυρούν ότι η χρήση του συστήματος δεν είναι αποκλειστική. Επίσης, πέραν των ισχυρισμών των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών, επιβεβαιώνεται και από την έρευνα της Υπηρεσίας, αλλά και αναδείχτηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής, ότι η ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη είναι εναλλακτική της εμπειρικής, δεδομένου ότι και σε επίπεδο μεμονωμένου πραγματογνώμονα, εντοπίστηκε η χρήση και των δύο μεθόδων εκτίμησης.

5.7. ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ AUDATEX

300. Η εφαρμοζόμενη στα Συμβεβλημένα συνεργεία τιμή εργατοώρας κατά την περίοδο μετά την 1.7.2000 (μακροπρόθεσμα) είναι καταγεγραμμένη στο ιδιωτικό συμφωνητικό συνεργασίας μεταξύ αυτών και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

5.7.1 Συμβεβλημένα Συνεργεία – Δίκτυο Συνεργασίας AUDATEX

301. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ διατηρούσε ένα δίκτυο συνεργασίας με 120 συνεργεία αυτοκινήτων, εξουσιοδοτημένα από κάποιο εισαγωγέα αυτοκινήτων και μη. Τα Συμβεβλημένα συνεργεία ήταν τυπικά χρήστες του συστήματος Audatex και πελάτες της Audatex για τη χρήση του λογισμικού και τη σύνταξη εκτιμήσεων ζημιών. Όπως προέκυψε από την έρευνα της Υπηρεσίας και επιβεβαιώθηκε στη διάρκεια της ακροαματικής, τα Συμβεβλημένα με την Audatex συνεργεία συνιστούν το «Δίκτυο Συνεργασίας Audatex».

302. Η διαδικασία σύνταξης πραγματογνωμοσύνης Audatex διαφοροποιείται ως προς την εφαρμογή της σε περίπτωση που η ζημία αποκαθίσταται σε Συμβεβλημένα Συνεργεία. Η διαδικασία που ακολουθείται, όταν μια πραγματογνωμοσύνη διενεργείται σε συνεργείο – χρήστη του συστήματος έχει ως εξής: «η καταχώρηση της ζημιάς γίνεται από το Συνεργείο, ο έλεγχος των καταχωρήσεων γίνεται από τον Πραγματογνώμονα και εφόσον συμφωνούν αμφότερα τα μέρη, συντάσσεται η πραγματογνωμοσύνη (μέσω της ηλεκτρονικής αποστολής των δεδομένων) και υπογράφεται από αυτά. Στην περίπτωση αυτή, [σ.σ. πραγματογνωμοσύνη σε Συμβεβλημένο συνεργείο] επειδή η πραγματογνωμοσύνη χρεώνεται από την Εταιρία [σ.σ. AUDATEX ΕΛΛΑΣ] στο συνεργείο, το συνεργείο μεταφέρει τη χρέωση αυτή στο συνολικό κόστος της ζημίας, η οποία αποζημιώνεται από τον Εντολέα- Ασφαλιστική εταιρία.»[351]. «Στην ακραία περίπτωση διαφωνίας μεταξύ Πραγματογνώμονα και Συνεργείου, ο Πραγματογνώμονας εκδίδει ξεχωριστή πραγματογνωμοσύνη επισημαίνοντας τη διαφωνία στο πεδίο παρατηρήσεων και παραδίδει αντίγραφο στο Συνεργείο. Αυτονόητο είναι ότι, στην περίπτωση αυτή, η Ασφαλιστική Εταιρία δεν θα δεχτεί να καλύψει το κόστος της πραγματογνωμοσύνης που εξέδωσε το Συνεργείο.»[352]

303. Με τα συνεργεία αυτά η AUDATEX ΕΛΛΑΣ έχει υπογράψει ιδιωτικά συμφωνητικά για την άδεια χρήσης του λογισμικού. Εντός των συμφωνητικών καθορίζονται και άλλοι όροι συνεργασίας, όπως η τιμή εργατοώρας, οι αυξήσεις επί αυτής κ.α. Το ιδιωτικό συμφωνητικό που χρησιμοποιείτο απαρχής της διαδικασίας, από το 2002 (εφεξής «αρχικό συμφωνητικό»), επιδέχθηκε κάποιες αλλαγές και διαφοροποιήσεις το 2005 (εφεξής «αναθεωρημένο συμφωνητικό»). Σε κάποιες περιπτώσεις προβλέπεται ότι το αναθεωρημένο συμφωνητικό αντικαθιστά το αρχικά υπογραφέν[353]. Από τα προσκομισθέντα συμφωνητικά, που συνολικά αριθμούν τα 120 και χρονολογούνται από το 2002, μόνο 21, που στην πλειοψηφία τους υπογράφηκαν μέσα στο 2006[354], ακολουθούν την αναθεωρημένη μορφή του συμφωνητικού. Συνεπώς, παραμένουν σε ισχύ όλα τα αρχικά συμφωνητικά, που δεν αντικαταστάθηκαν από αναθεωρημένα, συνολικά 99, και συνεπαγωγικά και οι προβλεπόμενοι σε αυτά όροι στο σύνολό τους. Σημειώνεται ότι η αναθεωρημένη μορφή συμφωνητικών άρχισε να χρησιμοποιείται από τον Οκτώβριο του 2005[355] (η καταγγελία έγινε στις 26.10.2005), επομένως συνάγεται ότι η αναθεωρημένη μορφή συμφωνητικών άρχισε να χρησιμοποιείται πριν από τον έλεγχο της Υπηρεσίας. Η αναθεωρημένη μορφή συμφωνητικού φέρει προσαρμογές στα άρθρα 7, 8 και 9 της αρχικής μορφής συμφωνητικού. Περαιτέρω, μέσω συγκεκριμένων παραρτημάτων, διευκρινίζει τις προδιαγραφές συνεργείου – χρήστη του συστήματος Audatex (Παράρτημα 3) και τις κατηγοριοποιήσεις τιμών ε/ω ανά κατηγορία πελατών, καθώς και τυχόν επιπλέον παρεχόμενες εκπτώσεις (Παράρτημα 4 «Συντελεστές συστήματος Audatex»).

304. Αναλυτικά οι όροι του ιδιωτικού συμφωνητικού έχουν ως εξής:

Ο απαραίτητος εξοπλισμός και οι προδιαγραφές που πρέπει να πληροί το συνεργείο για τη συνεργασία ορίζονται επαρκώς στο ιδιωτικό συμφωνητικό. Συγκριμένα, οι απαραίτητες προϋποθέσεις μηχανογραφικού εξοπλισμού ορίζονται στην παράγραφο 5 του συμφωνητικού, όπου αναφέρεται ότι « Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ θα πρέπει να διαθέτει τον αναγκαίο μηχανογραφικό εξοπλισμό, που θα πληροί τις προδιαγραφές, που ορίζει η ‘AUDATEX ΕΛΛΑΣ’ (βλ. παράρτημα με αριθμό 1)»[356]. Στην αναθεωρημένη μορφή, στην συγκεκριμένη παράγραφο δεν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή, πέραν της προσθήκης της προϋπόθεσης επιτυχίας στις εξετάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την χορήγηση κωδικού χρήστη. Πέραν όμως του μηχανογραφικού εξοπλισμού, στο συμφωνητικό προβλέπεται όρος σχετικά με τις προδιαγραφές που

351 Όπως αυτή περιγράφεται σε συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 30 της 25.4.2002 που προσκομίστηκε με το υπ’ αριθ. 284/15.1.2015 έγγραφο.

352 Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 3.10.2002.

353 Αυτό σημειώνεται ανάλογα στο συμφωνητικό. Στον όρο 20 του συμφωνητικού, γίνεται αναφορά στην κατάργηση προηγούμενου Ιδιωτικού Συμφωνητικού Συνεργασίας που είχε υπογραφεί για το ίδιο θέμα μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

354 Με εξαίρεση ένα συμφωνητικό, το υπ’ αριθ. 257, που είναι αναθεωρημένης μορφής και υπογράφηκε στις 26.10.2005.

355 Βάσει των συμφωνητικών που προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία και από επισκόπησή τους, το πρώτο Ιδιωτικό Συμφωνητικό με την αναθεωρημένη του μορφή φαίνεται να έχει υπογραφεί στις 26.10.2005 (αριθ. συμφωνητικού 257). Η πλειοψηφία των συμφωνητικών αναθεωρημένου τύπου υπογράφηκαν μέσα στο 2006.

356 Στο Παράρτημα 1 αναφέρονται οι ελάχιστες προδιαγραφές μηχανογραφικού εξοπλισμού για τη χρήση του λογισμικού Audapad.

πρέπει να πληροί η επιχείρηση ως συνεργείο αυτοκινήτων. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 3 του παλιού συμφωνητικού αναφέρεται: «Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ διαθέτει οργανωμένες μονάδες επισκευής ζημιών αυτοκινήτων, που πληρούν τις απαραίτητες για τη χρήση του συστήματος AUDATEX προδιαγραφές». Με τη χρήση της αναθεωρημένης μορφής συμφωνητικού προστέθηκε ανάλυση των προδιαγραφών σε σχετικό παράρτημα (Παράρτημα 3), όπου καθορίζονται επακριβώς οι «ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ-ΧΡΗΣΤΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ AUDATEX»[357]. Στη λίστα αυτή καταγράφονται οι προϋποθέσεις και ο εξοπλισμός που κατέχει το κάθε συνεργείο. Κάποια από αυτά τα στοιχεία θεωρούνται υποχρεωτικές προδιαγραφές. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν αποκλίνουν από τις κατ’ ελάχιστα από το νόμο οριζόμενες για την χορήγηση της άδειας λειτουργίας[358].

305. Σχετικά με την τιμή εργατοώρας, στην παράγραφο 7 του συμφωνητικού αναφέρεται ότι η εκτίμηση ζημιών θα συντάσσεται «με βάση τη συμφωνημένη τιμή εργατοώρας του ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ’ η οποία συμφωνείται με το παρόν συμφωνητικό σε € …. ανά ώρα πλέον ΦΠΑ». Επίσης αναφέρεται ότι «[…] το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’, εφαρμόζοντας την τιμολογιακή του πολιτική, θα καταβάλει προσπάθεια ώστε οι ενδεχόμενες αυξήσεις τιμών εργατοώρας να μην υπερβαίνουν την εξέλιξη του πληθωρισμού […]». Στα αναθεωρημένα συμφωνητικά, ο όρος «συμφωνημένη τιμή» αντικαταστάθηκε με τη φράση «η οποία κατά δήλωση του, σήμερα, είναι […]». Στο συμφωνητικό στην αναθεωρημένη του μορφή προστέθηκε επίσης το Παράρτημα 4 «Συντελεστές συστήματος Audatex», όπου αναφέρονται τιμές εργατοώρας και ανταλλακτικών ανά κατηγορία πελατών του συνεργείου, καθώς και τυχόν εξαιρέσεις από την κατηγοριοποίηση αυτή. Αναλυτικά οι κατηγορίες τιμών αφορούν σε α) Α1: Ασφαλιστική Εταιρία – Audatex (πραγματογνωμοσύνη σε οχήματα εξουσιοδοτημένου σήματος), β) Α2: Ασφαλιστική Εταιρία–Audatex (πραγματογνωμοσύνη σε οχήματα μη εξουσιοδοτημένου σήματος), γ) Β1: Ασφαλιστική Εταιρία εκτός Audatex, δ) Β2: Ιδιώτες και ε) Γ: Εγγυήσεις.

306. Σχετικά με την συνεργασία του συνεργείου με τρίτους, βάσει του ιδιωτικού συμφωνητικού και συγκεκριμένα της παραγράφου 8, «Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ δεσμεύεται να μην παρέχει σε τρίτους - πλην αιτιολογημένων εξαιρέσεων- ευνοϊκότερους όρους και τιμές από τους περιλαμβανόμενους σε αυτό το συμφωνητικό και ειδικότερα σε σχέση με εργασίες επισκευής, βαφής, ανταλλακτικά ή/ και υλικά βαφής από αυτούς που παρέχει στους πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ». Στην αναθεωρημένη μορφή του συμφωνητικού ο συγκεκριμένος όρος διαμορφώνεται ως εξής: «Κάθε εκτίμηση ζημιών αυτοκινήτων, που θα διενεργεί το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ μέσω του συστήματος της ‘AUDATEX ΕΛΛΑΣ’ θα συντάσσεται βάσει της εκάστοτε ισχύουσας τιμής εργατοώρας, την οποία υποχρεούται να εφαρμόζει το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ σε όλες τις εκτιμήσεις ζημιών και η οποία πρέπει να είναι αναρτημένη σε εμφανές για τον πελάτη σημείο του ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ’. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ μπορεί να συμφωνεί την εφαρμογή ευνοϊκότερων τιμών για ομάδες πελατών, υπό την προϋπόθεση ότι συντρέχουν συγκεκριμένοι εμπορικοί λόγοι. Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ όμως, δεσμεύεται να μην παρέχει στις ομάδες αυτές πελατών ευνοϊκότερους όρους και τιμές από αυτές που παρέχει στις Ασφαλιστικές Εταιρείες- χρήστες του συστήματος Audatex. Επισυνάπτεται η κατάσταση των ασφαλιστικών εταιρειών- χρηστών του συστήματος AUDATEX για κάθε μεταβολή της οποίας η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θα ενημερώνει εγγράφως το συνεργείο».

307. Με την υπογραφή του συμφωνητικού παρέχεται το δικαίωμα στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ να έχει πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία του συνεργείου για τον έλεγχο της τήρησης των συμφωνηθέντων. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 9 του συμφωνητικού αναφέρεται ότι «Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ συμφωνείται να παρέχει στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ τη δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες (‘Βιβλίο Εισερχομένων Οχημάτων’ κλπ) προκειμένου να διαπιστώνεται η πιστή τήρηση και εφαρμογή των συμφωνηθέντων με το παρόν ιδιωτικό συμφωνητικό όρων». Στο αναθεωρημένο συμφωνητικό ο όρος αυτός διαμορφώθηκε ως εξής: «Το ‘Συνεργείο’ συμφωνείται να παρέχει στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ τη δυνατότητα επιβεβαίωσης της πιστής τήρησης και εφαρμογής των με το παρών Ιδιωτικό Συμφωνητικό όρων».

308. Επιπλέον στην αναθεωρημένη τους μορφή τα ιδιωτικά συμφωνητικά συνοδεύονται από λίστα των ασφαλιστικών εταιριών χρηστών του συστήματος Audatex την 1.4.2006. Το στοιχείο αυτό προφανώς λειτουργεί επεξηγητικά ή υποβοηθητικά της κατηγοριοποίησης ασφαλιστικών εταιριών Audatex που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 4 του συμφωνητικού.

309. Περαιτέρω, οι εν λόγω όροι είναι ευνοϊκότεροι για τις ασφαλιστικές εταιρίες που συνεργάζονται με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Όπως προκύπτει σαφώς από τον παρακάτω πίνακα, όπου παρατίθενται αυτούσιοι οι συμφωνημένοι όροι, οι «ασφαλιστικές εταιρίες Audatex»[359], όπως κατονομάζονται (τόσο για εξουσιοδιοτημένα σήματα όσο και για μη εξουσιοδοτημένα), έχουν χαμηλότε-

357 Ως υποχρεωτικές προδιαγραφές αναφέρονται η άδεια λειτουργίας αορίστου χρόνου, η δυνατότητα έκδοσης γραπτής εγγύησης εργασίας ενός έτους και τεχνικός εξοπλισμός. Ο προαπαιτούμενος τεχνικός εξοπλισμός για το φανοποιείο αφορά σε: καλίμπρα, σετ οξυγόνου- ασετιλίνης, συσκευή ARGON, αναρτημένη πινακίδα χρέωσης εργατοώρας, μηχανογραφικό εξοπλισμό εκτιμητή και θέσεις εργασίας περισσότερες από 5 άτομα. Για το βαφείο οι προδιαγραφές αφορούν σε: φούρνο με μονάδα αντιρύπανσης, σύστημα μίξης χρωμάτων, σύστημα τριβής με απορρόφηση σκόνης και ελάχιστο αριθμό απασχολούμενων τα 3 άτομα. Για το συνεργείο μηχανών οι προδιαγραφές αφορούν σε πλήρες ηλεκτρολογείο, εξοπλισμό ελέγχου φρένων, αμορτισέρ, σύγκλισης, ευθυγράμμισης, αναλυτή 4 αερίων, σύστημα ευθυγράμμισης, σύστημα απαγωγής καυσαερίων, συσκευή ανακύκλωσης Freon και ελάχιστο αριθμό θέσεων εργασίας τα 5 άτομα.

358 Όπως αναφέρει ο εκπρόσωπος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στο ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ βάσει της υπ. αριθ. 2969/24.5.07 εντολής ελέγχου, «*Οι minimum προδιαγραφές εξοπλισμού είναι αυτές που θέτει το Υπουργείο Μεταφορών*».

359 Κατηγορίες Α1 και Α2 του Παραρτήματος 4 του ιδιωτικού συμφωνητικού.

ρη τιμή εργατοώρας σε σύγκριση με τις ασφαλιστικές εταιρίες εκτός Audatex και τους λοιπούς καταναλωτές ή/και έχουν κάποια έκπτωση επί της αξίας των ανταλλακτικών. Η τιμή ε/ω που ορίζεται για τους τρίτους, ήτοι τις τρίτες ασφαλιστικές εταιρίες μη μέλη της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και τους ιδιώτες, ισούται με την αναφερόμενη στο σώμα του ιδιωτικού συμφωνητικού (στην παράγραφο 7) τιμή εργατοώρας. Συνεπώς, τόσο στις αρχικές όσο και στις αναθεωρημένες συμβάσεις περιλαμβάνεται όρος περί μη εφαρμογής ευνοϊκότερων τιμών έναντι τρίτων πελατών των συνεργείων. Στα αναθεωρημένα μάλιστα συμφωνητικά, η προσθήκη του Παραρτήματος 4 κατά το 2006 αποτυπώνει με λεπτομέρειες την επιβαλλόμενη από τον προαναφερόμενο όρο και ακολουθούμενη πρακτική. Σχετικά με τον όρο δέσμευσης για μη παροχή σε τρίτους ευνοϊκότερης τιμής, η θέση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είναι ότι αυτός ο όρος αποβλέπει στον προσδιορισμό αντικειμενικής τιμής. Συγκεκριμένα, οι εκπρόσωποι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρουν: «Ουσιαστικά η συνεργασία του συνεργείου με την AUDATEX σημαίνει αποδοχή του συστήματος εκτίμησης της Audatex. Η Αποδοχή αυτή είναι πλήρης, το σύστημα ισχύει για όλους τους πελάτες. Ο περιορισμός που βάζουμε στη σύμβαση να μην χρεώνει το συνεργείο χαμηλότερες τιμές εργατοώρας σε μη πελάτες μας τίθεται γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο, για να υπάρχει αντικειμενική τιμή […] Η AUDATEX ελέγχει τα συνεργεία ότι όντως εφαρμόζουν όλους τους όρους της σύμβασης»[360] .

310. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ισχύουν τα εξής: Πρόκειται εν προκειμένω για τη λεγόμενη «ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου πελάτη» (MFC), συνήθη στις συναλλαγές και κατά κανόνα νόμιμη, δεδομένου ότι αυτή ούτε εισάγει ούτε συνεπάγεται καθεαυτή διακριτική μεταχείριση εις βάρος τρίτων, αλλά αντίθετα στην εξεταζόμενη περίπτωση διασφαλίζει την ίση μεταχείριση, και μάλιστα όχι μόνο των καταγγελλομένων 4 ασφαλιστικών εταιριών – μετόχων της AUDATEX, αλλά όλων, ήτοι και των 17 ασφαλιστικών εταιριών που ήταν χρήστες του συστήματός της. Ειδικά στην οικονομική θεωρία, οι ρήτρες του μάλλον ευνοουμένου πελάτη δεν είναι από τη φύση τους περιοριστικές του ανταγωνισμού (Most Favored Customer)[361]. Οι συγκεκριμένες ρήτρες είναι σε θέση να βελτιώνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα, «έχουν μειωμένο κόστος λόγω του ότι ο αγοραστής δεν θα πρέπει να μπει στη διαδικασία της έρευνας τιμών, σύγκρισης κ.λπ., και βελτιώνει βέβαια και την αποτελεσματικότητα των διαπραγματεύσεων. Αλλά εκτός αυτού μπορεί να αντιμετωπιστεί με τις ρήτρες αυτές το πρόβλημα της ομηρίας, δηλαδή, η συναλλαγή προμηθευτή με ορισμένο πελάτη που προϋποθέτει την πραγματοποίηση εξειδικευμένων επενδύσεων για τον τελευταίο»[362].

Πίνακας 13: Όροι συνεργασίας συμφωνητικών συνεργαζόμενων συνεργείων

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΟΡΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ*												
α/α	Αρ. Ιδ. Συμφωνητικού	Επισκευαστής	Εδρα	Ημ/νία	Τιμή ε/ω εντός συμφωνητικού	Α1. Ασφαλσιτική εταιρία Audatex (Εξουσιοδ. σήματος)	Α2. Ασφαλιστική εταιρία Audatex (άλλα σήματα)	Β1. Ασφαλιστική εταιρία εκτός AUDATEX	Β2. Ιδιώτες	Γ. Εγγυήσεις	Εξαιρέσεις
1	[ΑΠΟΡΡΗΤΟ]		ΑΘΗΝΑ	26/10/2005	35	28	-	35	35	19	Β1: Ευρωπαικη Ενωσις-Ασφαλειαι μινεττα 31,5
2			ΑΘΗΝΑ	25/1/2006	45	30	26	35	45/50	34,2	Β2 : Στόλοι επαριών 30 πελάτες ειδικών κατηγοριών
3			ΑΘΗΝΑ	20/2/2006	48	38	-	48	48	-	Α1 : Ανταλλακτικά -10%
4			ΑΘΗΝΑ	24/3/2006	38	32	26	38	38	-	-
5			ΧΑΝΙΑ	29/3/2006	31,62	31,62	26	35	35	-	Β2 : Αλαμο ΤΟΥΟΤΑ 31,62 άλλες μαρκες 26
6			ΘΕΣ/ΚΗ	1/4/2006	37	32	26	37	37	-	Α1. Ανταλλακτικά -8% Ιντελαμετικαν -10%
7			ΑΘΗΝΑ	18/4/2006	40	26,41	26,41	40	45	-	Εθνική -10% στα αντλακτικά
8			ΖΑΚΥΝΘΟΣ	18/4/2006	40	28	26	40	40	-	Α1 αναλλκατικά -10%
9			ΗΡΑΚΛΕΙΟ	5/6/2006	33	33	33	33	37	29	Α1: Αντακλλακτικά -8% +4% μεταφροικά Β2: Αυτοκινητιστές , rent a car 33,3
10			ΑΘΗΝΑ	7/6/2006	35,2	32	26	35,2	35,2	23,5	Β2 : Κάποιες Leasing 33
11			ΑΘΗΝΑ	15/6/2006	44	33,5	33,5	37,5	37,5	37	Α.1 Εθνικη - ιντερμαρικαν 31,83 Β.1 Αλληλασφαλιστικός Συν. Ιδιοκτ. Τουρ. Λεοφ. Πουλμαν 35,2
12			ΑΘΗΝΑ	20/6/2006	35	30	26	33	35	-	-
13			ΑΘΗΝΑ	23/6/2006	36	32	-	36	36	-	-
14			ΑΘΗΝΑ	23/6/2006	36	30	32	36	36	32	-
15			ΑΘΗΝΑ	3/7/2006	40	33,5	33,5	38,5	40	37	-
16			ΑΘΗΝΑ	4/7/2006	40	33,5	33,5	40	40	37	Β2 : όπου υπάρχουν σχετικές συμβάσεις
17			ΑΘΗΝΑ	5/7/2006	39	32	26	39	39	23,5	Α1 : Ιντεραμερικαν & ασπισ αναλακτικά -8% ή 3.000€ < -11%
18			ΑΘΗΝΑ	6/7/2006	33,5	33,5	-	-	-	-	-
19			ΑΘΗΝΑ	7/7/2006	35	32	26	35	35	24,94	-
20			ΑΘΗΝΑ	12/7/2006	39	32	39	39	39	23,5	-
21			ΛΙΒΑΔΕΙΑ	18/7/2006	40	35,5	26	40	40	25	-

* Βάσει Παραρτήματος 4 της νέας μορφής ιδιωτικού συμφωνητικού

311. Με βάση τα ανωτέρω, οι ασφαλιστικές εταιρίες που συνεργάζονται με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ τυγχάνουν ευνοϊκότερης χρέωσης από τις μη συνεργαζόμενες με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Η διαφοροποίηση στην τιμή εργατοώρας, μεταξύ των συνεργαζόμενων με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των εκτός AUDATEX ΕΛΛΑΣ ασφαλιστικών εταιριών, έγκειται σε ένα σημαντικό ποσοστό έκπτωσης που κυμαίνεται από 9,5% έως 51,5%[363] (βλ. Παράρτημα 3). Στις περισσότερες των περιπτώσεων, στις εκτός Audatex ασφαλιστικές εταιρίες, η τιμή χρέωσης της εργατοώρας είναι αυτή της τιμής «λιανικής», δηλαδή της τιμής προς ιδιώτες.

360 Δηλώσεις των κ.κ […] κατά τον υπ’ αριθ. 2969/24.5.2007 επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

361 Βλέπε Ν. Βέττα & Γ. Κατσουλάκο, ό.π.σελ. 467-468. Περί MFN ή MFC, βλέπε και M. Motta, ό.π., σελ. 156-157 και 342-343].

362 Βλ. Συνεδρίαση 46η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 19ης Σεπτεμβρίου 2016, σελ. 124.

363 Για παράδειγμα, στο συμφωνητικό υπ’ αριθ. 267 της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με το Συνεργείο […], για τις ασφαλιστικές εταιρίες που συνεργάζονται με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η τιμή εργατοώρας ορίζεται στα 26,41 €, ενώ για τις εκτός Audatex στα 40 €.

5.7.2 Δίκτυο συνεργασίας Audatex (AUDATEX ΕΛΛΑΣ – ασφαλιστικές εταιρίες– συνεργαζόμενα συνεργεία)

312. Με τον όρο «Δίκτυο Συνεργασίας AUDATEX» εννοείται ένα σύνολο συνεργείων, τα οποία χρησιμοποιούν το σύστημα Audatex, συνεργάζονται με συγκεκριμένες ασφαλιστικές εταιρίες από τις οποίες λαμβάνουν καλύτερους όρους συναλλαγής (πχ. τιμή εργατοώρας, προώθηση πελατείας) και προς τις οποίες παρέχουν ειδικές εκπτώσεις.

313. Σε σχετικό ερώτημα που τέθηκε προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την έννοια του όρου «Συνεργαζόμενα συνεργεία» και τους όρους συνεργασίας με αυτά, οι εκπρόσωποι της εταιρίας απαντούν: «Τα ‘συνεργαζόμενα συνεργεία’ είναι ένα δίκτυο συνεργείων, τα οποία έχουν συμβάσεις με την Audatex. Η συνεργασία προβλέπει συγκεκριμένους όρους (περιγράφονται στις συμβάσεις που έχουν ήδη προσκομιστεί στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού) και προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα συνεργεία, καθώς και τις τιμές που χρεώνουν […]. Τα συνεργαζόμενα συνεργεία είναι εκείνα που συνήθως προσεγγίζουν την Audatex. Το κίνητρο τους είναι διπλό: αφενός για να διευκολυνθούν στις εκτιμήσεις των ζημιών τους, αφετέρου διότι τους διευκολύνει τη συνεργασία με τις ασφαλιστικές- πελάτες της Audatex.[…]».

314. Σε απάντηση σχετικού ερωτήματος από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, για τυχόν συνεργασίες, τυπικές ή άτυπες, με συνεργεία, αυτές φαίνεται να μην αναγνωρίζουν, στο σύνολό τους, την ύπαρξη συγκεκριμένων συμφωνιών. Πιο συγκεκριμένα, οι ακριβείς απαντήσεις των ερωτηθέντων έχουν ως εξής:

• ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ[364]: «Κατά την εξεταζόμενη περίοδο η Εταιρεία δεν είχε δίκτυο συνεργασίας με συνεργεία, αλλά μόνο πρόσφατα από τον περασμένο Οκτώβριο η Εταιρεία μας για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των ζημιωθέντων τρίτων και των ασφαλισμένων της υπέγραψε συμβάσεις συνεργασίας με είκοσι εννέα (29) συνεργεία στην περιοχή Αθηνών και οχτώ (8) συνεργεία στην περιοχή Θεσσαλονίκης […]. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με αυτές τις συμβάσεις συνεργασίας τα συνεργαζόμενα συνεργεία οφείλουν στην τιμή επισκευής του αυτοκινήτου να κάνουν έκπτωση, πέραν από την έκπτωση του συστήματος Audatex.» Στο ιδιωτικό συμφωνητικό συνεργασίας[365] που προσκόμισε η εταιρία, πέραν των άλλων, αναφέρεται ότι το συνεργείο «θα παρέχει έκπτωση x % στις τιμές των γνήσιων ανταλλακτικών και x% στις εργασίες επισκευής πέραν της ήδη υπάρχουσας έκπτωσης της Audatex.». Για την εξόφληση των τιμολογίων του συνεργείου από την ασφαλιστική (στην περίπτωση των συνεργαζόμενων συνεργείων, η εξόφληση γίνεται απευθείας από την ασφαλιστική στο συνεργείο), ως όρος τίθεται ότι «ο υπολογισμός του τιμήματος για την αποκατάσταση της ζημιάς έγινε βάσει των όρων της AUDATEX […]. Αμοιβές ή αξία εργασιών ή ανταλλακτικών που δεν αναγράφονται στην πραγματογνωμοσύνη της AUDATEX δεν θα καταβάλλονται στον ‘ΕΡΓΟΛΗΠΤΗ’ [Συνεργείο], ο οποίος υποχρεούται να συμφωνήσει με τον πραγματογνώμονα της ‘ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ’ [Εθνική Ασφαλιστική]».

• ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ[366]: «Όχι δεν υπάρχει κανένα δίκτυο συνεργαζόμενων συνεργείων επισκευής με την Εταιρεία.»

• ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ[367]: «Ο ΦΟΙΝΙΞ δεν διαθέτει δίκτυο συνεργαζόμενων συνεργείων επισκευής ζημιών σε οχήματα. Ο ΦΟΙΝΙΞ δεν έχει συνάψει συμφωνίες, άτυπες ή άλλες, με συνεργεία επισκευής ζημιών σε οχήματα, σχετικά με την τιμή εργατοώρας ή την παροχή εκπτώσεων».

• INTERAMERICAN[368]: «Η εταιρεία διατηρεί δίκτυο συνεργαζόμενων συνεργείων, που βρίσκονται σε όλη σχεδόν την επικράτεια […] Οι βασικές διακρίσεις των σχετικών συμφωνιών έχουν ως εξής: α) ποσοστό έκπτωσης επί του τιμοκαταλόγου του συνεργείου χωρίς συσχέτιση με την Audatex, β) ποσοστό έκπτωσης επί της τιμής Audatex, γ) μη παροχή έκπτωσης επί των τιμών της AUDATEX […]. Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα μεγάλο μέρος των ως άνω συνεργείων, που κατά κανόνα είναι επίσημοι αντιπρόσωποι Αυτοκινητοβιομηχανιών στην Ελλάδα, όχι μόνο συμφωνούν με τις τιμές AUDATEX αλλά παρέχουν κι έκπτωση επί αυτής, πράγμα που σημαίνει ότι οι εν λόγω τιμές όχι μόνο δεν είναι χαμηλές, αλλά ανταποκρίνονται στη πραγματικότητα των συναλλαγών και διασφαλίζουν ακόμη και σε επίσημα συνεργεία (με κατά τεκμήριο μεγαλύτερο λειτουργικό κόστος), τη δυνατότητα να παρέχουν κερδοφόρα, ποιοτικές υπηρεσίες. Επίσης 7 από τα συνεργαζόμενα[369] συνεργεία έχουν συμφωνήσει σε τιμές εργατοώρας που υπερβαίνουν τις ενδεικτικές τιμές AUDATEX σε ποσοστό από 25% έως 35%. […]. Οι συμφωνίες με τα συνεργαζόμενα συνεργεία ισχύουν μόνο για τις περιπτώσεις επισκευής των ασφαλισμένων μας οχημάτων […] και δεν χρησιμοποιούνται για την επισκευή των οχημάτων των ζημιωθέντων τρίτων».

315. Από επισκόπηση των συμφωνητικών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με συνεργεία, προκύπτει ότι σε συμφωνίες συνεργείων υπάρχουν διαφοροποιήσεις/εξαιρέσεις ανά ασφαλιστική, που υποστηρίζουν το ενδεχόμενο της απευθείας διενέργειας συμφωνιών μεταξύ ασφαλιστικής εταιρίας και συνεργείου και της απλής αποτύπωσης των συμφωνιών αυτών στο συμφωνητικό με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Αναλυτικότερα, το συνεργείο […] παρέχει μόνο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ έκπτωση 10 % επί της τιμής των ανταλλακτικών. Το συνεργείο […][370] στη Θεσσαλονίκη παρέχει έκπτωση 8% στην τιμή των ανταλλακτικών στις υπόλοιπες ασφαλιστικές εταιρίες μέλη της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, ενώ στην INTERAMERICAN παρέχει μεγαλύτερη έκπτωση, ίση με 10%. Στο συμφωνητικό του συνεργείου

364 Με αριθ. πρωτ. 3569/18.6.2007.

365 Το εν λόγω ιδιωτικό συμφωνητικό αφορά στην […]. Σημειώνεται ότι, στις σχετικές συμβάσεις με συνεργεία που έχει προσκομίσει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, δεν περιλαμβάνεται σύμβαση χρήσης του συστήματος από την […].

366 Με αριθ. πρωτ. 3275/7.6.2007.

367 Με αριθ. πρωτ. 3549/18.6.2007.

368 Με αριθ. πρωτ. 3560/18.6.2007.

369 Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι τα συγκεκριμένα συνεργεία δεν είναι συνεργαζόμενα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

370 Το από 1.4/2006 ιδιωτικό συμφωνητικό της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με το συνεργείο […].

[…][371], ενώ ορίζεται ως τιμή εργατοώρας, για τις εκτός Audatex ασφαλιστικές εταιρίες τα 35 €, σημειώνεται ως εξαίρεση η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ –ΜΙΝΕΤΑ, για την οποία η τιμή εργατοώρας ορίζεται σε 31,5 €.

316. Σε σημειώσεις[372] που εντοπίστηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο και αναφέρονται σε προτάσεις συνεργείων για αναθεώρηση της τιμής εργατοώρας (συγκεκριμένα για το συνεργείο […]) αναφέρεται: «Στο παρελθόν, ο […] είχε παραχωρήσει στην AUDATEX τιμοκατάλογο ανταλλακτικών με έκπτωση 10% για τις ασφαλιστικές εταιρείες Audatex. Επειδή, όμως δεν είδε κανένα αποτέλεσμα (οι ασφαλιστικές εταιρείες δεν προώθησαν καμία παραγγελία προς τον […]), ζήτησε να αποσύρουμε τον τιμοκατάλογο». Γίνεται δηλαδή αντιληπτό ότι η συνεργασία ενός συνεργείου με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ πιθανώς αποσκοπεί στην ένταξη του συνεργείου σε ένα «δίκτυο», όπου μέσω της συμμετοχής του θα επιτύχει προσέλκυση πελατείας μέσω των ασφαλιστικών εταιριών, το οποίο είναι απολύτως λογικό.

317. Με βάση τα ανωτέρω αναφερθέντα, υποστηρίχθηκε ότι[373], ενώ σε πρώτη θεώρηση, από τις δηλώσεις των ασφαλιστικών εταιριών και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, φαίνεται ότι οι τιμές εργατοώρας αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ ασφαλιστικών και συνεργείων και ο ρόλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ περιορίζεται στην καταχώρηση της τιμής αυτής στο σύστημα, από την άλλη πλευρά κάποιες από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες αρνούνται την ύπαρξη συμφωνιών. Συγκεκριμένα, οι δύο εκ των τεσσάρων καταγγελλόμενων (ασφαλιστικών εταιριών) αρνούνται την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ αυτών και των συνεργείων και την ύπαρξη δικτύου συνεργαζόμενων συνεργείων, ενώ οι άλλες δύο εκ των τεσσάρων καταγγελλόμενων (που δηλώνουν την ύπαρξη κάποιου δικτύου συνεργαζόμενων συνεργείων) φαίνεται να θεωρούν ότι οι όροι συνεργασίας σχετίζονται[374] με τις τιμές συστήματος Audatex. Ωστόσο, παρατηρείται ότι τα μέλη του συστήματος Audatex δεν ήταν μόνο οι 4 καταγγελλόμενες, αλλά συνολικά 17 ασφαλιστικές εταιρίες, για τις 13 εκ των οποίων δεν υπάρχουν στοιχεία, μολονότι το υπό εξέταση ζήτημα τις αφορά άμεσα.

5.7.3 Το ζήτημα της προώθησης ή μη ιδιωτών (ασφαλισμένων) σε συγκεκριμένα συνεργεία

318. Η καταγγέλλουσα Ένωση αναφέρει ότι ακολουθείται από τις καταγγελλόμενες πρακτική προώθησης των ασφαλισμένων - ιδιοκτητών αυτοκινήτων προς συγκεκριμένα συνεργεία, γεγονός που λειτουργεί ως εκβιαστικός μηχανισμός για την αποδοχή, από την πλευρά των συνεργείων, των επιβαλλόμενων από τις καταγγελλόμενες όρων.

319. Ωστόσο, από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει κατ’ αρχήν ότι ο ζημιωθείς, ο οποίος δικαιούται ασφαλιστική αποζημίωση για την επισκευή του οχήματός του (είτε αυτός είναι τρίτος, είτε είναι ασφαλισμένος για ίδιες ζημίες), διατηρεί το δικαίωμα επιλογής του συνεργείου για την επισκευή του αυτοκινήτου του.

320. Η ελευθερία του ζημιωθέντος να επιλέγει το συνεργείο επιβεβαιώνεται από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές. Σε περιγραφή της ισχύουσας διαδικασίας, απαντώντας σε σχετικό ερώτημα, η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ανέφερε[375] ότι «το συνεργείο επισκευής είναι καθαρή επιλογή του ασφαλισμένου ή τρίτου», ενώ η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ανέφερε[376] ότι «Ο ζημιωθείς επιλέγει το συνεργείο επισκευής». Σε σημείο της απάντησής της, η INTERAMERICAN ανέφερε[377] ότι «Είναι δε πολλές φορές πιθανόν κατ’ επιλογήν του ζημιωθέντος να αλλάξει ο επισκευαστής, που δηλώθηκε μεταξύ αναγγελίας και διενέργειας πραγματογνωμοσύνης καθώς επίσης να γίνει σε άλλο συνεργείο η εκτίμηση και σε άλλο η επισκευή».

321. Βάσει της εσωτερικής διαδικασίας λειτουργίας της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ, η οποία διαθέτει κάποια συνεργαζόμενα συνεργεία, σχετικά με τη «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ»[378], η ασφαλιστική εταιρία «Κατά την αναγγελία της ζημιάς από τον πελάτη (φιλικό διακανονισμό ή Ζημιές Ιδίου) του γνωρίζει ότι μπορεί να κάνει χρήση της διαδικασίας των συνεργαζόμενων συνεργείων, γνωρίζοντας του ποιο συνεργείο τον εξυπηρετεί […].»

322. Σε συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ που έλαβε χώρα την 1.3.2006 και κατ΄΄α την οποία συζητήθηκαν προτάσεις της Επιτροπής Audatex, αναφορικά με τη πρότασή της «Να αναφέρεται εμφανώς στην πραγματογνωμοσύνη αν υπάρχει συμφωνία με το συνεργείο και αν είναι συμβεβλημένο ή όχι», ο Διευθύνων Σύμβουλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει «Είναι εφικτό. Ακόμη πιο αποτελεσματικό θα ήταν να αναφέρεται η τυχόν, διαφωνία του συνεργείου. Στην περίπτωση, όμως αυτή, ποιες είναι οι ενέργειες που θα κάνει η Ασφαλιστική Εταιρεία;». Στο ερώτημα αυτό η ομόφωνη απάντηση είναι: «Θα στέλνει τις ζημιές αυτές σε άλλο συνεργείο, που δεν διαφωνεί».

323. Σε πρακτικό συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων, της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης, της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος, που πραγματοποιήθηκε στις 10 Ιουλίου 2003[379], αναφέρεται ότι «τα Μέλη κρίνουν […]. Θα πρέπει να προτρέψουμε τους πελάτες να χρησιμοποιούν συνεργεία που πλησιάζουν το μέσο κόστος επισκευής και το μέσο κόστος ανταλλακτικών με αντάλλαγμα κάποιες παροχές. Επίσης κρίνεται απαραίτητο να συντηρήσουμε τον ανταγωνισμό μεταξύ των οργανωμένων συνεργείων και των μικρών εξοπλισμένων με σύγχρονα τεχνικά μέσα, προκειμένου οι τιμές να κρατούνται

371 Το από 26.10.2005 ιδιωτικό συμφωνητικό της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με το συνεργείο […].

372 Εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ και, συγκεκριμένα, κατά τον έλεγχο των ηλεκτρονικών αρχείων του Διευθυντή Εργασιών της.

373 Παρ. 310 Εισήγησης.

374 Με την έννοια εκπτώσεων επί των τιμών Audatex.

375 Στην με αριθ. πρωτ. 3275/7.6.2007 απάντησή της.

376 Στην με αριθ. πρωτ. 3569/18.06.2007 απάντησή της.

377 Στην με αριθ. πρωτ. 3305/07.06.2007 απάντησή της.

378 Η διαδικασία αυτή, που φέρει ως αρχική ημερομηνία έκδοσης την 2.10.2006 και προσκομίστηκε ως σχετικό έγγραφο επιστολής της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ, περιγράφει τον τρόπο, με τον οποίο η εν λόγω εταιρία ενεργεί, σε περιπτώσεις αποζημιώσεων με συμβαλλόμενα συνεργεία.

379 Στοιχείο που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

σε χαμηλά επίπεδα.» . Το στοιχείο αυτό που εντοπίζεται από το 2003, δηλ. σε χρόνο πολύ πριν την καταγγελία, είναι κρίσιμο, καθώς καταδεικνύει ότι αφενός πρόκειται για ειλικρινή πρόθεση, αφετέρου ότι η πραγματική βούληση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν ήταν να εξαφανίσει τα μικρά ανεξάρτητα συνεργεία που ήταν εξοπλισμένα με σύγχρονα τεχνικά μέσα, αλλά αντίθετα να συνεργαστεί μαζί τους, με στόχο να ενταθεί ο ανταγωνισμός ανάμεσα σε αυτά και τα οργανωμένα συνεργεία, προκειμένου οι τιμές να κρατούνται σε χαμηλά επίπεδα, επ’ ωφελεία προφανώς και του καταναλωτή.

324. Σε έγγραφο[380] που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρεται: «Η πρόταση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε ως εξής:

• Δημιουργία ‘μαύρης λίστας’ συνεργείων που παρά τις συζητήσεις, που είχαν με εκπροσώπους της AUDATEX, αλλά και της ΕΘΝΙΚΗΣ, έκαναν αγωγή κατά της ΕΘΝΙΚΗΣ.

• Στην περίπτωση, που γίνεται μια αναγγελία ζημιάς, η οποία αφορά ένα από τα συνεργεία της ‘μαύρης λίστας’, η ΕΘΝΙΚΗ πρέπει να ενημερώσει το ζημιωθέντα με το σκεπτικό ‘το συνεργείο, το οποίο εμπιστευτήκατε, αφενός δεν είναι εξουσιοδοτημένο από τον επίσημο Εισαγωγέα-Διανομέα για να επισκευάσει βάσει γραπτής εγγύησης το αυτοκίνητο σας, αφετέρου εκκρεμούν, δικαστικές υποθέσεις με το εν λόγω συνεργείο. Για να αποφύγετε τυχόν ταλαιπωρία σας, όσον αφορά την αποζημίωση σας, σας προτείνουμε να επισκευάσετε το αυτοκίνητο σας σε εξουσιοδοτημένο συνεργείο, με γνήσια ανταλλακτικά, με αυτοκίνητο αντικατάστασης, με άμεση πληρωμή μας προς το συνεργείο και καμία συμμετοχή από την πλευρά σας. Εάν παρ’ όλα αυτά, εσείς εξακολουθείτε να εμπιστεύεστε την επισκευή του αυτοκινήτου σας, στο συνεργείο που μας αναφέρατε εμείς σας γνωρίζουμε ότι θα σας δοθεί πραγματογνωμοσύνη, η οποία τεκμηριώνει αντικειμενικά το εκτιμώμενο κόστος επισκευής και η όποια διαφορά της από την τιμολόγηση που θα μας προσκομίσετε, θα βαρύνει εσάς.’

• Παρόμοιες περιπτώσεις στην Αθήνα, είχαν θετικά μόνο αποτελέσματα, καθώς και ο ζημιωθείς απέφευγε την ταλαιπωρία, αλλά και το συνεργείο, που είδε τους πρώτους πελάτες να φεύγουν έδειξε άμεσα μεταμέλεια.»

325. Συγκεκριμένα για το νομό Χανίων, σε επιστολή–δήλωση[381] ιδιοκτήτη συνεργείου των Χανίων προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, αναφέρονται περιστατικά, κατά τα οποία, έπειτα από κωλύματα και καθυστερήσεις που προέκυπταν με υπαιτιότητα συγκεκριμένου πραγματογνώμονα, έγινε υπόδειξη από την ασφαλιστική εταιρία προς τον ιδιώτη να επιλέξει άλλο συνεργείο. Συγκεκριμένα η επιστολή αναφέρει «[…] ο Δ/ντής της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ στα Χανιά […] του σύστησε (στον ιδιοκτήτη του οχήματος) να επισκευάσει το αυτοκίνητο του σε οποιοδήποτε άλλο συνεργείο εκτός του δικού μου για να του πληρώσει τη ζημιά όσο κι αν κόστιζε. Έτσι ο πελάτης μου έφτιαξε το αυτοκίνητο του σε άλλο συνεργείο, κατόπιν υποδείξεως και υποσχέσεως του διευθυντή της Εθνικής στα Χανιά.». Επομένως, από το συγκεκριμένο έγγραφο σαφώς προκύπτει ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν υπέδειξε κάποιο άλλο συγκεκριμένο συνεργείο, με το οποίο αυτή συνεργαζόταν αλλά «οποιοδήποτε άλλο συνεργείο». Στην ίδια επιστολή αναφέρεται ότι σε άλλο, παρόμοιο περιστατικό καθυστέρησης της πραγματογνωμοσύνης, άλλη ασφαλιστική είχε διαφορετική αντιμετώπιση. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Ο ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου παραπονέθηκε στην Ασφαλιστική του εταιρεία INTERAMERICAN στα Χανιά και οι αρμόδιοι του είπαν να φτιάξει το αυτοκίνητο [στο συνεργείο όπου υπήρξε η διαφωνία] και θα του πληρώσει τη ζημιά όσο κι αν κοστίσει».

326. Σε επιστολή[382] του Υποκαταστήματος Πατρών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς τη Διεύθυνση Αυτοκινήτων, της 16.9.2004, σχετικά με τα αποτελέσματα δικαστικών αποφάσεων για ζημιές με πραγματογνωμοσύνες Audatex, αναφέρεται ότι «[…]τα συνεργεία που αντιδρούν στην κοστολόγηση των ζημιών, μέσω πραγματογνωμοσύνης AUDATEX είναι, κατά κύριο λόγο, τα ελεύθερα […] Από την πλευρά μας, έγιναν προσπάθειες να πείσουμε τους ζημιωθέντες, για να επισκευάσουν τα αυτοκίνητα τους στις αντιπροσωπείες, σε όσες αποδέχονται την πραγματογνωμοσύνη της AUDATEX, αλλά συναντήσαμε την άρνηση τους, με την αιτιολογία ότι στο συγκεκριμένο συνεργείο της επιλογής τους έχουν εμπιστοσύνη». Και σε αυτή την περίπτωση επομένως προώθηση ιδιωτών σε συγκεκριμένα συνεργεία δεν επιτεύχθηκε.

327. Τέλος, σε ένορκη κατάθεσή του[383], μάρτυρας-ιδιοκτήτης συνεργείου, απαντώντας στο ερώτημα εάν υπάρχουν περιπτώσεις όπου η ασφαλιστική εταιρία καθοδηγεί τον πελάτη σε συγκεκριμένα συνεργεία, αναφέρει «Στην αρχή, όταν πρωτοξεκίνησε το σύστημα, ο πραγματογνώμονας έδινε την πραγματογνωμοσύνη στον πελάτη και του έλεγε «αν το συνεργείο δεν σου δώσει αυτή την τιμή θα το πάς στην αντιπροσωπεία.» Αυτό συμβαίνει πολύ συχνά κυρίως όταν η εκτίμηση της ζημιάς γίνεται εκτός συνεργείου. Αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που το αυτοκίνητο είναι για εκτίμηση στο συνεργείο κι έρχεται ο πελάτης και μας λέει ότι του είπε ο πραγματογνώμονας ότι αν δεν δεχτούμε το συγκεκριμένο κόστος να το πάει στην αντιπροσωπεία.

Πρόσφατο προσωπικό παράδειγμα έχω με μια μεγάλη ζημιά πελάτη, που η διαφορά της δικιάς μου εκτίμησης με την πραγματογνωμοσύνη ήταν μεγάλη κοντά στις 1500€, και αναγκάστηκα να το δεχτώ για να μην πάρει ο πελάτης το αυτοκίνητο για να το πάει στην αντιπροσωπεία».

328. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ενδεχομένως υπήρξε απόπειρα προώθησης ιδιωτών ασφαλισμένων

380 Το έγγραφο αυτό εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Δεν φέρει στοιχεία σχετικά με το συντάκτη και το χρόνο σύνταξής του.

381 Επιστολή της 3.8.2006, του κου […] προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με κοινοποίηση στην INTERAMERICAN, στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και στην ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ, η οποία εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην INTERAMERICAN.

382 Η επιστολή συλλέχθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

383 Ένορκη κατάθεση του […], ο οποίος κλήθηκε και προσήλθε για κατάθεση στα γραφεία της ΓΔΑ, την 11η Ιανουαρίου 2008.

προς συνεργεία που δεν διαφωνούν με την αξία επισκευής, όπως αυτή προκύπτει από το σύστημα πραγματογνωμοσυνών Audatex. Ωστόσο, όπως γίνεται παραδεκτό και στην Εισήγηση, «[α]πό τα διαθέσιμα στοιχεία δεν μπορεί να εξακριβωθεί εάν η προώθηση προς συγκεκριμένα συνεργεία αφορά τα Συμβεβλημένα με την AUDATEX ΕΛΛΑΣ συνεργεία ή αφορά γενικά τα συνεργεία που αποδέχονται τις χρεώσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ»[384]. Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας αυτή η παραδοχή ενισχύθηκε έτι περαιτέρω, δεδομένου ότι δεν προέκυψε κάποια περίπτωση κατά την οποία ιδιώτες ασφαλισμένοι να προωθήθηκαν σε συγκεκριμένο συνεργείο ή έστω κατηγορία συνεργείων που να τους υπέδειξε η AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

5.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.Ε

329. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, η εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ και τις ασφαλιστικές εταιρίες χρήστες, φαίνεται να ήταν υπό τη σκέπη της Ε.Α.Ε.Ε. Όπως προαναφέρθηκε, σε συνεδρίαση[385] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρεται ότι «Το σύστημα της Audatex είναι απλά ένα λογισμικό που επιτρέπει την τυποποίηση και σε ένα ποσοστό- ανάλογα με την Αγορά- εξορθολογισμό της εκτίμησης των ζημιών των αυτοκινήτων. Η υιοθέτηση του στην Ελλάδα με πρωτοβουλία των Ασφαλιστικών Εταιριών (δηλαδή της Ε.Α.Ε.Ε. στην ουσία), επεδίωξε τον εξορθολογισμό της αγοράς ως στόχο, με την επιβολή του λογισμικού ως μέσου. Με την λογική αυτή η Audatex απέκτησε μια φυσιογνωμία- ρόλο στην Αγορά ιδιόμορφο και για το λόγο αυτό το ΔΣ αρχικά αποτελέστηκε από τους επικεφαλής των Εταιριών, που ήταν ταυτόχρονα και μέλη του ΔΣ της Ε.Α.Ε.Ε. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίστηκε αρχικά η απαραίτητη υποστήριξη της ιδιόμορφης αυτής κατάστασης. Όπως όμως είναι φυσικό, στην εξέλιξη της διαδρομής διάφοροι ρόλοι που άτυπα, αλλά ουσιαστικά, ανατέθηκαν στην Audatex από (στην ουσία) την Ε.Α.Ε.Ε. θεωρήθηκαν τελικά από την Αγορά ως δικαιώματα ενσωματωμένα στα πλαίσια της λειτουργίας της».

330. Η καθιέρωση του συστήματος Audatex στην Ελληνική αγορά φαίνεται να υπήρξε στόχος της Επιτροπής Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε. Όπως προκύπτει από το πρακτικό συνεδρίασης της εν λόγω Επιτροπής της 17.4.2003, ο Πρόεδρος της Επιτροπής αναφέρει για την μέχρι εκείνη τη στιγμή δράση της, «η καθιέρωση της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης (AUDATEX) και στη χώρα μας, με τη στήριξη πολλών ασφαλιστικών εταιριών»[386] συγκαταλέγεται στη λίστα των σημαντικότερων θεμάτων που χειρίστηκε η Επιτροπή[387].

331. Το εν λόγω σύστημα φαίνεται ότι όχι μόνο βρίσκει αποδοχή στους κύκλους της Ε.Α.Ε.Ε. αλλά θεωρείται σαν βασικό μέτρο εξυγίανσης της ασφαλιστικής αγοράς. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σε πρακτικά της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Ε.Α.Ε.Ε. αναφέρεται ότι «Η αρχή για τη βελτίωση έχει ήδη γίνει. Η λειτουργία της AUDATEX με την ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη έχει θέσει κανόνες και έχουν περιοριστεί σημαντικά οι επιπτώσεις ανεξέλεγκτων εκθέσεων εκτίμησης ζημιών αυτοκινήτων»[388]. Επίσης, η ίδια η AUDATEX ΕΛΛΑΣ φαίνεται να συμμετέχει στην εν λόγω Υποεπιτροπή της Ε.Α.Ε.Ε. και έχει αφενός, σαν ρόλο την πληροφόρηση της Υποεπιτροπής με στατιστικά στοιχεία και αφετέρου τη συμμετοχή στη δημιουργία προτάσεων για βελτίωση του συστήματος, το οποίο είναι και ο σκοπός της Υποεπιτροπής.

332. Πέραν των ανωτέρω, από την έρευνα της Υπηρεσίας στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ και τα συλλεχθέντα στοιχεία, προκύπτει η βούληση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων της για περαιτέρω εμπλοκή της Ε.Α.Ε.Ε. στο σύστημα προσδιορισμού των προτεινόμενων τιμών ε/ω.

333. Συγκεκριμένα, σε σημειώσεις του Δ/ντη εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τίτλο «Σύνοψη από τα πρακτικά της Νο 52/01.03.2006 συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της AUDATEX Ελλάς»[389] αναφέρονται σχετικά με την πρώτη πρόταση για αύξηση του ποσοστού των συνεργαζόμενων συνεργείων:

«Παραδοχές / Διευκρινίσεις:

[…] Οι Επίτροποι [AUDATEX] φρονούν ότι το κατάλληλο και αρμόδιο όργανο για διαπραγμάτευση της τιμής εργατοώρας βάσει της οποίας θα υπολογίζονται οι πραγματογνωμοσύνες είναι η Ε.Α.Ε.Ε και όχι η AUDATEX……»

«Αποφάσεις:

• Η Ε.Α.Ε.Ε και όχι η AUDATEX ή η κάθε Ασφαλιστική Εταιρία ξεχωριστά θα διαπραγματευτεί με συνεργεία για λογαριασμό των Ασφαλιστικών εταιριών.

• Πρέπει να κάνουν οι Ασφαλιστικές Εταιρίες- AUDATEX πρόταση προς την Ε.Α.Ε.Ε, αν θέλει να αναλάβει αυτή την πρωτοβουλία. Η Audatex, μπορεί να παρέχει στην Ε.Α.Ε.Ε τα στοιχεία που προφανώς θα χρειαστεί, προκειμένου να διαπραγματευτεί όπως:

- Πόσα και ποια συνεργεία πληρούν τις προϋποθέσεις (εξοπλισμού κλπ) για να τιμολογούν βάσει τιμής εργατοώρας.

- Ποια είναι η διακύμανση των τιμών εργατοώρας ανά κατηγορία συνεργείου

- Χρήση συστήματος AUDATEX προς κάθε κατεύθυνση και

384 Βλ. παρ. 321.

385 Συνεδρίαση Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, Νο 52 της 1.3.2006.

386 Πρακτικό υπ’ αριθ. 62 συνεδρίασης της Επιτροπής Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης που πραγματοποιήθηκε στις 17.4.2003 και προσκομίστηκε με την υπ’ αριθ. 1166/9.2.2015 προσκόμιση στοιχείων από την Ε.Α.Ε.Ε.

387 Για τις ενέργειες που έγιναν σχετικά από την εν λόγω Επιτροπή για την επίτευξη του εν λόγω θέματος δεν γίνεται αναφορά στις πρακτικά των συνεδριάσεων των προηγούμενων ετών. Στο πρακτικό υπ’ αριθ. 59 της συνεδρίασης της 21.3.2002 της εν λόγω Επιτροπής η εφαρμογή του συστήματος Audatex αναφέρεται μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του προγραμματισμού των δραστηριοτήτων της Επιτροπής για το έτος 2002. Συγκεκριμένα αναφέρεται: *«Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής μετά από συζήτηση αποφασίζουν να δοθεί προτεραιότητα για το έτος 2002 σε εργασίες όπως:….. 6. Την προσπάθεια για εφαρμογή συστήματος αντικειμενικής πραγματογνωμοσύνης υλικών ζημιών (Audatex) από όλη την αγορά.»*

388 Βλ. κεφάλαιο Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων της Ε.Α.Ε.Ε της Εισήγησης.

389 Ευρήματα από τα ηλ/κά αρχεία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ: […] Δ/ντης Εργασιών/ REPORTS στη ΔΙΟΙΚΗΣΗ. File name. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ.doc.

- Έλεγχος τιμολογίων και βιβλίων διελεύσεων, προκειμένου να επιβεβαιώνονται οι συμφωνίες.

• Προτείνεται, να ζητήσει η Ε.Α.Ε.Ε από τα συνεργεία που ενδιαφέρονται να στείλουν την προσφερόμενη τιμή εργατοώρας τους για συνεργασία».

«Ενέργειες/ Υλοποίηση:

Η Επιτροπή-AUDATEX ή το Διοικητικό Συμβούλιο της AUDATEX θα επιδιώξει μια συνάντηση με την Ε.Α.Ε.Ε., με σκοπό αφενός την ανταλλαγή απόψεων αφετέρου την εξασφάλιση μιας επιστολής Επιδίωξης/ Πρόθεσης ("Letter Of Intend")…» και ακολουθεί μια σειρά ενεργειών που θα κάνει η Ε.Α.Ε.Ε.

334. Από τα παραπάνω στοιχεία ουδεμία περίπτωση άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμής εργατοώρας εκ μέρους της AUDATEX προκύπτει. A contrario, αυτό που προκύπτει είναι ότι η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας ήταν ένα από τα πολλά θέματα συζήτησης, για το οποίο μάλιστα παρεχόταν στα συνεργεία η δυνατότητα να υποβάλουν την πρότασή τους.

335. Αντίστοιχα στα πρακτικά του ίδιου Δ.Σ. (συνεδρίαση Νο 52 της 1.3.2006), καταγράφεται:

«[Πρόεδρος ΔΣ]: Κατόπιν αυτών, καλούμαστε να προσδιορίσουμε το ρόλο της AUDATEX. Ερωτώ: Θέλουμε κάθε Ασφαλιστική Εταιρία ξεχωριστά ή την ΕΑΕΕ να διαπραγματευτεί για λογαριασμό των Ασφαλιστικών Εταιριών;[…] Επανέρχομαι στην ερώτηση: Θέλουμε κάθε Ασφαλιστική εταιρία ξεχωριστά ή την ΕΑΕΕ να διαπραγματευτεί με συνεργεία για λογαριασμό των Ασφαλιστικών εταιριών;

ΟΜΟΦΩΝΩΣ : Την ΕΑΕΕ

[Πρόεδρος ΔΣ] :Επομένως, πρέπει να κάνουμε πρόταση προς την ΕΑΕΕ, αν θέλει να αναλάβει αυτή την πρωτοβουλία. Εμείς ως AUDATEX, μπορούμε να παρέχουμε στην ΕΑΕΕ τα στοιχεία που προφανώς θα χρειαστεί προκειμένου να διαπραγματευτεί, όπως: α) πόσα και ποια συνεργεία πληρούν τις προϋποθέσεις (εξοπλισμού κλπ) για να τιμολογούν βάσει τιμής εργατοώρας και β) ποια είναι η διακύμανση των τιμών εργατοώρας ανά κατηγορία συνεργείου. ΟΜΟΦΩΝΩΣ: ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ».

336. Από τα διαθέσιμα στοιχεία της έρευνας της Υπηρεσίας αφενός κι αφετέρου από τα διαμειφθέντα κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, δεν προέκυψε ότι οι παραπάνω περιγραφείσες προτάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, υλοποιήθηκαν και ότι η Ε.Α.Ε.Ε είχε κάποιο ενεργό ρόλο στην διαπραγμάτευση της τιμής εργατοώρας με τα συνεργεία.

6. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

6.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

337. Με την έναρξη ισχύος του ν. 3959/2011 «Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού» (ΦΕΚ Α΄ 93) την 20.4.2011 καταργήθηκε ο ν. 703/77 «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελευθέρου ανταγωνισμού» (ΦΕΚ Α΄ 278/26.9.1977)[390].

338. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου καθώς και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις[391]. Έτσι, κάθε συμπεριφορά η οποία έλαβε χώρα μέχρι την 20.4.2011 (ημερομηνία κατάργησης του ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της προβλεπόμενης στο άρθρο 1 του ν. 703/1977 παράβασης, αξιολογείται βάσει του προαναφερόμενου άρθρου.

339. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι αξιολογούμενες πρακτικές τοποθετούνται χρονικά κατά το διάστημα της ενεργής λειτουργίας της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η οποία, δυνάμει της προαναφερθείσας απόφασης της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της[392], τέθηκε το 2010, ήτοι προ της έναρξης ισχύος του ν. 3959/2011, σε διαδικασία εκκαθάρισης. Συνεπώς, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, τα οποία εμπίπτουν στο ratione materiae και ratione temporis πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ν. 703/1977 εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του εν λόγω άρθρου.

340. Σε κάθε περίπτωση, ουδεμία ουσιαστική διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των διατάξεων των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 1 του ν. 3959/2011, αλλά τουναντίον οι διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977 είναι όμοιες με τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3959/2011.

6.2. ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

341. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003[393], όταν οι αρχές ανταγωνισμού εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παρ. 1 ΣυνθΕΚ (νυν άρθρο 101 ΣΛΕΕ), που μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών, οφείλουν να εφαρμόζουν παράλληλα την προαναφερόμενη διάταξη του ενωσιακού δικαίου.

342. Η διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι αντίστοιχη αυτής του άρθρου 1 του ν. 703/1977. Σημειώνεται, εξάλλου, ότι σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας «η διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/1977 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του [άρθρου 101 ΣΛΕΕ][394]». Μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της ενωσιακής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή «της δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο». Κατά συνέπεια, για την παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στην κρινόμενη υπόθεση θα πρέπει να εξεταστεί

390 Βλ. άρθρο 51 ν. 3959/2011.

391 Βλ. σχετ. ΔΕΕ C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2011, σελ.I-2239, σκ. 67-71 και C-352/09, *ThyssenKrupp Nirosta GmbH κατά Επιτροπής,* Συλλ. 2011, σελ. I- 2359, σκ. 77-79.

392 Βλ. παρ. 20 παρούσας.

393 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου της 16.12.2002 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 (νυν 101 και 102) της Συνθήκης, (ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003).

394 ΣτΕ 1731/2001, Επισκ.Εμπ.Δικ.2003, σ.1053.

αν συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου.

343. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο της ενωσιακής νομοθεσίας, το οποίο πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση[395] στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών[396]. Η προϋπόθεση του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου πληρούται, όταν οι υπό εξέταση κάθε φορά συμφωνίες δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της κοινής αγοράς. Πράγματι, το ενωσιακό δίκαιο δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες που δεν δύνανται να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[397].

344. Η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει αποκλειστικά τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου, αλλά αρκεί οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων, αρκεί αυτή να είναι αισθητή[398]. Το διακοινοτικό εμπόριο μπορεί να επηρεαστεί και σε περιπτώσεις, στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της[399], αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων. Μάλιστα, κατά πάγια νομολογία οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που εκτείνονται στο σύνολο του εδάφους ενός κράτους-μέλους έχουν από τη φύση τους ως αποτέλεσμα την παγίωση εθνικών στεγανοποιήσεων των αγορών και την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη Συνθήκη[400]. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών ή πραγματικών στοιχείων, να πιθανολογείται επαρκώς ότι η οικεία απόφαση, συμφωνία ή πρακτική μπορεί να ασκήσει επιρροή, άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο δυνάμενο να εμποδίσει την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών[401]. Επιπλέον, πρέπει η επιρροή αυτή να μην είναι ασήμαντη[402].

345. Το ζήτημα του αισθητού αντίκτυπου στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών πρέπει, επομένως, να εκτιμηθεί λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων της εκάστοτε περιπτώσεως. Ο αντίκτυπος στο ενδοκοινοτικό εμπόριο προϋποθέτει εν γένει τη συνδρομή πολλών παραγόντων, οι οποίοι, εκτιμώμενοι μεμονωμένα, δεν θα ήταν κατ’ ανάγκη καθοριστικοί. Για να διαπιστωθεί αν μια σύμπραξη επηρεάζει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει να εξετάζεται εντός του οικονομικού και του νομικού της πλαισίου[403]. Συνεπώς, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ένα μόνον από τα στοιχεία αυτά, όπως η πρόδηλη υπέρβαση των ορίων που προβλέπει η Επιτροπή στην παράγραφο 52 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον επηρεασμό του εμπορίου, μπορεί, από μόνο του, να υποδεικνύει με επάρκεια ότι έχει επηρεαστεί αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ[404].

346. Ένδειξη για την πιθανότητα επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου παρέχει η φύση του αντικειμένου που καλύπτεται ή επηρεάζεται από τις συμφωνίες. Το ενωσιακό δίκαιο είναι εφαρμοστέο, όταν τα προϊόντα[405] που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τις συμφωνίες αποτελούν ή δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών. Όταν η ίδια η φύση των προϊόντων[406] διευκολύνει τις διασυνοριακές συναλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα κράτη-μέλη, η εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου προσδιορίζεται ευκολότερα απ’ ότι σε περιπτώσεις στις οποίες η ζήτηση για προϊόντα από άλλα κράτη-μέλη είναι λόγω της φύσης τους πιο περιορισμένη ή στις οποίες τα προαναφερόμενα παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από την άποψη της διασυνορι-

395 Το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται, όταν μία συμφωνία δύναται να ασκήσει επίδραση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών, ανεξάρτητα από το εάν είχε ή όχι το αποτέλεσμα αυτό. Βλ. Ανακοίνωση ΕΕ. - Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 (νυν 101 και 102) της Συνθήκης, ΕΕ C 101/81 της 27.4.2004, παρ. 26-27. Σύμφωνα με την παρ. 3 οι ως άνω Κατευθυντήριες Γραμμές δεν είναι δεσμευτικές για τις Αρχές των κρατών-μελών αλλά παρέχουν κατευθύνσεις κατά την εφαρμογή των προαναφερόμενων άρθρων της Συνθήκης.

396 Βλ. ΔΕΕ (επί προδικαστικού ερωτήματος), C-306/96, *Javico κ.α,* Συλλ. I-1983, σκ. 16,17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

397 Βλ. Ανακοίνωση της ΕΕ -Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/81, παρ.9-13 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

398 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 33-34.

399 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 22.

400 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 78. Επίσης, ΔΕΕ C-309/99, ό.π., σκ. 95, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, σκ. 48, C-42/84, *Remia BV κ.λ.π. κατά Επιτροπής*, σκ. 22, καθώς και Ε.Α. 277/2005, σελ. 42-43 υπό Δ, η οποία επικυρώθηκε με τη ΔΕφΑθ 1001/2006.

401 ΔΕΕ, C- 439/11, *Ziegler SA κατά Επιτροπής*, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2013, αδημ., σκ. 92.

402 ΔΕΕ C-439/11, ό.π., σκ. 92, C-125/07 P, ΔΕΕ C-133/07P, C-135/07P και C-137/07P, *Erste Group Bank κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2009, σ.I-8681, σκ.36, C-238/05, *Asnef-Equifax και Administración del Estado*, Συλλ.2006, σ.I-1125, σκ. 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

403 ΔΕΕ C- 238/05, ό.π., σκ. 35, ΔΕΕ C-125/07, ό.π., σκ. 37, C-439/11, ό.π., σκ. 93.

404 ΔΕΕ υπόθ. 19/77, *Miller International Schallplatten κατά Επιτροπής*, Συλλ.1978, (ελλ.) σ. 47, σκ. 9, υπόθ. 100/80 έως 103/80, *Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1983, σ. 1825, σκ. 82, 83 και 86.

405 Ή οι υπηρεσίες κατά περίπτωση.

406 Ή των υπηρεσιών.

ακής εγκατάστασης ή της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται μέσω παρόμοιας εγκατάστασης[407].

347. Επίσης, ενδείξεις και δη ποσοτικές για την ικανότητα μίας συμφωνίας να επηρεάσει το διακοινοτικό εμπόριο παρέχουν η θέση των επιχειρήσεων στην αγορά και ο όγκος πωλήσεών τους[408]. Ο αισθητός χαρακτήρας του επηρεασμού μπορεί ιδίως να εκτιμηθεί κατ’ αναφορά προς τη θέση και τη σημασία των μερών στην αγορά των σχετικών προϊόντων[409]. Όσο σημαντικότερη είναι η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο πιο πιθανό είναι ότι μία συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών[410]. Υπενθυμίζεται ότι η έννοια του επηρεασμού του εμπορίου περιλαμβάνει τις δυνητικές επιδράσεις. Θεωρείται ότι δεν συνεπάγονται αισθητό επηρεασμό του διακοινοτικού εμπορίου οι συμφωνίες, στις οποίες πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) το συνολικό μερίδιο αγοράς των μερών σε οποιαδήποτε σχετική αγορά της Κοινότητας που επηρεάζεται από τη συμφωνία δεν υπερβαίνει το 5% και

β) ο συνολικός ευρωπαϊκός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι ενδιαφερόμενες[411] επιχειρήσεις στα σχετικά προϊόντα[412] που καλύπτει η συμφωνία δεν υπερβαίνει τα 40.000.000 ευρώ[413].

348. Σημειώνεται ότι η τυχόν πλήρωση των προαναφερόμενων προϋποθέσεων εξετάζεται σε όλες τις περιπτώσεις συμφωνιών ανεξάρτητα από τη φύση των περιορισμών που αυτές περιλαμβάνουν, δηλ. ακόμη και στην περίπτωση περιορισμών του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου[414].

349. Περαιτέρω, οι πιθανολογούμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού που απορρέουν από μία συμφωνία παρέχουν σαφείς ενδείξεις για την ικανότητα της συμφωνίας να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών. Δηλ. υπάρχει εγγενής σχέση μεταξύ του πιθανολογούμενου περιορισμού και της επίδρασης στο εμπόριο, εφόσον ο περιορισμός αποσκοπεί στο να περιορίσει τις ροές αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών-μελών[415].

350. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς[416]. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ε.Ε. οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός εκ των κρατών μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη Συνθήκη[417]. 351. Και τούτο διότι, σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, σύμπραξη η οποία εκτείνεται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους συνεπάγεται, ως εκ της φύσεώς της, την εδραίωση στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκει η ΣΛΕΕ και μπορεί, επομένως, να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ[418]. Εάν η συμφωνία μπορεί στο σύνολό της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται στο σύνολο της συμφωνίας, περιλαμβανομένων και των τμημάτων της που μεμονωμένα δεν

407 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π. παρ. 30.

408 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 31.

409 ΔΕΕ C-306/96, ό.π., Συλλ. Ι-1983, σκ. 17 και ΓενΔικ Τ-65/89, *BPB Industries και British Gypsum*, Συλλ. ΙΙ-389, σκ. 138. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 44.

410 ΓενΔικ Τ-65/89, ό.π., σκ. 138 και Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ.45.

411 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., υποσ. 39.

412 Ή στις υπηρεσίες κατά περίπτωση.

413 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 52. Επισημαίνεται ότι εξακολουθούν να μην συνεπάγονται σοβαρό επηρεασμό του διακοινοτικού εμπορίου οι σχετικές συμφωνίες, όταν το προαναφερόμενο μερίδιο αγοράς επί δύο συνεχόμενα έτη υπερβαίνει το ως άνω όριο κατά 2 το μέγιστο ποσοστιαίες μονάδες. Σύμφωνα με την παρ. 54 το όριο του κύκλου εργασιών υπολογίζεται με βάση το σύνολο των εκτός φόρου πωλήσεων που πραγματοποίησαν στην Κοινότητα κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρήσης οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία.

414 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 50, όπου αναφέρεται ότι ο κανόνας του μη αισθητού επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου εφαρμόζεται σε κάθε συμφωνία, συμπεριλαμβανομένων αυτών που περιέχουν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας (hardcore restrictions) που έχουν χαρακτηριστεί ως τέτοιοι στους Κανονισμούς ομαδικής απαλλαγής και σε Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ. Ρητή αναφορά στους εξ αντικειμένου περιορισμούς του ανταγωνισμού γίνεται στην Ανακοίνωση της ΕΕ σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 1 της ΣΛΕΕ (de minimis) (ΕΕ C 291/1 της 30.8.2014). Στην παρ. 4 της Ανακοίνωσης διευκρινίζεται ότι αυτή δεν αφορά το κατά πόσον μία συμφωνία πληροί το κριτήριο του αισθητού επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου, καθώς το ζήτημα αυτό εξετάζεται σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν με τις προαναφερόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές και τα οποία εφαρμόζονται ακόμη και σε συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

415 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 63.

416 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου ό.π., παρ.22.

417 ΔΕΕ υπόθ. 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κ. Επιτροπής*, Συλλ. 1972 σ. 977, σκ. 29, υπόθ. 126/80, *Maria Salonia κ. Giorgio Poidomani και Franca Baglieri*, Συλλ. 1981 σ. 1563, σκ. 14, υπόθ. 42/84, *Remia BV κλπ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1985, σ. 2545, σκ. 22, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλ. 1998 σ. Ι 3851, σκ. 48, C-309/99 *J.C.J. Wouters κ.ά. κατά Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, Συλλ. 2002 σ. Ι-1577, σκ. 95. Βλ. επίσης ΕΑ 277/ΙV/2005 (ΣΕΣΜΕ), σελ. 42-43, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την υπ’ αριθ. 1001/2006 απόφασή του (ΣΕΣΜΕ) και Μιχ. - Θεοδ. Μαρίνο, *Ανακοινώσεις και Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο δίκαιο του ανταγωνισμού - νομικές διαστάσεις μετά τον Κανονισμό 1/2003 και επιδράσεις στο εθνικό δίκαιο των συμβάσεων,* ΔΕΕ 7/2006, σ. 713, όπου «*Επειδή πολλοί περιορισμοί του ανταγωνισμού καταλαμβάνουν ολόκληρη την ελληνική επικράτεια … προσβάλλονται με βεβαιότητα οι κοινοτικές αυτές διατάξεις*».

418 ΔΕΕ C-238/05, *Asnef-Equifax και Administración del Estado,* σκ.37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[419]. Είναι, επίσης, αδιάφορο, εάν η συμμετοχή δεδομένης επιχείρησης επηρεάζει ή όχι αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[420]. Μία επιχείρηση δεν μπορεί να αποφύγει την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου για το λόγο ότι η συμμετοχή της που μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών είναι αμελητέα.

352. Στην υπό κρίση υπόθεση, είναι αμφίβολο αν πληρούνται τα κριτήρια, που έχουν τεθεί με την ισχύουσα νομολογία και τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διαπίστωση επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου, καθώς η έρευνα της υπηρεσίας εστίασε στο Νομό Χανίων και όχι σε όλο το εύρος της Ελληνικής Επικράτειας (ούτε καν στην περιοχή της Κρήτης). Δεδομένου ωστόσο ότι τα εμπλεκόμενα μέρη δραστηριοποιούνται στις ορισθείσες για τον σκοπό της παρούσης σχετικές αγορές των ασφαλιστικών υπηρεσιών, αφενός και των υπηρεσιών παροχής λογισμικού για την ηλεκτρονική εκτίμηση ζημιών αυτοκινήτου, αφετέρου, αγορές που από γεωγραφικής άποψης θεωρούνται εθνικές, γίνεται δεκτό ότι οι υπό εξέταση πρακτικές είναι σε θέση δυνητικά να επηρεάζουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

353. Επιπλέον, η υπό αξιολόγηση πρακτική δύναται να έχει σημαντική επίδραση στις σχετικές για τον σκοπό της παρούσης αγορές, όπως προκύπτει από το μέγεθος των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Ειδικότερα, πληρούται και το ποσοτικό κριτήριο του συνολικού κύκλου εργασιών των εμπλεκομένων ασφαλιστικών επιχειρήσεων[421]. Περαιτέρω, το συνολικό μερίδιο αγοράς των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών επιχειρήσεων για το υπό εξέταση διάστημα ανερχόταν κατά μέσο όρο σε 33% περίπου, ενώ, αν και για την AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα μερίδια αγοράς, λόγω της έκτασης εφαρμογής του συστήματος, εκτιμάται ότι το μερίδιο της ήταν σημαντικό για το ίδιο χρονικό διάστημα.

354. Επιπροσθέτως, λόγω της φύσης των παρεχόμενων υπηρεσιών (ασφαλιστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών παροχής λογισμικού για την ηλεκτρονική εκτίμηση ζημιών αυτοκινήτου) και της νομοθετικής πρόβλεψης στην ενωσιακή νομοθεσία βάσει της οποίας παρέχονται ελεύθερα ειδικά οι ασφαλιστικές υπηρεσίες εντός της Ένωσης, συνάγεται ότι οι οικείες υπηρεσίες έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα και ως εκ τούτου οι υπό κρίση πρακτικές δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

355. Επομένως, εν προκειμένω, βάσει ιδίως του μεγέθους των καταγγελλόμενων επιχειρήσεων καθώς και της φύσης των επηρεαζόμενων υπηρεσιών, συνάγεται ότι οι υπό αξιολόγηση πρακτικές δύνανται να ασκήσουν έμμεση ή άμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών. Βάσει των ανωτέρω, υφίσταται, δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου και εφαρμόζεται στην προκείμενη υπόθεση και το ενωσιακό δίκαιο (άρθρο 101 ΣΛΕΕ).

6.3.ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΠΑΡ. 1 ΣΛΕΕ

356. Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι:

• Η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων,

• Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο αισθητός περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

357. Κατά συνέπεια, προκειμένου να αξιολογηθεί αν συντρέχει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, θα πρέπει να διερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση. Αντίστοιχα ισχύουν και για το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

6.3.1. Η έννοια της επιχείρησης

358. Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η έννοια της επιχειρήσεως καλύπτει κάθε φορέα, ο οποίος ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδοτήσεώς του[422]. Ως «οικονομική δραστηριότητα» νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά[423]. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική και όχι η νομική αυτοτέλεια μιας εξεταζόμενης οντότητας. Η επιδίωξη ή μη κέρδους δεν είναι κρίσιμη, αλλά ενδιαφέρει μόνο αν από τη φύση του αγαθού ή της υπηρεσίας συνάγεται ότι μπορεί να προσφερθεί έναντι ανταλλάγματος. Αρκεί λοιπόν η κρινόμενη δραστηριότητα να μπορεί να αναληφθεί στον ιδιωτικό τομέα ή να βρίσκεται τουλάχιστον σε ανταγωνιστική σχέση με παρόμοια δραστηριότητα που ασκείται από ιδιωτικές επιχειρήσεις[424].

359. Εν προκειμένω, οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές επιχειρήσεις - μέτοχοι της AUDATEX ΕΛΛΑΣ δραστηριοποιούνται στην παροχή ασφαλιστικών υπηρεσιών για

419 ΔΕΕ C-193/83, *Windsurfing κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1986, σελ. 611, σκ. 96, ΓενΔικ Τ-77/94, *Vereniging van Groothandelarenin Bloemkwekerijprodukten*, Συλλ.. ΙΙ-759, σκ. 126. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 14.

420 ΓενΔικΤ-2/89, *Petrofina κατά Επιτροπής*, Συλλ. ΙΙ-1087, σκ. 226 και Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 15.

421 Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ.52.

422 ΔΕΕ C-55/96, Job Centrecoop.arl, Συλλ. Ι-7119, σκ. 21, C-180-184/98, Pavlov κλπ, Συλλ. Ι-6451, σκ. 74, C-41/90, Höfner και Elser κατά Macroton GmbH , Συλλ. 1991, Ι-1979, σκ.21, C-67/96, Albany International BV κατά Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, Συλλ. 1999, Ι-5751,σκ. 206. Βλ επίσης Λ. Αθανασίου σε Δημήτριο Ν. Τζουγανάτο (επιμ.), Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 192 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

423 ΔΕΕ C-475/99, *Ambulanz Glöckner κατά Landkreis Südwestpfalz,* Συλλ. 2001, σελ. Ι-8089, σκ.19, C-218/00, *Cisal di Battistello Venanzio & Co κατά Instituto Nazionale per L΄Assicurazione Contro Glifortuni Sul Lavoro (INAIL)*, Συλλ. 2002, Ι-691, σκ.23, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλ.1998, σ. Ι-3851, σκ.36 και C-180-184/98, ό.π., σκ.75.

424 Ενδεικτικά βλ. ΔΕΕ C-244/94, *Federation francaise des societes d’ assurance κ.α* (επί προδικαστικού ερωτήματος), Συλλ.1995, σελ. Ι-04013, σκ.20.

την κάλυψη κινδύνων κατά ζημιών και ζωής, ενώ κατά τα προβλεπόμενα στο σχετικό εθνικό και ενωσιακό ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργούν υπό την νομική μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας (ως ανώνυμες εταιρίες). Λαμβανομένων υπόψη και των νομολογιακών κριτηρίων για τον ορισμό της επιχείρησης στο δίκαιο του ανταγωνισμού, οι τέσσερις εμπλεκόμενες ασφαλιστικές εταιρίες διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα και ως εκ τούτου θεωρούνται επιχειρήσεις, οι πρακτικές των οποίων δύνανται να αξιολογηθούν δυνάμει των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ.

6.3.2. Η έννοια της ένωσης επιχειρήσεων

360. Τα άρθρα 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 81 ΣυνθΕΚ) εφαρμόζονται σε κάθε μορφή συνεργασίας και συμπαιγνίας μεταξύ επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης αυτής που πραγματοποιείται μέσω της υπάρξεως συλλογικής οντότητας ή κοινού οργάνου, όπως μια ένωση, στο μέτρο που η δραστηριότητα της ίδιας της ένωσης ή η δραστηριότητα των επιχειρήσεων που προσχωρούν σε αυτή σκοπεί στη δημιουργία των αποτελεσμάτων τα οποία η διάταξη αυτή αφορά και επιδιώκει να εξαλείψει[425]. Ο σκοπός της έννοιας της «ένωσης επιχειρήσεων» είναι να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα της απαγόρευσης των διατάξεων των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ, ήτοι να μη διαφεύγουν οι επιχειρήσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού λόγω μόνον του τρόπου με τον οποίο συντονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά[426].

361. Η «ένωση επιχειρήσεων» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας, η οποία εξυπηρετεί και έχει ως αποστολή την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση των εμπορικών συμφερόντων των μελών της έναντι των λοιπών οικονομικών φορέων, της Πολιτείας και του κοινού εν γένει[427]. Δεν απαιτείται η ένωση να φέρει νομική προσωπικότητα[428] ούτε να ασκεί η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 1 του Ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ[429]. Αρκεί να ασκεί δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, όπως π.χ. να θεσπίζει μία ρύθμιση που αφορά την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών της. Έτσι, ο όρος «ένωση επιχειρήσεων» αναφέρεται όχι μόνο σε εμπορικούς συλλόγους, αλλά και σε κάθε άλλη μορφή συνεργασίας μεταξύ αυτόνομων οικονομικών οντοτήτων, όπως συνεταιρισμούς, επαγγελματικές οργανώσεις, δευτεροβάθμιες ενώσεις πρωτοβάθμιων συλλόγων ή ενώσεων, σωματεία και εν γένει κάθε όμιλο που συστήνεται εκουσίως, καθώς και σε συνενώσεις επιχειρήσεων εν τοις πράγμασι[430], ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους[431].

6.3.2.1.Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν αποτελεί ένωση επιχειρήσεων

362. Κατά την έρευνα της Υπηρεσίας[432] , αναφορικά με την υπό αξιολόγηση υπόθεση διαπιστώθηκε ότι δημιουργήθηκε μία οντότητα από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές επιχειρήσεις, υπό τη μορφή μιας κεφαλαιουχικής εταιρίας. Παρά το γεγονός ότι η prima facie εκτίμηση θα οδηγούσε στην αξιολόγησή της ως αυτόνομης οντότητας ή και θυγατρικής, λόγω πλειοψηφικής συμμετοχής του βασικού μετόχου, ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν ότι, καθώς σκοπός της δημιουργίας της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ήταν η εξυπηρέτηση των κοινών συμφερόντων των ασφαλιστικών εταιριών, τούτη εν τοις πράγμασι λειτούργησε κατά τρόπο που οδηγεί στην υπαγωγή της στην έννοια της ένωσης επιχειρήσεων. Ωστόσο, ο χαρακτηρισμός της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ως ένωσης επιχειρήσεων[433], είναι εσφαλμένος για τους κάτωθι λόγους: Πρωτίστως, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που κατά το ενωσιακό δίκαιο απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό μιας οντότητας ως ένωσης επιχειρήσεων. Ειδικότερα, ένωση επιχειρήσεων δύναται να οριστεί ως μία ομάδα φυσικών ή/και νομικών προσώπων που εμπλέκεται σε μία συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα[434] ή δραστηριοποιείται σε συγκεκριμένο κλάδο της βιομηχανίας και η οποία είναι οργανωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προωθεί αποτελεσματικά τα κοινά συμφέροντα των μελών της[435]. Γίνεται επίσης δεκτό ότι ένωση επιχειρήσεων θεωρείται το συλλογικό όργανο που έχει ως μέλη επιχειρήσεις και το οποίο αναλαμβάνει δράσεις εκπροσωπώντας τα μέλη του. Για την αντιμετώπιση διαφόρων ενδιαμέσων περιπτώσεων, στο ενωσιακό δίκαιο έχουν νομολογιακά τεθεί τρεις προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό μιας οντότητας ως ένωσης επιχειρήσεων[436]: α) η κοινότητα συμφερόντων των μελών β) ο δεσμευτικός χαρακτήρας των συστάσεων προς

425 Βλ. ΔΕΕ C-382/12, *Mastercard, Inc κ.α κατά Επιτροπής,* απόφαση της 11.9.2014, αδημ., σκ. 62, επιβεβαιώνοντας την απόφαση ΓενΔΕΕ Τ-111/08, ό.π., σκ. 241 και 243 και την Απόφαση της Επιτροπής της 19.12.2007, 34.579 *MasterCard,* 36.518 *EuroCommerce,* 38.580 *Commercial Cards,* παρ. 338 και 377.

426 Βλ. σχετ. προτάσεις του Γεν. Εισαγγελέα P. Léger, σημ.62, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ΔΕΕ C-309/99, ό.π.

427 Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Επιτροπής, 96/438/ΕΚ, *FENEX*, υπόθ. IV/ 34.983, παρ.31. Βλ. και απόφαση της Επιτροπής της 19.12.2007, 34.579 *MasterCard,* 36.518 *EuroCommerce,* 38.580 *Commercial Cards,* παρ. 339.

428 Ενδεικτικά ΔΕΕ, συνεκδ. C-395/96 P και C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports SA, Compagnie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL) κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I- 1365, σκ. 144.

429 ΓενΔικ συνεκδ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95,*Cimenteries CBR SA κ.ά κατά Επιτροπής,* Συλλ.2000, σ. II-491, σκ. 1320.

430 Λ.Αθανασίου σε Δημήτριο Ν. Τζουγανάτο (επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 219 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία και βιβλιογραφία.

431 Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, υπόθ. 209-215/78 και 218/78, *Heintz van Landewyck SARL κ.ά. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1980, σελ. 3125, σκ. 87-88, υπόθ. 96-102, 104, 105, 108 και 110/82, *IAZ κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1983, σελ. 3369, σκ.19-20. Βλ. επίσης ΕΑ 518/VI/2011, σκ. 106.

432 Βλ. παρ. 352 της Εισήγησης.

433 Βλ. ιδίως παρ. 356 της Εισήγησης.

434 Βλέπε σχετικά Σινανιώτη, Εμπορικό Δίκαιο Γενικό Μέρος, Τόμος 1, 2000, σελ. 291.

435 Βλέπε σχετικά C. Bellamy & G. Child, European Community Law of Competition, ό.π., para 2-031.

436 Βλ. ενδεικτικά την 5/85, *Verband der Sachversicherer* v *Commission*, Συλλ. Νομολ. 1987, σελ. 405

τα μέλη και γ) η εξουσία των οργάνων της οντότητας να συντονίζουν την πολιτική των μελών. Ωστόσο, στην υπό αξιολόγηση περίπτωση, με βάση και την ανάλυση που προηγήθηκε ανωτέρω, είναι σαφές ότι η δεύτερη και η τρίτη προϋπόθεση ξεκάθαρα ελλείπουν, καθόσον ούτε οι όποιες συστάσεις προς τα μέλη της είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα ούτε βέβαια τα όργανα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ συντόνιζαν την πολιτική των μελών αυτής. A contrario, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ διέθετε ένα λογισμικό για τη διενέργεια ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης, του οποίου τη χρήση παραχωρούσε σε όσες ασφαλιστικές επιχειρήσεις το επιθυμούσαν και στην έκταση που εκείνες το επιθυμούσαν και βούλησή της, όπως προέκυψε και στη διάρκεια της ακροαματικής, ήταν να το παραχωρήσει σε όσο το δυνατόν περισσότερες ασφαλιστικές εταιρίες με σκοπό το κέρδος[437]. Άλλωστε, όπως γίνεται δεκτό και κατά την Εισήγηση, χρήση του συστήματος Audatex έκαναν δεκαεπτά (17) τουλάχιστον ασφαλιστικές εταιρείες[438]. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στην Εισήγηση επί λέξει: «Όπως προκύπτει από την έρευνα της Υπηρεσίας, το εύρος χρήσης της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης δεν είναι ίδιο ούτε για όλες τις ασφαλιστικές εταιρείες-χρήστες του συστήματος Audatex, ούτε για όλες τις γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας». Στη συνέχεια, στην Εισήγηση παρατίθενται στοιχεία, από τα οποία προκύπτει ότι η κάθε ασφαλιστική εταιρία χρησιμοποιούσε το σύστημα σε διαφορετικό ποσοστό ανάλογα με τις ανάγκες της με αποτέλεσμα σημαντικές διαφοροποιήσεις τόσο ανά εταιρεία όσο και ανά γεωγραφική περιοχή, γεγονός το οποίο επιβεβαιώθηκε και στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Ως εκ τούτου, δεν υφίσταται δεσμευτικότητα των όποιων αποφάσεων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ προς τα μέλη της, τη στιγμή που αυτά αποδεδειγμένα δεν ήταν υποχρεωμένα ή δεσμευμένα ούτε καν να δέχονται τις υπηρεσίες της, πολλώ δε μάλλον να εφαρμόζουν τις αποφάσεις της[439]. Το γεγονός της συμμετοχής όλων των εταιριών στα όργανα της AUDATEX ΕΛΛΑΣ ούτε αποδεικνύει ούτε συνεπάγεται άνευ ετέρου δεσμευτικότητα των αποφάσεων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ έναντι των μετόχων της-ασφαλιστικών εταιρειών[440]. Άλλωστε, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ήτοι δεσμευτικότητα των αποφάσεων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ έναντι των μετόχων της-ασφαλιστικών εταιριών, θα έπρεπε λογικάμομφή να αποδιδόταν και κατά των υπολοίπων 13 ασφαλιστικών εταιριών-χρηστών του συστήματος και ταυτόχρονα πελατών, εκ των οποίων μάλιστα οι εταιρίες ALLIANZ και ΣΚΟΥΡΤΗΣ συμμετείχαν με εκπροσώπους τους στο ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ κι επομένως συν-διαμόρφωναν την πολιτική της. Αυτό όμως δεν συμβαίνει στην εξεταζόμενη περίπτωση. Ούτε επίσης είναι δυνατόν να δεσμεύονται μεν τα 4 καταγγελλόμενα μέλη της Audatex από τις αποφάσεις της, αλλά όχι τα υπόλοιπα 13. Αντίθετα, αυτό που προκύπτει από την εξέταση των στοιχείων της υπόθεσης είναι ότι ένας από τους λόγους που συνετέλεσαν στην ως ένα βαθμό «αποτυχία» του συστήματος AUDATEX ΕΛΛΑΣ (ή άλλως μερική μόνο επτυχία του συστήματος AUDATEX ΕΛΛΑΣ) ήταν η διαφορετική θεώρηση επιμέρους ζητημάτων από τους ίδιους τους δημιουργούς του εν λόγω συστήματος. Για παράδειγμα, ειδικά στην περιφέρεια συχνά οι τοπικοί διευθυντές ή προϊστάμενοι υποκαταστημάτων των ασφαλιστικών εταιριών/μετόχων εναντιώνονταν στο σύστημα.

363. Όπως προέκυψε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, η εταιρία AUDATEX αποτέλεσε μια μορφή οριζόντιας συνεργασίας (συμφωνίας) μεταξύ ανταγωνιστών, ουσιαστικά μία κοινή επιχείρηση[441] αμιγώς τεχνικής φύσεως, η οποία αποσκοπούσε την εποχή κατά την οποία εισήχθη το εν λόγω σύστημα στην Ελλάδα στην εισαγωγή και εφαρμογή ενός σύγχρονου, εξορθολογισμένου και διαφανούς συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης σε μία χώρα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ένα εκ των οποίων ήταν το μερικώς ή και καθόλου ακολουθούμενο, θεσπισμένο πάντως θεσμικό πλαίσιο με την πρόβλεψη για αναρτημένη τιμή εργατοώρας[442]. Άλλωστε, προς επίρρωση αυτού του

437 Πρβλ. Η. Σουφλερό, Οι ιδιαιτερότητες της διαδικασίας ασφαλιστικής αποζημίωσης στην αγορά των ασφαλιστικά καλυπτόμενων επισκευών αυτοκινήτων και τα όρια της δυνατότητας εφαρμογής των αρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ στις σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων στην ως άνω διαδικασία, Σχόλια και σκέψεις με αφορμή την απόφαση 460/2009 της Επιτροπής Ανταγωνισμού στην υπόθεση AUDATEX ΕΛΛΑΣ ΕΕμπΔ Γ/2016, σελ. 507επ., ιδίως 534, παρ. 99.

438 Βλ. παρ. 77 και Πίνακας 5 της Εισήγησης.

439 Εξ αντιδιαστολής, είναι χαρακτηριστικό ότι στην υπόθεση Mastercard COMP/34.579, οι αποφάσεις της ένωσης ήταν δεσμευτικές για τα μέλη τράπεζες και τα μέλη εκείνα που δεν ακολουθούσαν τις συστάσεις της Mastercard απειλούνταν με αποκλεισμό [βλ. παρ. 371]. Πέραν τούτου, και η πρακτική της ΕΑ, επικυρωθείσα και από το Διοικητικό Εφετείο, επιβεβαιώνει το δεσμευτικό χαρακτήρα των αποφάσεων των ενώσεων. Ενδεικτικά, βλ. ΕΑ 292/IV/2005 (οδοντιατρικοί σύλλογοι), με τις υπ’ αριθ. 1026/2007, 1027/2007, 1028/2007 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, καθώς και ΣτΕ 149 & 150/2015. Ανάλογου ενδιαφέροντος είναι και η υπ’ αριθ. 3657/2013 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών σε σχέση με την προσφυγή του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΕΕ) κατά της υπ’ αριθ. 512/VI/2010 απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Βλ. επίσης την ΕΑ 571/VII/2013, το σκεπτικό της οποίας επιβεβαιώθηκε από τις υπ’ αρ. 4771/2015, 137/2014 και 141/2014 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

440 Βλέπε ιδίως παρ. 353 έως και 356 της Εισήγησης.

441 Γενικά για τις κοινές επιχειρήσεις, βλ. ενδεικτικά Prime, Gale & Scanlan, The Law and Practice of Joint Ventures, Butterworths, 1997.

442 Πρόκειται για την αγορανομική διάταξη (ΑΔ) 14/1989 (ΦΕΚ Β΄ 343/11.5.1989), η οποία ρύθμιζε το θέμα της τήρησης πινακίδων από επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (η συγκεκριμένη ΑΔ καταργήθηκε με την ΑΔ 7/2009, ΥΑ Α2-3391/2-13.07.2009 ΦΕΚ Β΄ 1388/2009). Σύμφωνα με το άρθρο 77 παρ. 1 της ΑΔ 14/1989, οι φανοποιοί υποχρεούνται να έχουν ανηρτημένη στα συνεργεία τους πινακίδα με την τιμή της εργατοώρας την οποία χρεώνουν. Το άρθρο 77 παρ. 1 της ΑΔ 14/1989, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 3 της ΥΑ Α2-2207 (ΦΕΚ Β΄ 815/24.5.2007) είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: *«1. Οι επιχειρήσεις, που εκμισθώνουν και γενικά παρέχουν κάθε μορφής υπηρεσίες προς τους πελάτες τους, όπως καθαριστήρια, σιδερωτήρια, κουρεία, κομμωτήρια, συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων και λοιπών τροχοφόρων, φωτοτυποδακτυλογραφικές εργασίες, συντήρηση και επισκευή καυστήρων και λεβήτων κεντρικής θέρμανσης, ανελκυστήρων, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών γενικά, υδραυλικών και ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων κ.λ.π., υποχρεούνται να αναρτούν σταθερά τιμοκατάλογο, σε ορατό από τον πελάτη σημείο του καταστήματος ή γραφείου τους, στον οποίο θα αναγράφονται οι τιμές των υπηρεσιών που παρέχουν. Οι ανωτέρω*

σκεπτικού, λειτουργεί και το γεγονός ότι το σύστημα AUDATEX δεν εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αλλά είχε ήδη εφαρμοστεί εν πολλοίς με τη μορφή διαφορετικών εκδοχών του σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και όχι μόνο, με τη διαφορά ότι σε αυτές τις χώρες όπου πριν εφαρμόστηκε, υπήρχε θεσμικό πλαίσιο για την τιμή εργατοώρας, το οποίο εφαρμοζόταν από τα συνεργεία, όπως προέκυψε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας[443].

364. Σε κάθε περίπτωση, οι συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας δεν απαγορεύονται per se. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 της ΣυνθΕΚ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας»[444], η οποία ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για την παρούσα υπόθεση χρόνο αναφέρονται σχετικά τα εξής: «24. Ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 λόγω της ίδιας της φύσης τους. Αυτό κατά κανόνα συμβαίνει με τις μορφές συνεργασίας που δεν συνεπάγονται συντονισμό της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των μερών στην αγορά, όπως

- η συνεργασία μεταξύ μη ανταγωνιζομένων επιχειρήσεων,
- η συνεργασία μεταξύ ανταγωνιζομένων επιχειρήσεων οι οποίες δεν μπορούν να διεκπεραιώσουν ανεξάρτητα το σχέδιο ή τη δραστηριότητα που αφορά η συνεργασία,
- η συνεργασία όσον αφορά μία δραστηριότητα που δεν επηρεάζει τις σχετικές παραμέτρους του ανταγωνισμού»[445]. Στην εξεταζόμενη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου, αλλά και με βάση τα όσα προέκυψαν στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, δεν διαπιστώθηκε, ούτε και δύναται να στοιχειοθετηθεί επαρκώς κατά νόμο, περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των καταγγελλόμενων μερών στην αγορά, μέσω του συστήματος Audatex, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του πραγματικού, νομικού και οικονομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, όπως αναλυτικότερα καταδεικνύεται και στο κατωτέρω σκεπτικό.

365. A fortiori, με βάση τα ανωτέρω, καθώς επίσης και σύμφωνα με όσα διεμήφθησαν στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, προκύπτει ότι το σύστημα AUDATEX, υπήρξε για την εποχή του ως ενδεχομένως η πρώτη περίπτωση ή πάντως μία από τις πρώτες περιπτώσεις ηλεκτρονικής κοστολόγησης ένα καινοτόμο – θα μπορούσε να πει κανείς- σύστημα[446], ανοικτό για όλες τις ασφαλιστικές εταιρίες της ελληνικής αγοράς, ως δυνητικούς πελάτες αυτού, μην αποκλείοντας καμία εξ αυτών (όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, χρήστες του συστήματος AUDATEX υπήρξαν, πλην των μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, και άλλες 13 ασφαλιστικές εταιρίες). Επιπροσθέτως, η AUDATEX επιδίωκε, ως εμπορική επιχείρηση και σύμφωνα με τον καταστατικό της σκοπό, να καταστήσει χρήστες, ήτοι πελάτες, του συστήματός της, έναντι ανταλλάγματος, όσο το δυνατόν περισσότερους ενδιαφερόμενους σε περισσότερα του ενός επίπεδα της αλυσίδας παραγωγής και διανομής (δηλαδή, τόσο ασφαλιστικές εταιρίες όσο και συνεργεία επισκευής). Άλλωστε, προς επίρρωση αυτού του σκεπτικού, όπως αναφέρεται και στο συμπληρωματικό υπόμνημα (σελ. 6) των παρεμβαινόντων, «[ο]ι ανεξάρτητοι επισκευαστές δεν είχαν ούτε έχουν καμία αντίρρηση όσον αφορά στη χρήση των ηλεκτρονικών συστημάτων κοστολόγησης, αντιθέτως την υποστηρίζουν (εκείνοι προσπάθησαν να την εισαγάγουν), εξ ου και υποδέχτηκαν καταρχήν θετικά το ενδεχόμενο εφαρμογής του συστήματος Audatex στην Ελλάδα, το οποίο, όμως, διέψευσε κάθε προσδοκία με τον τρόπο που εφαρμόστηκε. Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται στα τεχνικά δεδομένα του συστήματος αυτού».

366. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι με βάση τα στοιχεία του φακέλου, η AUDATEX αποτελεί μία κοινή επιχείρηση μη αυτόνομης οικονομικής λειτουργίας. Στη θεωρία γίνεται δεκτό ότι οι αποτελεσματικότητες που δημιουργούν οι κοινές επιχειρήσεις μη αυτόνομης λειτουργίας είναι παρόμοιες με αυτές που προκύπτουν από συγκεντρώσεις: πρόκειται δηλαδή για «καταμερισμό» του επιχειρηματικού κινδύνου, αποτελεσματικότητες που προκύπτουν από σημαντικές μειώσεις κόστους ανά μονάδα προϊόντος μέσω επίτευξης οικονομιών κλίμακος[447],

---

επιχειρήσεις υποχρεούνται όπως αναγράφουν στα τιμολόγια ή αποδείξεις (πλην αποδείξεων ταμειακών μηχανών), που εκδίδουν στους πελάτες τους ξεχωριστά και λεπτομερώς, κάθε μία παρεχόμενη υπηρεσία με την αντίστοιχη αμοιβή που εισπράττουν». Υπογραμμίζεται ότι το αυτό περιεχόμενο είχε και το άρθρο 78 της ΑΔ 7/2009, ΥΑ Α2-3391/2-13.07.2009 ΦΕΚ Β΄ 1388/2009, με την οποία καταργήθηκε η ΑΔ 14/1989.

443 Όπως αποσαφηνίστηκε στη διάρκεια της ακροαματικής, η βασική διαφοροποίηση μεταξύ Ελλάδας και λοιπών κρατών όπου έχει γίνει χρήση του συστήματος Audatex ήταν ότι στα υπόλοιπα κράτη τα συνεργεία απαρέγκλιτα αναρτούσαν τη συμφωνημένη με τις ασφαλιστικές εταιρείες τιμή εργατοώρας, η οποία προέκυπτε από τεκμηριωμένες μελέτες και κατά τούτο αποτύπωνε την εκάστοτε αγοραία τιμή. Ειδικότερα όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο πληρεξούσιος των παρεμβαινουσών στο εξωτερικό *«το θέμα της εργατοώρας ήταν λυμένο … [α]ναρτούσαν τιμή εργατοώρας τοκάθε συνεργείο»* (βλ. Πρακτικά 46ης Συνεδρίασης, της 19.9.2016, σελ. 60) ενώ και η μεθοδολογία καθορισμού της τιμής εργατοώρας υπήρξε αντικείμενο συνεννόησης » (βλ. Πρακτικά 46ης Συνεδρίασης, της 19.9.2016, σελ. 61), ενώ ο μάρτυρας της παρεμβαίνουσας […] ανέφερε ότι είχε βρεθεί *«η χρυσή τομή»* (βλ. Πρακτικά 56ης Συνεδρίασης, της 5.10.2016, σελ. 13).

444 ΕΕ C3/02, της 06.01.2001, παρ. 24.

445 Αυτό ισχύει ακόμα και στην περίπτωση που οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις είναι καταρχήν ανταγωνιστικές όσον αφορά τη φύση της δραστηριότητάς τους στην αγορά.

446 Βλέπε και κατάθεση […] Πρακτικό 54 της 3ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 39 (*«Όλος ο κόσμος προχωράει μπροστά. Κανείς δεν είπε ότι η ηλεκτρονική κοστολόγηση δεν ήταν ένα σωστό εργαλείο στα χέρια όλων. Ποτέ κανείς δεν το αμφισβήτησε αυτό»*), ο οποίος σε άλλο σημείο της κατάθεσής του, αναφερόμενος στην ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη είπε *«[ε]ίναι το μέλλον. Είναι ένα εργαλείο»* [σελ. 44].

447 Βλέπε ενδεικτικά Γ. Σωτηρόπουλο, Η κοινή επιχείρηση στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, ΕΕμπΔ 1998, σελ. 754-756, ο οποίος θεωρεί την επίτευξη οικονομιών κλίμακος ως *«το πιο χαρακτηριστικό ευεργετικό αποτέλεσμα της κοινής επιχείρησης»* και μεταξύ άλλων παραπέμπει σε Triantafillakis, Die Abgrenzung zwischen Kooperation und Kartell im deutschen und EG-Recht, 1985, σελ. 35, κατά την αναφορά του στην αποφυγή (χάρη στις οικονομίες κλίμακος) οικονομικά ασύμφορων παράλληλων επενδύσεων.

που οδηγούν σε καινοτομία[448], ευκολότερη πρόσβαση σε συμπληρωματικές πηγές, περιορισμό κόστους και εξοικονόμηση χρόνου. Ο «καταμερισμός» του επιχειρηματικού κινδύνου δύναται να μειώσει το συνολικό κόστος κεφαλαίου του εγχειρήματος, έχοντας έτσι ως αποτέλεσμα τη μείωση των απαιτούμενων κεφαλαίων και, κατά συνέπεια, μείωση του κόστους παραγωγής (στην εξεταζόμενη περίπτωση πρόκειται για λογισμικό)[449]. Ειδικά δε οι περιπτώσεις κοινών επιχειρήσεων μη αυτόνομης οικονομικής ενότητας χαρακτηρίζονται από μία τόσο ευρεία περιπτωσιολογία, ώστε θα ήταν ρίσκο να επιχειρηθεί απόπειρα κατηγοριοποίησής τους τουλάχιστον σε βαθμό απόλυτο[450]. Διαπιστώνεται, δηλαδή, ότι η «ευέλικτη πραγματιστική προσέγγιση» που πρέπει να χαρακτηρίζει την αντιμετώπιση της κοινής επιχείρησης, βασίζεται κατά κύριο λόγο σε οικονομικά/τεχνικά κριτήρια[451], πράγμα το οποίο συμβαίνει και στην εξεταζόμενη περίπτωση.

6.3.2.2. Η ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ως ένωση επιχειρήσεων και αξιολόγηση του ρόλου της στην παρούσα υπόθεση

367. Η Ε.Α.Ε.Ε., σε αντίθεση με την AUDATEX, πράγματι συνιστά ένωση επιχειρήσεων κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού. Αποτελεί ένα επαγγελματικό σωματείο με μέλη της επιχειρήσεις, το οποίο δυνάμει των καταστατικών σκοπών του[452] αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην προώθηση των συμφερόντων των μελών του, μέσω της ενημέρωσής τους για θέματα που τα αφορούν και της παρακολούθησης της εφαρμογής της ασφαλιστικής νομοθεσίας.

368. Το Διοικητικό Συμβούλιο ως καταστατικό όργανο της Ε.Α.Ε.Ε. έχει τη δυνατότητα να συνιστά ad hoc Επιτροπές, οι οποίες με τη σειρά τους συγκροτούν Υποεπιτροπές για την επεξεργασία ειδικότερων θεμάτων. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η Ε.Α.Ε.Ε. μέσω της Επιτροπής Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης παρακολουθούσε στενά τη λειτουργία του συστήματος Audatex, καθώς απέδιδε ιδιαίτερη σημασία στην καθιέρωσή του στην αγορά. Χαρακτηριστικά στο πρακτικό συνεδρίασης της Επιτροπής με ημερομηνία 17.4.2003 γίνεται λόγος για τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετώπισε η Επιτροπή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η καθιέρωση της ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης Audatex. Αντίστοιχα και η Υποεπιτροπή Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων, η οποία υπάγεται στην Επιτροπή Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων και Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε., με χρόνο σύστασης τον Μάιο του 2003 και εκπροσώπηση από στελέχη των ασφαλιστικών εταιριών και της Ε.Α.Ε.Ε., ασχολήθηκε με παρεμφερή ζητήματα. Ειδικότερα στόχος της ήταν α) να εντοπίσει σημεία προς βελτίωση και να υποβάλει προτάσεις για την μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που αφορούν στις αποζημιώσεις του κλάδου αυτοκινήτων και β) να αποτυπώνεται η συνδρομή του συστήματος Audatex στην εξυπηρέτηση του σκοπού βελτίωσης των διαδικασιών εκτίμησης ζημιών αυτοκινήτων. Από τα πρακτικά της πρώτης συνεδρίασης της Υποεπιτροπής προκύπτει ο καθοριστικός ρόλος του συστήματος Audatex για τη λειτουργία της αγοράς, κατά την εκτίμηση των ασφαλιστικών εταιριών μελών της Ε.Α.Ε.Ε.

369. Από την άλλη, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ επιδίωξε μέσω των οργάνων της να ενισχύσει το ρόλο της Ε.Α.Ε.Ε., όσον αφορά την εδραίωση του συστήματος Audatex στην αγορά. Συγκεκριμένα, όπως επανειλημμένως προαναφέρθηκε, το Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ υιοθέτησε ομόφωνα τροποποιημένη την 1η πρόταση της Επιτροπής Audatex κατά την συνεδρίασή του Νο 52 της 1.3.2006, προκειμένου η Ε.Α.Ε.Ε. να αναλάβει το ρόλο της διαπραγμάτευσης για λογαριασμό των ασφαλιστικών εταιριών με τα συνεργεία. Ωστόσο, δεν αποδεικνύεται από τα στοιχεία του φακέλου ότι η Ε.Α.Ε.Ε. ανέλαβε εν τοις πράγμασι αυτό το ρόλο ή ότι έγιναν οποιεσδήποτε περαιτέρω προσπάθειες ή συνεννοήσεις προς την κατεύθυνση αυτή.

370. Συμπερασματικά, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι οι αποφάσεις της Ε.Α.Ε.Ε. μέσω των Επιτροπών και Υποεπιτροπών της αποσκοπούσαν στον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών της ένωσης. Πρόκειται για αποφάσεις που αφορούν κυρίως στα ζητήματα που άπτονται των καταστατικών αρμοδιοτήτων της ένωσης ή και προβλημάτων που ανακύπτουν από τη λειτουργία του συστήματος Audatex, χωρίς ωστόσο να προκύπτει ότι λαμβάνονται αποφάσεις για την αντιμετώπιση αυτών. Συνεπώς δεν θα μπορούσε η συμπεριφορά της αφεαυτής να περιορίζει τον ανταγωνισμό και να καλύπτεται από την απαγόρευση των συμπράξεων κατά τα άρθρα 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ.

448 Βλ. χαρακτηριστικά κατάθεση […], από Εθνική Ασφαλιστική [Συνεδρίαση 55η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 4ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 42] που αναφέρει επί λέξει: «*Γιατί θέλω να σας πω ότι η πραγματογνωμοσύνη η ηλεκτρονική που μπήκε μέσα στην αγορά τότε βελτίωσε και τιμές στην πραγματογνωμοσύνη μας και στο συνεργείο. Με την έννοια ποια; Ότι έβαλε μέσα μόνο του επισκευές μπορώ να σας αναφέρω που δεν προϋπήρχαν, δεν τις χρησιμοποιούσαμε εμείς σαν πραγματογνώμονες. Και τα ποσά αυτά αναπληρούσαν τυχόν αδυναμία επειδή έμπαινε η εργατοώρα ότι εμείς λέγαμε έναν προφυλακτήρα θέλουμε 30€ να τον βγάλουμε, έτσι 30€ αόριστα. Αλλά στο Volkswagen το Golf για να βγει ο προφυλακτήρας ας πούμε πρέπει να βγουν τα φανάρια, πρέπει να βγουν τέτοια, όλα αυτά. Αυτά ποτέ δεν τα υπολογίζαμε πριν με το χέρι. Ήρθε, λοιπόν, η AUDATEX και έλεγε ότι πρέπει να βγούνε αυτά και πληρώνω και το φανάρι τόσα. Αυτά, λοιπόν, όλα αναπληρώναν την τυχόν διαφορά που είχαμε.*».

449 Βλ. χαρακτηριστικά κατάθεση […] από Αγροτική Ασφαλιστική [Συνεδρίαση 75η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 19ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 72-73] που αναφέρει επί λέξει: «*Στο θέμα των ανταλλακτικών υπήρχε μια ασυδοσία, έχει τέσσερα σκέλη, ασυδοσία. Γιατί; Διότι οι έμποροι αυτοκινήτων, ήρθε η AUDATEX και έβαλε η ανώτερη τιμή που μπορεί να πωληθεί ένα ανταλλακτικό είναι αυτή που λέει η εταιρία στο εξωτερικό. Εδώ στην Ελλάδα τι γινότανε; Η εργατοώρα ο καθένας τη μεταπουλούσε και έκανε ό,τι ήθελε. Από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία προέκυψε ότι το 2001 ο δείκτης τιμών ανταλλακτικών ήτανε 2,9. Τον επόμενο χρόνο, πήγε 1,30 και 0,90 μετά. Αντιλαμβάνεστε πόσα χρήματα κέρδιζαν οι ασφαλισμένοι, διότι αυτό είχε επίπτωση στο ασφάλιστρο. Όταν κερδίζει μια εταιρία μειώνεται το ασφάλιστρο.*».

450 Βλ. ενδεικτικά Prime, Gale & Scanlan, ό.π., σελ. 166επ.

451 Πρβλ. Η. Σουφλερό, Το πρόβλημα της κοινής θυγατρικής επιχείρησης στα πλαίσια του ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, σε συλλογικό έργο: «Ο έλεγχος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», Δημοσιεύματα Εταιρίας Δικαίου του Ανταγωνισμού, 1998, σελ. 119επ., κυρίως σελ. 138.

452 Ενότητα 3.7 της Εισήγησης.

6.3.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ, ΤΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 1 ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΙ 101 ΣΛΕΕ

371. Οι έννοιες συμφωνία, εναρμονισμένη πρακτική και απόφαση ένωσης επιχειρήσεων καταλαμβάνουν, από υποκειμενική άποψη, μορφές συμπαιγνίας που μοιράζονται την ίδια φύση και διακρίνονται μόνον ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες αυτές εκδηλώνονται[453].

6.3.3.1. Η έννοια της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής

372. Κατά πάγια νομολογία, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο[454]. Για την ύπαρξη συμφωνίας σημασία έχει η σύμπτωση βούλησης δύο τουλάχιστον φυσικών ή νομικών προσώπων, νομικώς ή οικονομικώς διακεκριμένων μεταξύ τους. Αρκεί δε ότι κάθε μέρος εκούσια αναλαμβάνει να περιορίσει την ελευθερία του προς δράση σε σχέση με το άλλο[455]. Η μορφή εκδήλωσης της σύμπτωσης αυτής δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση της βούλησης των μερών[456]. Έτσι, υπό τον όρο «συμφωνία» δυνατόν να καταλαμβάνονται και μορφές συνεργασίας όπως οι ατελείς συνεννοήσεις ή οι επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε οριστική συμφωνία[457]. Εξάλλου, η ύπαρξη συμφωνίας δυνατόν να συναχθεί άμεσα ή έμμεσα και από τη συμπεριφορά των μερών[458]. Συναφώς, ο όρος συμφωνία μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο σε ένα γενικό σχέδιο ή σε ρητά συμφωνηθέντες όρους, αλλά και στην υλοποίηση όσων έχουν συμφωνηθεί βάσει των ίδιων μηχανισμών και κατά την επιδίωξη του ίδιου κοινού σκοπού.

373. Για την έννοια της συμφωνίας είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός τύπος και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της[459], ενώ δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες[460] ούτε κυρώσεις ή μέτρα εφαρμογής[461]. Ενδεικτικά, συμφωνία μπορεί να αποτελεί η ιδρυτική μιας εταιρίας σύμβαση ή η ίδρυση ενός σωματείου ή μιας επαγγελματικής ένωσης[462] ή ακόμη και οι συμφωνίες κυρίων[463]. Συμφωνία θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί ακόμη και αν μία ή περισσότερες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις σκοπεύουν να αγνοήσουν τους όρους της συμφωνίας[464].

374. Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής διακρίνεται από αυτή της συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, δεδομένου ότι πρόκειται για μορφή συντονισμού που δεν φθάνει μεν μέχρι τη σύναψη κατά κυριολεξία συμβάσεως, αντικαθιστά ωστόσο ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη μεταξύ των επιχειρήσεων συνεργασία[465]. Τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας, τα οποία προβλέπονται στην ενωσιακή νομολογία, δεν προϋποθέτουν την κατάρτιση ενός πραγματικού σχεδίου, αλλά πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντιλήψεως που είναι συνυφασμένη με τις περί ανταγωνισμού διατάξεις της συνθήκης, κατά την οποία κάθε επιχείρηση πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την εμπορική πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά[466]. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται επιτηδείως στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών, δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που η επιχείρηση έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά. Για να στοιχειοθετηθεί, επομένως, εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι μία επιχείρηση ανέλαβε επισήμως δέσμευση έναντι μίας ή περισσότερων άλλων να υιοθετήσει συγκεκριμένη συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού επί τη βάση σχεδίου τη μελλοντική τους συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί η επιχείρηση, μέσω της δηλώσεώς της περί των προθέσεών της, να έχει εξαλείψει ή, τουλάχιστον, να έχει μειώσει σημαντικά την αβεβαιότητα ως προς την αναμενόμενη συμπεριφορά της στην αγορά[467]. Επιπλέον, ο συντονισμός δεν πρέπει κατ’ ανάγκην να είναι ρητά εκφρασμένος, αρκεί να είναι και σιωπηρός[468].

453 ΔΕΕ, (επί προδικαστικού ερωτήματος) C-8/08, *T-Mobile Netherlands κ.λπ.*, Συλλ. 2009, σ.I-4529, σκ. 23.

454 Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΓενΔικ Τ-2/89, *Petrofina κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σ. II-1087, σκ. 211, Τ-13/89, *Imperial Chemical Industries plc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1992, σελ. II-1021, σκ. 253.

455 Faull and Nickpay, *The EU Law of Competition,* 3rd edition, Oxford Univeristy Press, 2014, σελ. 205 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

456 Βλ. ΔΕΕ υπόθ. 41/69, *ACF Chemiefarma NV κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1970, σελ. 661 σκ. 112, απόφαση ΓενΔικ της 26.10.2000, Τ-41/96, *Bayer κατά Επιτροπής*, Συλλ.II-5141, σκ. 67-69 και Τ-208/01, *Volkswagen κατά Επιτροπής*, Συλλ. II-5141, σκ. 30-33.

457 Βλ. ΕΑ 369/V/2007, σελ. 47.

458 ΔΕΕ υπόθ. 277/87, *Sandoz Prodotti κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1990, σελ. I-45.

459 ΓενΔικ Τ-99/04, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2008, σελ. II-1501, σκ. 118, ΔΕΕ, C- 74/04 P, *Επιτροπή κατά Volkswagen AG*, Συλλ.2006, σελ. I- 6585, σκ. 37.

460 Whish and Bailey, *Competition Law*, 7th edition, 2012, σελ.100 και νομολογία στην οποία παραπέμπει

461 Βλ. ΔΕΕ, υπόθ. 209/78, *Van Landewyck*, Συλλ. 3125, σκ. 85-86, ΓενΔικ, Τ-7/89, *Hercules Chemicals κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-1711, σκ. 200-201 και Τ-1/89, *Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής*, Συλλ.1991, σελ. II-869, σκ. 43-44.

462 Λ.Αθανασίου σε Δημήτριο Ν. Τζουγανάτο (επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013,σελ. 209 και Whish and Bailey , *Competition Law* , 7th edition , 2012, σελ.100.

463 Βλ. ΔΕΕ υπόθ.C-41/69, .ο.π.και ΓενΔικ ,Τ-141/89, *Trefileurope Sales SARL κατά Επιτροπής*, Συλλ.1995, σελ. II-791, σκ. 95-96. Βλ. ακόμη Ζιάμου Θ. σε Σκουρή Β., Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2003, σελ. 692.

464 Βλ. ΔΕΕ 209-215 και 218/78,ό.π.

465 Βλ.ΓενΔικ Τ-53/03, *BPB κατά Επιτροπής*, Συλλ.2008, σ.II-1333, σκέψη 179 και ΓενΔΕΕ, Τ-83/08, *Denki Kagaku Kogyo και Denka Chemicals κατά Επιτροπής* , ECLI:EU:T:2012:48, απόφαση της 2.2.2012, σκ. 67.

466 Βλ. ΓενΔικΤ-1/89, *Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής*, ό.π. σκ. 98 επ. και κυρίως 121.

467 Βλ. σχετ. ΓενΔικ, Τ-53/03, ό.π., σκ. 182 και ΓενΔΕΕ, Τ-83/08, ό.π., σκ.67.

468 Βλ. ΔΕΕ συνεκδ. υπόθ. C-2/01P και C-3/01, *P Bundesverband*

375. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, μια σύσταση ή οδηγία ένωσης επιχειρήσεων, εφόσον υλοποιηθεί από τα μέλη αυτής ή έστω επηρεάσει τη συμπεριφορά αυτών στην αγορά, τούτο δύναται να συνιστά συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των μελών της ένωσης[469].

376. Αποδόθηκε με βάση την καταγγελία στις φερόμενες ως εμπλεκόμενες ασφαλιστικές εταιρίες ότι [470], «διατύπωσαν την κοινή τους βούληση να ρυθμίσουν την επιχειρηματική τους συμπεριφορά, ως προς μέρος της δραστηριότητάς τους που αφορά στην καταβολή ασφαλιστικών αποζημιώσεων επί επισκευών αυτοκινήτων λόγω ατυχημάτων, μέσω της σύστασης και συμμετοχής τους στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Η κοινή βούληση των καταγγελλομένων ασφαλιστικών επιχειρήσεων ήταν να δημιουργηθεί μία οντότητα για την εξυπηρέτηση των κοινών τους συμφερόντων με στόχο τη ρύθμιση των παραμέτρων που επηρεάζουν και καθορίζουν το ύψος των ασφαλιστικών αποζημιώσεων που καταβάλλουν επί επισκευών αυτοκινήτων, μέσω της εφαρμογής του συστήματος ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών στην Ελληνική επικράτεια.». Ωστόσο, ακόμη και αν υποτεθεί ότι γίνεται δεκτός αυτός ο ισχυρισμός, προς εκτίμηση του αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού χαρακτήρα μιας συμφωνίας ή πρακτικής θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως το περιεχόμενό της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται[471]. Εν προκειμένω, και σε συνάρτηση και με όσα αναλύθηκαν ανωτέρω για την AUDATEX ΕΛΛΑΣ ως κοινή επιχείρηση, προκύπτει με σαφήνεια ότι το συγκεκριμένο πραγματικό, οικονομικό και νομικό πλαίσιο, στο οποίο εντάσσεται η συνεργασία των καταγγελλόμενων εταιριών μέσω του συστήματος Audatex, έχει καταλυτική σημασία για την αξιολόγηση και ερμηνεία της, όπως ορθώς διατείνονται και οι καταγγελλόμενες εταιρίες στα υπομνήματά τους και στην ενώπιον της Επιτροπής ακροαματική διαδικασία. Ειδικότερα:

377. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της ασφάλισης είναι η λεγόμενη «κοινωνία των κινδύνων». Γίνεται γενικά δεκτό ότι με βάση τους κανόνες της ασφαλιστικής τεχνικής, ήτοι με βάση αφενός το «νόμο των πιθανοτήτων» κι αφετέρου τη θεωρία του μεγάλου αριθμού, «υπολογίζονται με ακρίβεια οι οικονομικές συνέπειες ενός κινδύνου ή (με λιγότερη ακρίβεια) μιας κατηγορίας κινδύνων που απειλούν πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) σε μια ευρύτερη περιοχή. Τα πρόσωπα αυτά αποτελούν τη λεγόμενη κοινωνία κινδύνων (ασφαλισμένων) […]. Ο μεγάλος κατακερματισμός (από οικονομική έννοια) του κινδύνου, καθιστά τις οικονομικές συνέπειες της επέλευσής του σε κάθε μεμονωμένο πρόσωπο, από αβέβαιες, με μαθηματική ακρίβεια μετρήσιμες και άρα κοστολογήσιμες. Με την κατανομή των κινδύνων ισομερώς στην κοινωνία των κινδύνων καθίσταται δυνατή και η έναντι ασφαλίστρου εξαγορά τους. Έτσι, είναι δυνατόν να υπολογισθεί με ακρίβεια το κόστος της ανάληψης του κινδύνου, δηλαδή να υπολογιστεί το ασφάλιστρο που αντιστοιχεί σε κάθε ένα πρόσωπο της κοινωνίας των κινδύνων» [472]. Ο υπολογισμός του ασφαλίστρου είναι, κατά συνέπεια, μια εργασία περίπλοκη, για την οποία απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή. Για το λόγο αυτό, έχει μεγάλη σημασία να εισφέρονται για τον ως άνω υπολογισμό όλα τα απαραίτητα στοιχεία σωστά, ήτοι με τρόπο αντικειμενικό, αμερόληπτο και ορθολογικό[473]. Είναι χαρακτηριστικό ότι εξαιτίας ενός λάθους, είτε ακούσιου είτε εκούσιου, δύναται να προκληθεί μια αλυσίδα δυσάρεστων συνεπειών για το σύνολο της κοινωνίας κινδύνων (δηλ. των ασφαλισμένων συνολικά). Είναι γεγονός ότι η κοινωνία κινδύνων, δηλαδή οι ανωτέρω ασφαλισμένοι-καταναλωτές, είναι εκείνοι που επιβαρύνονται σε μία τέτοια περίπτωση λάθους, δεδομένου ότι μετακυλύεται το επιπρόσθετο κόστος στο σύνολο των καταναλωτών μέσω περαιτέρω αύξησης των ασφαλίστρων συνολικά. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση που εκτιμηθούν λανθασμένα οι κίνδυνοι, ως μεγαλύτεροι από το πράγματι υπαρκτό ούτως ή άλλως μέγεθός τους, τότε τα ασφάλιστρα θα είναι αντιστοίχως μεγαλύτερα και κατ’ αναπόδραστη ακολουθία και οι καταναλωτές ζημιωμένοι (κυρίως μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα).

378. Για τους ανωτέρω λόγους, το σύστημα Audatex δεν δύναται να θεωρηθεί ως κλασική συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των εμπλεκομένων στην παρούσα υπόθεση εταιριών που είναι βλαπτική για τον ανταγωνισμό. Πιο συγκεκριμένα, ο κλάδος ασφάλισης συνιστά αγορά, στην οποία αναπτύσσονται πολυμερείς σχέσεις στο πλαίσιο μιας «κοινωνίας κινδύνων». Οι ασφαλιστικές εταιρίες, με βάση τους κανόνες ιδίως της στατιστικής, υπολογίζουν τις οικονομικές συνέπειες των κατηγοριών κινδύνων που δυνητικά απειλούν πρόσωπα και στη συνέχεια υποδιαιρούν τις διάφορες κατηγορίες κινδύνων σε περισσότερα πρόσωπα, τους ασφαλισμένους, ώστε να καθίσταται δυνατή η έναντι ασφαλίστρου εξαγορά τους. Η κοινωνία κινδύνων, την οποία αποτελούν οι εκάστοτε ασφαλισμένοι, έχει με τον τρόπο αυτό μεταθέσει τον κίνδυνο επέλευσης της ζημίας στην ασφαλιστική εταιρία. Εντούτοις, όλοι οι παράγοντες του κλάδου έχουν συμφέρον η εκτίμηση των κινδύνων να έχει γίνει με τρόπο ορθό: Δηλαδή, οι ασφαλιστικές εταιρίες έχουν συμφέρον εφόσον επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος, να καταβάλουν ως αποζημίωση αυτή που πράγματι είχαν προϋπολογίσει. Σε διαφορετική περίπτωση, το όποιο κόστος για τις ασφαλιστικές εταιρίες από την εσφαλμένη εκτίμηση των κινδύνων (είτε πρό-

Arzneimittel – ImporteureeV, Συλλ 2002, I-64, σκ.102 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, παρ.15.

469 Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 10.7.1986 IV/31.371 - Ασφαλτούχες επενδύσεις, σκέψη 72, η οποία επικυρώθηκε από το ΔΕΕ 246/86 *SC Belasco*, Συλλ. 1989, σελ. 2117.

470 Παρ. 366 της Εισήγησης.

471Βλ. ενδεικτικά, ΔΕΕ C-67/13 P, *Groupement des Cartes Bancaires κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2014, σελ.2204, ΔΕΕ C-382/12 P, *Mastercard κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2014, σελ. 2201.

472 Βλ. Ιωάννη Κ. Ρόκα, «ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ – Δίκαιο της ασφαλιστικής σύμβασης, της ασφαλιστικής επιχείρησης και των διαμεσολαβούντων στην ιδιωτική ασφάλιση», 8η έκδοση, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, καθώς και Χατζηνικολάου – Αγγελίδου, Η ασφαλιστική σύμβαση – Η προστασία του ασφαλισμένου ως καταναλωτή, 2000, σελ. 8/9.

473 Σημειώνεται ότι παράβαση της περιγραφής του ασφαλισμένου κινδύνου έχει ως συνέπεια την καταγγελία της ασφαλιστικής σύμβασης (άρθρο 3, ν. 2496/97).

κειται για υποεκτίμηση είτε πρόκειται για υπερεκτίμηση) οδηγεί υποχρεωτικά σε αύξηση των προβλέψεων για τις ίδιες. Ταυτόχρονα, όμως, η υπερεκτίμηση του κινδύνου μετακυλύεται και στους ασφαλισμένους, μέσω της αναπόδραστης αύξησης των ασφαλίστρων (σημειώνεται δε ότι ακόμη και η υποεκτίμηση του κινδύνου δύναται να οδηγήσει στο ίδιο αποτέλεσμα[474]). Εννοείται ότι η Πολιτεία έχει συμφέρον να διασφαλίσει μέσω αυστηρών ρυθμίσεων την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, δεδομένης της σημασίας της ισορροπίας του συγκεκριμένου κλάδου για το σύνολο της εθνικής οικονομίας.

379. Στο ίδιο πνεύμα εκτιμάται ότι κινήθηκε κατά το παρελθόν και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την αξιολόγηση της υπόθεσης Nuovo CEGAM[475], η οποία παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες σε σύγκριση με την εξεταζόμενη περίπτωση.

380. Ειδικότερα, στην υπόθεση Nuovo CEGAM[476] η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προχώρησε ένα βήμα παραπάνω, καθόσον παραχώρησε εξαίρεση με βάση την παρ. 3 του άρθρου 85 (τότε) σε συμφωνία μέσω σύμβασης consortium[477] ανάμεσα σε Ιταλούς ασφαλιστές στον κλάδο των λεγόμενων τεχνικών κινδύνων για θέσπιση (μεταξύ άλλων) τιμής καθαρού ασφαλίστρου για τους διάφορους κινδύνους. Χαρακτηριστικά στην παρ. 23 της συγκεκριμένης απόφασης αναφέρεται ότι: «Προκειμένου για τον καθορισμό, από μέρους των οργάνων του consortium, μιας τιμής καθαρού ασφαλίστρου με αποκλεισμό κάθε στοιχείου εμπορικής επιβάρυνσης, ένας τέτοιος μηχανισμός μπορεί να θεωρηθεί αποδεκτός από τη στιγμή που η εφαρμογή του δεν εμποδίζει τις εταιρείες μέλη να καθορίσουν το εμπορικό ασφάλιστρο, δηλαδή το ασφάλιστρο που επιβάλλεται σε κάθε μεμονωμένο κίνδυνο, βάσει των εκτιμήσεων μίας αυτόνομης εμπορικής πολιτικής».

381. Με βάση το ανωτέρω σκεπτικό και υπό αυτό το πρίσμα, οι διατυπώσεις περί κοινωνίας ή κοινότητας συμφερόντων μεταξύ των εμπλεκομένων μερών στις παρ. 371 έως και 372[478], ακόμη και αν γίνουν δεκτές ως έχουν, οδηγούν στο ακριβώς αντίθετο συμπέρασμα από αυτό το οποίο υπονοείται στην παρ. 373, ότι δηλ. το σύστημα

474 Ειδικά στην περίπτωση που η υποεκτίμηση οδηγήσει σε δικαστική διένεξη και τελικά σε επίλυση της διαφοράς από τα αρμόδια δικαστήρια με τα αυξημένα κόστη (δικαστικά έξοδα ιδίως) που αυτό συνεπάγεται. Έμμεσα με τη δικαστική διένεξη το ασφάλιστρο ουσιαστικά αυξάνεται.

475 ΕΕ L99/29, της 11.04.1984.

476 Ό.π.

477 Βλέπε παρ. 19 της συγκεκριμένης απόφασης, όπου επισημαίνονται τα εξής: «*Στην Ιταλία η αγορά των ασφαλίσεων ζημιών των μηχανών και κινδύνων κατά τη συναρμολόγηση χαρακτηρίζεται από χαμηλή προσφορά ασφαλίσεων. Ο εν λόγω τομέας περιορίζεται πράγματι μόνο στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που διαθέτουν υπηρεσίες υψηλής εξειδίκευσης. Σε μία τέτοια κατάσταση, όπου το τεχνολογικό περιεχόμενο των ασφαλισμένων κινδύνων απαιτεί βαθειά γνώση του τομέα, είτε όσον αφορά την εκτίμηση και τη συνεπαγόμενη διατίμηση του κινδύνου, είτε όσον αφορά την πρόβλεψη των κινδύνων, η σύσταση consortium, όπως το Nuovo CEGAM, που στοχεύει στην απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που απαιτούνται για την αποτελεσματική διαχείριση του κλάδου (στατιστικές πληροφορίες, μελέτη των κινδύνων, μεθοδολογία της πρόβλεψης), και στην απόκτηση των ανάλογων αντασφαλιστικών υποστηριγμάτων, μπορεί να θεωρηθεί σαν όργανο για τη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής της παρεχόμενης ασφαλιστικής υπηρεσίας και για τη βελτίωση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου*».

478 Στην παρ. 372 της Εισήγησης αναφέρονται επί λέξει τα εξής: *«α) Από τη μετοχική σχέση μεταξύ των εμπλεκομένων ασφαλιστικών εταιριών και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, τον έλεγχο αυτής από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους της και τη βαρύνουσα σημασία που εξαρχής ήθελαν να προσδώσουν οι μέτοχοι στην ιδρυθείσα από αυτές εταιρία. Ο κατ’ επίκληση των μερών σκοπός της αντικειμενικοποίησης της εκτίμησης του κόστους επισκευής αυτοκινήτων, μέσω της θέσπισης ελάχιστης τιμής εργατοώρας στο σύστημα ηλεκτρονικών πραγματογνωμοσυνών, υποδηλώνει την κοινή τους επιδίωξη να ρυθμίσουν την αγορά κατά τον τρόπο που επιθυμούν και προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση. Επιμέρους στόχος είναι να ελεγχθεί το ύψος των καταβαλλόμενων ασφαλιστικών αποζημιώσεων μέσω του καθορισμού διαφόρων παραμέτρων αυτής, όπως της τιμής ε/ω, η οποία συνιστά την πλέον σημαντική παράμετρο καθορισμού του οφειλόμενου ποσού ασφαλιστικής αποζημίωσης. Τούτο αποτυπώνεται και στα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ., από τα οποία σαφώς προκύπτει ο ρόλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στον οποίο απέβλεπαν οι ασφαλιστικές εταιρίες. Ειδικότερα από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. της 26.9.1997 (υπ’ αριθ. 1) και της 21.12.1998 (υπ’ αριθ. 9), διαφαίνεται ο σκοπός αποκόμισης οφέλους για τις ασφαλιστικές εταιρίες μέσω της περικοπής των ασφαλιστικών αποζημιώσεων που καταβάλουν οι εταιρίες*

β) Από τις προαναφερόμενες καταστατικές προβλέψεις (άρθρο 14 του καταστατικού) αναφορικά με το όργανο λήψης αποφάσεων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η οποία διασφαλίζει ότι οι ίδιες οι ασφαλιστικές εταιρίες εκπροσωπούνται στο Δ.Σ. και συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων, σε προάσπιση των συμφερόντων τους. Χαρακτηριστική η αναφορά στο Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ υπ’ αριθ. 52 της 1.3.2006 όπου: «[…] μέτοχοι της Audatex, χρήστες της Audatex και μέλη του Δ.Σ. της ΕΑΕΕ, είναι τα ίδια νομικά πρόσωπα».

γ) Από τον έλεγχο επί της λειτουργίας της AUDATEX ΕΛΛΑΣ που ασκούν οι ασφαλιστικές εταιρίες μέτοχοί της μέσω της σύστασης και λειτουργίας εσωτερικών οργάνων και συγκεκριμένα επιτροπών, με κύριο μέλημα τον έλεγχο της λειτουργίας και αποτελεσματικότητας του συστήματος Audatex και την υιοθέτηση σχετικών κανόνων προς τούτο. Έτσι, η Επιτροπή Audatex, στις διάφορες μορφές της, μετουσιώνει τον εποπτικό και ελεγκτικό ρόλο που επιθυμούν οι καταγγελλόμενες εταιρίες να διαδραματίσει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ στην αγορά. Η σύνθεσή της (αρχικά από τους Διευθυντές Ζημιών αυτοκινήτων των ασφαλιστικών εταιριών –μετόχων και μεταγενέστερα από τους Προϊσταμένους Διακανονισμού) ενισχύει τη διαπίστωση περί κοινότητας συμφερόντων μεταξύ ασφαλιστικών εταιριών και AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στους στόχους της, πέραν της εφαρμογής των οδηγιών/κανόνων του συστήματος Audatex, της παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δ.Σ. και της επίλυση δυσχερειών που αφορούσαν τη διαδικασία πραγματογνωμοσύνης, περιλαμβανόταν κατά ρητή αναφορά στη συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, κατά την οποία αποφασίστηκε η επαναδραστηριοποίηση της εν λόγω Επιτροπής, να «..επανορθώσει η παραγωγή της εταιρίας μέσω της αποκλειστικής χρήσης του συστήματος- audatex», στόχος που σαφέστατα πέραν των συμφερόντων των ασφαλιστικών εταιριών διασφαλίζει και τα συμφέροντα της ίδιας της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι τα έσοδα της τελευταίας συνιστούν ένα συγκεκριμένο ποσό επί κάθε πραγματογνωμοσύνης που εκδίδεται από το σύστημα. Περαιτέρω, από τη συνάντηση της Επιτροπής με ημερομηνία 5.4.2005 προκύπτει ότι «Οι Επίτροποι- Audatex κρίνουν ότι δεν πρέπει να γίνονται παρεκκλίσεις από τις λόγω οδηγίες» (αναφέρεται σε έντυπο που έχει εκδώσει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τίτλο «Οδηγίες έκδοσης πραγματογνωμοσύνης – Audatex»), ενώ στην ίδια συνάντηση τα μέλη δεσμεύονται να μεριμνήσουν για την έκδοση σχετικών εγκυκλίων προς όλα τα υποκαταστήματα των ασφαλιστικών εταιριών που εκπροσωπούν, με σκοπό την εξασφάλιση της αξιοπιστίας της πραγματογνωμοσύνης. Τέλος, από τις προτάσεις της Επιτροπής στη συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’ αριθ. 52 της 1.3.2006 προκύπτει σαφώς ο σκοπός της δημιουργίας της Επιτροπής, που δεν είναι άλλος από τον έλεγχο της αγοράς και την επιβολή των όρων λειτουργίας του συστήματος στους δραστηριοποιούμενους σε αυτή».

Audatex αυτό καθεαυτό με τον τρόπο που εφαρμοζόταν από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ περιόριζε τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, αυτός ο ισχυρισμός δεν υποστηρίχτηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ούτε από την καταγγέλλουσα ούτε από τις παρεμβαίνουσες εταιρίες, οι οποίες εστίασαν στο ζήτημα του καθορισμού – κατά την άποψή τους – τιμής εργατοώρας από την Audatex, αναγνωρίζοντας ωστόσο τη χρησιμότητα του συστήματος για την ελληνική αγορά[479].

6.3.3.2. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού - χαρακτήρας της παράβασης

382. Το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 καθώς και η αντίστοιχη διάταξη του ενωσιακού δικαίου, μνημονεύει ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων, τις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων, καθώς και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού[480]., Έτσι, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, βάσει των οποίων οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συντονίζονται, ιδίως αναφορικά με τη μελλοντική τους συμπεριφορά ως προς τον καθορισμό των τιμών, απαγορεύονται ρητά από τις προαναφερθείσες διατάξεις.

383. Περιορισμοί οι οποίοι περιέχονται σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και οι οποίοι, άμεσα ή έμμεσα, έχουν ως αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησης ή αγοράς του εκάστοτε προϊόντος, τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή της διάθεσης ή την κατανομή των αγορών θεωρούνται ιδιαίτερα σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού[481]. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η τιμή είναι το κυριότερο μέσο ανταγωνισμού, οι διάφορες συνεννοήσεις και συμπράξεις που έχουν ως στόχο τον καθορισμό της τιμής και την εξάλειψη του ανταγωνισμού σχετικά με την τιμή, περιορίζουν από την ίδια τους τη φύση τον ανταγωνισμό[482]. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός των τιμών, των τιμών πλαισίων, των εκπτώσεων ή των δεσμεύσεων ως προς τις τιμές μεταπώλησης. Ο όρος «τιμές» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια περικλείοντας και τις εκπτώσεις, τα περιθώρια κέρδους, ακόμα και συστάσεις περί τιμών[483]. Ο άμεσος ή έμμεσος[484] καθορισμός τιμής, ακόμη και η συνεννόηση επί μιας τιμολογιακής πολιτικής, η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει σε όλους τους συμβαλλόμενους μιας σύμπραξης τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[485]. Επίσης, εκδηλώνοντας την κοινή πρόθεση να εφαρμόσουν ένα δεδομένο επίπεδο τιμών για τα προϊόντα τους, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις παύουν να καθορίζουν αυτοτελώς την πολιτική που θα ακολουθήσουν στην αγορά, αντιστρατευόμενες έτσι την αντίληψη που εμπεριέχεται στις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού περί αυτόνομης χάραξης της τιμολογιακής πολιτικής των δραστηριοποιούμενων στην αγορά επιχειρήσεων.

384. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης, η έννοια του «εξ αντικειμένου» περιορισμού του ανταγωνισμού αναφέρεται στα είδη εκείνα συμπεριφοράς που θεωρούνται ως αρκούντως επιβλαβή για τον ανταγωνισμό ώστε να μην απαιτείται καν εξέταση των αποτελεσμάτων τους[486]. Η έννοια αυτή ερείδεται στη συλλογιστική πως ορισμένες μορφές συμπράξεων, όπως για παράδειγμα αυτές που οδηγούν στον οριζόντιο καθορισμό τιμών, μπορεί να θεωρούνται ότι έχουν τόσο δυσμενή αποτελέσματα επί των τιμών, της ποσότητας ή της ποιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών, ώστε εκ της φύσης τους και μόνο να οδηγούν στη διατάραξη της ομαλής λειτουργίας του ανταγωνισμού[487].

385. Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου μία συντονισμένη πρακτική καθορισμού τιμών να κριθεί ως απαγορευμένη, δεν απαιτείται να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά (να εφαρμόστηκε δηλαδή στην πράξη)[488], αρκεί ότι σκοπός της εν λόγω σύμπραξης ήταν ο περιορισμός ή/και η νόθευση του ανταγωνισμού[489]. Δεν απαιτείται αντι-ντα-

479 Βλ. λόγου χάριν κατάθεση […] [Συνεδρίαση 54η, 03.10.2016, σελ. 30], ο οποίος, σε ερώτηση του Προέδρου για το συγκεκριμένο σύστημα κοστολόγησης Audatex, επί λέξει αναφέρει τα εξής: «*Όλα τα ηλεκτρονικά συστήματα κοστολόγησης είναι πάνω κάτω στην ίδια βάση. Έχουν μικρές διαφορές μεταξύ τους, είναι πολύ μικρές οι διαφορές. Συνήθως, το αποτέλεσμα που βγαίνει από ένα τέτοιο πρόγραμμα, από οποιοδήποτε πρόγραμμα, κατά συνέπεια είναι σχεδόν το ίδιο. Σαν πρόγραμμα, λοιπόν, δεν είχε ποτέ πρόβλημα.*».

480 Βλ. ενδεικτικά ΓενΔικ T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, *European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. II-3141 σκ. 136 και T-334/94, ό.π, σκ. 122, 137-139, καθώς και απόφαση της Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ, ό.π., παρ.125, 131, 148.

481 Επειδή δε ο καθορισμός τιμών αποτελεί τόσο σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού, στην Ανακοίνωση της ΕΕ σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ (de minimis) (ΕΕ C 291/1 της 30.8.2014), ορίζεται ότι τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν πάντοτε παράβαση ανεξαρτήτως του μεριδίου αυτών στη σχετική αγορά (παρ.13).

482 Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ, ό.π, παρ. 182.

483 ΔΕΕ, υπόθ. C-45/85, ό.π., σκ. 28-29, υπόθ. 209/78, ό.π. σκ.. 88, υπόθ. 96/82 κλπ. ό.π. σκ. 19, απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 96/438/ΕΚ, παρ.32-41, 46, 49, 6. Επίσης ΓενΔικ T-213/95, *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) και Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) κατά Επιτροπής*, Συλλ.1995, 1739, σκ.169-172.

484 Από τη θεωρία και τη νομολογία προκύπτει ότι στην απαγορευτική διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ εμπίπτει, όχι μόνο ο άμεσος καθορισμός τιμών, αλλά κάθε συμφωνία που άμεσα ή έμμεσα περιορίζει τον ανταγωνισμό τιμών. Βλ. σχετ. ΕΑ 512/2010 σελ. 52.

485 Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, υπόθ. C-8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, Συλλ. 977, σκ. 21.

486 ΔΕΕ (επί προδικαστικού ερωτήματος), C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító κ.λπ*, Συλλ. 2013, 160, σκ. 34

487 ΔΕΕ, C-209/07, *Beef Industry Development Society και Barry Brothers*, Συλλ.2008,σ.I-8637, σκ. 17 και C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-4529, σκέψη 29).

488 Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ (επί προδικαστικού ερωτήματος) C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raadvanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. I-04529, σκ. 29 επ και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

489 Βλ ΔΕΕ, υπόθ. 246/86, *Belasco κατά κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ.12-15, υπόθ. 123/83, *BNIC κατά Clair*, Συλλ. 1985, σελ. 430, σκ.. 22, ΓενΔικ T-7/89, ό.π., σκ. 271, T-25/95 κλπ, ό.π., σκ.16, 25 (περίληψης). και T-303/02 και 304/02, *Hoek Loos NV κατά Επι-*

γωνιστική πρόθεση, αλλά εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σχετική πρακτική είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[490]. Ακόμα και αν αποδειχτεί ότι εκείνοι που προέβησαν σε σύναψη συμφωνίας ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής της διάταξης των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ[491].

386. Ωστόσο, για τους λόγους που αναλύθηκαν διεξοδικά ανωτέρω, στην εξεταζόμενη περίπτωση εξ αντικειμένου περιορισμός από την πλευρά των καταγγελλομένων επιχειρήσεων δεν προέκυψε.

387. Ως εκ τούτου, στην προκειμένη περίπτωση η πάγια νομολογία, βάσει της οποίας εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας πρακτικής παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[492], δεν βρίσκει εφαρμογή. Κατά την ίδια νομολογία, για την εκτίμηση του αν μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιζήμια ώστε να λογίζεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού λόγω του αντικειμένου υπό την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της οικείας αγοράς ή των οικείων αγορών[493]. Υπό αυτό το πρίσμα, με βάση την ανωτέρω ανάλυση, από την εξέταση του περιεχομένου της επίμαχης συμφωνίας Audatex επουδενί προέκυψε ότι αυτή ήταν αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, θα έπρεπε να εξεταστούν τα αποτελέσματά της, ώστε να ελεγχθεί αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι πράγματι ο ανταγωνισμός είτε παρεμποδίστηκε είτε περιορίστηκε είτε νοθεύτηκε αισθητά[494] και να απαγορευθεί τελικά η εφαρμογή της. Αυτό όμως δεν συνέβη στην εξεταζόμενη περίπτωση, μολονότι γίνεται δεκτό ότι σε αυτές τις περιπτώσεις οι αρχές ανταγωνισμού φέρουν το σχετικό βάρος απόδειξης προς τούτο.

388. A fortiori, στην εξεταζόμενη περίπτωση ζημία για τον καταναλωτή δεν προκύπτει από τις εξεταζόμενες πρακτικές. Αντιθέτως, συνάγεται ότι πιθανόν μεσο-μακροπρόθεσμα να συντρέξουν οφέλη για τον καταναλωτή λόγω της επίδρασης στο ύψος του ασφαλίστρου (είτε σταθερού είτε μειωμένου) δυνάμει της εφαρμογής του συστήματος Audatex, όπως συνέβη στις χώρες του εξωτερικού όπου το εν λόγω σύστημα εφαρμόστηκε.

6.3.3.3. Μη απόδειξη της ύπαρξης συμφωνίας/ εναρμονισμένης πρακτικής με αντικείμενο τον καθορισμό της τιμής εργατοώρας από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

389. Στην υπό αξιολόγηση υπόθεση αντικείμενο της καταγγελίας και αντίστοιχα της έρευνας της ΓΔΑ είναι η επιβολή εφαλτήριας τιμής εργατοώρας από τις ασφαλιστικές εταιρίες στα συνεργεία επισκευής οχημάτων μέσω του συστήματος Audatex. Τονίζεται ωστόσο ότι η τιμή εργατοώρας επισκευής οχήματος δεν είναι η τιμή που χρεώνουν άμεσα οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις για την παροχή των υπηρεσιών τους[495]. Οι ασφαλιστικές υπηρεσίες παρέχονται έναντι ασφαλίστρου που οφείλεται και καταβάλλεται από τον ασφαλισμένο-καταναλωτή. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι αφενός μεν η εξεταζόμενη υπόθεση δεν αφορά στις άμεσες τιμές (δηλαδή στην τιμή των ασφαλίστρων) αφετέρου δε ότι η ελάχιστη τιμή εργατοώρας συνιστά μία μόνο σημαντική παράμετρο του υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά των ασφαλιστικών υπηρεσιών του κλάδου ζημιών. Ειδικότερα, η τιμή εργατοώρας επισκευής οχημάτων είναι, όχι μόνη, αλλά μαζί με την τιμή των ανταλλακτικών, καθώς επίσης και με τον αριθμό εργατοωρών οι βασικότερες μεταβλητές που επηρεάζουν στο μεγαλύτερο ποσοστό το ύψος της ασφαλιστικής αποζημίωσης που καταβάλλουν οι ασφαλιστικές εταιρίες, με συνέπεια το ύψος και οι μεταβολές της να δύνανται να επηρεάσουν τα κέρδη και τις ζημίες τους και να καθορίσουν εν τέλει και το ύψος των ασφαλίστρων. Υπό αυτό το πρίσμα, θα πρέπει να αξιολογηθεί στην εξεταζόμενη περίπτωση ότι ο προσδιορισμός από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες μέσω του συστήματος Audatex μιας «εφαλτήριας» τιμής ε/ω επηρέασε άμεσα το ύψος της αμοιβής που ζητούν τα συνεργεία επισκευής για τις υπηρεσίες τους, καθώς και το ύψος του ποσού που καλείται να καταβάλει κάθε φορά μία ασφαλιστική εταιρία ως αποζημίωση, το οποίο υπό διαφορετικές συνθήκες – αν δηλαδή δεν υπήρχε ασφαλιστικό σύστημα κι επομένως δεν υπήρχαν και ασφαλιστικές εταιρίες-θεωρητικά θα διαμορφωνόταν ελεύθερα, ως αποτέλεσμα της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Έτσι, είναι λογικό ότι η όποια τιμή ε/ω του συστήματος Audatex, η οποία λειτουργεί ως γνώμονας για το ύψος της καταβαλλόμενης αποζημίωσης, επηρεάζει ως ένα βαθμό την τιμή που χρέωναν τελικά αυτά για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και ότι η τιμή που χρέωναν εν τέλει τα συνεργεία για τις υπηρεσίες που παρείχαν αντανακλούσε στην πλειονότητα των περιπτώσεων την τιμή ε/ω που όριζαν μέσω του συστήματος Audatex οι ασφαλιστικές εταιρίες

τροπής, Συλλ.2006, σελ. 1887, σκ..75. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες Γραμμές της Ε.Ε. για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, παρ. 23.

490 Βλ. ΔΕΕ C-209/07, *Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd,* Συλλ. 2008, σελ. I-8637, σκ. 21, Επίσης, ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27.

491Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-209/07, ό.π. σκ. 21 και ΕΑ 492/VI/2010.

492 ΔΕΕ C-226/11, *Expedia Inc. κατά Autorité de la concurrence κ.α.,* απόφαση της 13.12.2012, αδημ., σκ. 35,36,37, C-272/09P, *KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής,* αδημ., απόφαση της 8.12.2011, σκ.65.

493 ΔΕΕ, C-67/13, ό.π., σκ.51,53.

494ΔΕΕ, C-8/08, ό.π., σκ.28 και 30, C-501/06P, C-513/06P, C-515/06P και C-519/06P, *GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής,* Συλλ.2009,σ.I-9291, σκ.55, C-403/08 και C-429/08, Football Association Premier League κ.λπ.,Συλλ. 2011, σ.I-9083, σκ. 135.

495 Βλέπε κατάθεση […] από Εθνική Ασφαλιστική, [Συνεδρίαση 59η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 7ης Οκτωβρίου 2016, σελ.32] που αναφέρει επί λέξει: «*Τα ασφάλιστρα βγαίνουν από τις πραγματικές ζημιές και από τα κόστη των εταιριών και της διαμεσολάβησης. Δεν είναι κάτι μαγικό. Όταν, λοιπόν, μειώνεται το μέσο κόστος ζημιάς, σε μία ανταγωνιστική αγορά μειώνεται το ασφάλιστρο*».

μέτοχοί του. Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ[496], και οι ίδιες οι ασφαλιστικές εταιρίες, όπως και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, θεωρούσαν ότι ο εν λόγω προσδιορισμός θα επηρέαζε τη διαμόρφωση από την ελεύθερη αγορά των τιμών ε/ω και θα οδηγούσε ως εκ τούτου σε περιορισμό των υπερτιμολογήσεων, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση και τελικά την περιστολή του εν λόγω φαινομένου. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ στο υπ’ αριθ. πρωτ. 2343/9.4.2015 Υπόμνημά της ισχυρίζεται ότι δεν προσιδιάζει εν προκειμένω η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχ. α του ν. 703/1977, η οποία αναφέρεται στον «καθορισμό τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής», διότι στην υπό εξέταση περίπτωση δεν υφίσταται κατ’ αρχήν συναλλακτική σχέση μεταξύ ασφαλιστικών εταιριών και/ή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων, και άρα σχέση προμηθευτή – πελάτη, που θα επέτρεπε στις ασφαλιστικές εταιρίες να καθορίσουν μεταξύ τους τις τιμές που θα επέβαλαν στο πλαίσιο των συναλλαγών τους με άλλες επιχειρήσεις, πελάτες τους. Περαιτέρω, κατά τους ισχυρισμούς της, η μόνη σχέση που διατηρούν οι ασφαλιστικές εταιρίες είναι αυτή με τον πελάτη τους, ζημιωθέντα – δικαιούχο ασφαλιστικής αποζημίωσης, ο οποίος διεκδικεί από αυτές ένα ποσό το οποίο ωστόσο δεν συνιστά «τιμή συναλλαγής», αλλά ασφαλιστική «αποζημίωση», ο τρόπος υπολογισμού της οποίας προβλέπεται νομοθετικά. Συνεπώς, ούτε στη σχέση ασφαλιστικών εταιριών – ασφαλισμένων μπορεί να γίνει λόγος για τιμή και καθορισμό αυτής. Τέλος, κατά τη δεύτερη καταγγελλόμενη, η απουσία οποιασδήποτε συναλλακτικής σχέσης μεταξύ των ασφαλιστικών εταιριών ή/και της AUDATEX ΕΛΛΑΣ από τη μια πλευρά και των ανεξάρτητων συνεργείων επισκευής από την άλλη, δεν συμβιβάζεται με την ίδια την επιχειρηματική και οικονομική λογική μιας οριζόντιας σύμπραξης, η δημιουργία της οποίας με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής είναι στενότατα συνυφασμένη με την ύπαρξη συναλλακτικών σχέσεων των μελών της ως άνω σύμπραξης με τρίτους, έναντι των οποίων θα εφαρμοστούν αυτές οι τιμές και όροι συναλλαγής. Ωστόσο, παρατηρείται ότι στις περιπτώσεις εκείνες (οι οποίες είναι συχνές και συνήθεις) που ο ασφαλισμένος εκχωρεί τη χρηματική απαίτησή του για αποζημίωση ασφαλίσματος από μέρους του οφειλέτη, ήτοι της ασφαλιστικής εταιρίας, προς το συνεργείο/εκδοχέα που αναλαμβάνει την επισκευή του αυτοκινήτου, το συνεργείο υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ασφαλισμένου έναντι της ασφαλιστικής εταιρίας κι ως εκ τούτου, υπό αυτό το πρίσμα, αναπόφευκτα γεννώνται προϋποθέσεις συναλλακτικής σχέσης μεταξύ συνεργείου και ασφαλιστικής εταιρίας, με την υπογραφή της σύμβασης εκχώρησης απαίτησης μεταξύ ασφαλισμένου και συνεργείου.

390. Σημειώνεται κατ’ αρχήν ότι η απαρίθμηση των παραβάσεων στα άρθρα 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ είναι ενδεικτική, ως εκ τούτου είναι νοητό να υπάγονται στην εμβέλεια των προαναφερόμενων άρθρων πρακτικές επιχειρήσεων που δεν ανταποκρίνονται στην τυπολογία της εκεί περιπτωσιολογίας, εφόσον αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμο ότι οδηγούν σε κατάργηση, περιορισμό ή νόθευση του ανταγωνισμού. Περαιτέρω, βάσει της νομολογίας στην εμβέλεια των προαναφερόμενων άρθρων εμπίπτει οποιαδήποτε σύμπραξη επηρεάζει παραμέτρους του ανταγωνισμού, οι οποίες έστω και εμμέσως επιδρούν στις τιμές καταναλωτή[497]. Όπως καταδείχθηκε ανωτέρω, ο προσδιορισμός από τις ασφαλιστικές εταιρίες της εφαλτήριας τιμής ε/ω μέσω του συστήματος Audatex δύναται να επηρεάσει τη διαμόρφωση των τιμών ε/ω που χρεώνουν τα συνεργεία επισκευής στους ασφαλισμένους καταναλωτές, κατά τρόπο τέτοιο που είναι διαφορετικός με τον τρόπο που θα διαμορφώνονταν οι εν λόγω τιμές, ελλείψει της υπό εξέταση πρακτικής, αλλά και ελλείψει ασφαλιστικού συστήματος, η λειτουργία του οποίου είναι εκείνη που οδηγεί στην καταβολή τελικά της λεγόμενης ασφαλιστικής αποζημίωσης, την οποία καλούνται οι ασφαλιστικές εταιρίες να καταβάλουν. Σε κάθε περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύεται ότι η τιμή ε/ω του συστήματος Audatex συνιστά και επιτελεί το ρόλο «τιμής συναλλαγής», κατ’ αρχήν διότι, όπως δέχεται και η ίδια η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, τόσο αυτή όσο και οι λοιπές ασφαλιστικές εταιρίες και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ προβαίνουν σε συμφωνίες με τα συνεργεία για τον καθορισμό της τιμής ε/ω που εκείνα χρεώνουν και η οποία καταχωρείται και ως τιμή του συστήματος ή συμφωνούν εκπτώσεις με αυτά επί της τιμής ε/ω του συστήματος Audatex. Ως εκ τούτου, υπό αυτή την εκδοχή, οι ασφαλιστικές εταιρίες συνδιαλέγονται οι ίδιες απευθείας με τα συνεργεία επισκευής, γεγονός το οποίο όχι μόνο δεν είναι παράνομο, αλλά είναι και εύλογο, δεδομένης της φύσης της ασφαλιστικής αγοράς. Εύλογο, επίσης είναι ότι η εν λόγω συνδιαλλαγή δεν γινόταν με όλα τα συνεργεία ή δεν κατέληγε σε όλες τις περιπτώσεις επιτυχώς στη σύναψη σχετικής σύμβασης, μολονότι αυτή ήταν η εμπορική επιδίωξη της AUDATEX ΕΛΛΑΣ[498]. Υπενθυμίζεται ότι, κατά τις ίδιες τις ασφαλιστικές εταιρίες αλλά και την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, μία από τις βασικές δυσλειτουργίες της αγοράς που κλήθηκε να επιλύσει το σύστημα Audatex ήταν αυτή της μη ανάρτησης από τα συνεργεία της λιανικής τιμής ε/ω που χρέωναν στους πελάτες τους, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας[499]. Αυτό επιβεβαιώθηκε ως πρόθεση και κατά τη

496 Βλ.σχετ. Ενότητες 5.1.4 και 5.5.6 της Εισήγησης.

497 ΓενΔικ T-588/08, *Dole Food Company και Dole Germany OHG*, αδημ., σκ. 53 και 64-65.

498 Όπως αναφέρει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ, σχετικά με την τιμή εργατοώρας, «*Στις περιπτώσεις, που ο χρήστης του συστήματος είναι συνεργείο (φανοβαφείο) και η πραγματογνωμοσύνη δεν αφορά Ασφαλιστική Εταιρεία - χρήστη του συστήματος-Audatex, η τιμή αυτή είναι η λιανική τιμή εργατοώρας, η οποία, όπως ορίζει ο νόμος, πρέπει να είναι αναρτημένη σε εμφανές από τον πελάτη σημείο της επιχείρησης και εφαρμόζεται συστηματικά κατά την τιμολόγηση των υπηρεσιών της επισκευής του οχήματος. Στις περιπτώσεις, που ο χρήστης του συστήματος είναι Ασφαλιστική Εταιρεία (ή πραγματογνώμονας που ενεργεί κατ’ εντολήν της), η τιμή αυτή είναι η τιμή εργατοώρας, που συμφωνείται βάσει άτυπης ή συμβατικής συμφωνίας μεταξύ της Ασφαλιστικής Εταιρείας και του συνεργείου*».

499 Τα συνεργεία στη συντριπτική τους πλειοψηφία δεν τηρούσαν κατά την επίμαχη περίοδο (αρχές 2000) τον νόμο καθώς, ούτε

διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Από την Επιτροπή Audatex προτείνεται μάλιστα τη διαπραγμάτευση με τα συνεργεία για τον καθορισμό της τιμής ε/ω να αναλάβουν στελέχη των ίδιων των ασφαλιστικών εταιριών[500], καθώς όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και επιβεβαιώθηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής, η τιμή ε/ω φαίνεται να συνιστά ζήτημα που κυρίως απασχολεί τις ασφαλιστικές εταιρίες[501], οι οποίες και για το λόγο αυτό επιχειρούν τη δημιουργία δικών τους δικτύων συνεργείων[502].

391. Προς εξυπηρέτηση του σκοπού του εξορθολογισμού των ζημιών και κατ’ επέκταση των ασφαλιστικών αποζημιώσεων, που καλούνται να καταβάλουν σε περίπτωση επέλευσης του κινδύνου, καθόρισαν την εφαλτήρια τιμή εργατοώρας που τελικά πρότειναν και προσδιόρισαν τη μέθοδο και τη διαδικασία αύξησης αυτής επ’ ωφελεία των επισκευαστών. Συνεπώς, διαπιστώνεται ότι οι ασφαλιστικές εταιρίες επιθυμώντας αφενός να αναχαιτίσουν πιθανές υπερβολικές τιμολογήσεις από την πλευρά των συνεργείων (ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες που το κόστος επισκευής αναλάμβανε μία ασφαλιστική και όχι ο πελάτης του συνεργείου) κι αφετέρου να εκλογικεύσουν το ζητούμενο που ήταν η οφειλόμενη ασφαλιστική αποζημίωση, χρησιμοποίησαν το σύστημα Audatex, μία από τις παραμέτρους του οποίου, αλλά όχι η μόνη, ήταν και η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας. Τα κάτωθι στοιχεία λειτουργούν προς επίρρωση των ανωτέρω. Ειδικότερα παρατηρούνται τα εξής:

392. Από την υπ’ αριθ. πρωτ. 3867/30.6.2006 επιστολή της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, από την οποία φαίνεται ότι λόγω της απουσίας επίσημης λιανικής τιμής εργατοώρας των συνεργείων, οι πρώτοι χρήστες του συστήματος Audatex, ήτοι οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες μέτοχοι αυτής, προέβησαν από κοινού στον αρχικό προσδιορισμό των σχετικών δεδομένων, προκειμένου αυτά να εισαχθούν στο σύστημα, και συγκεκριμένα της αποκαλούμενης από την ίδια την AUDATEX ΕΛΛΑΣ «εφαλτήριας τιμής ε/ω». Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «Με δεδομένο ότι, μέχρι το έτος 2000, οι επιχειρήσεις επισκευής ζημιών αυτοκινήτων δεν τηρούσαν τιμοκαταλόγους υπηρεσιών βασιζόμενους σε τιμή εργατοώρας, οι πρώτοι χρήστες του συστήματος (Ασφαλιστικές Εταιρείες) προσδιόρισαν, με αντικειμενικό και αδιάβλητο τρόπο, την εφαλτήρια οιονεί τιμή εργατοώρας[503], βάσει της οποίας υπολογίζονταν οι πραγματογνωμοσύνες μέσω του συστήματος Audatex.[…] Με την περιγραφόμενη μέθοδο, προσδιορίστηκε η εφαλτήρια τιμή εργατοώρας βάσει της οποίας θα υπολογίζονταν οι πραγματογνωμοσύνες ζημιών αυτοκινήτων σε κάθε ένα από τα συνεργεία του Νομού Αττικής. Η διακύμανση των εφαλτήριων αυτών τιμών ήταν από 19,08 €/ώρα έως 29,35 €/ώρα. Η γεωγραφική επέκταση του συστήματος AUDATEX στην Περιφέρεια ξεκίνησε το έτος 2002. Οι αντίστοιχες εφαλτήριες τιμές εργατοώρας, βάσει των οποίων θα υπολογίζονταν από τις Ασφαλιστικές Εταιρείες οι πραγματογνωμοσύνες μέσω του συστήματος Audatex, προσδιορίστηκαν βάσει επεξεργασίας πληροφοριών που λήφθηκαν από τους πραγματογνώμονες και στις οποίες ελήφθη υπόψη ο εξοπλισμός των φανοβαφείων»[504]. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται από πληθώρα Πρακτικών του Δ.Σ. της πρώτης καταγγελλόμενης όπου περιγράφεται η σχετική διαδικασία, καθώς και από την εγκριθείσα από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους διαδικασία έκδοσης πραγματογνωμοσύνης Audatex. Ενδεικτικά αναφέρεται η συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’ αριθ. 52 με ημερομηνία 1.3.2006, όπου σημειώνεται ότι «Κατά την έναρξη των εργασιών της AUDATEX κανένα σχεδόν από τα συνεργεία δεν γνώριζε και δεν χρησιμοποιούσε τιμή εργατοώρας, η AUDATEX προκειμένου να λειτουργήσει αναγκάστηκε να τις εφεύρει. Ακολουθώντας μια μεθοδολογία, που δεν αμφισβητήθηκε από κανένα, ούτε κι από τα ίδια τα συνεργεία, η AUDATEX προσδιόρισε τη μεσοσταθμική τιμή εργατοώρας κάθε συνεργείου, τροφοδοτώντας το σύστημα με προηγούμενες ζημιές, το κόστος των οποίων είχε υπολογισθεί και συμφωνηθεί με εμπειρικό τρόπο μεταξύ συνεργείου και πραγματογνώμονα […] Οι τιμές εργατοώρας αυτές αφού εξομαλύνθηκαν, εισήχθησαν στο σύστημα Audatex, το οποίο κατ’ αρχήν χρησιμοποιήθηκε μόνο από τις Ασφαλιστικές εταιρείες, δηλαδή από τους πραγματογνώμονες που ενεργούν κατ’ εντολή αυτών. Οι ίδιοι πραγματογνώμονες ενημέρωσαν τα συνεργεία για την ως άνω μεθοδολογία, καθώς επίσης ότι έχουν τη δυνατότητα, κάθε χρόνο με έγγραφη αίτηση τους προς την AUDATEX να ζητούν αναπροσαρμογή της τιμής αυτής σε ποσοστό που να προσεγγίζει τον επίσημο πληθωρισμό, αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον τούτο αιτιολογηθεί.».

393. Πέραν του προσδιορισμού της προτεινόμενης αρχικής τιμής εργατοώρας, οι ασφαλιστικές εταιρίες προέβησαν και στον καθορισμό του ύψους και της διαδικασίας αυξήσεων της τιμής εργατοώρας σε συνάρτηση τόσο με τον αριθμό εργατοωρών όσο και με την τεχνική υποδομή κάθε συνεργείου, με τελικό στόχο την εύλογη αποζημίωση δια του ελέγχου της τιμής εκκίνησης («εφαλτήριας τιμής»), καθώς και της εξέλιξής της. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις έγκρισης αύξησης και το ύψος αυτής («με βάση τον ετήσιο πληθωρισμό του προηγούμενου έτους», αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον αυτό αιτιολογηθεί) συμφωνήθηκαν μεταξύ των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών κατά την συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 25 της 2.8.2001. Το αυτό προβλέπεται και στο έγγραφο

τιμοκαταλόγους εργασιών, ούτε τιμή εργατοώρας είχαν αναρτημένη. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά στην από 19.09.2008 ένορκη βεβαίωση του […] προσκομιζόμενη με το από 19.09.2008 υπόμνημα της καταγγέλλουσας, όπου αναφέρεται ότι *μόλις την άνοιξη του 2007* άρχισε να αναρτάται τιμή εργατοώρας στα συνεργεία.

500 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 52 της 1.3.2006.

501 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 45 της 18.11.2004, όπου «*[…] προτείνει να συζητηθεί ένα θέμα, που αφορά πρωτίστως τις Ασφαλιστικές Εταιρίες – χρήστες του συστήματος-audatex. Πρόκειται για το θέμα της τιμής εργατοώρας, βάσει της οποίας αποζημιώνονται οι εργασίες επισκευής ζημιών αυτοκινήτων*».

502 Αντί άλλων βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. 2343/9.4.2015 Υπόμνημα της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ παρ. 19. Βλ. επίσης Πρακτικό Επιτροπής Audatex Νο 2 της 5.4.2005.

503 Έμφαση από το συντάκτη.

504 Βλ. στην Εισήγηση σχετ. Ενότητα Ο αρχικός προσδιορισμός της τιμής εργατοώρας.

με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001», που συνιστά σημειώσεις ενόψει της 25ης συνεδρίασης και εντοπίσθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, όπου ομοίως ορίζεται ότι «Το κάθε συνεργείο να αιτείται εγγράφως από την AUDATEX αύξηση που δεν θα υπερβαίνει τον ετήσιο πληθωρισμό της /των προηγούμενης/ων χρήσης/ων, από την ημερομηνία της τελευταίας μεταβολής, εκτός εάν τα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν διαφορετικές μεταβολές (πχ. εκσυγχρονισμός, αναδόμηση). Αναπροσαρμογές τιμών εργατοώρας θα γίνονται την 1η Ιουλίου του έτους.». Στις ίδιες σημειώσεις περιλαμβάνεται και η παραδοχή ότι «Οι τιμές εργατοώρας του σημερινού αρχείου συνεργείων (ήτοι του 2001) δεν έχουν αναπροσαρμοστεί τουλάχιστον για 2 έτη και πολλά συνεργεία πιέζουν για να αυξηθούν οι τιμές αυτές»[505]. Από τα ανωτέρω έγγραφα διαπιστώνεται ότι οι ασφαλιστικές εταιρίες αποσκοπούσαν να ελέγξουν τη διαμόρφωση της τιμής εργατοώρας, μέσω μιας διαδικασίας λελογισμένων αυξήσεων των τιμών του συστήματος, θέτοντας ως κριτήριο για την τυχόν αύξηση της τιμής εργατοώρας, τόσο τη μεταβολή του ετήσιου πληθωρισμού όσο και την ύπαρξη πραγματικών περιστατικών που θα δικαιολογούσαν διαφορετικές μεταβολές.

394. Επιπλέον, πέραν της ανωτέρω προϋπόθεσης στο πρακτικό της υπ’ αριθ. 25 συνεδρίασης του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ την 2.8.2001, τίθεται ως προϋπόθεση αναπροσαρμογής της τιμής ε/ω και η ανάρτηση από το συνεργείο επισκευής στο χώρο υποδοχής των πελατών του πινακίδας με τη λιανική τιμή ε/ω. Στις προαναφερόμενες σημειώσεις της 31.7.2001, ως πρόταση της Διοίκησης αναφέρεται «Να γίνει προσπάθεια, ώστε τα συνεργεία να αναρτήσουν πινακίδα στο χώρο υποδοχής, στην οποία θα αναγράφεται πχ “ΤΙΜΗ ΕΡΓΑΤΟΩΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ AUDATEX: 22,5 ΕΥΡΩ/ ΩΡΑ”».

395. Συγκεκριμένα, στο προαναφερόμενο έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001» γίνεται αναφορά στα προβλήματα που αντιμετώπιζε η εφαρμογή του συστήματος και στο θέμα της αναπροσαρμογής των προτεινόμενων τιμών εργατοώρας των συνεργείων. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι «Η στατιστική μελέτη της AUDATEX, αν και προσδιόρισε με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο την τιμή εργατοώρας κάθε συνεργείου, είναι εν μέρει αυθαίρετη καθώς: α) δεν βασίστηκε στην πρόταση των συνεργείων και β) αφορά τις εργατοώρες (χρόνος επισκευής) της βάσης δεδομένων της AUDATEX και περαιτέρω των κατασκευαστών αυτοκινήτων.». Τα συγκεκριμένα δύο μειονεκτήματα της στατιστικής μελέτης της AUDATEX αναλύθηκαν και αξιολογήθηκαν στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας και ομόφωνα η ΕΑ έκρινε ότι από μόνα τους αφενός δεν αποδεικνύουν εξ αντικειμένου παράβαση του ανταγωνισμού, αφετέρου δε η ΕΑ έκρινε κατά πλειοψηφία ότι δεν επαρκούν για θεμελίωση παράβασης εκ του αποτελέσματος.

396. Όπως προκύπτει από την νομολογία, για να εκτιμηθεί αν ένας συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων είναι εκ της φύσεώς του αρκούντως επιζήμιος για την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, κάθε κρίσιμο στοιχείο, σε συνάρτηση, ιδίως, με τη φύση των οικείων υπηρεσιών, τους πραγματικούς όρους λειτουργίας των αγορών, τη δομή τους, καθώς και το οικονομικό ή νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο συντονισμός αυτός, χωρίς να έχει σημασία αν το οικείο στοιχείο υπάγεται ή όχι στη σχετική αγορά. Τούτο πρέπει να συμβαίνει, ειδικότερα, όταν το στοιχείο αυτό συνίσταται ακριβώς στη συνεκτίμηση της αλληλεπιδράσεως μεταξύ της σχετικής αγοράς και μιας διαφορετικής αλλά συνδεόμενης αγοράς[506]. Εν προκειμένω, υφίσταται αλληλεπίδραση μεταξύ της προτεινόμενης τιμής εργατοώρας του συστήματος Audatex, της αμοιβής της εργατοώρας επισκευής οχημάτων και της ασφαλιστικής αποζημίωσης που καταβάλλουν οι ασφαλιστικές εταιρίες στην περίπτωση επέλευσης της ασφαλιστικής περίπτωσης.

6.3.3.4. Μη ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων για τον περιορισμό του ανταγωνισμού από τις αποφάσεις της ένωσης επιχειρήσεων AUDATEX ΕΛΛΑΣ

397. Ειδικότερα:

Σύμφωνα με τα αποδιδόμενα στις φερόμενες ως εμπλεκόμενες εταιρίες[507], «συνολικά από το κείμενο της εν λόγω απόφασης του Δ.Σ.[508] προκύπτουν οι διευρυμένες αρμοδιότητες της καταγγελλόμενης ένωσης επιχειρήσεων, που δεν εξαντλούνται στην υιοθέτηση της διαδικασίας αίτησης αύξησης τιμής εργατοώρας αλλά εκτείνονται στον έλεγχο τήρησης των κανόνων της ακόμη και μέσω της πρόσβασης στα επιχειρηματικά οικονομικά στοιχεία των συνεργείων». Πέρα από το γεγονός ότι για τους λόγους που αναλύθηκαν ανωτέρω, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν αποτελεί ένωση επιχειρήσεων, αλλά κοινή επιχείρηση (joint venture), κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ουδεμία περίπτωση πρόσβασης της AUDATEX ΕΛΛΑΣ στα επιχειρηματικά οικονομικά στοιχεία των συνεργείων προέκυψε.

398. Στη συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’ αριθ. 15 της 23.11.1999 εγκρίνεται η διαδικασία της πραγματογνωμοσύνης Audatex, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η εφαρμογή της εφαλτήριας τιμής εργατοώρας. Συγκεκριμένα, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με το περιεχόμενο της απόφασης αυτής θεσπίζονται οι ενέργειες που πρέπει να ακολουθήσει ο πραγματογνώμονας και ο διακανονιστής για τη διεκπεραίωση της ζημιάς, για κάθε κατηγορία συνεργείων που έχει ορίσει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Κατά την Εισήγηση[509], «χαρακτηριστικό του περιοριστικού χαρακτήρα των κανόνων που έχει υιοθετήσει η πρώτη καταγγελλόμενη είναι η περιορισμένη δυνατότητα αλλαγής των τιμών του συστήματος, καθώς όταν επιλέγεται συνεργείο, αυτόματα εμφανίζεται και η τιμή εργατοώρας, που προέρχεται είτε από ειδικότερη συμφωνία είτε από προηγούμενη συνεργασία. Η μη πρόβλεψη στο σύστημα δυνατότητας άμεσης αλλαγής της τιμής ε/ω κατά τη διαδικασία σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης[510], καθώς και τα τεχνικά προσκόμματα κατά τη διαδικασία αλλαγής του πεδίου τιμής εργατοώρας, επιβάλουν περιορισμούς που

505 Βλ. στην Εισήγηση σχετ. Ενότητα 5.3.2.2.

506 ΔΕΕ, C-32/11, ό.π., σκ. 42.

507 Παρ. 400 Εισήγησης.

508 Στην υπ’ αριθ. 45 συνεδρίασή του της 18.11.2004.

509 Παρ. 401.

510 Βλ. Ενότητα 5.2.4. της Εισήγησης.

θωρακίζουν την εφαρμογή της απόφασης για την απαρέγκλιτη τήρηση των όρων του συστήματος Audatex.». Ωστόσο, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν αποτελεί ένωση επιχειρήσεων, αλλά κοινή επιχείρηση τεχνικής φύσης, η χρησιμότητα της λειτουργίας της οποίας δεν αμφισβητήθηκε ούτε από την καταγγέλλουσα ούτε από την παρεμβαίνουσα στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Υπό αυτό το πρίσμα και η «απροθυμία της AUDATEX ΕΛΛΑΣ να παρέχεται στους χρήστες ανεμπόδιστη πρόσβαση»[511], αλλά και η σύστασή της προς τους πραγματογνώμονες να μην επεμβαίνουν στις τιμές εργατοώρας και να προβαίνει η ίδια σε καταχωρήσεις ή αλλαγές, όπως συνάγεται κατά τηναποδιδόμενη κατηγορία[512], και από τις οδηγίες συμπλήρωσης Audapad, θα πρέπει να ιδωθεί υπό μία εντελώς διαφορετική εκδοχή. Το αυτό ισχύει και για τη διαδικασία που υιοθετήθηκε αναφορικά με την καταχώρηση τιμής στις περιπτώσεις «νέας εγγραφής»[513]. Στο ίδιο πνεύμα θα πρέπει να ιδωθεί και σχετικό Παράρτημα της σύμβασης με τα συνεργεία χρήστες του συστήματος Audatex, όπου παρατίθενται οδηγίες συμπλήρωσης της πραγματογνωμοσύνης. Συγκεκριμένα, ως προς τις τιμές ε/ω φανοποιού και βαφέα αναφέρεται: «Εμφανίζεται αυτόματα κατά την επιλογή ‘Συνεργεία’. Καταχωρείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στην περίπτωση, που το συνεργείο δεν είναι καταχωρημένο σε καμία από τις δισκέτες συνεργείων, ο πραγματογνώμονας πρέπει να ενημερώσει εγγράφως την AUDATEX Ελλάς. Καταχώρηση: Καμία.»[514]. Επιπλέον, σε οδηγίες έκδοσης εκτίμησης ζημιάς – Audatex[515], που φαίνεται να συνόδευαν το έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001» και με ημερομηνία ίδια με αυτό, αναφέρεται ρητά στο σημείο 3 ότι «Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η τροποποίηση του κόστους εργατοώρας.». Όπως ορθώς αναφέρεται στην Εισήγηση[516], «[α]πό τη συνεδρίαση […], στην οποία αφορά το προαναφερόμενο έγγραφο, αυτή της 2.8.2001 (υπ’ αριθ. 25) συνάγεται η λήψη απόφασης από το διοικητικό όργανο της ένωσης να γίνουν συστάσεις μέσω εγκυκλίων σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, περιλαμβανομένων των πραγματογνωμόνων, ώστε να εξομαλυνθούν οι δυσχέρειες της διαδικασίας έκδοσης πραγματογνωμοσύνης, μεταξύ των οποίων και η επέμβαση των πραγματογνωμόνων στην τιμή ε/ω, λόγω άγνοιας των σχετικών κανόνων του συστήματος.». Εφόσον γίνεται δεκτό ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ συνιστά κοινή επιχείρηση κι επιπλέον με βάση τα στοιχεία του φακέλου γίνεται λόγος αφενός για συστάσεις μέσω εγκυκλίων σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (δηλ. και τις ασφαλιστικές) κι αφετέρου για πρόθεση εξομάλυνσης των δυσχερειών στη διαδικασία έκδοσης της πραγματογνωμοσύνης λόγω άγνοιας των κανόνων του συστήματος, το συγκεκριμένο δεδομένο επουδενί συνάδει με αυτό που καλείται, κατά την καταγγελία, «επιβολή τιμής ε/ω» από πλευράς AUDATEX ΕΛΛΑΣ κι επιπροσθέτως αναδεικνύει το σύνθετο οικονομοτεχνικό χαρακτήρα του συστήματος Audatex στο σύνολό του[517]. Το γεγονός ότι από κάποια στελέχη της AUDATEX ΕΛΛΑΣ προτάθηκε η απειλή λήψης μέτρων επιβολής των κανόνων της στους χρήστες και καταγράφηκε ως άποψη, δεν αποτελεί «γεγονός που καταδεικνύει ότι η απαγόρευση πρόσβασης των χρηστών στο πεδίο της τιμής εργατοώρας σε καμία περίπτωση δεν είναι απλή σύσταση αλλά έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για τους χρήστες»[518]. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001», αναφορικά με το θέμα της αναπροσαρμογής των τιμών εργατοώρας συνεργείων, προτείνεται «Το νέο αρχείο συνεργείων, που θα παραδοθεί στους πραγματογνώμονες θα τηρείται αυστηρά: όποιος πραγματογνώμονας επεμβαίνει σε τιμή εργατοώρας, θα ενημερώνεται η Ασφαλιστική Εταιρεία και εφόσον δεν συμμορφωθεί με τις συστάσεις, θα του αφαιρείται ο κωδικός πρόσβασης στο σύστημα Audatex για ένα μήνα.». Πρόκειται ωστόσο για πρόταση[519] που, όπως επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, δεν επικράτησε, ώστε να μετουσιωθεί σε απόφαση του ΔΣ.

399. Ενδεικτικά στοιχεία που καταδεικνύουν τον διαπραγματευτικό ρόλο της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είναι τα ακόλουθα:

i. Το πρακτικό συνεδρίασης[520] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, όπου αναφέρεται ότι «[…] αν και η […] κοινοποίησε στην Εταιρεία την πρόθεσή της να αυξήσει τις τιμές εργατοώρας των εξουσιοδοτημένων συνεργείων του δικτύου της κατά ποσοστό 7%, η Εταιρεία διαπραγματεύτηκε εκ νέου τις εν λόγω τιμές και περιόρισε την αύξηση σε 3,5%, ούτως ώστε να μην υπερβαίνει αυτή τον πληθωρισμό της προηγούμενης διαχειριστικής περιόδου.».

ii. Σε άλλο σημείο της ίδιας συνεδρίασης, σχετικά με πρόταση για την αναπροσαρμογή των τιμών εργατοώρας, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα, αναφέρεται: «[…] Με δεδομένη την αδυναμία οποιουδήποτε άλλου φορέα να κοστολογήσει αντικειμενικά τις τιμές εργατοώρας, βάσει των οποίων καλούνται οι Ασφαλιστικές Εταιρείες να αποζημιώνουν το κόστος εργασιών επισκευής, η Εταιρεία [AUDATEX Ελλάς] είναι το πλέον κατάλληλο πρόσωπο να χειριστεί το εν λόγω θέμα, εφόσον τεθούν οι κατάλληλοι κανόνες. […] β) σε περίπτωση που, η αιτηθείσα τροποποίηση [της τιμής εργατοώρας του συνεργείου] αφορά αύξηση, αυτή δεν θα πρέπει να γίνεται με βάση τον ετήσιο πληθωρισμό του προηγούμενου έτους, εκτός αν τα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν διαφορετικές μεταβολές (πχ. εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, αναδόμηση συνεργείου κλπ)».

Το γεγονός ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ εμφανίζεται να με-

511 Βλέπε Εισήγηση παρ. 401.

512 Ό.π.

513 Ό.π.

514 Παράρτημα 2 «ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΠΕΔΙΩΝ AUDAPAD» του Ιδιωτικού συμφωνητικού μεταξύ συνεργείου και AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

515 Έντυπο που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

516 Βλέπε Εισήγηση παρ. 401.

517 Η συγκεκριμένη προτροπή έλαβε και τη μορφή συμφωνίας μεταξύ AUDATEX ΕΛΛΑΣ και πραγματογνωμόνων χρηστών, καθώς όπως προαναφέρθηκε περιλαμβάνεται και στον όρο 6 της μεταξύ τους σύμβασης. Βλέπε Εισήγηση παρ. 401.

518 Βλέπε Εισήγηση παρ. 402.

519 Το γεγονός ότι πρόκειται για «πρόταση», αναγνωρίζεται και στην ίδια την Εισήγηση [παρ. 402].

520 Βλ. Συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’αρ. 25/22.8.2001.

ριμνά «για την ορθή χρήση του συστήματος[521], ώστε να προασπίσει την αξιοπιστία του και να αποφύγει αυθαιρεσίες των πραγματογνωμόνων -χρηστών»[522] δεν μπορεί να της καταλογίζεται ως μομφή, ούτε συνιστά καθεαυτό εξ αντικειμένου περιοριστικό όρο για τον ανταγωνισμό. Ενδεικτικά επισημαίνεται ότι η AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε εγκαταστήσει σύστημα ελεγκτικών μηχανισμών για την παρακολούθηση της ορθής τήρησης της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης, όπως η ίδια την έχει ορίσει, και των συμφωνημένων, τόσο με τα Συμβεβλημένα όσο και τα (Μη) Συνεργαζόμενα συνεργεία. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά του Δ.Σ της 31.10.2002[523], «[…] ο Διευθύνων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, ο έλεγχος της ποιότητας των εν λόγω πραγματογνωμοσυνών είναι μέλημα των εμπλεκομένων Ασφαλιστικών Εταιριών – χρηστών του συστήματος Audatex. Ωστόσο, η Εταιρία διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους σε εκτιμήσεις των συνεργείων αυτών και συλλέγει παρατηρήσεις, τις οποίες, αν απαιτηθεί, κοινοποιεί στα εμπλεκόμενα μέρη. Τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου επικροτούν ομόφωνα τις προαναφερθείσες από το Διευθύνοντα Σύμβουλο δραστηριότητες της Εταιρίας». Επιπλέον στη συνεδρίαση της 22.8.2003 συζητείται εκ νέου η διαδικασία ελέγχου πραγματογνωμοσυνών Audatex, ενώ τίθεται και το ζήτημα του ουσιαστικού ελέγχου της εκτίμησης των ζημιών. Στο πλαίσιο αυτό « [ο] κ. […] ερωτά το Διευθύνοντα Σύμβουλο κατά πόσο θα ήταν εφικτό η διαδικασία ελέγχου από πλευράς της Εταιρίας να περιλαμβάνει και ουσιαστικό έλεγχο της εκτίμησης ζημιάς. Ο Διευθύνων Σύμβουλος αποκρίνεται ότι, εφόσον εξουσιοδοτηθούν προς τούτο από τις Ασφαλιστικές Εταιρίες εντεταλμένοι πραγματογνώμονες της Audatex Ελλάς μπορούν αυτοί να διενεργούν και πραγματογνωμοσύνες ελέγχου σε καθημερινή βάση με την προϋπόθεση ότι, θα επανδρωθεί κατάλληλα η Εταιρία με πραγματογνώμονες-ελεγκτές τόσο για την Αθήνα όσο και για την περιφέρεια.». Η διαδικασία αυτή ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών Audatex εγκρίνεται ομόφωνα σε επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ[524]. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, ελεγκτής της AUDATEX ΕΛΛΑΣ σε καθημερινή βάση, για δείγμα 15 πραγματογνωμοσυνών θα μεταβαίνει στα συνεργεία, όπου θα «ελέγχει για κάθε μια πραγματογνωμοσύνη κατά πόσο η ζημιά που περιγράφεται στην πραγματογνωμοσύνη συμπίπτει με αυτή που ελέγχει αυτόπτως» και θα «συμπληρώνει ένα ειδικό έντυπο ελέγχου (checklist) για τις παρατηρήσεις, που αφορούν τη διαχείριση της πραγματογνωμοσύνης».

400. Επιπλέον, η υιοθέτηση μηχανισμού παρακολούθησης της τήρησης των κανόνων προκύπτει και από το περιεχόμενο της απόφασης του Δ.Σ. της 1.3.2006 (Νο 52) όπου αναγράφεται σε τεθείσα ερώτηση: «Είναι απαραίτητοι οι όροι α) χρήση συστήματος AUDATEX προς κάθε κατεύθυνση και β) έλεγχος τιμολογίων και βιβλίων διελεύσεων, προκειμένου να επιβεβαιώνονται οι συμφωνίες;», και δίδεται ομόφωνη απάντηση «Σαφώς και είναι απαραίτητοι». Τα παραπάνω είχαν προβλεφθεί στο ιδιωτικό Συμφωνητικό της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τα συνεργεία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον όρο 8 του Ιδιωτικού Συμφωνητικού, «το συνεργαζόμενο συνεργείο δεσμεύεται να μην παρέχει σε ομάδες πελατών ευνοϊκότερους όρους και τιμές από αυτές που παρέχει στις Ασφαλιστικές εταιρείες χρήστες του συστήματος Audatex.». Ωστόσο, η ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη, για τους λόγους που αναλύθηκαν ανωτέρω, δεν συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού[525].

6.3.3.5. Μη ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων για εφαρμογή της συμφωνίας/ εναρμονισμένης πρακτικής περί καθορισμού τιμής ε/ω και των αποφάσεων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ

401. Κατά τη σχετική έρευνα[526], «ειδικότερα ως προς την τιμή ε/ω, από τα στοιχεία που ελέγχθηκαν δειγματοληπτικά για το νομό Χανίων, διαπιστώθηκε ότι από τα 88 συνολικά καταχωρημένα συνεργεία, μόνο στα 42 εξ αυτών υπάρχει ένδειξη για μεταβολή της τιμής εργατοώρας εντός του συστήματος και συναφώς το ποσοστό των περιπτώσεων, στις οποίες εμφανίζεται απουσία μεταβολής τιμής από τη στιγμή της ένταξής τους στο σύστημα Audatex, αγγίζει το 52,3%. Ειδικά στο νομό Χανίων, με βάση στοιχεία αναφοράς, τον Ιούνιο του 2007 σε μία συγκεκριμένη κατηγορία συνεργείων, αυτών με τιμή ε/ω στο εύρος της χαμηλότερης τιμής, δεν έχει επέλθει καμία μεταβολή στην τιμή της εργατοώρας. Αντίστοιχα, σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης, από τη σχετική ανάλυση προκύπτει ότι το ποσοστό των συνεργείων με αμετάβλη-

521 Βλέπε Εισήγηση παρ. 218-219, 405.

522 Βλέπε Εισήγηση παρ. 405.

523 Βλ. Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 33 της 3.10.2002. Σε προηγούμενη συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 27 της 8.1.2002 ο Διευθύνων Σύμβουλος […] είχε προτείνει τον ορισμό κοινών πραγματογνωμόνων από τις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους σε πρώτη φάση, σε μεγάλες πόλεις της περιφέρειας, και πιθανώς και για τις λοιπές ασφαλιστικές χρήστες του συστήματος Audatex. «*Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα […] κυρίως, στον εξορθολογισμό του συστήματος, στον συντονισμό των σχετικών εργασιών και στον καλύτερο έλεγχο και εποπτεία των τιμών, ανταλλακτικών και εργατοωρών από τα συνεργεία*». Η πρόταση αυτή δεν φαίνεται να έγινε αποδεκτή.

524 Πρακτικό Δ.Σ. Νο 41 της 4.3.2004.

525 Στο ίδιο πνεύμα, η AUDATEX ΕΛΛΑΣ με την υπογραφή του συμφωνητικού αποκτά το δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία του συνεργείου για τον έλεγχο της τήρησης των συμφωνηθέντων. Σύμφωνα με τον όρο 9 του συμφωνητικού «*Το ‘ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ’ συμφωνείται να παρέχει στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ τη δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες (‘Βιβλίο Εισερχομένων Οχημάτων’ κλπ) προκειμένου να διαπιστώνεται η πιστή τήρηση και εφαρμογή των συμφωνηθέντων με το παρόν ιδιωτικό συμφωνητικό όρων.*». Ο όρος αυτός ίσχυε μέχρι αντικατάστασης από το νέο πρότυπο συμφωνητικό, οπότε και διαμορφώθηκε ως εξής: «*Το ‘Συνεργείο’ συμφωνείται να παρέχει στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ τη δυνατότητα επιβεβαίωσης της πιστής τήρησης και εφαρμογής των με το παρόν Ιδιωτικό Συμφωνητικό όρων.*» Επιπλέον στην νέα τους μορφή τα ιδιωτικά συμφωνητικά συνοδεύονται από συνημμένη λίστα των ασφαλιστικών εταιριών χρηστών του συστήματος Audatex, ως είχε την 1.4.2006, προς επεξήγηση των ασφαλιστικών εταιριών Audatex που περιλαμβάνονται στο παράρτημα 3 του συμφωνητικού, ενώ στο ίδιο παράρτημα προστίθεται και πίνακας τιμών με διαφοροποιήσεις ανά ασφαλιστική εταιρία-Audatex, ασφαλιστική εταιρία Audatex (άλλα σήματα) και ασφαλιστική εταιρία εκτός Audatex. Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν αμφισβητεί την ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου τήρησης των όρων και κανόνων της, μέσω των ως άνω αναφερόμενων όρων 8 και 9 του συμφωνητικού με τα συνεργεία.

526 Παρ. 412-414 Εισήγησης.

τη τιμή εργατοώρας από την ένταξη τους στο σύστημα είναι σημαντικά μεγαλύτερο και αγγίζει το 54,9%. Συγκεκριμένα, από το συνολικό αριθμό των 333 συνεργείων, μόνο σε 150 υπάρχει ένδειξη για αλλαγή τιμής. Σε επίπεδο του συνόλου της ελληνικής επικράτειας, από την ανάλογη ανάλυση, όπως αυτή εμφανίζεται στον Πίνακα 9, προκύπτει ότι το ποσοστό των μη μεταβληθεισών τιμών εργατοώρας παραμένει σημαντικά υψηλό, στο 60%.

402. Η έλλειψη αυξήσεων[527], σύμφωνα με στοιχεία που αναλύθηκαν σε επίπεδο νομού Χανίων, Περιφέρειας Κρήτης και Περιφέρειας Πελοποννήσου, φαίνεται ότι διήρκησε για μεγάλο χρονικό διάστημα για την πλειοψηφία των συνεργείων. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, το ποσοστό των αυξήσεων που φαίνεται να δόθηκαν μέσα στο 2006 ξεπερνάει το ποσοστό του ετήσιου πληθωρισμού του αντίστοιχου έτους (σε ποσοστό 3- 3,5%) και ανέρχεται σε ποσοστό μέχρι και 24%, υποδεικνύοντας ενδεχόμενη αναδρομική αύξηση των τιμών κατά το έτος 2006». Ωστόσο, το εν λόγω δείγμα είναι εξαιρετικά περιορισμένο κι ως εκ τούτου επισφαλές να αξιολογηθεί, για το οποίο πάντως στις μισές περίπου περιπτώσεις διαπιστώνεται μεταβολή τιμής. Επίσης, σε ό,τι αφορά το πανελλαδικό δείγμα (βλ. πίνακα 12, παρ. 199 της παρούσης), με επιφύλαξη για το εάν αυτό είναι επαρκές ώστε να ληφθεί υπόψη προς αξιολόγηση, ωστόσο σημειώνεται ότι στο 39,30% των περιπτώσεων βεβαιώνεται μεταβολή τιμής, ενώ ειδικά στην Αττική το εν λόγω ποσοστό πλησιάζει το 50% των περιπτώσεων. Σε ό,τι δε αφορά το δειγματοληπτικό έλεγχο των πραγματογνωμοσυνών, η ανεπάρκεια του σχετικού δείγματος επιβεβαιώθηκε κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, με βάση τα προσκομισθέντα στοιχεία[528].

403. Επιπλέον, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι τηρήθηκαν στην πράξη και οι λοιπές αποφάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Έτσι, στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου υπ’ αριθ. 45 της 18.11.2004 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελεγκτικού μηχανισμού τήρησης των αποφάσεων της ένωσης, και συγκεκριμένα αυτού του ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών, γεγονός που καταδεικνύει ότι είχε πράγματι τεθεί σε εφαρμογή ο εν λόγω μηχανισμός.

404. Περαιτέρω, προκύπτει ότι εφαρμοζόταν στην πράξη και ο μηχανισμός ελέγχου των εμπορικών και οικονομικών στοιχείων των συνεργείων, ο οποίος απέβλεπε και στη διασφάλιση της τήρησης της ρήτρας του πλέον ευνοούμενου πελάτη, η οποία όμως δεν συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού. Έτσι, σε ηλεκτρονική επικοινωνία[529] του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφορικά με κάποιο συνεργείο, σημειώνεται ότι αυτό «υπολογίζει όλες ανεξαιρέτως τις εκτιμήσεις (ιδιωτών, Ασφαλιστικών Εταιρειών - Audatex, Ασφαλιστικών εταιρειών εκτός AUDATEX κλπ) μέσω του συστήματος AUDATEX και επιτρέπει στην AUDATEX να ελέγχει, τόσο το Βιβλίο Εισερχομένων Οχημάτων, όσο και τα σχετικά παραστατικά, ώστε να επιβεβαιώνεται, τόσο ο ανωτέρω όρος, όσο και ο όρος της σύμβασης που λέει ότι, το συνεργείο δεν θα παρέχει σε τρίτους προς την AUDATEX πελάτες ευνοϊκότερους όρους και τιμές».

405. Σύμφωνα με τις ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων[530], η AUDATEX ΕΛΛΑΣ ωθούσε τα συνεργεία σε υπογραφή δηλώσεων αποδοχής των όρων της, με αντάλλαγμα την αναπροσαρμογή της τιμής ε/ω, ώστε να προσχωρήσουν στη συνεργασία με τον τρόπο που επέβαλε η ίδια. Η φόρμα αυτή δεν έτυχε ομοιόμορφης εφαρμογής, ενώ στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν υπάρχει ημερομηνία υπογραφής αλλά μόνο μία κοινή ημερομηνία παραλαβής των δηλώσεων (20.3.2006). Ανεξαρτήτως του αν η υπογραφή της εν λόγω δήλωσης συνιστούσε προαπαιτούμενο για την αύξηση της τιμής εργατοώρας, σε κάθε περίπτωση διαφαίνεται η προσπάθεια εξασφάλισης συναίνεσης από τα συνεργεία, ώστε να ελέγχεται η εφαρμογή της τιμής εργατοώρας και να συγκρατούνται οι αυξήσεις, γεγονός όμως από το οποίο συνάγεται ότι η εφαλτήρια τιμή ε/ω ήταν προτεινόμενη και όχι καθοριζόμενη.

6.3.3.6. Η προτίμηση διορισμού πραγματογνωμόνων του συστήματος Audatex[531]

406. Από τα κάτωθι στοιχεία αλλά και από όσα αναλυτικά αναφέρονται στις ενότητες 5.6.2. και 5.6.3. της Εισήγησης προκύπτει ότι ο διορισμός κατά αποκλειστικότητα πραγματογνωμόνων, που έχουν εκπαιδευτεί και πιστοποιηθεί από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ (πραγματογνωμόνων Audatex) συνιστά μέρος του μηχανισμού ελέγχου εφαρμογής των κανόνων που απορρέουν από τις αποφάσεις των διοικητικών οργάνων της ένωσης επιχειρήσεων και δεν υπάγεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των ασφαλιστικών εταιριών. Ειδικότερα:

- Η AUDATEX ΕΛΛΑΣ θέτει μέσω των αποφάσεών της και της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης τα κριτήρια επιλογής των πραγματογνωμόνων που επιθυμεί να χρησιμοποιούν το σύστημα Audatex και να έχουν πρόσβαση σε αυτό. Η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ πραγματογνώμονα και AUDATEX ΕΛΛΑΣ περιλαμβάνει όρο περί αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex από το πραγματογνώμονα, μη καταλείποντάς του περιθώριο συνεργασίας με ανταγωνιστικά συστήματα.

- Οι οδηγίες σύνταξης πραγματογνωμοσύνης, όπως εξειδικεύονται μέσω του Παραρτήματος Audapad, είναι δεσμευτικές για τους πραγματογνώμονες- χρήστες.

527 Βλ. σχετ. Ενότητα 5.3.2.3 της Εισήγησης.

528 Βλέπε κατάθεση […] από Εθνική Ασφαλιστική [Συνεδρίαση 59η ΠΡΑΚΤΙΚΑ της 7ης Οκτωβρίου 2016, σελ. 16], όπου αναφέρονται χαρακτηριστικά τα εξής: «*η γενίκευση για όλη την Ελλάδα δεν στέκεται στατιστικά. Έχουμε πάρει 923 πραγματογνωμοσύνες απ’ τις ασφαλιστικές εταιρίες, εκ των οποίων οι 714 είναι στα Χανιά και οι 203 είναι στην υπόλοιπη Ελλάδα. Παρόλα αυτά εξάγεται ένα συμπέρασμα για ολόκληρη την Ελλάδα. Μα ο Ν. Χανίων έχει το 1,5% περίπου του πληθυσμού και το 1,5% περίπου των αυτοκινήτων της υπόλοιπης χώρας. Πώς είναι δυνατόν με ένα δείγμα το οποίο είναι σταθμισμένο κατά 77% στο Ν. Χανίων, ο οποίος είναι 1,5% της χώρας, να βγάζω συμπέρασμα για το όλο, για το 100%. Δηλαδή αυτό, με όλο το σεβασμό, στατιστικά τουλάχιστον δεν μπορεί να σταθεί.*».

529 Ηλεκτρονική επικοινωνία που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο των ηλεκτρονικών αρχείων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

530 Βλ. σχετικά Ενότητα 5.5.5 της Εισήγησης.

531 Μεταξύ των αιτιάσεων που προβάλει η καταγγέλλουσα περιλαμβάνεται και ο ισχυρισμός περί εναρμονισμένης πρακτικής των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών να διορίζουν μόνο πραγματογνώμονες Audatex.

- Οι ασφαλιστικές εταιρίες καθώς και η AUDATEX ΕΛΛΑΣ δεν επιθυμούν την ύπαρξη αποκλίσεων από την τήρηση των οδηγιών πραγματογνωμοσύνης Audatex, καθιστώντας σαφή τη βούλησή τους να υπάρχει απαρέγκλιτη εφαρμογή των κανόνων του συστήματος Audatex και της προτεινόμενης τιμής εργατοώρας. Χαρακτηριστικά σημειώνεται το έγγραφο του φακέλου με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001» όπου επισημαίνεται η υποχρέωση των διοικήσεων των ασφαλιστικών εταιριών να μεριμνήσουν ώστε να δέχονται μόνο πραγματογνώμονες του συστήματος Audatex.

- Αντίστοιχα προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η προσπάθεια συστηματικής χρήσης του συστήματος Audatex. Ειδικότερα, κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’ αριθ. 33 της 3.10.2002 προτείνεται τα τοπικά υποκαταστήματα των νομών, όπου έχουν εξουσιοδοτηθεί πραγματογνώμονες από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ «να δέχονται μόνον πραγματογνωμοσύνες –Audatex για τα μοντέλα αυτοκινήτων, που υποστηρίζει η Audatex.». Στην ίδια κατεύθυνση αποσκοπεί και η Επιτροπή Audatex, κατά τη συνεδρίαση της οποίας με ημερομηνία 11.3.2005 οι Επίτροποι-μέλη της «[…] προκειμένου να εφαρμοστεί απόλυτα η απόφαση του ΔΣ, δεσμεύτηκαν να μεριμνήσουν για την έκδοση σχετικών εγκυκλίων προς όλα τα υποκαταστήματα των Ασφαλιστικών εταιρειών που εκπροσωπούν, με σκοπό την αποκλειστική χρήση του συστήματος- AUDATEX από την 01/05/2005. […] Επιπρόσθετα, οι Επίτροποι φρονούν ότι, η διαδικασία πραγματογνωμοσύνης θα γινόταν ακόμη πιο αποτελεσματική αν οι εντολές προς διενέργεια πραγματογνωμοσύνης δίνονταν στους πραγματογνώμονες από την AUDATEX Ελλάς». Αντίστοιχα, στην συνεδρίαση της ίδιας Επιτροπής με ημερομηνία 5.4.2005 αναφέρεται: «Οι Επίτροποι- AUDATEX δεσμεύονται να μεριμνήσουν για την ενημέρωση όλων των υποκαταστημάτων (ειδικά της περιφέρειας) των Ασφαλιστικών- Εταιρειών που εκπροσωπούν, ώστε να εντολοδοτούνται μόνον οι Πραγματογνώμονες- Χρήστες του συστήματος-Audatex.»

407. Από όλα τα παραπάνω στοιχεία συμπεραίνεται ότι η εκπαίδευση και πιστοποίηση πραγματογνωμόνων από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, καθώς και η προτροπή περί ορισμού μόνο πραγματογνωμόνων Audatex από τις ασφαλιστικές εταιρίες μέλη της απέβλεπε επί της ουσίας στην αποτροπή φαινομένων αποκλίσεων από τις οδηγίες της κοινής επιχείρησης περί τήρησης της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης Audatex, το οποίο από μόνο του δεν συνιστά παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

6.3.3.7. Ως προς τον μηχανισμό προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία

408. Σύμφωνα με την καταγγελία[532], μία έτερη έκφανση του μηχανισμού ελέγχου της αγοράς και εφαρμογής των κανόνων που επιτάσσουν οι αποφάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είναι η πρακτική προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία. Παρά το γεγονός ότι το συνεργείο επισκευής αποτελεί αντικείμενο επιλογής του ζημιωθέντος ιδιοκτήτη του αυτοκινήτου, βάσει στοιχείων που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα της Υπηρεσίας, καταδεικνύεται η ύπαρξη προθέσεων ή πρακτικών από την πλευρά της AUDATEX ΕΛΛΑΣ και των καταγγελλόμενων ασφαλιστικών εταιριών για προώθηση ζημιών προς συγκεκριμένα συνεργεία, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις διαφωνιών μεταξύ του συνεργείου επισκευής και του πραγματογνώμονα επί των αποτελεσμάτων της πραγματογνωμοσύνης Audatex. Ωστόσο, από τα στοιχεία του φακέλου, οι παραπάνω αιτιάσεις δεν επιβεβαιώθηκαν. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

409. Σε συνεδρίαση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με ημερομηνία 1.3.2006 (υπ’ αριθ. 52) συζητήθηκαν προτάσεις της Επιτροπής Audatex, σύμφωνα με τις οποίες «Να αναφέρεται εμφανώς στην πραγματογνωμοσύνη αν υπάρχει συμφωνία με το συνεργείο και αν είναι συμβεβλημένο ή όχι». Επιπλέον στην ίδια συνεδρίαση ο Διευθύνων Σύμβουλος της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρει ότι «Είναι εφικτό. Ακόμη πιο αποτελεσματικό θα ήταν να αναφέρεται η τυχόν, διαφωνία του συνεργείου. Στην περίπτωση, όμως αυτή, ποιες είναι οι ενέργειες που θα κάνει η Ασφαλιστική Εταιρεία;». Στο ερώτημα αυτό η ομόφωνη απάντηση είναι: «Θα στέλνει τις ζημιές αυτές σε άλλο συνεργείο, που δεν διαφωνεί». Όμως η εν λόγω ομόφωνη απάντηση ούτε σε συγκεκριμένα συνεργεία αναφέρεται ούτε αναφέρεται ρητά σε συνεργεία με τα οποία συνεργάζεται η Audatex. A fortiori, κατά την αποδιδόμενη παράβαση[533], προς απόδειξη του ως άνω ισχυρισμού γίνεται επίκληση της συνεδρίασης της Υποεπιτροπής Υλικών Ζημιών Αυτοκινήτων, της Επιτροπής Ασφαλίσεων Αυτοκινήτων & Αστικής Ευθύνης της Ε.Α.Ε.Ε. με ημερομηνία 10.7.2003, όπου αναφέρεται ότι «τα Μέλη κρίνουν […]. Θα πρέπει να προτρέψουμε τους πελάτες να χρησιμοποιούν συνεργεία που πλησιάζουν το μέσο κόστος επισκευής και το μέσο κόστος ανταλλακτικών με αντάλλαγμα κάποιες παροχές. Επίσης κρίνεται απαραίτητο να συντηρήσουμε τον ανταγωνισμό μεταξύ των οργανωμένων συνεργείων και των μικρών εξοπλισμένων με σύγχρονα τεχνικά μέσα, προκειμένου οι τιμές να κρατούνται σε χαμηλά επίπεδα.». Ωστόσο, από το συγκεκριμένο χωρίο, αφενός δεν προκύπτει σε κανένα σημείο του μηχανισμός προώθησης εκ μέρους της Audatex ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία, αφετέρου προκύπτει σε χρόνο ανύποπτο (10.07.2003), δηλαδή πολύ πριν την καταγγελία και την έρευνα της ΓΔΑ που ακολούθησε, η βούληση της Audatex να συντηρήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των οργανωμένων συνεργείων και των μικρών εξοπλισμένων με σύγχρονα τεχνικά μέσα, προκειμένου οι τιμές να κρατούνται σε χαμηλά επίπεδα. Η εν λόγω βούληση αποτιμάται ότι είναι ειλικρινής.

i. Επίσης, κατά την Εισήγηση[534], σε έγγραφο που εντοπίστηκε κατά τον έλεγχο στην AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφέρεται: «Η πρόταση της AUDATEX ΕΛΛΑΣ είχε ως εξής:

- Δημιουργία ‘μαύρης λίστας’ συνεργείων που παρά τις συζητήσεις, που είχαν με εκπροσώπους της AUDATEX, αλλά και της ΕΘΝΙΚΗΣ, έκαναν αγωγή κατά της ΕΘΝΙΚΗΣ.

- Στην περίπτωση, που γίνεται μια αναγγελία ζημιάς, η οποία αφορά ένα από τα συνεργεία της ‘μαύρης λίστας’, η

532 Παρ. 422 Εισήγησης.

533 Παρ. 422, ii) Εισήγησης.

534 Παρ. 422, iii) Εισήγησης.

ΕΘΝΙΚΗ πρέπει να ενημερώσει το ζημιωθέντα με το σκεπτικό ‘το συνεργείο, το οποίο εμπιστευτήκατε, αφενός δεν είναι εξουσιοδοτημένο από τον επίσημο Εισαγωγέα-Διανομέα για να επισκευάσει βάσει γραπτής εγγύησης το αυτοκίνητο σας, αφετέρου εκκρεμούν, δικαστικές υποθέσεις με το εν λόγω συνεργείο. Για να αποφύγετε τυχόν ταλαιπωρία σας, όσον αφορά την αποζημίωση σας, σας προτείνουμε να επισκευάσετε το αυτοκίνητο σας σε εξουσιοδοτημένο συνεργείο, με γνήσια ανταλλακτικά, με αυτοκίνητο αντικατάστασης, με άμεση πληρωμή μας προς το συνεργείο και καμία συμμετοχή από την πλευρά σας. Εάν παρ’ όλα αυτά, εσείς εξακολουθείτε να εμπιστεύεστε την επισκευή του αυτοκινήτου σας, στο συνεργείο που μας αναφέρατε εμείς σας γνωρίζουμε ότι θα σας δοθεί πραγματογνωμοσύνη, η οποία τεκμηριώνει αντικειμενικά το εκτιμώμενο κόστος επισκευής και η οποία διαφορά της από την τιμολόγηση που θα μας προσκομίσετε, θα βαρύνει εσάς.

- Παρόμοιες περιπτώσεις στην Αθήνα, είχαν θετικά μόνο αποτελέσματα, καθώς και ο ζημιωθείς απέφευγε την ταλαιπωρία, αλλά και το συνεργείο, που είδε τους πρώτους πελάτες να φεύγουν έδειξε άμεσα μεταμέλεια.». Ωστόσο, το γεγονός ότι στο εν λόγω εύρημα γίνεται λόγος για μαύρη λίστα συνεργείων που έκαναν αγωγή κατά της ΕΘΝΙΚΗΣ, αφενός δεν σημαίνει από μόνο του ότι υπήρξε μηχανισμός προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία, αφετέρου εξηγείται, δυνάμει της δικαστικής αντιδικίας των συνεργείων με τις ασφαλιστικές. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για πρόταση της AUDATEX προς τους μετόχους της, η οποία δεν προκύπτει είτε από τα στοιχεία του φακέλου είτε από την ακροαματική ότι έγινε δεκτή. A contrario, αυτό που προκύπτει από την εξέταση των στοιχείων της υπόθεσης είναι ότι ένας από τους λόγους που συνετέλεσαν στην ως ένα βαθμό «αποτυχία» του συστήματος AUDATEX ΕΛΛΑΣ (ή άλλως μερική μόνο επιτυχία του εν λόγω συστήματος) ήταν η διαφορετική θεώρηση επιμέρους ζητημάτων από τους ίδιους τους δημιουργούς του εν λόγω συστήματος. Για παράδειγμα, ειδικά στην περιφέρεια συχνά οι ίδιοι οι τοπικοί διευθυντές ή προϊστάμενοι υποκαταστημάτων των ασφαλιστικών εταιριών/μετόχων εναντιώνονταν στο σύστημα.

ii. Μηχανισμός προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία δεν προκύπτει ούτε από την επιστολή – δήλωση[535] ιδιοκτήτη συνεργείου των Χανίων προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, σύμφωνα με την οποία, «[…] ο Δ/ντής της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ στα Χανιά […] του σύστησε (στον ιδιοκτήτη του οχήματος) να επισκευάσει το αυτοκίνητο του σε οποιοδήποτε άλλο συνεργείο εκτός του δικού μου για να του πληρώσει τη ζημιά όσο κι αν κόστιζε. Έτσι ο πελάτης μου έφτιαξε το αυτοκίνητο του σε άλλο συνεργείο, κατόπιν υποδείξεως και υποσχέσεως του διευθυντή της Εθνικής στα Χανιά.». Η αναφορά περί σύστασης της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ στον ιδιοκτήτη του οχήματος «να επισκευάσει το αυτοκίνητο του σε οποιοδήποτε άλλο συνεργείο» και όχι σε κάποιο συγκεκριμένο συνεργείο αποδομεί από μόνη της την κατηγορία περί μηχανισμού προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία. Στην ίδια επιστολή αναφέρεται ότι σε άλλο, παρόμοιο περιστατικό καθυστέρησης της πραγματογνωμοσύνης, άλλη ασφαλιστική είχε διαφορετική αντιμετώπιση. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «Ο ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου παραπονέθηκε στην Ασφαλιστική του εταιρεία INTERAMERICAN στα Χανιά και οι αρμόδιοι του είπαν να φτιάξει το αυτοκίνητο [στο συνεργείο όπου υπήρξε η διαφωνία] και θα του πληρώσει τη ζημιά όσο κι αν κοστίσει.». Όμως, ούτε από τη συγκεκριμένη αναφορά προκύπτει μηχανισμός προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία.

iii. Σε επιστολή[536] του Υποκαταστήματος Πατρών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς τη Διεύθυνση Αυτοκινήτων, με ημερομηνία 16.9.2004, σχετικά με τα αποτελέσματα δικαστικών αποφάσεων για ζημιές με πραγματογνωμοσύνες AUDATEX, αναφέρεται ότι «[…] σας γνωρίζουμε ότι τα συνεργεία που αντιδρούν στην κοστολόγηση των ζημιών, μέσω πραγματογνωμοσύνης AUDATEX είναι, κατά κύριο λόγο, τα ελεύθερα […] Από την πλευρά μας, έγιναν προσπάθειες να πείσουμε τους ζημιωθέντες, για να επισκευάσουν τα αυτοκίνητα τους στις αντιπροσωπείες, σε όσες αποδέχονται την πραγματογνωμοσύνη της AUDATEX, αλλά συναντήσαμε την άρνηση τους, με την αιτιολογία ότι στο συγκεκριμένο συνεργείο της επιλογής τους έχουν εμπιστοσύνη.». Εκτιμάται ωστόσο ότι από μόνη της η αναφορά του Υποκαταστήματος Πατρών της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ προς τη Διεύθυνση Αυτοκινήτων σε προσπάθειες που έγιναν «να πείσουμε τους ζημιωθέντες, για να επισκευάσουν τα αυτοκίνητα τους στις αντιπροσωπείες», οι οποίες όμως δεν τελεσφόρησαν, όπως αναφέρεται στην ίδια επιστολή, δεν είναι επαρκής ώστε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε μηχανισμός προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία.

iv. Τέλος, σε ένορκη κατάθεσή του[537], μάρτυρας - ιδιοκτήτης συνεργείου, απαντώντας στο ερώτημα εάν υπάρχουν περιπτώσεις όπου η ασφαλιστική εταιρία καθοδηγεί τον πελάτη σε συγκεκριμένα συνεργεία, αναφέρει ότι «Στην αρχή, όταν πρωτοξεκίνησε το σύστημα, ο πραγματογνώμονας έδινε την πραγματογνωμοσύνη στον πελάτη και του έλεγε «αν το συνεργείο δεν σου δώσει αυτή την τιμή θα το πάς στην αντιπροσωπεία.» Αυτό συμβαίνει πολύ συχνά κυρίως όταν η εκτίμηση της ζημιάς γίνεται εκτός συνεργείου. Αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που το αυτοκίνητο είναι για εκτίμηση στο συνεργείο κι έρχεται ο πελάτης και μας λέει ότι του είπε ο πραγματογνώμονας ότι αν δεν δεχτούμε το συγκεκριμένο κόστος να το πάει στην αντιπροσωπεία. Πρόσφατο προσωπικό παράδειγμα έχω με μια μεγάλη ζημιά πελάτη, που η διαφορά της δικιάς μου εκτίμησης με την πραγματογνωμοσύνη ήταν μεγάλη κοντά στις 1500€, και αναγκάστηκα να το δεχτώ για να μην πάρει ο

535 Επιστολή της 3.8.2006 του […] προς την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, με κοινοποίηση στην INTERAMERICAN, στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ και στην ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ, η οποία εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην INTERAMERICAN.

536 Η επιστολή εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην AUDATEX.

537 Ένορκη κατάθεση του […], με ημερομηνία 11.1.2008.

πελάτης το αυτοκίνητο για να το πάει στην αντιπροσωπεία.» Ωστόσο, ούτε από το συγκεκριμένο παράδειγμα που επικαλείται ο ως άνω μάρτυρας προκύπτει μηχανισμός προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία. Αντίθετα, αυτό που προκύπτει είναι πως η αρχική εκτίμηση του εν λόγω μάρτυρα ότι θα μπορούσε αυτός να επισκευάσει τη συγκεκριμένη ζημία έχοντας μεγάλο περιθώριο κέρδους (ήτοι, 1500 ευρώ περισσότερα από την πραγματογνωμοσύνη) ανατράπηκε, χωρίς να προκύπτει από πουθενά ότι τελικά αυτός, αν και ο ίδιος επισκεύασε την επίμαχη ζημιά, αναγκάστηκε να προβεί στη συγκεκριμένη επισκευή σε τιμή κάτω του κόστους, ούτε γίνεται αναφορά ή υπονοείται κάτι τέτοιο από τον ίδιο το μάρτυρα, γεγονός το οποίο οδηγεί τελικά στο συμπέρασμα ότι η απαίτησή του για 1500 ευρώ περισσότερα από την πραγματογνωμοσύνη ενδεχομένως να υπήρξε και υπερβολική, πράγμα το οποίο αναγνώρισε στο τέλος και ο ίδιος ο μάρτυρας υπαναχωρώντας από την αρχική του απαίτηση.

6.4 Η προτεινόμενη τιμή ε/ω ως δευτερεύων περιορισμός

410. Γίνεται δεκτό ότι στο ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού με την έννοια του δευτερεύοντος περιορισμού καλύπτεται κάθε εικαζόμενος περιορισμός του ανταγωνισμού, άμεσα συνδεδεμένος και αναγκαίος για την πραγματοποίηση μίας κύριας μη περιοριστικής για τον ανταγωνισμό συναλλαγής, ο οποίος είναι ανάλογος με το σκοπό αυτής της συναλλαγής[538]. Στην εξεταζόμενη περίπτωση δεν αμφισβητείται ότι κύρια συναλλαγή αποτελεί η καταβολή εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές. Για την ορθότερη αποσαφήνιση ως προς το νοηματικό περιεχόμενο της κύριας μη περιοριστικής για τον ανταγωνισμό συναλλαγής, κρίνεται χρήσιμη η λήψη υπόψιν της υπ’αριθμ. Τ-112/99 απόφασης του ΠΕΚ (ήδη Γενικού Δικαστηρίου)[539]. Ειδικότερα, στην παρ. 104 της συγκεκριμένης απόφασης γίνεται αναφορά μόνο σε «κύρια πράξη», χωρίς την προσθήκη ότι αυτή θα πρέπει να είναι μη περιοριστική για τον ανταγωνισμό. Το ζήτημα του χαρακτήρα της πράξης διευκρινίζεται στις παρ. 115-117 της ανωτέρω απόφασης. Στις συγκεκριμένες παραγράφους το ΠΕΚ επιχειρεί μία διαφωτιστική περιπτωσιολογική εξέταση των συνεπειών του χαρακτηρισμού ενός περιορισμού ως δευτερεύοντος ανάλογα με το αν η κύρια πράξη δεν συνιστά καν περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ [πρώην 81 παρ. 1 ΣυνθΕΚ] (οπότε δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω διάταξης) ή, αν συνιστά μεν καταρχήν περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 81 παρ. 1, εντούτοις είναι επιδεκτική απαλλαγής βάσει του άρθρου 81 παρ. 3 (οπότε η απαλλαγή καλύπτει και τον δευτερεύοντα περιορισμό) ή, αν η κύρια πράξη αποτελεί συγκέντρωση, υποκείμενη σε προληπτικό έλεγχο, η απόφαση που την εγκρίνει καλύπτει και τον δευτερεύοντα περιορισμό. Επομένως, υπό αυτό το πρίσμα η επίμαχη συναλλαγή, είτε αυτή αποτελεί σύμπραξη (συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική) είτε συγκέντρωση, κρίνεται τελικά μη περιοριστική για τον ανταγωνισμό. Στο ίδιο πλαίσιο, η εξεταζόμενη συναλλαγή στην παρούσα υπόθεση, δηλαδή η καταβολή μίας εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές προφανώς δεν κρίνεται περιοριστική για τον ανταγωνισμό. Άλλωστε κανένα τέτοιο ζήτημα δεν ετέθη ούτε από την καταγγέλλουσα, ούτε από τις παρεμβαίνουσες, ούτε ανέκυψε στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας.

411. Σε ό,τι αφορά την εξεταζόμενη περίπτωση, τόσο από τα στοιχεία του φακέλου όσο και από την ακροαματική διαδικασία προέκυψε ότι η λειτουργία του συστήματος Audatex προκειμένου να είναι αποτελεσματική, δηλαδή να οδηγήσει στην αποτύπωση μίας εύλογης αποζημίωσης, με βάση και την αρχή της «κοινωνίας κινδύνου» απαιτούσε, πέραν του κόστους ανταλλακτικών, επιπλέον δύο βασικά στοιχεία: αφενός την ύπαρξη αριθμού εργατοωρών, αφετέρου την ύπαρξη μίας προτεινόμενης εφαλτήριας τιμής εργατοώρας που πολλαπλασιαζόμενη (μετά την οριστικοποίησή της) με τον αριθμό εργατοωρών θα οδηγούσε σε μία εύλογη τιμή αποζημίωσης. Αυτό σημαίνει ότι η ύπαρξη μιας προτεινόμενης εφαλτήριας τιμής εργατοώρας στο σύστημα Audatex ειδικά εκείνη τη χρονική περίοδο που η επίμαχη αγορανομική διάταξη (ΑΔ) 14/1989 (ΦΕΚ Β΄ 343/11.5.1989)[540] τυπικά μόνο υφίστατο, αλλά στην πράξη γενικά δεν ακολουθείτο, μάλλον επειδή θεωρείτο πολύ χαμηλή από τους περισσότερους επισκευαστές, αποτελούσε εν τοις πράγμασι έναν όρο άμεσα συνδεδεμένο και αναγκαίο για την αποτελεσματική εφαρμογή του λογισμικού Audatex, η λειτουργία του οποίου απέβλεπε στην αποτύπωση της τελικής τιμής αποζημίωσης. Το ίδιο σκεπτικό εννοείται ότι ισχύει και για την ύπαρξη του αριθμού εργατοωρών, ότι δηλ. και αυτή αποτελεί δευτερεύοντα όρο, άμεσα συνδεδεμένο και αναγκαίο για την ολοκλήρωση-πραγματοποίηση της βασικής ιδέας του συστήματος Audatex που ήταν η καταβολή μίας εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές.

412. Με βάση τις Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 81 [ήδη 101 ΣΛΕΕ], «[έ]νας περιορισμός συνδέεται άμεσα με την κύρια συναλλαγή, εάν εξαρτάται από την υλοποίηση της τελευταίας και συνδέεται αναπόσπαστα μ’ αυτήν. Το κριτήριο της αναγκαιότητας σημαίνει ότι ο περιορισμός πρέπει να είναι αντικειμενικά αναγκαίος για την υλοποίηση της κύριας συναλλαγής και ανάλογος μ’ αυτήν»[541]. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που η κύρια πράξη δεν συνιστά

538 Βλέπε σχετικά ΠΕΚ 18.9.2001, Τ-112/99, *Métropole television (M6)*, Συλλ. 2001, σελ. II-2459, παρ. 104, καθώς και παρ. 29 των Κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της συνθήκης [ΕΕ C101/97, της 27.4.2004], σε συνδυασμό με την παρ. 18 σημ. 2 των ίδιων Κατευθυντήριων γραμμών. Βλ. επίσης ΔΕΕ 11.9.2014, C-382/12 P, *Mastercard κατά Επιτροπής*, Συλλ.2014, σελ. 20121, παρ.. 89 επ. (και ενωσιακή νομολογία στην οποία παραπέμπει).

539Τ-112/99, *Métropole television (M6)*, Συλλ. 2001, σελ. II-2459, ό.π.

540 Η συγκεκριμένη ΑΔ καταργήθηκε με την ΑΔ 7/2009, ΥΑ Α2-3391/2-13.07.2009 ΦΕΚ Β΄ 1388/2009.

541 Παρ. 29.

καν περιορισμό του ανταγωνισμού. Στην εξεταζόμενη περίπτωση, η ύπαρξη προτεινόμενης τιμής εργατοώρας, όπως προέκυψε τόσο από τα στοιχεία του φακέλου όσο και από την ακροαματική, συνδέεται άμεσα με την κύρια συναλλαγή που συνίσταται στην καταβολή μίας εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές. Ωστόσο, εάν επρόκειτο για καθορισμένη τιμή εργατοώρας, ακόμη και αν αυτή θεωρείτο άμεσα συνδεδεμένη με την καταβολή αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές, το κριτήριο της αναγκαιότητας δεν θα πληρούτο: και τούτο επειδή, ακόμη και εάν ήθελε θεωρηθεί ότι η καθορισμένη τιμή εργατοώρας είναι αντικειμενικά αναγκαία για την υλοποίηση καταβολής αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές, εντούτοις, ανάλογη δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί με αυτήν, αφού, λόγω ιδίως της «ακαμψίας» που θα τη χαρακτήριζε, δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυτό που καλείται «εύλογη αποζημίωση». A contrario, η προτεινόμενη τιμή εργατοώρας, λόγω της «πλαστικότητάς» της, δηλαδή της δυνατότητας μεταβολής αυτής λόγω του ενδεικτικού (και όχι υποχρεωτικού) χαρακτήρα της, είναι όχι μόνο αντικειμενικά αναγκαία αλλά και ανάλογη με το σκοπό της κύριας συναλλαγής, ήτοι την καταβολή μίας εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές. Επομένως, σε αντίθεση με την προτεινόμενη τιμή εργατοώρας, μία καθορισμένη τιμή εργατοώρας, αν υφίστατο, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί δευτερεύων περιορισμός.

Με βάση τις προαναφερόμενες σκέψεις, κατά την άποψη της πλειοψηφίας των μελών της Επιτροπής (Αντιπρόεδρος, Δημήτριος Λουκάς, Εισηγητές/Τακτικά Μέλη, Νικόλαος Ζευγώλης και Παναγιώτης Φώτης, Τακτικό Μέλος, Δημήτριος Δανηλάτος) δεν προέκυψε στην κρινόμενη υπόθεση, ούτε και δύναται να στοιχειοθετηθεί επαρκώς κατά νόμο από τα στοιχεία του φακέλου, περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική από μέρους των καταγγελλόμενων εταιριών, ούτε κατ’ αντικείμενο, ούτε κατ’ αποτέλεσμα. Και τούτο, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη:

• Το σκοπό που επιδιώκει η συνεργασία των καταγγελλόμενων εταιριών μέσω του συστήματος Audatex, ο οποίος συνίσταται μεταξύ άλλων στη διασφάλιση καταβολής μίας εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με υλικές μόνο ζημιές, στον εξορθολογισμό της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της σχετικής ασφαλιστικής αγοράς,

• Το πραγματικό, νομικό και οικονομικό πλαίσιο, στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω συνεργασία μέσω του συστήματος Audatex και χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από τη λογική της «κοινωνίας κινδύνων» (με τις καταλυτικής σημασίας ιδιαιτερότητες που αυτό συνεπάγεται για τη λειτουργία της ασφαλιστικής αγοράς εν γένει), αλλά και από το μη δεσμευτικό χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης (όπως επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας),

• Το θετικό αποτύπωμα του εξεταζόμενου συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης στην επιμέρους σχετική αγορά παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών (ενδεικτικά, περιορισμός στρεβλών υπερ-τιμολογήσεων, περιστολή φαινομένων απάτης, καταπολέμηση αναποτελεσματικοτήτων στη διαδικασία διαχείρισης απαιτήσεων και εξορθολογισμός ασφαλιστικών αποζημιώσεων εν γένει),

• Το γεγονός ότι ο προσδιορισμός – και μάλιστα μέσω μιας εύλογης διαδικασίας/μεθόδου, συνεκτιμώμενων των αντικειμενικών δυσκολιών από τη μη ανάρτηση τιμών από τα συνεργεία και την έλλειψη άλλων ειδικών συμφωνιών με την πλειοψηφία των συνεργείων – μίας «εφαλτήριας» τιμής ε/ω είχε την έννοια του προσδιορισμού μιας προτεινόμενης αρχικής τιμής ε/ω, ήτοι ενδεικτικής, και όχι καθορισμένης ή δεσμευτικής τιμής ε/ω, η οποία θα λαμβανόταν υπόψη σε συνάρτηση ιδίως με την κρίσιμη παράμετρο του αριθμού εργατοωρών. Και περαιτέρω, το γεγονός ότι, στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, η πρόβλεψη της δυνατότητας ετήσιων αυξήσεων/ αναπροσαρμογών, βάσει μίας δομημένης, έγγραφης και αιτιολογημένης διαδικασίας που καταρχήν συνέχεται και με την εξέλιξη του πληθωρισμού (αλλά πάντως όχι μόνο με αυτήν), δεν αναιρεί, ούτε και στοιχειοθετήθηκε εν προκειμένω ότι αναιρεί, τον ενδεικτικό χαρακτήρα της εν λόγω «εφαλτήριας» τιμής ε/ω, αλλά αντίθετα, λειτουργεί προς επίρρωση της επικρατήσασας άποψης ότι πρόκειται περί ενδεικτικής τιμής,

• Το γεγονός ότι ο προσδιορισμός μίας τέτοιας «εφαλτήριας» τιμής ε/ω, με την ως άνω αποδιδόμενη έννοια, ήταν αντικειμενικά αναγκαίος για τη λειτουργία του συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης και την ορθή υλοποίηση της κύριας πράξης/δραστηριότητας εν γένει (δηλαδή, την καταβολή εύλογης αποζημίωσης στον ασφαλισμένο ζημιωθέντα σε περίπτωση τροχαίου με υλικές μόνο ζημίες, δραστηριότητα που έχει εμφανώς ουδέτερο ή/και θετικό αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτει στην απαγορευτική διάταξη του νόμου), και τελούσε σε εύλογη αναλογία προς το σκοπό αυτό, καθώς και

• Το γεγονός ότι η φερόμενη ως ρήτρα μάλλον ευνοούμενου πελάτη δεν στοιχειοθετήθηκε ότι συνιστούσε, εν προκειμένω, εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ως δήθεν ενσωματωμένος μηχανισμός ελέγχου καθορισμένων τιμών, ούτε και ότι η εν λόγω ρήτρα επέφερε ή μπορούσε να επιφέρει αυτοτελώς περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα.

413. Δύο μέλη όμως της Επιτροπής (Πρόεδρος, Δημήτριος Κυριτσάκης, και Εισηγήτρια/Τακτικό μέλος, Βικτωρία Μερτικοπούλου), μειοψήφησαν αναφορικά με την ως άνω μη διαπίστωση παράβασης. Κατά την άποψη της μειοψηφίας, πρέπει να διευκρινισθεί εξαρχής ότι το ουσιαστικό αντικείμενο συστημάτων, όπως το σύστημα Audatex, ήτοι η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης ζημιών αυτοκινήτων (ταξινόμηση, εκτίμηση, επεξεργασία, γραφικές παρουσιάσεις - μέθοδοι καταγραφής ζημιών αυτοκινήτων οχημάτων και συλλογή στατιστικών στοιχείων)[542], δεν είναι καθ’ εαυτό ασύμβατο με τις διατάξεις 1 ν. 3959/2011

542 Δες C-238/05, σκ. 46, 51 επ., και ιδίως 61-63.

και 101 ΣΛΕΕ. Τα ηλεκτρονικά συστήματα αυτά, όπως το σύστημα AUDATEX, τα οποία απαντούν σε πολλές χώρες και κράτη μέλη της ΕΕ, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων στο βαθμό που σκοπός των συστημάτων αυτών είναι ο εξορθολογισμός της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης και η συλλογή στατιστικών στοιχείων απαραίτητων για την ορθή και υπέρ του καταναλωτή λειτουργία της ασφαλιστικής αγοράς, ο οποίος απολαμβάνει των πλεονεκτημάτων της κοινωνίας κινδύνου, καθώς και η καταπολέμηση της απάτης, και στο βαθμό που η υλοποίησή τους γίνεται με μέσα που δεν συνεπάγονται τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Συναφώς, ούτε η σύσταση από τις εμπλεκόμενες εταιρίες της κοινής εταιρίας AUDATEX ΕΛΛΑΣ για την εισαγωγή του συστήματος στην Ελλάδα προκύπτει κατά το απαιτούμενο από το νόμο μέτρο ότι αντίκειται καθ’ εαυτή στα άρθρα 1 ν. 3959/2011 ή και 101 ΣΛΕΕ.

414. Αναλυτικότερα, το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 καθώς και η αντίστοιχη διάταξη του ενωσιακού δικαίου μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων, τις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων, καθώς και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού[543]. Έτσι, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, βάσει των οποίων οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συντονίζονται, ιδίως αναφορικά με τη μελλοντική τους συμπεριφορά ως προς τον καθορισμό των τιμών, απαγορεύονται ρητά από τις προαναφερθείσες διατάξεις. Περιορισμοί οι οποίοι περιέχονται σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και οι οποίοι, άμεσα ή έμμεσα, έχουν ως αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησης ή αγοράς του εκάστοτε προϊόντος, τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή της διάθεσης ή την κατανομή των αγορών θεωρούνται ιδιαίτερα σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η τιμή είναι το κυριότερο μέσο ανταγωνισμού, οι διάφορες συνεννοήσεις και συμπράξεις που έχουν ως στόχο τον καθορισμό της τιμής και την εξάλειψη του ανταγωνισμού σχετικά με την τιμή, περιορίζουν από την ίδια τους τη φύση τον ανταγωνισμό[544].

415. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης, η έννοια του «εξ αντικειμένου» περιορισμού του ανταγωνισμού αναφέρεται στα είδη εκείνα συμπεριφοράς που θεωρούνται ως αρκούντως επιβλαβή για τον ανταγωνισμό ώστε να μην απαιτείται καν εξέταση των αποτελεσμάτων τους[545]. Η έννοια αυτή ερείδεται στη συλλογιστική πως ορισμένες μορφές συμπράξεων, όπως για παράδειγμα αυτές που οδηγούν στον οριζόντιο καθορισμό τιμών, μπορεί να θεωρούνται ότι έχουν τόσο δυσμενή αποτελέσματα επί των τιμών, της ποσότητας ή της ποιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών, ώστε εκ της φύσης τους και μόνο να οδηγούν στη διατάραξη της ομαλής λειτουργίας του ανταγωνισμού[546].

416. Η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας πρακτικής παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού[547]. Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου μία συντονισμένη πρακτική καθορισμού τιμών να κριθεί ως απαγορευμένη, δεν απαιτείται να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά (να εφαρμόστηκε δηλαδή στην πράξη)[548], αρκεί ότι σκοπός της εν λόγω σύμπραξης ήταν ο περιορισμός ή/και η νόθευση του ανταγωνισμού[549]. Δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σχετική πρακτική είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[550]. Ακόμα και αν αποδειχτεί ότι οι συνάψαντες τη συμφωνία ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής της διάταξης των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ[551]. Έτσι, ορισμένα είδη συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, όπως αυτές που οδηγούν στον οριζόντιο καθορισμό των τιμών, είναι τόσο επιζήμια για τον ανταγωνισμό, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι αναγκαία η εξέταση των αποτελεσμάτων τους[552]. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, για την εκτίμηση του αν μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων ή μια απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιζήμια ώστε να λογίζεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού λόγω του αντικειμένου υπό την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται[553]. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η φύση των

543 Βλ. ενδεικτικά ΓενΔικ Τ-374/94, Τ-375/94, Τ-384/94 και Τ-388/94, *European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. ΙΙ-3141 σκ. 136 και Τ-334/94, ό.π., σκ. 122, 137-139, καθώς και απόφαση της Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ, ό.π., παρ.125, 131, 148.

544 Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ, παρ. 182.

545 ΔΕΕ (επί προδικαστικού ερωτήματος), C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító κ.λπ*, Συλλ. 2013, 160, σκ. 34

546 ΔΕΕ, C-209/07, *Beef Industry Development Society και Barry Brothers*, Συλλ.2008, σ.Ι-8637, σκ. 17 και C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ., Συλλ. 2009, σ. I-4529, σκ. 29).

547 ΔΕΕ C-226/11, *Expedia Inc. κατά Autorité de la concurrence κ.α.*, απόφαση της 13.12.2012, αδημ., σκ. 35,36,37, C-272/09P, *KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής*, αδημ., απόφαση της 8.12.2011, σκ.65. .

548 Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ (επί προδικαστικού ερωτήματος) C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raadvanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. I-04529, σκ. 29 επ και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

549 Βλ ΔΕΕ, υπόθ. 246/86, *Belasco κατά κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σελ. 2117, σκ.12-15, υπόθ. 123/83, *BNIC κατά Clair*, Συλλ. 1985, σελ. 430, σκ.. 22, ΓενΔικ Τ-7/89, ό.π., σκ. 271, Τ-25/95 κλπ, ό.π., σκ.16, 25 (περίληψης). και Τ-303/02 και 304/02, *Hoek Loos NV κατά Επιτροπής*, Συλλ.2006, σελ. 1887, σκ..75. Βλ. επίσης Κατευθ. Γραμμές της Ε.Ε. για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, παρ. 23.

550 Βλ. ΔΕΕ C-209/07, *Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd*, Συλλ. 2008, σελ. Ι-8637, σκ. 21, Επίσης, ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27.

551Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-209/07, ό.π. σκ. 21 και ΕΑ 492/VI/2010.

552 ΔΕΕ, C-32/11, ό,.π., σκ.34 και ΔΕΕ, C-382/12, ό.π., σκ. 184..

553 Βλ. αποφάσεις GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 58, Football Association Premier League κ.λπ., σκ.136, καθώς και Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, σκ. 35, C-32/11, ό.π., σκ. 36.

επηρεαζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της οικείας αγοράς ή των οικείων αγορών[554].

417. Μόνο αν από την ανάλυση του περιεχομένου της συμφωνίας δεν προκύπτει ότι αυτή είναι αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό, εξετάζονται τα αποτελέσματά της και, προκειμένου να απαγορευθεί η εφαρμογή της, ελέγχεται αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι πράγματι ο ανταγωνισμός είτε παρεμποδίστηκε είτε περιορίστηκε είτε νοθεύτηκε αισθητά[555]. Οι διατάξεις των άρθρων 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ αποσκοπούν στην προστασία όχι αποκλειστικά των άμεσων συμφερόντων των ανταγωνιστών ή των καταναλωτών, αλλά της δομής της αγοράς και με τον τρόπο αυτό του ίδιου του ανταγωνισμού.

418. Με βάση τα προαναφερθέντα (βλ. παρ. 413), κατά την άποψη της μειοψηφίας, συστήματα όπως το επίμαχο δεν έχουν, ως εκ της φύσεώς τους, ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101, παρ. 1, ΣΛΕΕ. Ωστόσο, εν προκειμένω πρέπει να διερευνηθεί αν στο πλαίσιο αυτό, η σύμπραξη μεταξύ των ασφαλιστικών εταιριών έχει ως αποτέλεσμα τα φαινόμενα αυτά. Η σχετική εκτίμηση δεν περιορίζεται μόνο στα επελθόντα αποτελέσματα, αλλά, στο πλαίσιο αυτής, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και τα δυνητικά αποτελέσματα της συμφωνίας ή πρακτικής επί του ανταγωνισμού. Πράγματι, βάσει των κανόνων που αφορούν τον ανταγωνισμό, κάθε επιχειρηματίας οφείλει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει εντός της κοινής αγοράς. Έτσι, κατά πάγια νομολογία, η απαιτούμενη αυτονομία αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών που μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά εντός της αγοράς υφιστάμενου ή εν δυνάμει ανταγωνιστή, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται ν’ ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν συμβαδίζουν με τις κανονικές συνθήκες της εν λόγω αγοράς, λαμβανομένων υπόψη της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της αγοράς αυτής[556].

419. Επομένως, μία πρακτική όπως η προκείμενη, δεν μπορεί να εκτιμηθεί κατά τρόπο αφηρημένο. Εξαρτάται από τις οικονομικές συνθήκες των σχετικών αγορών και από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως, μεταξύ άλλων, τον σκοπό, τις συνθήκες προσβάσεως και συμμετοχής στην ανταλλαγή και τη φύση των ανταλλασσομένων πληροφοριών, τη σημασία τους για τον καθορισμό των τιμών, των ποσοτήτων ή των συνθηκών της παροχής. Συνεπώς, η ύπαρξη ή η μη ύπαρξη, στην υπό κρίση υπόθεση, περιορισμού του ανταγωνισμού κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων εξαρτάται από το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και, ιδίως, από τις οικονομικές συνθήκες της αγοράς και από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Εν προκειμένω, η ανωτέρω σύμπραξη θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά, στο πλαίσιο του εξορθολογισμού της εν λόγω αγοράς η οποία υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης παρουσιάζει σημαντικές ιδιαιτερότητες, εκ του αποτελέσματος παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977 (νυν άρθρου 1 παρ. 1 ν. 3959/2011) και 101 ΣΛΕΕ (πρώην 81 ΣΕΚ). Ενδεικτικά αναφέρονται οι ιδιαιτερότητες που συνίστανται στο ότι η αγορά αυτή παρουσίαζε, την επίμαχη περίοδο, αντικειμενικά προβλήματα, όπως υψηλά ποσοστά φερόμενων ανειλικρινών δηλώσεων, η ιδιομορφία της κοινωνίας κινδύνου, η μη ανάρτηση των τιμών από τα συνεργεία, και άλλα[557]. Με αυτή την παραδοχή, ότι δηλαδή, λόγω των εξαιρετικών χαρακτηριστικών και των ιδιομορφιών της υπόθεσης και της εν λόγω αγοράς[558], της μορφής, του φανερού χαρακτήρα και του περιεχομένου της σύμπραξης, των σκοπών τους οποίους επεδίωκε, του πραγματικού, οικονομικού και νομικού πλαισίου στο οποίο εντασσόταν, και της φύσης των επηρεαζόμενων υπηρεσιών, κατά την άποψη της μειοψηφίας, η εδώ εξεταζόμενη οριζόντια σύμπραξη δεν συνάγεται αυτομάτως ότι έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι ως άνω παράμετροι, ωστόσο, του συστήματος, το περιεχόμενο της σχετικής συμφωνίας, και το πλαίσιο στο οποίο λειτούργησε συνιστούν σημαντικά στοιχεία προκειμένου να εκτιμηθεί αν η εν λόγω σύμπραξη, παραβλάπτει την ορθή λειτουργία του ανταγωνισμού.

420. Ειδικότερα, κατά την άποψη της μειοψηφίας, προκύπτει περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική των ασφαλιστικών εταιριών ως προς την τιμή στην οποία θα προμηθεύονται εισροή απαραίτητη για την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους τους, αυτή της επισκευής του οχήματος, ή τουλάχιστον συμφωνία ως προς την ανώτατη τιμή την οποία τα συνεργεία θα χρεώνουν για τις υπηρεσίες που παρέχουν και στην συνέχεια εκείνες θα αποζημιώνουν. Με την ανωτέρω συμφωνία / εναρμονισμένη πρακτική οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αποφάσισαν να ορίσουν μονομερώς τις τελικές τιμές του συστήματος Audatex για το κόστος εργατοώρας[559] και επιβάλλουν περιορισμούς στη δική τους επιχειρηματική συμπεριφορά αλλά και στην συμπεριφορά στην αγορά των συνεργείων τα οποία συνεπεία της ανωτέρω συμφωνίας δεν μπορούν να τιμολογήσουν

554 ΔΕΕ, C-67/13, ό.π., σκ. 51, 53 και C-32/11, ό.π., σκ. 36 και απόφαση Expedia, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

555ΔΕΕ, C-8/08, ό.π., σκ.28 και 30, C-501/06P, C-513/06P, C-515/06P και C-519/06P, *GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ.2009,σ.Ι-9291, σκ.55, C-403/08 και C-429/08, Football Association Premier League κ.λπ.,Συλλ. 2011, σ.Ι-9083, σκ. 135.

556 Βλ. ανωτέρω απόφαση ΔΕΕ Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκ. 116 και 117 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

557 Βλ. και παρ. 218 επ.

558 Βλ. ανωτέρω, κεφ. 4.6. ιδίως το πολυμερές σχήμα της συναλλαγής, τα κριτήρια για την επιλογή συνεργείου από το ζημιωθέντα, και το γεγονός ότι το ύψος του κόστους επισκευής δεν απασχολεί το ζημιωθέντα, αφού αυτό καλύπτεται από την ασφαλιστική εταιρία, και οι αναποτελεσματικότητες στη διαδικασία διαχείρισης των απαιτήσεων των ασφαλισθέντων που αυτές οι ιδιαιτερότητες δημιουργούν και που επαυξάνουν τα κόστη λειτουργίας και διαχείρισης των ασφαλιστικών εταιριών.

559 Βλ. και πρακτικά της 15ης συνεδρίασης του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

τις υπηρεσίες τους σε τιμή υψηλότερη από την εκάστοτε τιμή του συστήματος AUDATEX. Αναλυτικά, υπό το φως των προεκτεθέντων στοιχείων, και ενδεικτικώς, του γεγονότος ότι, όπως περιγράφεται στην ενότητα 5.2 της παρούσας, η επέμβαση του πραγματογνώμονα στην τιμή εργατοώρας αντιμετωπίζεται ως «δυσχέρεια» στην εφαρμογή του συστήματος (βλ. εκεί στοιχεία στις παρ. 172, 173) και ότι αντί να καθορίζεται ανεξάρτητα και αυτόνομα η τιμή εργατοώρας που καταβάλλουν οι ασφαλιστικές εταιρίες ως αγοραστές της παρεχόμενης υπηρεσίας των συνεργείων από αυτά (ήτοι, αντί να υπάρχει ελεύθερη διαπραγμάτευση και ανεξάρτητη συμφωνία κάθε συνεργείου με κάθε ασφαλιστική εταιρία για τον καθορισμό της τιμής εργατοώρας που χρεώνουν τα συνεργεία), η τιμή αυτή καθορίζεται συλλογικά και συγκεκριμένα, κατά ενιαίο τρόπο, για όλες τις ασφαλιστικές μέσω του συστήματος Audatex (και ομοίως αναπροσαρμόζεται)[560] [561], κατ’ απόκλιση, μάλιστα, από ό,τι συμβαίνει σε άλλες συγκρίσιμες ευρωπαϊκές αγορές (βλ. παρ. 181 - 187) αλλά και κατ’ απόκλιση από ό,τι συνέβη και στην ίδια την ελληνική αγορά μεταγενέστερα. Προκύπτει, δε, και πρόταση της διοίκησης για πρόβλεψη κύρωσης για τους πραγματογνώμονες που τυχόν επέμβουν στην τιμή εργατοώρας.

421. Ο δεσμευτικός χαρακτήρας της πραγματογνωμοσύνης για τον επισκευαστή και η έλλειψη διαπραγματεύσεων καταδεικνύεται, επίσης από τις ένορκες βεβαιώσεις φανοποιών/βαφών ([…][562] ο οποίος αναφέρει ότι «[…] οι ασφαλιστικές εταιρείες ποτέ δεν δέχονται να πληρώσουν ούτε μια δραχμή παραπάνω από ότι ορίζουν οι εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που γίνονται με το σύστημα της Audatex», […][563],[…][564], ο οποίος μεταξύ άλλων αναφέρει ότι «[…] οι πραγματογνωμοσύνες είναι επιβαλλόμενες σε κάθε περίπτωση, είτε ηλεκτρονικές είτε εμπειρικές χειρόγραφες είναι αυτές»).

422. Επιπλέον, ως προς την επιβολή των τιμών εργατοώρας, σημειώνεται ότι, σε συνεδρίαση[565] του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, στις 2.8.2001, η μη επέμβαση των πραγματογνωμόνων στις τιμές ε/ω αναφέρεται ως απαραίτητος κανόνας που πρέπει να τεθεί για να καταφέρει η AUDATEX ΕΛΛΑΣ να κοστολογήσει αντικειμενικά τις εν λόγω τιμές. Η μη τροποποίηση των σχετικών τιμών φαίνεται να έλαβε τη μορφή απαγόρευσης που επιβλήθηκε στους χρήστες πραγματογνώμονες. Στο δε έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001» γίνεται αναφορά στα προβλήματα που αντιμετώπιζε η εφαρμογή του συστήματος και στο θέμα της αναπροσαρμογής των τιμών εργατοώρας των συνεργείων και γίνεται η παραδοχή ότι «Η στατιστική μελέτη της AUDATEX, αν και προσδιόρισε με τον πλέον αντικειμενικό τρόπο την τιμή εργατοώρας κάθε συνεργείου, είναι εν μέρει αυθαίρετη καθώς: α) δεν βασίστηκε στην πρόταση των συνεργείων και β) αφορά τις εργατοώρες (χρόνος επισκευής) της βάσης δεδομένων της AUDATEX και περαιτέρω των κατασκευαστών αυτοκινήτων» (ο προσδιορισμός της τιμής εργατοώρας επιβεβαιώνεται και από ένορκες καταθέσεις μαρτύρων[566]). Ο προκαταχωρημένος στο σύστημα και δεσμευτικός χαρακτήρας της τιμής ε/ω του συστήματος Audatex που συμφωνούν συλλογικά οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες προκύπτει, επίσης, και από άλλα στοιχεία του φακέλου, όπως τον όρο 6 του συμφωνητικού της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τους πραγματογνώμονες, στο οποίο αναφέρεται ότι η πραγματογνωμοσύνη «θα συντάσσεται με βάση τη συμφωνημένη τιμή εργατοώρας», τις Οδηγίες συμπλήρωσης πεδίων Audapad, στις οποίες αναφέρεται ότι η τιμή ε/ω εμφανίζεται αυτόματα και καταχωρείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ, τη δυνατότητα τροποποίησης των τιμών ε/ω που εμφανίζονται αυτόματα από το σύστημα μόνο μέσω άλλης σελίδας και όχι της σελίδας σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης, τα βήματα της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης Audatex, όπου αναφέρεται ο τρόπος καταχώρισης και εμφάνισης των τιμών ε/ω, καθώς και τις συνεχείς οδηγίες περί μη επέμβασης στις τιμές ε/ω αλλά και τις σχετικές επαπειλούμενες κυρώσεις.

423. Επίσης[567], συνολικά από το κείμενο απόφασης του Δ.Σ. της 18.11.2004[568] προκύπτουν διευρυμένες αρ-

560 Περί του ότι τα συνεργεία δεν είναι ελεύθερα να καθορίσουν διαφορετική τιμή από αυτήν της πραγματογνωμοσύνης Audatex βλ. ενδεικτικά παρ. 227 επ.

Σε σχέση με το μονομερή υπολογισμό της εφαλτήριας τιμής στο 21,75 και την εφαρμογή του στην πράξη, βλ. επίσης Πίνακες με το εύρος τιμών σ. 64-66 Εισήγησης, Μελέτη ΕΥ της Groupama που αναφέρεται στο ίδιο εύρος τιμών και κατάθεση Φανοποιού […], πρακτικά 2ης συνεδρίασης σ. 26, 27 («*Σας είχαν ρωτήσει για να ετοιμάσουν τις τιμές που είχανε;….Οχι, όχι ποτε καμια επαφή δεν υπήρχε*», «*21,75 ήταν για όλους*»), κατάθεση […] πρακτικά 4η συνεδρίασης σ. 149 («*Η εφαλτήρια τιμή ηταν 21,75……Σωστά*»).

Σε σχέση με το δεσμευτικό χαρακτήρα της τιμής, βλ. Πίνακες παραρτήματος 1 Εισήγησης (σ. 179), και κατάθεση φανοποιού […] (πρακτικά 2ης συνεδρίασης, σ. 70: «*Ήταν δεσμευτική αυτή η τιμή; Δεσμευτική και τελική ήταν, αμετάκλητη, δεν μπορούσε να γίνει κάτι*») και κατάθεση […] (πραγματογνώμονα), πρακτικά 3ης συνεδρίασης, σ. 40, 41 («*Αν βλέπατε αναρτημένο 35€, αυτό περνούσατε στο σύστημα; ΟΧΙ... Ότι ήταν μέσα στο σύστημα…*») – επίσης, πρακτικά 3ης συνεδρίασης σ. 60 («[…] *Σας είχε πει ποτέ από τις δουλειές που είχατε κάνει με το συγκεκριμένο συνεργείο αν ήθελε υψηλότερη τιμή, εάν το κόστος δεν ήταν αυτό που έπρεπε και ήσασταν και σε κάποια διαπραγμάτευση;* […] *Μαζί μου όχι. Δεν μπορούσε να διαπραγματευτεί κάτι για την εργατοώρα του. Δεν είχα εγώ δικαίωμα να αυξήσω ή να κάνω ο,τιδήποτε*»). Ομοίως, δήλωση […] (Αγροτική) [2η συνεδρίαση σ. 20] «*Να σας διευκολύνουμε σε κάτι; Ως προς την τιμή εργατοώρας, κ. Πρόεδρε, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι δεν μπορούσε να παρέμβει ο πραγματογνώμων. Αυτό δεν το αμφισβητούμε*». Βλ. και κατάθεση […] (Audatex) [4η συνεδρίαση σ. 138] (προδιατυπωμένη τιμή στο σύστημα με οδηγίες στους πραγματογνώμονες να μην αλλάζουν αυτή την τιμή – δυνατότητα εισαγωγής μόνο εκπτώσεων).

561 Βλ. παρ. 224 επ., 260 επ., 287 και passim.

562 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, […].

563 Ένορκη βεβαίωση της 25.9.2006, […].

564 Ένορκη κατάθεση του […] ο οποίος κλήθηκε και προσήλθε για κατάθεση στα γραφεία της ΓΔΑ , την 11η Ιανουαρίου 2008.

565 Συνεδρίαση Δ.Σ. Νο 25 της 2.8.2001.

566 Βλ. σχετ. Ενότητα 5.3.2.1. της Εισήγησης.

567 Βλ. Εισήγηση, παρ. 400.

568 Στην υπ’ αριθ. 45 συνεδρίασή του. Στο πρακτικό αυτό του Διοικητικού Συμβουλίου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελεγκτικού μηχανισμού τήρησης των αποφάσεων της ένωσης, και συγκεκριμένα αυτού του ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών, γεγονός που καταδεικνύει ότι είχε πράγματι τεθεί σε εφαρμογή ο εν λόγω μηχανισμός. Περαιτέρω, φαίνεται ότι εφαρμοζόταν στην πράξη και ο μηχανισμός ελέγχου των εμπορικών και οικονομικών

μοδιότητες που δεν εξαντλούνται στην υιοθέτηση της διαδικασίας αίτησης αύξησης τιμής εργατοώρας αλλά εκτείνονται στον έλεγχο τήρησης των κανόνων της ακόμη και μέσω της πρόσβασης στα επιχειρηματικά οικονομικά στοιχεία των συνεργείων. Ομοίως σε σχέση με τη συνεδρίαση του Δ.Σ. υπ’ αριθ. 15 της 23.11.1999 στην οποία εγκρίνεται η διαδικασία της πραγματογνωμοσύνης Audatex, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η εφαρμογή της εφαλτήριας τιμής εργατοώρας. Κρίσιμη, σε κάθε περίπτωση, είναι η περιορισμένη δυνατότητα αλλαγής των τιμών του συστήματος, καθώς όταν επιλέγεται συνεργείο, αυτόματα εμφανίζεται και η τιμή εργατοώρας, που προέρχεται είτε από ειδικότερη συμφωνία είτε από προηγούμενη συνεργασία[569]. Η μη πρόβλεψη στο σύστημα δυνατότητας άμεσης αλλαγής της τιμής ε/ω κατά τη διαδικασία σύνταξης της πραγματογνωμοσύνης[570], καθώς και τα τεχνικά προσκόμματα κατά τη διαδικασία αλλαγής του πεδίου τιμής εργατοώρας, επιβάλλουν περιορισμούς που θωρακίζουν την εφαρμογή της απόφασης για την απαρέγκλιτη τήρηση των όρων του συστήματος Audatex.

424. Τα στοιχεία αυτά επιρρωνύονται και από τη διαδικασία που υιοθετήθηκε αναφορικά με την καταχώρηση τιμής στις περιπτώσεις «νέας εγγραφής» και το σχετικό Παράρτημα της σύμβασης με τα συνεργεία χρήστες του συστήματος Audatex, όπου παρατίθενται οδηγίες συμπλήρωσης της πραγματογνωμοσύνης, και σύμφωνα με το οποίο, η τιμή ε/ω φανοποιού και βαφέα: «Εμφανίζεται αυτόματα κατά την επιλογή ‘Συνεργεία’. Καταχωρείται από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Στην περίπτωση, που το συνεργείο δεν είναι καταχωρημένο σε καμία από τις δισκέτες συνεργείων, ο πραγματογνώμονας πρέπει να ενημερώσει εγγράφως την AUDATEX Ελλάς. Καταχώρηση: Καμία»[571], όπως και από τις οδηγίες έκδοσης εκτίμησης ζημιάς – Audatex[572], που συνόδευαν το έγγραφο με τίτλο «Θέματα συνεδρίασης ΔΣ AUDATEX ΕΛΛΑΣ 31.07.2001» (σημείο 3 «Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η τροποποίηση του κόστους εργατοώρας»).

425. Τα παραπάνω ενισχύονται επίσης και από την υιοθέτηση μηχανισμού παρακολούθησης της τήρησης των κανόνων που προκύπτει και από το περιεχόμενο της απόφασης του Δ.Σ. της 1.3.2006 (Νο 52) κατά τα ανωτέρω.

426. Ως προς τη σύμπραξη (συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική) περί καθορισμού τιμής ε/ω, κατά τα ανωτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι τηρήθηκαν στην πράξη και οι λοιπές αποφάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ (στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου υπ’ αριθ. 45 της 18.11.2004 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελεγκτικού μηχανισμού, και συγκεκριμένα αυτού του ελέγχου των πραγματογνωμοσυνών, γεγονός που καταδεικνύει ότι είχε πράγματι τεθεί σε εφαρμογή ο εν λόγω μηχανισμός), ενώ περαιτέρω, προκύπτει ότι εφαρμοζόταν στην πράξη και ο μηχανισμός ελέγχου των εμπορικών και οικονομικών στοιχείων των συνεργείων (και της τήρησης της ρήτρας του πλέον ευνοούμενου πελάτη).

427. Σύμφωνα, δε, με τις ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων[573], η AUDATEX ΕΛΛΑΣ ωθούσε τα συνεργεία σε υπογραφή δηλώσεων αποδοχής των όρων της, με αντάλλαγμα την αναπροσαρμογή της τιμής ε/ω, ώστε να προσχωρήσουν στη συνεργασία με τον τρόπο που επέβαλε η ίδια, ενώ προκύπτει ότι ελέγχεται η εφαρμογή της τιμής εργατοώρας για να συγκρατούνται οι αυξήσεις.

428. Ο δε διορισμός κατά αποκλειστικότητα πραγματογνωμόνων, που έχουν εκπαιδευτεί και πιστοποιηθεί από την AUDATEX ΕΛΛΑΣ (πραγματογνωμόνων Audatex) συνιστά μέρος του μηχανισμού ελέγχου εφαρμογής των κανόνων που απορρέουν από τις αποφάσεις των διοικητικών οργάνων της ένωσης επιχειρήσεων.

429. Η σύμβαση μεταξύ πραγματογνώμονα και AUDATEX ΕΛΛΑΣ περιλαμβάνει όρο περί αποκλειστικής χρήσης του συστήματος Audatex από το πραγματογνώμονα, και οι οδηγίες σύνταξης πραγματογνωμοσύνης, όπως εξειδικεύονται μέσω του Παραρτήματος Audapad, είναι δεσμευτικές για τους πραγματογνώμονες - χρήστες.

430. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν επιθυμούν την ύπαρξη αποκλίσεων από την τήρηση των οδηγιών πραγματογνωμοσύνης Audatex, καθιστώντας σαφή τη βούλησή τους να υπάρχει απαρέγκλιτη εφαρμογή των κανόνων του συστήματος Audatex και της τιμής εργατοώρας.

431. Επιπλέον, ως προς τον μηχανισμό προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία, κατά την άποψη της μειοψηφίας[574], από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει επαρκώς ότι έκφανση του μηχανισμού ελέγχου της αγοράς και εφαρμογής των κανόνων ήταν και η πρακτική προώθησης ζημιών αυτοκινήτων σε συγκεκριμένα συνεργεία, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις διαφωνιών μεταξύ του συνεργείου επισκευής και του πραγματογνώμονα επί των αποτελεσμάτων της πραγματογνωμοσύνης Audatex. Σημειώνεται όλως ενδεικτικώς, η πρόταση της Audatex προς την Εθνική για δημιουργία μαύρης λίστας συνεργείων που έκαναν αγωγή κατά της Εθνικής παρά τις συζητήσεις που είχαν με εκπροσώπους της Audatex.

432. Στο ίδιο συμπέρασμα κατατείνουν και άλλα στοιχεία όπως το γεγονός ότι οι αυξήσεις που δίνονταν ήταν

στοιχείων των συνεργείων, ο οποίος μεταξύ άλλων απέβλεπε και στη διασφάλιση της τήρησης της ρήτρας του πλέον ευνοούμενου πελάτη. Έτσι, σε ηλεκτρονική επικοινωνία του Διευθυντή Εργασιών της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αναφορικά με κάποιο συνεργείο, σημειώνεται ότι αυτό «υπολογίζει όλες ανεξαιρέτως τις εκτιμήσεις (ιδιωτών, Ασφαλιστικών Εταιρειών - Audatex, Ασφαλιστικών εταιρειών εκτός AUDATEX κλπ) μέσω του συστήματος AUDATEX και επιτρέπει στην AUDATEX να ελέγχει, τόσο το Βιβλίο Εισερχομένων Οχημάτων, όσο και τα σχετικά παραστατικά, ώστε να επιβεβαιώνεται, τόσο ο ανωτέρω όρος, όσο και ο όρος της σύμβασης που λέει ότι, το συνεργείο δεν θα παρέχει σε τρίτους προς την AUDATEX πελάτες ευνοϊκότερους όρους και τιμές».

569 Βλ. Εισήγηση, παρ. 401.

570 Βλ. Ενότητα 5.2.4. της Εισήγησης.

571 Παράρτημα 2 «ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΠΕΔΙΩΝ AUDAPAD» του Ιδιωτικού συμφωνητικού μεταξύ συνεργείου και AUDATEX ΕΛΛΑΣ.

572 Έντυπο που εντοπίστηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ.

573 Βλ. σχετικά Ενότητα 5.5.5 της Εισήγησης.

574 Βλ. και εισήγηση παρ. 422.

αυξήσεις τιμαριθμικής προσαρμογης[575]. Επίσης, από καταθέσεις επισκευαστών και πραγματογνωμόνων, προκύπτει, κατά τα ανωτέρω, ότι οι τιμές αυτές εφαρμόστηκαν στην πράξη. Από τη διερεύνηση του δεσμευτικού ή μη χαρακτήρα της πραγματογνωμοσύνης, από την Υπηρεσία, σε εκτενές δείγμα ζημιών[576] προκύπτει ότι, σε ιδιαίτερα σημαντικό ποσοστό, που ξεπερνάει το 60%, το κόστος επισκευής συμπίπτει με το εκτιμώμενο κόστος, είτε αυτό προκύπτει από εμπειρική πραγματογνωμοσύνη είτε από ηλεκτρονική πραγματογνωμοσύνη Audatex. Παρατηρήθηκε δε ότι σε κάποιες περιπτώσεις, υπάρχει πιστή τήρηση του ποσού της πραγματογνωμοσύνης, σε επίπεδο δεύτερου δεκαδικού ψηφίου, χωρίς να γίνεται καν στρογγυλοποίηση[577].

433. Συναφώς, είχαν εγκατασταθεί ελεγκτικοί μηχανισμοί παρακολούθησης της απαρέγκλιτης εφαρμογής του συστήματος, τόσο από τα Συμβεβλημένα όσο και τα (Μη) Συνεργαζόμενα Συνεργεία, για διασφάλιση της τήρησης των διαδικασιών και των συμφωνηθέντων. Ειδικά στα Συμβεβλημένα Συνεργεία, ο έλεγχος είχε ως σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης του όρου της σύμβασης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται στα εν λόγω συνεργεία να προσφέρουν σε ομάδες πελατών, άρα και σε ασφαλιστικές εταιρίες μη πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, χαμηλότερη τιμή από αυτή που παρέχουν στις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους ή/ και πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Περαιτέρω, πλήρης έλεγχος ασκούνταν και επί των πραγματογνωμόνων (και μέσω αυτών και επί των Μη Συνεργαζόμενων συνεργείων), μάλιστα δε και με την απειλή κυρώσεων.

434. Μάλιστα, στο ίδιο πλαίσιο, από στοιχεία του φακέλου (μαρτυρίες / ένορκες καταθέσεις) προκύπτει ότι η αποδοχή ως ορθολογικού του τρόπου με τον οποίο συντάσσεται η βάση δεδομένων του συστήματος AUDATEX και υπολογίζονται οι αντίστοιχες πραγματογνωμοσύνες ήταν προϋπόθεση για την αναπροσαρμογή της τιμής του επισκευαστή (οι δε αναπροσαρμογές ήταν, σε κάθε περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, τιμαριθμικές).

435. Συνεπώς, τα μέρη στην εδώ εξεταζόμενη σύμπραξη προέβαιναν σε περιορισμό του ανταγωνισμού, καθώς με το σύστημα αυτό οι ασφαλιστικές εταιρίες συντόνιζαν την τιμή με την οποία θα αγοράζουν την εισροή από τους προμηθευτές τους (επισκευαστές).

436. Περαιτέρω, λόγω της λειτουργίας της εν λόγω τιμής ως τιμής αναφοράς ή έστω ανώτατης τιμής (βλ. στοιχεία που αναφέρονται παραπάνω) τούτη λειτουργούσε εν τοις πράγμασι ως εστιακό σημείο σύγκλισης των τιμών στις οποίες οι ανταγωνίστριες ασφαλιστικές εταιρίες προμηθεύονταν τη συγκεκριμένη εισροή και στις οποίες οι επισκευαστές διέθεταν τις υπηρεσίες τους και κατέτεινε στην ακαμψία των σχετικών τιμών. Τα αποτελέσματα αυτά επιτείνει η ρήτρα μάλλον ευνοούμενου πελάτη που είχε συμπεριληφθεί στις συμβάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τα συμβεβλημένα συνεργεία. Εν προκειμένω, η εν λόγω ρήτρα δεν έχει την τυπολογία μιας κλασικής τέτοιου τύπου ρήτρας, που συμφωνείται και αποτυπώνεται στη σύμβαση προμηθευτή/ πελάτη, ως κάθετος περιορισμός. Η εισαγωγή της στις συμβάσεις της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τα συμβεβλημένα συνεργεία αποφασίσθηκε από τις ασφαλιστικές εταιρίες στο πλαίσιο του ΔΣ της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, η συμπερίληψή της σε αυτές συνιστά την έκφραση της κοινής βούλησης των ανταγωνιστών, δύναται δε να οδηγήσει σε ομοιομορφία των τιμών στις οποίες αγοράζουν τη συγκεκριμένη εισροή όλες οι ασφαλιστικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αγορά, εμπλεκόμενες ή μη στην παρούσα σύμπραξη. Κατά τούτο επιτείνει τα αρνητικά αποτελέσματα της σύμπραξης μεταξύ των εμπλεκομένων ασφαλιστικών εταιριών, επεκτείνοντας τα αποτελέσματα του καθορισμού τιμών και σε τρίτους.

437. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, επομένως, κατά την άποψη της μειοψηφίας, κατά την εξέταση των αποτελεσμάτων της σύμπραξης, αξιολογείται εν προκειμένω και η ρήτρα της σύμβασης σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται στα εν λόγω συνεργεία να προσφέρουν σε ομάδες πελατών, άρα και σε ασφαλιστικές εταιρίες μη πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, χαμηλότερη τιμή από αυτή που παρέχουν στις ασφαλιστικές εταιρίες μετόχους ή/ και πελάτες της AUDATEX ΕΛΛΑΣ (MFC clause). Η σύμπραξη αποτυπώνεται και στις συμβάσεις που συνήφθησαν κατ’ έγκριση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τα συνεργεία και τους πραγματογνώμονες, και ιδίως στη θέσπιση της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου πελάτη στο πρότυπο συμφωνητικό συνεργασίας με τα συμβεβλημένα συνεργεία, με στόχο την εξασφάλιση της προνομιακής μεταχείρισης των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αλλά και χρηστών του συστήματος Audatex (βλ. συμβάσεις που συνήφθησαν κατ’ έγκριση του Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ με τα συνεργεία και τους πραγματογνώμονες, με θέσπιση ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου πελάτη στο πρότυπο συμφωνητικό συνεργασίας με τα συμβεβλημένα συνεργεία). Μέσω της ρήτρας αυτής εισάγεται ευνοϊκή μεταχείριση για τις ασφαλιστικές εταιρίες - μετόχους της AUDATEX ΕΛΛΑΣ αλλά και για τις ασφαλιστικές εταιρίες χρήστες του συστήματος Audatex, μεταχείριση που συνιστά έμμεσο οριζόντιο καθορισμό τιμών και επιτείνει σε κάθε περίπτωση τα αποτελέσματα του καθορισμού τιμών ε/ω του συστήματος Audatex. Με τη ρήτρα επιβάλλεται στο συνεργείο να μην καθο-

575 Βλ. κατάθεση πραγματογνώμονα […], πρακτικά 3ης συνεδρίασης, σ. 41 («Ζητάγανε τη τιμαριθμική αναπροσαρμογή αυτό ζητάγανε Δεν ζητάγανε ποσο») και κατάθεση […] (Audatex), πρακτικά 4ης συνεδρίασης σ. 118 «ο […] στο θέμα αναπροσαρμογής δεν είχε επιλογή να αρνηθεί την αναπροσαρμογή βάσει πληθωρισμού γιατί αυτή ήταν η στρατηγική της εταιρίας.»).

576 Εξετάστηκαν 714 περιπτώσεις επισκευής που αφορούσαν στην περιοχή των Χανίων και 209 περιπτώσεις επισκευής που αφορούσαν σε όλη την υπόλοιπη Επικράτεια.

577 Αναφορικά με το νομό Χανίων, ποσοστό 45,4% βρίσκονται σε απόλυτη συμφωνία με το εκτιμώμενο κόστος, ενώ σε ποσοστό 22% υπάρχει απόκλιση μέχρι ένα ευρώ (-1€<>1€), προφανώς για λόγους στρογγυλοποίησης. Λαμβάνοντας και τις περιπτώσεις στρογγυλοποιήσεων ως συμφωνία μεταξύ του εκτιμώμενου και του πραγματικού κόστους, το ποσοστό συμφωνίας, για το νομό Χανίων, αγγίζει το 67,4%. Αντίστοιχα είναι και τα αποτελέσματα της ανάλυσης για την υπόλοιπη επικράτεια, όπου οι περιπτώσεις μηδενικών αποκλίσεων ανέρχονται στο 44% και οι περιπτώσεις στρογγυλοποιήσεων στο 17% του συνόλου των περιπτώσεων που εξετάσθηκαν, αθροιστικά το συνολικό ποσοστό συμφωνίας ανέρχεται σε 61%. Τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται σε αντίστοιχα επίπεδα και όταν η ανάλυση γίνεται ανά ασφαλιστική εταιρία.

ρίζει κατά τη διακριτική του ευχέρεια την τιμή που θα χρεώσει τον πελάτη του, αλλά να έχει πάντα γνώμονα την μέγιστη ωφέλεια για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν το σύστημα Audatex και λειτουργεί αποτρεπτικά για τη χορήγηση ευνοϊκότερων τιμών σε τρίτους. Η εν λόγω ρήτρα αποτελεί άλλη μία έκφανση της συμφωνίας των ασφαλιστικών εταιριών μέσω της AUDATEX ΕΛΛΑΣ, καθώς συνιστά μέσο σταθεροποίησης των τιμών προς όφελος των ασφαλιστικών εταιριών μετόχων και εις βάρος του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά της ασφάλισης ζημιών και την παρεπόμενη της επισκευής οχημάτων.

438. Συμπερασματικά, παρότι δεν μπορούν να αγνοηθούν δυνητικώς θετικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό ή να αγνοηθεί ότι τα μέτρα που ελήφθησαν επιδίωκαν και κάποιους θεμιτούς σκοπούς (αντιμετώπιση προβλήματος ομηρίας, καταπολέμηση ζητήματος ανειλικρινών δηλώσεων, κ.ά.), ωστόσο, όπως προεκτέθηκε, αφενός ορίζεται σε κοινά επίπεδα η τιμή με την οποία θα προμηθεύονται οι ασφαλιστικές την εισροή από τους προμηθευτές τους (επισκευαστές) και αφετέρου λόγω της λειτουργίας της τιμής ως ανώτατης τιμής ή τιμής αναφοράς (εστιακό σημείο σύγκλισης των τιμών) σημειώνεται ακαμψία τιμών ως προς τις υπηρεσίες των επισκευαστών[578].

439. Η τιμή εργατοώρας συνιστά ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο του υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά των ασφαλιστικών υπηρεσιών του κλάδου ζημιών. Η τιμή εργατοώρας επισκευής οχημάτων είναι, μαζί με την τιμή των ανταλλακτικών, οι μεταβλητές που επηρεάζουν στο μεγαλύτερο ποσοστό το ύψος της ασφαλιστικής αποζημίωσης που καταβάλλουν οι ασφαλιστικές εταιρίες, με συνέπεια το ύψος και οι μεταβολές της να δύνανται να επηρεάσουν ιδίως τα κέρδη και τις ζημίες τους. Ο από κοινού καθορισμός του κόστους εισροών ανταγωνιστών δύναται να οδηγήσει σε ομοιομορφία των τιμών των αγαθών που προσφέρουν και εν τέλει σε άμβλυνση του μεταξύ τους ανταγωνισμού.

440. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι εν προκειμένω ο καθορισμός από τις καταγγελλόμενες ασφαλιστικές εταιρίες μέσω του συστήματος Audatex μιας «εφαλτήριας» τιμής ε/ω, που λειτουργούσε εν τοις πράγμασι ως τιμή αναφοράς ή ανώτατη τιμή, επηρέασε άμεσα το ύψος της αμοιβής που ζητούν τα συνεργεία επισκευής για τις υπηρεσίες τους, το οποίο υπό διαφορετικές συνθήκες θα διαμορφωνόταν ελεύθερα, ως αποτέλεσμα της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Είναι λογικό να υποτεθεί ότι η όποια τιμή ε/ω του συστήματος Audatex, η οποία στην ευνοϊκότερη για τις ασφαλιστικές εταιρίες περίπτωση λειτουργούσε τουλάχιστον ως γνώμονας για το ύψος της καταβαλλόμενης αποζημίωσης, επηρέαζε τουλάχιστον σε ένα βαθμό την τιμή που χρέωναν εν τέλει τα συνεργεία για τις υπηρεσίες που παρείχαν και ότι η τιμή αυτή αντανακλούσε στην πλειονότητα των περιπτώσεων την τιμή ε/ω που όριζαν μέσω του συστήματος Audatex οι ασφαλιστικές εταιρίες μέτοχοί του.

441. Όσον αφορά, εν προκειμένω, την εκτίμηση των επίμαχων στο πλαίσιο της υποθέσεως συμφωνιών και πρακτικών σε σχέση με την αγορά ασφαλίσεως των αυτοκινήτων, κατά την κρίση της μειοψηφίας, με αυτές τις συμφωνίες και πρακτικές, οι μετέχουσες στο σύστημα ασφαλιστικές εταιρίες κατ’ αποτέλεσμα επέβαλαν την από αυτούς καθοριζόμενη τιμολογιακή πολιτική στα συνεργεία, ενώ βάσει της ατομικής και συγκεκριμένης εξέτασης του περιεχομένου και του σκοπού τους καθώς και του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου αυτές εντάσσονται, μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβλάπτουν την ορθή λειτουργία του ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά. Χωρίς να παραγνωρίζονται οι προεκτεθείσες ιδιαιτερότητες της υπό εξέταση αγοράς και η πραγματική ανάγκη για εξορθολογισμό του συστήματος, παρ’ όλα αυτά, όμως, σε κάθε περίπτωση, εν προκειμένω, η σύμπραξη των μεγαλύτερων ασφαλιστικών εταιριών στο πλαίσιο του συστήματος της Audatex, που μάλιστα συνοδεύθηκε από ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου πελάτη, η οποία με βάση τα ευρήματα της Υπηρεσίας εφαρμόσθηκε σε σημαντικό βαθμό ιδίως στην περιοχή της Αθήνας και του Πειραιά, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου[579], και κατά τον τρόπο που υλοποιήθηκε, πράγματι παρήγαγε αποτελέσματα επιζήμια για τον ανταγωνισμό, και δη ακαμψία τιμών σε ποσοστό ικανό να επηρεάσει την αγορά (σε ποσοστά 78% ή 70% ακόμη και αν ληφθεί υπόψιν η έκθεση […])[580], άρα ακόμη και αν θεωρηθεί ότι αυτό δεν συνιστά το αντικείμενό της η εν λόγω σύμπραξη παρίσταται προβληματική.

442. Περαιτέρω, κατά την άποψη της μειοψηφίας, οι ως άνω πρακτικές δεν υπάγονται στην απαλλαγή συμφωνιών οριζόντιας συνεργασίας κατά τους ορισμούς των σχετικών Κανόνων απαλλαγής κατά κατηγορία καθώς δεν εμπίπτουν στις εκεί κατηγορίες.

443. Βάσει των ανωτέρω, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι ήταν αναγκαία η λήψη μέτρων για τον περιορισμό των υπερτιμολογήσεων, τον εξορθολογισμό του συστήματος και των ασφαλιστικών αποζημιώσεων, ενόψει και της απουσίας ανηρτημένης τιμής ε/ω κατά την έναρξη λειτουργίας του συστήματος Audatex, και ότι όντως δημιουργήθηκαν αποτελεσματικότητες υπό την έννοια της αντικειμενικοποίησης του κόστους, ο προσδιορισμός της τιμής ε/ω και κατ΄ επέκταση ο καθορισμός των αμοιβών στο σύστημα Audatex και η επί μακρόν συνέχιση της πρακτικής αυτής δεν συνιστούσε, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 παρ. ν. 703/1977 (νυν άρ. 1 παρ. 3 ν. 3959/2011) και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ το πλέον αναλογικό και λιγότερο επαχθές για τον ανταγωνισμό μέσο επίτευξης του εξορ-

578 Βλ. απόφαση ΔΕΕ στην υπόθεση C-238/05, σκ. 47.

579 Βλ. ενδεικτικά Εισήγηση, κεφ. 4.5.2. και υπομνήματα μερών.

580 Ως προς το αποτέλεσμα στην αμοιβή του επισκευαστή και στην αγορά, βλ. ενδεικτικά κατάθεση φανοποιού […] (4η συνεδρίαση σ. 22): «*Οι αμοιβές του ελεύθερου επισκευαστή έπεσαν προς τα κάτω…. και 25% και 30% ...*», κατάθεση φανοποιού […] (2η συνεδρίαση σ. 63): «*Από τα 20€ που έβγαινε ας υποθέσουμε την αλλαγή προφυλακτήρα κατεβαίναμε στα 8 € με το σύστημα*», κατάθεση […] (Audatex), [4η συνεδρίαση σ. 119]: «*Επετεύχθη περισσότερο στην εργασία, λιγότερο στα ανταλλακτικά… Το θέμα της εργατοώρας και των χρόνων τους βοήθησε στο να περιορίσουν και να ελέγξουν το κομμάτι της παροχής υπηρεσιών…*», σ. 149 «*Στις μικρές ζημιές που δεν συνέφεραν γιατί έβγαζαν μεγαλύτερο κόστος οι ασφαλιστικές επιλέγαν την εμπειρική*».

θολογισμού του συστήματος, ενώ επίσης δημιουργούσε συνθήκες σύγκλισης τιμών και έλλειψης ανταγωνιστικής πίεσης σε όρους τιμολόγησης.

444. Ειδικότερα, προκειμένου να εξετασθεί αν οι υπό κρίση πρακτικές εξαιρούνται από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/1977-ν. 3959/2011 ή και 101 ΣΛΕΕ, πρέπει να διερευνηθεί εάν αυτές πληρούν σωρευτικά τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, όπως αυτές προβλέπονται ρητά στο άρθρο 1 παρ. 3 του του ν. 703/1977 - 1 παρ. 3 ν. 3959/2011 ή 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ. Η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/1977 – ν. 3959/2011, και αντιστοίχως του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ υπόκειται σε τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις:

α) η σύμπραξη πρέπει να συμβάλλει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής- οικονομικής προόδου, και

β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,

γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και

δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

445. Ωστόσο, κατά την άποψη της μειοψηφίας, σε σχέση με τις επίμαχες πρακτικές εναρμόνισης –και δη σε συνδυασμό με την ύπαρξη ρήτρας μάλλον ευνοούμενου πελάτη- οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δεν απέδειξαν επαρκώς κατά νόμο ότι πληρούνται και οι τέσσερις προκειμένου να τους χορηγηθεί εξαίρεση[581,582].

446. Ειδικότερα, δεν παραγνωρίζεται η χρησιμότητα και τα θετικά στοιχεία ενός συστήματος ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης κατά τα προεκτεθέντα. Ωστόσο, η δεύτερη προϋπόθεση απαιτεί να θεμελιωθεί ότι η συμφωνία επιτρέπει στους καταναλωτές να αντλήσουν δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει από την περιοριστική του ανταγωνισμού σύμπραξη. Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ[583] σε περίπτωση που η βελτίωση αφορά την αποτελεσματικότητα από άποψη κόστους, οι επιχειρήσεις που επικαλούνται το άρθρο 101 παρ. 3 πρέπει να υπολογίσουν ή να εκτιμήσουν με τη μεγαλύτερη ευλόγως δυνατή ακρίβεια την αξία της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και να περιγράψουν λεπτομερώς πώς έχει υπολογισθεί το σχετικό μέγεθος. Πρέπει επίσης να περιγράψουν τη μέθοδο με βάση την οποία επιτεύχθηκε ή θα επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Τα δεδομένα που υποβάλλονται πρέπει να είναι επαληθεύσιμα, ούτως ώστε να υπάρχει επαρκής βαθμός βεβαιότητας ότι έχει ή ενδέχεται να υλοποιηθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας.

447. Παράγοντες που αξιολογούνται στην εκτίμηση της μετακύλισης των αποτελεσμάτων στους καταναλωτές περιλαμβάνουν το βαθμό του εναπομένοντος ανταγωνισμού, εάν οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται κυρίως ως προς τις τιμές και δεν υφίστανται σημαντικούς περιορισμούς παραγωγικού δυναμικού, εάν η διάρθρωση της αγοράς είναι τέτοια που οδηγεί σε σιωπηρές συμπαιγνίες. Εν προκειμένω δεν υπάρχει απόδειξη για το ότι οι καταναλωτές ωφελούνται από τους απορρέοντες από τις παραβατικές πρακτικές περιορισμούς. Τυχόν εξοικονόμηση κόστους που αφορά ιδίως τις ασφαλιστικές εταιρίες λόγω της πιθανής μείωσης των οφειλομένων ασφαλιστικών αποζημιώσεων εκ της περικοπής της δαπάνης επισκευής των αυτοκινήτων μέσω της εφαρμογής της τιμής εργατοώρας του συστήματος Audatex, δεν πληροί το κριτήριο της ωφέλειας του καταναλωτή. Επίσης, από τα στοιχεία του φακέλου δεν αποδεικνύεται συγκεκριμένα και επαρκώς κατά νόμο ότι μετακυλιόταν συστηματικά στις κατηγορίες των επηρεαζόμενων καταναλωτών (στην αγορά της ασφάλισης κατά κινδύνων ζημιών είναι ο πελάτης - ασφαλισμένος και στην αγορά του λογισμικού της πραγματογνωμοσύνης καταναλωτής είναι ο χρήστης, ήτοι οι άλλες ασφαλιστικές και οι πραγματογνώμονες) όφελος υπό την έννοια της μειωμένης τιμής ή του μειωμένου ασφαλίστρου εν προκειμένω.

448. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ επικαλείται την ωφέλεια του καταναλωτή και την επίδραση της αντικειμενικής εφαρμογής της τιμής εργατοώρας στο ασφάλιστρο. Αν και σε θεωρητική βάση μπορεί να γίνει δεκτό ότι η συγκράτηση της τιμής ε/ω θα οδηγήσει σε μείωση του ύψους των καταβαλλόμενων αποζημιώσεων και πιθανώς στη συνέχεια και σε μείωση των καταβαλλόμενων από τους καταναλωτές ασφαλίστρων, εν προκειμένω η δεύτερη καταγγελλόμενη δεν κατάφερε να αποδείξει επαρκώς κατά νόμο την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της καθορισμένης τιμής ε/ω στο σύστημα Audatex και της οποιασδήποτε μείωσης στο ύψος του ασφαλίστρου που σημειώθηκε τα κρίσιμα έτη, ενώ μάλιστα δεν καταδείχθηκε μόνιμη και σταθερή μείωση στα ποσά των ασφαλίστρων ως συνέπεια αυτού του συστήματος, αλλά η τιμή των ασφαλίστρων σύντομα ακολουθεί ανοδική πορεία εκ νέου. Έτσι, και παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς που περιέχονται στη Γνωμοδότηση που προσκόμισε η Εθνική Ασφαλιστική, δεν αποδεικνύεται επαρκώς και συγκεκριμένα ούτε ότι η σύμπραξη, κατά τον τρόπο που υλοποιήθηκε εξασφαλίζει για τους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει.

449. Επίσης, καμία σχετική πρόβλεψη ή συζήτηση της Audatex ή των εταιριών για μετακύλιση τμήματος του οφέλους προς τον καταναλωτή υπήρξε / προσκομίσθηκε, πολλώ δε μάλλον εξέλιπε πρόβλεψη για μετακύλιση «δίκαιου» τμήματος του οφέλους προς τους καταναλωτές, χωρίς τα παραπάνω βεβαίως να αποκλείουν έναν περιστασιακό ή έμμεσο θετικό αντίκτυπο στους καταναλωτές, ο οποίος όμως δεν είναι κατ’ αυτόν τον τρόπο επαρκής για να δικαιολογήσει την κατάργηση του ανταγωνισμού σε όρους τιμών και τις συνακόλουθες συνέπειες στη δομή της αγοράς προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας (στα συνεργεία).

581 Σύμφωνα με το άρθρο 4 ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της ΕΑ, για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του Βλ. ενδεικτικά ΔιοικΕφΑθ 559/2010, σκ. 18, ΔιοικΕφΑθ 2892/2009, σκ. 19. ΔιοικΕφΑθ 1682/2009, σκ. 28.

582 Βλ. Ανακοίνωση Ευρ. Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C101/97 (και νομολογία των Ευρωπαϊκών δικαστηρίων που μνημονεύεται σχετικά).

583 Ό.π., Ανακοίνωση για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 3 , παρ. 56.

450. Και πέραν των ανωτέρω, σημειώνεται ότι δεν φτάνει μόνο να αποδεικνύονται αισθητά αντικειμενικά πλεονεκτήματα για τους καταναλωτές και στην ανάντη και κατάντη σχετική αγορά, αλλά το σύνολο των πλεονεκτημάτων στις δύο αγορές, περιλαμβανομένης επομένως αυτής των επισκευαστών, θα έπρεπε να μπορεί δικαιολογήσει την πρακτική, αν συνολικά τα πλεονεκτήματα αυτά μπορούσαν να αντισταθμίσουν τα περιοριστικά αποτελέσματα του εν λόγω συστήματος[584]. Η εξέταση της πρώτης προϋποθέσεως του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και άρθρου 1 παρ. 3 ν. 3959/2011, συνεπάγεται ότι τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από το επίμαχο μέτρο πρέπει να είναι ικανά να αντισταθμίσουν τα προβλήματα που προκαλούνται.

451. Έτσι, σε περίπτωση που διαπιστώθηκαν, όπως εν προκειμένω, περιοριστικά αποτελέσματα σε μία μόνο αγορά ενός διττού συστήματος, τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από το περιοριστικό μέτρο σε μια διακριτή συναφή αγορά η οποία επίσης συνδέεται με το εν λόγω σύστημα δεν είναι από μόνα τους ικανά να αντισταθμίσουν τα προβλήματα που προκαλούνται από το ίδιο μέτρο ελλείψει κάποιας αποδείξεως για την ύπαρξη αισθητών αντικειμενικών πλεονεκτημάτων που μπορούν να αποδοθούν στο ίδιο μέτρο εντός της σχετικής αγοράς, ιδίως όταν οι καταναλωτές που βρίσκονται στις αγορές αυτές δεν είναι ουσιαστικά οι ίδιοι[585]. Εν προκειμένω, και αν γίνονταν αποδεκτά πλεονεκτήματα για τους καταναλωτές, δεν θα αίρονταν τα προβλήματα στη δομή ανταγωνισμού στο επίπεδο των επισκευαστών, ως προς τους οποίους δεν απεδείχθησαν επαρκώς κατά νόμο αντικειμενικά πλεονεκτήματα.

452. Τέλος, δεν προσκομίσθηκε η στατιστική μελέτη που θα καταδείκνυε την τήρηση του μεσοσταθμικού όρου εργατοώρας κάθε συνεργείου από την Audatex. Συνεπώς δεν πληρούται ούτε η προϋπόθεση αυτή της ωφέλειας στον καταναλωτή.

453. Ως προς την προϋπόθεση της αναγκαιότητας των περιορισμών για την επίτευξη των στόχων (η περιοριστική συμφωνία δεν πρέπει να επιβάλλει περιορισμούς οι οποίοι δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας που προκύπτει από την εν λόγω συμφωνία και πρέπει να είναι ευλόγως αναγκαία για την επίτευξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας), κατ’ αρχάς επισημαίνεται ότι συμφωνίες που αποσκοπούν σε καθορισμό τιμών συνήθως δεν ικανοποιούν το κριτήριο αυτό. Εξάλλου, όπως προκύπτει από το Πρακτικό Δ.Σ. της AUDATEX ΕΛΛΑΣ Νο 68 της 19.9.2009, ένα σύστημα ηλεκτρονικής πραγματογνωμοσύνης είναι νοητό χωρίς περιορισμούς όπως η αποκλειστική του χρήση ή η επιβολή συγκεκριμένων στόχων χρήσης. Εν προκειμένω, δεν απεδείχθη ότι η σύμπραξη πληροί το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα βάσει της τρίτης προϋπόθεσης[586], παρά τους ισχυρισμούς της Γνωμοδότησης που προσκόμισε η Εθνική Ασφαλιστική, κυρίως δεδομένου ότι ήταν σε κάθε περίπτωση δυνατή η εξεύρεση ενός συστήματος που θα περιείχε συμμετοχή των προμηθευτών (των συνεργείων) κατά τη διαμόρφωση τιμής ε/ω, και άρα δεν παρίσταται αναγκαία η μονομερής επιβολή και δη συλλογικά από τις μεγαλύτερες ασφαλιστικές εταιρίες, ενιαίας τιμής. Οι εδώ εξεταζόμενοι περιορισμοί και δη η πρόβλεψη, κατά την άποψη της μειοψηφίας, δεσμευτικής τιμής εργατοώρας, δεν είναι αντικειμενικά αναγκαίοι και αναλογικοί, όπως προκύπτει και από την υιοθέτηση διαφορετικής μεθοδολογίας, χωρίς εισαγωγή συγκεκριμένης τιμής, σε άλλες χώρες όπου λειτούργησε το σύστημα Audatex[587], αλλά και στην Ελλάδα μεταγενέστερα[588]. Εξάλλου, θα μπορούσε να είχε καθορισθεί και εισαχθεί στο σύστημα τιμή ανά συνεργείο. Επομένως ένας τέτοιος περιορισμός δεν παρίσταται stricto ή lato sensu αναλογικός.

454. Συνεπώς, η συμφωνία / εναρμονισμένη πρακτική στην οποία κατέληξαν οι καταγγελλόμενες ασφαλιστικές επιχειρήσεις βαίνει πέραν του αναγκαίου για την εκπλήρωση του σκοπού της αποτελεσματικότητας και της αντικειμενικοποίησης του κόστους και εξορθολογισμού της αγοράς μέτρου.

455. Εξάλλου, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης (η συμφωνία να μην παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος της αγοράς) πληρούται αλλ’ αντιθέτως πλήττεται αισθητά η σημαντικότερη έκφραση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών[589]. Η προϋπόθεση αυτή της εξαίρεσης δεν πληρούται αν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό σχετικά με τις τιμές ή την καινοτομία και την ανάπτυξη νέων προϊόντων[590]. Εν προκειμένω η ενιαία πρακτική, συνεπάγεται περιορισμό του ανταγωνισμού

584 Βλ. απόφαση ΔΕΕ στην υπόθεση C-382/12 P, σκ. 241 επ.

585 Ibid. σκ. 242.

586 Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 46 και 79 (και νομολογία που μνημονεύεται σχετικά).

587 Για τον τρόπο που εφαρμοζόταν το σύστημα Audatex στο εξωτερικό, βλ. ενδεικτικά κατάθεση […] (Audatex), [4η συνεδρίαση σ. 122] *«Έξω, έχετε κάποια γνώση πώς εφαρμόστηκε;…. Το τεχνικό κομμάτι είναι απολύτως ίδιο, υπάρχουν μέσα οι χρόνοι και όλα αυτά που σας περιέγραψα, η μόνη αλλαγή που έχει γίνει πλέον το οποίο ήταν και νομίζω μία δέσμευση των ασφαλιστικών εταιριών στην προηγούμενη συνεδρία που είχε γίνει για το θέμα, είναι ότι το πεδίο της εργατοώρας είναι κενό, και το συμπληρώνει ο πραγματογνώμονας»*, *«Αλλά η εμπειρική πραγματογνωμοσύνη που θα είχε συμφωνηθεί με το συνεργείο θα μπορούσε επιτόπου με τη μέθοδο των τριών να μεταφραστεί σε εργατοώρα και να περαστεί στο σύστημα;….. Ναι, ναι»*, και σ. 128: *«Από τα μέσα της δεκαετίας του ’90 τουλάχιστον στη Δυτική Ευρώπη όλα τα φανοποιεία είχαν αναρτημένη εργατοώρα. Αυτή η εργατοώρα λειτουργούσε σαν εναρκτήριος μοχλός ώστε να συμφωνήσει μία τελική τιμή εργατοώρας το κάθε φανοποιείο με την κάθε ασφαλιστική εταιρία»*.

588 Σήμερα, στο σύστημα DAT INFORMEX, όπως αναφέρει ο πραγματογνώμονας Παπαδάκης (3η συνεδρίαση σ. 51): *«Την τιμή την βάζατε εσείς ο ίδιος στο σύστημα DAT; …. Μάλιστα…. Με την informex…….. […] Στο σύστημα αυτό; Στο σύστημα αυτό υπήρχε επίσης τιμή εργατοώρας; […] Και αυτό δεν έχει εργατοώρα, και αυτό δεν είχε εργατοώρα. […] Δεν είχε αυτόματα στο σύστημα. […] Όχι. […] Την βάζατε εσείς, την έβαζε κάποιος άλλος; […] Εγώ την έβαζα...»*.

589 Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ 2004 C 101/97, παρ. 110.

590 Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της συνθήκης, παρ. 110.

και δη νόθευση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, η οποία αποτελεί και τη σοβαρότερη ανταγωνιστική παράμετρο, κατά παράβαση των εθνικών και ενωσιακών διατάξεων περί ανταγωνισμού.

456. Κατά συνέπεια, κατά την άποψη της μειοψηφίας, εφόσον δεν πληρούνται σωρευτικά οι προβλεπόμενες στο άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 703/1977 (νυν άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011) καθώς και στο άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, δεν τίθεται ζήτημα ευεργετικής απαλλαγής της σύμπραξης.

457. Τέλος, σε ό,τι αφορά την προβληματική των παρεπόμενων περιορισμών, σύμφωνα και με την απόφαση MasterCard (ό.π., σκ. 89 επ.)[591]: «89 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αν συγκεκριμένη πράξη ή δραστηριότητα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως που θεσπίζεται στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, λόγω του ουδέτερου ή θετικού αποτελέσματός της στον ανταγωνισμό, τότε περιορισμός της εμπορικής αυτονομίας ενός ή περισσοτέρων από τους μετέχοντες στην εν λόγω πράξη ή δραστηριότητα δεν εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω αρχής της απαγορεύσεως, αν ο περιορισμός αυτός είναι αντικειμενικά αναγκαίος για την υλοποίηση της πράξεως ή της δραστηριότητας αυτής και ανάλογος με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει […] 90 Πράγματι, όταν δεν είναι δυνατόν να αποσυνδεθεί ένας τέτοιος περιορισμός από την κύρια πράξη ή δραστηριότητα χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ύπαρξη και το αντικείμενό τους, τότε η συμβατότητα του περιορισμού αυτού με το άρθρο 81 ΕΚ πρέπει να κριθεί από κοινού με τη συμβατότητα της κύριας πράξεως ή δραστηριότητας της οποίας αποτελεί παρεπόμενο, ακόμη κι αν, εξεταζόμενος αυτοτελώς ένας τέτοιος περιορισμός θα μπορούσε, εκ πρώτης όψεως, να φαίνεται ότι εμπίπτει στο πεδίο της αρχής της απαγορεύσεως που θεσπίζει το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ. 91 Όταν πρέπει να κριθεί αν περιορισμός του ανταγωνισμού μπορεί να εκφύγει της απαγορεύσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, λόγω του ότι είναι παρεπόμενος κάποιας κύριας πράξεως που δεν είναι αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, πρέπει να εξετασθεί αν η υλοποίηση της πράξεως αυτής θα ήταν αδύνατη χωρίς τον επίμαχο περιορισμό. Σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, το γεγονός ότι η έλλειψη του επίμαχου περιορισμού απλώς θα δυσχέραινε την υλοποίηση της εν λόγω πράξεως, ήτοι θα την έκανε λιγότερο επικερδή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δίνει στον περιορισμό αυτό το χαρακτήρα του «αντικειμενικώς αναγκαίου» που απαιτείται για να μπορέσει να χαρακτηρισθεί ως παρεπόμενος. Πράγματι, μια τέτοια ερμηνεία θα οδηγούσε στη διεύρυνση της έννοιας αυτής, ώστε να περιλαμβάνει περιορισμούς που δεν είναι απολύτως αναγκαίοι για την υλοποίηση της κύριας πράξεως. Το αποτέλεσμα αυτό θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα της απαγορεύσεως που θεσπίζεται στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ», «106 […] η ύπαρξη εναλλακτικών τρόπων διεκπεραίωσης συναλλαγών, οι οποίοι είναι λιγότερο περιοριστικοί για τον ανταγωνισμό απ’ ό,τι οι ΠΔΠ, αποκλείει να θεωρηθούν οι εν λόγω ΠΔΠ ως αντικειμενικώς αναγκαίες για τη λειτουργία του συστήματος MasterCard», […] «107 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 89 και 90 της παρούσας αποφάσεως, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, του παρεπόμενου χαρακτήρα, σε σχέση με κύρια πράξη ή δραστηριότητα, ορισμένου περιορισμού της εμπορικής αυτονομίας, δεν πρέπει να εξετασθεί μόνο η αναγκαιότητα του περιορισμού αυτού για την υλοποίηση της κύριας πράξεως ή δραστηριότητας, αλλά και η αναλογικότητα του περιορισμού αυτού σε σχέση με τους σκοπούς που επιδιώκει η οικεία πράξη ή δραστηριότητα»[592].

458. Εν προκειμένω, κατά τα ανωτέρω, ο εξεταζόμενος περιορισμός συνιστά συμφωνία / εναρμονισμένη πρακτική των ασφαλιστικών εταιριών ως προς την τιμή στην οποία θα προμηθεύονται εισροή απαραίτητη για την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους τους, αυτή της επισκευής του οχήματος, και συγκεκριμένα υπό την ευνοϊκότερη για τις εμπλεκόμενες εταιρίες εκδοχή συμφωνία ως προς την ανώτατη τιμή την οποία τα συνεργεία θα χρεώνουν για τις υπηρεσίες που παρέχουν και στην συνέχεια εκείνες θα αποζημιώνουν. Με την ανωτέρω συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις επιβάλλουν περιορισμούς όχι μόνο στη δική τους επιχειρηματική συμπεριφορά αλλά και στην συμπεριφορά στην αγορά τρίτων ως προς τη συμφωνία αυτή, και συγκεκριμένα των συνεργείων τα οποία συνεπεία της ανωτέρω συμφωνίας δεν μπορούν να τιμολογήσουν τις υπηρεσίες τους σε τιμή υψηλότερη από την εκάστοτε τιμή του συστήματος AUDATEX. Κατά τούτο, και δη βάσει της ανωτέρω νομολογίας σύμφωνα με την οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των προαναφερόμενων άρθρων, εφόσον είναι αντικειμενικά αναγκαίος και ανάλογος με τους σκοπούς που επιδιώκει η κύρια πράξη/ δραστηριότητα (εν προκειμένω η λειτουργία του συστήματος AUDATEX και η σύσταση της κοινής εταιρίας με σκοπό την εγκαθίδρυσή του στην Ελλάδα), περιορισμός της εμπορικής αυτονομίας των μετεχόντων στην κύρια πράξη/ δραστηριότητα, και όχι τρίτων, ο εν λόγω περιορισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παρεπόμενος.

459. Περαιτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου και από την ακροαματική διαδικασία προέκυψε ότι ο εν λόγω περιορισμός δεν είναι ούτε αναγκαίος ούτε αναλογικός με την κύρια πράξη/ δραστηριότητα, καθώς τόσο κατά την κρίσιμη περίοδο σε άλλες χώρες της ΕΕ όσο και μεταγενέστερα στην Ελλάδα λειτουργούσε το ίδιο σύστημα ή άλλα αντίστοιχα συστήματα χωρίς δέσμευση ως προς την τιμή.

460. Συνεπώς, κατά την άποψη της μειοψηφίας των ως άνω δύο μελών της Επιτροπής, η συμμετοχή στην παράβαση των εθνικών και ενωσιακών κανόνων εκ μέρους της Audatex Ελλάς, και των ασφαλιστικών εταιριών - μετόχων της Audatex κατά την επίμαχη περίοδο (ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, INTERAMERICAN) πλην της Groupama που δεν είχε εμπλακεί ενεργά στη

591 Απόφαση ΔΕΕ της 11.09.2014, υπόθεση C-382/12 P.

592 Βλ. επίσης Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα H. Saugmandsgaard ØE, Υπόθ. C-179/16, σκ. 119.

διοίκηση και τη διαχείριση της, αλλά εντάχθηκε στο σύστημα μετά τη λήψη των βασικών επίμαχων αποφάσεων (και δη ως προς τη μεθοδολογία καθορισμού τιμής –εφαλτήριος τιμή, όχι μία τιμή συστήματος ανά συνεργείο-), ως διάδοχος της ΦΟΙΝΙΞ[593], αποδεικνύεται επαρκώς, κατά νόμο, λαμβανομένων υπόψη των ειδικότερων σκέψεων που προεκτέθηκαν[594].

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, και σε φανερή ψηφοφορία ότι δεν διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 από τις καταγγελλόμενες εταιρίες, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, και ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις απαγόρευσης με βάση το άρθρο 101 ΣΛΕΕ κι ως εκ τούτου, δεν συντρέχει λόγος περαιτέρω δράσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού στην παρούσα υπόθεση.

Η απόφαση εκδόθηκε την 28η Φεβρουαρίου 2017.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

593 Η ΦΟΙΝΙΞ ΜΕΤΡΟΛΑΙΦ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ το 2002 απέκτησε την ιδιότητα του μετόχου της AUDATEX ΕΛΛΑΣ. Τον Ιούνιο του 2007, εξαγοράστηκε από τον Όμιλο Groupama και μετονομάστηκε σε GROUPAMA ΦΟΙΝΙΞ Α.Ε.Α.Ε.

Η ΦΟΙΝΙΞ εκπροσωπείται 1η φορά στο ΔΣ το 2002, κατά τα τέλη του έτους (βλ. Παράρτημα 5 εισήγησης, σελ. 193), ήτοι αφότου είχαν ληφθεί οι κρίσιμες αποφάσεις κατά τα ανωτέρω – βλ. ισχυρισμούς στις παρ. 34 επ. του Υπομνήματός της, όπου επίσης σημειώνει ότι καμία σημαντική αλλαγή δεν συνέβη έκτοτε, η ίδια ήταν μέτοχος μειοψηφίας (συμμετοχή με χαρακτήρα επένδυσης), είχε συμμετοχή για περιορισμένα χρονικά διαστήματα (28-06-2002 έως 15-11-2004 και 10-3-2005 έως 29-6-2009), τιμής ένεκεν, με ένα μόνο μέλος, μη εκτελεστικό κ.λπ.

594 Ως προς τη διάρκεια της παράβασης σημειώνεται ειδικότερα ότι, κατά την άποψη της μειοψηφίας, σύμφωνα και με την εισήγηση, πρώτη αναλυτική αναφορά στη μεθοδολογία καθορισμού της εφαλτήριας τιμής γίνεται στο πρακτικό ΔΣ της 13.4.2000, οπότε η ημερομηνία αυτή θα μπορούσε να ληφθεί ως χρόνος έναρξης της παράβασης. Ως προς τη λήξη, στο Πρακτικό της 19.10.2009 ο Πρόεδρος του Δ.Σ. ενημερώνει τα μέλη για την απόφαση της ΕΑ και προτείνει τη συμμόρφωση με αυτή μέσω της διαπραγμάτευσης σε ατομική βάση κάθε ασφαλιστικής με τα συνεργεία και της λειτουργίας του λογισμικού με κενή την τιμή ε/ω (η εισήγηση αυτή γίνεται ομόφωνα δεκτή), οπότε η ημερομηνία αυτή μπορεί να ορισθεί ως ημερομηνία λήξης της παράβασης (μάλιστα, έπειτα από τη συμφωνία αυτή ούτε αποτελέσματα παράγονται πλέον στην αγορά).

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών αναγκών του δημοσίου (ν. 3469/2006, ΦΕΚ Α΄ 131).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

• Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα.

• Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• **Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:**

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ’ εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής Δημοσιευτέας Ύλης.

• **Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα μας. Η ενδεδειγμένη διαδρομή είναι: www.et.gr/ Φ.Ε.Κ./ Δημοσίευση Κειμένων** ή **Τεύχη** ή **Διάθεση ΦΕΚ** ή **Πώληση** ή **Συνδρομητές. Επίσης μέσω της ιστοσελίδας μας δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ).** Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει κάρτες, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά. Επίσης σχεδιάζει και κατασκευάζει σφραγίδες.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΚΟΙΝΟΥ
Πωλήσεων: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)
Συνδρομητών: (Ημιόροφος, τηλ. 210 5279136)
Πληροφοριών: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)
Παραλαβής Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστοσελίδα: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία της ιστοσελίδας: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

